

પુસ્તક :

અનુત્તરૌપપાતિકદશાંગ સૂત્ર

અન્તકૃદશાંગ સૂત્ર

ઔપપાતિક સૂત્ર

પ્રકાશક :

પ્રેમ-જિનાગમ - પ્રકાશન સમિતિ

પ્રથમ સંસ્કરણ

મૂલ્ય : ૮) રૂપિયા

પ્રાપ્તિસ્થાન

શ્રમણી વિદ્યાપીઠ,

હીંગવાળા લેન, ઘાટકોપર, મુબઈ ૪૦૦ ૦૭૭

પ્રત . ૧૦૦૦

સવત ૨૦૩૨, ઈ સ. ૧૯૭૬

મુદ્રક .

ધીરુભાઈ ઝીણુભાઈ દેસાઈ

સ્ટેટ્સ પીપલ પ્રેસ,

ઘોગા સ્ટ્રીટ, મુબઈ ૪૦૦ ૦૦૧

અનુક્રમ

અનુત્તરૌપપાતિક

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
પ્રથમ વર્ગ	૩-૧૦	તૃતીય વર્ગ	૧૩-૨૮
૧-૧૦ અધ્યયન	૩-૧૦	પ્રથમ અધ્યયન	૧૩-૨૫
દ્વિતીય વર્ગ	૧૧-૧૨	દ્વિતીય અધ્યયન	૨૬-૨૭
૧-૧૩	૧૧-૧૨	૩-૧૦ અધ્યયન	૨૮

અન્તકૃદશાંગ

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
પ્રથમ વર્ગ	૩૧-૩૬	ત્રીજુ અધ્યયન	૭૮-૮૯
૧-૧૦ અધ્યયન	૩૧-૩૬	૪-૧૪ અધ્યયન	૯૦-૯૧
બીજો વર્ગ	૩૭	પંદરમું અધ્યયન	૯૨-૯૬
૧-૮ અધ્યયન	૩૭	સોળમું અધ્યયન	૯૭
ત્રીજો વર્ગ	૩૮-૬૨	સાતમો વર્ગ	૯૮
૧-૬ અધ્યયન	૩૮-૪૦	૧-૧૩ અધ્યયન	૯૮
સાતમું અધ્યયન	૪૧	આઠમો વર્ગ	૯૯-૧૦૨
આઠમું અધ્યયન	૪૨-૬૦	પહેલું અધ્યયન	૯૯-૧૦૪
નવમું અધ્યયન	૬૧	બીજું અધ્યયન	૧૦૫
૧૯ - ૧૩ અધ્યયન	૬૨	ત્રીજું અધ્યયન	૧૦૬-૧૦૭
ચોથો વર્ગ	૬૩-૬૪	ચોથું અધ્યયન	૧૦૮
૧-૧૦ અધ્યયન	૬૩-૬૪	પાંચમું અધ્યયન	૧૦૯-૧૧૧
પાંચમો વર્ગ	૬૫-૭૪	છઠું અધ્યયન	૧૧૨-૧૧૩
પહેલું અધ્યયન	૬૫ - ૭૨	સાતમું અધ્યયન	૧૧૪-૧૧૬
૨-૮ અધ્યયન	૭૩	આઠમું અધ્યયન	૧૧૭-૧૧૮
૯-૧૦ અધ્યયન	૭૪	નવમું અધ્યયન	૧૧૯-૧૨૦
છઠો વર્ગ	૭૫-૮૬	દશમું અધ્યયન	૧૨૧-૧૨૨
પહેલું અધ્યયન	૭૫-૭૬	ઉપસંહાર	૧૨૩
બીજું અધ્યયન	૭૭		

ઔપપાતિક

(પૂર્વાર્ધ)

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
ચપાનગરીનું વર્ણન	૧૨૭-૧૨૮	સસાર સાગર	૧૬૩-૧૬૫
ચૈત્યવર્ણન	૧૨૮	અસુરકુમાર દેવેનું આગમન	૧૬૫-૧૬૭
વનખંડવર્ણન	૧૩૦	નાગકુમારાદિ દેવોનું આગમન	૧૬૭
વૃક્ષવર્ણન	૧૩૦-૧૩૩	વ્યન્તર દેવોનું આગમન	૧૬૭-૧૬૮
પૃથ્વીશિલાપટ્ટક	૧૩૩-૧૩૪	જ્યોતિષ દેવોનું આગમન	૧૬૮
રાત્રનું વર્ણન	૧૩૪-૧૩૫	વૈમાનિક દેવોનું આગમન	૧૬૮-૧૬૯
ચણીનું વર્ણન	૧૩૫-૧૩૬	જનમમૃદનુ દર્શનાર્થ ગમન	૧૬૯-૧૭૨
સદેશવાહક	૧૩૬	કૃષ્ણિકની દર્શન માટે નૈયાત્રી	૧૭૨-૧૭૯
ભગવદ્વર્ણન	૧૩૭-૧૪૧	દર્શનયાત્રાનું દિગ્દર્શન	૧૭૯-૧૮૪
ભગવાનનું પદાર્પણ	૧૪૧-૧૪૫	ભગવાનની ઉપાસના	૧૮૪-૧૮૫
ભગવાનના શિષ્યો	૧૪૫-૧૫૧	ચણીઓનું દર્શનાર્થ ગમન	૧૮૬-૧૮૭
બાહ્યતપ	૧૫૧-૧૫૬	ધર્મદેશના	૧૮૭-૧૮૩
આભ્યન્તર તપ	૧૫૬-૧૬૩		

(ઉત્તરાર્ધ)

વિષય	પૃષ્ઠ	વિષય	પૃષ્ઠ
ગૌતમસ્વામીનું વર્ણન	૧૮૪	ગોશાલક મતાનુયાયી	૨૧૭-૨૧૮
ગૌતમની જિજ્ઞાસા	૧૮૪-૧૮૫	આત્મોત્કર્ષી શ્રમણ	૨૧૮
પ્રશ્નોત્તર	૧૮૫-૧૮૬	નિવ્રવ	૨૧૮-૨૧૯
કોણ ક્યાં ઉત્પન્ન થાય છે?	૧૮૬-૧૮૮	અલ્પારભી મનુષ્યોનો ઉપપાત	૨૧૯-૨૨૦
તાપસોનો ઉપપાત	૨૦૦-૨૦૧	શ્રમણો પાસડનો ઉપપાત	૨૨૦-૨૨૧
પરિગ્રાહકોનો ઉપપાત	૨૦૧-૨૦૪	અનારભી સાધુઓનો ઉપપાત	૨૨૧-૨૨૩
અંબડ પરિગ્રાહકના શિષ્યો	૨૦૪ - ૨૦૭	કેવલિ સમુદાત	૨૨૩-૨૨૭
અંબડ પરિગ્રાહકનું વર્ણન	૨૦૭-૨૧૧	સમુદ્ધાત પછી	૨૨૭
અંબડનું ભવિષ્ય	૨૧૧	યોગનિરોધનો ક્રમ	૨૨૭
દંડપ્રતિજકુમાર	૨૧૨	મિશ્રિની પ્રાપ્તિ	૨૨૮-૨૨૯
બહોતેર કળાઓ	૨૧૨-૨૧૬	સિદ્ધોનું સ્થાન - ઈપત્ પ્રાગભાર પૃથ્વી	૨૨૯-૨૩૧
આચાર્યાદિના વિરોધીઓનો ઉપપાત	૨૧૬-૨૧૭	સિદ્ધના સ્વરૂપનું વર્ણન	૨૩૧-૨૩૪
તિર્થંચ શ્રાવકોનો ઉપપાત	૨૧૭		

असर्पिल

શ્રીદેવી ઉપા, કિરણ, હસુમતીબાઈ

अनुसरी पत्रालिकायां ४

औपचारिक रूप

संवत् २०३२

ધર્મપ્રેમી સુશ્રાવક પ્રેમજી હીરજી ગાલા

(સક્ષિપ્ત પરિચય)

કચ્છની ધરતી ઉપર કાંડાગરા નામના ગામમાં ધર્મપ્રેમી શ્રી પ્રેમજીભાઈનું કુટુંબ વસે છે. કચ્છનો ભૂમિ ઉજ્જડ છે પરંતુ ત્યાં વસતા માનવીએના હેયા માનવતાથી ભરેલા છે. ધર્મની ભાવનાવાળા છે. માતા પિતામાં ઊંડા ધાર્મિક સંસ્કારો હોવાના કારણે પ્રેમજીભાઈને ધર્મનો વારસો મળ્યો છે. બાળપણથી જ ધર્મના રંગે રંગાયેલા છે. એટલે આગમ તરફનો પ્રેમ અને અભ્યાસ હોય તે સ્વાભાવિક છે.

જ્યારે માનવી ધર્મને ધર્મના સત્યા સ્વરૂપમાં સમજે છે ત્યારે તેના જીવનમાં ત્યાગવૃત્તિ જાગૃત થાય છે અને મળેલા આ માનવભવને સાર્થક કરવા પ્રયત્ન કરે છે. પ્રેમજીભાઈ છેલ્લા ત્રેવીસ વર્ષથી ચઉવિહાર કરે છે અને સાત વર્ષથી આજીવન બ્રહ્મચર્ય વ્રત અગીકાર કરેલ છે.

પુણ્યશાળી જીવ હોવાના કારણે જીવન સાથી પણ ખૂબ જ સુયોગ્ય મળ્યા છે. તેમના ધર્મપત્ની પણ ખૂબ જ ધાર્મિક વૃત્તિવાળા છે. તેથી પતિ-પત્ની બંને ધાર્મિક ક્રિયાઓમાં લગભગ સાથે જ રહે છે અને નાની મોટી તપશ્ચર્યાઓ સાથે કરે છે.

પ્રેમજીભાઈનું ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓ તરફ લક્ષ્ય હોવાના કારણે કુટુંબના વડીલ હોવા છતાં પણ સસારના વ્યવહારો છોડીને સોપી પોતે જોડેલા બની શકે તેટલો સમય ધાર્મિક પ્રવૃત્તિઓમાં ગાળે છે. ભગવાન મહાવીરની વાણી એટલે આપણા મૂત્ર-સિદ્ધાન્તો તે બધા માગધી ભાષામાં હોવાના કારણે ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરી પ્રગટ કરવામાં આવે તો જિજ્ઞાસુ આત્માઓ વાંચી જીવનમાં કંઈક મેળવી શકે, પરંતુ આ ભગીરથ પુરુષાર્થ કોણ કરે? ધર્મપ્રેમી શ્રી જ્યેષ્ઠભાઈ તેજાણી સાથે વિચાર વિનિમય કરતા ઘાટકોપરમાં ચાલતી શ્રમણી વિદ્યાપીઠ તરફ નજર કરી અને તેઓ પૂજ્ય મહાસતીજી ગ્રાણિકુવરભાઈ સ્વામી, પૂજ્ય મુક્તાબાઈ મહામતીજી તથા પૂ. લીલમભાઈ મહાસતીજીના પરિચયમાં આવ્યા. પ્રેમજીભાઈના ગાવા સુદર વિચારો જાણી સાધ્વી ગણને ખૂબ જ આનંદ થયો અને ત્યાં અભ્યાસ કરતા સાધ્વીજીઓ તથા દીક્ષાર્થી બહેનોએ ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરી આપશે એમ સહર્ષ સ્વીકાર્યું. મૂત્રોનું ગુજરાતીમાં પ્રકાશન કરવાના ખર્ચની પોતે વ્યવસ્થા કરી આપશે એમ જણાવ્યું.

વિદ્યાપીઠના અધિષ્ઠાતા પંડિતરત્ન શોભાચન્દ્રજી ભારિલ્લ તથા શ્રાવક શ્રી દુર્લભજીભાઈ ખેનાણીનો સુયોગ સાપડ્યો અને પ્રેમજીભાઈની ભાવનાને મૂર્ત સ્વરૂપ આપવા કાગળની ખરીદી કરવામાં આવી અને તે કાર્યનો પ્રારંભ થયો. આ પ્રારંભના ફળ સ્વરૂપે આચારાગ ગૂંચગણ, ઉપાસકદશાગ તથા વિપાક સૂત્ર આપણી પામે આવી ગયા છે અને આ પાંચમું પુસ્તક જેમાં ત્રણ સિદ્ધાન્તો એક સાથે છે તે આપણા હાથમાં છે.

ધર્મપ્રેમી દાનવીર પ્રેમજીભાઈની આવી ઉચ્ચ ભાવના બદલ અમે તેમનો અન્ત કરણપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. અમોએ નક્કી કર્યું છે કે જેમ બને તેમ મૂત્રો ગુજરાતી અનુવાદ સાથે જનતા સમક્ષ નજીકના ભવિષ્યમાં તુરંત જ મૂકવા.

- જ્યેષ્ઠ જમનાદાસ તેજાણી
- હરજીવનદાસ રૂગનાથ ગાધી
- હિમતલાલ ભગવાનજી શેઠ
- ચીમનલાલ દામોદરદાસ વોરા
- નરોત્તમદાસ જીવનલાલ લાખાણી

પ્રાસ્તાવિક....

અનાદિ અનંત સસારમાં આત્માએ જન્મ, મરણ ધાગણ કરી અનેક પ્રકારના કષ્ટો સહન કર્યા છે, એ કષ્ટોને મહન કરતા ક્યારેક એવી સ્થિતિ આવે છે કે જ્યાં તે કઈક ગમજી શકે છે સમરના પરિભ્રમણની ચાર ગતિ કરી છે તેમાં મનુષ્ય ગતિની એ વિશેષતા છે કે તે ઉત્થાનનું કારણ બની શકે છે અન્ય ગતિમાં અમુક અથો ઉત્થાન કરી શકે છે પરંતુ મનુષ્ય ગતિમાં તે પુરુષાર્થ કરે તે સર્વથો શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત કરી જીવ ઈશ્વર બની શકે છે, જેન શાસનના વિધાન પ્રમાણે દરેક આત્મા ઈશ્વર બની શકે છે અમુક વ્યક્તિ જ ઈશ્વર હોય તેમ નથી ઈશ્વરતાને પ્રાપ્ત કરી પોતાનું સ્વનત્ર અસ્તિત્વ જાળવવા સમર્થ થાય છે ઈશ્વરતાને પ્રાપ્ત કરવા માટેના મુખ્ય ત્રણ કારણો છે સમ્યગ્ દર્શન, સમ્યગ્ જ્ઞાન અને સમ્યક્ચારિત્ર સમ્યગ્ દર્શનના અભાવમાં જ્ઞાન અજ્ઞાન રૂપે હોય છે જીવ, અજીવની યથાર્થ ભેદદષ્ટિ, તેની પ્રતીતિ અને સચિ થવાથી જીવ સમ્યક્ત્વનો સાક્ષાત્કાર કરે છે યથાર્થ શ્રદ્ધા થતાની માથે જ અજ્ઞાન જ્ઞાન રૂપે પરિણમે છે, કારણ કે જ્ઞાન અને દર્શન બંને સહચર છે આ જ્ઞાન પાંચ પ્રકારે કદ્દુ છે-મનિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન, મન. પર્યવજ્ઞાન, અને કેવળજ્ઞાન તે જ જ્ઞાનને સંક્ષેપથી બે પ્રકારે કહ્યું છે પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ મતિ અને શ્રુત જ નમા ઈન્દ્રિયાદિની અપેક્ષા રહે છે તેથી તેને પરોક્ષમાં ગ્રહણ કરેલ છે, બાકીના ત્રણ જ્ઞાન ઈન્દ્રિયાદિની સહાયતા વિના આત્મમાત્રથી થાય છે તેથી પ્રત્યક્ષ છે આ પાંચ જ્ઞાનોમાં શ્રુતજ્ઞાન જ એક એવું છે કે તે સ્વાર્થ અને પર્ગર્થ બંને રૂપે છે, કારણ કે તે જ્ઞાનાત્મક અને વચનાત્મક છે શ્રુતજ્ઞાનના મુખ્ય બે ભેદો છે-અગપ્રવિષ્ટ અને અગબાહ્ય. અગપ્રવિષ્ટમાં ૧૨ અગોનો સમાવેશ છે અને અગબાહ્યમાં ઉપાગ, મૂળ, છેદ ચૂલિકા અને પ્રતીર્ણક આદિનો સમાવેશ થાય છે જેની રચનાનો સાક્ષાત્કાર સબધ ગણધરો સાથે છે તે અગપ્રવિષ્ટ સૂત્ર છે આ દ્વાદશાગીમાંથી અહીં આઠમાં તથા નવમાં અગોનો તથા પ્રથમ ઉપાગ ઔપપાતિક સૂત્રનો સમાવેશ છે

અનુત્તરૌપપાતિક દશાંગ

આ નવમું અગ છે જેનાથી અન્ય કોઈ શ્રેષ્ઠ વિમાન નથી એવા વિજ્યાદિ વિમાનોમાં જેમની ઉત્પત્તિ થઈ છે તેવા જીવોનું વર્ણન જેમાં છે તે અનુત્તરૌપપાતિક દશાંગ સૂત્ર છે આ એક શ્રુતસ્કંધ છે તેના ત્રણ વર્ગ છે અને ૩૩ અધ્યયનો છે દરેક અધ્યયનમાં એક એક મહાપુરુષના જીવનનો આદર્શ છે જલિકુમારદિ સાધારણ વ્યક્તિ ન હતા તે મગધાધિપતિ રાજા શ્રેણિકન. પુત્રો હતા પુણ્યોદયના કારણે સાસારિક વિષયમુખોનો અનુભવ કરતા હતા. તે સમયમાં ભગવાન મહાવીરની દિવ્ય દેશનનું શ્રવણ થવાથી ભોગથી નિવૃત્ત થઈ યોગમાં પ્રવૃત્ત થયા, ગુણરત્નાદિ તપશ્ચર્યાઓ કરી, અતિમ સમયમાં સંલેખના કરી સર્વર્થસિદ્ધિ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા ત્યાંથી આયુષ્ય પૂર્ણ કરી મહા-વિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ ધારણ કરી સિદ્ધિ પામથો ધન્ય (ધન્ના) કુમારની તપશ્ચર્યાનું જે વર્ણન છે તે અસાધારણ છે તપ-શ્ચર્યાના અંતે શરીરમાં કેવળ હાડ અને ચામડી રહી અર્થાત્ લોહી, માસાદિ મૂકાય ગયા છતાં પણ ગ્લાનિરહિત અતિમ સમય સુધી તપથી આત્માને ભાવિત કરતા ગયા

અન્તકૃતદશાંગ

અન્તર્મુદૂર્ત આયુષ્ય શેષ રહેવા પર કેવળજ્ઞાન અને કેવળદર્શન પ્રાપ્ત કર્યા પછી તુરંત જ નિર્વાણ પદ જે પામ્યા છે તેવા મહાત્માઓના વૃત્તાંતને બતાવનાર આ અગ છે માટે તેને અન્તકૃતદશાંગ સૂત્ર કહ્યું છે

આ મૂત્ર એક શ્રુતસ્કંધ રૂપ છે તેના ૮ વર્ગ છે અને ૯૦ જીવોનો અધિકાર છે પહેલા વર્ગમાં ગૌતમ-કુમારદિ ૧૦ કુમારોનો અધિકાર છે તે સર્વભાઈઓ હતા તેમના પિતા અધિકવિષ્ણુને માતા ધારિણી દેવી હતા તેમની નગરી દ્વારિકા છે તેનું વર્ણન સારી રીતે કર્યું છે તેનો રચના કુબેરે કરી હતી ભગવાન અરિષ્ટનેમિ પાસે પ્રવ્રજ્યા સ્વીકારી અગિયાર અગના જ્ઞાના થયા. અનેકવિધ તપશ્ચર્યા કરી અતિમ સમયમાં શત્રુજય પર્વત ઉપર એક માસની સંલેખના કરી સિદ્ધિ પામ્યા

બીજા વર્ગમાં અક્ષોભાદિ આઠ જીવોનો અધિકાર છે ત્રીજા વર્ગમાં અનીકસેનાદિ ૧૩ અધ્યયનો છે પ્રથમનને

છ અધ્યયનોના નાયક સહોદર છે જે ૩૫ ગુણ, લાવણ્યમા સમાન છે તે ૧૪ પૂર્વોના જ્ઞાતા હતા સાતમું અધ્યયન સુરણ-કુમારનું છે આઠમા અધ્યયનમા ગજસુકુમારની વાત છે લઘુવયમા ભગવાન અરિષ્ટનેમિ પાસે સાયમ અગીકાર કરી અઠમના પ્રત્યાખ્યાન કર્યા અને ૧૨ મી ભિક્ષુની પ્રતિમા સ્વીકારો તે જ દિવસે તેને સોમિલ બ્રાહ્મણનો ઉપસર્ગ આવ્યો તે દઢતા અને ધૈર્યતાથી પાર પામ્યા આ સાથે કૃષ્ણનરાધીશની પ્રજા પ્રત્યે જે વત્સલતા છે તથા દયા અને સહાનુભૂતિ છે તે પ્રગટ કરી છે નવમાદિ અધ્યયનોમા સુમુખાદિનો અધિકાર છે ચોથા વર્ગમાં જલિકુમારાદિ દશનો અધિકાર છે પાચમા વર્ગમા પદ્માવતી દેવી આદિ દશ દેવીઓનું વર્ણન છે તેની માથે દ્વારિકાનો વિનાશ કેવી રીતે થયે અને કૃષ્ણ નરેશનું મૃત્યુ ક્યારે અને કેવા સયોગોમા થયે તે ભવિષ્ય બતાવ્યું છે ચોથા અને પાચમા વર્ગમા કૃષ્ણ વાસુદેવના જ કુટુંબીજનો છે છઠ્ઠા વર્ગમા ગોકાતિ આદિ સોળ જીવોની વાત છે તેમણે ભગવાન મહાવીર પાસે અનગાર ધર્મનો સ્વીકાર કર્યો હતો વિપુલગિરિ ઉપર સલેખના કરી સિદ્ધિ પામ્યા આ વર્ગમા અર્જુન માળીનો અધિકાર છે તે શેષ ચરિત્રનાયકોથી વિલક્ષણ છે, કારણ કે શેષ નાયકો રાજકુમાર કે શ્રેષ્ઠી છે અર્જુન માળીએ છ માસની દીક્ષા પર્યાયમા અનેક પરિપ્લો સહ્યા આ સાથે સુદર્શનની ધર્મશ્રદ્ધાને દેવ પણ ડગાવી શકતા નથી તે બતાવ્યું છે અતિમુક્તક કુમારનું ચરિત્ર પણ રોચક અને જ્ઞાતવ્ય છે, તે ગહન ભાવનાથી વ્યાપ્ત છે સાતમા વર્ગમા નદા આદિ ૧૩ રાણીઓનું જીવન છે તે રાજગૃહ નગરીના શ્રેણિક મહારાજની રાણીઓ હતી તેઓના જીવનને જોતા જણાય છે કે પુરુષની જેમ સ્ત્રી પણ પુરુષાર્થથી નિર્વાણ પદને પામી શકે છે પાચમા, માતમા અને આઠમા વર્ગમાં સ્ત્રીઓનું કથન છે તે નારીના ઉજ્જવલ આદર્શને ઉપસ્થિત કરે છે આ જ રીતે આઠમા વર્ગમા કાલિ આદિ રાણીની વાત છે તેમના જીવનમા આત્મશુદ્ધિનું મુખ્ય માધન તપ રહ્યું છે

ભગવાન અરિષ્ટનેમિના શાશ્વતમા ૪૧ અને ભગવાન મહાવીરના શાસનમા ૪૯ આત્માર્થીઓ પ્રિદ્ધ પામ્યા.

ઔપપાતિક સૂત્ર

દ્વાદશાંગીમાં જેમ પ્રથમ આચારાગ સૂત્ર છે તે જ રીતે દ્વાદશ ઉપાગોમા પ્રથમ ઔપપાતિક સૂત્ર છે તે આચારાગનું ઉપાગ છે ઉપપાત એટલે જન્મ દેવ અને નારકના જન્મને ઉપપાત કહે છે તેને બતાવનાર ઔપપાતિક સૂત્ર છે તે પૂર્વાર્ધ અને ઉત્તરાર્ધમાં વિભાજિત છે ઉત્તરાર્ધમા જન્મનું વર્ણન છે પરંતુ તેનો પૂર્વાર્ધ તો કેવળ વર્ણનાત્મક જ રહ્યો છે નગરી, ગૈત્ય, વનખડ, વૃક્ષ, પૃથ્વી શિલાપટ્ટક, રાજા, રાણી આદિનું સંપૂર્ણ વર્ણન કર્યું છે તે વર્ણન તે સમયની સુખ, સગવડતાને પ્રકાશિત કરે છે બીજા શાસ્ત્રોમા જ્યાં નગરી આદિની વાત આવે ત્યાં તેનું સંપૂર્ણ વર્ણન કરવામાં આવ્યું નથી પરંતુ કહેવામાં આવે છે કે ‘જહા ઉવવાઈ’ ઔપપાતિક સૂત્રમાથી જાણી લેવું તે સમયના રાજા કુણિકે ભગવાન મહાવીર ક્યા બીરાજે છે? તેમનો વિહાર કઈ બાજુ છે? ઈત્યાદિ મમાચાર માટે અમુક વ્યક્તિઓને નિયુક્ત કર્યા હતા. તે બતાવે છે કે રાજ્યમા પણ ધર્મનું વાતાવરણ હતું અને રાજા પણ ધર્મગુરુને સર્વ શ્રેષ્ઠ ગણતા હતા આ સૂત્રમા ભગવાન મહાવીરના શરીરનું સાંગોપાંગ સુંદર વર્ણન કર્યું છે એ વર્ણન તેમની ઉત્કૃષ્ટ શરીર સંપત્તિનું દ્યોતક છે ભગવાન મહાવીરના શિષ્યો રાજન્ય, ભોગાદિ કુળના હતા તે જ્ઞાનાદિમા રત હતા તથા તેમનું જીવન બાહ્ય, અભ્યંતર તપશ્ચર્યામય હતું ભગવાનના દર્શન માટે અસુરકુમારાદિ દેવો આવે છે તેમનું વર્ણન પણ કર્યું છે

ભગવાનનું પદાર્પણ થવાથી નગરીમા ઘોષણા કરવામાં આવે છે તેથી પ્રજાજન સહિત રાજા મપરિવાર ભગવાનને વદન કરવા જાય છે વદન કરવા જતા કેવો વિવેક જોઈએ તે માટે પાચ અભિગમ બતાવ્યા છે ભગવાનના ઉપદેશને સાભળી પોત પોતાની શક્તિ અનુચાર વ્રતાદિનો સ્વીકાર કરે છે

ઉત્તરાર્ધમા ઉપપાતનું વર્ણન છે તેમા અનેક પ્રકારની શિક્ષા અને અનેક પ્રકારના મૃત્યુ બતાવ્યા છે તે સમયમાં તાપસોની જે વિવિધતા હતી તે બતાવી તેમના ઉપપાતને કહ્યા છે અમ્બડ પરિવ્રાજક અને તેના શિષ્યોનું વર્ણન કરી તેઓની વ્રત પ્રત્યેની જે દઢ મનોભાવના છે તે પ્રગટ વાય છે એમનું જીવન જેન પરપરાની દષ્ટિએ એક મહત્વપૂર્ણ અને ચિન્તનીય વિષય છે ૭૨ પ્રકારની કળાનું વર્ણન છે શ્રાવકાદિના ઉપપાતને બતાવી સંયમી સાધકનો ઉપપાત બતાવ્યો છે જે કર્મરહિત થાય છે તેનું સ્થાન સિદ્ધ ક્ષેત્ર છે તે સિદ્ધ ક્ષેત્ર તથા ત્યાં સ્થિત મુક્તાત્માઓ કેવા સુખનો અનુભવ કરે છે તેનું વર્ણન સુંદર રીતે કર્યું છે

આ સગ્રહમા ઉલ્લિખિત ત્રણ સૂત્રોનો સમવેશ થાય છે અહિયાં આ સૂત્રોનો સંક્ષિપ્તર પરિચય આપવામાં આવ્યો છે વિશેષ જાણવા માટે પાઠકો પોતે જ આ સૂત્રોનું અવલોકન કરે અને તેમા ઉલ્લિખિત મહાપુરુષોના જીવનનું અનુકરણ કરી કૃતાર્થતા પ્રાપ્ત કરે એ જ કામના

શ્રમણી વિદ્યાપીઠ, ઘાટકે.પર

તા ૧૦-૩-૭૬

— હસુમતીબાઈ

બત્રીસ અસજઝાય

(આ બત્રીસ અસજઝાય વખતે સૂત્રસિદ્ધાંત વાંચવા નહીં)

૧ નજદીકમાં હાડકાં પડ્યાં હોય	૧૭ આકાશમાં નવીન ચિહ્ન થાય
૨ માંસ પડ્યું હોય	૧૮ ધુમસ પડતી હોય
૩ લોહી પડ્યું હોય	૧૯ ઠાર તથા આકળ પડતા હોય
૪ વિષ્ટા પડી હોય	૨૦ ઘણો તોફાની પવન વાતો હોય
૫ સ્મશાન હોય	૨૧ અશાડ સુદી ૧૫ ને રોજ
૬ ચંદ્રચંદ્ર હોય	૨૨ અષાઢ વદી ૧
૭ સૂર્યચંદ્ર હોય	૨૩ ભાદરવા સુદ ૧૫
૮ મોટું (પ્રખ્યાત) માણસ ગુજરી ગયું હોય	૨૪ ભાદરવા વદ ૧
૯ રાત્રીમાં વિદ્ય હોય	૨૫ કારતક સુદ ૧૫
૧૦ નજદીકમાં પંચેન્દ્રિય કલેવર હોય	૨૬ કારતક વદ ૧
૧૧ તારા ખર્યાં હોય	૨૭ ચૈત્ર સુદ ૧૫
૧૨ દશે દિશા રાત્રી થઈ હોય	૨૮ ચૈત્ર વદ ૧
૧૩ અકાળે ગાજવીજ થાય	૨૯ પ્રભાતે બે ઘડી સુધી (સૂર્ય ઊગ્યાં પહેલાં)
૧૪ અકાળે વિજળી થાય	૩૦ મધ્યાહને બે ઘડી સુધી
૧૫ અકાળે કડાકા થાય	૩૧ સાંજે બે ઘડી સુધી (સૂર્ય અસ્ત થયા પછી)
૧૬ બાળચંદ્રમાં વખતે	૩૨ મધ્ય રાત્રે બે ઘડી સુધી
(ખીજના ચંદ્ર ને રોજ ચાર ઘડી)	

(સૂત્ર ભાણુનારાઓએ સૂત્રની મૂળ ગાથાઓ આ અસજઝાઇ વખતે કરવી જ નહીં.)

અનુત્તરોવવાર્ઘ્યદશાંગ સૂત્ર

અનુત્તરોવવાધ્યદશાંગ સૂત્ર

પ્રથમ અધ્યયન

પ્રથમ વર્ગ

૧- તેણં કાલેણં, તેણં, સમણં રાયગિહે
ણામં નયરે હોત્થા, સેણિયનામં રાયા
હોત્થા ચેલણા દેવીએ, ગુણસિલાએ ચેદ્દા,
વણ્ણઓ ।

૨- તેણં કાલેણં તેણં સમણં રાયગિહે નયરે,
અજ્જસુહમ્મસ્સ સમોસરણં, પરિસા ણિગયા
ધમ્મો કહિઓ પરિસા પઠિગયા ।

૩- જંબૂ જાવ પજ્જુવાસદ્દા એવં વયાસી જદ્દા
ખંતે ! સમણેણ જાવ સંપત્તેણં અદ્દમસ્સ
અંગસ્સ અંતગહ્ધસાણ અયમદ્દે પણ્ણત્તે,
નવમસ્સ ણં ખંતે ! અંગસ્સ અનુત્તરોવવા-
દ્દાસાણં સમણેણં જાવ સંપત્તેણં કે અદ્દે
પણ્ણત્તે ?

૪- તદ્દા ણં સે સુહમ્મે અણગારે, જમ્બૂ અણગારં
એવં વયાસી એવં કલ્હુ જંબૂ ! સમણેણં
જાવ સંપત્તેણં નવમસ્સ અંગસ્સ અનુત્તરોવ-
વાદ્દાસાણં તિણ્ણ વગ્ગા પણ્ણત્તા ।

૫- જદ્દા ણં ખંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
નવમસ્સ અંગસ્સ અનુત્તરોવવાદ્દાસાણં
તઓ વગ્ગા પણ્ણત્તા, પદમસ્સ ણં ખંતે !

૧- તે કાળ અને તે સમયમાં રાજગૃહ નામનું
નગર હતું તે નગરમાં શ્રેણિક રાજા હતા,
તેમને ચેલણા નામની રાણી હતી તે નગરના
ધ્યાન કાણુમાં ગુણશીલ નામનું ઉદ્યાન હતું.
તેનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્રના ચૈત્યવર્ણન જેવું
બાણુનું.

૨- તે કાળે અને તે સમયમાં રાજગૃહ નગરના
ગુણશીલ ઉદ્યાનમાં આર્ય સુધર્માસ્વામી પધાર્યા
પરિષદ્ધ (જન સમૂહ) દર્શન કરવા માટે અને
ધર્મદેશના સાંભળવા આવી. ધર્મદેશના સાંભળીને
પરિષદ્ધ પાછી ફરી

૩- આર્ય જમ્બૂસ્વામી શ્રી સુધર્માસ્વામીને
વંદન-નમસ્કાર કરીને પૂછવા લાગ્યા-અહો
ભગવન્ ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલ
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ આઠમા અંગ
અતકૃતદશાંગ સૂત્રનો આ પ્રમાણે અર્થ કહેલ
છે, તો નવમા અંગ અનુતરોવવાધ્યદશાંગનો
શું અર્થ કહેલ છે ?

૪- ત્યારે તે સુધર્માસ્વામી જમ્બૂસ્વામીને આ
પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા. હે જમ્બૂ ! શ્રમણુ યાવત્
મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ
નવમા અંગ અનુતરોવવાધ્યદશાંગ સૂત્રના ત્રણ
વર્ગ કહેલ છે.

૫- જમ્બૂસ્વામી-ભગવન્ ! જો મોક્ષને પ્રાપ્ત
એવા ભ. મહાવીર સ્વામીએ નવમા અંગ અનુ-
તરોવવાધ્ય દશાંગ સૂત્રના ત્રણ વર્ગ કહેલ છે

વગ્ગસ્સ અણુત્તરોવવાઙ્ગ્યદસાણં [સમણેણં
જાવ સંપત્તેણં] કઙ્ગ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા ?

૬- એવં યલુ જમ્બૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણ
અણુત્તરોવવાઙ્ગ્યદસાણં પઢમસ્સ વગ્ગસ્સ
દસ અજ્ઞયણ પણ્ણત્તા, તંજહા-જાલિ,
મયાલિ, ઉવયાલિ, પુરિસસેણે ય વારિસેણે
ય । દીહદંતે ય, લદ્ધદંતે ય, વેહલ્લે,
વેહાસે અભયે વિય કુમારે ॥ ૧ ॥

૭- જઙ્ગ ણં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાઙ્ગ્યદસાણં પઢમસ્સ વગ્ગસ્સ
દસ અજ્ઞયણ, પણ્ણત્તા, પઢમસ્સ ણં મંતે !
અજ્ઞયણસ્સ સમણેણં જાવ સંપત્તેણં કે
અટ્ટે પણ્ણત્તે ?

૮- એવં યલુ જમ્બૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમ-
ણં રાયગિહે ણયરે રિદ્ધીત્થિમિયસમિદ્ધે
ગુણસિલ્લે ચેઙ્ગ સેણિયે રાયા ધારિણી
દેવી, સીહસુમિણં પાસિત્તાણં પઢિબુદ્ધા
જાવ જાલિકુમારે જાએ, જહા મેહો જાવ
અદ્ધુદ્ધો દાઓ, જાવ ઝિપ્પિ પાસાએ જાવ
વિહરહિ ।

તો હે ભન્તે ! અણુત્તરોવવાઙ્ગ્યદશાંગ સૂત્રના
પ્રથમ વર્ગના દેટલા અધ્યયનો પ્રશ્ન્યાં છે ?

૬- સુધર્માસ્વામી હે જંબૂ ! ખરેખર શ્રમણ થાવત
મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલા ભગવાન મહાવીર સ્વામી
એ અણુતરોવવાઙ્ગ્યદશાંગ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના
દશ અધ્યયનો પ્રશ્ન્યા છે, તે આ પ્રમાણે-(૧)
બલિકુમાર (૨) મયાલિકુમાર (૩) ઉવયાલિ
કુમાર (૪) પુરુષસેન કુમાર (૫) વારિષેણ કુમાર
(૬) દીર્ઘદાન્ત કુમાર (૭) લપ્પદાન્ત કુમાર (૮)
વેહલ્લ કુમાર (૯) વેહાસ કુમાર (૧૦)
અભય કુમાર.

૭- જંબૂ સ્વામી-હે ભગવન્ ! મોક્ષને પ્રાપ્ત
એવા શ્રમણ ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીએ અણુ-
તરોવવાઙ્ગ્યદશાંગ સૂત્રના પ્રથમ વર્ગના દશ
અધ્યયનો કહ્યા છે તો પ્રથમ અધ્યયનનો
ભગવાને શો અર્થ પ્રશ્ન્યા છે ?

૮- સુધર્માસ્વામી- જંબૂ ! તે ઠાળ અને તે
સમયમાં રાજગૃહ નામે નગર હતું તે નગર
ધન-વૈભવ ભવન અને જનસમૂહથી સંપન્ન
હતું તે નગરની બહાર શુભ્રશીલ નામનું ઉદ્યાન
હતું. ત્યાં શ્રેણિક નામના રાજા હતા. તેમને
ધારિણી નામની રાણી હતી. એકદા સમયે
ધારિણી દેવીએ સ્વપ્નમાં સિંહને જોયો. સ્વપ્ન
જોઈને ભયત થાય છે થાવત બલિકુમારનો
જન્મ થાય છે. જે પ્રમાણે મેઘકુમારનું વર્ણન
છે તે પ્રમાણે બલિકુમારનું પણ સમજવું. બલિ-
કુમારના આઠ કન્યાઓની સાથે લગ્ન થાય છે.
અને આઠ કન્યાઓને ઘણાજ દહેજ (આણું)
આપે છે. થાવત બલિકુમાર મહેલમાં સુખનો
અનુભવ કરતો વિચરે છે.

૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણે ભગવં
મહાવીરે જાવ સમોસઢે, સેણિઓ ણિગઓ,
જહા મેહો તહા જાલીવિ ણિગઓ, તહેવ
ણિક્વંતો, જહા મેહો એવકારસ અંગાઈ
અહિજ્જહ ।

૧૦- તણં જે જાલી અણગારે જેણેવ સમણે
ભગવં મહાવીરે તેણેવ આગચ્છહ ૨ ત્તા
સમણં ભગવં મહાવીરં વંદહ નમંસહ ૨ ત્તા
એવં વયાસી ઇચ્છામિ ણં મંતે ! તુભેહિ
અભ્ભણુણાય સમાણે ગુણરયણં સંવચ્છરં
તવોકમ્મં ઉવસંપજિત્તાણં વિહરિત્તણં ?
અહાસુહં દેવાણાપ્પયા ! મા પડિબંધં કરેહ ।

૧૧- તણં જે જાલી અણગારે સમણેણં ભગ-
વયા મહાવીરેણં અભ્ભણુણાયસમાણે
સમણં ભગવં મહાવીરં વંદહ નમંસહ ૨ ત્તા
ગુણરયણં સંવચ્છરં તવો કમ્મં ઉવસંપજિ-
ત્તાણં વિહરહ । તં જહા-

(૧) પઢમં માસં ચઉત્થં ચઉત્થેણં અણિ-
ક્વિત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયઢ્ઠાણુ કટ્ઢુય
સૂરાભિમૂહે આયાવણભૂમીએ આયાવેમાણે
રત્તિ વીરાસણેણં અવાહાહુણેય । (૨)
દોચ્ચં માસં છઢ્ઠે છઢ્ઠેણં અણિક્વિત્તેણં
તવો કમ્મેણં દિયઢ્ઠાણુકટ્ઢુએ સૂરાભિમૂહે
આયાવણભૂમીએ આયાવેમાણે રત્તિ વીરા-
સણેણં અવાહાહુણેય (૩) તચ્ચં માસં
અઢ્ઠમં અઢ્ઠમેણં અણિક્વિત્તેણં તવો કમ્મેણં
દિયઢ્ઠાણુકટ્ઢુએ સૂરાભિમૂહે, આયાવણ-
ભૂમીએ આયાવેમાણે, રત્તિ વીરાસણેણં

૬- તે કાળ તે સમયમાં શ્રમણુ લગવાન મહા-
વીર સ્વામી ગુણુશીલ ઉદ્યાનમાં પધાર્યા. શ્રેણિક
રાજા દર્શન માટે નીકળે છે જલિકુમાર પણ
મેઘકુમારની માફક દર્શન કરવા માટે નીકળે છે
મેઘકુમારની સમાન જલિકુમાર પણ દીક્ષા
અંગીકાર કરે છે દીક્ષા અંગીકાર કરીને અગ્યાર
અંગને અભ્યાસ કરે છે

૧૦- ત્યાર પછી તે જલિક અણુગાર જ્યાં શ્રમણુ
લગવાન મહાવીર સ્વામી ખિરાજતા હતા ત્યાં આવે
છે આવીને શ્રમણુ લગવાન મહાવીર સ્વામીને
વંદન-નમસ્કાર કરે છે વંદન-નમસ્કાર કરીને, આ
પ્રમાણે ઓઢ્યા-અહો લગવન્ ! જો આપની
અનુમતિ હોય તો હું ‘ગુણુરત્ન સવત્સર’ તપ
કરવા ઇચ્છુ છું લગવાને કહ્યું-હો દેવાનુપ્રિય !
તમોને સુખ ઊપજે તેમ કરો, પરન્તુ પ્રમાદ
ન કરો

૧૧- ત્યાર પછી તે જલિક અણુગાર લગવાન
મહાવીર સ્વામીની અનુમતિ મેળવીને શ્રમણુ
લગવાન મહાવીર સ્વામીને વંદન-નમસ્કાર કરે
છે. વંદન-નમસ્કાર કરીને ગુણુરત્ન સવત્સર તપ-
શ્રધ્ધા કરતાં થકા વિચરે છે. તે ગુણુરત્ન સવત્સર
તપ આ પ્રમાણે છે-પ્રથમ માસમાં નિરન્તર
એકાન્તર ઉપવાસ કરવા અને સૂર્ય સામી નજર
માડી જ્યાં તાપ આવતો હોય ત્યાં અર્થાત્ આતા-
પના ભૂમિમાં ઉકડાસને ઘેસી રહેવું તથા રાત્રિએ
કોઈ પણ વસ્ત્ર વિના (અચેલક રહી) વીરાસને
ઘેસી રહેવું એ પ્રમાણે બીજા માસમાં નિરન્તર
છઠ્ઠ-છઠ્ઠ કરવા દિવસે સૂર્ય સામી નજર માડી જ્યાં
તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં ઉકડા-
સને ઘેસી રહેવું તથા રાત્રિએ કોઈ વસ્ત્ર પહેર્યા કે
ઓઢ્યા વિના વીરાસને ઘેસી રહેવું ત્રીજા માસે
નિરન્તર અઢ્ઠમ-અઢ્ઠમ તપશ્રધ્ધા કરવી અને દિવસે
સૂર્ય સામી નજર માડી જ્યાં તાપ હોય તેવી

અવાઝડ્ઢેણય । (૪) ચઢત્થં માસં દસમં
 દસમેણં અનિક્ખત્તેણં તવો કમ્મેણં
 દિયઢ્ઢાણુકટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણ-
 ભૂમીણ આયાવેમાણે રત્તિ વીરાસણેણં
 અવાઝડ્ઢેણય । (૫) પંચં માસં બારસમં
 બારસમેણં અનિક્ખત્તેણં તવો કમ્મેણં
 દિયઢ્ઢાણુકટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણ-
 ભૂમીણ આયાવેમાણે રત્તિ વીરાસણેણં
 અવાઝડ્ઢેણય । (૬) છઢ્ઢં માસં ચઢદસં
 ચઢદસમેણં અનિક્ખત્તેણ તવો કમ્મેણં
 દિયઢ્ઢાણુકટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણ-
 ભૂમીણ, આયાવેમાણે રત્તિ વીરાસણેણં
 અવાઝડ્ઢેણય । (૭) સત્તમં માસં સોલ-
 સમં સોલસમેણં અનિક્ખત્તેણ તવો કમ્મેણં
 દિયઢ્ઢાણુકટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણ-
 ભૂમીણ આયાવેમાણે રત્તિ વીરાસણેણં
 અવાઝડ્ઢેણય । (૮) અઢ્ઢમં માસં અઢ્ઢારસમં
 અઢ્ઢારસમેણં અનિક્ખત્તેણં તવો કમ્મેણં
 દિયઢ્ઢાણુ કટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણ-
 ભૂમીણ આયાવેમાણે, રત્તિ વીરાસણેણં
 અવાઝડ્ઢેણય । (૯) ણવમં માસં વીસઢ્ઢમં
 વીસઢ્ઢમેણં અનિક્ખત્તેણં તવો કમ્મેણં
 દિયઢ્ઢાણુ કટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણ-
 ભૂમીણ, રત્તિ વીરાસણેણં અવાઝડ્ઢેણય ।
 (૧૦) દસમં માસં બાવીસાણ બાવીસઢ્ઢ-
 મેણં અનિક્ખત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયઢ્ઢા-
 ણુકટ્ઢુણ સૂરાભિમુહે આયાવણભૂમીણ
 આયાવેમાણેણં રત્તિ વીરાસણેણં અવા-
 ઝડ્ઢેણય । (૧૧) ંકારસમં માસં ચઢવી-
 સાણ ચઢવીસઢ્ઢમેણં અનિક્ખત્તેણં તવો

આતાપના ભૂમિમાં ઉકડાસને ંસી રહેવું તથા
 રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ંઢાઢયા વિના
 વીરાસને ંસી રહેવું. ંથા માસે નિરંતર
 ચાર-ચાર ઉપવાસ કરવા દિવસે સૂર્યની સામે
 નજર માંડી જ્યાં તાપ હોય તેવી આતાપના
 ભૂમિમાં ઉકડાસને ંસી રહેવું. અને રાત્રિએ
 કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ંઢાઢયા વિના વીરાસને
 ંસી રહેવું પાંચમાં માસમાં નિરંતર પાંચ-
 પાંચ ઉપવાસ કરવા દિવસે સૂર્યની સામે નજર
 માંડી જ્યાં તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના
 ભૂમિમાં ંસી રહેવું રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર
 પહેર્યા કે ંઢાઢયા વિના જ વીરાસને ંસી
 રહેવું. છઠા માસમાં નિરંતર છ-છ ઉપવાસ
 કરવા અને દિવસે સૂર્યની સામે નજર માંડી
 જ્યાં તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં
 ંસી રહેવું. અને રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા
 વિના કે ંઢાઢયા વિના વીરાસને ંસી રહેવું.
 સાતમાં માસમાં નિરંતર સાત-સાત ઉપવાસ
 કરવા અને દિવસે સૂર્યની સામે નજર માંડી જ્યાં
 તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં
 ંસી રહેવું અને રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા
 કે ંઢાઢયા વિના વીરાસને ંસી રહેવું. આઠમા
 માસમાં નિરંતર આઠ-આઠ ઉપવાસ કરવા અને
 દિવસે સૂર્યની સામે નજર માંડી જ્યાં તાપ
 આવતો હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં ઉકડા-
 સનથી ંસી રહેવું અને રાત્રિએ કાંઈ પણ
 વસ્ત્ર પહેર્યા કે ંઢાઢયા વિના વીરાસને ંસી
 રહેવું. નવમા માસમાં નિરંતર નવ-નવ ઉપવાસ
 કરવા. દિવસે સૂર્યની સામે નજર માંડી જ્યાં
 તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં
 ંસી રહેવું અને રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા
 કે ંઢાઢયા વિના વીરાસને ંસી રહેવું. ઢસમા
 માસે નિરંતર ઢસ-ઢસ ઉપવાસ કરવા દિવસે
 સૂર્ય સામે નજર માંડી જ્યાં તાપ આવતો હોય

કમ્મેણં દિયદ્દાણુ કદ્દુણ સૂરાભિમુહે
 આયાવણભૂમીણ આયાવેમાણે રત્તિ વીરા-
 સણેણં અવાહડ્ઢેણય । (૧૨) બારસમં
 માસં છબ્વીસાણ છબ્વીસઈમેણં અનિક્ખિ-
 ત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયદ્દાણુકદ્દુણ સૂરા-
 ભિમુહે આયાવણભૂમીણ આયાવેમાણે રત્તિ
 વીરાસણેણં અવાહડ્ઢેણય । (૧૩) તેરસમં
 માસં અઠાવીસાણ અઠાવીસઈમેણં અનિ-
 ક્ખિત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયદ્દાણુ કદ્દુણ
 સૂરાભિમુહે આયાવણભૂમીણ આયાવેમાણે
 રત્તિ વીરાસણેણં અવાહડ્ઢેણય । (૧૪)
 ચઠ્ઠદસમં માસં તીસઈ તીસઈમેણં અનિ-
 ક્ખિત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયદ્દાણુ કદ્દુણ
 સૂરાભિમુહે આયાવણભૂમીણ આયાવેમાણે
 રત્તિ વીરાસણેણં અવાહડ્ઢેણય । (૧૫)
 પન્નરસમં માસં વત્તીસઈમં વત્તીસઈમેણં
 અનિક્ખિત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયદ્દાણુ કદ્દુણ
 સૂરાભિમુહે આયાવણભૂમીણ આયાવેમાણે
 રત્તિ વીરાસણેણં અવાહડ્ઢેણય । (૧૬)
 સોલ્લમં માસં ચોત્તીસઈમં ચોત્તીસઈમેણં
 અનિક્ખિત્તેણં તવો કમ્મેણં દિયદ્દાણુ કદ્દુણ
 સૂરાભિમુહે આયાવણભૂમીણ આયાવેમાણે
 રત્તિ વીરાસણેણં અવાહડ્ઢેણય ।

તેવી આતાપના ભૂમિમાં બેસી રહેવું અને રાત્રિએ
 કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ઓઢયા વિના વીરાસને
 બેસી રહેવું. અગિયારમા માસે અગિયાર-અગિયાર
 નિરંતર ઉપવાસ કરવા અને દિવસે સૂર્ય સામે
 નજર માંડી જ્યાં તાપ આવતો હોય ત્યાં
 આતાપના ભૂમિમાં બેસી રહેવું અને રાત્રિએ
 કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ઓઢયા વીરાસને બેસી
 રહેવું બારમાં માસમાં નિરંતર બાર-બાર ઉપવાસ
 કરવા. દિવસે સૂર્યની સામે નજર માંડી જ્યાં
 તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં બેસી
 રહેવું અને રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે
 ઓઢયા વિના વીરાસને બેસી રહેવું. તેરમા માસે
 નિરંતર તેર-તેર ઉપવાસ કરવા અને દિવસે
 સૂર્યની સામે નજર માંડી જ્યાં તાપ આવતો
 હોય તેવી આતાપના ભૂમિમાં બેસી રહેવું અને
 રાત્રિએ કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ઓઢયા વિના
 વીરાસને બેસી રહેવું ચૌદમા માસે નિરંતર
 ચૌદ-ચૌદ ઉપવાસ કરવા દિવસે સૂર્યની સામે
 નજર માંડી જ્યાં તાપ આવતો હોય તેવી
 આતાપના ભૂમિમાં બેસી રહેવું અને રાત્રિમાં
 પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ઓઢયા વિના વીરાસને બેસી
 રહેવું પદ્દરમાં માસે નિરંતર પદ્દર-પદ્દર ઉપવાસ
 કરવા અને દિવસે સૂર્યની સામે નજર માંડીને
 જ્યાં તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના
 ભૂમિમાં ઉકડાસનથી બેસી રહેવું અને રાત્રિએ
 કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ઓઢયા વિના વીરાસને
 બેસી રહેવું સોળમા માસે નિરંતર સોળ-સોળ
 ઉપવાસ કરવા અને દિવસે સૂર્યની સામે નજર
 માંડી જ્યાં તાપ આવતો હોય તેવી આતાપના
 ભૂમિમાં ઉકડાસને બેસી રહેવું. અને રાત્રિએ
 કાંઈ પણ વસ્ત્ર પહેર્યા કે ઓઢયા વિના વીરાસને
 બેસી રહેવું.

૧૨- તદ્દં નં સે જાલી અણગારે ગુણરયણં
સંવચ્છરં તવો કમ્મં અહાલુત્તા અહાકપ્પં
અહામગ્ગ અહાતચ્ચ સમકાણ્ણ ફાસિત્તા
પાલિત્તા સોહિત્તા તિરિત્તા કિટ્ઠિત્તા
આણાણ આરાહિત્તા ।

૧૩- જેનેવ સમણે ભગવં મહાવીરે તેણેવ
ઉવાગચ્છઈ ૨ ત્તા સમણં ભગવં મહાવીરં
વંદઈ નમંસઈ વંદિત્તા નમંસઈત્તા બહુહિ
ચઉત્થ છટ્ઠ અટ્ઠમ દસમ દુવાલસેહિ માસેહિ
અદ્દમાસખમણેહિ વિચિત્તેહિ તવો કમ્મેહિ
અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરઈ ।

૧૪- તદ્દં નં સે જાલી અણગારે તે ન ઉરાલેણં
વિઉલેણં પયત્તેણં પગ્ગહિણ્ણં એવં જા ચેવ
જહા લંદગસ્સ વત્તવ્વયા સા ચેવ ચિત્તણા
આપુચ્છણા થેરેહિ સંદ્ધિ વિવુલં તહેવ
દુરુહતિ, નવરં સોલસ્સ વાસાઈં સામણ્ણ
પરિયાગં પાઉણિત્તા કાલમાસે કાલં
કિચ્છા ઉડ્ઢં ચંદિમાઈ સોહમ્મીસાણ
જાવ આરણચ્ચુણ્ણ કપ્પે નવ ય ગેવેજ્જે
વિમાણપત્થડે ઉડ્ઢં દૂરં વીતીવતિત્તા
વિજયવિમાણે દેવત્તાણ ઉવવણ્ણે ।

૧૫- તદ્દં નં તે થેરા ભગવંતો જાલિં અણગારં
કાલગયં જાણિત્તા, પરિનિવ્વાણવત્તિયં
કાઉસગ્ગ કરેઈ, પત્તચીવરાઈં ગિણ્ણહિ
તહેવ ઉત્તરંતિ જાવ ઇમે સે આયારમંડણ ।

૧૨- ત્યાર પછી તે જાલિ અણગારે શુભરત્ન
સ વત્સર તપકર્મનું સૂત્રોક્ત વિધિ પ્રમાણે, સાધુના
કલ્પ પ્રમાણે જિનમાર્ગાનુસાર, ભગવાને જેમ
કહેલ છે તે જ પ્રમાણે સમ્યક્ પ્રકારે કાયાથી
આરાધન કર્યું. સ્પર્શના કરી ફેડી રીતે પાલન
કર્યું શ્રદ્ધાપૂર્વક પાર પહોંચાડ્યું કીર્તન કર્યું
અને આજ્ઞાનુસાર આરાધન કર્યું.

૧૩- ત્યાર પછી જાલિ અણગાર જ્યાં શ્રમણ
ભગવાન મહાવીર સ્વામી ધિરાજતા હતા ત્યાં
આવે છે. આવીને શ્રમણ ભગવાન મહાવીર
સ્વામીને વંદન-નમસ્કાર કરે છે વંદન-નમસ્કાર
કરીને ઉપવાસ, છટ્ઠ, અટ્ઠમ, ચાર ઉપવાસ, પાંચ
ઉપવાસ, માસખમણ, અર્ધમાસ ખમણ આદિ
વિવિધ પ્રકારના તપ કર્મથી આત્માને ભાવતા
થકા વિચરે છે

૧૪- ત્યાર પછી તે જાલિ અણગાર વિવિધ પ્રકારના
ઉદાર-પ્રધાન વિપુલ, યત્નાપૂર્વક સેવિત, પ્રગૃહીત
પ્રકર્ષપ્રાપ્ત તપ કરીને સ્કન્ધક મુનિની જેમ
શરીરથી દુર્ગંધ થઈ જાય છે યાવત્ ધર્મ જાગરણ
કરતાં સંત્રાસ ગ્રહણ કરવાનો વિચાર કરે છે.
પ્રભાત પછી ભગવાનને પૂછીને સ્થવિર સાધુઓની
સાથે વિપુલ પર્વત ઉપર ચડે છે (જાય છે.)
સલેખના કરે છે વિશેષ એકે સોળ વર્ષની
શ્રામણ્યપર્યાયને પાળીને અને કાળના અવસરે
કાળ કરીને ઉપર ચન્દ્રમા, સૂર્ય આદિ
તથા સૌધર્મ, ઇશાન, સનતકુમાર, માહેન્દ્ર
ઇત્યાદિ ખાર દેવલોક અને નવ ઐવેયકથી પણ
ઉપર જઈને વિજય નામક અનુત્તર વિમા-
નમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થયા

૧૫- ત્યાર પછી (કોઈ સમયે) સ્થવિર ભગ-
વતોએ જાલિ અણગારને કાળને પ્રાપ્ત થયેલા
જાણીને પરિનિર્વાણવર્તી (મૃત્યુ નિમિત્તક)
કાચોત્સર્ગ કર્યો અને તે જાલિ અણગારના

ધર્મોપકરણ પાત્ર વસ્ત્રાદિ ગ્રહણ કરીને પર્વત ઉપરથી નીચે ઊતર્યા. ઊતરીને જ્યાં ભગવાન ધિરાજમાન હતા ત્યાં ગયા અને ઉપકરણો સુપ્રત કરતા કહ્યું—જાલિ અણુગારના ઉપકરણો આ રહ્યા

૧૬- ભંતે ત્તિ ! ભગવં ગોયમે જાવ એવં વયાસી-
એવં જલુ દેવાણુપ્પિયાણં અંતેવાસી જાલી-
નામં અણગારં પગ્ગહમ્મદ્દુ, સે ણં જાલી
અણગારે કાલમાસે કાલં કિચ્ચા કહિં
ગદ્દુ કહિં ? ઉવવણ્ણે ? એવં જલુ ગોયમા !
મમં અંતેવાસી તહેવ જહા જંદયસ્સ જાવ
કાલમાસે કાલં કિચ્ચા ઉડ્ઢં ચંદિમ
જાવ વિજણ્ણિમાણે દેવત્તાદ્દુ ઉવવણ્ણે ।

૧૬-ત્યાર બાદ શ્રી ગૌતમસ્વામી ‘ભંતે’ સંબોધન કરીને ભગવાનને પૂછે છે—ભગવન્ ! આપના શિષ્ય પ્રકૃતિથી ભદ્ર જાલિઅણુગાર કાળના અવસરે કાળ કરીને ક્યાં ગયા ? ક્યાં ઉત્પન્ન થયા ? ભગવતે ઉત્તર આપ્યો. હે ગૌતમ ! મારા અંતેવાસી શિષ્ય સ્કન્ધકની જેમ કાળ કરી યાવત્ ચન્દ્રમા, સૂર્ય, બાર દેવલોક તથા નવ ઐવેયકલુ ઉલ્લઘન કરીને વિજય વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા છે.

૧૭- જાલિસ્સ ણં ભંતે ! દેવસ્સ કેવદ્દયં કાલં
દ્વિદ્દુ પ્પણ્ણત્તા ?
ગોયમા ! વત્તીસં સાગરોવમાદ્દુ દ્વિદ્દુ
પ્પણ્ણત્તા ।

૧૭- ગૌતમ— અહો ભગવન્ ! જાલિદેવતાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?
ભગવાન્—ગૌતમ ! તેમની સ્થિતિ બત્રીશ સાગરોપમની છે.

૧૮- સે ણં ભંતે ! તાઓ દેવલોગાઓ આઝક્ખણં
ભવક્ખણં ઠિઢ્ઠક્ખણં ચયં ચડ્ડત્તા કહિં
ગચ્છિસ્સદ્દુ કહિં ઉવવજ્જિસ્સદ્દુ ?
ગોયમા ! મહાવિદેહે વાસે સિજ્જિસ્સદ્દુ
જાવ સવ્વદુક્ખાણં અંતં કરિસ્સદ્દુ ।

૧૮- ગૌતમ— અહો ભગવન્ ! જાલિદેવ દેવલોકથી આયુષ્ય, ભવ અને સ્થિતિનો ક્ષય કરી તે ક્યાં જશે ? ક્યાં ઉત્પન્ન થશે ?

ભગવાન્— ગૌતમ ! મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જન્મ ધારણ કરી દીક્ષા ગ્રહણ કરી સિદ્ધ થશે, બુદ્ધ થશે, મુક્ત થશે, સર્વ દુઃખોનો અંત કરશે.

૧૯- એવં જલુ જમ્બૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાઈયદસાણં પઢમસ્સ વગ્ગસ્સ
પઢમસ્સ અજ્ઞયણસ્સ અયમદ્દુ પ્પણ્ણત્તે ।

૧૯- સુધર્મા સ્વામીએ કહ્યું—જંબૂ ! નિશ્ચયથી શ્રમણ યાવત્ મોક્ષ પ્રાપ્ત થયેલ ભગવાન મહા-વીર સ્વામીએ અનુત્તરોવવાઈયદશાંગના પ્રથમ વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો આ પ્રમાણે અર્થ કહેલ છે.

૨૦- એવં સેસાણવિ નવણ્ણં માણિઅવ્વં । નવરં
સત્ત ધારિણિસુઆ વેહલ્લવેહાસા ચેલ્લણાદ્દુ
આહલ્લાણં પંચણ્ણ સોલસ વાસાદ્દુ સામણ્ણ-

૨૦- જેવી રીતે જાલિકુમારનો અધિકાર કહેવામાં આવ્યો તે જ પ્રમાણે શેષ નવકુમારોના અધિકારો જાણવા પરન્તુ તેમાં આટલી જ વિશે-

પરિયાઓ, તિળું બારસ વાસાઈં દોળું પંચ
વાસાઈં । આઈલ્લાળં પચળું આળુપુવ્વીએ
ઉવવાઓ, વિજાએ વિજયંતે જયંતે અપ-
રાજાએ સવ્વટ્ઠસિદ્ધે, દીહવંતે સવ્વટ્ઠસિદ્ધે
અળુક્કમેળં સેસા, અમઓ વિજયે ।
સેસં જહા પઢમે । અમયસ્સ નાળાત્તં
રાયગિહે નગરે, સેળાએ રાયા, નન્દા
દેવી માયા, સેસં તહેવ ।

૨૧- એવં લલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અળુત્તરોવવાઈયદસાણં પઢમસ્સ વગ્ગસ્સ
અયસઠ્ઠે પળ્લત્તે ।

પતા છે. સાત કુમાર ધારિણી રાણીના પુત્રો હતા
અને વિહલ્લકુમાર તથા વેહાયસકુમાર ચેલ્લણ
રાણીના પુત્રો હતા

આદિના પાંચ અણુગારોએ સોળ-સોળ વર્ષ
શ્રામણ્ય પર્યાયનું પાલન કર્યું ત્રણ કુમારોએ
બાર-બાર વર્ષ સુધી શ્રામણ્ય પર્યાયનું પાલન
કર્યું અને બેએ પાંચ-પાંચ વર્ષ સુધી શ્રામણ્ય
પર્યાયનું પાલન કર્યું. પ્રથમના પાંચનો અનુ-
ક્રમથી ઉત્પાદ થયો-એટલે જલિકુમાર વિજય
વિમાનમાં, મયાલીકુમાર વૈજ્યંત વિમાનમાં,
ઉવયાલીકુમાર જયંત વિમાનમાં, પુરુષસેનકુમાર
અપરાજિત વિમાનમાં અને વારિસેનકુમાર સર્વાર્થ-
સિદ્ધ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા, દીર્ઘદાન્ત સર્વાર્થ-
સિદ્ધ વિમાનમાં, લષ્ટદાન્ત અપરાજિત વિમાનમાં,
વિહલ્લ જયંત વિમાનમાં, વિહાયસકુમાર વિજય
વિમાનમાં અને અલયકુમાર વિજય વિમાનમાં
ઉત્પન્ન થયા શેષ વૃત્તાંત પૂર્વવત્ જાણી લેવો
જોઈએ છેલ્લા અલયકુમારના જીવનમાં વિશેષતા
આ પ્રમાણે છે રાજગૃહીમાં જન્મ્યા, શ્રેણિક રાજ
પિતા અને નન્દાદેવી માતા હતી શેષ પ્રથમ
અધ્યયન પ્રમાણે

૨૧- હે જંબૂ ! ખરેખર શ્રમણ યાવત્ મોક્ષને
પ્રાપ્ત શ્રમણ લગવાન મહાવીર સ્વામીએ અનુ-
ત્તરોવવાઈયદશાંગના પ્રથમ વર્ગનો અર્થ આ
પ્રમાણે પ્રરૂપિત કરેલ છે.

દ્વિતીય વર્ગ

૧- જડ નં ભંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાહ્યદસાણં પઢમસ્સ વગ્ગસ્સ
અયમદ્દે પણ્ણત્તે, દોચ્ચસ્સ નં ભંતે ! વગ્ગસ્સ
અણુત્તરોવવાહ્યદસાણં સમણેણં જાવ
સંપત્તેણં કે અદ્દે પણ્ણત્તે ?

૨- એવં ક્ખલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સપત્તેણં
અણુત્તરોવવાહ્યદસાણં દોચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ
તેરસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા । તં જહા-
દીહસેણે, મહાસેણે, લઢ્ઢદંતે ય ગૂઢદંતે ય ।
સુદ્ધદંતે ય, હલ્લે, ઢુમે ઢુમસેણે મહાઢુમ-
સેણે ય આહિં ॥૧॥

સીહે ય, સોહસેણે ય, મહાસીહસેણે ય
આહિં ॥ પુન્નસેણે ય, બોધવ્વે, તેરસમે
હોતિ અજ્ઞયણે ॥૨॥

૩- જડ નં ભંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાહ્યદસાણં દોચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ
તેરસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, દોચ્ચસ્સ નં
ભંતે ! વગ્ગસ્સ પઢમસ્સ અજ્ઞયણસ્સ
સમણેણં જાવ સંપત્તેણં કે અદ્દે પણ્ણત્તે ?

૪- એવં ક્ખલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમણેણં
રાયગિહે નયરે, ગુણસિલણે ચેદ્દણે સેણિણે
રાયા ધારિણી દેવી સીહો સુમિણે જહા
જાલી તહા જમ્મં, બાલત્તણં કલાઓ,

૧- શ્રી જંબૂ સ્વામી આયે સુધર્મા સ્વામીને
પૂછે છે-અહો ભગવન્ ! શ્રમણુ યાવત્ નિર્વાણુ
પ્રાપ્ત ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ અનુત્તરોપ-
પાતિકદશાંગના પ્રથમ વર્ગનો આ પ્રમાણે અર્થ
કહેલ છે તો હે ભગવન્ ! અનુત્તરોપવાધ્ય-
દશાંગના બીજા વર્ગનો શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષને
પ્રાપ્ત ભગવન્તે શો અર્થ કહ્યો છે ?

૨- શ્રી સુધર્મા સ્વામી જંબૂ સ્વામીને ઉત્તર
આપે છે-હે જંબૂ ! ખરેખર શ્રમણુ યાવત્
મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલ ભગવાન મહાવીરે અનુત્ત-
રોપવાધ્યદશાંગના બીજા વર્ગના તેર (૧૩)
અધ્યયનો પ્રરૂપેલા છે. તે આ પ્રમાણે દ્વીર્ધસેન
કુમાર, મહાસેનકુમાર, લઘ્વદન્તકુમાર, ગૂઢ-
દન્તકુમાર, શુદ્ધદન્તકુમાર, હલ્લકુમાર, ઢુમ-
કુમાર, ઢુમસેનકુમાર, મહાઢુમસેનકુમાર,
સિંહકુમાર, સિંહસેનકુમાર, મહાસિંહસેન-
કુમાર અને પુણ્યસેનકુમાર આ પ્રમાણે બીજા
વર્ગમાં તેર કુમારોનું જીવનનિરૂપણ કરનાર
તેર અધ્યયનો કહ્યા છે

૩- જંબૂસ્વામી-ભગવન્ ! જો મોક્ષને પ્રાપ્ત
થયેલ શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ અનુ-
ત્તરોપવાધ્યદશાંગના તેર (૧૩) અધ્યયનો પ્રરૂપ્યાં
છે તો બીજા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો શું
અર્થ (ભાવ) શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ
કહ્યો છે ?

૪- સુધર્મા સ્વામી-જંબૂ ! ખરેખર તે કાલ
અને તે સમયમાં રાજગૃહ નામનું નગર હતું.
ત્યાં ગુણશીલ નામનું ઉદ્યાન હતું ત્યાં શ્રેણિક
રાજા હતાં. તેમની ધારિણી નામના રાણી હતાં.
તે ધારિણી દેવી એકલા સિંહનું સ્વપ્ન જોવે છે.

ળવરં દીહસેણે કુમારે સવ્વેવ વત્તવ્વયા,
જહા-જાલિસ્સ જાવ અંતં કાહિત્તિ ।

૫- એવં તેરસણ્હવિ રાયગિહે નયરે સેણિઓ
પિયા ધારિણી માયા, તેરસણ્હવિ સોલસ-
વાસા પરિયાઓ માસિયાએ સંલેહણાએ
આણુપુવ્વીએ ઉવવાઓ વિજયે દોણિ
વિજયંતે દોણિ જયંતે દોણિ અપરાજિતે
દોણિ, સેસા મહાદુમસેણમાઈ પંચ
સવ્વટ્ઠસિદ્ધે ।

૬- એવં જલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાઇયદસાણં દોચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ
અયમટ્ઠે પણ્ણત્તે માસિયાએ સંલેહણાએ
દોસુવિ વગ્ગેસુ । ત્તિ વેમિ । વીઓ વગ્ગો
સમ્મત્તો ।

જલિ કુમારની જેમ જન્મ, બાલ્યાવસ્થા,
બહાંતેર કળામાં નિપુણતા આદિ જાણવું. વિશેષ
એ કે એનું નામ દીર્ઘસેન રાખવામાં આવ્યું
હતું જલિકુમારની જેમ દીર્ઘસેન પણ સિદ્ધિ
પ્રાપ્ત કરશે અને સમસ્ત દુઃખોનો અંત કરશે.

૫- દીર્ઘસેનની જેમજ શેષ રાજકુમારોના
વિષયમાં જાણવું બધાનું રાજગૃહ નગર હતું.
શ્રેણિક રાજા પિતા હતા, ધારિણી દેવી માતા
હતી, તે તેરે તેર અણુગારોએ સોળ-સોળ વર્ષ
સુધી શ્રામણ્ય પર્યાયનું પાલન કર્યું. બધાએ
એક મહિનાની સલેખના કરી. અને અનુક્રમથી
તેઓમાંથી એ વિજય વિમાનમાં, એ વૈજયંત
વિમાનમાં, એ જયંત વિમાનમાં, એ અપરાજિત
વિમાનમાં શેષ મહાસેન આદિ પાંચ સર્વાર્થ-
સિદ્ધ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા. ત્યાંથી મહાવિદેહમાં
જશે અને મોક્ષ પામશે

૬-હું જમ્બૂ ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલ
ભગવાને અનુત્તરોવવાઇયદશાંગ સૂત્રના ખીજ
વર્ગનો આ પ્રમાણે અર્થ કહ્યો છે. બન્ને વર્ગમાં
વર્ણિત સર્વ મુનિઓએ એક-એક માસની
સલેખના કરી

તૃતીય વર્ગ

૧- જઈ જાં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાઈયદસાણં તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ
અયમઢ્ઠે પણ્ણત્તે, તચ્ચસ્સ જાં મંતે !
વગ્ગસ્સ અણુત્તરોવવાઈયદસાણં સમણેણં
જાવ સંપત્તેણં કે અઢ્ઠે પણ્ણત્તે ?

૨- એવં જલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સપત્તેણં
અણુત્તરોવવાઈયદસાણં તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ
દસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, તંજહા-
ધણ્ણે ય, સુનક્ખત્તે ય ઇસિદાસે ય,
આહિતે । પેલ્લે, રામપુત્તે ય, ચંદિમા,
પિઢ્ઠિમાઈયા ॥૧॥

પેઢાલપુત્તે અણગારે, નવમે પોઢિલે વિ ય ।
વિહલ્લે, દસમે વુત્તે, એતે અજ્ઞયણા
આહિયા ॥૨॥

૩- જઈ જાં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અણુત્તરોવવાઈયદસાણં તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ
દસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, પઢમસ્સ જાં મંતે !
અજ્ઞયણસ્સ સમણેણં જાવ સપત્તેણં કે
અઢ્ઠે પણ્ણત્તે ?

૪- એવં જલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમણેણં
કાકંદી નામં નયરી હોત્થા, રિઢ્ઢિત્થિમિય-
સમિઢ્ઢા, સહસંવવણે ઉજ્જાણે સવ્વોડય-
સમિઢ્ઢે જિયસત્તૂ રાયા ।

૧- શ્રી જમ્બૂસ્વામી આર્ય સુધર્માસ્વામીને પૂછે
છે-ભગવન્ ! શ્રમણુ ભગવાન યાવત્ મોક્ષને પ્રાપ્ત
થયેલા મહાવીર સ્વામીએ અનુત્તરોવવાઈયદશાંગ
સૂત્રના ત્રીજા વર્ગને આ પ્રમાણે અર્થ વર્ણવ્યો
છે તે ભગવન્ ! શ્રમણુ ભગવાન યાવત્ મોક્ષને
પ્રાપ્ત થયેલા મહાવીર સ્વામીએ ત્રીજા વર્ગને
શો અર્થ વર્ણવ્યો છે ?

૨- શ્રી સુધર્મા સ્વામીએ ઉત્તર આપ્યો-જમ્બૂ !
શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલા ભગવન્તે
અનુત્તરોવવાઈયદશાંગના ત્રીજા વર્ગના દસ અધ્ય-
યનો પ્રશ્ન્યા છે તે આ પ્રમાણે છે-

(૧) ધન્યકુમાર (૨) સુનક્ષત્રકુમાર (૩) ઋષદાસ-
કુમાર (૪) પેલ્લકકુમાર (૫) રામપુત્રકુમાર (૬)
ચદ્રકુમાર (૭) પૃષ્ઠિમાતૃકા કુમાર (૮) પેઢાલ
કુમાર (૯) પોઢિલકકુમાર (૧૦) વિહલ્લકકુમાર
આ પ્રમાણે દસ અધ્યયનો કહેવા છે

૩- જમ્બૂ સ્વામી-ભગવન્ ! શ્રમણુ યાવત્ નિર્વાણુ
પ્રાપ્ત ભગવાન મહાવીરે અનુત્તરોવવાઈયદશાંગના
દસ અધ્યયનો કહ્યા છે તે, ભગવન્ ! શ્રમણુ
ભગવાને ત્રીજા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો શુ
અર્થ કહ્યો છે ?-શુ ભાવ વર્ણવેલ છે ?

૪- સુધર્માસ્વામી-હે જમ્બૂ ! તે કાળે અને તે
સમયે કાકંદી નામની નગરી હતી તે નગરી
જન, ધન અને ભવનોથી સમૃદ્ધ હતી તે નગ-
રીના ઇશાન ખૂણામાં સહસ્રાબ્રવન નામનું ઉદ્યાન
હતું. તે ઉદ્યાન સર્વ ઋતુઓના પુષ્પ, ફળ આદિથી
સમૃદ્ધ હતું. ત્યાં જિતશત્રુ નામનો રાજા રાજ્ય
કરતો હતો.

૫- તત્થ ણં કાકંદીએ નયરીએ મદ્દા ણામં સત્થવાહી પરિવસડ, અડ્ઢા જાવ અપરિભૂયા ।

૬- તીસે ણં મદ્દાએ સત્થવાહીએ પુત્તે ધન્ને નામં દારાએ હોત્થા, અહીણ જાવ સુરુવે, પંચધાઈ પરિગ્ગહિએ, તંજહા-લીરધાએ જહા મહવ્વલે જાવ વાવત્તરિં કલાઓ અહિજ્જંતિ જાવ અલ ભોગસમત્થે જાએ યાવિ હોત્થા ।

૭- તએ ણં સે મદ્દા સત્થવાહી ધણ્ણદારયં ઉમુલ્લકવાલભાવં જાવ ભોગસમત્થં વા વિજાણિત્તા, વત્તીસં પાસાયર્વાડિસએ કારેડ ૨ ત્તાં અવ્ભુગ્ગયમૂસિએ જાવ તેસિં મજ્જે એગં ભવણં અણેગ-લ્લંભ-સયસન્નિવિટ્ઠં જાવ વત્તીસાએ ઇવ્ભવરકન્નગાણં એગદિ-વસેણં પાણિ ગિણ્ણાવેડ ૨ ત્તા વત્તીસઓ દાઓ જાવ ઉપ્પ પાસાયર્વાડિસએ ફુટ્ટેર્ણહિં જાવ વિહરડ ।

૮- તેણં કાલ્લેણં તેણં સમએણં સમણે ભગવં મહાવીરે સમોસદ્ધે, પરિસા નિગ્ગયા, રાયા જહા કોણિઓ તહા જિયસત્તૂ નિગ્ગઓ ।

૫- તે કાકદી નગરીમાં ભદ્રા નામની સાર્થ-વાહિની રહેતી હતી તે સાર્થવાહિની સમૃદ્ધ યાવત્ કોઈથી પરાભવ પામનારી ન હતી

૬-તે ભદ્રા સાર્થવાહિનીનો ધન્ના નામક પુત્ર હતો. તે પુત્ર સમસ્ત અંગોપાંગોથી પરિપૂર્ણ યાવત્ સુદર રૂપવાળો હતો. તે બાળક પાંચ ધાવ માતાથી ઘેરાયેલો રહેતો. તે પાંચ ધાવમાતાઓનું કામ આ પ્રમાણે હતું - (૧) એક દૂધ પીવડાવનાર ધાવમાતા (૨) એક રનાન મંજન આદિ કરાવનાર (૩) વસ્ત્રાભૂષણ પહેરાવનાર (૪) બોળામાં રમાડનાર (૫) વિવિધ પ્રકારની કીડા કરાવનાર ભગવતીમાં જે પ્રમાણે મહાબલકુમારનો વૃત્તાન્ત છે તે પ્રમાણે અહીં પણ સમજવું યાવત્ બહોંતેર (૭૨) કળાઓનું ધન્નાએ અધ્યયન કર્યું. ત્યાર બાદ તે બાળક ધીરે ધીરે લોગ લોગવવા સમર્થ થઈ ગયો

૭- ત્યાર બાદ ભદ્રા સાર્થવાહિનીએ ધન્નાકુમારને બાલભાવથી મુક્ત અને સર્વ લોગોને લોગવવા સમર્થ થયેલ બાણીને બત્રીસ ઊંચા અને શ્રેષ્ઠ મહેલ કરાવ્યા તેમની મધ્યમાં અનેક સેંકડો સ્તંભથી સુક્ત પ્રધાનભવન કરાવ્યું યાવત્ બત્રીસ ઉત્તમ શ્રેષ્ઠીઓની કન્યાઓ સાથે એક જ દિવસમાં પાણિગ્રહણ કરાવ્યું, કરાવીને બત્રીસે બત્રીસ કન્યાઓને દાસ-દાસી, ધન-ધાન્ય આદિ હહેજ આપે છે યાવત્ ધન્નાકુમાર ઉપર મહેલમાં વાઘોના નાદ સાથે મનુષ્ય સંબંધી સુખ લોગવતો થકો વિચરે છે

૮- તે કાળમાં અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી સહસ્રાશ્રવન ઉદ્યાનમાં પધાર્યા પરિષદ્ દર્શન માટે નીકળી જેવી રીતે કોણિક રાજા દર્શન કરવા માટે નીકળેલ તે પ્રમાણે જિતશત્રુરાજા પણ ભગવાનની દેશના સાંભળવા માટે નીકળ્યા.

૯- તદ્દં તસ્સ ધણ્ણદારયસ્સ તં મહયા
જણસદ્દં જહા જમાલી તહા ણિગ્ગઓ,
ળવરં પાયવિહારેણં જાવ જં ણવરં અમ્મયં
મદ્દં સત્થવાહિં આપુચ્છામિ, તદ્દં ણં અહં
દેવાણુપ્પિયાણં અંતિદ્દં જાવ પવ્વયામિ
જાવ જહા જમાલી તહા આપુચ્છદ્દં,
મુચ્છયા, વુત્તપડિવુત્તિયા, જહા મહબ્બલે
જાવ જાહે નો સંચાદ્દં, જહા થાવચ્ચા
પુત્તસ્સ જહા જિયસત્તૂ આપુચ્છદ્દં, છત્ત-
ચામરાઓ સયમેવ જિયસત્તૂ નિવ્વલમણં
કરેદ્દં, જહા થાવચ્ચા પુત્તસ્સ કણ્ણો જાવ
પવ્વદ્દં અણગારે જાદ્દં, ઇરિયાસમિદ્દં
જાવ ગુત્ત વંભયારો ।

૧૦- તદ્દં ણં સે ધણ્ણે અણગારે, જં ચેવ દિવસં
મુંડે ભવિત્તા જાવ પવ્વદ્દં તં ચેવ દિવસં
સમણં ભગવં મહાવીરં વંદદ્દં નમંસદ્દં વંદિત્તા
નમંસિત્તા એવં વયાસી-એવં લલુ ઇચ્છામિ
ણં મત્તે! તુભ્ભેહિં અબ્ભણુણ્ણાદ્દં સમાણે
જાવજ્જીવાદ્દં છદ્દં છદ્દેણં અણિવિલ્લક્કેણં
આયંવિલપરિગ્ગહિદ્દં તવો કમ્મેણં

૯- ત્યાર બાદ તે ધન્નાકુમારે લગવાનના
આગમનના સમાચાર લોકોના મહાશબ્દો દ્વારા
જાણ્યા. સમાચાર જાણીને જેવી રીતે જમાલિકુમાર
લગવાનના દર્શન કરવા માટે ગયા હતા તે
પ્રમાણે ધન્નાકુમાર પણ જાય છે. વિશેષતા એટલી
કે તે પગે ચાલીને જાય છે ધર્મકથા સાંભળી
પરિષદ્ધ સહિત રાજા સ્વસ્થાને ગયા ધન્નાકુમાર
ધર્મકથા સાંભળીને વૈરાગ્યવન્ થયા ચાવત કહેવા
લાગ્યા. અહો લગવન્! હું મારી માતા ભદ્રા
સાર્થવાહિની ને પૂછીને આપની પાસે દીક્ષા લેવા
ઈચ્છુ છું. ચાવત્ જેમ જમાલી આજ્ઞા મેળવે
છે તેમ આ ધન્નાકુમાર પોતાની માતાને પૂછે છે.
પૂછતાં જ માતાભદ્રા મૂર્ચ્છિત થઈ જાય છે.
મૂર્ચ્છા દૂર થવા પર માતા આ પ્રમાણે કહે છે-
જેવી રીતે મહાબલ કુમારને માતા પિતાની સાથે
વાત થઈ હતી તે પ્રમાણે અહીં પણ જાણવું.
ચાવત્ માતા પુત્રને ઘેર રાખવામાં સમર્થ ન
થઈ ત્યારે, જે પ્રમાણે થાવચ્ચા પુત્રની માતાએ
કૃષ્ણ મહારાજને દીક્ષા વિષયક પૂછ્યું હતું તે જ
પ્રમાણે ભદ્રા સાર્થવાહિનીએ જિતશત્રુ રાજાને
દીક્ષા માટે કહ્યું, અને છત્ર ચામરની યાચના
કરી જિતશત્રુ રાજાએ સ્વયં દીક્ષામહોત્સવ
કર્યો, જેમ મહારાજાએ થાવચ્ચાપુત્રને કર્યો હતો.
ધન્ના કુમાર દીક્ષિત થયા અણગાર બની ઈરિયા
સમિતિથી યુક્ત ચાવત્ ગુપ્ત બ્રહ્મચારી બની
વિચરવા લાગ્યા

૧૦- ત્યાર પછી ધન્ના અણગારે જે દિવસે
દીક્ષા ગ્રહણ કરી તે જ દિવસે શ્રમણ લગવાન
મહાવીરને વદન-નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે
કહ્યું-હો લગવન્! જો આપની અનુમતિ પ્રાપ્ત
થાય તો હું જીવનપર્યંત નિરતર છઠ્ઠ-છઠ્ઠ
કરી, છઠ્ઠના પારણે આયશ્મિત્ત કરવા અને તપ-
કર્મથી આત્માને ભાવિત કરતા થકા વિચરવા
ઈચ્છુ છું છઠ્ઠ-છઠ્ઠના પારણામાં આયશ્મિત્તમાં

અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરિત્તે, છટ્ઠસ્સવિ
ય ણં પારણગંસિ કપ્પઇ મે આયંવિલં
પડિગ્ગહિત્તે, ણો ચેવ ણં અણાયંવિલં,
તં પિ ય સંસટ્ઠેણં ણો ચેવ ણં અસંસટ્ઠે ણં,
તં પિ ય ણં ઉજ્જિયધમ્મિયં, ણો ચેવ ણં
અણુજ્જિયધમ્મિયં, તં પિ ય ણં જં અન્ને
વહવે સમણમાહુણે અતિહિ--કિવણ--વણિ-
મગ્ગા ણાવકલંતિ? અહાસુહં દેવાણાપ્પયા ।
મા પડિવંધં કરેહ ।

૧૧- તણેણં સે ધણે અણગારે સમણેણં ભગવયા
મહાવીરેણં અઢમણુણાણે સમાણે હટ્ઠ-તુટ્ઠ
જાવજ્જીવાણે છટ્ઠ છટ્ઠેણં અણિલિત્તેણ
તવો કમ્મેણં અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરઇ ।

૧૨- તણે ણં સે ધણે અણગારે પઢમ--છટ્ઠુલ્લમણં
પારણયંસિ પઢમાણે પોરસિણે સજ્જાયં
કરેતિ જહા ગોયમસામી તહેવ આપુચ્છતિ
જાવ જેણેવ કાકંદી ણયરી તેણેવ ઉવા-
ગચ્છઇ ૨ ત્તા કાકંદીણે નયરીણે ઉચ્ચ-
નીચ જાવ અઢમાણે આયંવિલં જાવ
નાવકલંતિ ।

૧૩- તણે ણં સે ધણે અણગારે તાણે આમ્હુજ્જ-
તાણે પયયાણે પયત્તાણે પગ્ગહિયાણે
એસણાણે, એસમાણે જઇ ણં ભત્તં
લભઇ તો પાણં ણ લભઇ, અહ પાણં
લભઇ તો ભત્તં ણ લભઇ ।

હુણો સૂકો આહાર થઇછુ કરવો કહ્યો પણ
આયગ્ગિના વિનાનો આહાર થઇછુ કરવો કહ્યો
નહિ તે પણ ભોજનથી લિપ્ત (ખરડાયેલા)
હાથથી દીધેલ જ આહાર કહ્યો પણ અમંસુષ્ટ
હાથથી આપેલ ન કહ્યો તે પણ ધરના પ્રત્યેક
સભ્યોના જમ્યા બાદ વધેલો, નાંખી દેવા જેવો
આહાર લેવો મને કહ્યો પણ ધરમાં રાખવા
ચોગ્ય ન કહ્યો અને તેમાં પણ તેવો આહાર
કહ્યો જેને અનેક શ્રમણો, પ્રાક્ષણો, કૃપણો,
અતિથિઓ અને ભિક્ષાચરો પણ થઇછુ કરવાની
ઇચ્છા ન કરે એવો તુચ્છ આહાર થઇછુ કરવો
મને કહ્યો. આ પ્રમાણે ધનના અણુગારે પોતાની
ઇચ્છા ભગવાન પાસે વ્યક્ત કરી ત્યારે ભગવાન
કહે છે--અહો દેવાનુપ્રિય! તમોને મુખ ઉપજે
તેમ કરો પણ પ્રમાદ ન કરો.

૧૧-ત્યાર બાદ ધનના અણુગાર શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીર સ્વામીની અનુમતિ પ્રાપ્ત કરીને હર્ષિત
થયા, સતુષ્ટ થયા યાવત્ નિરંતર આજીવન
છટ્ટ-છટ્ટ કરતાં થકા અને તપ કર્મ વડે આત્માને
ભાવિત કરતાં થકા વિચરવા લાગ્યા.

૧૨- ત્યાર બાદ ધનના અણુગાર પ્રથમ છટ્ટના
પારણાના દિવસે પ્રથમ પ્રકરમાં સ્વાધ્યાય કરે
છે બીજે પ્રકારે ધ્યાન ધરે છે અને ત્રીજી
પોરસીએ ગૌતમસ્વામીની જેમ ગોચરી માટે
ભગવાનને પૂછે છે. પૂછીને કાકદી નગરમાં આવે
છે ત્યાં આવીને ઊંચ, નીચ અને મધ્યમ કુલોમાં
ભિક્ષાર્થે પરિભ્રમણુ કરે છે હુણો સૂકો યાવત્
અન્ય કોઈ જેને ન ઇચ્છે તેવા આહાર માટે
પરિભ્રમણુ કરે છે.

૧૩- ભિક્ષા માટે અટન કરતાં ધનના અણુગારે
પોતાની ઉદ્યમવાળી ઉત્કૃષ્ટ ચત્તાવાળી ભગવાન
પાસે સ્વીકાર કરેલી એપણાના કારણે ક્યારેક
આહાર મળે તો પાણી ન મળતું અને પાણી
મળતું તો આહાર ન મળતો.

૧૪- તદ્દં જં સે ધન્ને અણગારે અદીણે અવિમણે
અકલુસે અવિસાઈ અપરિતંતજોગો જયણ-
ઘડણ-જોગચરિત્તે અહાપજ્જતં સમુદાણં
પડિગાહેત્તિ ૨ ત્તા કાકંદીઓ ણયરીઓ
પડિણિક્ખમદ્ ૨ ત્તજ્જહા ગોયમો તહા
પડિદંસેઈ ।

૧૫- તદ્દં જં સે ધણે અણગારે, સમણે ભગવયા
મહાવીરેણ અભણુણાણ સમાણે અમુચ્છિણ
જાવ અણજ્ઞોવવન્ને બિલમિવ પણગભૂણં
અપ્પાણેણં આહારં આહારેઈ ૨ ત્તા,
સંજમેણં તવસા અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરઈ ।

૧૬- તદ્દં જં સમણે ભગવં મહાવીરે અણ્ણયા
કયાઈ કાકંદીઓ ણયરીઓ સહસંબવણાઓ
ઉજ્જાણાઓ પડિણિક્ખમદ્ ૨ ત્તા બહિયા
જણવય વિહારં વિહરઈ ।

૧૭- તદ્દં જં સે ધણે અણગારે સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ તહારૂવાવાણં થેરાણં
અંતિણ સામાડ્ઢયાસાડ્ઢયાઈં એકારસ્સ
અંગાઈં અહિજ્જતિ ૨ ત્તા, સંજમેણં તવસા
અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરઈ ।

૧૮- તદ્દં જં સે ધણે અણગારે તેણં ઓરાલેણં
જહા યદઓ જાવ સુહુયહુયાસણે ઇવ
તેયસા જલતે ઉવસોમેમાણે ચિદ્દઈ ।

૧૪- એવી પ્રતિકૂળ પરિસ્થિતિમાં પણ ધન્ના
અણુગાર દીન થતા નહિ, ઉદાસ થતા નહિ,
ચિતામાં કાલુષ્ય ઉત્પન્ન થવા દેતા નહિ. દીન-
પણાથી રહિત, વિમનસ્કતા રહિત, આકુળતા
વ્યાકુળતા રહિત, નિરતર સમાધિમાં દીન રહેતા
તે અણુગાર પ્રાપ્ત યોગમાં ચતના કરનાર,
અપ્રાપ્ત યોગ માટે ઉદ્યમ કરનાર, મન અને
ઇન્દ્રિયોનો સંયમ કરનાર હતા. જેટલું પર્યાપ્ત
હોય તેટલું જ લિક્ષાવૃત્તિથી પ્રાપ્ત કરે છે.
પ્રાપ્ત કરીને કાકંદી નગરીમાંથી નીકળે છે.
નીકળીને જ્યાં ભગવાન છે ત્યાં આવે છે. યાવત
ગૌતમ સ્વામીની જેમ ગોચરી દેખાડે છે.

૧૫- ત્યાર પછી તે ધન્ના અણુગાર ભગવાન
મહાવીર સ્વામીની આજ્ઞા પ્રાપ્ત થવા પર
મૂર્છાથી રહિત, રાગદ્વેષથી રહિત, જેવી રીતે
સર્પ ખીલમાં પ્રવેશ કરે તે પ્રમાણે મમત્વ રહિત
આહાર કરે છે આહાર કરીને સંયમ અને
તપવડે આત્માને ભાવિત કરતા થકા વિચરે છે.

૧૬- ત્યાર પછી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર
અન્યકા કોઈ સમયે કાકંદી નગરીના સહસ્રાશ્રવન
ઉદ્યાનમાંથી નીકળે છે નીકળીને જનપદોમાં
વિચરવા લાગે છે.

૧૭- ત્યાર પછી તે ધન્ના અણુગારને શ્રમણ
ભગવાન મહાવીર સ્વામીના તથા રૂપ સ્થવિર
ભગવતો પાસેથી સામાયિકથી લઈ અગિયાર
અંગોનું અધ્યયન કરે છે. અધ્યયન કરતા થકા
વિચરે છે સયમ અને તપથી આત્માને ભાવિત
કરતા થકા વિચરે છે

૧૮- ત્યાર પછી તે ધન્ના અણુગાર એવી
ઉદાર-પ્રધન તપશ્ચર્યાના કારણે સ્કન્ધક અણુ-
ગારની જેમ સૂકાઈ ગયા-કુશ થઈ ગયા પણ
ઉદાર તપના તેજથી હવનની અગ્નિની સમાન
દેદીપ્યમાન થઈ ગયા તેમનું મુખમણ્ડલ શોભા-
યમાન થઈ ગયું

૧૯- ધન્નસ્સ ણં અણગારસ્સ પાયાણં અયમે-
યારૂવે તવ-રૂવ-લાવણ્ણે હોત્થા સે જહા
નામણ સુવ્વકલ્લીહ વા, કટ્ટપાડયાહ વા,
જરગઓવાહણાહ વા, એવામેવ ધન્નસ્સ
અણગારસ્સ પાયા સુવ્વકા ભુવ્વલા લુવ્વલા
નિમ્મંસા અદ્વિચમ્મહિરત્તાણ પન્નાયતિ,
તો ચેવ ણં મંસસોણિયત્તાણ ।

૨૦- ધન્નસ્સ ણં અણગારસ્સ પાયંગુલીયાણં
અયમેયારૂવે તવરૂવલાવણ્ણે હોત્થા સે
જહાનામણ કલસંગલિયાહ વા મુગસં-
ગલિયાહ વા, તરુણિયા છિણ્ણા ઉણ્ણે દિણ્ણા
સુવ્વકા સમાણી મિલાયવાણી મિલાયમાણિ
ચિટ્ઠતિ, એવામેવ ધન્નસ્સ પાયંગુલીયાઓ
સુવ્વકાઓ, જાવ ણો મંસસોણિયત્તાણ ।

૨૧- ધન્નસ્સ અણગારસ્સ જંઘાણં અયમેયારૂવે
સે જહાનામણ કાકજંઘાહ વા, કંકજંઘાહ
વા, ઢેણિયાલિયાજંઘાહવા, જાવ ણો
સોણિયત્તાણ ।

૨૨- ધન્નસ્સ ણં જાણૂણં અયમેયારૂવે સે
જહાનામણ-કાલીપોરેહ વા મયૂરપોરેહ
વા, ઢેણિયાલિયાપોરેહવા એવં જાવ
સોણિયત્તાણ ।

૨૩- ધન્નસ્સ ણં ઊરુસ્સસે જહા નામણ-સામવ-
રિલ્લેહ વા, વોરિકરિલ્લેહ વા, સલ્લહ-
યકરિલ્લેહ વા, સામલીકરિલ્લેહ વા,
તરુણાયે છિન્ના ઉણ્ણે દિણ્ણા જાવ ચિટ્ઠહ,
એવામેવ ધન્નસ્સ ઊરુ, જાવ સોણિયત્તાણ ।

૧૯- ધન્ના અણગારના પગ તપના પ્રભાવથી
એવા થઈ ગયા હતા જાણે કે વૃક્ષની છાલ હોય,
લાકડાની પાવડી (ચાખડી) હોય અથવા જીર્ણ
થયેલ ઉપાનહ (જુતા) હોય, એ પ્રમાણે ધન્ના
અણગારના પગ સૂકાઈ ગયા-માસ રહિત થઈ
ગયા. હાડકાથી, ચામડીથી અને નસોથી ઓળ-
ખાઈ શકતા હતા, પરંતુ લોહી કે માંસથી
ઓળખાઈ શકતા ન હતા.

૨૦- ધન્ના અણગારના પગની આંગળીઓ તપ
જનિત રૂપ લાવણ્યથી એવી જણાતી હતી કે
તુવેરની શીંગ, મગની શીંગ કોમળ હોય ત્યારે
જ તોડીને તડકામાં રાખવામાં આવી હોય અને
કરમાઈ ગઈ હોય તેવા પ્રકારે તેમના પગની
આંગળીઓ સુકાઈ ગઈ હતી યાવત્ લોહી માંસ
રહિત બની ગઈ હતી

૨૧- તે ધન્ના અણગારની જઘાઓ એવી થઈ
ગઈ હતી જાણે કે કાગની જઘા હોય, કંક
પક્ષીની જઘા હોય, ઢંક પક્ષીની જઘા હોય
યાવત્ લોહી અને માસરહિત થઈ ગઈ હતી.

૨૨- ધન્ના અણગારના પગના જાતુ (ધૂંટણ)
એવા થઈ ગયા હતા. કે જાણે કાગની ધૂંટણ,
ભોરની ઢીચણ, ઢંક પક્ષીના ઢીચણ ન હોય,
યાવત્ લોહી અને માસ રહ્યા ન હતા.

૨૩- તે ધન્ના અણગારના ઉરુભાગ (સાથળ)
એવા થઈ ગયા હતા જાણે કે પ્રિયગુ વૃક્ષની
શાખાને, ખોરડીના વૃક્ષની શાખાને, સાંગરી
વૃક્ષની શાખાને તે કોમળ હોય ત્યારે જ
કાપી નાખવામાં આવેલ હોય અને તડકામાં
સૂકવવામાં આવેલ હોય અને સૂકાઈ જવાથી
કૃશ થઈ ગયા હોય આ પ્રમાણે તેમના ઉરુ-
ભાગ લોહી અને માસથી રહિત થઈ ગયા હતા

૧૪- ધન્નસ્સ ણં કઙ્કપત્તસ્સ ઇમેયારૂવે, સે જહા નામણ ઉટ્ટપાણ્ણ વા, જરમ્મપાણ્ણ વા, મહિસપાણ્ણ વા, જાવ ણો સોણિયત્તાણ્ણ ।

૨૫- ધન્નસ્સ ણં ઉદરભાયણસ્સ અયમેયારૂવે સે જહા નામણ સુવ્વકલ્લપ્પણ્ણ વા, મજ્જણય-કમ્મલ્લેણ્ણ વા, કલ્લકોલંબણ્ણ વા, એવામેવ ઉદરં સુવ્વકં લુલ્લખં નિમ્મસં ।

૨૬- ધન્નસ્સ ણં પાંસુલિયકલ્લયાણં અયમેયારૂવે સે જહા નામણ થાંસયાવલીણ્ણ વા, પાણા-વલીણ્ણ વા, મુંડાવલીણ્ણ વા, એવામેવ ।

૨૭- ધણ્ણસ્સ પિટ્ઠકરંડગાણં અયમેયારૂવે સે જહા નામણ, કન્નાવલ્લીણ્ણ વા, ગોલા-વલીણ્ણ વા વટ્ટયાવલીણ્ણ વા, એવામેવ ।

૨૮- ધણ્ણસ્સ ઉરકલ્લયસ્સ અયમેયારૂવે સે જહા નામણ ચિત્તકલ્લરેણ્ણ વા, વિયણપત્તેણ્ણ વા, તાલિયંટપત્તેણ્ણ વા એવામેવ ।

૨૯- ધન્નસ્સ, વાહાણં અયમેયારૂવે સે જહા નામણ સમિસંગલિયાણ્ણ વા, વાહાયા-સંગલિયાણ્ણ વા અગત્થિયસંગલિયાણ્ણ વા એવામેવ ।

૩૦- ધણ્ણસ્સ હત્થાણં અયમેયારૂવે સે જહા નામણ સુવ્વકલ્લગણિયાણ્ણ વા, વલ્લપત્તેણ્ણ વા, પલાસપત્તેણ્ણ વા, એવામેવ ।

૨૪- ધન્ના અણુગારની કમરનો ભાગ ઊંટના પગ જેવો, વૃદ્ધ બળદના પગ જેવો, લેંસના પગ જેવો યાવત્ દોહી અને માંસથી રહિત થઈ ગયો હતો.

૨૫- ધન્ના અણુગારનો ઉદરનો ભાગ એવો થઈ ગયો હતો જેમ સૂકાઈ ગયેલા ચામડાની મશકે હોય, અણુદિ ભુંજવાનું ભાજન હોય અથવા કાષ્ટની કથરોટ હોય યાવત્ દોહી માંસ રહિત બની ગયું હતું.

૨૬- ધન્ના અણુગારની પાંસળીયો તપરૂપ લાવ-ણ્યથી એવી બની ગઈ હતી કે વાંસનો કર-ડીયો હોય, વાસની ટોપલી હોય, વાંસના પાસા હોય, વાંસનો સુડેલો હોય યાવત્ દોહી અને માંસરહિત તેમની પાંસળીઓ બની ગઈ હતી.

૨૭- ધન્ના અણુગારની પીઠનો ભાગ તપરૂપ લાવણ્યથી એવો બની ગયો હતો જાણે કે વાસની પટી હોય, સૂકાયેલ ભૂત્તાહારવાળા પાનની પંકિત હોય તેવો તેનો પીઠનો ભાગ થઈ ગયો હતો અર્થાત્ દોહી અને માંસરહિત બની ગયો હતો.

૨૮- ધન્ના અણુગારનું વક્ષસ્થળ એવું બની ગયું હતું જાણે કે વાંસની ચટાઈ હોય, વાંસનો પંખો હોય, તાડનો પંખો હોય યાવત્ દોહી માંસરહિત વક્ષસ્થળ થઈ ગયું હતું.

૨૯- ધન્ના અણુગારની બાહુ એવી બની ગઈ હતી જાણે કે શમીવૃક્ષની શીંગ, ડાંભાની શીંગ, અગથીયાની શીંગ હોય યાવત્ દોહી-માંસ-રહિત થઈ ગઈ હતી.

૩૦- ધન્ના અણુગારના હાથ (પંજ) એવા બની ગયા હતા જાણે કે સૂકાયેલું છાણુ હોય, સૂકાયેલું વટવૃક્ષના પાન હોય, પલાશ (ખાખરા) ના સૂકાયેલા પાન હોય યાવત્ તે દોહી અને માંસથી રહિત બની ગયેલા હતા.

૩૧- ધન્નસ્સ હત્થંગુલિયાણં અયમેયારૂવે સે જહા નામણ કલાયસંગલિયાઈ વા, મુગ્ગસંગલિયાઈ વા, માસસંગલિયાઈ વા, તરુણિયા છિન્ના આયવે દિણ્ણા સુવ્વકા સમાણી એવામેવ ।

૩૧-ધન્ના અણુગારના હાથની આંગળીઓ એવી બની ગઈ હતી બાણે કે તુવેરની શીંગને, મગની શીંગને, અડદની શીંગને, તે જ્યારે કોમલ હોય ત્યારે જ કાપીને તડકે સૂકવવામાં આવે અને જેમ કરમાઈ બંધ થાય ત્ તેની આંગળીઓ લોહી અને માંસથી રહિત બની ગઈ હતી

૩૨- ધન્નસ્સ ગીવાણ સે જહા નામણ કરગગીવાઈ વા, કુંડિયાગીવાઈ વા (કોત્થવણાઈ વા) ઉચ્ચત્થવણાઈ વા, એવામેવ ।

૩૨-ધન્ના અણુગારની ગરદન (ડોક) એવી થઈ ગઈ હતી બાણે કે માટીના નાના ઘડાની ડોક હોય, કુડિકા (કમરુ)ની ડોક હોય, ઊંચી ગરદનવાળા ભાજન (ભૂભક્ષી) હોય થાય ત્ લોહી અને માંસથી રહિત બની ગઈ હતી

૩૩- ધન્નસ્સ ણં હણુયાણ સે જહા નામણ લાહયફલેઈ વા, હકુવફલેઈ વા, અવંગ-દ્વિયાઈ વા, એવામેવ ।

૩૩-ધન્ના અણુગારની દાઢી એવી થઈ ગઈ હતી બાણે કે સૂકાયેલું તુળફળ હોય, હળુક નામક વનસ્પતિનું ફળ હોય અથવા આરખાની ગોઠલી થાય ત્ લોહી તથા માંસથી રહિત બની ગઈ હતી

૩૪- ધન્નસ્સ ણં ઉટ્ટાણં સે જહા નામણ સુવ્વકજલોઈ વા, સિલ્લેસગુલિયાઈ વા, અલત્તગગુલિયાઈ વા (અંબાડગપેસીયાઈ વા) એવામેવ ।

૩૪-ધન્ના અણુગારના હોઠ એવા બની ગયા હતા બાણે કે સૂકાયેલ જલોક હોય, શ્લેષ્મની શુટિકા હોય અથવા અલકતક (મહાવર)ની શુટિકા હોય થાય ત્ લોહી અને માંસથી રહિત થઈ ગયા હતા

૩૫- ધન્નસ્સ જિવ્ઘાણ સે જહા નામણ વહપત્તેઈ વા પલાસપત્તેઈ વા, (ઉંબરપત્તેઈ વા,) સાગપત્તેઈ વા, એવામેવ ।

૩૫-ધન્ના અણુગારની જીભ વટવૃક્ષના પાન જેવી, પલાશ (ખાખરા)ના પાન જેવી અને સાગના પાન જેવી બની ગઈ હતી થાય ત્ લોહી અને માંસથી રહિત બની ગઈ હતી

૩૬- ધન્નસ્સ નાસાણ સે જહા નામણ અંબગપે-સિયાઈ વા, અંબાડગપેસયાઈવા, માર્ઝલિંગ-પેસિયાઈ વા, તરુણિયાઈ વા, એવામેવ ।

૩૬- ધન્ના અણુગારની નાઝિકા એવી બની ગઈ હતી બાણે કે કેરીની ફાંક (ચીર) હોય, અંબાડગની ફાંક (ચીર) હોય, ખીજેરાની ચીર હોય થાય ત્ લોહી અને માંસથી રહિત થઈ ગઈ હતી

૩૭- ધણસ્સ અચ્છીણં સે જહા નામએ-વીણા-
છિદ્ધેહ વા, બદ્ધીસગછિદ્ધેહ વા, પામાહ-
યતારગાહ વા, એવામેવ ।

૩૮- ધન્નસ્સ કન્નાણં, સે જહા નામએ મૂલછ-
લ્લિયાહ વા, વાલુંક છલ્લિયાહ વા, કારે-
લ્લયછલ્લિયાહ વા, એવામેવ ।

૩૯- ધન્નસ્સ ણં અણગારસ્સ સીસસ્સ અયમેવારૂવે
સે જહા તરુણગલાહુએહ વા, તરુણગ-
લાહુએહ વા સિંહાલાહુએહ વા. તરુણ-
જાવ ચિદ્ધેહ, એવામેવ ધન્નસ્સ અણગા-
રસ્સ સીસં સુક્કં-ભુક્કં-લુક્કં-નિમ્મસં
અટ્ઠિચમ્મછિરત્તાએ પન્નાયહ નો ચેવ ણં
માંસસોણિયત્તાએ ।

૪૦- એવં સવત્થમેવ ણવરં ઉદર-ભાયણં, કન્ના
જીહા ઉટ્ઠા, એર્ણસિ અટ્ઠી ન ભણ્ણહ
ચમ્મછિરત્તાએ પન્નાયતિ ઇતિ ભણતિ ।

૪૧- ધન્ને ણં અણગારે સુક્કેણં ભુક્કેણં પાયજં-
ઘોરુણા વિગતતટ્ઠિકરાલેણ કટ્ઠિકઢાહેણં
પિટ્ઠમણુસ્સિએણં ઉદરભાયણેણં જોહ્મજ્જમા-
ણેહિ પાસુલિયકરંડર્ણેહિ અવ્વસુત્તમાલાહ
વા ગણિજ્જમાણેહિ પિટ્ઠકરંડગસંધિહિ
ગંગાતરંગ-ભૂએણં, ઉરકડગ-દેસમાએણ
સુક્કસપ્પસમાણેહિ વાહાર્હિ સિદ્ધિલ
કઢાલી વિવ લંબંતેહિ ય અગ્ગહર્થેહિ
કંપણવાહો વિવ વેવમાણીએ, સીસ-

૩૭-ધન્ના અણુગારની આંખો એવી બની ગઈ
હતી જાણે કે વીણાનું છિદ્ર હોય, વદ્ધીસકનામક
વાદનું છિદ્ર હોય અથવા જાણે કે પ્રાતઃકાળના
તારા હોય યાવત્ લોહી અને માંસથી રહિત
થઈ ગઈ હતી

૩૮- ધન્ના આણુગારના કાન એવા થઈ ગયા
હતા જાણે કે મૂળાની છાલ હોય, ચીલડાની
છાલ હોય, અથવા કારેલાની છાલ હોય યાવત્
રક્ત માંસથી રહિત થઈ ગયા હતા

૩૯- ધન્ના અણુગારનું શીર્ષ (મસ્તક) એવું
બની ગયું હતું જાણે કે કોમળ તુમ્બડાનું ફળ
હોય, કોમળ બટાટા હોય અથવા કોમળ સિસ્તા-
લક (ફળ વિશેષ) હોય તેને કાપી તાપમાં
સૂકવ્યા હોય અને કરમાઈ જાય એવું તેનું મસ્તક
થઈ ગયું હતું, તે સૂકાઈ ગયું હતું, રુક્ષ થઈ ગયું
હતું, માંસરહિત થઈ ગયું હતું, તે હાડકાં,
ચામડી અને નાસિકા જાલથી જ ઓળખી શકાતું
હતું, પરંતુ તેમા લોહી માંસ ન હતા

૪૦- આ પ્રમાણે સર્વ અંગોપાંગના વિષયમાં
જાણુવું જોઈએ વિશેષતા એટલી કે ઉદર, કાન,
જીભ અને હોઠ આટલાં અંગોમા (અસ્થિ) હાડકાં
નથી હોતા. ઉપરોક્ત અંગો ચામડી અને નાસા-
જાલથી જ ઓળખાતા હતા, આ પ્રમાણે કહેવું.

૪૧- ધન્ના અણુગાર માંસ આદિના અભાવથી
સૂકાઈ ગયેલા અને ભૂખને કારણે રુક્ષ બની
ગયેલા પગ, જાંઘ અને ઉદરના કારણે, માંસ
ક્ષીણ થઈ જવાથી પ્રાન્ત ભાગમાં ઉન્નત બનેલા
અસ્થિઓના કારણે પીઠ સાથે મળી ગયેલા ઉદર
ભાગના કારણે, માંસહીન થઈ જવાથી દેખાતા
પાર્શ્વ અસ્થિઓના કારણે, દોરામાં પરોવેલ માળાના
પારાની જેમ અલગ અલગ ગણી શકાતી પાંસળી-
ઓના કારણે, ગંગાના તરંગો સમાન વક્ષસ્થળ
રૂપી કટક ભાગ દેખાતો હોવાથી, સૂકાયેલા સર્પ

ઘડિએ પમ્માનવદનકમલે ઉઠમડઘડમુહે
ઉઠ્ઠુડુનયળકોસે ।

૪૨- જીવં જીવેણં ગચ્છઈ, જીવ જીવેણ ચિટ્ઠઈ,
ભાસં ભાસિત્તા ગિલાઈ, ભાસં ભાસમાણે
ગિલાઈ ભાસ ભાસિસ્સામિત્તિ ગિલાઈ ।
સે જહા નામએ-ઈંગાલસગડિયાઈ વા, જહા
લંદઓ તહા જાવ હુયાસણે ઇવ ભાસ-
રાસિપલિછન્ને, તવેણં તેણં તવતેયસિરિએ
ઉવસોભેમાણે ૨ ચિટ્ઠઈ ।

૪૩- તેણં કાલેણં તેણં સમણં રાયગિહે, ણયરે,
ગુણસિલે ચેઈએ, સેણિએ રાયા । સમણે
ભગવં મહાવીરે સમોસઢે પરિસા ણિગગયા
સેણિઓ ણિગઓ, ધમ્મકહા, પરિસા
પડિગયા ।

૪૪- તણં સે સેણિએ રાયા સમણસ્સ ભગવઓ
મહાવીરસ્સ અંતિએ ધમ્મં સોચ્છા નિસમ્મ
સમણ ભગવં મહાવીરં વંદઈ નમંસઈ વંદિત્તા
નમંસિત્તા એવં વયાસી-ઈમેસિ જં મંતે !

જેવી ભુબળોના કારણે, શિથિલ લગામ જેવા
હાથોના કમ્પાયમાન અગ્રભાગથી, કમ્પરોગથી
પીડિત પુરુષ અમાન કમ્પાયમાન શિર રૂપી ધરીથી,
કરમાયેલા મુખવાળા હોવાથી, ઓઠ ક્ષીણ થઈ
જવાથી તે અત્યંત દુર્બલ થઈ ગયા હતા. તેમનો
અગ્રભાગ સૂકાયેલા થોરના હાથા જેવો લાગતો
હતો તે આલે ત્યારે તેમનું શરીર કમ્પતું હતું.
તેમની આંખો ઊંડી ઊતરી ગઈ હતી. ધન્ના અણુ-
ગારનું શરીર અત્યંત દુર્બલ થઈ ગયું હતું

૪૨- ધન્ના અણુગાર આત્મખળથી જ ચાલતા
હતા. આત્માની શક્તિથી જ ઊભા રહેતા હતા.
'ખોલીશ' આમ વિચાર કરવા માત્રથી ભાષા
ખોલવા પહેલાં અને ખોલ્યા બાદ તે શ્રાન્ત
થઈ જતાં હતા. ઊઠવા ખેસવાથી તેમના
શરીરમાંથી 'કરક-કરક' અવાજ આવતો
હતો જેવી રીતે કોલસાની ભરેલી સગડીનો
'ખડ-ખડ' અવાજ હોય તેવી રીતે શરી-
રના હાડકાનો અવાજ આવતો હતો. ઇત્યાદિ
જેવી રીતે ભગવતી સૂત્રમાં સ્કંધકનું વર્ણન કરેલ
છે તેમ ધન્નામુનિનું વર્ણન બાણુનું આમ શરીરથી
કુશ હોવા છતાં પણ ધન્ય મુનિ ઢાંકેલી અગ્નિની
જેમ દીપ્ત થઈ રહેલા હતા. ચાવત તે તપના
તેજથી-તપસ્તેજની શોભાથી શોભાયમાન થઈ
રહ્યા હતા.

૪૩- તે કાળે અને તે સમયમાં રાજગૃહ નગર
હતું ત્યાં ગુણુશીલ નામનું ઉદ્યાન હતું. શ્રેણિક
રાજા હતા. તે રાજગૃહ નગરીમાં ભગવંત મહાવીર
પધાર્યા પરિષદ અને રાજા શ્રેણિક ધર્મદેશના
સંભળવા આવ્યા. ધર્મકથા સાંભળી પરિષદ
પાછી ફરી.

૪૪- ત્યારબાદ તે શ્રેણિક રાજા શ્રમણ ભગવાન
મહાવીર સ્વામીની પાસે ધર્મદેશના સંભળીને
હર્ષિત થયા. અને સંતોષ પામ્યા સંતોષ પામી
તે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને વદન
નમસ્કાર કરે છે વંદન-નમસ્કાર કરીને પૂછે છે.

ઈંદ્રભૂષામોક્ષાણં ચઽદ્વસણ્ઠં સમણ-
સાહસ્સીણ કઙ્કરે અણગારે મહાદુક્કર-
કારણ ચેવ મહાનિજ્જરતરાણ ચેવ ?

૪૫- એવં ચલુ સેણિયા ! ઇમેસિ ઇંદ્રભૂષા-
મોક્ષાણં ચઽદ્વસણ્ઠં સમણસાહસ્સીણં
ધન્ને અણગારે મહાદુક્કરકારણ ચેવ,
મહાનિજ્જરતરાણ ચેવ ।

૪૬- સે કેણદ્વેણં ભંતે ! એવં વુચ્ચઈ ઇમેસિ
ચઽદ્વસહિ સમણસાહસ્સીણં ધન્ને અણગારે
મહાદુક્કરકારણ ચેવ મહાનિજ્જરતરાણ
ચેવ ?

૪૭- એવં ચલુ સેણિયા ! તેણં કાલેણં તેણં સમ-
ણં કાકંદી નામં નયરી હોત્થા, જાવ
ર્જિપ્પ પાસાયર્વાહિસેવિહરઈ । તત્તેણં અહં
અણયા કયાઈ પુવ્વાણુપુવ્વીએ ચરેમાણે
ગામાણુગામં દુઙ્ગજ્જમાણે જેણેવ કાકંદી
નયરી જેણેવ સહસંબંધેણે ઉજ્જાણે તેણેવ
ઉવાગચ્છઈ ૨ ત્તા અહાપહિરુવં ઉગ્ગહં
ઉગાહિત્તા સંજમેણં તવસા જાવ વિહરામિ ।
પરિસા ણિગ્ગયા તં ચેવ જાવ પવ્વઈએ
જાવ બિલમેવ જાવ આહારંતિ, ધન્નસ્સ ણં
અણગારસ્સ પાદાણં સરીરવન્નઓ સવ્વો
જાવ ઉવસોભેમાણે ૨ ચિટ્ઠઈ । સે તેણદ્વેણં
સેણિયા ! એવં વુચ્ચઈ ઇમેસિ ચઽદ્વસણ્ઠં
સમણસાહસ્સીણં ધન્ને અણગારે મહાદુક્કર-
કારણ ચેવ મહાનિજ્જરતરાણ ચેવ ।

૪૮- તણં સેણિયે રાયા સમણસ્સ ભગવો
મહાવીરસ્સ અતિએ, એયમહં સોચ્ચા
નિસમ્મ હઠ્ઠતુદ્ધે સમણ ભગવ મહાવીરં

અહો ભગવન ! આ ઈન્દ્રભૂતિ પ્રમુખ ચઉદ હજાર
સાધુઓમાં દુષ્કરમાં દુષ્કર ક્રિયા કરનાર કોણ
અણુગાર છે ? મહા નિર્જરા કરનાર કોણ છે ?

૪૫- ત્યારે ભગવાને કહ્યું હે શ્રેણિક ! આ
ઈન્દ્રભૂતિ પ્રમુખ ચઉદ હજાર સાધુઓમાં ધન્ના
અણુગાર મહા દુસ્કર તપ કરનાર અને મહા-
નિર્જરા કરનાર છે.

૪૬- ત્યારે શ્રેણિક રાજાએ ફરી પૂછ્યું- અહો
ભગવન ! આ ચઉદ હજાર સાધુઓમાં ધન્ના
અણુગાર દુષ્કર તપ અને મહાનિર્જરા કરનાર
છે તેમ આપ કયા કારણથી કહો છો ?

૪૭- ત્યારે ભગવાને શ્રેણિકને કહ્યું- હે શ્રેણિક ! તે
કાળ અને તે સમયમાં કાકદી નામની નગરી
હતી. ત્યાં ભદ્રાસાર્થવાહિનીના પુત્ર ધન્ના કુમાર
ગત્રીય સ્ત્રીઓની સાથે મહેલોમાં મનુષ્ય સંબંધી
લોગોને લોગવી રહ્યો હતો. ત્યાં અન્યદા કોઈ
સમયે હું અનુક્રમથી ચાલતો થકો ગ્રામાનુગ્રામ
વિચરતો કાકદી નગરીના સહસ્રામ્રવનમાં ગયો.
સાધુયોગ્ય અવગ્રહ ગ્રહણ કરીને સયમ અને
તપથી આત્માને ભાવિત કરતો વિચરવા લાગ્યો.
પરિષદ્ દર્શન કરવા માટે આવી. ધન્ય પણ
દર્શન માટે આવ્યો. યાવત્ દીક્ષા ધારણ
કરી યાવત્ સર્પ જેમ બિલમાં પ્રવેશ
કરે તેમ પારણાના દિવસે આહાર કરે
છે. અહીંયા પૂર્વવત્ સંપૂર્ણ શરીરતું વર્ણન
ભગવાને શ્રેણિક સામે કર્યું, યાવત્ તપ તેજથી
શોભતા થકા વિચરે છે એટલા માટે હે
શ્રેણિક ! મેં એમ કહ્યું કે ચૌદ હજાર સાધુ-
ઓમાં ધન્ના અણુગાર દુષ્કરમાં દુષ્કર તપ કરનાર
અને મહાનિર્જરા કરનાર છે

૪૮- શ્રેણિક રાજા ભગવાન મહાવીર સ્વામીની
પાસેથી ઉક્ત કથન સાંભળીને દ્વિષ્ટ-તુષ્ટ થયા
શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને ત્રણવાર

તિક્વત્તો આયાહિણં પયાહિણં કરેહ
વંદેહ નમંસહ ૨ ત્તા જેણેવ ધન્ને અણગારે
તેણેવ ઉવાગચ્છહ ૨ ત્તા, ધન્નં અણગારં
તિક્વત્તો આયાહિણં પયાહિણં કરેહ
વંદેહ નમંસહ વંદેહ ત્તા નમસહ ત્તા એવં
વયાસી-ધન્ને સિ ણં તુમં દેવાણુપ્પિયા !
સુપુણે સુકયત્થે સુકયલક્ખણે સુલહેણં
દેવાણુપ્પિયા ! તવ માણુસ્સે જમ્મજી-
વિયફલે ત્તિ કટ્ટુ વંદેહ નમંસહ ૨ ત્તા
જેણેવ સમણે ભગવં મહાવીરે તેણેવ ઉવા-
ગચ્છહ ૨ ત્તા સમણં ભગવં મહાવીરં
તિક્વત્તો જાવ વંદેહ ૨ ત્તા જામેવ દિસિ
પાઞ્ઞભૂએ તામેવ દિસિ પઙ્ગિએ ।

૪૯-તણં તસ્સ ધન્નસ્સ અણગારસ્સ અન્નયા
કયાહ પુવ્વરત્તાવરત્તકાલે સમયંસિ
ધમ્મજાગરિય જાગરમાણસ્સ ઇમેયારૂવે
અજ્ઞતિયે ચિત્તિએ, મણોગણે સંકપ્પે
સમુપ્પજ્જિતયા, એવં ચલુ અહં ઇમેણ
ઓરાલેણ જહાં ચંદઓ તહેવ ચિત્તા
આપુચ્છણ, ચેરોહં સંદ્ધિં વિપુલં દુરુહહ ।
સાસિયાએ સંલેહણાએ નવમાસ પરિયાઓ
જાવ કાલમાસે કાલ કિચ્છા, ઉડ્ડં
ચદિમ જાવ નવેયગેવિજ્જવિજયવિમાણ-
પત્થહે ઉડ્ડં દૂરવિહવહ ત્તા સવ્વટ્ઠસિદ્ધે
વિમાણે દેવત્તાએ ઉવવન્ને ।

૫૦-થેરા તહેવ ઉત્તરંતિ જાવ ઇમે સે
આયારમંડે ।

આદક્ષિણા પ્રદક્ષિણા કીધી, વંદન-નમસ્કાર કર્યા
વંદન-નમસ્કાર કરીને જ્યાં ધન્ના અણુગાર
ખિરાજતાં હતાં ત્યાં આવે છે, આવીને ધન્ના
અણુગારને ત્રણવાર આદક્ષિણા-પ્રદક્ષિણાપૂર્વક
વંદન-નમસ્કાર કરે છે. વંદન-નમસ્કાર કરીને
આ પ્રમાણે કહે છે—અહો દેવાનુપ્રિય ! આપ
ધન્ય છો, આપ પુણ્યશાળી છો હે દેવાનુપ્રિય !
તમો કૃતાર્થ છો, કૃતદક્ષણી છો, અહો દેવાનુ-
પ્રિય ! તમોએ મનુષ્ય જન્મનું અને જીવનનું
સુદૃઢ સારી રીતે પ્રાપ્ત કરેલ છે. આ પ્રમાણે
કહીને વંદન-નમસ્કાર કરે છે. વંદન-નમસ્કાર
કરીને જ્યાં શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી
ખિરાજે છે ત્યાં આવે છે ત્યાં આવીને ભગવાનને
ત્રણવાર વંદન-નમસ્કાર કરીને જે દિશામાંથી
આવેલ હતા તે દિશામાં પાછા જાય છે

૪૯-ત્યાર પાદ ધન્ના અણુગારને અન્યદા કોઈ
સમયે અર્ધ રાત્રિ વ્યતીત થવા પર ધર્મજગ-
રણ કરતાં આવા પ્રકારનો અધ્યવસાય મનોગત
સંકેદ ઉત્પન્ન થયો—ખરેખર આ ઉદાર તપના
કારણે આ શરીર શુદ્ધ થઈ ગયું છે, યાવત્
સ્કન્ધક્રમુનિને જેવો વિચાર ઉત્પન્ન થયો હતો
તેવો વિચાર થાય છે, યાવત્ તે ભગવાનને
પૂછીને સ્થવિર સાધુઓની સાથે વિપુલ પર્વત
ઉપર ચડીને એક માસની સંલેખના અંગીકાર
કરે છે નવ માસનો સંયમ પાળી યાવત્
કાળના અવસરે કાળ કરી, ઉપર ચન્દ્ર, સૂર્ય,
યાવત્ નવ ઐવેયક તથા વિજય વિમાનનું
ઉદ્દેશન કરીને સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાનમાં દેવ
પણે ઉત્પન્ન થાય છે.

૫૦-ધન્ના અણુગાર કાળધર્મ પામ્યા, ત્યાર
પછી સ્થવિર અણુગારે પર્વત ઉપરથી
નીચે ઊતર્યા યાવત્ ધન્ના અણુગારના ભડોપકરણ
ભગવાનને સોંપે છે

૫૧- મંતે ત્તિ, ભગવં ગોયમે તહેવ પુચ્છઈ
જહા ધંદયસ્સ । ભગવં વાગરેતિ જાવ
સવ્વદુસિદ્ધે વિમાણે ઉવવન્ને ।

૫૨- ધન્નસ્સ ણં મંતે ! દેવસ્સ કેવઇયં કાલં
ઠિઈ પન્નત્તા ? ગોયમા ! તેત્તીસં સાગરો-
વમાઈં ઠિઈ પન્નત્તા ।

૫૩- સે ણં મંતે ! તાઓ દેવલોગાઓ આઠક્ક-
ણં ભવક્કણં ઠિઈક્કણં કંહિં ગચ્છિ-
હિતિ કંહિ ઉવવજ્જિહિતિ ?

ગોયમા ! મહાવિદેહવાસે સિજ્ઞિહિ
બુજ્ઞિહિ મુચ્ચિહિ પરિણિવ્વાહિ
સવ્વદુક્કણમંતં કરેહિ ।

૫૪- એવં કલુ જમ્બૂ ! સમણેણ ભગવયા મહા-
વીરેણ જાવ સંપત્તેણં પદમસ્સ અજ્ઞય-
ણસ્સ અયમંદુ પણત્તે ।

॥ પદમં અજ્ઞયણં સમ્મત્તં ॥

૫૧- ત્યાર બાદ ભગવાન ગૌતમ સ્વામીએ જેમ
ભગવતી સૂત્રમાં સ્કન્ધક અણુગારના વિષયમાં
પ્રશ્ન કર્યો હતો તેમજ ધન્ના અણુગારના વિષયમાં
પ્રશ્ન કર્યો અને ભગવાને જવાબમાં કહ્યું-હે
ગૌતમ ! ધન્ના અણુગાર કાળના સમયે કાળ કરીને
યાવત્ સર્વાર્થસિદ્ધિ વિમાનમાં ઉત્પન્ન થયા છે

૫૨- ગૌતમ સ્વામી ફરી પૂછે છે-ભગવન્ !
ધન્ના દેવની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ? ભગવાને
કહ્યું-ગૌતમ ! તેત્રીસ સાગરોપમની સ્થિતિ છે.

૫૩- ગૌતમ સ્વામી-અહો ભગવાન્ ! તે દેવ-
લોકનું આયુ પૂર્ણ કરીને કયાં જશે ? કયાં
ઉત્પન્ન થશે ?

ભગવાન- હે ગૌતમ ! મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં
જન્મ લઈ સંયમને ધારણ કરી યાવત્ સિદ્ધિ
થશે, યુદ્ધ થશે, સુકૃત થશે, પરિનિર્વાણને
પ્રાપ્ત કરશે, યાવત્ સર્વ દુઃખનો અંત કરશે.

૫૪-શ્રી સુધર્મા સ્વામીએ કહ્યું-હે જબૂ !
ખરેખર શ્રમણ યાવત્ નિર્વાણ પ્રાપ્ત ભગવાન
મહાવીરે ત્રીજા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો આ
પ્રમાણુ અર્થ વર્ણવ્યો છે.

અધ્યયન બીજું

૧- જઈ નં ભત્તે ! ઉઠવેવઓ એવં યલુ જમ્બૂ !
તેણં કાલેણં તેણં સમણં કાકંદી નયરી
હોત્યા, ભદ્દા સત્યવાહી પરિવસઈ ।

૨- તીસે નં ભદ્દાએ સત્યવાહીએ પુત્તે સુનક્ષત્તે
નામં દારણે હોત્યા, અહીં જાવ સુરુવે,
પંચધાર્દિપરિવિલ્લત્તે જહા ધન્ને તહેવ
વત્તીસઓ દાઓ જાવ ઊપ્પ પાસાય-
વંડિસણે વિહરઈ ।

૩- તેણં કાલેણ તેણં સમણ સામી સમોસહે
જહા ધન્ને તહા સુનક્ષત્તેવિ નિગ્ગણે જહા
થાવચ્ચાપુત્તસ્સ તહા નિવલ્લમણં જાવ
અણગારે જાણે ઇરિયાસમિણે જાવ ગુત્ત
વંભયારિણે ।

૪- તણે નં સે સુનક્ષત્તે અણગારે જ ચેવ
દિવસં સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ
અંતિણે મુંડે જાવ પવ્વહણે તં ચેવ દિવસ
અભિગ્ગહં તહેવ વિલમિવ પણગમૂણે
આહાર આહારેઈ, સજમેણ જાવ વિહરઈ ।

૫- સમણ જાવ બહિયા જણવયવિહારં
વિહરઈ । એકકારસ અંગાઈં અહિજ્જઈ
સંજમેણં તવસા અપ્પાણ ભાવેમાણે
વિહરઈ ।

૬- તણે નં સે સુનક્ષત્તે અણગારે તેણં ડરા-
લેણં જહા લદઓ ।

૧-ઉલ્લેખ- પ્રસ્તાવના અમદાવાદી લેવી જોઈએ એટલે કે
જંબૂ સ્વામીના પ્રશ્નના ઉત્તરમાં શ્રી સુધર્માસ્વામી
કહે છે- તે કાળ અને તે સમયમાં કાકંદી
નામની નગરીમાં ભદ્રા નામની આર્યવાહિની રહેતી
હતી.

૨- ભદ્રાઆર્યવાહિનીનો સુનક્ષત્રનામનો પુત્ર હતો.
તે સમસ્ત અંગોપાંગોથી પરિપૂર્ણ થાવતુ મુંદર
રૂપવાન હતો. તે પાંચ ધાવમાતાથી વૃદ્ધિ પામતો
હતો. જેવી રીતે ધન્ય કુમારનું વર્ણન કરેલ તેવી
રીતે બાળપણે ધન્ય કુમારની જેમજ બત્રીસ સ્ત્રી-
ઓની સાથે ઉત્તમ મહેલમાં મનુષ્ય સંબંધી
સુખોને ભોગવતો રહેતો હતો.

૩- તે કાળે અને તે સમયે ભગવાન ગધાર્યા.
ધન્ય કુમારની જેમ સુનક્ષત્રે પણ દીક્ષા ગ્રહણ
કરી. જેમ થાવચ્ચાપુત્રનો દીક્ષા મહોત્સવ ભજવાયો.
તેમ સુનક્ષત્રનો પણ. દીક્ષિત થયા બાદ ધર્માદિ
સમિતિ આદિથી યુક્ત થાવતુ શુભ પ્રદક્ષિણારી થયા.

૪- ત્યાર પછી તે સુનક્ષત્ર આણગારે જે દિવસે
દીક્ષા લીધી તેજ દિવસથી ધન્યમુનિની જેમ
અભિગ્રહ ધારણ કર્યો, તેમજ ગિલમાં જેમ સર્પ
પ્રવેશ કરે તે પ્રમાણે અનાસકતભાવે આહાર કરે
છે તે પ્રમાણે આહાર કરતા થકા સંયમ અને
તપથી આત્માને ભાવિત કરતાં વિચરે છે.

૫- ત્યાર બાદ શ્રમણ ભગવાન બહાર જનપદોમાં
વિચરવા લાગ્યા અને સુનક્ષત્ર આણગારે અગિયાર
અંગોનું અધ્યયન કર્યું અને તપ તથા સયમથી
આત્માને ભાવિત કરતા વિચરવા લાગ્યા.

૬- ત્યાર પછી તે સુનક્ષત્ર આણગાર ઉદાર-પ્રધાન
તપ કરીને જેમ સ્કન્ધક કૃશકાય થયા હતા તેમ
સુનક્ષત્ર મુનિ પણ થઈ ગયા.

૭- તેણં કાલેણં તેણં સમણં રાયગિહે નયરે
ગુણસિલે ચેદ્દે, સેણિયે રાયા, સામી
સમોસદ્ધે, પરિસા ણિગ્ગયા, રાયા નિગ્ગઓ ।
ધમ્મો કહિઓ રાયા પડિગ્ગઓ, પરિસા
પડિગ્ગયા ।

૮- તણં તસ્સ સુનક્ષત્તસ્સ અન્નયા કયાઈ
પુવ્વરત્તા જાવ ધમ્મજાગરિયં જાવ
હંદયસ્સ બહુવાસાઓ પરિયાઓ ।

૯- ગોયમપુચ્છા જાવ સવ્વદ્ધસિદ્ધે વિમાણે
દેવત્તાણે ઉવવણ્ણે । જાવ મહાવિદેહવાસે
સિજ્જિહિતિ ।

॥ ઇતિ બીયં અજ્ઞયણં સમ્મત્તં ॥

૭- તે કાળ અને તે સમયમાં રાજગૃહ નામક
નગરીમાં ગુણશીલ નામનું ઉદ્યાન હતું. શ્રેણિક
રાજા હતા. ત્યાં ભગવાન પધાર્યા પરિષદ્ દર્શન
માટે નીકળી. રાજા પણ નીકળ્યા. ધર્મકથા સાંભળી
રાજા પાછા ફર્યા અને પરિષદ પણ પાછી ફરી.

૮- ત્યાર પછી તે સુનક્ષત્ર અણુગારને કોઈ વખતે
ધર્મજગરણુ જગતાં એવા પ્રકારનો અધ્યવસાય
ઉત્પન્ન થયો. જેમ સ્કંધકને વિચાર આવેલ તે
પ્રમાણે વિચાર થયો, યાવત્ તે સંલેખના અંગી-
કાર કરે છે તે ઘણા વર્ષ સુધી દીક્ષા પર્યાયનું
પાલન કરી કાળ સમયે કાળ કરે છે સ્કંધક
સુનિની જેમ વૃત્તાત જાણવો.

૯- સુનક્ષત્ર અણુગાર કાળધર્મ પામ્યા ત્યાર
પછી ગૌતમ સ્વામી પ્રશ્ન કરે છે- હે ભગવન્ !
સુનક્ષત્ર અણુગાર કયા ગયા ? કયા ઉત્પન્ન થયા ?
ત્યાંથી કયા જશે ? કયાં ઉત્પન્ન થશે ?
ભગવાને કહ્યું- હે ગૌતમ ! તે સર્વાર્થસિદ્ધ
વિમાનમાં તેત્રીસ સાગરોપમની સ્થિતિએ ઉત્પન્ન
થયા છે. ત્યાંથી અવધી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં દીક્ષા
ગ્રહણ કરી સિદ્ધ થશે, યાવત્ સર્વ દુઃખોનો
અંત કરશે.

શેષ અધ્યયનો

૧- એવં ચલુ જમ્બૂ ! સુનક્ષત્તગમેણં સેસાવિ
અદ્ધ ભાણિયવ્વા ણવરં આણુપુવ્વીએ દોણિ
રાયગિહે, દોણિ સાહુએ, દોણિ વાણિ-
યગામે નવમો હત્થિણાઝરે દસમો
રાયગિહે ।

૨- નવણ્હં મદ્દાઓ જણનીઓ, નવણ્હંવિ
વત્તીસઓ દાઓ, નવણ્હં નિક્કમણં થાવ-
ચ્ચાપુત્તસ્સ સરિસં, વેહલ્લસ્સ પિયા કરેહ,
નવમાસ ધણે વેહલ્લ છમાસા પરિયાઓ,
સેસાણં વહુવાસાહં, માસં સંલેહણાએ, સવ્વે
મહાવિદેહવાસે સિજ્ઞિહંતિ । એવં દસ
અજ્ઞયણાણિ । એવં ચલુ જમ્બૂ ! સમણેણં
મગ્ગવા મહાવીરેણં અણુત્તરોવવાહુય-
દસાણં તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ અયમદ્દે પત્તત્તે ।
અણુત્તરોવવાહુયદસાઓ સમ્મત્તાઓ ।
અણુત્તરોવવાહુયદસાણં એગો સુયલ્લંધો
તિણિ વગ્ગા તિસુ દિવસેસુ ઉદ્ધિસિજ્ઞંતિ,
પદમે વગ્ગે દસ ઉદ્દેસગા, ત્રીણ વગ્ગે
તેરસ ઉદ્દેસગા, તદ્દાએ વગ્ગે દસ ઉદ્દેસગા,
સેસં જહા ણાથા ધમ્મકહા તહા
નાયવ્વં । ઇતિ ।

૧-હે જમ્બૂ ! જેવી રીતે સુનક્ષત્ર અણુગારતું
કથન કરવામાં આવ્યું તે પ્રમાણે શેષ આઠેયતું
કહેવું. વિશેષતા આ પ્રમાણે છે- અનુક્રમથી બે
રાજગૃહ નગરમાં ઉત્પન્ન થયા, બે સાકેત
નગરમાં જન્મ્યા, બે વાણીજ્ય ગ્રામમાં ઉત્પન્ન
થયા, નવમા હસ્તિનાપુરમાં અને દસમા રાજગૃહ
નગરમાં ઉત્પન્ન થયા

૨- આ નવની માતા ભદ્રા હતી. નવેયને
બત્રીસ સ્ત્રીઓ હતી. નવનો દીક્ષામહોત્સવ
થાવર્યા પુત્રની સમાન થયો. વેહલ કુમારની
દીક્ષાનો ઉત્સવ તેમના પિતાએ કર્યો. ધન્ના
અણુગારની નવમાસની દીક્ષા પર્યાય, વેહલ
કુમારની છમાસની દીક્ષા પર્યાય, બાકી શેષની
ઘણા વર્ષની દીક્ષા પર્યાય, સર્વની એક માસની
સલેખના, સર્વ સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાનમાં ઉત્પન્ન
થયા. સર્વ મહાવિદેહક્ષેત્રમાં સિદ્ધ થશે આ
પ્રમાણે દસે અધ્યયન સંપૂર્ણ થયા સુધર્મા-
સ્વામી કહે છે-હે જમ્બૂ ! શ્રમણ ભગવાન
મહાવીર સ્વામીએ અનુત્તરોપપાતિકદશાના ત્રણ
વર્ગનો આ અર્થ કહ્યો છે

અનુત્તરોપપાતિકદશાનો એક જ શ્રુતસ્કંધ છે.
તેમાં ત્રણ વર્ગ છે ત્રણ દિવસમાં એમનો ઉપદેશ
કરાય છે. પ્રથમ વર્ગના દશ ઉદ્દેશકો-અધ્યયનો
છે બીજા વર્ગના તેર અધ્યયનો છે, ત્રીજા વર્ગના
દશ અધ્યયનો છે, સર્વ મળીને તેત્રીસ અધ્યયન
છે. આહી જે વર્ણન કર્યું નથી તે જ્ઞાતાધર્મ-
કથાથી બાણી લેવું બોધ્યું

અન્તકૃદશાંગ સૂત્ર

અન્તકૃદશાંગ સૂત્ર

પ્રથમ વર્ગ

૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં ચપાનામં
નગરી । પુણ્ણમદ્દે ચેદ્દે । વણ્ણઓ ।
તેણં કાલેણં તેણં સમણં અજ્જસુહમ્મે
સમોસરિણ્ણે । પરિસા નિગ્ગયા જાવ
પહ્ધિગયા । તેણં કાલેણં તેણં સમણં
અજ્જસુહમસ્સ અંતેવાસી અજ્જ-જંબૂ જાવ
પજ્જુવાસમાણે એવં વયાસી ।

૨- જદ્દ ણં મંતે ! સમણેણ આદિકરેણં જાવ
સમ્પત્તેણં, સત્તમસ્સ અંગસ્સ ઉવાસગદસાણં
અયમદ્દે પણ્ણત્તે, અટ્ઠમસ્સ ણં મંતે !
અંગસ્સ અંતગહ્ધસાણં સમણેણં ૦ કે અદ્દે
પણ્ણત્તે ?

એવં યલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ
સમ્પત્તેણં અટ્ઠમસ્સ અંગસ્સ અંતગહ્ધસાણં
અટ્ઠવગ્ગા પણ્ણત્તા ।

૩- જદ્દ ણં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અટ્ઠમસ્સ અંગસ્સ અન્તગહ્ધસાણં અટ્ઠવગ્ગા
પણ્ણત્તા, પહ્ધમસ્સ ણં મંતે ! વગ્ગસ્સ
અંતગહ્ધસાણં સમણેણં જાવ સમ્પત્તેણં
કદ્દ અજ્જસયણા પણ્ણત્તા ?

૧- તે કાળે અને તે સમયે ચમ્પા નામક નગરી
હતી તેની ઉત્તરપૂર્વ અર્થાત્ ઇશાન દિશામાં
પૂર્ણભદ્ર એત્ય હતું તે એત્યનુ વર્ણન ચૌપપાતિક
સૂત્રના એત્ય વર્ણન સમાન સમજવું

તે કાળે અને તે સમયે આર્ય સુધર્મા સ્વામી
સમોસર્યા (પધાર્યા) પરિષદ્ધ ધર્મદેશના શ્રવણુ
કરવા માટે નગરીમાંથી નીકળી અને ધર્મદેશના
સાંભળી પાછી ફરી. તે કાળે અને તે સમયે
આર્ય સુધર્મા સ્વામીના શિષ્ય આર્ય જંબૂસ્વામી,
સુધર્મા સ્વામીની પર્યુપાસના કરતા બોલ્યા

૨- ભગવન્ ! શ્રુત ધર્મની આદિ કરવાવાળા
યાવત્ નિર્વાણને પ્રાપ્ત શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર
સ્વામીએ સાતમા અંગ ઉપાસકદશાંગ સૂત્રનો
આ અર્થ પ્રતિપાદન કર્યો છે, જે અર્થ મે
આપશ્રીના મુખારવિંદથી સાંભળેલ છે, તો
ભગવન્ ! શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરે આઠમા
અંગ અતકૃદશાંગ સૂત્રનો શુ અર્થ કહેલ છે ?

આર્ય સુધર્મા સ્વામીએ કહ્યું- જંબૂ ! શ્રમણુ
ભગવાન મહાવીરે આઠમા અંગ અતકૃદશાંગના
આઠ વર્ગો પ્રતિપાદન કરેલ છે

૩- જંબૂ- શ્રમણુ ભગવાન યાવત્ નિર્વાણ પ્રાપ્ત
મહાવીર સ્વામીએ આઠમા અંગ અંતકૃ-
દશાંગના આઠ વર્ગો પ્રરૂપેલ છે, તો હે ભગવન્ !
યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત મહાવીર સ્વામીએ અંતકૃ-
દશાંગના પ્રથમ વર્ગના કેટલા અધ્યયનો કહેલ છે ?

एवं खलु जंबू ! समणेणं जाव सम्पत्तेणं
अट्टमस्स अंगस्स अंतगडदसाणं पढमस्स
वग्गस्स दस अज्झयणा पणत्ता, तंजहा-
गोयम-समुद्द-सागर-गंभीरे

चेव होइ थिमिए य ।

अयले कंपिल्ले खलु

अक्खोभ-पसेणइ-विण्हू ॥

૪- જઈ નં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અટ્ટમસ્સ અંગસ્સ અંતગડદસાણં પઢમસ્સ
વગ્ગસ્સ દસ અજ્ઞયણા પણત્તા, પઢમસ્સ
નં મંતે ! અજ્ઞયણસ્સ અન્તગડદસાણં
સમણેણં જાવ સંપત્તેણં કે અટ્ટે પણત્તે ?

૫- एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं, तेण समएणं
बारवती णामं नगरी होत्था । दुवाल-
सजोयणायामा, नव-जोअण-वित्थिण्णा,
घणवइमतिनिम्माया, चामीकरपागारा,
नानामणिपंचवण्ण-कविसीसग-मंडिया,
सुरम्मा, अलकापुरिसकासा, पमुदित-
पक्कीलिया, पच्चक्खं देवलोगभूया
पासादीया ४ ।

તીસે નં બારવતીએ નયરીએ બહિયા ઉત્તર-
પુરન્હિમે દિસીભાગે એથ નં રેવતતે નામં
પવ્વતે હોત્યા । તત્થ નં રેવતતે પવ્વતે
નંદણવણે નામં ઉજ્જાણે હોત્યા । વણ્ણઓ ।
સુરપ્પિએ નામં જક્ખાયતણે હોત્યા,
પોરાણે ૦ સે નં એણે વણસંઢેણં ૦,
અસોગવરપાયવે ૦ ।

સુધર્મા સ્વામી-જાણૂ ! યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
મહાવીર સ્વામીએ આઠમા અંગ અંતકૃદશાંગના
પ્રથમ વર્ગના દશ અધ્યયનો કહેલ છે તે આ
પ્રમાણે -

૧ ગૌતમ, ૨ સમુદ્ર, ૩ સાગર, ૪ ગભીર,
૫ સ્તિમિત, ૬ અચર, ૭ કાંપિલ્ય, ૮ અક્ષોભ,
૯ પ્રસેનજિત અને ૧૦ વિષ્ણુકુમાર

૪- ભગવન્ ! શ્રમણ ભગવંત યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
મહાવીરે જો આઠમા અંગ અંતગડદશાંગના
પ્રથમ વર્ગના દશ અધ્યયનો કહ્યા છે તેા હે
ભગવન્ ! શ્રમણ ભગવંત યાવત્ મોક્ષ પ્રાપ્ત
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ અંતગડદશાંગના
પ્રથમ વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો શું અર્થ
પ્રકાશ છે ?

૫- સુધર્મા સ્વામી બોલ્યા -

જાણૂ ! તે કાળે અને તે સમયે દારિકા
નામની નગરી હતી આ નગરી બાર ચોજન
લાંબી અને નવ ચોજન પહોળી હતી, વૈશ્રમણુ-
દેવ કુબેરની વિલક્ષણ બુદ્ધિથી તેની રચના કરાઈ
હતી, તેનો પ્રાકાર-કિલ્લો સુવર્ણનો બનેલ હતો.
તેનાં કાંગરાઓમાં ઈન્દ્રનીલ વૈદૂર્ય આદિ મણિઓ
જડવામાં આવેલ હતા. તેથી તેનાં કાંગરા પચ-
વર્ણ દેખાતા હતા તે નગરી રમણીય હતી,
કુબેરની નગરીની સમાન પ્રતીત થતી હતી તે
પ્રમોદ અને કીડાનું સ્થાન હતી. પ્રત્યક્ષ દેવલોક
જેવી ચિત્તાને હરનારી હતી, દર્શનીય હતી
તેને વારવાર જોવાની ઈચ્છા થતી હતી. તે
નિત્ય નૂતન જણાતી હતી.

દારિકા નગરીની બહાર ઇશાન ખૂણામાં
રૈવતક નામનો પર્વત હતો. તેની ઉપર નંદનવન
નામનું એક ઉદ્યાન હતું. એ ઉદ્યાનનું વર્ણન
ઔપપાતિક સૂત્ર પ્રમાણે બાણવું. ત્યાં સુરપ્રિય
નામના યક્ષનું એક યક્ષાયતન હતું. તે ઘણું

૬- તત્થ ણં બારવતીનયરીએ કળ્હે ણામં વાસુ-
 દેવે રાયા પરિવસઙ્ગ । મહયાં રાયવણ્ણતો ।
 સે ણં તત્થ સમુદ્ધવિજયપામોક્ખાણં, દસણ્ણં
 દસારાણં, બલદેવપામોક્ખાણં પંચણ્ણં
 મહાવીરાણં, પજ્જુન્નપામોક્ખાણં અદ્-
 ઘુદ્ધાણં કુમારકોડીણં, સંવપામોક્ખાણં
 સટ્ઠીએ દુદ્ધન્તસાહસ્સીણં, મહાસેણપા-
 મોક્ખાણં છપ્પણ્ણાએ વલવગ્ગસાહસ્સીણં,
 વીરસેણપામોક્ખાણં એગવીસાતે વીરસાહ-
 સ્સીણં ઉગ્ગસેણપામોક્ખાણં સોલસણ્ણં
 રાયસાહસ્સીણં, રોપ્પણીપામોક્ખાણં
 સોલસણ્ણં દેવિસાહસ્સીણં, અણંગસેના-
 પામોક્ખાણં અણેગાણં ગણિયાસાહસ્સીણં,
 અન્નેસિં ચ બહૂણં ઈસર જાવ સત્થવાહાણં
 બારવતીએ નયરીએ અદ્ધભરહસ્સ ય
 સમત્થસ્સ આહેવન્નં જાવ વિહરતિ ।

૭- તત્થ ણં બારવતીએ નયરીએ અંધગવણ્ણી
 ણામં રાયા પરિવસઙ્ગ । મહતા હિમવન્ત
 વણ્ણઓ । તસ્સ ણં અંધગવણ્ણિહસ્સ રણ્ણો
 ધારિણી નામં દેવી હોત્થા । વણ્ણઓ ।
 તત્થે ણં સા ધારિણી દેવી અણ્ણયા કદાઈ
 તંસિ તારિસગંસિ સયણિજ્જંસિ એવં
 જહા મહવ્વલે--

સુમિણદંસણકહણા, જમ્મં બાલત્તણં
 કલાતો ય ।
 જોવ્વણપાણિગ્ગહણં, કંતા વાસા ય
 ભોગા ય ॥૧॥

પ્રાચીન હતું અને તે એક વનખંડ (અનેક
 વિધ વૃક્ષોના સમુદાય) થી ઘેરાયેલું હતું. તે
 વનખંડની મધ્યમાં એક સુંદર શ્રેષ્ઠ અશોક
 વૃક્ષ હતું.

૬- દારિકા નગરીમાં કૃષ્ણ નામના વાસુદેવ રાજા
 રાજ્ય કરતા હતા. તે હિમવન્ત પર્વતની જેમ
 મહાન હતા. ઈત્યાદિ રાજાનું વર્ણન ઔપપાતિક
 સૂત્રથી બાણી લેવું જોઈએ. દારિકા નગરીમાં
 કૃષ્ણ મહારાજ, સમુદ્રવિજય પ્રમુખ ૬૨ ૬૨૨, ૬૨૨
 બલદેવ પ્રમુખ પાંચ મહાવીર, પ્રદ્યુમ્ન પ્રમુખ
 સાડાત્રણ કરોડ રાજકુમાર, શામ્ભ પ્રમુખ ૬૦
 (સાઠ) હજાર દુર્દાન્તકુમાર, મહાસેન પ્રમુખ ૫૬
 હજાર સૈનિક, વીરસેન પ્રમુખ ૨૧ હજાર વીર,
 ઉગ્રસેન પ્રમુખ ૧૬ હજાર રાજા, કુકિમણી પ્રમુખ
 ૧૬ હજાર રાણીઓ, અનંગસેના વિગેરે હજારો
 ગણિકાઓ, તેમજ બીજા પણ અનેક ઐશ્વર્યશાળી
 યાવત્ શ્રેષ્ઠી આદિ ઉપર તેમજ દારિકા ઉપર
 તેમજ સંપૂર્ણ અર્ધભારત (ભરત ક્ષેત્રના ત્રણ ખંડ)
 ઉપર અધિપતિત્વ (શાસન) કરતા હતા.

૭- તે દારિકા નગરીમાં અંધકવૃષ્ણ નામના
 રાજા નિવાસ કરતા હતા. પર્વતોમાં જેમ હિમ-
 વાન પર્વત મહાન છે તેવી જ રીતે તે રાજા
 અન્ય રાજાઓથી મહાન હતા. તેની ઋદ્ધિ-
 સમૃદ્ધિનું વિશેષ વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્રમાં કરેલા
 વર્ણનની જેમ સમજવું, તે રાજાની રાણીનું નામ
 ધારિણી હતું તેનું વર્ણન પણ ઔપપાતિક
 સૂત્રથી બાણીનું.

એકદા સમયે મહારાણી ધારિણી એક ઉત્તમ
 શય્યા પર શયન કરી રહી હતી. તેણે એક
 સ્વપ્ન જોયું. તે સ્વપ્ન તેણે પોતાના પતિને કહ્યું:

નવરં ગોયમે અદ્વૃહં રાયવરકણ્ણાણં
 એગદિવસેણં પાણિં ગેણ્ણાવેતિ, અદ્વૃહો
 દાઓ ।

૮- તેણં કાલેણં તેણં સમણં અરહા અરિ-
 દ્વૃનેમી આદિકરે જાવ વિહરઇ, ચડવ્વિહા
 દેવા આગયા । કળ્હે વિ ણિગ્ગા । તત્તે ણં
 સે ગોયમે કુમારે જહા મેહે તહા ણિગ્ગા ।
 ધમ્મં સોચ્ચા જં નવરં દેવાણુપ્પિયા!
 અમ્માપિયરો આપુચ્છામિ । દેવાણુ-
 પ્પિયાણં ૦

એવં જહા મેહે જાવ અણગારે જાતે
 ઇણમેવ ણિગ્ગંથં પાવયણં પુરઓ કાઝં
 વિહરઇ ।

૯- તત્તે ણં સે ગોયમે અણગારે અન્નદા કયાઙ્
 અરહતો અરિદ્વૃનેમિસ્સ તહારુવાણં થેરાણં
 અંનિએ સામાઙ્ગયમાઙ્ગયાઙ્ એકારસ અંગાઙ્

સ્વપ્નદર્શનનું કહેવું. બાળકનો જન્મ,
 બાળકનો બાળભાવ, કસાઓનું વર્ણન, યુવા-
 વસ્થાની પ્રાપ્તિ, રાજકુમારીઓ સાથે વિવાહ,
 મહેલોનું નિર્માણ અને કામલોગોનો ઉપલોગ
 આદિ વાતો ભગવતી સૂત્રમાં વર્ણિત મહાબલની
 જેમ બાણી લેવી જોઈએ

પરંતુ વિશેષ એ છે કે રાજકુમારનું નામ
 ગૌતમ રાખવામાં આવ્યું અને એક જ દિવસમાં
 આઠ શ્રેષ્ઠ રાજકુમારીઓ સાથે તેનું પાણિયહણ
 થયું. હજીમાં આઠ આઠ પ્રકારની વસ્તુઓ
 આપવામાં આવેલ.

૮- તે કાળે અને તે સમયે ધર્મતીર્થનો આરંભ
 કરવાવાળા, ધર્મના પ્રવર્તક અરિહંત અરિષ્ટનેમિ-
 નેમિનાથ ભગવાન વિચરતા હતા. જ્યારે તેઓ
 દારિકા નગરીની બહાર ઉદ્યાનમાં પધાર્યા ત્યારે
 તેના સમવસરણુમાં ચાર પ્રકારનાં દેવ ઉપસ્થિત
 થયા કૃષ્ણ વાસુદેવ પણ ત્યાં આવ્યા. ત્યાર
 પછી ગૌતમકુમાર પણ તેઓના દર્શન કરવા
 માટે તૈયાર થયા. જેવી રીતે મેઘકુમાર શ્રમણ
 ભગવાન મહાવીર સ્વામી પાસે ગયા હતા તેવી
 જ રીતે ગૌતમકુમાર પણ ભગવાન અરિષ્ટનેમિના
 દર્શન કરવા ગયા. ધર્મનું શ્રવણ કરીને તેના
 પર વિચાર કરતા કહેવા લાગ્યા- ભગવન્! હું
 મારા માતા પિતાને પૂછીને આપની પાસે દીક્ષા
 ગ્રહણ કરીશ.

જેવી રીતે શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી
 પાસે મેઘકુમાર દીક્ષિત થયા હતા તેવી જ
 રીતે ભગવાન નેમિનાથ પાસે ગૌતમકુમાર દીક્ષિત
 થઈ ગયા ત્યાર પછી મુનિ ગૌતમકુમાર નિર્ગંથ
 પ્રવચનને અન્સુખ રાખીને અર્થાત્ તત્તુસાર
 સાધુના આચારનું પાલન કરવા લાગ્યા

૯- સાધુ થયા પછી ગૌતમ અણુગાર ભગવાન
 અરિષ્ટનેમિના ઉપાસક એવં તથાઙ્ગ આચાર
 વિચારોની ઉચ્ચતાને પૂર્ણરૂપે પ્રાપ્ત થયેલ

અહિજ્જઇ, અહિજિત્તા વહીંહિં ચઉત્થ
જાવ અપ્પાણં ભાવેમાણેં વિહરઇ । તે
અરિહા અરિટ્ટનેમી અન્નદા કદાઇ વારવ-
તીઓ નંદનવણાઓ પડિનિક્કમઇ, પેડિ-
નિક્કમિત્તા વહિયા જણવયવિહારં
વિહરઇ ।

૧૦ તણે જાં સે ગોયમે અણગારે અણ્ણદા કદાઇ
જેણેવ અરહા અરિટ્ટનેમી તેણેવ ઉવા-
ગચ્છઇ, ઉવાગચ્છિત્તા અરહં અરિટ્ટનેમિ
તિક્કુત્તો આયાહિણં પયાહિણં કરેઇ,
કરિત્તા વંદઇ નમંસઇ, વંદિત્તા નમંસિત્તા
એવં વયાસી-

इच्छामि जं भंते ! तुव्भेहिं अब्भणुण्णाए
समाणे मासियं भिक्खुपडिमं उवसंपज्जि-
त्ताणं विहरित्तए, एवं जहा खंदओ तहा
बारस भिक्खुपडिमाओ फासेइ, फासित्ता
गुणरयणं पि तवोकम्मं तहेव फासेइ
निरवसेसं जहा खंदओ तहा चित्तइ, तहा
आपुच्छइ तहा थेरेहिं सद्धिं सेत्तुंजं दुरूहइं,
मासियाए सलेहणाए वारसवरिसाइं
परियाए जाव सिद्धे ।

૧૧- એવં જાલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અટ્ટમસ્સ અંગસ્સ અતગગ્ગદસાણં પઢમ-
વગ્ગ-પઢમ-અજ્ઞયણસ્સ અયમદ્ધે પણ્ણત્તે ।
એવં જહા ગોયમે તહા સેસા વણ્ણીપિયા

સ્થવિરોની પાસે સામાયિક આચારાંગ આદિ
૧૧ અંગોનું અધ્યયન કરતા કરતા મત-નિયમ
આદિ અનેકવિધ તપસ્યાથી પોતાના આત્માને
ભાવિત કરતા થકા વિચરવા લાગ્યા અરિહંત
ભગવાન અરિષ્ટનેમિએ હવે દ્રાક્ષિકા નગરીના
નદન વનમાંથી વિહાર કર્યો અને અન્ય જન-
પદોમાં વિચરવા લાગ્યા.

૧૦-તપસ્યા અને શાસ્ત્રસ્વાધ્યાયમાં તત્પર ગૌતમ
અણુગાર એક દિવસ જ્યાં અરિહંત ભગવાન
અરિષ્ટનેમિ ઊરાજમાન હતા ત્યાં ગયા. ત્યાં જઈ
અરિહંત ભગવાન અરિષ્ટનેમિને તિક્કુત્તો આયા-
હિણુ પયાહિણુ કરીને (વિધિપૂર્વક) વંદન કર્યા.
નમસ્કાર કરીને તેણે ભગવાનને આ પ્રમાણે કહ્યું-

“ભગવન્ ! જો આપ આજ્ઞા આપો તો મારી
ભાવના છે કે હું માસિક (એક મહિનાની)
ભિક્ષુ-પ્રતિમાની આરાધના કરું” ભગવાન પાસેથી
આજ્ઞા પ્રાપ્ત કરી તેઓ સાધનામાં લીન બન્યા.
ભગવતી સૂત્રમાં સ્કધક મુનિનુ વર્ણુન આવે છે
જેવી રીતે તેણે બાર ભિક્ષુની પ્રતિમાઓ* તેમજ
શુભરત્ન સવત્સર તપની આરાધના કરેલી હતી
તેવી જ રીતે ગૌતમ અણુગારે ભિક્ષુની બાર
પ્રતિમાઓ તેમજ શુભરત્ન સવત્સર તપની આરા-
ધના કરી. મનન કર્યું, ચિંતન કર્યું, અધ્યયન
કર્યું. સ્થવિર મુનિરાજો સાથે શત્રુજય પર્વત
પર જઈને એક માસના સથારા દ્વારા બાર વર્ષ
સુધી દીક્ષા પર્યાય પાળી અતમા સિદ્ધ થયા.

૧૧-સુધર્મા સ્વામી પોતાના શિષ્ય જબ્બુને કહે
છે કે હે જબ્બુ ! નિર્વાણ પામેલા શ્રમણ
ભગવાન મહાવીરે આઠમા અંગ અતગગ્ગ સૂત્રનાં
પ્રથમ વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો આ અર્થ
કહેલ છે

ધારિણી માતા, સમુદ્રે, સાગરે, ગંભીરે,
થિમિએ, અયલે, કંપિલ્લે, અવલોભે,
પસેણતિ, વિણ્હુએ, એએ એગગમા । પઢમો
વગ્ગો, દસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા ।

જેવી રીતે ગૌતમકુમારનું વર્ણન કરેલ
છે તે જ પ્રમાણે બાકીના સમુદ્ર, સાગર, ગંભીર,
સ્તિમિત, અચલ, કંપિલ્ય, અક્ષોભ, પ્રસેનજિત
અને વિષ્ણુ, આ નવ અધ્યયનોનો અર્થ પણ
સમજી લેવો જોઈએ. બધાનાં પિતા મહારાજ
વિષ્ણુ હતા માતા ધારિણી હતી બધાનું વર્ણન
એક સરખું છે આ પ્રમાણે દશ અધ્યયનોનાં
સમુદાય રૂપ પ્રથમ વર્ગનું વર્ણન કરેલ છે.

બીજો વર્ગ

૧- જઇ નં દોચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ ઉક્ખેવઓ । તેણં
કાલેણં તેણં સમણં બારવતીએ નગરીએ
વણ્હીપિયા ધારિણી માયા-

અક્ખોભસાગરે યલુ સમુદ્ધ
હિમવંત અચલનામે ય ।
ઘરણે ય પૂરણે વિ ય
અભિચન્દે ચેવ અટ્ટમતે ॥

૨- જહા પઢમો વગ્ગો તહા સવ્વે અટ્ટ અજ્ઞ-
યણા ગુણરયણતવોકમ્મં સોલસવાસાઈ
પરિઆઓ । સેત્તુંજે માસિયાએ સંલેહણાએ
સિદ્ધી ।

૧-બીજા વર્ગનો ઉત્ક્રેષ્ટ પૂર્વવત્ સમજી લેવો.
અર્થાત્ જંબૂસ્વામીએ પ્રશ્ન કર્યો- ભતે !
શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરે બીજા વર્ગનો શું અર્થ
કહ્યો છે ? ત્યારે સુધર્મા સ્વામી ઉત્તર આપે છે-
હું જંબૂ ! તે કાળે અને તે સમયે દ્વારિકા
નામની નગરી હતી ત્યાં મહારાજા અધકવિણુ
રાજ્ય કરતા હતા. રાણીનું નામ ધારિણી દેવી
હતુ તેને આઠ પુત્રો હતા: (૧) અક્ષોભકુમાર
(૨) સાગરકુમાર (૩) સમુદ્ર કુમાર (૪) હિમવન્ત
કુમાર (૫) અચલકુમાર (૬) ધરણકુમાર (૭)
પૂર્ણકુમાર (૮) અને અભિચન્દ્રકુમાર

૨- જેવી રીતે પ્રથમ વર્ગમાં ગૌતમકુમારનું
વર્ણન કરેલ છે તેવી જ રીતે પ્રસ્તુત આઠ
અધ્યયનોનું વર્ણન પણ સમજી લેવું જોઈએ.
આ કુમારોએ પણ “ગુણરત્ન સંવત્સર” તપની
આરાધના કરી અને ૧૬ વર્ષ સુધી સંયમ પાળી
અતમાં શત્રુજય પર્વત ઉપર એક માસની
સલોખના કરી સિદ્ધપદને પ્રાપ્ત થયા

ત્રીજો વર્ગ

૧-૯ અધ્યયન

તૃતીય વર્ગમાં તેર જીવન ચરિત્રોનું વર્ણન પ્રસ્તુત કરતાં સૂત્રકાર ભૂમિકા રૂપમાં કહે છે :

૧- જહ્ નં તચ્ચસ્સ ઉક્ખેવઓ । એવં ચલુ
જંબૂ ! તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ અંતગહ્ધસાણં
તેરસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, તંજહા-

૧-અણીયસે, ૨-અણંતસેણે, ૩-અણિહય,
૪-વિઝ્ઞ, ૫-દેવજસે, ૬-સત્તુસેણે, ૭-સારણે,
૮-ગાએ, ૯-સુમુહે, ૧૦-હુમ્મુહે, ૧૧-કૂવણે,
૧૨-દારુણે, ૧૩-અણાદિટ્ઠી ।

૨- જહ્ નં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ અંતગહ્ધસાણં તેરસ
અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, તચ્ચસ્સ નં મંતે !
વગ્ગસ્સ પઢમ-અજ્ઞયણસ્સ અંતગહ્ધસાણં
કે અદ્દે પણ્ણત્તે ?

એવં ચલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમણં
મહિલપુરે નામં નગરે હોત્થા, વણ્ણઓ ।
તસ્સ નં મહિલપુરસ્સ ઉત્તરપુરચ્છિમે
દિસિમાએ સિરિવણે નામં ઉજ્જાણે હોત્થા
વણ્ણઓ । જિતસત્તૂ રાયા । તત્થ નં

૧- જાણુ સ્વામી સુધર્મા સ્વામીને નિવેદન કરવા
લાગ્યા-હે ભગવન ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
મહાવીર સ્વામીએ જો અંતગહ્ધસાંગના ખીજ
વર્ગનો આ અર્થ કહેલ છે તો અંતગહ્ધ સૂત્રના
ત્રીજા વર્ગનો શું અર્થ પ્રતિપાદન કરેલ છે ?
આ પ્રશ્નનો ઉત્તર આપતા સુધર્મા સ્વામી
કહેવા લાગ્યા :-

જાણુ ! શ્રમણુ ભગવાન યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
મહાવીર સ્વામીએ અંતગહ્ધ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના
તેર અધ્યયનો કહ્યા છે : જેમકે—(૧) અનિયસ
કુમાર (૨) અનન્તસેનકુમાર (૩) અનિહત
કુમાર (૪) વિદ્રતકુમાર (૫) દેવયશકુમાર
(૬) શત્રુસેનકુમાર (૭) સારણુકુમાર (૮) ગજ
કુમાર (૯) સુમુખકુમાર (૧૦) હુમ્મુખકુમાર
(૧૧) કૂપકુમાર (૧૨) દારુકુમાર (૧૩)
અનાદિટ્ઠિકુમાર

૨- જાણુ- ભગવન ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ જો અંતગહ્ધ સૂત્રનાં
તેર અધ્યયનો પ્રશ્ન્યા છે, તો ભગવન ! શ્રમણુ
યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ
અંતગહ્ધ સૂત્રના ત્રીજા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો
શું અર્થ પ્રતિપાદન કરેલ છે ?

સુધર્મા સ્વામી :- હે જાણુ ! તે કાળે અને તે
સમયે ભદ્દિલપુર નામનું નગર હતું. તેના ઇશાન
ખુણામાં શ્રીવન નામનું એક ઉદ્યાન હતું. વર્ણક-
તેનું વર્ણન ઉવવાઈ સૂત્ર પ્રમાણે જાણુવું. તે
નગરમાં મહારાજા જિતશત્રુ રાજ્ય કરતા હતા.

મદિલપુરે ણયરે નામે નામં ગાહાવતી
હોત્યા । અડ્ઢે૦ । તસ્સ ણં નાગસ્સ ગાહા-
વતિસ્સ સુલસા નામં ભારિયા હોત્યા ।
સુમાલા જાવ સુરૂવા ।

૩- તસ્સ ણં નાગસ્સ ગાહાવતિસ્સ પુત્તે સુલ-
સાએ ભારિયાએ અત્તએ અણીયસે નામં
કુમારે હોત્યા । સુમાલે જાવ સુરૂવે ।
પંચધાતીપરિવિલ્લે, તંજહા—લીરધાતી
જહા દઢપડ્ડણે જાવ ગિરિ૦ સુહં પરિવ-
ડ્ઢડ । તત્તેણં તં અણીયસં કુમારં સાતિ-
રેગ અટ્ટવાસજાયં અમ્માપિયરો કલાયરિય
જાવ ભોગસમત્થે જાતે યાવિ હોત્યા ।
તત્તે ણં તં અણીયસં કુમારં ઉમ્મુવકબાલ-
ભાવં જાણેત્તા અમ્માપિયરો સરિ૦ જાવ
વત્તીસાએ ઇભ્ભવરકન્તગાણં એગદિવસે
પાણિ ગેણ્હાવેતિ ।

૪- તત્તે ણં સે નામે ગાહાવતી અણીયસસ્સ
કુમારસ્સ ઇમં એયારૂવં પીતિદાણં દલયતિ ।
તં જહા-વત્તીસં હિરણ્ણકોડીઓ જહા
મહ્બલસ્સ જાવ ઉપ્પિ પાસા૦ ફુટ્ટ૦
વિહરડ ।

તેણં કાલેણં તેણં સમણં અરહા અરિટ્ઠ-
નેમી જાવ સમોસઢે, સિરિવણે ઉજ્જાણે ।

જહા જાવ વિહરડ । પરિસા ણિગ્ગયા ।

તત્તે ણં તસ્સ અણીયસસ્સ તં મહા૦ જહા
ગોયમે તહા નવરં સામાઘ્યમાતિયાઈ
ચઉદ્દસ પુવ્વાઈ અહિજ્જડ । વીસં વાસાતિ

તેજ નગરમાં નાગ નામનો એક ગાથાપતિ
રહેતો હતો. તે ઘણો ધનવાન અને તેજસ્વી
હતો. તે ગાથાપતિ (ગૃહપતિ) ને સુલસા નામની
એક પત્ની હતી. સુલસા અત્યંત સુકોમળ યાવત્
સ્વરૂપવતી હતી.

૩- તે નાગ ગૃહપતિનો પુત્ર અને સુલસા
ભાર્યાનો આત્મજ (ઉદરજાત) અનિયસ નામનો
પુત્ર હતો. તે પણ ઘણો કોમળ અને સ્વરૂપ-
વાન હતો. ક્ષીરધાત્રી-આદિ પાંચ ધાવમાતાઓ
દ્વારા તે પરિશક્તિ હતો. તેનું બધું જીવન કલ્પ-
પ્રતિજ્ઞાની જેમ સમજી લેવું જોઈએ તે ગિરિ
શુક્ષમાં ઉત્પન્ન થતી ચપકલતાની જેમ દિન-
પ્રતિદિન વૃદ્ધિ પામતો અનિયસ કુમાર જ્યારે
આઠ વર્ષથી કંઈક-થોડો વધારે મોટો થયો
ત્યારે માતા-પિતાએ તેને ભણાવવા માટે કલા-
આર્થ પાસે મોકલ્યો. વિદ્યા પ્રાપ્ત કર્યા પછી
અને બાલભાવને (બાળક બુદ્ધિને) છોડીને જ્યારે
અનિયસકુમાર ભોગ ભોગવવાને યોગ્ય થઈ
ગયો ત્યારે માતાપિતાએ તેનાં અનુરૂપ બત્રીશ
શ્રેષ્ઠ કન્યાઓ સાથે એક જ દિવસે લગ્ન કર્યા.

૪- લગ્ન પછી તે નાગ ગાથાપતિએ અનિયસ
કુમારને પ્રોતિદાન દેતી સમયે બત્રીસ કરોડ
ચાંદીના સિંકા તેમજ અન્ય બત્રીશ પ્રકારની અનેક
વસ્તુઓ આપી જેવી રીતે મહાબલ કુમાર મહે-
લોમાં નાટક જોતાં આનંદમય જીવન વ્યતીત કરે છે
તેવી રીતે અનિયસકુમાર પણ સાંસારિક વૈષયિક
આનંદ ભોગવતો જીવન વ્યતીત કરવા લાગ્યો.

તે કાળે અને સમયમાં શ્રીવન નામના ઉદા-
નમાં ભગવાન અરિષ્ટનેમિ પધાર્યા. જનતા તેમનો
ધર્મોપદેશ સાંભળવા ઉદાનમાં ગઈ અને ધર્મો-
પદેશ સાંભળી પાછી ફરી

ભગવાનના દર્શન કરવા અનિયસકુમાર પણ
આવ્યો તેણે પણ ભગવાનનું પ્રવચન સાંભળ્યું

પરિતાઓ । સેસં તહેવ જાવ સેત્તુંજે પવ્વતે
માસિયાએ સંલેહનાએ જાવ સિદ્ધે ।

૫- એવં લલુ જંબૂ ! સમણેણં અદ્દમસ્સ અંગસ્સ
અંતગહ્ધસાણં તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ પઢમ
અજ્ઞયણસ્સ અયમદ્ધે પણ્ણત્તે ।

એવં જહા અણીયસે એવં સેસા વિ અણં-
તસેણે જાવ સત્તુસેણે છઅજ્ઞયણા એક-
ગમા । વત્તીસદો દાઓ । વીસં વાસા
પરિયાઓ । ચઠ્ઠસ પુવ્વાઈં અહિજ્જંતિ ।
સેત્તુંજે સિદ્ધા ।

અને પ્રવચનના પ્રભાવથી તેને વૈરાગ્ય ઉત્પન્ન
થયો. અંતમાં ગૌતમકુમારની જેમ તે ભગવાન
પાસે દીક્ષિત થઈ ગયો. દીક્ષિત થઈ ગયા પછી
તેમણે સામાયિકથી લઈ ચૌદ પૂર્વોત્તું અધ્યયન
કર્યું. વીસ વર્ષ દીક્ષાતું પાલન કર્યું. અંત સમયે
એક માસના સંલેખના દ્વારા શત્રુજય પર્વત પર
મુક્તિ પામ્યા

૫-આ પ્રમાણે હે જંબૂ ! શ્રમણ ભગવાન મહા-
વીર સ્વામીએ આઠમા અંગ અંતગહ્ધના તૃતીય
વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો અર્થ પ્રતિપાદન કરેલ છે.

આવી રીતે અનન્તસેનથી લઈને શત્રુસેન
કુમાર સુધીના છ અધ્યયનોત્તું વર્ણન પણ બાણી
લેવું જોઈએ. બધાના લગ્ન બત્રીશ-બત્રીશ શ્રેષ્ઠ
કન્યાઓ સાથે થયા હતા અને બધાને બત્રીશ
બત્રીશ કરોડ અને બત્રીશ-બત્રીશ વસ્તુઓ આપી
હતી. વીસ વર્ષ સુધી સંયમતું પાલન કર્યું.
અને ચૌદ પૂર્વોત્તું અધ્યયન કર્યું હતું. અંતમાં
એક માસની સંલેખના કરી શત્રુજય પર્વત પર
અનન્તસેન આદિ પાંચે સિદ્ધગતિએ પામ્યા

સાતમું અધ્યયન

૧-તેણં કાલેણં તેણં સમણં વારવત્તીણં
નયરોણં જહાં પદમે નવરં વસુદેવે રાયા
વારિણી દેવી । સીહો સુમિણે । સારણે
કુમારે । પન્નાસતો દાતો, ચલ્લસ પુન્ના ।
વીસં વાસા પરિતાઓ । સેસં જહાં ગોચ-
મસસ જાવ સેત્તંજે સિદ્ધે ।

૧- તે કાળે અને તે સમયે દ્વારિકા નગરી હતી.
તેમાં વસુદેવ રાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેની
રાણીનું નામ વારિણી દેવી હતું. તેણે ગર્ભવતી
થયા પછી કોઈ વાર સ્વપ્નમાં સિંહ જોયો.
યથા સમયે બાળકનો જન્મ થયો. તેનું નામ
સારણકુમાર રાખ્યું. ૫૦ કન્યાઓ સાથે તેના
લગ્ન થયા. પિતાએ ૫૦-૫૦ વસ્તુ આણમાં આપી.
ત્યાર પછી લગ્નવાનની દેશના સાંભળી દીક્ષિત
થયા. ચૌદ પૂર્વેનું અધ્યયન કર્યું. વીસ વર્ષનો
દીક્ષાપર્યાય પાળી શત્રુલ્લય પર્વત પર એક
માસની મહેબના કરી સિદ્ધ ગતિ પામ્યા. સારણ
કુમારનું બાકીનું વર્ણન ગૌતમકુમારની જેમ
સમજ લેવું જોઈએ.

આઠમું અધ્યયન

૧- જહ્ નં ઉક્તેવઓ અદ્દમસ્સ ।

એવં ચલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમણં
બારવતીએ નયરીએ જહા પદમે જાવ
અરહા અરિદ્ધનેમી સામી સમોસદે ।

૨- તેણં કાલેણં તેણં સમણં અરહતો અરિદ્ધ-
નેમિસ્સ અન્તેવાસી છ અણગારા ભાયરો
સહોદરા હોત્યા । સરિસયા સરિત્તયા
સરિવ્વયા નીલુપ્પલગવલગુલિયઅયસિ-
કુસુમપ્પગાસા, સિરિવચ્છંકિયવચ્છા,
કુસુમ-કુંડલ-ભદ્દાલયા નલકૂબ્બરસમાણા ।
તત્તે નં તે છ અણગારા જં ચેવ દિવસં
મુંડે ભવેત્તા અગારાઓ અણગારિયં પંન્વ-
તિયા તં ચેવ દિવસં અરહં અરિદ્ધનેમિ
વંદંતિ, નમંસંતિ, વંદિત્તા નમસિત્તા એવં
વયાસી-ઇચ્છામો નં મંતે ! તુબ્બેહિ
અબ્ભણુણ્ણયા સમાણા જાવજ્જીવાએ
છદ્દંછદ્દેણં અણિવ્વિત્તેણં તવકમ્મસંજમેણં
અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરિત્તે ।

અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા ! મા પડિબંધં કરેહ ।
તત્તે નં છ અણગારા અરહયા અરિદ્ધનેમિણા
અબ્ભણુણ્ણયા સમાણા જાવજ્જીવાએ છદ્દં
છદ્દેણં જાવ વિહરંતિ ।

તત્તે નં છ અણગારા અણ્ણયા કયાઈં
છદ્દવલ્લમણપારણયંસિ પદમાએ પોરિસીએ
સજ્જાયં કરેંતિ જહા ગોયમો જાવ

૧- આઠમા અધ્યયનનો ઉત્કેષ પૂર્વવત્ સમજી
લેવો જોઈએ

આ પ્રમાણે હે જંબૂ ! તે કાળે અને તે
સમયે દારિકા નામની નગરી હતી. પહેલાની
જેમ તે નગરીની બહાર ઉદ્યાનમાં અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ પધાર્યા.

૨- તે કાળે અને તે સમયે અહિં ત અરિષ્ટ-
નેમિ ભગવાનના છ શિષ્યો સહોદર-સગા ભાઈ
હતા. તેઓ સમાન હતા તેઓની ત્વચા અને
આયુષ્ય પરસ્પર એકબીજાના સરખા પ્રતીત થતા
હતા. તેઓનો વર્ણ નીલકમલ જેવો, લેસના
શિંગડા જેવો અને અળસીનાં કૂલ જેવો નીલ
હતો. તેનું વક્ષસ્થળ શ્રીવત્સના ચિહ્નથી ચિહ્નિત
હતું. તેઓનાં માથાનાં વાળ પુષ્પ જેવા કોમળ
અને કુંડળની જેમ વાંકડીયા હતા તેઓ વૈશ્ર-
મણુ દેવના પુત્રની જેમ પ્રતીત થતા હતા.

આ છએ ભાઈઓ જે દિવસે અહિં ત અરિ-
ષ્ટનેમિ પાસે ઘર છોડી દીક્ષિત થયા તેજ
દિવસે ભગવાનનાં ચરણ-કમલમાં વંદન નમસ્કાર
કરી કહેવા લાગ્યા-ભગવન ! જો આપશ્રી આજ્ઞા
કરો તો અમારી ભાવના છે કે અમે જીવન
પર્યંત નિરન્તર છઠ-છઠ ભક્ત કરીને આત્માને
સંયમ અને તપથી ભાવિત કરતા થકા વિચરીએ

પોતાનાં શિષ્યોની આવી વિનયશુદ્ધત-
પ્રાર્થના સાંભળી ભગવાન બોલ્યા :-હે દેવાનુ-
ગ્રિયો ! જેમ તમને સુખ ઊપજે તેમ કરો. શુભ
કાર્યમાં વિલંબ ન કરો

આ પ્રમાણે ભગવાનની આજ્ઞા મળી જવા
પર છએ ભાઈઓ જીવનપર્યંત નિરન્તર ષષ્ઠ-
ભક્ત કરતા થકા આત્માની સાધના કરવા લાગ્યા

इच्छामो णं छट्ठवखमणस्स पारणाए
तुब्भेहि अब्भणुण्णाया समाणा तिहि
संघाडएहि वारवतीए नयरीए जाव
अडित्तए । अहासुहं देवाणुप्पिया ।

તતે ણં તે છ અણગારા અરહયા અરિદ્ધ-
નેમિણા અબ્ભણુણ્ણાયા સમાણા અરહં
અરિદ્ધનેમિ વંદંતિ, ણમંસંતિ, વંદિત્તા,
ણમંસિત્તા અરહતો અરિદ્ધનેમિસ્સ અન્તિ-
યાઓ સહસંવવણાઓ પડિનિક્કલમંતિ
ર ત્તા તિહિ સંઘાડાઈ અતુરિયા જાવ
અડંતિ ।

૩- તત્થ ણં એ સંઘાડાઈ વારવતીએ નયરીએ
ઉચ્ચનીયમજ્જિમાઈ કુલાઈ ઘરસમુ-
દાણસ્સ ભિક્ખાયરિયાએ અડમાણે
અડમાણે વસુદેવસ્સ રણ્ણો દેવતીએ
દેવીએ ગેહે અણુપવિદ્ધે, તતે ણં સા દેવતી
દેવી તે અણગારે એજ્જમાણે પાસતિ,
પાસિત્તા હટ્ટ જાવ હિયયા આસણાતો
અબ્ભુદ્ધેતિ, અબ્ભુદ્ધિત્તા સત્તટ્ટપયાઈ
તિક્કલુત્તો આયાહિણપયાહિણં કરેતિ,
કરિત્તા વંદતિ, ણમંસતિ, વંદિત્તા ણમં-
સિત્તા જેણેવ ભત્તઘરે તેણેવ ઉવાગયા,
સીહકેસરાણં મોયગાણં થાલં ભરેતિ તે
અણગારે પડિલાભેતિ, વંદતિ, ણમંસતિ
વંદિત્તા, ણમંસિત્તા પડિવિસજ્જેહ ।

ત્યારપછી તે છએ અણુગાર એકઠા છઠ્ઠના
પારણાના દિવસે પ્રથમ પ્રહરમાં સ્વાધ્યાય કરે છે.
બીજા પ્રહરમાં ધ્યાન કરે છે અને ગૌતમ અણુગારની
જેમ ચર્ચા કરતા થકા લગવાન અરિષ્ટનેમિને
કહે છે:-લગવન! આજે છઠ્ઠના પારણે આપની
અનુજ્ઞાથી અમે છએ ભાઈઓ ત્રણ સંઘાડામાં
દ્વારિકા નગરીમાં ભિક્ષા માટે નીકળીએ લગવાન
અરિષ્ટનેમિએ અનુમતિ આપી-દેવાનુપ્રિયો!
જેમ તમને સુખ ઊપજે તેમ કરો.

લગવાન અરિષ્ટનેમિની આજ્ઞા પ્રાપ્ત કરીને
અરિહંત અરિષ્ટનેમિ લગવાનને વંદન કરે
છે, નમસ્કાર કરે છે, વંદન નમસ્કાર કરીને
અરિહંત અરિષ્ટનેમિ લગવાન પાસેથી સહસ્રામ્ર
નામના વનમાંથી નીકળે છે. નીકળીને ત્રણ
સંઘાડામાં (વિલકત થઈને) શીઘ્રતા અને ચપળા
વગર યાવત્ દ્વારિકા નગરીમાં ભિક્ષા માટે ફરે છે.

૩- ત્રણે સંઘાડામાંથી એક સંઘાડાના યે મુનિઓ
દ્વારિકા નગરીના સધન, નિર્ધન તેમજ મધ્યમ
ઘરોમાં વચ્ચે આવેલા ઘરોને મૂક્યા વગર ગૌતરી
માટે ફરતા થકા મહારાજ વસુદેવની રાણી દેવકી
દેવીનાં ઘરમાં પધાર્યા ત્યારે દેવકી દેવી ઘરમાં
આવતા મુનિઓને જુએ છે. જોઈને હૃદયથી પ્રસન્ન
થાય છે. (અત્યંત આનંદ પામે છે) યાવત્
આસન ઉપરથી ઊઠે છે ઊઠીને સાત-આઠ પગલા
સામે જઈને ત્રણવાર દક્ષિણ બાજુએથી (જમણી-
બાજુએથી) પ્રદક્ષિણા કરે છે. પ્રદક્ષિણા કરીને
વંદના કરે છે, નમસ્કાર કરે છે. વંદના નમસ્કાર
કરીને જ્યાં રસોડું હતું ત્યાં આવી આવીને
સિંહ કેસર (સિંહનાં કેશ જેવા બૂદ્ધીથી બનાવેલ)
લાડવાનો થાળ ભરે છે થાળ ભરીને તે સાધુઓને
વહોરાવે છે. ત્યાર પછી વંદના નમસ્કાર કરે છે
વંદના-નમસ્કાર કરીને મુનિઓને વિદાય આપે છે.

૪- તદાનંતરં ચ નં દોચ્ચે સંઘાડે વાર-
વતીએ ઉચ્ચ જાવ વસજ્જેડ ।

૫- તદાનંતરં ચ નં તચ્ચે સંઘાડે વારવ-
તીએ નયરીએ ઉચ્ચ નીય જાવ પડિલાભેડ,
પડિલાભિત્તા એવં વયાસી-

કિણ્ણં દેવાણુપ્પિયા ! કણ્હસ્સ વાસુદેવસ્સ
इमीसे वारवतीए नयरीए नवजोयण-
वित्थिण्णाए पच्चक्खदेवलोभूताए समणा
निगंथा उच्चनीय जाव अडमाणा
भत्तपाणं णो लभंति, जन्नं ताइं चेव
कुलाइं भत्तपाणाए भुज्जो भुज्जो अणुप्प-
विसंति ?

૬- તતે તં તે અણગારા દેવતીં દેવીં એવં
વયાસી-નો જાલુ દેવાણુપ્પિએ ! કણ્હસ્સ
વાસુદેવસ્સ इमीसे वारवतीए नयरीए
जाव देवलोगभूयाए समणा निगंथा
उच्चनीय जाव अडमाणा भत्तपाणं नो
लभंति, नो चेव नं ताइं ताइं कुलाइं
दोच्चंपि भत्तपाणाए अणुप्पविसन्ति ।
एवं खलु देवाणुपिआ ! अम्हे भद्विलपुरे
नयरे नागस्स गाहावतिस्स पुत्ता सुलसाए
भारियाए अत्तया छ भायरो सहोदरा
सरिसया जाव नलकूब्बरसमाणा अर-
हओ अरिद्धनेमिस्स अंतिए धम्मं सोच्चा
संसार-भउव्विग्गा भीया जम्मण-मरणाणं
मुंडा जाव पव्वइया । तते णं अम्हे जं

૪- ત્યાર પછી ખીલે સંઘાડો દારિકા નગરીના
સધન, નિર્ધનાદિ ઘરોમાં યાવત્ ગૌચરી કરતા
થકા દેવકીના ઘરમાં પધાર્યા. દેવકી તેઓને પણ
સિંહકેસરીયા લાડુ વહોરાવીને વિઠાય કરે છે

૫- ત્યાર પછી તે સાધુઓને ત્રીલે સંઘાડો
દારિકા નગરીના સાધારણ-અસાધારણ તેમજ
મધ્યમ શ્રેણીના ઘરોમાં લિક્ષા માટે ફરતાં-ફરતાં
દેવકી દેવીના ઘરે આવ્યા. દેવકીદેવી તેઓને
પણ વહોરાવે છે. વહોરાવ્યા પછી તે આ
પ્રમાણે બોલી-

દેવાનુપ્રિયે ! કૃષ્ણ વાસુદેવની આ દારિકા
નગરી નવ યોજન પહોળી અને બાર યોજન
લાંબી છે પ્રત્યક્ષ દેવલોક જેવી છે. (છતાં)
સાધારણ-અસાધારણ તેમજ મધ્યમ શ્રેણીનાં
લોકોના ઘરોમાં ભ્રમણ કરતા થકા શ્રમણ
નિર્થ થોને શું આહાર-પાણી મળતું નથી ?
જેનાથી શ્રમણોને આહાર પાણી માટે વારવાર
એકજ ઘરે (તેને તે જ ઘરોમાં) આવવું પડે છે ?

૬- ત્યાર પછી તે મુનિઓ દેવકી દેવીને જવાબ
આપતા આ પ્રમાણે બોલ્યા :

દેવાનુપ્રિયે ! કૃષ્ણ વાસુદેવની નગરી ઘણી
વિશાળ છે અને દેવલોક સમાન છે. લિક્ષા માટે
ભ્રમણ કરતાં શ્રમણો, સાધુઓને આહાર પાણી
નથી મળતું એમ નથી. અને એમ પણ નથી
કે સાધુઓ તેને તે જ ઘરોમાં જ વાર અથવા
ત્રણ વાર પ્રવેશ કરતા હોય.

દેવાનુપ્રિયે ! વાસ્તવમાં વાત એમ છે કે
અમે ભદ્વિલપુર નગરનાં નિવાસી નાગ ગૃહપતિના
પુત્ર છીએ, તેની સુલસા નામક ધર્મપત્નીના
આત્મજ (પુત્રો) છીએ. અમે, છએ સહોદર
લાઈએ છીએ. એક સરખી આકૃતિવાળા છીએ,
યાવત્ વૈશ્રમણ દેવના પુત્ર જેવા છીએ. અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ પાસેથી ધર્મ સાંભળીને અમે સંસા-

ચેવ દિવસં પવ્વતિતા તં ચેવ દિવસં
અરહં અરિદ્ધનેમિં વંદામો નમંસામો,
વંદિત્તા, નમંસિત્તા ઇમં ઇયારૂવં અભિ-
ગ્ગહં અભિગેણ્હામો-ઇચ્છામો ણં મંતે !
તુભ્મેહિં અબ્ભણુણ્ણાયા સમાણા જાવ
અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા ! તત્તે ણં અમ્હે
અરહતો અબ્ભણુણ્ણાયા સમાણા જાવજ્જી-
વાએ છટ્ઠંછટ્ઠેણં જાવ વિહરારામો । તં અમ્હે
અજ્જ છટ્ઠવલ્લમણ-પારણયંસિ પઢમાએ
પોરિસીએ જાવ અહમાણા તવ ગેહે અણુપ્પ-
વિદ્ધા, તં નો લલુ દેવાણુપ્પિએ ! તે ચેવ
ણં અમ્હે, અમ્હે ણં અન્ને, દેવંતિ દેવિં એવં
વદંતિ, વડિત્તા જામેવ દિસં પાઠભૂયા
તામેવ દિસં પડિગતા ।

૭- તીસે દેવતીએ દેવીએ અયમેયારૂવે અજ્ઞ-
તિયે ૦ સમુપ્પણે, એવં લલુ અહં પોલાસ-
પુરે નગરે અતિમુત્તેણં કુમારસમણેણં
બાલત્તણે વાગરિતા-તુમણં દેવાણુપ્પિએ !
અટ્ઠ પુત્તે પયાહિસસિ, સરિસએ જાવ
નલકૂબ્બરસમાણે, નો ચેવ ણં ભરહે વાસે
અન્નાતો અમ્મયાતો તારિસએ પુત્તે
પયાહિસસિ તં ણં મિચ્છા, ઇમં ણં પચ્ચ-
વલ્લમેવ દિસ્મિં ભરહે વાસે અન્નાતો વિ
અમ્મયાતો એરિસે જાવ પુત્તે પયાયાઓ ।

રના ભયથી ઉદ્વિગ્ન બન્યા. જન્મ અને મરણથી
ભયભીત થયા યાવત્ મુક્તિ થઈને દીક્ષિત થઈ
ગયા. ત્યાર પછી અમે જે દિવસે દીક્ષિત થયા
તે જ દિવસે અરિહંત અરિષ્ટનેમિને વંદન નમ-
સ્કાર કરીને તેમની સામે આવા પ્રકારનો અભિ-
ગ્રહ ગ્રહણ કર્યો-હે ભગવન ! જે આપની આજ્ઞા
હોય તો અમારી ભાવના જીવન પર્યંત નિરન્તર
ષષ્ઠ ભકત કરવાની છે યાવત્ ભગવાને કહ્યું-હે
દેવાનુપ્રિયો ! તમને જેમ સુખ ઊપજે તેમ કરે
આ પ્રમાણે અરિહંત ભગવાન અરિષ્ટનેમિની
આજ્ઞા મળી જવાથી અમે એ ષષ્ઠભકત તપ આરંભ
કર્યો અને તેનું પાલન કરી રહ્યા છીએ. આજે
અમારે છઠ્ઠું પારણું હતું. પહેલા પહોરમાં અમે
સ્વાધ્યાય કર્યો, ખીન્ન પહોરમાં ધ્યાન કર્યું ત્રીજા
પહોરમાં અમે છએ ભાઈઓ ત્રણ ટોળી બનાવી
છઠનાં પારણા નિમિત્તે ગોચરી માટે દ્વારિકા
નગરીના સાધારણ-અસાધારણ આદિ બધા
ઘરોમાં ભ્રમણ કરતાં આપનાં ઘરે આવી ગયા
છીએ તેથી હે દેવાનુપ્રિયે ! (જે તમારે ઘરે
પહેલા આવી ગયા છે) તે અમે નથી.
અમે ખીન્ન છીએ. આ પ્રમાણે દેવકી દેવીને
પોતાની વાત કહી જે દિશામાંથી બંને મુનિ
આવ્યા હતા તે જ દિશામાં પાછા ચાલ્યા ગયા.

૭- મુનિઓ ચાલ્યા ગયા પછી દેવકી દેવીનાં
મનમાં આવા પ્રકારનો આધ્યાત્મિક (આત્મગત)
માનસિક સંકલ્પ ઉત્પન્ન થયો કે મને પોલાસ-
પુર નગરમાં અતિમુક્તકુમાર શ્રમણે બાલ્યા-
વસ્થામાં કહ્યું હતું કે-દેવાનુપ્રિયે ! તું વૈશ્રમણ્ય
કુમાર જેવા અને સમાન આકૃતિ અને વર્ણવાળા
આઠ એવા પુત્રોને. જન્મ આપીશ કે ભારત
વર્ષમાં ખીજી માતા આવા પ્રકારના પુત્રોને જન્મ
નહીં આપે, તે કથન તો મિથ્યા થયું કારણ કે
આ પ્રત્યક્ષ દેખાઈ રહ્યું છે કે ભારત વર્ષમાં
અન્ય માતાઓએ પણ એવા પ્રકારના પુત્રોને

તં ગચ્છામિ ણં અરહં અરિટ્ઠનેમિ વંદામિ
નમંસામિ, વંદિત્તા, ણમંસિત્તા ઇમં ચ ણં
એયારૂવં વાગરણં પુચ્છિસ્સામિત્તિ કટ્ઠુ
એવં સપેહેતિ, સંપેહિત્તા કોડુવિયપુરિસે
સદ્ધાવેદ, સદ્ધાવિત્તા એવં વયાસી-લહુકર-
ણપ્પવરં જાવ ઉવટ્ઠવેતિ, જહા દેવાણંદા
જાવ પજ્જુવાસઇ ।

૮- તે અરહા અરિટ્ઠનેમી દેવંતિ દેવિ એવં
વયાસી-સે નૂણં તવ દેવતી ! ઇમે છ
અણગારે પાસેત્તા અયમેયારૂવે અજ્ઞાતિયં
એવં યલુ અહં પોલાસપુરે નગરે અતિ-
મુત્તેણં તં જાવ ણિગ્ગચ્છસિ, ણિગ્ગચ્છિત્તા
જેજેવ મમં અંતિયં હવ્વમાગયા, સે નૂણં
દેવતિ ! અત્થે સમઢે ?

૯- હંતા અત્થિ ! એવં યલુ દેવાણુપ્પિએ ! તેણં
કાલેણં તેણં સમણં ભદ્દિલપુરે નગરે
નાગે નામં ગાહાવતી પરિવસઇ અઢ્ઢે ।
તસ્સ ણં નાગસ્સ ગાહાવડસ્સ સુલસા નામં
મારિયા હોત્થા । સા સુલસા ગાહાવડણી
બાલત્તણે ચેવ નિમિત્તિણં વાગરિતા-એસ
ણં દારિયા ણિદૂ ભવિસ્સઇ । તત્તે ણં સા
સુલસા બાલપ્પભિત્તિ ચેવ હરિણેગમેસી
ભત્તયા યાવિ હોત્થા । હરિણેગમેસિસ્સ
પહિમં કરેઇ, કરિત્તા કલ્લાકલ્લિ પ્હાતા
જાવ પાયચ્છિત્તા ઉલ્લપડસાડયા મહરિહં
પુપ્ફચ્ચણં કરેઇ, કરિત્તા જન્નુપાયપહિયા

જન્મ આપ્યો છે. તો હવે હું અરિહંત અરિ-
ષ્ટનેમિ ભગવાન પાસે જાઉં અને તેમને વંદના
નમસ્કાર કરીને આ પ્રશ્ન પૂછું. આવો મનમાં
વિચાર કરીને દેવકીએ સેવકોને ઘોડાઓ અને
તેઓને કહ્યું-જલદી ચાલે તેવા બળદોથી યુક્ત
સુસજ્જિત ધર્મ-રથ તૈયાર કરો. આજા મળતાં જ
સેવકોએ શીઘ્રગામી બળદોથી જોડાયેલ રથને
તૈયાર કર્યો જેવી રીતે દેવાનંદા પ્રાદ્યણી ભગ-
વાન મહાવીરના ચરણોમાં ઉપસ્થિત થઈ હતી
તેવી રીતે દેવકી દેવી પણ ગર્ભ અને ઉપાસના
કરવા લાગી.

૮- અરિહંત અરિષ્ટનેમિ દેવકી દેવીને જોતાં જ
બોલ્યા-હો દેવકી ! આ છ અણુગારોને જોઈને
તમારા મનમાં આ સંકલ્પ ઉત્પન્ન થયો છે કે
મને પોલાસપુર નગરમાં અતિયુક્તકુમારે કહ્યું
હતું ઇત્યાદિ યાવત્ (વાસ્તવિક વાત જાણવા
માટે) તું ઘરેથી નીકળી ઘણી ઉતાવળથી મારી
પાસે આવી છો, શું આ વાત સત્ય છે ?

૯- દેવકી :- હાં ભગવન્ત સત્ય છે ત્યાર પછી
ભગવતે કહ્યું :-દેવાનુગ્રિયે ! તે કાળે અને તે
સમયે ભદ્દિલપુર નામક નગરમાં નાગ નામક
શેઠ નિવાસ કરતો હતો. તે સમ્પન્ન હતો તે
નાગ ગાથાપતિને સુલસા નામની પત્ની હતી
તેને બાલ્યાવસ્થામાં કોઈ નૈમિત્તિકે-ન્યાતિષિએ
કહ્યું હતું કે આ છોકરી નિદુ-જે મરેલા બાળ-
કોને જન્મ આપે તેવી થશે ત્યાર પછી તે
સુલસા બાલ્યાવસ્થાથી જ હરિણગમૈષી દેવની
ભક્તિ કરતી હતી તેણે હરિણગમૈષી દેવની મૂર્તિ
બનાવી મૂર્તિ બનાવીને હમેશા સ્નાન કરીને
યાવત્ (વિધનને દૂર કરવા માટે) પ્રાયશ્ચિત્ત
કરીને ભીતું કપડું અને સાડી પહેરીને પૂજા
ચોગ્ય કૂલોથી તેની પૂજા કરતી હતી પૂજા કરી

પણામં કરેહ । તતો પચ્છા આહારેતિ વા,
નીહારેતિ વા, વરતિ વા ।

તતે નં તીસે સુલસાએ ગાહાવડ્ણીએ
ભત્તિ-બહુમાણ-સુસ્સૂસાએ હરિણેગમેસી દેવે
આરાહિતે યાવિ હોત્થા । તતે નં સે હરિણે-
ગમેસી દેવે સુલસાએ ગાહાવડ્ણીએ અણુ-
કંપણદ્વયાએ સુલસાં ગાહાવડ્ણી તુમં ચ
દોવિ સમ-ઉડયાઓ કરેહ । તતે નં તુભમે
દોવિ સમમેવ ગબ્મે ગિણ્હહ, સમમેવ ગબ્મે
પરિવહહ, સમમેવ દારાએ પયાહહ । તએ નં
સા સુલસા ગાહાવડ્ણી વિણિહાયમા-
વણ્ણાએ દારાએ પયાહિતિ । તતે નં હરિણે-
ગમેસી દેવે સુલસાએ અણુકંપણદ્વાતે વિણિ-
હાયમાવણ્ણાએ દારાએ કરતલસંપુડેણં
ગેણ્હતિ, ગેણ્હિત્તા તવ અંતિયં સાહરહ ।
તં સમયં ચ નં તુમં પિ નવણ્હં માસાણં
સુકુમાલદારાએ પસવસિ । જે વિ અ નં
દેવાણુપ્પિએ ! તવ પુત્તા તે વિ ય તવ
અંતિઆઓ કરયલસંપુડેણં ગેણ્હતિ,
ગેણ્હિત્તા સુલસાએ ગાહાવડ્ણીએ અંતિએ
સાહરહ । તં તવ ચેવ નં દેવહ ! એએ
ચેવ પુત્તા, નો સુલસાતે ગાહાવડ્ણીએ ।

૧૦- તતે નં સા દેવતી દેવી અરહઓ અરિદ્ધ-
નેમિસ્સ અંતિએ એયમદ્ધં સોચ્ચા, ણિસમ્મ
હદ્ધતુદ્ધ જાવ હિયયા અરહં અરિદ્ધનેમિ વંદતિ,
ણમંસતિ, વંદિત્તા ણમંસિત્તા જેણેવ તે
છ અણગારા તેણેવ ઉવાગચ્છહ । તે છપ્પિ
અણગારે વંદતિ, ણમંસતિ, વંદિત્તા ણમં-
સિત્તા આગતપણ્ણુતા, પપ્ફુતલોયણા, કંચુ-
યપહિવિવત્તયા, દરિયવલયબાહા ધારાહય-

પોતાનાં પાંચ અંગ નમાવીને પ્રણામ કરતી.
ત્યાર પછી જ તે આહાર-નિહાર અથવા ખીણ
ક્રિયાઓ કરતી હતી-

ત્યાર પછી સુલસાની ભક્તિ, અત્યંત સત્કાર
તેમજ સેવાથી હરિણુગમેષી દેવ પ્રસન્ન થઈ ગયો.
ત્યાર પછી તે હરિણુમેષી દેવે સુલસા શેઠાણી પર
અનુકંપા આવવાથી સુલસા શેઠાણીને અને તમને
બંનેને સમન્વત્તુવાળા (એક જ સાથે માસિક ધર્મ-
વાળા) કરે છે. પછી તમે બંનેએ એક જ સમયે
ગર્ભ ધારણ કર્યો, એક જ સમયે ગર્ભનું વહન
કર્યું, એક જ સમયે બાળકોને જન્મ આપ્યા.
પણ સુલસા મરેલા બાળકોને જન્મ આપે છે
ત્યારે સુલસા પર દયા લાવીને હરિણુગમેષી દેવે
તેના બાળકોને પોતાના બંને હાથોમાં ઉપાડીને
તમારી પાસે મૂકી દીધા. તે સમયે તમે પણ
કંઈક અધિક નવ માસ પસાર થવા પર સુકુમાર
બાળકોને જન્મ આપ્યો. હે દેવાનુપ્રિયે ! તમારા
જે પુત્રો હતા તેઓને તમારી પાસેથી બંને
હાથોથી ઊંચકી સુલસા શેઠાણી પાસે મૂકી દીધા.
માટે હે દેવકી ! આ છએ અણુગાર બરેબર
તમરા જ પુત્રો છે, સુલસા શેઠાણીના નથી.

૧૦- ત્યારે દેવકી અર્હત અરિષ્ટનેમિ પાસેથી
આ વૃત્તાન્તને સાંભળીને, વિચારીને, ઘણી હર્ષિત
થઈ, સતુષ્ટ થઈ યાવત્ તેનું દૃઢ્ય ખીલી ઊઠ્યું
પછી તેણે અર્હત અરિષ્ટનેમિને વદન નમસ્કાર
કર્યા. વદન, નમસ્કાર કરીને જ્યાં છએ મુનિઓ
હતા ત્યાં જાય છે જઈને તે છએ સાધુઓને
વદન, નમસ્કાર કરે છે. ત્યાર પછી પ્રગાઠ પુત્ર-
સ્નેહને કાણે તેના સ્તનોમાં દૂધ આવી ગયું.
તેની આંખો હર્ષાશ્રુથી છલકાઈ ગઈ. અત્યંત

કલંબપુષ્પાં પિવ સમૂસસિયરોમકૂવા તે
છપ્પિ અણગારે અણિમિસાએ દિટ્ઠોએ પેહ-
માણી ૨ સુચિરં નિરિક્ખઈ, નિરિક્ખિત્તા
વંદતિ ણમંસતિ, વંદિત્તા નમંસિત્તા
જેણેવ અરહા અરિટ્ઠનેમી તેણેવ ઉવાગ-
ચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા અરહં અરિટ્ઠનેમિ
તિક્ખુત્તો આયાહિણં પયાહિણં કરેતિ,
કરિત્તા વન્દતિ, ણમંસતિ, વન્દિત્તા
ણમંસિત્તા તમેવ ધમ્મિયં જાણં દુરૂહતિ,
દુરૂહિત્તા જેણેવ વારવતી નયરી તેણેવ
ઉવાગચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા વારવતિ નયરિ
અણુપ્પવિસત્તિ, અણુપ્પવિસિત્તા જેણેવ સતે
ગિહે, જેણેવ બાહિરિયા ઉવટ્ટાણસાલા
તેણેવ ઉવાગચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા ધમ્મિ-
યાઓ જાણપ્પવરાઓ પચ્ચોરૂહઈ ૨ ત્તા
જેણેવ સતે વાસઘરે જેણેવ સએ સયણિજ્જે
તેણેવ ઉવાગચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા સયસિ
સયણિજ્જંસિ નિસીયતિ ।

૧૧- તતે ણં તીસે દેવતીતે દેવીએ અયં અબ્ભ-
ત્થિએ ૪ સમુપ્પણે-એવં ક્ખલુ અહં સરિસતે
જાવ નલકૂબ્બરસમાણે સત્તપુત્તે પયાતા,
નો ચેવ ણં મએ એગસ્સ વિ બાલત્તણતે
સમણુભૂતે, એસવિ ય ણં કણ્હે વાસુદેવે
છણ્હં છણ્હં માસાણં મમ અંતિયં પાયવંદતે
હવ્વમાગચ્છઈ, તં ધન્નાતો ણં તાઓ
અમ્માઓ જાંસિ મણ્ણે ણિયગકુચ્છિસં-
ભૂતયાઈં યણદુલ્લુલ્લયાઈં-મહુરં સમુલ્લા-
વયાઈં સંમણપજંપિયાઈં યણમૂલકક્કલ્લદેસ-
ભાગં અભિસરમાણાંતિ મુલ્લયાઈં પુણો ય
કોમલકમલોવમેહિં હત્થેહિં ગિણિહઙ્ગ

હર્ષના કારણે તેની કચુકીના બંધન તૂટી
ગયા, હર્ષ અને રોમાંચથી શરીર ફૂલી જવાથી
કંકણ ટૂંકા પડવા લાગ્યા, તેના રૂંવાડા મેઘ-
ધારાથી આહુત થયેલ કદળ પુષ્પની જેમ ખીલી
ભિડ્યા તે છએ આણુગારોને અનિમેષ દષ્ટિથી
જુએ છે. જોઈને વંદના, નમસ્કાર કરે છે. વંદન,
નમસ્કાર કરીને જ્યાં અરિષ્ટનેમિ ભગવાન છે
ત્યાં આવે છે. આવીને ત્રણવાર દક્ષિણ બાજુએથી
પ્રદક્ષિણા કરે છે. પ્રદક્ષિણા કરીને વંદના કરે છે
નમસ્કાર કરે છે. વંદન, નમસ્કાર કરીને ધાર્મિક
રથ (ધર્મના કાર્યોમાં-ઉપયોગમાં આવનાર રથ)
ઉપર સવાર થઈને જ્યાં દારિકા નગરી હતી ત્યાં
આવે છે દારિકા નગરીમાં પ્રવેશ કરે છે જ્યાં
પોતાનું ઘર હતું, જ્યાં ઉપસ્થાન શાળા (ખેસ-
વાની જગ્યા) હતી ત્યાં જાય છે. રથ ઉપરથી
નીચે ઊતરે છે. જ્યાં પોતાનું વાસગૃહ હતું,
શય્યા હતી ત્યાં આવે છે. આવીને તે શય્યા
પર બેસે છે.

૧૧- ત્યાર પછી દેવકી દેવીના હૃદયમાં આ વિચાર-
ચિતન અભિલાષારૂપ મનોગત સકલ્પ ઉત્પન્ન
થયો કે-મેં એક સરખા યાત્રત્ ધનપતિ કુબેરના
પુત્ર જેવા સાત પુત્રોને જન્મ આપ્યો છતાં પણ
મેં એકનાય બાલભાવનો અનુભવ ન કર્યો આ
કૃષ્ણ વાસુદેવ પણ છ છ મહિના પછી મને
પાયવંદન (પગે લાગવા) માટે શીઘ્રતાથી આવે
છે ખરેખર ધન્ય છે તે માતાઓ કે જેના પુત્રો
પોતાની કુક્ષિમાં ઉત્પન્ન થયા છે, સ્તનના દૂધના
લોભી છે, મધુર, તોતડા અને થોડા વચન બોલ-
નાર છે અને કક્ષ ભાગમાં રમણ કરે છે જે
મુગ્ધ-સરળ છે જેને માતાએ કમળ જેવા કોમળ
હાથોથી ઊંચકીને પોતાના બોળામાં બેસાડેલ

उच्छंगे णिवेसियाइं देति, समुल्लावते
सुमहुरे पुणो पुणो मंजुलपभणिते, अहं
णं अधण्णा, अपुण्णा अकयपुण्णा एत्तो
एकतरमपि न पत्ता, ओहय० जाव
झियायई ।

૧૨- इमं च णं कण्हे वासुदेवे ण्हाते जाव
दिभूसिते देवतीते देवीए पायवंदते
हव्वमागच्छइ । तते णं से कण्हे वासुदेवे
देवइं देवि पासइ, पासित्ता देवतीए
देवीए पायग्गहणं करेति, करित्ता देवती
देवीं एवं वयासी--

अण्णदा णं अम्मो ! तुब्भे ममं पासेत्ता
हट्ठ जाव भवह, किण्णं अम्मो ! अज्ज
तुब्भे ओहय० झियायह ?

૧૩- तए णं सा देवती देवी कण्हं वासुदेवं
एवं वयासी-एवं खलु अहं पुत्ता ! सरिसए
जाव समाणे सत्त पुत्ते पयाया, नो चेव णं
मए एगस्सवि बालत्तणे अणुभूते । तुमं
पि य णं पुत्ता ! ममं छण्हं छण्हं मासाणं
अंतियं पायवन्दते हव्वमागच्छसि । तं
घन्नाओ णं ताओ अम्मयाओ जाव
झियामि ।

૧૪- तए णं से कण्हे वासुदेवे देवतिं देवि एवं
वयासी--मा णं तुब्भे अम्मो ! ओहय०
जाव झियायह । अहण्ण तहा घत्तिस्सामि
जहा णं મમં સહોદરે કણીયસે ભાજુ
ભવિસ્સતીતિ કટ્ટુ દેવતિં દેવિ તાહિં
इट्ठाहिं वग्गहिं समासासेइ, समासासित्ता

છે જે બાળકો માતાઓને મનોહર અને મધુર
વચન સભળાવે છે. પરંતુ હું અધન્ય છું,
પુણ્યહીન છું, મેં પૂર્વે કંઈ પુણ્ય કરેલ નથી
કારણકે આવા પુત્રજન્મના સુખોમાંથી એક પણ
સુખ મને મળ્યું નથી, આ પ્રમાણે વિચાર કરીને
દેવકી ઉઠાસીને મનવાણી અને ચિન્તામગ્ન થઈ
ગઈ.

૧૨-તે સમયે કૃષ્ણ વાસુદેવ સ્નાન કરીને યાવત્-
બધા પ્રકારના વસ્ત્રાભૂષણોથી વિભૂષિત થઈને દેવકી
દેવીને પગે લાગવા ઉતાવળથી આવે છે તે કૃષ્ણ
વાસુદેવ દેવકી દેવીને જુએ છે જોઈને દેવકી
દેવીને ચરણ-વદન કરે છે ચરણ-વદન કરીને
દેવકી દેવીને આ પ્રમાણે કહે છે -

હે માતા ! પહેલા તો આપ મને જોઈને
હર્ષિત થતા હતા પરંતુ હે માતા ! આજે એવું
શુ કારણ છે કે જેથી આપ ઉઠાસીને યાવત્
ચિન્તામગ્ન છો ?

૧૩-ત્યારે તે દેવકી દેવીએ કૃષ્ણ વાસુદેવને કહ્યું-
હે પુત્ર ! મેં એક સરખા યાવત્ નળકુખેર જેવા
સાત પુત્રોને જન્મ આપ્યો પરંતુ મેં એક પણ
બાળકના શૈશવનો અનુભવ કર્યો નથી હે પુત્ર !
તુ પણ છ છ મહિના પછી મારી પાસે પાય-
વદનને માટે ઉતાવળથી આવે છે અને જલદીથી
ચાલ્યો બચ છે તેથી હું વિચારુ છું કે ધન્ય
છે તે માતાઓ જે પોતાના પુત્રોની બાળકીડા
જુએ છે (પણ મારા ભાગ્યમાં આ સુખનો
અભાવ છે તેથી) હું આર્તધ્યાન કરુ છું

૧૪-ત્યાર પછી કૃષ્ણ વાસુદેવે દેવકી દેવીને આ
પ્રમાણે કહ્યું :

હે માતા ! આપ ઉઠાસીને ન થાઓ યાવત્
આર્તધ્યાન ન કરો મારે નાનો સહોદર ભાઈ
થાય તેવો હું પ્રયત્ન કરીશ. આ પ્રમાણે કહીને
દેવકી દેવીને ઇષ્ટ વચનોથી (મધુર વાણીથી)

તતો પડિનિવ્વમઇ, પડિનિવ્વમિત્તા
જેનેવ પોસહસાલા તેનેવ ઉવાગચ્છઇ,
ઉવાગચ્છિત્તા જહા અમઓ નવરં ।

હરિણેગમેસિસ્સ અટ્ઠમમત્ત પગેણ્હઇ,
જાવ અંજલિં કટ્ટુ એવં વયાસી-ઇચ્છામિ
ણં દેવાણુપ્પિયા ! સહોદરં કણીયસં
ભાઉયં વિદિણં ।

૧૫- તતે ણં સે હરિણેગમેસી કણં વાસુદેવં
એવં વયાસી-હોહિતિ ણં દેવાણુપ્પિયા !
તવ દેવલોચ્ચુતે સહોદરે કણીયસે ભાઉએ ।
સે ણં ઉમ્મુવક જાવ અણુપ્પત્તે અરહતો
અરિટ્ઠનેમિસ્સ અતિયં મુંડે જાવ પવ્વ-
તિસ્સઇ, કણં વાસુદેવં દોચ્ચં પિ તચ્ચં
પિ એવં વદતિ, વડિત્તા જામેવ દિસં
પાઉવ્ભૂએ તામેવ દિસં પડિગતે ।

તતે ણં સે કણે વાસુદેવે પોસહસાલાઓ
પડિનિવ્વમઇ, પડિનિવ્વમિત્તા જેનેવ
દેવતી દેવી તેનેવ ઉવાગચ્છઇ, ઉવાગ-
ચ્છિત્તા દેવતીએ દેવીએ પાયગ્ગહણં કરેઇ,
કરિત્તા એવં વયાસી-હોહિતિ ણં અમ્મો!
મમ સહોદરે કણીયસે ભાઉએ ત્તિ કટ્ટુ
દેવતિ દેવિં તાહિ ઇટ્ઠાહિં જાવ આસાસેઇ,
આસાસિત્તા જામેવ દિસં પાઉવ્ભૂએ તામેવ
દિસં પડિગએ ।

૧૬- તએ ણં સા દેવતી દેવી અન્નયા કદાઇ
તંસિ તારિસગંસિ જાવ સીહં સુમિણે

આશ્વાસન આપ્યું. આશ્વાસન આપી ત્યાંથી તે
આલ્યા ગયા. અને જ્યાં પૌષધશાળા હતી ત્યાં
પહોંચ્યા. ત્યાં પહોંચીને જેવી રીતે અલયકુમાર
અક્રમ કરે છે તેમ તે અક્રમ તપ કરે છે પરંતુ
કૃષ્ણ વાસુદેવના અક્રમમાં આ વિશેષતા છે.

અલયકુમારે પોતાના મિત્ર દેવની આરાધના
કરી હતી. પરંતુ કૃષ્ણે હરિણુગમૈષી દેવને લક્ષ
કરીને અક્રમ કર્યો. યાવત્ હરિણુગમૈષી દેવ
આરાધનાથી પ્રમત્ત થઈને શ્રીકૃષ્ણ પાસે આવ્યો.
ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ હાથ જોડીને આ પ્રમાણે બોલ્યા :
દેવાનુપ્રિય ! મારી ઇચ્છા છે કે આપ મને નાનો
સહોદર ભાઈ આપો.

૧૫- ત્યારે હરિણુગમૈષી દેવે કૃષ્ણવાસુદેવને આ
પ્રમાણે કહ્યું- દેવાનુપ્રિય ! દેવલોકથી ચવીને તમારો
સહોદર નાનો ભાઈ જન્મ લેશે. પરંતુ તે બાલ્યા-
વસ્થા ઉદ્ભવેથી યાવત્ યુવાવસ્થામાં આવીને
(યુવાન થઈને) અર્ધંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન પાસે
સુડિત યાવત્ દીક્ષિત થઈ જશે. દેવે કૃષ્ણવાસુ-
દેવને બે વાર ત્રણ વાર આ પ્રમાણે કહ્યું એમ
કહીને જે દિશામાંથી આવ્યો હતો તે દિશામાં
પાછો આલ્યો ગયો.

ત્યાર પછી કૃષ્ણ વાસુદેવ પૌષધશાળામાંથી
બહાર નીકળે છે ત્યાંથી નીકળી જ્યાં દેવકી દેવી
હતા ત્યાં આવે છે ત્યાં આવીને દેવકી દેવીના
ચરણોમા વંદન કરીને આ પ્રમાણે કહે છે : 'હિ
માતા ! મારે સહોદર નાનો ભાઈ જન્મશે' આમ
કહીને દેવકી દેવીને તે ઈષ્ટ વચનો દ્વારા યાવત્
આશ્વાસન આપે છે. આશ્વાસન આપીને જે દિશા-
માંથી આવ્યા તે દિશામાં આલ્યા ગયા.

૧૬- ત્યાર પછી એકદા માતા દેવકી દેવી પોતાના
શયનાગારમાં ઘણી કોમળ અને સુખદ શય્યા
પર સૂતા હતા. ત્યારે તેણે સ્વપ્નમાં મિહને

પાસિત્તા પડિબુદ્ધા, જાવ પાઢયા, હઠ્ઠ-
હિયયા પરિવહૃદ ।

તતે ણં સા દેવતી દેવી નવણં માસાણં
જાસુમણા-રત્તબંધુજીવગલક્કારસ-સરસ-
પારિજાતક-તરુણદિવાકરસમપ્પભં સન્ન-
નયણકંતં સુકુમાલં જાવ સુરુવં ગયતાલુય-
સમાણં દારયં પયાયા । જમ્મણં જહા
મેહકુમારે જાવ જમ્હા ણં અમ્હં હમે
દારતે ગયતાલુસમાણે તં હોઝ ણં અમ્હ
એતસ્સ દારગસ્સ નામધેજ્જે ગયસુકુમાલે
૨ । તતે ણં તસ્સ દારગસ્સ અમ્માપિયરે
નામં કરેતિ ગયસુકુમાલોત્તિ । સેસં
જહા મેહે જાવ અલં ભોગસમત્થે જાતે
યાવિ હોત્થા ।

૧૭- તત્થ ણં બારવતીએ નયરીએ સોમિલે નામં
માહણે પરિવસઈ, અહ્ઠે રિઝવ્વેદ જાવ
સુપરિનિદ્ધિતે યાવિ હોત્થા । તસ્સ સોમિ-
લમાહણસ્સ સોમસિરિ નામં માહણી
હોત્થા । સૂમાલ ૦ । તસ્સ ણં સોમિલસ્સ
ધૂતા સોમસિરિએ માહણીએ અત્તયા સોમા-
નામં દારિયા હોત્થા । સોમાલા જાવ

જેયો. સ્વપ્ન જેયા પછી તે ઊઠી ગઈ. તેણે
સ્વપ્નનો બધો વૃત્તાન્ત પોતાના પતિદેવને કહ્યો.
મહાશય વસુદેવે સ્વપ્નપાઠકોને બોલાવી તેઓને
સ્વપ્નનું ફળ પૂછ્યું સ્વપ્ન-પાઠકોએ સ્વપ્નનું
ફળ એક સુયે ગય પુણ્યાત્મા પુત્રની પ્રાપ્તિ થશે
એમ બતાવ્યું. માતા દેવકી સ્વપ્નપાઠકો પાસેથી
સ્વપ્નનું ફળ સાંભળી ઘણી પ્રસન્ન થઈ યથા-
સમયે ગર્ભને ધારણ કરી તે ગર્ભનું યોગ્ય
રીતે પાલન કરવા લાગી

ત્યાર પછી નવ માસ પૂર્ણ થવા પર માતા
દેવકીએ જપા કુસુમ સમાન, રકત બંધુજીવક સમાન,
વીરવહૂટી સમાન, લાખના રંગ જેવા, વિકસીત
પારિજાત પુષ્પ જેવા, પ્રાતઃકાલીન સૂર્યની
લાલિમા સમાન કાન્તિવાળા, બધાના નેત્રોને
આનંદ આપનાર, સુકુમાર અંગોવાળા યાવત
સ્વરૂપવાન, હાથીના તાળવાની જેવા રકતવર્ણ
(લાલ) એવા કોમળ પુત્રને જન્મ આપ્યો.
પુત્રનો જન્મચક્રાર (“જ્ઞાતાધર્મ-કથાંગ” સૂત્રમાં
વર્ણિત) મેઘકુમારની જેમ જાણવો નામ સચ્કાર
કરતા સમયે કહેવામાં આવ્યું કે અમારો આ
બાળક હાથીના તાળવાની સમાન રકત વર્ણવાળો
છે તથા કોમળ અગવાળો છે તેથી આ બાળકનું
નામ ગજસુકુમાર રાખવું જોઈએ માતાપિતાએ
તે બાળકનું નામ “ગજસુકુમાર” રાખ્યું બાકીનું
વર્ણન મેઘકુમારની જેમ જાણવું. યાવત તે
લોગ લોગવવામાં સમર્થ થઈ ગયો.

૧૮- તે દ્વારિકા નગરીમાં સોમિલ નામનો એક
બ્રાહ્મણ રહેતો હતો. તે ધનવાન હતો ઋગ્વેદ
આદિ વેદોમાં તથા વેદાંગોમાં પારગત હતો.
સોમિલ બ્રાહ્મણની સોમશ્રી નામની ધર્મપત્ની
હતી, તે કોમળ હતી, તે સોમિલની પુત્રી અને
સોમશ્રી બ્રાહ્મણીની આત્મજા-સોમા નામની પુત્રી
હતી, તે સુકુમારી હતી, સ્વરૂપવતી હતી, લાવણ્ય-
સૌન્દર્યની દૃષ્ટિથી તેમાં કોઈ દોષ ન હતો તેથી

સુરુવા । રૂવેણં જાવ લાવણ્ણેણં
 ઉક્કિટ્ઠા ઉક્કિટ્ઠસરીરા યાવિહોત્થા ।
 તતે ન સા સોમા દારિયા અન્નયા કદાઈ
 પ્હાતા જાવ વિભૂસિયા વહૂંહિં ખુજ્જાહિ
 જાવ પરિવિલ્લતા સતાતો ગિહાતો પડિ-
 નિલ્લમઈ, પડિનિલ્લમિત્તા જેણેવ રાય-
 મગ્ગે તેણેવ ઉવાગચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા
 રાયમગ્ગંસિ કણગતિન્દૂસણં કીલમાણીર
 ચિટ્ઠઈ ।

૧૮- તેણં કાલેણં તેણં સમણં અરહા અરિ-
 ટ્ઠનેમી સમોસઢે । પરિસા નિગ્ગયા ।

૧૯- તતે નં સે કળ્હે વાસુદેવે ઇમીસે કહાણ
 લઢ્ઢટ્ઠે સમાણે પ્હાતે જાવ વિભૂસિય ।
 ગયસુકુમાલેણ કુમારેણં સંદ્ધિં હત્થિ-
 લ્લધ-વરગતે સકોરંટમલ્લદામેણં ધરિ-
 જ્જમાણેણં સેયવરચામરાહિ ઉદ્ધુલ્લમા-
 ણીંહિ વારવડિયે નયરીયે મજ્જમજ્જેણં
 અરહતો અરિટ્ઠનેમિસ્સ પાયવદતે ણિગ-
 ચ્છમાણે સોમં દારિયં પાસઈ, પાસિત્તા
 સોમાણ દારિયાણ રૂવેણં ય જોવ્વણેણ
 ય લાવણ્ણેણ ય જાવ વિમ્હિય । તણં
 કોડુબિયપુરિસે સદ્ધાવેડિ, સદ્ધાવિત્તા એવ
 વયાસી-ગચ્છહં નં તુલ્લે દેવાણુપ્પિયા !
 સોમિલ માહણં જાણિત્તા સોમં દારિયં
 ગેણ્હહ, ગેણ્હિત્તા કન્નતેરંસિ પવિલ્લવહ ।
 તતે નં એસા ગયસુકુમાલસ્સ કુમારસ્સ
 મારિયા મવિસ્સતિ ।

તતે નં કોડુબિય જાવ પવિલ્લવંતિ ।

તે ઉત્તમ અને ઉત્તમ શરીરવાળી હતી. કેઇ
 સમયે સોમા બાલિકાએ સ્નાન કર્યું. આબૂપણેથી
 વિભૂષિત થઈ કુખ્જાહસી યાવત્ પીછ ઘણી
 હાસીઓથી ઘેરાઈને પોતાના ઘેરેથી નીકળી.
 નીકળીને રાજમાર્ગ ઉપર આવી અને રાજમાર્ગમાં
 એનાના દડાથી રમવા લાગી.

૧૮- તે કાળે અને તે સમયે અર્હત અરિષ્ટનેમિ
 પધાર્યા. તેમનાં દર્શન કરવા પરિવ્રજ નીકળી.

૧૯- ત્યાર પછી કૃષ્ણ વાસુદેવ આ વૃત્તાન્તને
 જાણી સ્નાન કરે છે. આબૂપણેથી અલંકૃત થઈ
 રાજકુમાર ગજસુકુમારને માથે લઈ હાથીની
 અંબાડી ઉપર બેસે છે, તેઓએ કોરંટવૃક્ષના
 ફૂલોથી યુક્ત છત્ર ધારણ કર્યું હતું. સુંદર શ્વેત
 ચામર તેની ઉપર ઢાળાઈ રહ્યા હતા દ્વારિકા
 નગરીની વચોવચથી અરિહત અરિષ્ટનેમિ
 લગવાનના ચરણ-વદન કરવા જઈ રહ્યા હતા.
 ત્યાં તે સોમા બાલિકાને જુએ છે જોઈને સોમા
 બાલિકાના રૂપથી, યૌવનથી, લાવણ્યથી વિસ્મય
 પામ્યા ત્યાર પછી કૃષ્ણ મહારાજ પોતાનાં
 કૌટુંબિક પુરુષો-કર્મચારીઓને બોલાવે છે.
 બોલાવીને કહે છે કે હે દેવાનુપ્રિયો ! તમે
 સોમિલ બ્રાહ્મણ પાસે જાઓ અને સોમા બાલિ-
 કાની યાચના કરો તેને લઈ કન્યાઓના અંતઃ-
 પુરમાં રાજો પછી આ બાલિકા રાજકુમાર
 ગજસુકુમારની પત્ની થશે

ત્યાર પછી કર્મચારીઓ સોમિલ પાસે જાય
 છે યાવત્ સોમા બાલિકાની યાચના કરીને અને
 તેને લઈને કન્યાઓના અંતઃપુરમાં પહોંચાડે છે.

૨૦- તતે ણં સે કળ્હે વાસુદેવે બારવતીએ નય-
રીએ મજ્ઞં-મજ્ઞેણં ણિગ્ગચ્છડ, ણિગ્ગ-
ચ્છિત્તા જેણેવ સહસંબવણે ઉજ્જાણે જાવ
પજ્જુવાસઇ । તતે ણં અરહા અરિટ્ઠનેમી
કળ્હસ્સ વાસુદેવસ્સ ગયસુકુમાલસ્સ
કુમારસ્સ તીસે ય ધમ્મકહાણ, કળ્હે
પાંડિગતે । તતે ણં સે ગયસુકુમાલે અરહતો
અરિટ્ઠનેમિસ્સ અંતિયં ધમ્મં સોચ્ચા, જં
નવરં, અમ્માપિયરં આપુચ્છામિ જહા
મેહો મહેલિયાવજ્જં જાવ વડ્ઢિઢયકુલે ।

૨૧- તતે ણં સે કળ્હે વાસુદેવે ઇમીસે કહાણ
લઢ્ઢટ્ઠે સમાણે જેણેવ ગયસુકુમાલે તેણેવ
ઉવાગચ્છઇ, ઉવાગચ્છિત્તા ગયસુકુમાલં
આલિગઇ, ઉચ્છંગે નિવેસઇ નિવેસિત્તા એવં
વયાસી-

તુમ મમ સહોદરે કળીયસે ભાયા,
તં મા ણં તુમં દેવાણુપ્પિયા ! ઇયાણિ
અરહતો મુંડે જાવ પવ્વયાહિ, અહણ્ણં
બારવતીએ નયરીએ મહયા મહયા રાયા-
ભિસેણં અભિસિચિસ્સામિ ।

૨૨- તતે ણં સે ગયસુકુમાલે કળ્હેણં વાસુદેવેણં
એવં વુત્તે સમાણે તુસિણીએ સંચિટ્ઠઇ ।

૨૦- પછી કૃષ્ણ વાસુદેવ દારિકા નગરીના મધ્ય
ભાગમાંથી નીકળે છે. નીકળીને જ્યાં સહસ્રાબ્રવન
નામનું ઉદ્યાન હતું ત્યાં જઈ યાવત્ ઉપાસના
કરવા લાગ્યા. પછી અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાને
કૃષ્ણ વાસુદેવને ગજસુકુમારને અને આવેલા અન્ય
જનસમૂહને ધર્મકથા સંભળાવી. પછી શ્રીકૃષ્ણ
પાછા ગયા. પછી તે રાજકુમાર ગજસુકુમાર
અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને ધર્મોપદેશ
સંભળીને (વિશેષ વાત એ છે કે તે) કહે છે
હું પ્રવ્રજ્યા ગ્રહણ કરવા ઇચ્છું છું, માટે માતા-
પિતાને પૂછીને આપની સેવામાં આવીશ ઇત્યાદિ
વર્ણન જેમ મેઘકુમારનું છે તેમ અહીં જાણવું
અર્થાત્ ગજસુકુમારે માતા-પિતા પાસે આજ્ઞા
માગી પરંતુ અહીં પત્ની પાસે અનુમતિ માંગ-
વાની વાત ન કહેવી. (કેમકે ગજસુકુમાર અવિ-
વાહિત હતા. આજ્ઞા માગવા પર તેના માતા-
પિતા આ પ્રમાણે બોલ્યા)- હે પુત્ર ! તું અવિ-
વાહિત છો તેથી વિવાહિત થા યાવત્ કુલની
વૃદ્ધિ કરી અર્થાત્ સત્તાન થાય ત્યાર પછી દીક્ષા
ગ્રહણ કરજે

૨૧- ગજસુકુમાર દીક્ષા લેવા ઇચ્છે છે, આ સમા-
ચાર જ્યારે શ્રી કૃષ્ણ વાસુદેવને મળ્યા ત્યારે
તે ગજસુકુમારની પાસે આવે છે આવીને તેને
ભેટે છે. જોળામાં બેસાડે છે અને આ પ્રમાણે
કહે છે.

તું મારો સહોદર નાનો ભાઈ છે તેથી હું
દેવાનુપ્રિય ! હમણું અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગ-
વાન પાસે મુંડિત થઈને યાવત્ દીક્ષિત થવાનો
વિચાર છોડી દે. હું તને મોટા સમારોહ સાથે
દારિકા નગરીનો રાજા બનાવીશ.

૨૨- કૃષ્ણ વાસુદેવના આ પ્રમાણે કહેવા પર
ગજસુકુમાર મીન રહે છે. તત્પશ્ચાત્ વિચાર

તए णं से गयसुकुमाले कण्हं वासुदेवं
अस्मापियरो य दोच्चंपि तच्चंपि एवं
वयासी-

एवं खलुं देवाणुप्पिया ! माणुस्सया
कामा खेलासवा जाव विप्पजहियव्वा
भविस्संति, तं इच्छामि ण देवाणुप्पिया !
तुब्भेहि अब्भणुण्णाए अरहतो अरिट्ठ-
नेमिस्स अंतिए जाव पव्वइत्तए । तते णं
तं गयसुकुमालं कण्हे वासुदेवे अस्मापि-
यरो य जाहे नो संचाएंति बहुयाहि
अणुलोमाहि जाव आघवित्तते ताहे
अकामा चेव एवं वयासी-

तं इच्छामो णं ते जाया ! एगदिवसमवि
रज्जसिंरि पासित्तए । निक्खमणं जहा
महाबलस्स जाव तमाणाते तहा संजमि-
त्तए, से गयसुकुमाले अणगारे जाते ईरि-
यासमिए जाव गुत्तवंभयारी ।

૨૩- તए णं से गयसुकुमारे जं चेव दिवसं
पव्वइए तस्सेव दिवसस्स पुव्वावरण्ह-
कालसमयंसि जेणेव अरहा अरिट्ठनेमी
तेणेव उवागच्छइ, उवागच्छित्ता अरहं
अरिट्ठनेमि तिखुत्तो आयाहिणपयाहिणं
करेइ, करित्ता वंदति, णमंसति, वंदित्ता
णमंसित्ता एवं वयासी-

૨૪- इच्छामि णं भंते ! तुब्भेहि अब्भणुण्णाए
समाणे महाकालंसि सुसाणंसि एगराइयं

કરીને કૃષ્ણ વાસુદેવને તથા માતા-પિતાને રાજ-
સુકુમાર ખીણવાર અને ત્રીણવાર આ પ્રમાણે
કહેવા લાગ્યા.

દેવાનુપ્રિયો ! મનુષ્ય જીવન સંબંધી કામ-
લોગોના આધારરૂપ આ શરીર કદ મન-મૂત્ર
આદિનું ધર છે. યાવત્ એક દિવસ તો તે
છોડવું જ પડશે માટે દેવાનુપ્રિયો ! હું ઇચ્છું છું
કે આપ આજ્ઞા આપો તો હું અરિહંત અરિષ્ટ-
નેમિ પાસે દીક્ષિત થાઉં (આ વાત સાંભળી)
કૃષ્ણ વાસુદેવ તેમજ માતા-પિતા ન્યાયે રાજ-
સુકુમારને અનુકૂળ પ્રદોષનોથી તથા પ્રતિકૂળ
કથનોથી સમજાવવામાં સમર્થ ન થયા ત્યારે
તેઓ નિરાશ થઈને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા-

હે પુત્ર ! અમે તારી એક જ દિવસની રાત્રીશ્રીને
જોવા ઇચ્છીએ છીએ. ત્યારે રાજસુકુમાર મૌન
રહ્યા એક દિવસ માટે તેમનો રાત્રીસંબંધ
થયો. રાજસુકુમાર રાત્રી થઈ ગયા. પૂછવામાં
આવ્યું-શી આજ્ઞા આપો છો ? ત્યારે રાત્રી
રાજસુકુમારે સચમના ઉપકરણો મગાવવાની
આજ્ઞા આપી ઉપકરણો આપી ગયા અને મહાબલ
કુમારે દીક્ષા લીધી હતી તેમ એમની દીક્ષા થઈ
ગઈ તે ઇચ્છિયા સમિતિ આદિનું પાલન કરવા
લાગ્યા યાવત્ જિતેન્દ્રિય થઈ શુદ્ધ બ્રહ્મચર્યનું
પાલન કરવા લાગ્યા.

૨૩- તે રાજસુકુમારે જે દિવસે દીક્ષા લીધી
તે જ દિવસે સાંજના સમયે ન્યાં અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ હતા ત્યાં જાય છે. જઈને
અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને ત્રણવાર જમણી બાજુથી
પ્રારભ કરીને પ્રદક્ષિણા કરી. પ્રદક્ષિણા કરીને
વંદન નમસ્કાર પૂર્વકે આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા.

૨૪- ભગવન ! આપશ્રીની આજ્ઞા પ્રાપ્ત કરીને
મહાકાલ સ્મશાનમાં એક રાત્રીની એવી મહા-

મહાપડિમં ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરિત્તણં ।
અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા !

૨૬- તતે ણં સે ગયસુકુમાલે અણગારે અરહતા
અરિદ્ધનેમિણા અબ્ભણુણ્ણાણ સમાણે અરહં
અરિદ્ધનેમિં વંદતિ ણમંસતિ, વંદિત્તા,
ણમંસિત્તા અરહતો અરિદ્ધનેમિસ્સ અંતિ-
યાઓ સહસંબવણાઓ ઉજ્જાણાઓ
પડિણિક્ખમહ, પડિણિક્ખમિત્તા જેણેવ
મહાકાલે સુસાણે તેણેવ ઉવાગણ,
ઉવાગચ્છિત્તા થંડિલ્લં પડિલેહેતિ, પડિ-
લેહિત્તા, ઉચ્ચારપાસવણભૂમિં પડિલેહેતિ,
પડિલેહિત્તા ઈસિપ્પભારગણં કાણં
જાવ દોવિ પાણ સાહટ્ટુ ઇગરાઈં મહા-
પડિમં ઉવસંપજ્જિત્તા ણં વિહરહ ।

૨૬- ઇમં ચ ણં સોમિલે માહણે સામિધેયસ્સ
અટ્ટાતે વારવતીઓ નયરીઓ વહિયા પુવ્વ
ણિગ્ગતે સમિહાતો ય દબ્બે ય કુસે ય
પત્તામોહં ચ ગેણહહ, ગેણિહિત્તા તતો
પડિનિયત્તહ, પડિનિયત્તિત્તા મહાકાલસ્સ
સુસાણસ્સ અટ્ટરસામંતેણં વોહવયમાણે ૨
સંજ્ઞાકાલસમયંસિ પવિરલમણુસ્સંસિ ગય-
સુકુસાલં અણગારં પાસહ, પાસિત્તા તં
વેરં સરહ, સરિત્તા આસુરુત્તે ૫ એવં
વયાસી-

એસ ણં ભો ! સે ગયસુકુમાલે કુમારે
અપ્પત્થિય જાવ પરિવજ્જિણ જે ણં મમં
ધૂયં સોમસિરીણ ભારિયાણ અત્તયં સોમં
દારિયં અદિદ્ધદોસપહ્વયં કાલવત્તિણિં
વિપ્પજહેત્તા મુંડે જાવ પવ્વહણ । તં સેયં

પ્રતિમા અંગીકાર કરવા ઇચ્છું છું (જે પ્રતિમામાં
અઠ્ઠમ કરી એક રાત સ્મશાનમાં કાચોત્સર્ગ
કરાય છે) ભગવાને કહ્યું :- હે દેવાનુપ્રિય ! જેમ
તમને સુખ ઊપજે તેમ કરો.

૨૫- ત્યાર પછી ગજસુકુમાર આણુગાર અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ દ્વાશ આજ્ઞા પ્રાપ્ત થવા પર અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને વંદન નમસ્કાર કરે છે
વંદન નમસ્કાર કરીને અરિહંત અરિષ્ટનેમિ
પાસેથી સહસ્રામ્રવન નામના ઉદ્યાનમાંથી નીકળે
છે નીકળીને જ્યાં મહાકાલ સ્મશાન હતું ત્યાં
આવે છે આવીને શુદ્ધ ભૂમિ તથા મલમૂત્રની
નિવૃત્તિ માટે યોગ્ય ભૂમિ જોઈ શરીરને થોડું
નમાવીને બને પગોને સંકુચિત કરીને એક
રાત્રિની મહાપ્રતિમાની આરાધના કરવાનો
આરભ કરી દીધો.

૨૬- આ બાજુ સોમિલ બ્રાહ્મણ પહેલેથી જ હવન
માટે સમિધા- સૂકા લાકડાં લાવવા માટે દ્વારિકા
નગરીની બહાર ગયો હતો. તે લાકડા, દાણ,
કુશ, પાંદડા લઈને જ્યારે પાછો ફર્યો ત્યારે
સાંજ પડી ગઈ હતી લોકોની અવર-જવર ઘણી
થોડી થઈ ગઈ હતી ત્યારે મહાકાલ સ્મશાન
પાસેથી જતાં તેણે (ધ્યાનમાં સ્થિત) ગજસુકુમાર
મુનિને જોત જોતા જ તેના દૃઢ્યમાં વેર જાગૃત
થયું અને અત્યંત કેદિત થઈને તેણે કહ્યું-

અરે ! આ તો અનિચ્છનીય મૃત્યુની ઇચ્છા
કરનાર પુણ્ય અને લજ્જાથી રહિત તે જ ગજસુ-
કુમાર છે, જેણે નિર્દોષ અને જે જાતિ આદિથી
બહિષ્કૃત થઈ નથી તેવી સન્માનિત અને વિવાહ-
યોગ્ય મારી પુત્રી સોમશ્રી ભાર્યાની આત્મજ્ઞ
સોમાને છોડીને મુડિત અને દીક્ષિત થઈ ગયા
છે તેથી મારે ગજસુકુમારના વેશનો બદલો લેવો

ખલુ મમં ગયસુકુમાલસ્સ કુમારસ્સ વેર-
નિજ્જાયણં કરેત્તણં । એવં સંપેહેહ,
સંપેહિત્તા દિસા પહિલેહ્ણં કરેહ, કરિત્તા
સરસં મદ્વિયં ગેણ્હહ, ગેણ્હિત્તા જેણેવ
ગયસુકુમાલે અણગારે તેણેવ ઉવાગચ્છહ,
ઉવાગચ્છિત્તા ગયસુકુમાલસ્સ કુમારસ્સ
મત્થણ મદ્વિયાણ પાલિં બંધહ, બંધિત્તા
જલંતીઓ દ્વિયયાઓ ફુલ્લિયકિંસુય-
સમાણે યયરંગારે કહલ્લેણં ગેણ્હહ,
ગેણ્હિત્તા ગયસુકુમાલસ્સ અણગારસ્સ
મત્થણ પક્ખિવહ, પક્ખિવિત્તા મીણ
તઓ યિપ્પામેવ અવકકમહ, અવકકમિત્તા
જામેવ દિસં પાઉબ્ભૂતે, તામેવ દિસં
પહિગણં ।

૨૭- તતે ણં તસ્સ ગયસુકુમાલસ્સ અણગારસ્સ
સરીરયંસિ વેયણા પાઉબ્ભૂતા, ઉજ્જલા
જાવ દુરહિયાસા । તણં ણં સે ગયસુકુ-
માલે અણગારે સોમિલસ્સ માહ્ણસ્સ મણ-
સાવિ અપ્પદુસ્સમાણે તં ઉજ્જલં જાવ
અહિયાસેમાણસ્સ સુમેણં પરિણામેણં
પસત્થજ્ઞવસાણેણં તદાવરણિજ્જાણં
કમ્માણં યણં કમ્મરયવિકિરણકરં
અપુવ્વકરણં અણુપવિટ્થસ્સ અણંતે અણુત્તરે
જાવ કેવલવરનાણદંસણે સમુપ્પણ્ણે । તતો
પચ્છા સિદ્ધે જાવ પહીણે । તત્થ ણં
અહાસંનિહિતેહિ દેવેહિ “સમ્મં આરાહિ-
તત્તિ” કટ્ઠુ દિવ્વે સુરભિગંધોદણ વુટ્ઠે,
દસદ્ધવણ્ણે કુસુમે નિવાહિતે, ચેલુક્ખેવે
કણ દિવ્વે ય ગીય-નાંધવ્વ-નિનાયે કણ
યાવિ હોત્થા ।

જોઈએ આ પ્રમાણે વિચાર કરે છે વિચાર
કરીને ચારે બાજુ જુઓ છે ચારે બાજુ જોઈને
ભીની માટી લે છે. લઈને જ્યાં ગજસુકુમાર મુનિ
હતા ત્યાં આવે છે આવીને ગજસુકુમાર મુનિના
મસ્તક પર માટીની પાળ બાંધે છે તેમાં બળતી
ચિત્તામાં ખીલેલા પદ્માશના ફૂલોના રંગ અમાન
લાલ લાલ બદ્ધિરના અંગારાને ઠીકરાથી લે છે.
લઈને ગજસુકુમાર મુનિના મસ્તક પર નાખે છે
ત્યાર પછી તે ભયભીત થઈને જલદી ત્યાંથી
લાગી જાય છે અને જે દિશામાંથી આવ્યો
હતો તે તરફ ચાલ્યો જાય છે

૨૭-તે ધગધગતા અગારાના કારણે ગજસુકુમાર
મુનિના શરીરમાં અત્યંત તીવ્ર યાવત્ અસહ્ય
વેદના થવા લાગી ત્યાર પછી તે અણગાર
ગજસુકુમાર સોમિલ પ્રાદ્ધણપર મનથી પણ કોઈ
પણ જાતનો દ્વેષ કર્યા વગર તે ભયંકર વેદનાને
સહન કરવા લાગ્યા આ પ્રમાણે મહાન વેદનાને
સહન કરનાર તે ગજસુકુમાર મુનિના શુભ પરિ-
ણામ અને પ્રશસ્ત અધ્યવસાય-આત્મિક ચિંતનના
કારણે, આત્મિક શુણ્ણના ઘાતક જ્ઞાનાવરણીયાદિ
કર્મમલને નષ્ટ કરનાર અપૂર્વકરણમા પ્રવેશ કર્યા
પછી તેઓને અનત અનુત્તર યાવત્ શ્રેષ્ઠ કેવળ
જ્ઞાન અને કેવળદર્શન પ્રગટ થઈ ગયા. તે સિદ્ધ,
કૃતકૃત્ય, મર્વ દુઃખોથી રહિત યાવત્ મુક્ત થઈ
ગયા. ત્યાર પછી ત્યાં સમીપવર્તી દેવતાઓએ
“ચારિત્રની સમ્યક આરાધના કરી છે” એ પ્રમાણે
કહીને દિવ્ય સુગંધીત ગંધોદકની વર્ષા કરી.
પચ્ચવર્ણ પુષ્પોની વર્ષા કરી. વસ્ત્રોની વર્ષા કરી
દિવ્ય ગીતો તથા મૃદંગોના સ્વરોથી આકાશ
ગૂંછ ઉઠ્યું.

૨૮- તતે નં સે કળ્હે વાસુદેવે કલ્લં પાડપ્પ-
 માયાએ જાવ જલંતે પ્હાતે જાવ વિભૂ-
 સિએ હત્થિ-લ્લંધ-વરગતે સકોરેંટ-મલ્લ-
 દામેણં છત્તેણં ધરિજ્જં સેયવરચામરાહિ
 ઉદ્ધુવ્વમાણીહિં મહયા-મહચ્ચડગર-પહકર-
 વંદ-પરિવિલ્લત્તે બારવતિ નગરિં મજ્જં
 મજ્જેણં નિગ્ગચ્છમાણે જેણેવ અરહા
 અરિદ્ધનેમી તેણેવ પહારેત્થ ગમણાય ।
 તતે નં સે કળ્હે વાસુદેવે બારવતીએ
 નગરીએ મજ્જં મજ્જેણં નિગ્ગચ્છમાણે
 એકં પુરિસં પાસતિ, જુન્ન-જરા-જજ્જરિય-
 દેહં જાવ કિલંતં મહતિ-મહાલયાઓ
 ઇટ્ઠગ-રાસીઓ એગમેગં ઇટ્ઠગં ગહાય
 બહિયા રત્થા પહાતો-અંતોગિહ અણુપ્પવિ-
 સમાણ પાસતિ । તએ નં સે કળ્હે વાસુદેવે
 તસ્સ પુરિસસ્સ અણુકંપણદ્વાએ હત્થિલ્લંધ-
 વરગતે ચેવ એગં ઇટ્ઠગં ગેણ્હતિ ૨ બહિયા
 રત્થાપહાઓ અંતોગિહં અણુપ્પવેસેતિ ।
 તતે નં સે કળ્હેણં વાસુદેવેણં એગાતે
 ગહિતાતે સમાણીતે અણેગેહિ પુરિસસર્તેહ
 સે મહાલએ ઇટ્ઠગસ્સ રાસી બહિયા રત્થા-
 પહાતો અંતોધરસિ અણુપ્પવેસિએ ।

૨૯- તતે નં કળ્હે વાસુદેવે બારવતીએ નયરં એ
 મજ્જં મજ્જેણ નિગ્ગચ્છતિ નિગ્ગચ્છિત્તા
 જેણેવ અરહા અરિદ્ધનેમી તેણેવ ઉવાગતે,
 ઉવાગિત્તા જાવ વદતિ નમંસતિ વદિત્તા
 નમમિત્તા ગયસુકુમાલં અણગારં અપા-
 સમાણે અરહં અરિદ્ધનેમિ વંદતિ નમંસતિ,
 વંદિત્તા નમસિત્તા એવં વયાસી-

૨૮- દીક્ષાના ખીજ દિવસે પ્રભાત થવા પર
 ચાવત સૂર્યોદય થવા પર કૃષ્ણ વાસુદેવે સ્નાન
 કર્યું વસ્ત્રાલંકારથી શરીરને વિભૂષિત કર્યું.
 હાથીના ઉત્તમ સ્કંધ પર બેઠા કોરટ નામના
 કૂલેની માળાથી યુક્ત છત્રને ધારણ કર્યું. શ્રેષ્ઠ
 શ્વેત આમર ઢાળાવા લાગ્યા મહાન ચૌદાઓના
 વિશાળ સમુદાયથી ઘેરાયેલ દ્વારિકાનગરીની
 મધ્યમાંથી થઈને જ્યાં અરિહંત અરિષ્ટનેમિ
 ભગવાન હતા ત્યાં જવાનો નિશ્ચય કર્યો જઈ
 રહ્યા હતા ત્યાં તેણે એક વૃદ્ધ પુરુષને જોયો.
 વૃદ્ધાવસ્થાને કારણે તેનું શરીર જર્જરિત થઈ
 ગયું હતું તે વૃદ્ધ ગલીમાં પડેલ ઈટોના મોટા
 ઢગલામાંથી એક એક ઈંટ ઉપાડી ઘરમાં મૂકી
 રહ્યો હતો. કૃષ્ણ વાસુદેવને તે વૃદ્ધને જોઈ તેના
 પર ઘણી દયા આવી કૃષ્ણ વાસુદેવ તે પુરુષની
 અનુકંપા માટે હાથીના શ્રેષ્ઠ કાંધા પર બેઠા
 બેઠા જ ગલીમાંથી એક ઈંટને લે છે લઈને
 ઘરમાં મૂકે છે. કૃષ્ણ વાસુદેવે એક ઈંટ લીધી
 તેથી સેકડો પુરુષેએ તે ઈટોના મોટા ઢગલાને
 ગલીમાંથી લઈ ઘરમાં રાખી દીધો.

૨૯- ત્યાર પછી તે કૃષ્ણ વાસુદેવ દ્વારિકા નગ-
 રીની વચ્ચેવચ્ચથી આગળ ચાલ્યા. જ્યાં ભગવાન
 અરિષ્ટનેમિ નિરાજમાન હતા ત્યાં આવ્યા
 મહારાજા કૃષ્ણ વાસુદેવે જમણી બાજુથી લઈ
 ત્રણવર ભગવાનને પ્રદક્ષિણા કરી વંદન-નમસ્કાર
 કર્યા. ત્યાર પછી ગજસુકુમારને ત્યાં ન જોતાં
 અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને વંદન-નમસ્કાર
 કરી પૂછવા લાગ્યા-

કહિ જ મંતે ! સે મમં સહોદરે કળીયસે
ભાયા ગયસુકુમાલે અળગારે, જા જં અહં
વંદામિ, નમંસામિ ? તતે જં અરહા અરિદ્વ-
નેમી કળહં વાસુદેવં એવં વયાસી-

“સાહિએ, જં કળહા ! ગયસુકુમાલેજં
અળગારેજં સાહિતે અપ્પણો અટ્ટે” તતે જ
સે કળહે વાસુદેવે અરહં અરિદ્વનેમિ એવ
વયાસી-કળ્હણં મંતે ! ગયસુકુમાલેજં
અળગારેજં સાહિતે અપ્પણો અટ્ટે ?

૩૦- તતે જં અરહા અરિદ્વનેમી કળહં વાસુદેવ એવં
વયાસી-એવં જલુ કળહા ! ગયસુકુમાલેજં
અળગારેજં મમં કલ્લં પુવ્વાવરણ્હકાલ-
સમયંસિ વદ્ધ નમંસતિ, વંદિત્તા જમં-
સિત્તા એવં વયાસી-

ઇચ્છામિ જં જાવ ઉવસપજ્જિત્તાજં
વિહરઇ । તએ જં તં ગયસુકુમાલં અળ-
ગારં એગે પુરિસે પાસતિ પાસિત્તા આસુરત્તે
પ જાવ સિદ્ધે, તં એવં જલુ કળહા !
ગયસુકુમાલેજં અળગારેજં સાહિતે અપ્પણો
અટ્ટે ।

૩૧- તતે જં સે કળહે વાસુદેવે અરહં અરિદ્વ-
નેમિ એવ વયાસી-કેસજં મંતે ! સે
પુરિસે અપત્થિય-પત્થિએ જાવ પરિવ-
જ્જિતે જે જં મમ સહોદર કળીયસં
ભાયરં ગયસુકુમાલં અળગારં અકાલે ચેવ
જીવિયાત્તો વવરોવિતે ?

સએ જં અરહા અરિદ્વનેમી કળહં વાસુદેવં
એવં વયાસી-મા જ કળહા ! તસ્સ પુરિ-
સસ્સ પદોસમાવજ્જાહિ, એવં જલુ કળહા !
તેજં પુરિસેજં ગયસુકુમાલસ્સ અળગારસ્સ
સાહિજ્જે દિણ્ણે ।

હે ભગવન ! મારો સહોદર નાનો ભાઈ ગજ-
સુકુમાર મુનિ ક્યાં છે ? હું તેને વદન-નમસ્કાર
કરવા ઇચ્છુ છું. અરિહંત અરિષ્ટનેમિ કૃષ્ણ
વાસુદેવને આ પ્રમાણે કહે છે :-

હે કૃષ્ણ ! ગજસુકુમાર મુનિએ પોતાનું મોક્ષ-
પ્રાપ્તિરૂપ પ્રયોજન સિદ્ધ કરી લીધું છે. ત્યારે
કૃષ્ણ વાસુદેવે અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને કહ્યું-
હે ભગવન ! ગજસુકુમાર મુનિએ પોતાનું પ્રયો-
જન કેવી રીતે સિદ્ધ કર્યું ?

૩૦- ત્યારે અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાને કૃષ્ણ
વાસુદેવને આ પ્રમાણે કહ્યું :- હે કૃષ્ણ ! ગજસુકુ-
માર મુનિ ગર્ભ કાલે ... આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા.

હે ભગવન ! એક રાત્રિની મહાપ્રતિમાની
આરાધના કરવા હું ઇચ્છું છું. યાવત્ મહાકાલ
સ્મશાનમાં એક રાત્રિની પ્રતિમા ધારણ કરીને
વિહરવા લાગ્યા. ધ્યાનસ્થ થયા ત્યાર પછી તે
ગજસુકુમાર મુનિને એક પુરુષે જોયા જોઈને
તે ક્રોધથી ધમધમી ઉઠ્યો. યાવત્ તેણે તેના
માથા પર માટીની પાળ બાંધી તેમા બળતા
અગારા નાંખ્યા, છતાં મુનિ વિચલિત ન થયા
અંતે તેઓ સિદ્ધગતિને પામ્યા હે કૃષ્ણ ! આ
પ્રમાણે ગજસુકુમાર અણુગારે પોતાનું પ્રયોજન
સિદ્ધ કર્યું છે

૩૧- ત્યાર પછી તે કૃષ્ણ વાસુદેવે અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને આ પ્રમાણે કહ્યું :- ભતે !
મૃત્યુનો અભિલાષી તથા લજ્જારહિત તે પુરુષ
કેણુ છે, જેણે મારા સહોદર નાનાભાઈ ગજ-
સુકુમારને અકાલે જ છવનથી રહિત કરી દીધો ?

ત્યારે અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાને કહ્યું :-
હે કૃષ્ણ ! તે પુરુષ ઉપર ક્રોધ ન કરો. આમ
કરીને તે પુરુષે ગજસુકુમાર મુનિને સહાયતા
કરી છે.

૩૨- કહણ્ણં ભંતે ! તેણં પુરિસેણં ગયસુકુમા-
લસ્સ ણં સાહિજ્જે દિન્ને ? તણં અરહા
અરિદ્ધનેમી કણ્ણં વાસુદેવં એવં વયાસી-સે
નૂણં કણ્ણા ! મમં તુમં પાયવંદણ હવ્વ-
માગચ્છમાણે બારવતીણ નયરીણ પુરિસં
પાસસિ જાવ અણુપવિસિતે, જહા ણં
કણ્ણા ! તુમં તસ્સ પુરિસસ્સ સાહિજ્જે
દિન્ને, એવમેવ કણ્ણા ! તેણં પુરિસેણં
ગયસુકુમાલસ્સ અણગારસ્સ અણેગભવ-
સય-સહસ્સ-સંચિયં કમ્મં ઉદીરમાણેણં
બહુકમ્મણિજ્જરત્થં સાહિજ્જે દિન્ને ।

૩૩- તતે ણં સે કણ્ણે વાસુદેવે અરહં અરિદ્ધનેમિ
એવં વયાસી-

સે ણં ભંતે ! પુરિસે મતે કહં જાણિયવ્વે ?
તણં અરહા અરિદ્ધનેમી કણ્ણં વાસુદેવં
એવં વયાસી-

જે ણં કણ્ણા ! તુમં બારવતીણ નયરીણ
અણુપવિસમાણં પાસેત્તા ઠિતણ ચેવ ઠિતિ-
ભેણં કાલં કરિસ્સતિ તણં તુમં જાણે-
જ્જાસિ એસ ણં સે પુરિસે ।

તતે ણં સે કણ્ણે વાસુદેવે અરહં અરિદ્ધનેમિ
વન્દતિ નમંસતિ, વન્દિત્તા નમંસિત્તા જેણેવ
આભિસેયં હત્થિરયણં તેણેવ ઉવાગચ્છહ,
ઉવાગચ્છિત્તા દુરુહહ, હત્થિ દુરુહિત્તા
જેણેવ બારવતી નયરી જેણેવ સતે ગિહે
તેણેવ પહારેત્થ ગમણાય ।

તસ્સ સોમિલસ્સ માહણસ્સ કલ્લં જાવ
જલતે અયમેયારુવે અબ્ભત્થિણ ૪ સમુ-
પ્પન્ને-એવં યલુ કણ્ણે વાસુદેવે અરહં
અરિદ્ધનેમિ પાયવન્દણ નિગ્ગતે તં નાયમેયં

૩૨- કૃષ્ણ વાસુદેવ-ભગવન ! તે પુરુષે મુનિ
ગજસુકુમારને કેવી રીતે સહાયતા કરી ? અરિહંત
અરિષ્ટનેમિ ભગવાને કહ્યું :- હે કૃષ્ણ ! તમે હમણું
મને ચરણ-વંદન કરવા આવતા હતા ત્યારે
દ્વારિકા નગરીમાં એક વૃદ્ધ પુરુષને ઈંટો ઉપાડતો
જોયો. આવત ઈંટો તેના ઘરમાં તમે મૂકી. હે
કૃષ્ણ ! જેવી રીતે તમે તે પુરુષને સહાયતા
આપી છે. ખમ એવી જ રીતે હે કૃષ્ણ ! તે
પુરુષે અણુગાર ગજસુકુમારનાં લાખો જન્મના
સચિત કરેલા કર્મોની ઉદ્ધરણ કરવાથી (ઉદ્ધયમાં
ન આવેલા કર્મોની ઉદ્ધયમાં લાવવાથી) ઘણા
કર્મોની નિર્જરા માટે સહાયતા કરી છે

૩૩- ત્યાર પછી કૃષ્ણ વાસુદેવે અરિષ્ટનેમિને
આ પ્રમાણે કહ્યું-હે ભગવન ! તે પુરુષને હું કેવી
રીતે જાણી શકીશ ! ત્યારે અરિહંત અરિષ્ટનેમિએ
કૃષ્ણ વાસુદેવને કહ્યું-

હે કૃષ્ણ ! દ્વારિકા નગરીમાં તમને પ્રવેશ
કરતા જોઈને જે પુરુષ ઊભો ઊભો જ આયુષ્ય
પૂર્ણ થવાથી મૃત્યુ પામશે. આ જ તે પુરુષ
છે, તેમ તમે સમજજો

ત્યાર પછી તે કૃષ્ણ વાસુદેવ અરિહંત અરિ-
ષ્ટનેમિ ભગવાનને વંદન-નમસ્કાર કરે છે અને
જ્યાં પ્રધાન હસ્તીરત્ન હતો ત્યાં આવે છે
આવીને હાથી પર સવાર થઈને જ્યાં દ્વારિકા
નગરી હતી, જ્યાં પોતાનું ઘર હતું, ત્યાં જવા
ઉપડ્યા

આ બાજુ તે સોમિલ બ્રાહ્મણને બીજે દિવસે
સૂર્યોદય થવા પર દ્વયમાં આ પ્રમાણે વિચાર
આવ્યો-સૂર્યોદય થવા પર કૃષ્ણ વાસુદેવ અરિ-
હંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાનના ચરણોમાં વંદન
નમસ્કાર કરવા ગયા છે અને અરિહંત ભગવન
આ ગજસુકુમાર મુનિનો મરણવૃત્તાત જાણે છે
સારી રીતે જાણે છે અરિહંત ભગવાને આ

અરહતા, વિન્નાયમેયં અરહતા, સુતમેયં
અરહતા, સિદ્ધમેયં અરહતા ભવિસ્સઙ્ગ
કળ્હસ્સ વાસુદેવસ્સ તં ન નજ્જઙ્ગ ણં કળ્હે
વાસુદેવે મમં કેણવિ કુમારેણં મારિસ્સઙ્ગ
ત્તિકદ્દુ ભીણ ૪ સયાઓ ગિહાઓ પડિ-
નિવ્વમઙ્ગ, પડિનિવ્વમિત્તા કળ્હસ્સ
વાસુદેવસ્સ વારવતિ નર્યારિ અણુપવિસ-
માણસ્સ પુરત્તો સપાવિવ્વ સપડિદિસિ
હવ્વમાગણ ૧ ।

૩૪- તતે ણં સે સોમિલે કળ્હં વાસુદેવં સહસા
પાસિત્તા ભીતે ૪ ઠિતે ય ચેવ ઠિતિભેયં
કાલં કરેઙ્ગ, ધરણિતલંસિ સવ્વંગેહિ ધસ
ત્તિ સંનિવડિતે, તતે ણં સે કળ્હે વાસુદેવે
સોમિલં માહણં પાસતિ, પાસિત્તા એવં
વયાસી-

એસ ણં દેવાણુપ્પિયા ! સે સોમિલે માહણે
અપત્થિય-પત્થિયે જાવ પરિવજ્જિણ, જેણ
મમં સહોદરે કનીયસે માયરે ગયસુકુમાલે
અણગારે અકાલે ચેવ જીવિયાઓ વવરો-
વિણ ૧ ત્તિકદ્દુ સોમિલં માહણં પાણેહિ
કઙ્કાવેઙ્ગ, કઙ્કાવિત્તા ભૂમિં પાણિણં
અભોક્કાવેઙ્ગ, અભોક્કાવેત્તા જેણેવ
સતે ગિહે તેણેવ ઉવાગતે, સયં ગિહં
અણુપવિટ્ઠે ૧ ।

એવં લલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સમ્પત્તેણં
અન્તગડદસાણં તચ્ચસ્સ વગ્ગસ્સ અટ્ઠમસ્સ
અજ્ઞયણસ્સ અયમટ્ઠે પણ્ણત્તે ૧ ।

વૃત્તાન્ત કોઈ દેવતાદિ પાસેથી સાંભળ્યો હશે.
અરિહંત ભગવાને કૃષ્ણ વાસુદેવને આ વૃત્તાન્ત
કહ્યો હશે. તેથી કૃષ્ણ વાસુદેવ કોણ બાણે કેવા
ભયંકર મરણથી મને મારશે. આમ વિચારી તે
ભયભીત થયો તે પોતાના ઘરથી નીકળે છે.
બહાર નીકળીને દારિકા નગરીમાં પ્રવેશ કરતા
કૃષ્ણ વાસુદેવ તેની અત્યંત નજીક ઓચિંતા
આવી ગયા

૩૪- ત્યાર પછી તે સોમિલ પ્રદક્ષણ કૃષ્ણ વાસુ-
દેવને અચાનક પોતાની સામે જોઈને ડરી ગયો,
ગભરાઈ ગયો. અને ઊભા ઊભા જ આયુષ્ય
કર્મની સ્થિતિનો ક્ષય કરીને મૃત્યુ પામ્યો.
ભૂમિ પર બધા અગોથી ધસ એવા શબ્દ સાથે
(ધડામથી) પડી ગયો ત્યાર પછી તે કૃષ્ણ વાસુ-
દેવે સોમિલ પ્રદક્ષણને જોયો. જોઈને (પોતાના
સાથીઓને) કહ્યું

હે દેવાનુપ્રિયો ! આ સામે ધરતી પર પડેલ
વ્યક્તિ મૃત્યુને ધમ્મનાર યાવત્ પુણ્ય અને
લબ્ધથી રહિત સોમિલ પ્રદક્ષણ છે જેણે મારા
સહોદર નાનાભાઈ ગજસુકુમાર મુનિને અકાલમાં
જ જીવનથી રહિત કરેલ છે. એમ કહીને સોમિલ
પ્રદક્ષણને આંડાલો દ્વારા પગમાં દોરડુ બંધાવીને,
ઘસડીને નગરીની બહાર ફેંકાવી દે છે. ફેંકાવીને
જ્યાં સોમિલ પ્રદક્ષણનું શબ પડ્યું હતું તે
ભૂમિને પાણીથી શુદ્ધ કરાવે છે. શુદ્ધ કરાવીને
જ્યાં પોતાનું ઘર હતું ત્યાં આવે છે. અને
પોતાના ભવનમાં પ્રવેશ કરે છે.

આ પ્રમાણે હે જંબૂ ! શ્રમણ યાવત્ મોક્ષ-
પ્રાપ્ત મહાવીરે અંતકૃદ્દશાંગના તૃતીય વર્ગના
આઠમા અધ્યયનનો આ અર્થ પ્રતિપાદિત કરેલ છે

નવમું અધ્યયન

૧- નવમસ્સ ડ ઉવ્વેવઓ । એવં ખલુ જંબૂ !
તેણં કાલેણં તેણં સમણં બારવતીએ
નયરીએ જહા પઢમએ જાવ વિહરઇ ।
તત્થ ણં બારવતીએ બલદેવે નામં રાયા
હોત્થા । વણ્ણઓ । તસ્સ ણં બલદેવસ્સ
રણ્ણો ધારિણી નામં દેવી હોત્થા ।
વણ્ણઓ । તત્તે ણં સા ધારિણી સીહં
સુમિણે જહા ગોયમે. નવરં સુમુહે નામં
કુમારે, પન્નાસં કન્નાઓ, પન્નાસદાઓ ।
ચોદ્દસપુવ્વાઇં અહિજ્જઇ, બીસં વાસાઇં
પરિયાઓ, સેસં તં ચેવ સેત્તુજ્જે સિદ્ધે ।
નિવ્વેવઓ ।

૧- નવમા અધ્યયનની પ્રસ્તાવના પહેલાની જેમ
બાણીદેવી શ્રી સુધર્મા સ્વામીએ કહ્યું :—હે જંબૂ !
તે કાળે તે સમયે દ્વારિકા નગરીમાં જેમ પ્રથમ
અધ્યયનમાં વર્ણન કરેલ છે તેમ યાવત્ કૃષ્ણ વાસુદેવ
રાજ્ય કરતા હતા. તે નગરીમાં બલદેવ નામના
રાજા હતા તેનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્રની જેમ
બાણીયુ તે બલદેવ રાજાને ધારિણી નામની રાણી
હતી. રાણીનું વર્ણન પણ પહેલાની જેમ બાણીયું.
ત્યાર પછી તે ધારિણી દેવીએ સ્વપ્નમાં સિદ્ધ
જેયો. જેવી રીતે ગૌતમ કુમારનો જન્મ થયો
હતો તેવી જ રીતે તેને એક કુમાર થયો. તેમાં
અંતર માત્ર એટલું જ કે તેનું નામ “સુમુખ
કુમાર” હતું સુમુખ કુમારનાં વિવાહ (લગ્ન)
પચાસ કન્યાઓ સાથે કરવામાં આવ્યા. તેમજ
પચાસ-પચાસ વસ્તુઓ હાલેજમાં આપવામાં
આવી. સુમુખ કુમારે પછી દીક્ષા ગ્રહણ કરી.
મુનિ થયા પછી તે ચૌદ પૂર્વોનું અધ્યયન કરે છે.
૨૦ વર્ષ સુધી દીક્ષાનું પાલન કરે છે બાકીનું
વર્ણન પહેલાં જેવું જ છે અંતે શત્રુજય પર્વત
પર સિદ્ધ થાય છે ઉપસંહાર પહેલાની જેમ
બાણીયો.

૧૦ થી ૧૩ અધ્યયન

एवं दुष्मुहेवि, कूवदारएवि तिन्रिवि
बलदेव-धारिणी सुया, दारुएवि एवं चेव,
नवरं वसुदेवधारिणीसुते । एव अणा-
धिदूठीवि वसुदेवधारिणीसुते ।

एवं खलु जम्बू ! सप्तणेणं भगवया
महावीरेण जाव संपत्तेणं अट्टमस्स अंगस्स
अंतगडदसाणं तच्चस्स वग्गस्स तेरसमस्स
अज्झयणस्स अयमट्ठे पण्णत्ते ।

જેવી રીતે સુમુખ કુમારના જીવનનો ઉલ્લેખ કર્યો
છે, તેવી રીતે દ્વિમુખ (દુર્મુખ) અને કૂપદારક આ બે
રાજકુમારોના વિષયમાં પણ જાણવું. સુમુખ
દ્વિમુખ અને કૂપદારક આ ત્રણે રાજા બલદેવના પુત્ર
અને માતા ધારિણીના આત્મજ હતા. તેની
જેમ જ દારૂકુમારનું વર્ણન પણ જાણવું.
અતર માત્ર એટલું છે કે તેના પિતાનું નામ
વસુદેવ અને માતાનું નામ ધારિણી હતું. દારૂક-
કુમારના ભાઈ અનાધૃષ્ટિકુમારનું વર્ણન પણ
એમ જ જાણવું.

આ પ્રમાણે હે જાણુ ! યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ આઠમા અંગ
અંતકૃદ્ધશાંગના તૃતીય વર્ગના તેરમા અધ્યય-
નનો આ અર્થ પ્રતિપાદિત કરેલ છે

ચોથો વર્ગ

૧- જહ જાં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં તત્ત્વસ્સ વગ્ગસ્સ અયમદ્દે પણ્ણત્તે, ચઉત્થસ્સ ક અદ્દે પણ્ણત્તે ? એવંં ખલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં ચઉત્થસ્સ વગ્ગસ્સ દસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, તં જહા-

જાલિ, મયાલિ, ઉવયાલિ, પુરિસસેણે ય, વારિસેણે ય । પજ્જુન્ન, સંબ, અનિરુદ્ધે, સચ્ચનેમિ ય, દઢનેમિ ।

૨- જહ જાં મંતે ! સમણેણં જાવ સપત્તેણં ચઉત્થસ્સ વગ્ગસ્સ દસ અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, પઢમસ્સ જા અજ્ઞયણસ્સ કે અદ્દે પણ્ણત્તે ! એવંંં ખલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમણેણ વારવતી નયરી, તીસે જહા પઢમે કણ્હે વાસુદેવે આહેવચ્ચં જાવ વિહરહ ।

૩- તત્થ જાં વારવતીએ નયરીએ વસુદેવે રાયા, ધારિણી વણ્ણઓ, જહા ગોયમો, નવરં જાલિકુમારે । પન્નાસ દાતો, વારસંગી, સોલસ વાસા પરિતાઓ, સેસં જહા ગોયમસ્સ જાવ સેતુંજે સિદ્ધે ।

૧- જંબૂ-ભગવન ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત મહાવીર સ્વામીએ ત્રીજા વર્ગનો આ અર્થ કહ્યો છે તો હે ભગવન ! તેઓએ ચોથા વર્ગનો શો અર્થ પ્રતિપાદન કર્યો છે ? સુધર્મા - જંબૂ ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત મહાવીર સ્વામીએ ચોથા વર્ગના દશ અધ્યયનો કહ્યા છે. તે આ પ્રમાણે -

(૧) જાલિકુમાર, (૨) મયાલિકુમાર, (૩) ઉપયાલિકુમાર, (૪) પુરુષસેનકુમાર, (૫) વારિસેણકુમાર, (૬) પ્રદ્યુમ્નકુમાર, (૭) શામ્ભકુમાર, (૮) અનિરુદ્ધકુમાર (૯) સત્યનેમિકુમાર અને (૧૦) દઢનેમિકુમાર

૨- જંબૂ- હે ભગવન ! જો શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત મહાવીર સ્વામીએ ચોથા વર્ગના દશ અધ્યયનો પ્રતિપાદન કરેલ છે, તો હે ભગવન ! પ્રથમ અધ્યયનનો શો અર્થ પ્રતિપાદન કરેલ છે ? સુધર્મા- હે જંબૂ ! તે કાળે તે સમયે દારિકા નામની નગરી હતી. તે નગરીમાં જેવી રીતે પ્રથમ અધ્યયનમાં કહેવાયું છે તેવી રીતે કૃષ્ણ વાસુદેવ શામન કરતા થકા યાવત્ વિચરતા હતા

૩- તે દારિકા નગરીમાં વસુદેવ રાજા હતા. તેની ધારિણી નામની રાણી હતી તેનું વર્ણન ઔપપતિક સૂત્રના જેમ સમજી લેવું. (તેને ત્યાં એક બાળકનો જન્મ થયો) જેવી રીતે ગૌતમકુમારનો જન્મોત્સવ ઊજવવામાં આવ્યો હતો (તેવી રીતે આ બાળકનો પણ જન્મોત્સવ ઊજવવામાં આવ્યો.) તેમાં એટલું અંતર છે કે આ બાળકનું નામ “જાલિકુમાર” રાખવામાં આવ્યું તેના પચાસ રાજકન્યાઓ સાથે લગ્ન કરવામાં આવ્યા. તેને પચાસ પ્રકારનો ઢહેજ

દેવામાં આવ્યો તેણે અરિહંત અરિષ્ટનેમિ
ભગવાન પાસે દીક્ષા લીધી અને બાર અંગોનું
અધ્યયન કર્યું. સોળ વર્ષ સુધી દીક્ષા પાળી.
બાકીનું વર્ણન ગૌતમકુમારની જેમ સમજી લેવું
ચાવત શત્રુજય પર્વતપર સિદ્ધપદને પામ્યા.

૪- એવ મયાલિ, ઉવયાલિ, પુરિસસેણે ય
વારિસેણે ય । એવ પજુન્ને વિત્તિ, નવરં
કળ્હે પિયા, રુપ્પિણી માતા । એવ સંબેવિ,
નવરં જંબવતી માતા । એવ અનિરુદ્ધેવિ
નવરં પજ્જુન્ને પિયા વેદઘ્ભી માયા । એવં
સચ્ચનેમી, નવરં સમુદ્ધવિજયે પિતા,
સિવા માતા । દઢનેમીવિ, સન્ને એગ-
ગમા । ચત્થવગસ્સ નિલ્લેવઓ ।

૪- તેવી જ રીતે મયાલિકુમાર, ઉપયાલિકુમાર,
પુરુષસેનકુમાર, વારિસેણકુમારનું વૃત્તાન્ત સમજી
લેવો. પ્રદ્યુમ્નકુમારનું જીવન પણ એવું જ છે.
અતર એટલું છે કે તેના પિતા કૃષ્ણ હતા.
માતા રુક્મણી હતા એવી રીતે શામ્ભ કુમારનું
જીવન પણ સમજી લેવું તેમની માતાનું નામ
ભમ્ભવતી હતું. એવી રીતે અનિરુદ્ધ રાજકુમારનું
જીવન પણ જાણી લેવું તેમાં એ વિશેષતા છે
કે તેના પિતા પ્રદ્યુમ્ન હતા માતાનું નામ
વૈદહી હતું. તે જ પ્રમાણે સત્યનેમિનું વર્ણન
છે તેમાં વિશેષતા એ છે કે તેના પિતા સમુદ્ર-
વિજય હતા અને માતાનું નામ શિવા હતું.
તે જ પ્રમાણે દઢનેમિનું વર્ણન જાણવું. આ
બધાનું એક સરખું વર્ણન છે ચોથા વર્ગને।
ઉપસહાર પૂર્વવત સમજી લેવો જોઈએ

પાંચમા વર્ગ

૧- જહ્ નં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
ચઉત્થસ્સ વગ્ગસ્સ અયમટ્ઠે પળ્લત્તે,
પંચમસ્સ વગ્ગસ્સ અંતગહ્ઠસાણં સમણેણં
જાવ સંપત્તેણં કે અટ્ઠે પળ્લત્તે ?
એવં ક્ખલુ જંબૂ ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
પંચમસ્સ વગ્ગસ્સ દસ અજ્ઞયણા પળ્લત્તા,
તજહા-

પડમાવર્ધિ ય ગોરી,

ગંધારી લક્ષ્મણા સુસીમા ય ।

જંબવર્ધિ સચ્ચભામા,

રુપિણી મૂલસિરી મૂલદત્તા વિ । ૧ ।

૨- જહ્ નં મંતે ! પંચમસ્સ વગ્ગસ્સ દસ
અજ્ઞયણા પળ્લત્તા, પઢમસ્સ મંતે !
અજ્ઞયણસ્સ કે અટ્ઠે પળ્લત્તે ?

એવં ક્ખલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમ-
ણં બારવતી ણયરી, જહા પઢમે જાવ
કળ્હે વાસુદેવે આહેવચ્ચં જાવ વિહરહ્ ।
તસ્સ નં કળ્હસ્સ વાસુદેવસ્સ પડમાવતી
નામં દેવી હત્યા । વળ્ણઓ । તેણં
કાલેણં, તેણં સમણં અરહા અરિદ્ધનેમી
સમોસઢે જાવ વિહરહ્ । કળ્હે વાસુદેવે
ણિગ્ગતે, જાવ પજ્જુવાસહ્ ।

તત્તે નં સા પડમાવતી દેવી ઇમીસે કહાણ
લઢ્ઢઢા સમાણી હઢ્ઢઢ જહા દેવતી જાવ
પજ્જુવાસહ્ । તણં અરહા અરિદ્ધનેમી

૧ જખૂ-ભગવન ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ એથા વર્ગને આ
અર્થ પ્રતિપાદન કર્યો છે તે આ અંતગઠ સૂત્રના
પાંચમા વર્ગને હે ભગવન ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષ-
પ્રાપ્ત ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ શો અર્થ
પ્રતિપાદન કરેલ છે ?

સુધર્મા-હે જખૂ ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ અતગઠ સૂત્રના
પાંચમા વર્ગના ૧૦ અધ્યયનને પ્રરૂપેલ છે તે
આ પ્રમાણે છે (૧) પદ્માવતી દેવી (૨) ગૌરી
દેવી (૩) ગાન્ધારી દેવી (૪) લક્ષ્મણા દેવી (૫)
સુસીમા દેવી (૬) જામ્બવતી દેવી (૭) સત્યભામા
દેવી (૮) રૂક્મણી દેવી (૯) મૂલશ્રી દેવી (૧૦)
મૂલદત્તા દેવી

૨- જખૂ-ભગવન ! જો પાંચમા વર્ગના દસ
અધ્યયનો પ્રતિપાદન કરેલ છે તે હે ભગવન !
પ્રથમ અધ્યયનને શો અર્થ કહ્યો છે ?

સુધર્મા-હે જખૂ ! તે કાળે અને તે સમયે
દ્વારિકા નગરી હતી જેવી રીતે પ્રથમ
અધ્યયનમાં વર્ણન કર્યું છે યાવત્ તે જ રીતે
કૃષ્ણ વાસુદેવ ત્યાં રાજ્ય કરતા હતા તે કૃષ્ણ
વાસુદેવને પદ્માવતી નામની રાણી હતી. તેનું
વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્રથી જાણી શકાય. તે કાલે તે
સમયે અર્હંત અરિષ્ટનેમિ પધાર્યા યાવત્ વિચ-
રવા લાગ્યા કૃષ્ણ વાસુદેવ દ્વારિકાથી નીકળી
પ્રભુના ચરણ-વદન કરવા ગયા યાવત્ ભગ-
વાનની ઉપાસના કરવા લાગ્યા.

ત્યાર પછી તે પદ્માવતીદેવી આ વૃત્તાન્તને
જાણી જાણી પ્રસન્ન થઈ. જે રીતે દેવકી દેવી
ધાર્મિક રથપર આરૂઢ થઈને ભગવાનની ઉપાસના

કળહસ્સ વાસુદેવસ્સ પડમાવતીએ ય ધમ્મ-
કહા, પરિસા પડિગયા ।

તતે ણં કળ્હે વાસુદેવે અરહં અરિદ્ધનેમિ
વદ્ધિ, ણમંસતિ, વદિત્તા ણમસિત્તા એવં
વયાસી-

इमीसे ण भंते ! बारवतीए णयरीए
नवजोयण जाव देवलोगभूयाए कि-
मूलाते विणासे भविस्सइ ?

कण्हाइ ! अरहा अरिद्वनेमी कण्ह वसु-
देवं एवं वयासी-एवं खलु कण्हा !

इमीसे बारवतीए णयरीए नवजोयण
जाव भूयाए सुरग्गिदीवायणमूलाए
विणासे भविस्सइ ।

૩- કળહસ્સ વાસુદેવસ્સ અરહતો અરિદ્ધનેમિસ્સ
અતિએ એવં સોચ્ચા નિસમ્મ એયં અબ્ભ-
ત્થિએ ૪ સમુપ્પન્ને-ધન્ના ણં તે જાલિ-
મયાલિ--ઉવયાલિ--પુરિસસેણ--વારિસેણ-
પજુન્ન--સંવ-અનિરુદ્ધ--દઢનેમિ--સચ્ચને-
મિપ્પભિયઓ કુમારા જે ણ ચ્છિત્તા હિરણ્ણં
જાવ પરિભાએત્તા અરહઓ અરિદ્ધ-નેમિસ્સ
અંતિયં મુંડા જાવ પવ્વહ્યા; અહણ્ણં અધન્ને,
અકયપુણ્ણે રજ્જે ય જાવ અંતેરે ય
માણુસ્સણ્ણેસુ ય કામભોગેસુ મુચ્છિએ ૪, તો
સંચાએમિ અરહતો અરિદ્ધનેમિસ્સ જાવ
પવ્વહિત્તએ ।

૪- કળ્હાઈ ! અરહા અરિદ્ધનેમી કળ્હં વાસુ-
દેવં એવં વયાસી-સે નૂણં કળ્હા ! તવ
અયં અબ્ભત્થિએ ૪ સમુપ્પન્ને-ધન્ના ણં તે
જાવ પવ્વહિત્તએ । સે નૂણં કળ્હા ! અય-

કરવા ગયા હતા, તેવી રીતે પદ્માવતીદેવી પણ
ગયા અને ભગવાનની ઉપાસના કરવા લાગ્યા.
ત્યાર પછી અહિંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન કૃષ્ણ
વાસુદેવને, પદ્માવતી દેવીને અને અન્ય સમૂહને
ધર્મકથા સંભળાવે છે. જનતા પાછી જાય છે

ત્યાર પછી કૃષ્ણવાસુદેવ અહિંત અરિષ્ટનેમિ
ભગવાનને વંદન-નમસ્કાર કરે છે અને વંદન
નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે કહે છે-

ભતે ! નવ યોજન વિસ્તૃત અને ધાર યોજન
લાંબી યાવત્ આદ્યાત્ દેવલોક જેવી આ દ્વારિકા
નગરીનો વિનાશ કયા નિમિત્તથી થશે ?

કૃષ્ણ ! એમ સંબોધન કરી અહિંત અરિ-
ષ્ટનેમિએ વાસુદેવ કૃષ્ણને કહ્યું :- આ દ્વારિકા
નગરી જે નવ યોજન પહોળી યાવત્ સ્વર્ગ
સમાન છે તેનો વિનાશ સુશ, અગ્નિ અને દ્વૈપા-
યન ઋષિના કારણે થશે

૩-કૃષ્ણ વાસુદેવ અહિંત અરિષ્ટનેમિ પાસેથી આ
ઉત્તર સાંભળી વિચારમાં પડી ગયા તેના હૃદયમાં
આવો સંકલ્પ ઉત્પન્ન થયો કે-જ્ઞલિકુમાર
મયાલિકુમાર, ઉપયાલિકુમાર, પુરુષસેનકુમાર,
વારિસેણકુમાર પ્રદ્યુમ્નકુમાર, શામ્ભુકુમાર, અનિરુદ્ધ
કુમાર, દઢનેમિકુમાર, સત્યનેમિકુમાર, આદિ-
કુમારોને ધન્ય છે કારણ કે તેઓ સુવર્ણ આદિ
યાવત્ પોતાનાં ધનને છોડી, પોતાનાં ભાઈઓ
તેમજ યાચકોને વહેંચી, અહિંત ભગવાન
અરિષ્ટનેમિ પાસે મુકિત યાવત્ દીક્ષિત થયા
છે હું અધન્ય છું, પુણ્યહીન છું અને રાજ્યમાં
યાવત્ અતઃપુરમાં મનુષ્યજીવન સંબંધી કામ-
ભોગોમા આસક્ત છું. હું અહિંત અરિષ્ટનેમિ
ભગવાન પાસે દીક્ષિત થવા માટે સમર્થ નથી

૪- આ પ્રમાણે કૃષ્ણને વિચારમગ્ન જોઈ અરિ-
હિંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાને કહ્યું :- હે કૃષ્ણ !
તમને હમણા એ વિચાર આવ્યો છે કે તે
જ્ઞલિકુમાર આદિ ધન્ય છે, યાવત્ જેઓએ

મટ્ઠે સમટ્ઠે ? હન્તા અત્થિ । તં નો
 યલુ કળ્હા ! તં એવં ભૂતં વા ભવ્વં વા
 ભવિસ્સઈ વા જજ્ઞં વાસુદેવો ચઈત્તા
 હિરણ્ણં જાવ પવ્વઈસ્સન્તિ ।

સે કેળટ્ઠેળં મંતે ! એવં વુચ્ચઈ-ન એયં ભૂયં
 વા જાવ પવ્વતિસ્સંતિ ? કળ્હાઈ ! અરહા
 અરિદ્ધનેમી કળ્હં વાસુદેવં એવં વયાસી-
 એવં યલુ કળ્હા ! સવ્વે વિ ય ણં વાસુ-
 દેવા પુવ્વભવે નિદાણકડા, સે એતેળટ્ઠેળં
 કળ્હા ! એવં વુચ્ચત્તિ ન એયં ભૂયં જાવ
 પવ્વઈસ્સંતિ ।

૫- તતે ણં સે કળ્હે વાસુદેવે અરહં અરિદ્ધનેમિ
 એવં વયાસી-અહં ણં મંતે ! ઇતો કાલ-
 માસે કાલં કિચ્ચા કહિ ગમિસ્સામિ ?
 કહિ ઉવવજ્જિસ્સામિ ?

તતે ણં અરહા અરિદ્ધનેમી કળ્હં વાસુદેવં
 એવં વયાસી-એવં યલુ કળ્હા ! બાર-
 વતીએ નયરીએ સુરદીવાયણકોવનિ-
 દ્વડ્ઢાએ અસ્માપિડનિયગવિપ્પહૂળે રામેળ
 બલદેવેળ સંદ્ધિ દાહિણવેલાએ અભિમુહે
 જોહિટ્ઠિલ્લપામોક્ખાણં પંચળ્હં પાંડવાણં
 પંડુરાયપુત્તાણં પાસં પંડુમહુરં સંપત્થિએ
 કોસંબવળકાળણે નગ્ગોહવરપાયવસ્સ
 અહે પુઢવિસિલાપટ્ટએ પીતવત્થપચ્છાઈય-
 સરીરે જરકુમારેણં તિવ્વેળં કોઢંડવિપ્પ-
 મુક્કેળં ઇસુણા વામે પાદે વિદ્ધે સમાળે
 કાલમાસે કાલં કિચ્ચા તચ્ચાએ વાલુ-
 યપ્પભાએ પુઢવીએ ઉજ્જલિએ નરએ
 નેરઈયત્તાએ ઉવવજ્જિહિસિ ।

દીક્ષા ગ્રહણ કરી છે અને હું અઘન્ય છું કેમકે
 હું દીક્ષા ગ્રહણ કરી શકતો નથી કૃષ્ણ ! આ
 વાત સાચી છે ?

કૃષ્ણ-હા. આ વાત સત્ય છે.

હે કૃષ્ણ ! ભૂતકાળમાં એમ બન્યું નથી. વર્તમા-
 નમાં બનવાનું નથી અને ભવિષ્યમાં બનશે નહિ
 કે કોઈ વાસુદેવ રાજ્યપાટ છોડીને સાધુ બને

કૃષ્ણ-ભગવન ! ભૂત યાવત્ ત્રણે કાળમાં કોઈ પણ
 વાસુદેવ કેમ દીક્ષિત ન થઈ શકે ?

ભગવાન અરિષ્ટનેમિ- કૃષ્ણ ! બધા વાસુદેવોએ
 નિયાણા (ધર્મક્રિયાના ફળની અભિપ્રાય) કરેલ
 હોય છે તેથી હે કૃષ્ણ ! વાસુદેવ ભૂત યાવત્
 ત્રણે કાળમાં ક્યારેય પણ દીક્ષિત થતા નથી
 એમ કહ્યું છે

૫- ત્યાર પછી કૃષ્ણ વાસુદેવે અરિહંત અરિષ્ટ-
 નેમિ ભગવાનને કહ્યું:-હે ભગવન ! હું અહીંથી
 મૃત્યુ પામીને-કાળ કરીને ક્યાં જઈશ ? ક્યાં
 ઉત્પન્ન થઈશ ?

અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાને કૃષ્ણ વાસુ-
 દેવને કહ્યું-અગ્નિકુમાર દેવરૂપ દ્વૈપાયન ઋષિના
 કોધરૂપ અગ્નિથી દ્વારકા નગરી ભસ્મ થશે.
 તેથી માતા-પિતા અને પોતાના સંબંધિઓનો
 વિયોગ થવા પર રામ બલદેવ (મોટાભાઈ) ની
 સાથે, દક્ષિણ સમુદ્રના કિનારા તરફ યુધિષ્ઠિર
 વિગેરે પાંડુ રાજાના પાંચ પુત્રો પાસે પાંડુ-
 મથુરા (પાંડવોની રાજધાની) તરફ જતા, કૌશાભ્ય
 વૃક્ષોનાં વનમાં મોટા વડાનાં ઝાડ નીચે, પૃથ્વી
 -શિલા ઉપર, પીળા વસ્ત્રોથી આચ્છાદિત શરીર-
 વાળા તમે જરાકુમાર દ્વારા ધનુષ્યથી તીક્ષ્ણ
 બાણથી ડાળો પણ વિંધાઈ જવાનાં કારણે
 મૃત્યુનાં સમયે કાળ કરશે અને ભયંકર ત્રીજી
 વાલુકા પ્રણા પૃથ્વીમાં નારકરૂપે ઉત્પન્ન થશે.

૬- તતે નં કળ્હે વાસુદેવે અરહતો અરિદ્વ-
નેમિસ્સ અન્તિએ એયમટ્ઠં સોચ્ચા
નિસમ્મ જાવ જિયાઈ ।

કળ્હાઈ ! અરહા અરિદ્વનેમી કળ્હં વાસુ-
દેવં એવં વયાસી--મા નં તુમં દેવાણુપ્પિયા !
ઓહય જાવ જિયાહિ । એવં ચલુ તુમં
દેવાણુપ્પિયા ! તચ્ચાઓ પુઢવીઓ
ઉજ્જલિયાઓ અણંતર ઉચ્ચવટ્ઠિત્તા ઇહેવ
જમ્બૂદીવે ભારહે વાસે આગમેસાએ ઉસ્સ-
પ્પિનીએ પુંડેસુ જણવતેસુ સયદુવારે
બારસમે અમમે તામ અરહા ભવિસ્સસિ,
તત્થ તુમં બહૂઈં વાસાઈં કેવલિ-પરિયાયં
પાઝણિત્તા સિજ્ઞિહિસિ ।

તતે નં સે કળ્હે વાસુદેવે અરહતો અરિદ્વને-
મિસ્સ અન્તિએ એયમટ્ઠં સોચ્ચા નિસમ્મ
હદ્વ-તુદ્વં અપ્પોઢેઈ, અપ્પોઢિત્તા વગ્ગઈ,
વગ્ગઈત્તા તિર્વાતિ છિદ્દઈ, છિદ્દઈત્તા સીહ-
નાયં કરેઈ, કરિત્તા અરહં અરિદ્વનેમિ વં-
દતિ નમંસતિ, વંદિત્તા, નમંસિત્તા તમેવ
અભિસેવકં હંતિથ દુરુહઈ, દુરુહિત્તા જેણેવ
બારવતી નયરી, જેણેવ સતે ગિહે તેણેવ
ઉવાગએ, અભિસેય હત્થિરયણાઓ પચ્ચો-
રુહઈ, પચ્ચારુહિત્તા જેણેવ બાહિરિયા
ઉવટ્ઠાણસાલા જેણેવ સતે સીહાસણે તેણેવ
ઉવાગચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા સીહાસવરંસિ
પુરત્થાભિમુહે નિસીયઈ, નિસીઈત્તા કોઢું-
વિયપુરિસે સદાવેઈ, સદાવિત્તા એવં
વયાસી-

૭- ગચ્છહ નં તુમ્હે દેવાણુપ્પિયા ! બારવતીએ
નયરીએ સિંઘાડગ જાવ ઉબઘોસેમાણે

૬- કૃષ્ણ વાસુદેવ અરિહત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન
પાસેથી આ વાત સાંભળી તેના પર વિચાર કરી
નિરાશ થઈ ગયા. યાવત ચિન્તામાં ડૂબી ગયા.

“હે કૃષ્ણ !” એમ કહી અરિહત અરિષ્ટનેમિએ
કહ્યું :- હે દેવાનુપ્રિય ! તમે નિરાશ ન થાવો
યાવત આત્મધ્યાન ન કરો તમે ભયંકર ત્રીજા
નરકથી નીકળી અતર વગર (સીધા) આ
જાણુદ્રીપમા આવેલા ભારતવર્ષમાં આવતી
ઉત્સર્પિણીકાળમાં, પુરૂ નામના જનપદના શતદ્વાર
નામના નગરમાં બારમા અમમ નામના તીર્થંકર
થશે, ઘણા વર્ષો સુધી કેવળી દશામાં રહી તમે
સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરશો, જ્ઞાન દ્વારા સમસ્ત પદાર્થોને
જાણશો, સંપૂર્ણ કર્મોથી મુક્ત થશો, સમસ્ત
કર્મજન્ય મંતાપોથી મુક્ત થઈ જશો, જન્મ-
મરણજન્ય સમસ્ત દુઃખોનો અંત કરશો.

અરિહત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન પાસેથી આ
વાત સાંભળી અને હૃદયગમ કરી કૃષ્ણ વાસુદેવ
અત્યંત પ્રસન્ન થયા તેની ભુજાઓ ફરકવા
લાગી જોશથી અવાજ કરવા લાગ્યા, અવાજ
કરીને મલ્લની જેમ ત્રણવાર પૃથ્વી પર પગ
પછાડ્યા-ઉછાડ્યા, સિંહની જેમ ગર્જના કરી,
ગર્જના કરીને શ્રીકૃષ્ણ અરિહત અરિષ્ટનેમિ
ભગવાનને વદના-નમસ્કાર કરે છે વદન-નમસ્કાર
કરીને તેજ શ્રેષ્ઠ હાથી પર આરૂઢ થાય છે
જ્યા દારિકા નગરી હતી, જ્યાં પોતાનું ભવન
હતું, ત્યાં આવ્યા શ્રેષ્ઠ હસ્તિરત્ન પરથી
ઊતરે છે ઊતરીને બહાર જ્યા સભાસ્થાન હતું,
જ્યાં પોતાનું સિંહાસન હતું, ત્યાં આવે છે
ઉત્તમ સિંહાસન ઉપર પૂર્વ દિશા તરફ મુખ
રાખીને આસીન થાય છે અને રાજસેવકોને
બોલાવે છે તેઓને આ પ્રમાણે કહે છે :-

૭- હે દેવાનુપ્રિયો ! તમે જાઓ અને દારિકા
નગરીના જ્યા ત્રિક-ત્રણ રસ્તા મળતાં હોય.

एवं वयह—एवं खलु देवानुप्पिया !
 बारवतीए णयरीए नवजोयण जाव
 भूयाए, सुरग्गिदीवायणमूलए विणासं
 भविस्सइ । तं जो णं देवानुप्पिया !
 इच्छइ बारवतीए णयरीए राया वा, जुव-
 राया वा, ईसरे, तलवरे, मांडविए, कोडुं-
 विए, इब्भे, सेट्ठी वा, देवी वा, कुमारी
 वा, कुमारी वा, अरहतो अरिट्ठनेमिस्स
 अंतिए मुंडे जाव पव्वइत्तए, तं णं कण्हे
 वासुदेवे विसज्जेति । पच्छातुरस्सवि य
 से अहापवित्तं वित्त अणुजाणइ, महया
 इड्ढिस्सवकारसमुदयेण य से निक्खमणं
 करेइ । दोच्चंपि तच्चंपि घोसणयं घोसेह,
 घोसइत्ता मम एवं आणत्तियं पच्चप्पिणह ।
 तए णं ते कोडुविय जाव पच्चपिणंति ।

૮- તતે ણં સા પડમાવઈ દેવી અરહતો
 અરિટ્ઠનેમિસ્સ અંતિએ ધમ્મં સોચ્ચા
 નિસમ્મ હદ્દ-તુદ્દ જાવ હિયયા અરહં અરિ-
 ટ્ઠનેમિં વંદતિ ણમંસતિ, વંદિત્તા ણમંસિત્તા
 એવં વયાસી-

सद्दहामि णं भंते ! णिग्गंथं पावयणं,
 से जहेतं तुब्भे वदह, जं नवरं देवानु-
 प्पिया ! कण्हं वासुदेवं आपुच्छामि ।
 तते णं अहं देवानुप्पियाणां अंतिए मुंडा
 जाव पव्वयामि ।

યાવત્ અનેક રસ્તાઓ ન્યાં મળતા હોય ત્યાં
 ઘોષણાપૂર્વક કહો- “હે દેવાનુપ્રિયો ! નવ
 યોજન પહોળી યાવત્ દેવલોક જેવી દ્વારિકા
 નગરીનો વિનાશ સુરા અગ્નિ અને દ્વૈપાયન
 ઋષિના કારણે થશે તેથી હે દેવાનુપ્રિયો ! દ્વારિકા
 નગરીના કોઈ પણ રાજા હોય અથવા યુવરાજ
 હોય, ઈશ્વર કે ઐશ્વર્યવાન હોય, તલવર
 (રાજાએ સતુષ્ઠ થઈને જેને પટખંધ આપ્યો
 હોય તે) હોય, માડલિક (વીખરાયેલી વસતિના
 નાયક) હોય, કૌટુમ્બિક-કુટુંબોનું પાલન કરવા-
 વાળા, ઈભ્ય (હાથીના બરાબર-તેટલા ધનનો
 સ્વામી હોય) શ્રેષ્ઠી હોય, મહારાણી હોય, કુમારી
 હોય કે કુમાર હોય, જે અરિહંત અરિષ્ટનેમિપાસે
 મુડિત થઈ પ્રવ્રજિત થવાની ભાવના રાખતા હોય
 તે બધાને કૃષ્ણ વાસુદેવ આજ્ઞા આપે છે. તેની
 પાછળ જે કોઈ નિરાશ્રિત હશે તેને માટે કૃષ્ણ
 વાસુદેવ યથાયોગ્ય આશ્રવિકાનો પ્રમંથ કરશે.
 કૃષ્ણ વાસુદેવ દીક્ષા લેનારનો મહાન ઋદ્ધિ-
 સત્કારપૂર્વક નિષ્ક્રમણ-દીક્ષા મહોત્સવ ઊજવશે.

આ પ્રમાણે બે ત્રણવાર ઘોષણા કરેા ઘોષણા
 કરીને મારી આજ્ઞા મને પાછી આપો ત્યાર પછી
 સેવકો ઘોષણા કરીને સૂચના આપે છે.

૮- ત્યાર પછી તે પદ્માવતી દેવી અર્હંત અરિષ્ટ-
 નેમિ પાસે ધર્મકથા સાંભળી તેને હૃદયંગમ કરી
 આનંદવિભોર બની ગઈ સતુષ્ઠ થઈ યાવત
 પ્રસન્ન થઈ અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાનને
 વદના-નમસ્કાર કરે છે વદના-નમસ્કાર કરીને
 આ પ્રમાણે કહે છે-

હે ભગવન ! નિર્ઝન્ય પ્રવચન અર્થાત્ આપની
 વાણી પર હું શ્રદ્ધા રાખું છું આપ જે કહો
 છો તે સત્ય છે દેવાનુપ્રિય ! હું કૃષ્ણવાસુ-
 દેવને પૂછું છું ત્યાર પછી આપની પાસે મુડિત
 થઈ યાવત્ દીક્ષા ગ્રહણ કરીશ

‘અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા ! મા પઙ્કિવંધં કરેહ ।’

તતે ણં સા પડમાવર્ઘે દેવી ધમ્મિયં જાણ-
પ્પવરં દુરુહ્ણં, દુરુહિત્તા જેણેવ વારવતી
ણયરી જેણેવ સતે ગિહે, તેણેવ ઉવાગચ્છંદ્ધ,
ઉવાગચ્છિત્તા ધમ્મિયાઓ જાણાઓ
પચ્ચોરુહ્ણં, પચ્ચોરુહિત્તા જેણેવ કળ્હે
વાસુદેવે તેણેવ ઉવાગચ્છંદ્ધ, ઉવાગચ્છિત્તા
કરયલ કટ્ટુ એવં વયાસી-

ઇચ્છામિ ણં દેવાણુપ્પિયા ! તુઘ્ભેહિ
અઘ્ભણુણાતા સમાણી અરહતો અરિદ્ધને-
મિસ્સ અંતિએ મુંડા જાવ પવ્વયામિ ।
અહાસુહં ૦ ।

૧- તએ ણં સે કળ્હે વાસુદેવે કોહુંબિએ સદ્ધા-
વેદ સદ્ધાવિત્તા એવં વયાસી-ત્વિપ્પામેવ
દેવાણુપ્પિયા ! પડમાવર્ઘે મહત્થં નિક્કલ-
મણાભિસેયં ઉવઢુવેહ, ઉવઢુવિત્તા એયમા-
ણત્તિયં પચ્ચપ્પિણહ । તએ ણં તે જાવ
પચ્ચપ્પિણંતિ ।

તએ ણં સે કળ્હે વાસુદેવે પડમાવર્ઘે દેવ
પટ્ટયં દુરુહ્ણં, અટ્ટસતેણં સોવણ્ણકલસેણં
જાવ મહાનિક્કલમણાભિસેણં અભિ-
સિચ્છં, અભિસિચ્છિત્તા સવ્વાલંકારવિ-
ભૂસિયં કરેદ્ધ, કરિત્તા પુરિસસહસ્સ-
વાહિણિં સિવિયં રયાવેદ્ધ, વારવતીએ
ણયરીએ મજ્ઞંમજ્ઞેણં ણિગ્ગચ્છંદ્ધ,
ણિગ્ગચ્છિત્તા, જેણેવ રેવતએ પવ્વતે, જેણેવ
સહસંવવણે ઉજ્જાણે તેણેવ ઉવાગચ્છંદ્ધ,
ઉવાગચ્છિત્તા સીયં ઠવેદ્ધ, પડમાવર્ઘે દેવી
સીતાઓ પચ્ચોરુહ્ણં । તએ ણં સે કળ્હે

ભગવાન અરિષ્ટનેમિ-દેવાનુપ્રિયે ! જેમ તમને
સુખ ઉપજે તેમ કરો તેમા વિલંબ ન કરો

ત્યાર પછી તે પદ્માવતીદેવી ધાર્મિક (જે
માત્ર ધાર્મિક કાર્યોમાં જ વપરાતો હોય), શ્રેષ્ઠ
રથપર આરૂઢ થાય છે. આરૂઢ થઈ જ્યાં દ્વારિકા
નગરી હતી, જ્યાં પોતાનું ભવન હતું, ત્યાં
જાય છે અને જઈને ધાર્મિક રથ ઉપરથી ઊતરે
છે, ઊતરીને જ્યાં કૃષ્ણ વાસુદેવ હતા ત્યાં આવે
છે. આવીને બે હાથ જોડીને આ પ્રમાણે કહે છે.

હૈ દેવાનુપ્રિય ! જે આપ આજ્ઞા આપો તો
અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન પાસે મુંડિત થઈને
યાવત દીક્ષા ચક્રણ કરું. કૃષ્ણ-જેમ તમને સુખ
ઉપજે તેમ કરો.

૬- ત્યારપછી કૃષ્ણ વાસુદેવ કૌટુંબિક પુરુષો-
રાજસેવકોને બોલાવે છે અને બોલાવીને આ
પ્રમાણે આજ્ઞા આપે છે- દેવાનુપ્રિયો ! પદ્મા-
વતી દેવીના વિશાળ દીક્ષા-મહોત્સવની જલદી
તૈયારી કરો. તૈયારી કરી આ આજ્ઞાનું પાલન
કરીને મને આજ્ઞા પાછી આપો. તે સેવકો કૃષ્ણ
મહારાજની આજ્ઞાનું પાલન કરીને તેની સૂચના
કૃષ્ણ મહારાજને આપે છે.

ત્યાર પછી તે કૃષ્ણ વાસુદેવ પદ્માવતી
દેવીને સ્નાનપટ્ટપર બેસાડે છે એકસો આઠ
સોનાના કળશોથી દીક્ષા-મહોત્સવ સંબંધી સ્નાન
કરાવે છે. સ્નાન કરાવીને બધા પ્રકારના આભૂ-
ષણોથી આભૂષિત કરે (શણુગારે) છે. તેમ કરીને
પુરુષ સહસ્રવાહિની પાલખીમાં બેસાડે છે. દ્વારિકા
નગરીની વચોવચ થઈને તે નીકળે છે. નીકળીને
જ્યાં રૈવતક પર્વત હતો, જ્યાં સહસ્રામ્રવન નામનો
બાગ હતો, ત્યાં આવે છે ત્યાં આવીને પાલ-
ખીને ઉતારે છે. પદ્માવતીદેવી પાલખીમાંથી
ઊતરે છે. ત્યાર પછી તે કૃષ્ણ વાસુદેવ પદ્મા-

વાસુદેવે પડમાવદં દેવિ પુરઓ કદ્દુ
જેણેવ અરહા અરિદુનેમી તેણેવ ઉવાગ-
ચ્છદ્, ઉવાગચ્છિત્તા અરહં અરિદુનેમિ
તિલ્લુત્તો આયાહિણં પયાહિણં કરેદ્,
કરિત્તા વંદદ્, ણમસદ્, વંદિત્તા નમંસિત્તા
એવં વયાસી-

૧૦- એસ ણં મંતે ! મમ અગ્ગમહિસી પડમાવદં
નામં દેવી, ઇદ્દા-કંતા-પિયા-મણુન્ના-
મણામા-અભિરામા જાવ કિમંગ પુણ-પાસ-
ણાયાએ ? તન્નં અહં દેવાણુપ્પિયા !
સિસ્સિણીભિક્ખં દલયામિ, પડિચ્છંતુ ણં
દેવાણુપ્પિયા ! સિસ્સિણી-ભિક્ખં ।
અહાસુહં ૦ ।

૧૧- તએ ણં સા પડમાવદં ઉત્તરપુરચ્છિમં
દિસીભાગં અવકકમતિ, અવકકમિત્તા
સયમેવ આભરણાલંકારં ઓમુયદ્, ઓમુ-
દિત્તા સયમેવ પંચમુદ્વિયં લોયં કરેદ્,
કરિત્તા જેણેવ અરહા અરિદુનેમી તેણેવ
ઉવાગચ્છદ્, ઉવાગચ્છિત્તા અરહં અરિદુનેમિ
વદતિ, ણમંસતિ, વદિત્તા ણમંસિત્તા એવં
વયાસી-આલિત્તે જાવ ધમ્મમાદિક્ખત્તં ।
તત્તે ણં અરહા અરિદુનેમી પડમાવદં દેવિ
સયમેવ પવ્વાવેદ્, સયમેવ મુંડા ૦ સયં ૦,
જક્ખિણીતે અજ્જાતે સિસ્સિણિં દલયતિ ।
તએ ણં સા જક્ખિણી અજ્જા પડમાવદં
દેવિ સયમેવ પવ્વાવદ્ જાવ સંજમિયવ્વં ।

વતી દેવીને પોતાની આગળ કરીને જ્યાં અરિ-
હંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન બિરાજમાન હતા ત્યાં
આવે છે. આવીને અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવા-
નને ડાબી બાજુથી જમણી બાજુ સુધીની પ્રદ-
ક્ષિણા કરે છે પ્રદક્ષિણા કરીને વંદન-નમસ્કાર
કરે છે. વંદન-નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે કહે છે

૧૦- ભગવન ! આ પદ્માવતી નામની દેવી મારી
પદ્મરાણી છે, મારા માટે તે ઇષ્ટ છે, કાન્ત છે,
પ્રિય છે, મનોહર છે, મણામ (જેની સુંદરતાનું
વારવાર સ્મરણ કરવામાં આવે એવી) છે યાવત્
ઉદ્ભવ પુષ્પની સમાન તેનું નામ સાંભળવું
પણ કઠિન છે. ત્યાં તેને જોવાની તો વાત જ
ક્યાં ? હે દેવાનુપ્રિય ! તે પદ્માવતીદેવીને શિષ્યાના
રૂપમાં આપને ભિક્ષા આપુ છું આપ શિષ્યારૂપ
આ ભિક્ષાનો સ્વીકાર કરો.

ભગવાને કહ્યું- હે કૃષ્ણ ! જેમ તમને સુખ
ઉપજે તેમ કરો. અર્થાત્ આ ભિક્ષાનો હું
સ્વીકાર કરું છું.

૧૧- ત્યાર પછી તે પદ્માવતીદેવી ઇશાનખૂણામાં
જાય છે જઈને પોતાની મેળે જ નાના-મોટા
બધા આભૂષણોને ઉતારે છે ઉતારીને પોતાની
મેળે જ પચ્ચમુષ્ટિ લોચ કરે છે. લોચ કરીને
જ્યાં અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન હતા ત્યાં
આવે છે ત્યાં આવીને અરિહંત અરિષ્ટનેમિ
ભગવાનને વંદન-નમસ્કાર કરે છે, વંદન-નમસ્કાર
કરીને આ પ્રમાણે કહે છે :- ભતે ! આ જગત્
જરા (વૃદ્ધાવસ્થા) અને મરણાદિ દુઃખરૂપ
અગ્નિથી બળી રહ્યું છે યાવત્ હું આપની
પાસે દીક્ષા અંગીકાર કરવા ઇચ્છુ છું આપ
મને ધર્મનો ઉપદેશ સંભળાવો.

ત્યાર પછી ભગવાન અરિહંત અરિષ્ટનેમિ
સ્વયં પદ્માવતી દેવીને દીક્ષિત કરે છે, તે પોતે
ભાવથી મુડિત કરે છે તેને ભગવાન પોતે
ચક્ષિણી આર્યાણને (સાધ્વીજીને) શિષ્યારૂપમાં
સોંપે છે

૧૨- તણ નં સા પડમાવઈ જાવ સંજમડ । તણ
નં સા પડમાવઈ અજ્જા જાતા ઈરિયા-
સમિયા જાવ ગુત્તવંભયારિણી । તણ નં
સા પડમાવઈ અજ્જા જક્ષિણીતે અજ્જાતે
અંતિણ સમાઈયમાઈયાઈં એકકારસ અંગાઈં
અહિજ્જડ । વહૂહિ ચડત્થ છટ્ટં વિવિહ
તવં ભાવેમાણા વિહરડ ।

૧૨- ત્યાર પછી યક્ષિણી સાધ્વી પદ્માવતીદેવીને
(આર્યાને) પોતાના હાથે દીક્ષિત કરે છે. (કેશ-
હંચનરૂપ દીક્ષા આપે છે) અને સંયમ
આરાધનામાં પ્રયત્નશીલ રહેવાની શિક્ષા આપે
છે-સમજાવે છે. ત્યાર પછી તે પદ્માવતીદેવી
સંયમસાધનામાં યત્નશીલ બને છે આ પ્રમાણે
પદ્માવતીદેવી આર્યા- મહાસતી બની ગયા.
ધર્માસંમિતિ, ભાષાસંમિતિ આદિનું પાલન કરીને
નિતેન્દ્રિય તેમજ બ્રહ્મચારિણી બની ગઈ.
પદ્માવતી સાધ્વીએ યક્ષિણી સાધ્વી પાસે રહી
મામાયિક-આચારાંગ આદિ અગિયાર અંગોનું
અધ્યયન કર્યું છટ્ટ-અઠ્ઠમ આદિ અનેક પ્રકરના
તપથી પોતાના આત્માને ભાવિત કરતી થકી
તે વિચરવા લાગી

૧૩- તણ નં સા પડમાવઈ અજ્જા વહુપડિ-
પુણ્ણાઈ બીસં વાસાઈં સામણ્ણપરિયાગં
પાડણિત્તા, માસિયાણ સંલેહણાણ અપ્પાણં
જ્ઞોસેઈ, જ્ઞોસિત્તા સટ્ઠિ ભત્તાઈં અણસ-
ણાણ છેવેઈ, છેવિત્તા જસ્સટ્ઠાણ કોરઈ
નગ્ગભાવે જાવ તમટ્ઠં આરાહેઈ, ચરિ-
મુસ્સાસેહિ સિદ્ધા ૫ ।

૧૩- આ પ્રમાણે પદ્માવતી આર્યા સમ્પૂર્ણ વીસ
વર્ષ સુધી શ્રામણ્યપર્યાય-સંયમ પાળીને એક
માસનો સથારો કરીને આત્માને આરાધિત
કરીને સાઠ ભક્તને અનશન ત્રત દ્વારા છેદે છે
તે છેદીને જે ઉદ્દેશથી નગ્નભાવ-સાધુજીવન
અંગીકાર કર્યું હતું યાવત તે ઉદ્દેશને સિદ્ધ
કરી લે છે અતિમ શ્વાસોચ્છવાસદ્વારા સિદ્ધ
ગતિને પ્રાપ્ત કરે છે કેવળજ્ઞાનથી બધા પદાર્થોને
બાણે છે, સંપૂર્ણ કર્મોથી રહિત થાય છે, સકલ
કર્મજન્ય સતાપોથી મુક્ત થાય છે, બધા
દુઃખોનો અંત કરે છે

૨ થી ૮ અધ્યયન

૧- ઉક્તેવઓ ય અજ્ઞયણસ્સ । તેણં કાલેણં
તેણં સમણં બારવઈ ણયરી, રેવતણ,
ઉજ્જાણે નંદણવને । તત્થ ણં બારવઈણ
ણયરીણ કણ્હે વાસુદેવે રાયા હત્યા ।
તસ્સ ણં કણ્હસ્સ વાસુદેવસ્સ ગોરીદેવી,
વણ્ણઓ ।

અરહા અરિટ્ટનેમી સમોસઢે । કણ્હે
ણિગ્ગણ, ગોરી જહા પડમાવઈ તહા
ણિગ્ગયા । ધમ્મકહા, પરિસા પડિગયા,
કણ્હે વિ પડિગણ । તણ ણં સા ગોરી
જહા પડમાવઈ તહા ણિક્ખંતા જાવ
સિદ્ધા ।

૨- એવં ગંધારી, લક્ષ્મણા, સુસીમા, જંબવઈ,
સચ્ચભામા, રુપિણી, અટ્ટ વિ પડમાવઈ-
સરિસાઓ, અટ્ટ અજ્ઞયણા ।

૧- ખીજા અધ્યયનનો ઉત્કેષ (આરભ) પહેલાની
જેમ જાણવો તે કાળે અને તે સમયે દ્વારિકા
નામની નગરી હતી ત્યાં રૈવતક નામનો પર્વત
હતો. નંદનવન નામનું ઉદ્યાન હતું ત્યાં દ્વારિકા
નગરીમાં કૃષ્ણ વાસુદેવ નામના રાજા હતા. તે
કૃષ્ણ વાસુદેવને ગૌરીદેવી નામની રાણી હતી તેનું
વર્ણન ઔપપતિક સૂત્રમાં કરેલ રાણીવર્ણન
પ્રમાણે જાણવું

એક વાર અહીં અરિષ્ટનેમિ ભગવાન દ્વારિકા
નગરીમાં પધાર્યા કૃષ્ણ વાસુદેવ તેમના દર્શન
કરવા માટે નીકળ્યા મહારાણી પદ્માવતીની
જેમ ગૌરીદેવી પણ ભગવાનના દર્શન કરવા ગઈ
ભગવાને ધર્મકથા સંભળાવી. ધર્મકથા સાંભળી
જનતા આહી ગઈ. કૃષ્ણ વાસુદેવ પણ આદ્યા
ગયા. ત્યાર પછી જેવી રીતે પદ્માવતી રાણી
દીક્ષિત થયા હતા તેમ ગૌરીદેવી પણ દીક્ષિત થયા.
યાવત્ (સંયમ સાધના કરી અંતે) સિદ્ધ પદને
પ્રાપ્ત કર્યું

૨- ગૌરી દેવીની જેમ ગાંધારી દેવી, લક્ષ્મણા
દેવી, જામવતી દેવી, સત્યભામા દેવી, રુદ્રમણી
દેવી આદિ પદ્માવતી સહિત આ આઠેના જીવન-
ચરિત પદ્માવતી દેવીની સમાન છે. આઠેના જીવન
સમાન છે આ પ્રમાણે આઠ અધ્યયનો પૂર્ણ થયા.

નવમું - દશમું અધ્યયન

૧- ઉક્તવતો ય નવમસ્સ । તેણં કાલેણં
તેણં સમણં વારવર્ણે ણયરીએ રેવયએ
પવ્વએ, નંદણવણે ઉજ્જાણે, કણ્હે રાયા ।
તત્થ ણં વારવર્ણે ણયરીએ કણ્હસ્સ
વાસુદેવસ્સ પુત્તએ જંબવર્ણે દેવીએ અત્તએ
સંબ નામં કુમારે હોત્થા । અહીણં ।
તસ્સ ણં સંવસ્સ કુમારસ્સ મૂલસિરી નામં
મારિયા હોત્થા । વણ્ણઓ ।

૨- અરહા અરિદ્ધનેમી સમોસઢે । કણ્હે ણિગ્ગએ,
મૂલસિરી વિ ણિગ્ગયા । જહા પડમાવર્ણે,
નવરં, દેવાણપ્પિયા । કણ્હં વાસુદેવં
આપુચ્છામિ, જાવ સિદ્ધા । એવં
મૂલદત્તા વિ ।

૧- નવમા અધ્યયનનો ઉત્તરોપ પહેલાની જેમ
સમજવો. તે કાળે અને તે સમયે કારિકા નગરીના
રૈવતક નામના પર્વત પર નંદનવન નામનું
ઉદ્યાન હતું ત્યાં કૃષ્ણ વાસુદેવ રાજા હતા.
કારિકા નગરીના રાજા કૃષ્ણ વાસુદેવના પુત્ર,
જંગલવતી દેવીના આત્મજ, શાળ નામના કુમાર
હતા પરિપૂર્ણ પચેન્દ્રિયથી સંપન્ન સુંદર હતા.
તે શાંભકુમારને મૂલશ્રી નામની ભાર્યા હતી
તેનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્ર પ્રમાણે બાણુનું

૨- એકઠા અરિહંત અરિષ્ટનેમિ ભગવાન ત્યાં
પધાર્યા. કૃષ્ણ વાસુદેવ ભગવાનના દર્શન કરવા
નગરમાંથી નીકળ્યા જેવી રીતે પદ્માદેવી દર્શન
કરવા ગયા હતા તેમ મૂલશ્રીદેવી પણ દર્શન
કરવા ગયા એટલી જ વિશેષતા છે કે તેઓએ
કહ્યું-ભગવન ! હું કૃષ્ણ વાસુદેવને પૂછી દીક્ષા
અંગીકાર કરીશ. યાવત્ તે સિદ્ધ થયા એ જ
પ્રમાણે મૂલદત્તાનું પણ વર્ણન સમજવું.

છઠો વર્ગ

૧- જઈ જાં મંતે ! છટ્ટસ ડકલેવઓ । નવરં
સોલસ અજ્ઞયણા પળ્ણત્તા । તં જહા-
મંકાર્ક કિંકમ્મે ચેવ,
મોગરપાણી ય કાસવે ।
લેમણ ધિતિધરે ચેવ,
કેલાસે હરિચંદણે ॥૧॥
વારત્ત-સુદંસણ-પુળ્ણભદ્દ-
સુમળભદ્દ-સુપડટ્ઠે મેહે ।
અડમુત્તે અ અલકલે,
અજ્ઞયણાં તુ સોલસયં ॥૨॥

૨- જઈ સોલસ અજ્ઞયણા પળ્ણત્તા, પઢમસ્સ
અજ્ઞયણસ્સ કે અટ્ઠે પળ્ણત્તે ?

૩- એવં લલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમ-
ણં રાયગિહે જયરે, ગુણસિલણ ચેડિણ ।
સેણિયે રાયા । તત્થ જાં મંકાર્ક નામં
ગાહાવર્ક પરિવસડિ । અડ્ઢે જાવ અપરિ-
ભૂણ ।

તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણે ભગવં
મહાવીરે આડિગરે ગુણસિલણ જાવ વિહરડિ ।
પરિસા નિગ્ગયા । તણ જાં સે મંકાર્ક
ગાહાવર્ક ઇમીસે કહાણ લલ્લટ્ઠે સમાણે
જહા પળ્ણત્તીણ ગંગદત્તે તહેવ । ઇમો વિ
જેટ્ઠપુત્તં કુટુંબે ઠવેત્તા પુરિસસહસ્સવાહિ-
ણીણ સીયાણ ણિકલંતે જાવ અણગારે

૧- ભગવન ! શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત ભગવાન
મહાવીર સ્વામીએ અંતગડકશાંગના પાંચમા
વર્ગનો આ અર્થ કહેલ છે તો ભગવન ! શ્રમણુ
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ અંતગડકશાંગના છઠા
વર્ગનો શો અર્થ પ્રતિપાદન કરેલ છે ?

સુધર્માસ્વામી-જંબૂ ! અંતગડકશાંગના છઠા
વર્ગના ૧૬ અધ્યયનો પ્રરૂપ્યા છે તે આ પ્રમાણે
છે- (૧) મકાતિ (૨) કિંકર્મા (૩) મુદ્ગરપાણિ
(૪) કાશ્યપ (૫) લેમક (૬) ધૃતિધર (૭) કૈલાશ
(૮) હરિચંદન (૯) વારત્ત (૧૦) સુદર્શન (૧૧)
પૂર્ણભદ્ર (૧૨) સુમનભદ્ર (૧૩) સુપ્રતિષ્ઠ (૧૪)
મેઘ (૧૫) અતિમુક્ત (૧૬) અલક્ષ

૨- જંબૂ:-ભગવન ! જો શ્રમણુ ભગવાન મહા-
વીર સ્વામીએ છઠા વર્ગના ૧૬ અધ્યયનો પ્રરૂપ્યા
છે તો પ્રથમ અધ્યયનનો શો અર્થ બતાવેલ છે ?

૩- સુધર્માસ્વામી-જંબૂ ! તે કાળ અને તે સમ-
યમાં રાજગૃહ નામનું નગર હતું ત્યાં ગુણુશીલક
નામનું ઉદ્યાન હતું. ત્યાં શ્રેણિક રાજા હતા તે
નગરમાં મકાતિ નામના સમૃદ્ધ ગાથાપતિ (ગૃહસ્થ)
રહેતા હતા તે સમ્પન્ન યાવત્ સન્માનિત ગણાતા
હતા.

તે કાળે અને તે સમયે ધર્મતીર્થની આદિ
કરનાર શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામી ગુણ-
શીલક નામના ઉદ્યાનમાં પધાર્યા યાવત્ વિહરવા
લાગ્યા. જનતા ભગવાનના દર્શન કરવા માટે
નીકળી. ત્યાર પછી તે મકાતિ નામના ગાથા-
પતિએ ભગવાન પધાર્યા છે, તે વાત જાણી અને
તે ભગવતી સૂત્રમાં વર્ણિત ગંગદત્તની જેમ દર્શન
કરવા ગયા. વૈરાગ્યભાવ જાગૃત થતાં તેણે પોતાના

જાણે । ફરિયાસમિણે જાવ ગુત્તે વંભ-
યારી ।

તત્તે ણં સે મંકાઈ અણગારે સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ તહારૂવાણં થેરાણં
અંતિણે સામાઙ્ગમાઙ્ગાઈં એકકારસ
અંગાઈં અહિજ્જઈ । સેસં જહા યંદગસ્સ,
ગુણરયણં તવોકમ્મં । સોલસ વાસાઈં
પરિયાઓ તહેવ વિપુલે સિદ્ધે ।

દોચ્ચસ્સ ઉક્ખેવઓ ।

પુત્રને ઘરનો નાયક બનાવી, પુરુષસહસ્રવાહિની
એવી પાલખીમાં બેસી દીક્ષા માટે નગરમાંથી
નીકળ્યા. તે સંયમી બન્યા ઇર્યાસમિતિ આદિનું
પાલન કરતા યાવત જિતેન્દ્રિય અને પ્રદક્ષ્યારી
બન્યા.

ત્યાર પછી મકાતિ મુનિએ શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીર સ્વામીના તથા૩૫-શાસ્ત્રોક્ત મર્યાદાનાં
પાલન કરનારા સ્થવિરો-જ્ઞાનવૃદ્ધોની પાસે
આચારાંગ અદિ અગિયાર અંગોનું અધ્યયન
કર્યું. ભગવતી સૂત્રમાં વર્ણિત સ્કન્દક મુનિની જેમ
ગુણુરત્ન સંવત્સર તપની આરાધના કરી સોળ
વર્ષ સુધી દીક્ષા પર્યાયનું પાલન કરીને અંતમાં
સ્કન્દક મુનિની જેમ વિપુલ નામના પર્વત પર
સિદ્ધપદને પ્રાપ્ત કર્યું.

જયૂ ! શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ
છઠ્ઠા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો આ અર્થ
પ્રરૂપેલ છે.

બીજું અધ્યયન

કિક્કમેવિ એવં ચેવ જાવ વિપુલે
સિદ્ધે ।

છઠ્ઠા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો આ અર્થ સાંભળી જ ખૂ સ્વામીએ સુધર્મા સ્વામીને પૂછ્યું : ભગવન્ ! શ્રમણ ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીએ છઠ્ઠા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો આ અર્થ પ્રતિ-પાદન કરેલ છે. તો હું ભગવન્ ! શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ છઠ્ઠા વર્ગના બીજા અધ્યયનનો શો અર્થ કહેલ છે ?

સુધર્મા સ્વામી-છઠ્ઠા વર્ગના બીજા અધ્યયનમાં કિક્કર્મા નામના ગૃહસ્થનું વર્ણન છે. તેની સંયમસાધના તથા નિર્વાણપદની પ્રાપ્તિ મંકાતિ મુનિની સમાન જાણુવી મંકાતિ મુનિની જેમ જ ગાર્થાપતિ કિક્કર્માએ વિપુલગિરિ પર સિદ્ધ પદને પ્રાપ્ત કર્યું.

ત્રીજું અધ્યયન

૧- તત્ત્વસ્સ ઉક્ખેવઓ । એવં ક્ખલુ જમ્મૂ !
તેણં કાલેણં તેણં સમણ્ણં રાયગિહે, ગુણ-
સિલણ ચેતિણ, સેણિણ રાયા, ચેલ્લણા
દેવી ।

૨- તત્થ ણં રાયગિહે અજ્જુણણ નામં માલા-
ગારે પરિવસઙ્ગ । અઙ્ગે જાવ અપરિભૂતે ।
તસ્સ ણં અજ્જુણયસ્સ માલાગારસ્સ
બંધુમતી ણામં મારિયા હોત્થા, સૂમાલ-
પાણિપાયા । તસ્સ ણં અજ્જુણયસ્સ
માલાગારસ્સ રાયગિહસ્સ નગરસ્સ બહિયા,
એત્થ ણં મહં ણમે પુષ્કારામે હોત્થા ।
કણ્હે જાવ નિઝરંબભૂતે, દસદ્ધ-વણ્ણ-
કુસુમ-કુસુમિતે પાસાદીણ ૪ ।

૩- તસ્સ ણં પુષ્કારામસ્સ અદ્ધરસામંતે તત્થ ણં
અજ્જુણયસ્સ માલાગારસ્સ અજ્જતપજ્જત-
પિત્તિ-પજ્જયાગણ અણેગકુલપુરિસપરંપરા-
ગતે મોગ્ગરપાણિસ્સ જક્કલસ્સ જક્કલાયયણે
હોત્થા, પોરાણે દિવ્વે સન્ને જહા

૧- જંખૂ-ભગવન્ ! શ્રમણ ભગવાન્ મહાવીર
સ્વામીએ છઠ્ઠા વર્ગના ખીજા અધ્યયનનો આ
અર્થ કહેલ છે તો ભગવન્ ! શ્રમણ ભગવાન્
મહાવીર સ્વામીએ તૃતીય અધ્યયનનો શો અર્થ
પ્રરૂપેલ છે ?

સુધર્મા-જંખૂ ! તે કાળ અને તે સમયમાં
રાજગૃહ નામનું નગર હતું. તેની બહાર
ગુણશીલક નામનું એક ઉદ્યાન હતું. ત્યાં મહારાજા
શ્રેણિક રાજ્ય કરતા હતા. તેને એકણા નામની
રાણી હતી.

૨- રાજગૃહ નગરમાં અર્જુન નામનો એક માખી
રહેતો હતો તે ઘણો જ ધનવાન હતો. તેની
ઘણી પ્રતિષ્ઠા હતી. તેની પત્નીનું નામ બંધુમતી
હતું. બંધુમતીના હાથ-પગ ઘણાં કેમળ હતા.
રાજગૃહ નગરની બહાર અર્જુનમાખીનું એક
પુષ્પોતું વિશાળ ઉદ્યાન હતું વૃક્ષોની કૃષ્ણ
પ્રભાથી તે લીલુછમ હતું તેમાં વૃક્ષો એટલા
બધા હતા કે જાણે તે મહાભેઘોનો સમુદાય જ
હોય તેમ લાગતું હતું તેમાં પાંચ વર્ણના
પુષ્પ ખીલતાં હતા તેને જોઈ દૃઢ્યમાં અત્યંત
પ્રસન્નતા થતી હતી તેને એકવાર જોવા છતાં
પણ દર્શકોની આંખ તેને જોઈ થાકતી ન હતી
એકવાર જોવા છતાં પણ તેને ખીજવાર જોવાની
ઇચ્છા થયા કરતી હતી ત્યારે પણ તેને જોઈએ
ત્યારે જોનારને તેમાં કંઈક ને કંઈક નવીનતા
લાગતી

૩- પુષ્પોદ્યાનની પાસે સુદ્ધરપાણિ નામના ચક્ષુનું
એક મંદિર હતું. અર્જુનમાખીના દાદા વડદાદા
અને પિતાના કુળપરંપરાથી આદ્યું આવતું
હતું. તે મંદિર પ્રાચીન દિવ્ય અને સત્ય પ્રભા-
વવાળું હતું ઔપપાતિક સૂત્રમાં જેવી રીતે

પુણ્ણભદ્દે । તત્થ ણં મોગ્ગરપાણિસ્સ પડિમા એગં મહં પલ-સહસ્સ-ણિપ્પણ્ણં અયોમયં મોગ્ગરં ગહાય ચિટ્ઠિ ।

તણ્ણ ણં સે અજ્જુણે માલાગારે બાલપ્પ-ભિત્તિ ચેવ મોગ્ગરપાણિજક્ખમત્તે યાવિ હોત્થા, કલ્લાકલિલ્લ પચ્છિપિડગાઈં ગેણ્ણહિ, ગેણ્ણિત્તા રાયગિહાઓ નગરાઓ પડિણિક્ખમહિ, પડિણિક્ખમિત્તા જેણેવ પુપ્પારામે તેણેવ ઉવાગચ્છહિ, ઉવાગ-ચ્છિત્તા પુપ્પુચ્ચયં કરેહિ, કરિત્તા અગ્ગાઈં વરાઈં પુપ્પાઈં ગહાય જેણેવ મોગ્ગર-પાણિસ્સ જક્ખાયયણે તેણેવ ઉવાગચ્છહિ, ઉવાગચ્છિત્તા મુગ્ગરપાણિસ્સ જક્ખસ્સ મહરિહં પુપ્પચ્ચયં કરેહિ, કરિત્તા જન્નુપાયવડિણે પ્પણમં કરેહિ, તત્થો પચ્છા રાયમગ્ગંસિ વિત્તિ કપ્પેમાણે વિહરહિ ।

૪- તત્થ ણં રાયગિહે નગરે લલિયા નામં ગોટ્ઠી પરિવસહિ । અહ્હા જાવ અપરિ-ભૂતા, જંકયસુકયા યાવિ હોત્થા । તણ્ણ ણં રાયગિહે ણયરે અન્નદા કદાહિ પમોદે ઘુટ્ઠે યાવિ હોત્થા । તણ્ણ ણં સે અજ્જુણે માલાગારે કલ્લં પભૂયતરાણ્ણિ પુપ્પોહિં કજ્જમિત્તિ કટ્ઠુ પચ્ચૂસકાલસ-મયંસિ બંધુમહિં ભારિયાણે સંદ્ધિ પચ્છિ-યપિડયાઈં ગેણ્ણહિ, ગેણ્ણિત્તા સયાઓ ગિહાઓ પડિણિક્ખમહિ, પડિણિક્ખમિત્તા રાયગિહં નગરં મજ્જંમજ્જેણં ણિગ્ગચ્છહિ, ણિગ્ગચ્છિત્તા જેણેવ પુપ્પારામે તેણેવ ઉવાગચ્છહિ, ઉવાગચ્છિત્તા બન્ધુમહિં ભારિયાણે સંદ્ધિ પુપ્પુચ્ચયં કરેહિ ।

પૂર્ણભદ્ર એત્યત્તું વર્ણન કર્યું છે તેમજ આ ઉદા-નત્તું વર્ણન પણ સમજી લેવું. તે મંદિરમાં મુદ્ગરપાણિ નામક યક્ષની એક મૂર્તિ હતી. તે મૂર્તિના હાથમાં એક હબ્બર પલ (પરિમાણુ વિશેષ) થી બનેલું લોહાતું એક મુદ્ગર હતું.

અર્જુનમાળી બાલ્યાવસ્થાથી જ મુદ્ગરપાણિ યક્ષનો ભક્ત હતો. તે દરરોજ વાંસની બનેલ ટોપડીઓ લઈ રાજગૃહ નગરમાંથી નીકળતો અને પોતાનાં પુષ્પોદાનમાં જતો. ત્યાં ફૂલોને ચૂંટીને એક ઢગલો કરતો. તે ઢગલામાં જે ફૂલ વધારે ખીલેલા હોય તેમજ શ્રેષ્ઠ હોય તેને લેતો અને મુદ્ગરપાણિના મંદિરમાં જઈને મુદ્ગરપાણિ યક્ષની મોટાઓને યોગ્ય ફૂલોથી પૂજા કરતો હતો. અને ભૂમિ પર ગોઠણું અને પગ ટેકવીને, મસ્તક નમાવીને પ્રણામ કરતો હતો. ત્યાર પછી રાજમાર્ગ પર જઈ આજીવિકા મેળવતો હતો.

૪- રાજગૃહ નગરમાં લલિત નામની એક મિત્ર-મંડળી રહેતી હતી તેની આર્થિક પરિસ્થિતિ ઘણી સારી હતી. નગરમાં કોઈ પણ આ મંડળીતું અપમાન કરી શકતું નહીં. આ મંડળી જે કરે તે જ બરાબર મનાતું હતું.

એકવાર રાજગૃહ નગરમાં એક પ્રમોદ-મહોત્સવની ઘોષણા થઈ આ ઘોષણા સાંભળી અર્જુનમાળીએ વિચાર કર્યો કે આ ઉત્સવ હોવાથી કાલે ઘણાં ફૂલો જશે એમ વિચારી પોતાની પત્ની બંધુમતી સાથે અનેક ટોપડીઓ લઈ અર્જુનમાળી વહેલા સવારમાં જ પોતાના ઘરેથી નીકળ્યો. રાજગૃહ નગરની વચ્ચેવચ્ચ થઈ પોતાના પુષ્પોદાનમાં પહોંચ્યો. અને પોતાની પત્ની બંધુમતીની સાથે પુષ્પચયન કરવા લાગ્યો.

૫- તણ નં તીસે લલિયાણે મોટીણે છ
ગોઢિલ્લા પુરિસા જેણેવ મોગરપાણિસ્સ
જક્વસ્સ જક્વાયયણે તેણેવ ઉવાગતા
અભિરમમાણા ચિટ્ઠંતિ ।

૬- તણ નં સે અજ્જુણે માલાગારે બંધુમઈણે
મારિયાણે સંદ્ધિ પુપ્ફુચ્ચયં કરેહ, કરિત્તા
અગ્ગાઈં વરાઈં પુપ્ફાઈં ગહાય જેણેવ
મોગરપાણિસ્સ જક્વસ્સ જક્વાયયણે
તેણેવ ઉવાગચ્છહ । તણ નં છ ગોઢિલા
પુરિસા અજ્જુણયં માલાગારં બંધુમઈણે
મારિયાણે સંદ્ધિ એજ્જમાણં પાસંતિ,
પાસિત્તા અન્નમન્નં એવં વયાસી-

૭- એસ નં દેવાણુપ્પિયા ! અજ્જુણે માલાગારે
બંધુમઈણે મારિયાણે સંદ્ધિ હં હવ્વમા-
ગચ્છહ, તં સેયં લલુ દેવાણુપ્પિયા ! અમ્હે
અજ્જુણયં માલાગારં અવોડયબંધણયં
કરિત્તા બંધુમઈણે મારિયાણે સંદ્ધિ વિપુ-
લાઈં ભોગભોગાઈં ભુંજમાણા વિહરિત્તે,
તિ કટ્ઠ, એયમદ્ધં અન્નમન્નસ્સ પડિસુણેતિ,
પડિસુણિત્તા કવાડંતરેસુ નિલુવકંતિ,
નિચ્ચલા, નિપ્પંદા, તુસિણીયા, પચ્છણા
ચિટ્ઠંતિ । તણ નં સે અજ્જુણે માલાગારે
બંધુમઈણે મારિયાણે સંદ્ધિ જેણેવ મોગર-
પાણિ-જક્વાયયણે તેણેવ ઉવાગચ્છતિ,
ઉવાગચ્છિત્તા આલોણે પણામં કરેહ,
કરિત્તા મહરિહં પુપ્ફુચ્ચણ કરેહ, જન્નુ-
પાયપડિણે પણામં કરેહ । તણ નં છ
ગોઢિલા પુરિસા દવદવસ્સ કવાડંતરેહિતો
ણિગચ્છંતિ, ણિગચ્છિત્તા અજ્જુણયં
માલાગારં ગેણંતિ ગેણિત્તા અવોડય-
બંધણં કરેતિ । બંધુમઈણે માલાગારીણે
સંદ્ધિ વિપુલાઈં ભોગ-ભોગાઈં ભુંજમાણા
વિહરંતિ ।

૫- આ બાજુ તે લલિતા ગોઢી-મિત્રમંડળનાં
છ સાથીદારો મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુના મંદિરમાં
આવ્યા અને યથેચ્છ (ઇચ્છા પ્રમાણે) કીડા કરવા
લાગ્યા.

૬- ત્યાર પછી પોતાની પત્ની બંધુમતીની સાથે
અર્જુનમાળીએ પુષ્પો એકઠાં કર્યા, તેમાં જે
પુષ્પો ઉત્તમ અને શ્રેષ્ઠ હતા, તે લઈને તે
મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુના મંદિર તરફ ગયો. બંધુમતી
પત્નીની સાથે અર્જુનમાળીને આવતો જોઈ મિત્ર-
મંડળના સાથીદારો પરસ્પર આ પ્રમાણે કહેવા
લાગ્યા-

૭- મિત્રો ! અર્જુન માળી પોતાની બંધુમતી
પત્ની સાથે અહીંયા આવી રહ્યો છે, તેથી અર્જુન
માળીને અવકોટક-બંધનથી બાંધીને તેની બંધુમતી
પત્નીની સાથે યથેચ્છ લોગ લોગવવા જોઈએ
બધા મિત્રોએ આ વાતનો સ્વીકાર કર્યો અને
તે બધા ચક્ષુમંદિરના દરવાજાની પાછળ છૂપાઈને
નિશ્ચિત્ર નિષ્પન્દ અને મૌનભાવથી ઊભા રહ્યા.
અર્જુનમાળીએ બંધુમતી પત્ની સાથે ચક્ષુમંદિરમાં
પ્રવેશ કર્યો, ચક્ષુમૂર્તિના દર્શન થતાં જ તેને
પ્રણામ કરીને પુષ્પો દ્વારા તેમની પૂજા કરવા
લાગ્યા. પૂજા પૂરી થવા પર ગોઠણું અને પગ
ટેકવીને તેઓએ ચક્ષુને નમસ્કાર કર્યા, જ્યારે
અર્જુનમાળી ગોઠણું અને પગ ટેકવીને ચક્ષુ
મૂર્તિને પ્રણામ કરી રહ્યો હતો ત્યારે તે છ એ
પુરુષો ઘણી ઝડપથી દરવાજાની પાછળથી નીકળ્યા.
અને અર્જુનમાળીને પકડીને અવકોટક બંધનથી
બાંધી દીધો (ગળામાં દોરડું નાંખી પીઠની
પાછળ લઈ જાય અને જુનાઓને બાંધી દે તે
અવકોટક બંધન) પછી બંધુમતી માલણ સાથે
વિપુલ લોગ લોગવવા લાગ્યા.

૮- તણ નં તસ્સ અજ્જુણયસ્સ માલાગારસ્સ અયમજ્જત્થિણ ૪ સમુપ્પણ્ણે । એવંં યલુ અહંં બાલપ્પભિત્તિંં ચેવ મોગ્ગરપાણિસ્સ ભગવઓ કલ્લાકલ્લિં જાવ કપ્પેમાણે વિહરમિ । તંં જહંં નં મોગ્ગરપાણી જક્કલેંં ઇહ સંનિહિણ હોતે સેં નંં કિંં મમંં ઇયારુવંં આવહંં પાવેજ્જમાણંં પાસંતે ? તંં નત્થિ નંં મોગ્ગરપાણી જક્કલેંં ઇહ સંનિહિણ । સુવ્વત્તંં તંં એસ કટ્ઠે ।

૯- તણ નંં સે મોગ્ગરપાણી જક્કલેંં અજ્જુણ-યસ્સ માલાગારસ્સ અયમેયારુવંં અજ્જ-ત્થિયંં જાવ વિયાણેત્તા અજ્જુણયસ્સ માલાગારસ્સ સરીરયંં અણુપવિસત્તિ, અણુ-પવિસત્તા તહત્તહસ્સ બધણાહંં છિદ્ધ, તંં પલસહસ્સનિપ્પણ્ણંં અયોમયંં મોગ્ગરંં ગેણ્ણહ, ગેણ્ણિહત્તા તેંં ઇત્થિસત્તમે પુરિસે ઘાણ્ણહ । તણ નંં અજ્જુણે માલાગારે મોગ્ગરપાણિણા જક્કલેણંં અણ્ણાહટ્ઠે સમાણે રાયગિહસ્સ ણયરસ્સ પરિપેરંતેણંં કલ્લા-કલ્લિં છ ઇત્થિસત્તમે પુરિસે ઘાણ્ણમાણે વિહરહ । રાયગિહે ણયરે સિઘાહગ જાવ મહાપહપહેસુ બહુજણો અન્નમન્નસ્સ એવ-માહ્વહ ૪-એવંં યલુ દેવાણુપ્પિયા ! અજ્જુણે માલાગારે મોગ્ગરપાણિણા અણ્ણાહટ્ઠે સમાણે રાયગિહે ણયરે બહિયા છ ઇત્થિસત્તમે પુરિસે ઘાણ્ણમાણે વિહરહ ।

તણ નંં સે સેણિણ રાયા ઇમીસે કહાણ લહ્હટ્ઠે સમાણે કોહંંબિયપુરિસે સદ્ધાવેહ, સદ્ધાવિત્તા એવંં વયાસી- એવંં યલુ દેવાણુપ્પિયા અજ્જુણે માલાગારે જાવ

૮- પોતાની પત્ની બંધુમતીની આ હશા બેઠા અર્જુનમાળીના મનમાં આ સંકલ્પ ઉત્પન્ન થયો — હું બાળપણથી જ મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુને ભગવાન માત્ર હું પ્રતિદિન તેની પૂજા કરુ છું ત્યાર પછી જ પુષ્પોનો વિક્રય કરી મારી આજીવિકા મેળવું છું. મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુ બે અહીંયા સમીપમાં હોત તો શુ તે મને આવી આપત્તિમાં ફસાયેલ બેઠા શકત ? તેથી એમ લાગે છે કે મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુ અહીં વિદ્યમાન નથી. તેથી સ્પષ્ટ જ આ માત્ર લાકડું છે

૯- ત્યાર પછી તે મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુ અર્જુન-માળીના આવા આત્મગત વિચારને યાવત બાણીને તેના શરીરમાં પ્રવેશ કર્યો. પ્રવેશ કરીને તડ તડ બંધનોને તોડી નાખે છે. હજાર પલથી બનાવેલ તે લોઢાના મુદ્ગરને ગ્રહણ કરે છે. ગ્રહણ કરીને તે છ પુરુષો અને સાતમી (બંધુ-મતી) સ્ત્રીને મારી નાખે છે ત્યાર પછી મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુના પ્રવેશથી પરવશ બનેલ અર્જુન-માળી પ્રતિદિન છ પુરુષો અને સાતમી સ્ત્રીને મારતો થકો રાજગૃહ નગરની બહાર ચારે બાજુ ભટકવા લાગ્યો. રાજગૃહનગરના ત્રિકોણમાર્ગ પર, ચતુષ્કોણમાર્ગ પર, મહાપથ તેમજ સામાન્ય માર્ગ પર લોકો પરસ્પર કહેવા લાગ્યા :— હે ભદ્રપુરુષો ! અર્જુનમાળીમાં મુદ્ગરપાણિ ચક્ષુનો પ્રવેશ થયો છે તે રાજગૃહ નગરની બહાર છ પુરુષો અને એક સ્ત્રી એમ સાત જીવોને મારતો થકો ફરી રહ્યો છે

ત્યાર પછી શ્રેણીક રાજાને આ વાતની બાણ થાય છે. તેથી તે રાજસેવકોને બોલાવે છે. બોલાવીને આ પ્રમાણે કહે છે — હે ભદ્રપુરુષો ! અર્જુનમાળી યાવત પ્રતિદિન સાત મનુષ્યોને

ઘાएमाणે વિહરइ । તં મા ણં તુબ્હે
કેइ તણસ્સ વા કઠ્ઠસ્સ વા પાણિયસ્સ
વા પુપ્ફફલાણં વા અઢ્ઢાए સइરં નિગ્ગ-
ચ્છતુ, મા ણં તસ્સ સરીરસ્સ વાવત્તી
ભવિસ્સइ ત્તિ કઠ્ઠુ દોચ્ચં પિ તચ્ચં પિ
ઘોસણં ઘોસેહ, ઘોસિત્તા ચિપ્પામેવ
મમેયં પચ્ચપ્પિણહ । તए ણં તે કોડુબિય-
પુરિસા જાવ પચ્ચપ્પિણંતિ ।

૧૦-તત્થ ણં રાયગિહે ણયરે સુદંસણે નામં
સેટ્ઠી પરિવસइ, અઢ્ઢે૦ । તए ણં સે
સુદંસણે સમણોવાસए યાવિ હોત્થા ।
અભિણયજીવાજીવે જાવ વિહરइ ।

૧૧-તેણં કાલેણં તેણં સમएણં સમણે ભગવં
મહાવીરે સમોસઢે જાવ વિહરइ । તए ણં
રાયગિહે ણયરે સિંઘાઢગ જાવ મહાપહેસુ
વહુજણો અન્નમન્નસ્સ एवમાइવલइ જાવ
કિમંગ પુણ વિપુલસ્સ અઠ્ઠસ્સ ગહણયાए ?
एवं તસ્સ સુદંસણસ્સ વહુજણસ્સ અંતिए
एयમઢ્ઢં સોચ્ચા, નિસમ્મ અયં અજ્ઞતિયए ૪
સમુપ્પણે-एवं લલુ સમણે ભગવં મહા-
વીરે જાવ વિહરइ, તં ગચ્છામિ ણં
સમણં ભગવં મહાવીરં વંદામિ ણમંસામિ ।
एवं સંપેહેइ, સંપેહિત્તા જેણેવ અસ્મા-
પિયરો તેણેવ ઉવાગચ્છइ, ઉવાગચ્છિત્તા
કરયલપરિગ્ગહિયં જાવ एवं વયાસી-
एवं લલુ અસ્મતાઓ ! સમણે ભગવં
મહાવીરે જાવ વિહરइ, તં ગચ્છામિ ણં
ભગવં મહાવીરં વંદામિ ણમંસામિ જાવ
પજ્જુવાસામિ ।

મારતો થકો બમાણુ કરી રહ્યો છે તેથી લાકડી,
તૃણ, પાણી, ફૂલ તેમજ ફળો લેવા માટે તમારા-
માંથી કોઈએ સ્વેચ્છાએ બહાર જવાનું નથી
બહાર જવાથી તમારા શરીરની હાનિ ન થઈ
જાય આ પ્રમાણે કહીને બેવાર ત્રણવાર ઘોષણા
કરીને જલદી મને તેની સૂચના આપો. ત્યાર પછી
રાજસેવકો ઘોષણા કરીને મહારાજાને તેની
સૂચના આપે છે.

૧૦-રાજગૃહ નગરમાં સુદર્શન નામના શેઠ રહેતા
હતા. તે ઘણું સમ્પન્ન, તેજસ્વી અને અજેય હતા.
તે સુદર્શન શેઠ શ્રમણોપાસક હતા. તેમજ જીવ
અને અજીવના જ્ઞાતા પણ હતા તે શ્રાવક-
ધર્મની મર્યાદાનુ પાલન કરતા થકા રહેતા હતા.

૧૧-તે કાળે અને તે સમયે શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીર સ્વામી તે નગરમાં પધાર્યા. ગુણશિલક
નામના ઉદ્યાનમાં વિહરવા લાગ્યા. ત્યાર પછી
રાજગૃહ નગરના ત્રિકોણ ચત્વર આદિ બધા
માર્ગો પર ઘણા લોકો પરસ્પર આ પ્રમાણે
કહેવા લાગ્યા-ભદ્ર પુરુષો ! નગરની બહાર ઉદ્યા-
નમાં શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામી પધાર્યા
છે. જેના નામ ગોત્રનું શ્રવણુ કરવાથી પણ
મહાફલની પ્રાપ્તિ થાય છે, તો તેના દર્શન
કરવાથી તેમજ તેના દ્વારા પ્રરૂપિત ધર્મનો
વિપુલ અર્થ ગ્રહણુ કરવાથી જે લાભ થાય તેનું
તો પૂછવું જ શું ?

આ પ્રમાણે અનેક પુરુષોની પાસેથી ભગવાન-
ના આગમનનો વૃત્તાન્ત સાંભળીને અને હૃદયમાં
ધારણુ કરીને તે સુદર્શન શેઠના હૃદયમાં આધ્યા-
ત્મિક ચિન્તન મનોગત તેમજ પ્રાર્થિતરૂપ સંકલ્પ
ઉત્પન્ન થયો કે શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામી
ગુણશિલક ઉદ્યાનમાં વિચરી રહ્યા છે. તેથી હું
જાઉં અને શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને
વંદન-નમસ્કાર કરું. તે આ પ્રમાણે વિચાર કરે

૧૨- તદ્દં નં તં સુદંસણં સેટ્ઠિ અમ્માપિતરો
 એવં વયાસી-એવં ચલુ પુત્તા ! અજ્જુને
 માલાગારે જાવ ઘાયમાણે વિહરઈ । તં
 મા નં તુમં પુત્તા ! સમણં ભગવં મહાવીરં
 વંદણિગ્ગચ્છાહિ, મા નં તવ સરીરયસ્સ
 વાવત્તી ભવિસ્સઈ । તુમણં ઇહ ગણ
 એવ સમણં ભગવં મહાવીરં વંદાહિ
 નમંસાહિ ।

૧૩- તદ્દં નં સે સુદંસણે સેટ્ઠી અમ્માપિતરં
 એવં વયાસી-કિણ્ણં અહં અમ્મયાઓ !
 સમણં ભગવં મહાવીરં ઇહમાગયં, ઇહ
 પત્તં, ઇહ સમોસઠં ઇહગતે એવ વંદિસ્સામિ ?
 નમંસિસ્સામિ ? તં ગચ્છામિ નં અહં
 વંદામિ જાવ પજ્જુવાસામિ ।

તદ્દં નં તં સુદંસણં સેટ્ઠિ અમ્માપિયરો
 જાહે નો સંચાયંતિ બહૂંહિ આઘવણાંહિ ધ
 જાવ પરુવેત્તણ તાહે એવં વયાસી-‘અહા-
 સુહં દેવાણુપ્પિયા !’

તદ્દં નં સે સુદંસણે સેટ્ઠી અમ્માપિઈહિ
 અબ્ભણુણાણ સમાણે ણહાણ સુદ્ધપ્પાવેસાં
 જાવ સરીરે, સયાઓ ગિહાઓ પડિણિક્ખ-
 મઈ પડિણિક્ખમિત્તા પાયવિહારચારેણં
 રાયગિહં નયરં મજ્જંમજ્જેણં ણિગ્ગચ્છઈ,
 ણિગ્ગચ્છિત્તા મોગ્ગરપાણિસ્સ જક્ખસ્સ
 જક્ખાયયણસ્સ અદ્ધરસામંતેણં જેણેવ

છે. વિચાર કરીને જ્યાં માતા-પિતા હતાં ત્યાં
 જાય છે. ત્યાં જઈને એ હાથ જોડીને યાવત્ આ
 પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા :-

શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામી પધાર્યા છે,
 તેથી શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને વંદન-
 નમસ્કાર યાવત્ પર્યુપાસના કરવા માટે હું જઈ છું.

૧૨- ત્યારે સુદર્શન શેઠને તેના માતા-પિતાએ
 આ પ્રમાણે કહ્યું :-હે પુત્ર ! અર્જુનમાળી યાવત્
 લોકોની ઘાત કરતો થકો ફરી રહ્યો છે. તેથી
 હે પુત્ર ! તમે શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને
 વંદના કરવા માટે જાઓ નહીં. જો ત્યાં જાશો
 તો તમારા શરીરને આપત્તિ થશે. તેથી તમે
 અહીંયા બેસીને જ શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર
 સ્વામીને વંદના-નમસ્કાર કરી લ્યો.

૧૩- માતા-પિતાને ઉત્તર સાંભળી સુદર્શન શેઠે
 માતાપિતાને આ પ્રમાણે કહ્યું :-

હે માતા-પિતા ! અહિંયા પધારેલ આ
 નગરમાં બિરાજમાન થયેલ અહીંયા સમવસ્તુત
 (સમવસરણુને પ્રાપ્ત) શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર
 સ્વામીને શું હું અહીંયા ઘરમાં બેઠા બેઠા જ
 વંદન કરું ? નમસ્કાર કરું ? (એવું કહી પણ ન
 બને) તેથી હે માતા-પિતા ! આપની આજ્ઞા
 પ્રાપ્ત થવા પર હું ત્યાં જઈને જ ભગવાન
 મહાવીર સ્વામીને વંદન કરીશ યાવત્ તેમની
 પર્યુપાસના કરીશ

ત્યાર પછી માતા-પિતા જ્યારે તે સુદર્શન
 શેઠને અનેક વચનોથી યાવત્ વિશિષ્ટ વચનોથી
 સમજાવવામાં સમર્થ થયા નહીં ત્યારે બોલ્યા-
 હે દેવાનુપ્રિય ! જેમ તમને સુખ ઊપજે તેમ કરો.

ત્યાર પછી સુદર્શન શેઠે માતા-પિતાની
 આજ્ઞા મેળવીને સ્નાન કર્યું શુદ્ધ વસ્ત્રોને ધારણ
 કર્યા. યાવત્ અનેક પ્રકારના આભૂષણોથી શરીરને
 અલકૃત કરીને પોતાના ઘરેથી નીકળ્યા. ઘરેથી

ગુણસિલે ચેતિએ જેણેવ સમણે ભગવં
મહાવીરે તેણેવ પહારેતથ ગમણાણ ।

૧૪- તણે જ સે મોગ્ગરપાણી જક્કલે સુદંસણં
સમણોવાસયં અદૂરસામંતેણં વીતીવય-
માણં ૨ પાસડ, પાસિત્તા આસુરુત્તે ૫ ।
તં પલસહસ્સનિપ્પક્કં અયોમયં મોગ્ગરં
ઉલ્લાલેમાણે ૨ જેણેવ સુદંસણે સમણો-
વાસણે તેણેવ પહારેતથ ગમણાણ ।

૧૫- તણે જ સે સુદંસણે સમણોવાસણે મોગ્ગર-
પાણી જક્કલં એજ્જમાણં પાસડ, પાસિત્તા
અભીણે અતત્થે અણુવિવગ્ગે અક્કલુભિણે અચ્ચ-
લિણે અસંભંતે વત્થંતેણં ભૂમિં પમજ્જડ, કરયલં
એવં વયાસી-
નમોઽત્થુ જં અરિહંતાણં જાવ સંપત્તાણં ।
નમોઽત્થુ જં સમણસ્સ જાવ સંપાવિડ-
કામસ્સ । પુર્વિવં ચ જં મણે સમણસ્સ
ભગવતો મહાવીરસ્સ અન્તિણે થૂલણે
પાણાતિવાતે પચ્ચક્કલાતે જાવજ્જીવાતે,
થૂલતે મુસાવાતે, થૂલતે અદિન્નાદાણે,
સદારસંતોસે કતે જાવજ્જીવાતે, ઇચ્છા-
પરિમાણે કતે જાવજ્જીવાતે । તં ઇદાણિપિ
જં તસ્સેવ અંતિયં સવ્વં પાણાતિવાતં
પચ્ચક્કલામિ જાવજ્જીવાણે, મુસાવાયં,
અદત્તાદાણં, મેહુણં, પરિગ્ગહં
પચ્ચક્કલામિ જાવજ્જીવાણે । સવ્વં કોહં
જાવ મિચ્છાદંસણસલ્લં પચ્ચક્કલામિ

નીકળીને પગપાળા (પગે ચાલીને) જ રાજગૃહ
નગરના મધ્ય ભાગમાં થઈને તેણે મુદ્દગરપાણિ
ચક્ષુના મદિરની પાસે, જ્યાં ગુણશિલક ઉદ્યાન
હતું, જ્યાં શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી
હતા, ત્યાં જવા માટે પ્રસ્થાન કર્યું .

૧૪- ત્યાર પછી તે મુદ્દગરપાણિ ચક્ષુ શ્રમણો-
પાસક સુદર્શનને, અતિ દૂરથી પણ નહીં અને
અતિ નજીકથી પણ નહીં એ પ્રમાણે, આવી
રહ્યો. જોઈને અતિશય ક્રોધાયમાન થયો, રોષવાળો
થયો, અતિશય ક્રોધથી લીધણુ બન્યો, ક્રોધની
જ્વાલાઓથી જલતા અથવા દાંત કચકચાવતા
તેણે હજાર પલનો બનેલ લોઢાનાં મુદ્દગરને
ઉછાળ્યો. ઉછાળીને જ્યાં શ્રમણોપાસક સુદર્શન
શેઠ હતા ત્યાં જવાનો નિશ્ચય કર્યો

૧૫- સુદર્શન શેઠ મુદ્દગરપાણિ ચક્ષુને પોતાની
તરફ આવતો જુઓ છે. તેને જોઈને તે જરાય
ભયભીત થયા નહીં. તે ભયરહિત, ત્રાસરહિત,
ઉદ્વિગ્નતા રહિત, ક્ષોભરહિત, સ્થિર, અસંભાનત
રહ્યા. ને વસ્ત્રના અગ્રભાગથી ભૂમિને શુદ્ધ કરે
છે અને બંને હાથ જોડી આ પ્રમાણે બોલે છે-

અરિહત યાવત્ મોક્ષને પ્રાપ્ત થયેલા
ભગવાનને તેમજ મોક્ષને પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા
રાખનાર શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને
નમસ્કાર હો. મેં પહેલા શ્રમણ ભગવાન મહાવીર
સ્વામી પાસે જીવનપર્યન્તને માટે સ્થૂલ પ્રાણુ-
તિપાત, સ્થૂલ મૃષાવાદ, અને સ્થૂલ અદત્તાદાનનો
ત્યાગ કરેલ છે જીવનપર્યન્ત સ્વદાર-સંતોષ
વ્રતને ધારણ કર્યું છે જીવન પર્યન્ત ઇચ્છાઓને
મર્યાદિત કરીને અપરિગ્રહ આણુવ્રત ગ્રહણ કરેલ
છે તેથી આજે પણ તેમની જ (ભગવાનની જ)
સાક્ષીથી સર્વવિધ પ્રાણુતિપાત, મૃષાવાદ, ચૌર્ય,
મૈથુન, તેમજ પરિગ્રહનો જીવનપર્યન્ત ત્યાગ
કરું છું તેમજ યાવત્ જીવન સર્વ પ્રકારના ક્રોધનો

જાવજ્જીવાએ, સવ્વં અસણં પાણં ખાઈમં
સાઈમં ચઉવ્વિહંપિ આહારં પચ્ચક્ખામિ
જાવજ્જીવાએ । જહ્વં ણં એત્તો ઉવસગ્ગાતો
મુચ્ચિસ્સામિ તો મે કપ્પેતિ પારેત્તતે,
અહ્વં ણો એત્તો ઉવસગ્ગાતો મુચ્ચિસ્સામિ,
તત્તો મે તહા પચ્ચક્ખાતે ચેવ ત્તિ કટ્ટુ
સાગારં પઢિમં પઢિવજ્જહ્વં ।

૧૬- તએ ણં સે મોગ્ગરપાણી જક્ખે તં પલસ-
હસ્સનિપ્પફન્નં અયોમયં મોગ્ગરં ઉલ્લાલે-
માણે ૨ જેણેવ સુદંસણે સમણોવાસએ
તેણેવ ઉવાગચ્છહ્વં, ઉવાગચ્છિત્તા નો ચેવ
ણં સંચાએહ્વં સુદંસણં સમણોવાસયં તેયસા
સમભિપ્પઢિત્તએ । તએ ણં સે મોગ્ગરપાણી
જક્ખે સુદંસણં સમણોવાસયં સવ્વઓ
સમંતાઓ પરિઘોલેમાણે ૨ જાહે ણો
ચેવ ણં સંચાએહ્વં સુદંસણં સમણોવાસયં
તેયસા સમભિપ્પઢિત્તએ, તાહે સુદંસણસ્સ
સમણોવાસયસ્સ પુરતો સપક્ખિં, સપ્પહિ-
દ્ધિં ઠિચ્ચા સુદંસણ સમણોવાસયં
અણિમિસાએ દિટ્ઠીએ સુચિરં ણિરિક્ખહ્વં,
ણિરિક્ખિત્તા અજ્જુણયસ્સ માલાગારસ્સ
સરીરં વિપ્પજહ્વં, વિપ્પજહિત્તા પલસહ-
સ્સનિપ્પફન્નં અયોમયં મોગ્ગરં ગહાય
જામેવ દિસં પાઉબ્ભૂતે, તામેવ દિસં
પઢિગતે ।

તએ ણં સે અજ્જુણએ માલાગારે મોગ્ગર-
પાણિણા જક્ખેણં વિપ્પમુક્કે સમાણે
ધસત્તિ ધરણિતલંસિ સવ્વંર્ગોહ નિવહિએ ।
તએ ણં સે સુદંસણે સમણોવાસએ નિરુવસ-
ગ્ગમિત્તિ કટ્ટુ પઢિમં પારેહ્વં ।

આવત્ મિથ્યાદર્શન શલ્યનો ત્યાગ કરું છું,
તેમજ જીવનપર્યન્ત અશન, પાન, આદિમ,
અને સ્વાદિમ આ ચારે પ્રકારના આહારનો પણ
ત્યાગ કરું છું. જો હું આ ઉપસર્ગથી (સંકટથી)
મુક્ત થઈશ તો પારણું કરીશ અને જો આ ઉપ-
સર્ગથી મુક્ત ન થાઉં તો જીવનપર્યન્ત મારી આ
પ્રતિજ્ઞા રહેશે. આ પ્રમાણે કહીને સુદર્શન શેઠ
સાગાર (આગાર- છૂટવાળી) પ્રતિજ્ઞા ગ્રહણ
કરે છે.

૧૬- ત્યાર પછી તે મુદ્ગરપાણિ ચક્ષ હજાર
પલનું બનેલ લોહમય મુદ્ગરને ઉછાળતો.
ઉછાળતો જ્યાં શ્રમણોપાસક સુદર્શન શેઠ હતા
ત્યાં આવે છે (આવીને તેનાપર આક્રમણ કરવા
ઈચ્છે છે) પરંતુ શ્રમણોપાસક સુદર્શન શેઠના
તેજના કારણે તે આક્રમણ કરવામાં સમર્થ થઈ
શક્યો નહીં. ત્યારે શ્રમણોપાસક સુદર્શન શેઠની
ચારેય બાજુ ફરવા લાગ્યો. પણ સુદર્શન
શ્રમણોપાસક ઉપર આક્રમણ કરી શક્યો નહિ.
ત્યાર પછી તે શ્રમણોપાસક સુદર્શને અનિમેષ
દૃષ્ટિએ (પલક હલાવ્યા વગર) ઘણી વાર સુધી
જોવે છે. જોઈને અર્જુન માળીના શરીરને છોડી
દે છે પછી હજાર પલથી બનેલ લોહના
મુદ્ગરને લઈને જે દિશામાંથી આવ્યો હતો તે
દિશામાં આવ્યો ગયો.

ત્યાર પછી તે અર્જુનમાળી મુદ્ગરપાણિ
ચક્ષથી મુક્ત થવા પર “ધસ” એવા શબ્દથી
(ધકામ એવા અવાજથી) બધા અંગોથી ભૂમિ-
તલ પર પડી ગયો ત્યારે શ્રમણોપાસક સુદર્શન
શેઠને જણાયું કે વિદ્ય દ્વર થઈ ગયું છે એમ
જાણી તે પોતાની પ્રતિજ્ઞાનું પારણું કરે છે.

૧૭- તદ્દં નં સે અજ્જુણદ મ્માલાગારે તત્થો મુહુત્તંતરેણ આસત્થે સમાણે ઉદ્દેઢ, ઉદ્ધિત્તા સુદંસણં સમણોવાસયં દવં વયાસી-

તુભ્ભે નં દેવાણુપ્પિયા ! કે કહિં વા સંપત્થિયા ? તદ્દં નં સે સુદંસણે સમણો-વાસદ અજ્જુણયં મ્માલાગારં દવં વયાસી-દવં લલુ દેવાણુપ્પિયા ! અહં સુદંસણે તામં સમણોવાસદ, અભિગયજીવાજીવે ગુણસિલદ ચેતિદ સમણં મ્મગવં મ્માહાવીરં વંદિત્તં સંપત્થિદ, તદ્દં નં સે અજ્જુણદ મ્માલાગારે સુદંસણં સમણોવાસયં દવં વયાસી-

‘તં ઇચ્છામિ નં દેવાણુપ્પિયા ! અહમવિ તુભ્ભદ સંદ્ધિ સમણં મ્મગવં મ્માહાવીરં વંદિત્તદ જાવ પજ્જુવાસિત્તદ । ‘અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા !’

તદ્દં નં સે સુદંસણે સમણોવાસદ અજ્જુ-ણદણં મ્માલાગારેણં સંદ્ધિ જેણેવ ગુણ-સિલદ ચેતિદ જેણેવ સમણે મ્મગવં મ્મા-વીરે તેણેવ ઉવાગચ્છદ્, ઉવાગચ્છિત્તા અજ્જુણદણં મ્માલાગારેણં સંદ્ધિ સમણં મ્મગવં મ્માહાવીરં તિલ્લુત્તો જાવ પજ્જુ-વાસદ્ ।

તદ્દં ન સમણે મ્મગવં મ્માહાવીરે સુદંસણસ્સ સમણોવાસયસ્સ અજ્જુણયસ્સ મ્માલાગારસ્સ તીસે યં ધમ્મકહા, સુદંસણે પડિગદ ।

૧૮- તદ્દં નં સે અજ્જુણદ મ્માલાગારે સમણસ્સ મ્મગવો મ્માહાવીરસ્સ અંતિદ ધમ્મં સોચ્ચા, નિસમ્મ હદ્ધ-તુદ્ધં દવં વયાસી-સદ્દહામિ નં મંતે ! નિગ્ગંયં પાવયણં

૧૭-અર્જુન માળી અંતર્મુદૂર્ત પછી-થોડા સમ-યમાં સ્વસ્થ થઈને ઊઠે છે અને ઊઠીને શ્રમણોપાસક સુદર્શનને આ પ્રમાણે કહે છે :-

હે દેવાનુપ્રિય ! આપ કોણ છો ? અને કયાં જઈ રહ્યા છો ? ત્યારે શ્રમણોપાસક સુદર્શને અર્જુનમાળીને આ પ્રમાણે કહ્યું :- હે દેવાનુપ્રિય ! હું જીવ અને અજીવનો જ્ઞાતા શ્રમણોપાસક સુદર્શન છું અને ગુણશિલક ઉદ્યાનમાં લગવાન મહાવીર સ્વામીને વંદન-નમસ્કાર કરવા તેમજ તેમની પર્યુપાસના (ભક્તિ) કરવા માટે જાઉં છું. ત્યારે અર્જુનમાળીએ કહ્યું-હું પણ આપની સાથે શ્રમણ લગવાન મહાવીર સ્વામીને વંદન યાવત પર્યુપાસના કરવા માટે આવવા ઇચ્છું છું. સુદર્શન શેઠે કહ્યું: જેમ તમને સુખ ઊપજે તેમ કરો.

ત્યાર પછી તે શ્રમણોપાસક સુદર્શન શેઠ અર્જુનમાળીને પોતાની સાથે લઈ ગુણશિલક નામના ઉદ્યાનમાં જ્યાં શ્રમણ લગવાન મહાવીર સ્વામી બિરાજમાન હતા ત્યાં આવે છે આવીને અર્જુનમાળી સાથે શ્રમણ લગવાન મહાવીર સ્વામીને ડાબી બાજુથી શરૂ કરીને ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા કરે છે યાવત વંદન-નમસ્કાર કર્યા પછી તેની પર્યુપાસના કરે છે

ત્યાર પછી શ્રમણ લગવાન મહાવીરસ્વામી શ્રમણોપાસક સુદર્શન શેઠને અને અર્જુનમાળીને તેમજ પરિષદને (જનસમુદાયને) ધર્મદેશના સંભળાવે છે. ધર્મદેશના સંભળી સુદર્શન શેઠ પાછા આલ્યા ગયા.

૧૮ ત્યાર પછી અર્જુનમાળી શ્રમણ લગવાન મહાવીરસ્વામી પાસેથી ધર્મ સંભળીને અને દ્વય-ગમ કરીને અત્યંત હર્ષિત થયો, સંતુષ્ટ થયો અને કહેવા લાગ્યો, ભંતે ! હું નિર્ઘય પ્રવચન પર શ્રદ્ધા કરું છું, રૂચિ કરું છું, પ્રતીતિ કરું છું.

જાવ અન્બુટ્ઠેમિ । 'અહાસુહં દેવાણુ-
પ્પિયા !

તેની આરાધના માટે (સંયમ માર્ગમાં) ઉપસ્થિત થાઉં છું ભગવાને કહ્યું- હે દેવાનુપ્રિય ! જેમ તમારા આત્માને સુખ લેખે તેમ કરો.

ભગવાનની અનુમતિ મેળવી અર્જુન માળી ઉત્તર-પૂર્વ દિશામાં એટલે ઇશાન ખૂણામાં જાય છે અને ત્યાં જઈને પોતાની મેળે જ પચ્ચમુષ્ટિ લોચ કરીને યાવત્ સાધુ બનીને સમિતિ શુષ્પિત આદિથી સમ્પન્ન થઈને સંયમમય જીવન વ્યતીત કરવા લાગે છે

૧૯- તદ્દં નં સે અજ્જુણે માલાગારે ઉત્તર-
પુરત્થિમે દિસિમાણે અવક્કમહ, અવક્ક-
મિત્તા સયમેવ પંચમુદ્ધિયં લોયં કરેહ,
કરિત્તા જાવ અણગારે જાતે જાવ
વિહરહ ।

તદ્દં નં સે અજ્જુણે અણગારે જં ચેવ
દિવસં મુંડે જાવ પવ્વહિણ, તં ચેવ દિવસં
સમણં ભગવં મહાવીરં વંદહ, ણમંસહ
વંદિત્તા ણમંસિત્તા હમં ઇયારૂવં અભિ-
ગ્ગહં ઉગ્ગિણહહ-કપ્પહ મે જાવજ્જીવાણે
છટ્ઠંછટ્ઠેણં અણિવિલ્લેપેણં તવોકમ્મેણં
અપ્પાણં ભાવેમાણસ્સ વિહરિત્તેણ, ત્તિ
કટ્ટુ અયમેયારૂવં અભિગ્ગહં ઓગેણહહ,
ઓગેણિહ્તા જાવજ્જીવાય જાવ વિહરહ ।

તદ્દં નં સે અજ્જુણે અણગારે છટ્ઠવલ્લમ-
ણપારણયંસિ પઢમપોરિસીણે સજ્જ્ઞાયં
કરેહ, જહા ગોયમસામી જાવ અહહ ।

૨૦- તદ્દં નં અજ્જુણયં અણગારં રાયગિહે ણયરે
ઉચ્ચ જાવ અહમાણં બહવે ઇત્થીઓ ય
પુરિસા ય ડહરા ય મહલ્લા ય જુવાણા
ય એવં વયાસી-

૧૯- અર્જુનમુનિએ જે દિવસે દીક્ષિત થયા હતા તે જ દિવસથી શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામીને વદના-નમસ્કાર કરીને આ અભિગ્રહ ગ્રહણ કર્યો હતો કે-ભગવન ! આજથી લઈ જીવનપર્યન્ત નિરન્તર ષષ્ઠ-ભક્તની તપસ્યા કરીને આત્માને ભાવિત કરતો થકો જીવન વ્યતીત કરીશ. આ પ્રમાણે અર્જુન મુનિ અભિગ્રહ ધારણ કરીને જીવન વ્યતીત કરવા લાગ્યા.

અર્જુન મુનિ પારણાના દિવસે પહેલા પહોરે સ્વાધ્યાય, ખીન્ન પહોરે ધ્યાન કરે છે અને ત્રીજા પહોરે જેવી રીતે ગૌતમ સ્વામી ભગવાન પાસેથી આજ્ઞા પ્રાપ્ત કરીને ભિક્ષા માટે નગરમાં બેઠા કરતા હતા તેવી જ રીતે અર્જુનમુનિ પણ ભગવાન પાસેથી આજ્ઞા મેળવીને ગોચરી માટે નગરમાં બેઠા કરે છે

૨૦- રાજગૃહ નગરમાં ધનવાન, નિર્ધન તેમજ મધ્યમ કુળોમાં ગોચરી માટે બેઠા કરતા અર્જુન મુનિને જોઈને ઘણી સ્ત્રીઓ, અનેક પુરુષો તથા બાળકો, વૃદ્ધો તેમજ યુવકો આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા :-

इमेणं मे पिया मारिते, माया मारिया,
भगिणी मारिया, भज्जा मारिया, पुत्ते
मारिए, धूया मारिया, सुण्हा मारिया,
इमेणं मे अन्नयरे सयणसंबंधिपरिजणे
मारिए, त्ति कट्टु अप्पेगइया अक्कोसंति,
अप्पेगइया हीलंति, निंदंति, खिसंति,
गरिहंति, तज्जेति, तालेति ।

तए णं से अज्जुणए अणगारे तेहिं बहूहि
इत्थीहिं य पुरिसेहिं य डहरेहिं य
महल्लेहिं य जुवाणएहिं य आकोसेज्जमाणे
जाव तालेज्जमाणे तेसिं मणसावि अप-
उस्समाणे सम्मं सहइ, सम्मं खमइ, सम्मं
तित्तिक्खइ, अहियासेइ । सम्मं सहमाणे,
खममाणे, तित्तिक्खमाणे अहियासमाणे
रायगिहे णयरे उच्चणीयमज्झिमकुलाइं
अडमाणे जइ भत्तं लभइ, तो पाणं न
लभइ, जइ पाणं लभइ तो भत्तं न लभइ ।
तए णं से अज्जुणए अदीणे, अविमणे,
अकलुसे अणाइले, अविसाई, अपरित्त-
तजोगी अडइ, अडित्ता रायगिहाओ
नगराओ पडिणिक्खमइ, पडिणिक्खमित्ता
जेणेव गुणसिलए जेणेव समणे भगवं
महावीरे जहा गोयमसामी जाव पडि-
दंसेइ, पडिदंसित्ता समणेणं भगवया
महावीरेणं अब्भणुण्णाए अमुच्छिए ४
विलमिव पण्णगभूएणं अप्पाणेणं तमाहारं
आहारेइ ।

આણે મારા પિતાને મારી નાખ્યા હતા. કોઈક
કહેવા લાગ્યા— આણે મારી માતાને મારી નાંખી
હતી, એવી જ રીતે મારી બહેન, સ્ત્રી, પુત્ર,
પુત્રી અને મારી પુત્રવધૂને મારી નાંખ્યા હતા,
આણે મારા બીજા સ્વજનોને, સગા—સંબંધીઓને,
લાગીદારોને તેમજ દાસ—દાસીઓની ધાત કરેલ
છે. આ પ્રમાણે બોલતાં તેમાંથી કેટલાક તેને
કડવા વચનો કહી ફટકારે છે, કેટલાક તેની
અવહેલના કરે છે. કેટલાક નિંદા કરે છે. કેટલાક
દુર્વચન કહીને તેને કેદિત કરવાનો પ્રયત્ન કરે
છે, તેના દોષો બતાવે છે, તેનો તિરસ્કાર કરે
છે લાઠી ઈટ આદિથી મારે છે.

ત્યારે ઘણી સ્ત્રીઓ, પુરુષો, બાળકો, વૃદ્ધો
તથા યુવકો દ્વારા આકેશિત થયેલ યાવત્ તાડિત
થયેલ અર્જુનમુનિ તેઓ ઉપર મનથી પણ દ્રેષ
કરતા ન હતા બધી યાતનાઓને તે સમ્યક્
રીતે સહન કરે છે, રૂડી રીતે ખમે છે, દીનતા
વિના બધું સહન કરે છે, નિર્જરાની ભાવનાથી
શુદ્ધ અતઃકરણપૂર્વક સહન કરે છે રૂડી ભાવનાથી
સહન કરતા થકા, ક્ષમા કરતા, સહન કરતા,
નિર્જરાની ભાવનાથી સહન કરતા હતા. રાજગૃહ
નગરમાં ધનવાન, નિર્ધન અને મધ્યમ કુળોમાં
બમણ કરતા તેમને જો અન્ન મળે તો પાણી ન
મળે અને જો પાણી મળે તો અન્ન ન મળે.

અન્નાદિ પ્રાપ્ત નહિ થવા છતાં પણ અર્જુન-
મુનિ મનમાં દીનતા ઉત્પન્ન ન થવા દેતા, નારાજ
થતા નહિ, ક્રોધ કરતા નહિ, અતઃકરણને નિર્મળ
રાખતા, નિરાશ થતા નહિ અને થાક્યા વિના
સમાધિ ભાવથી ગોચરી માટે બમણ કરતા હતા.
આ રીતે બમણ કરીને તે રાજગૃહ નગરમાંથી
નીકળે છે નીકળીને જ્યાં ગુણશીલક નામનું
ઉદ્યાન હતું, જ્યાં શ્રમણ લગવાન મહાવીર
સ્વામી બિરાજમાન હતા, ત્યાં આવ્યા. જેવી
રીતે ગૌતમ સ્વામી યાવત્ લગવાનને આહાર

ખતાવે છે ખતાવીને શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામી પાસેથી આજ્ઞા મેળવી, મૂર્ચ્છાભાવથી રહિત, ગૃહ્ધિરહિત, લોબનમાં રાગરહિત, આસક્તિથી રહિત, જેમ સર્પ ખીલમાં પ્રવેશ કરે છે, તેમ સ્વયં આહાર કરે છે.

૨૧- તદ્દર્શનં સમયે ભગવં મહાવીરે અણ્ણયા કયાઈં રાયગિંહાઓ ણયરાઓ પડિણિ-
ક્ખમઈ, પડિણિક્ખમિત્તા બંહિં જણવય-
વિહારં વિહરઈ । તદ્દર્શનં સે અજ્જુણ-
અણગારે તેણં ઓરાલેણં વિઝલેણં પયત્તેણં
પગ્ગહિણં મહાનુભાગેણં તવોકમ્મેણં
અપ્પાણં ભાવેમાણે બહુપુણે છમ્માસં
સામણ્ણપરિયાયં પાઝણઈ, અદ્ધમાસિયાણ
સંલેહણાણ અપ્પાણં ઝૂસેઈ, તીસં ભત્તાઈં
અણસણાણ છેદેઈ, છેદિત્તા જસ્સઢ્ઢાતે
કીરઈ જાવ સિદ્ધે ।

૨૧- ત્યાર પછી શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વામી એક દિવસ રાજગૃહ નગરથી વિહાર કરીને બહાર જનપદ-દેશાન્તરમાં વિચરી રહ્યા હતા. તે અર્જુન સુનિ પ્રધાન, વિશાળ, ભગવાન મહાવીર પાસેથી ગૃહીત, ઉત્કૃષ્ટ ભાવનાપૂર્વક સ્વીકારેલ મહાન પ્રભાવશાળી તપકર્મથી પોતાના આત્માને ભાવિત કરતા થકા પૂરા છ મહિના સુધી શ્રમણુ-પર્યાયનું પાલન કરે છે

અર્ધમાસિક (૧૫ દિવસના) સંલેખના (સંતારા) થી પોતાના આત્માને ભાવિત કરે છે ત્રીસ ભક્તને અનશન દ્વારા છોડે છે. અન્તમાં જે પ્રયોજન માટે સાધુજીવન અંગીકાર કર્યું હતું, યાવત્ તે પ્રયોજનને સિદ્ધ કરીને સિદ્ધિગતિ પ્રાપ્ત કરે છે.

અધ્યયન ચતુર્થથી ચૌદમા સુધી

૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં રાયગિહે નયરે
ગુણસિલે ચેતિણે । તત્થ ણં સેણિણે
રાયા, કાસવે ણામં ગાહાવર્દે પરિવસઈ,
જહા મંકાતિ, સોલસ વાસા પરિયાઓ,
વિપુલે સિદ્ધે ।

૨- એવં લેમતેઽવિ ગાહાવર્દે, નવરં કાગંદી
નયરી, સોલસ વાસા પરિયાઓ, વિપુલે
પવ્વણે સિદ્ધે ।

૩- એવં ધિતિહરેવિ ગાહાવર્દે, કામંદી નયરી
સોલસ વાસા પારિયાઓ જાવ વિપુલે
સિદ્ધે ।

૪- એવં કેલાસેવિ ગાહાવર્દે, નવરં સાગેણ
નયરે, વારસ વાસાઈં પરિયાઓ, વિપુલે
સિદ્ધે ।

૫- એવં હરિચંદણે વિ ગાહાવર્દે, સાગેણ,
વારસ વાસાઈં પરિયાઓ, વિપુલે સિદ્ધે ।

૬- એવં વારત્તતે વિ ગાહાવર્દે, નવરં રાય-
ગિહે નયરે, વારસ વાસા પરિયાઓ,
વિપુલે સિદ્ધે ।

૧- તે કાળે અને તે સમયે રાજગૃહ નામનું
નગર હતું. તેમાં ગુણશિલક નામનું ઉદ્યાન હતું.
ત્યાં શ્રેષ્ઠિક રાજા રાજ્ય કરતા હતા. ત્યાં કાશ્યપ
નામના એક ગાથાપતિ ધનવાન શ્રેષ્ઠ રહેતા હતા.
મંકાતિ શેઠની જેમ તે પણ ભગવાન મહાવીર
સ્વામી પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરી સોળ વર્ષ સંય-
મનું પાલન કરીને વિપુલાચલ ઉપર સિદ્ધિ
પ્રાપ્ત કરી.

૨- કાશ્યપની જેમ ગાથાપતિ ક્ષેમકે પણ ભગવાન
મહાવીર સ્વામી પાસે દીક્ષા ગ્રહણ કરી સોળ
વર્ષ સુધી સંયમ પાળી વિપુલ ગિરિપર સિદ્ધપદ
પ્રાપ્ત કર્યું. અંતર માત્ર એટલું જ હતું કે
એમની નગરી કાકંદી હતી.

૩- શેઠ ક્ષેમકની જેમ ગાથાપતિ ધૃતિધરે પણ
ભગવાન મહાવીર સ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી. સોળ
વર્ષ સુધી સંયમ પાળી વિપુલ પર્વતપર સિદ્ધ
થયા. એમની કામદી નગરી હતી.

૪- આ જ પ્રમાણે ધૃતિધરની જેમ ગાથાપતિ કૈલાસ
પણ દીક્ષિત થઈ વિપુલગિરિ પર સિદ્ધ થયા.
અંતર માત્ર એટલું જ છે કે તેનું નગર સાકેત
(અયોધ્યા) હતું અને બાર વર્ષ સુધી સંયમ
પાળ્યો.

૫- ગાથાપતિ કૈલાસની જેમ ગાથાપતિ હરિચંદને
પણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી પાસે દીક્ષા લીધી.
બાર વર્ષ સુધી સંયમ પાળીને સિદ્ધ થયા એમનું
પણ નગર સાકેત હતું.

૬- હરિચંદનની જેમ ગાથાપતિ વારાત્તકે પણ
દીક્ષિત થઈ બાર વર્ષ સુધી સંયમ પાળી વિપુલ-
ગિરિ પર સિદ્ધ થયા. અંતર માત્ર એટલું જ કે
એમનું રાજગૃહ નગર હતું.

૭- એવં સુદંસણે વિ ગાહાવર્ઘે, નવરં વાણિય-
ગામે ણયરે, દ્વત્તિપલાસણ ચેતિણ, પંચ
વાસા પરિયાઓ, વિપુલે સિદ્ધે ।

૮- એવં પુણ્ણભદ્દે વિ ગાહાવર્ઘે, વાણિયગામે
ણયરે, પંચ વાસા પરિયાઓ, વિપુલે સિદ્ધે ।

૯- એવં સુમણભદ્દે વિ ગાહાવર્ઘે, નવરં સાવત્થી
ણયરી, બહુવાસપરિયાઓ, વિપુલે સિદ્ધે ।

૧૦- એવં સુપિદ્ધે વિ ગાહાવર્ઘે, સાવત્થી
ણયરી, સત્તાવીસં વાસાઈ પરિયાઓ,
વિપુલે સિદ્ધે ।

૧૧- એવં મેહે વિ ગાહાવર્ઘે, રાયગિહે ણયરે,
બહુવં વાસાઈ પરિયાઓ, વિપુલે સિદ્ધે ।

૭- ગાથાપતિ વારત્તકની જેમ ગાથાપતિ સુદર્શન
પણુ દીક્ષિત થઈને વિપુલગિરિપર સિદ્ધ થયા.
અંતર માત્ર એટલું જ છે કે એ વાણિજ્યગ્રામ
નામક નગરના નિવાસી હતા અને ત્યાં દ્વત્તિપલાશ
નામનું ઉદ્યાન હતું. પાંચ વર્ષ સંયમપર્યાય
પાળી વિપુલ પર્વતપર સિદ્ધ થયા.

૮- સુદર્શનની જેમ ગાથાપતિ પૂર્ણભદ્ર પણુ
વાણિજ્યગ્રામ નગરમાં દીક્ષિત થઈને પાંચ વર્ષનો
દીક્ષાપર્યાય પાળીને વિપુલગિરિ પર સિદ્ધ થયા.

૯- પૂર્ણભદ્રની જેમ સુમનભદ્ર ગાથાપતિ પણુ
શ્રાવસ્તી નગરીમાં દીક્ષિત થઈને ઘણાં વર્ષો સુધી
દીક્ષાપર્યાય પાળીને વિપુલાચલ પર સિદ્ધ થયા.

૧૦- સુમનભદ્રની જેમ ગાથાપતિ સુપ્રતિષ્ઠિત
પણુ શ્રાવસ્તી નગરીમાં દીક્ષિત થઈને સત્તાવીશ
વર્ષ સુધી દીક્ષા પર્યાય પાળી વિપુલ પર્વત
ઉપર સિદ્ધ થયા.

૧૧- એજ પ્રમાણે મેઘ ગાથાપતિનું પણુ જીવન
જાણવું જોઈએ. રાજગૃહ નામનું નગર હતું.
ઘણાં વર્ષો સુધી દીક્ષાપર્યાય પાળી વિપુલ
નામક પર્વત ઉપર સિદ્ધ થયા.

પંદરમું અધ્યયન

૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં પોલાસપુરે
ળયરે, સિંરિવળે ઉજ્જાળે, તત્થં ણં પોલાસ-
પુરે ણયરે વિજયે નામં રાયા હોત્થા ।
તસ્સ ણં વિજયસ્સ રત્નો સિરી નામં દેવી
હોત્થા, વણ્ણઓ । તસ્સ ણં વિજયસ્સ
રત્નો પુત્તે સિરીએ દેવીએ અત્તએ અઙ્ગમુત્તે
નામં કુમારે હોત્થા, સૂમાલે ।

૨- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણે ભગવં
મહાવીરે જાવ સિરીવળે વિહરહ । તેણં
કાલેણં તેણં સમણં 'સમણસ્સ' ભગવઓ
મહાવીરસ્સ જેઠે અંતેવાસી ઇંદ્રભૂતી, જહા
પણ્ણત્તીએ જાવ પોલાસપુરે ણયરે ઉચ્ચ
જાવ અઙ્ગ । ઇમં ચ ણં અઙ્ગમુત્તે કુમારે
જ્ઞાતે જાવ વિભૂસિએ બહ્મહિં દારણ્ણિં ય
દારિયાહિં ય, ડિભિર્ણિં ય ડિભિયાહિં ય,
કુમારણ્ણિં ય કુમારયાહિં ય સંદ્ધિ સંપરિ-
વુડે સતો ગિહાઓ પડિનિવલ્લમઙ્ગ, પડિ-
નિવલ્લમિત્તા જેણેવ ઇંદ્રદાણે તેણેવ ઉવા-
ગએ, તેહિં બહ્મહિં દારણ્ણિં ય ૫ સંપરિવુડે
અભિરસમાણે ૨ વિહરહ ।

૩- તતે ણં મયવં ગોયમે પોલાસપુરે ણયરે
ઉચ્ચનીય જાવ અઙ્ગમાણે ઇંદ્રદાણસ્સ અદ્ધર-
સામંતેણં વીતીવયહ, તએ ણ સે અઙ્ગમુત્તે
કુમારે ભગવં ગોયમં અદ્ધરસામંતેણં

૧- તે કાળે અને તે સમયે પોલાસપુર નામનું
નગર હતું. ત્યાં શ્રીવન નામનું ઉદ્યાન હતું. તે
પોલાસપુર નગરમાં વિજય નામના રાજા હતા.
તે વિજય રાજાને શ્રી નામની પદ્મરાણી હતી.
તેનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્રમાં કથિત રાણીના
વર્ણન સમાન જાણવું. તે વિજય રાજાના પુત્ર,
શ્રીદેવીના આત્મજ અતિમુક્ત નામના કુમાર
હતા. તે સુકુમાર હાથ-પગવાળા અને સર્વાંગ
સુંદર હતા.

૨- તે કાળે અને તે સમયે શ્રમણ લગવાન
મહાવીર યાવત શ્રીવન નામનાં ઉદ્યાનમાં વિચરી
રહ્યા હતા તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ
લગવાન મહાવીરના જ્યેષ્ઠ અતેવાસી-શિષ્ય
ઇન્દ્રભૂતિ અણુગાર જેવી રીતે લગવતી સૂત્રમાં
વર્ણન કર્યું છે તે પ્રમાણે પોલાસપુર નગરમાં
સામાન્ય તેમજ મધ્ય ઘરોમાં ગોચરી માટે
ભ્રમણ કરી રહ્યા હતા આ તરફ અતિમુક્ત-
કુમાર સ્નાન કરીને યાવત સર્વ પ્રકારના આભૂ-
ષણોથી વિભૂષિત થઈને ઘણાં છોકરા, છોકરીઓ,
નાનાં બાળકો, નાની બાલિકાઓ, અવિવાહિત
કુમારો અને અવિવાહિત કુમારિકાઓથી, ઘેરા-
યેલો-તે ૧ની સાથે પોતાના ઘરેથી નીકળે છે.
નીકળીને ઇન્દ્રસ્થાન (બાળકોને રમવાનું સ્થાન)
હતું ત્યાં જાય છે. ત્યાં બધા છોકરા-છોકરીઓ,
બાલક-બાલિકાઓ, કુમાર-કુમારિકાઓથી આવૃત
થઈ કીડા કરવા લાગ્યો.

૩- લગવાન ગૌતમ સ્વામી પોલાસપુર નગરના
ઉચ્ચ, નીચ તથા મધ્યમ ઘરોમાં ગોચરી માટે
ભ્રમણ કરતા થકા ઇન્દ્રસ્થાનની કઈક પાસેથી
નીકળ્યા ત્યાં જ કઈક અગ્રીયણી જતાં તેજોને

ભગવં ગોયમે તેણેવ વીતીવયમાણં પાસઈ,
પાસિત્તા જેણેવ ભગવં ગોયમે તેણેવ ઉવાગઈ,
ઉવાગચ્છિત્તા ભગવં ગોયમં એવં વયાસી ।

૪- કે નં મંતે ! તુભે ? કિં વા અહહ ?
તઈ નં ભગવં ગોયમે અહમુત્તં કુમારં એવં
વયાસી-અમ્હે નં દેવાણુપ્પિયા ! સમણા
ણિગંગ્થા ઈરિયાસમિયા જાવ બંભયારી
ઉચ્ચનીય જાવ અહામો ।

૫- તઈ નં અહમુત્તે કુમારે ભગવં ગોયમં
એવં વયાસી-

એહ નં મંતે ! તુભે જા નં અહં તુભં
મિલ્લં દવાવેમિ ત્તિ કટ્ટુ ભગવં ગોયમં
અંગુલીઈ ગેણહઈ, ગેણહિત્તા જેણેવ સતે
ગિહે તેણેવ ઉવાગઈ । તઈ નં સા સિરી
દેવી ભગવં ગોયમં ઇજ્જમાણં પાસિત્તા
હટ્ઠ-તુટ્ઠ જાવ આસણાઓ અબ્ભુટ્ઠેઈ,
અબ્ભુટ્ઠિત્તા જેણેવ ભગવં ગોયમે તેણેવ
ઉવાગયા, ભગવં ગોયમં તિલ્લુત્તો આયા-
હિણપયાહિણં કરેઈ, કરિત્તા વંદઈ નમં-
સઈ, વંદિત્તા નમંસિત્તા વિઝલેણં અસણ-
પાણ-લાદિમંસાદિમેણં પહિલાભેઈ જાવ
પહિવિસજ્જેઈ ।

૬- તઈ નં સે અહમુત્તે કુમારે ભગવં ગોયમં
એવં વયાસી-કહિ નં મંતે ! તુભે પરિ-
વસહ ? તઈ નં ભગવં ગોયમે અહમુત્તં
કુમારં એવં વયાસી-એવં લલુ દેવાણુ-
પ્પિયા ! મમ ધમ્માયરિઈ ધમ્મોવદેસઈ
ભગવં મહાવીરે આદિકરે જાવ સંપાવિઝ-

અતિમુક્તકુમારે ભેયા ભેતાં જ તે ભગવાન
ગૌતમસ્વામીની પાસે આવ્યા અને ભગવાન
ગૌતમ સ્વામીને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા :-

૪- ભગવન્ ! આપ કોણ છો ? અને શા માટે
ફરી રહ્યા છો ? ત્યારે ભગવાન ગૌતમ સ્વામીએ
અતિમુક્તકુમારને આ પ્રમાણે કહ્યું :- હે દેવાનુ-
પ્રિય ! અમે શ્રમણ નિર્જન્ય છીએ. ધર્યાસમિતિ
આદિ પાંચ સમિતિઓના પાલક યાવત્ બ્રહ્મચારી
છીએ ઉચ્ચ, નીચ યાવત્ મધ્યમ ઘરોમાં ભિક્ષા
માટે ભ્રમણ કરીએ છીએ

૫- ત્યારે અતિમુક્તકુમારે ભગવાન ગૌતમ
સ્વામીને આ પ્રમાણે કહ્યું - આપ આવો, હું
આપને ભિક્ષા અપાવું. એમ કહી ભગવાન
ગૌતમની આગળી પકડે છે આંગળી પકડીને
જ્યાં પોતાનું ઘર હતું ત્યાં આવી પહોંચ્યા
ત્યારે શ્રીદેવી ભગવાન ગૌતમને આવતા જુએ
છે ભેળંને અત્યંત હર્ષિત અને સતુષ્ટ થઈ
યાવત્ આસન ઉપરથી બિઠી-બિઠી થઈ ગઈ
બિઠીને જ્યાં ભગવાન ગૌતમ હતા ત્યાં આવે છે.
ભગવાન ગૌતમ સ્વામીને જમણી બાજુથી લઈ
ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા કરે છે પ્રદક્ષિણા કરીને વંદના-
નમસ્કાર કરે છે વંદના નમસ્કાર કરીને વિપુલ
અન્ન, પાણી, આદિમ (મેવા મિઠાઈ આદિ)
તથા સ્વાદિમ-ચાર પ્રકારનાં આહારથી પ્રતિ-
લાલિત કરે છે. યાવત્ તેમને સન્માનપૂર્વક
વિક્ષાય આપે છે

૬- ત્યાર પછી ભગવાન ગૌતમ સ્વામીને અતિ-
મુક્તકુમારે આ પ્રમાણે પ્રશ્ન કર્યો - હે ભગવન્ !
આપ ક્યાં રહો છો ? ત્યારે ભગવાન ગૌતમે
અતિમુક્તકુમારને કહ્યું :- હે દેવાનુપ્રિય ! મારા
ધર્માચાર્ય, ધર્મોપદેશક, ધર્મતીર્થની સ્થાપના
કરનાર, યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્તિની કામના રાખવા-

કામે ઇહેવ પોલાસપુરસ્સ નગરસ્સ
વહિયા સિરીવળે ઉજ્જાળે અહાપહિરૂવં
ઉગ્ગહં ઉગ્ગિણ્હિત્તા સંજમેણં જાવ અપ્પાણં
ભાવેમાણે વિહરહ, તત્થ ણં અમ્હે પરિ-
વસામો ।

૭- તણે ણં સે અહમુત્તે કુમારે ભગવં ગોયમં
એવં વયાસી-ગચ્છામિ ણં ભંતે ! અહં
તુભેહિ સંદ્ધિ સમણં ભગવં મહાવીરં
પાયવંદણે ? અહામુહં દેવાણુપ્પિયા !

૮- તણે ણં સે અહમુત્તે કુમારે ભગવયા ગોય-
મેણં સંદ્ધિ જેણેવ સમણે ભગવં મહાવીરે
તેણેવ ઉવાગચ્છહ, ઉવાગચ્છિત્તા સમણં
ભગવં મહાવીરં તિક્ખુત્તો આયાહિણપયા-
હિણં કરેહ કરિત્તા વંદહ જાવ પજ્જુવા-
સહ । તણે ણં ભગવં ગોયમે જેણેવ સમણે
ભગવં મહાવીરે તેણેવ ઉવાગણે જાવ પહિ-
વંસેહ પહિવંસિત્તા સંજમેણં તવસા અપ્પાણં
ભાવેમાણે વિહરહ ।

૯- તણે ણં સમણે ભગવં મહાવીરે અહમુત્તસ્સ
કુમારસ્સ તીસે ય ધમ્મકહા । તણે ણં સે
અહમુત્તે કુમારે સમણસ્સ ભગવઓ મહા-
વીરસ્સ અંતિણે ધમ્મં સોચ્ચા નિસમ્મ
હદ્ધં તુદ્ધં જં નવરં દેવાણુપ્પિયા !
અમ્માપિયરો આપુચ્છામિ । તણે ણં અહં
દેવાણુપ્પિયાણં અંતિણે જાવ પવ્વયામિ ।
અહામુહં દેવાણુપ્પિયા ! મા પહિ-
વંધં કરેહ ।

વાળા ભગવાન મહાવીર આ પોલાસપુર નગરની
ઘડાર શ્રીવન ઉદ્યાનમાં સાધુવૃત્તિને અનુકૂળ
આશ્રયનો સ્વીકાર કરીને સચમથી યાવત્ પોતાનાં
આત્માને ભાવિત કરતા થકા વિચરી રહ્યા છે.
ત્યાં જ અમે રહ્યા છીએ.

૭- ત્યાર પછી તે અતિમુક્તકુમાર ગૌતમ સ્વા-
મીને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા—હે ભગવન !
હું આપની સાથે શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરના
ચરણ-વંદન માટે આવું ?

ગૌતમ—હે દેવાનુપ્રિય ! જેમ તમારા આત્માને
સુખ બિપળે તેમ કરો.

૮- ગૌતમ સ્વામીના એમ કહેવા પર અતિ-
મુક્તકુમાર ભગવાન ગૌતમની સાથે જ્યાં શ્રમણુ
ભગવાન મહાવીર ધિરાજમાન હતા ત્યાં આવે
છે આવીને શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરને જમણી
પાજુથી ત્રણુવાર પ્રદક્ષિણા કરે છે. વંદના કરે
છે. નમસ્કાર કરે છે. યાવત્ ભગવાનની પર્યુપા-
સના કરે છે ગૌતમસ્વામીએ શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીર જ્યાં હતા ત્યાં જ પારણા નિમિત્તે
લાવેલો આહાર ભગવાન મહાવીર સ્વામીને
ખતાવ્યો. ખતાવીને સંચમ તથા તપથી પોતાનાં
આત્માને ભાવિત કરતા થકા વિચરવા લાગ્યા.

૯- ત્યાર પછી શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર સ્વા-
મીએ અતિમુક્તકુમારને તેમજ પરિવંદને ધર્મ-
કથા સંભળાવી અતિમુક્તકુમાર, શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીર સ્વામીની ધર્મકથા સાંભળીને અને તેને
દૃઢયગમ કરીને અત્યંત પ્રસન્ન અને સંતુષ્ટ
થયા. વિશેષના એ છે કે અતિમુક્તકુમારે ભગ-
વાનને કહ્યું—હે ભગવન ! હું માતાપિતાને
પૂછીને આપની પાસે દીક્ષિત થવા ઇચ્છુ છું.
ભગવાને કહ્યું :—દેવાનુપ્રિય ! જેમ તમને સુખ
બિપળે તેમ કરો પરંતુ વિલબ ન કરો.

૧૦- તદ્દા નં સે અદ્દમુત્તે કુમારે જેનેવ અમ્મા-
પિયરો તેનેવ ઉવાગતે જાવ પવ્વહિત્તદ્દા !
અદ્દમુત્તં કુમારં અમ્માપિયરો એવં વયાસી-
બાલેસિ તાવ તુમં પુત્તા ! અસંબુદ્ધેસિ
તુમં પુત્તા ! કિણ્ણં તુમં જાણાસિ ધમ્મં ?

૧૧- તદ્દા નં સે અદ્દમુત્તે કુમારે અમ્માપિયરો
એવં વયાસી-એવં લલુ અમ્મયાઓ ! જં
ચેવ જાણામિ, તં ચેવ ન જાણામિ, જં
ચેવ ન જાણામિ, તં ચેવ જાણામિ !

તદ્દા નં તં અદ્દમુત્તં કુમારં અમ્માપિયરો
એવં વયાસી-કહં નં તુમં પુત્તા ! જં
ચેવ જાણાસિ જાવ તં ચેવ ન જાણાસિ ?
તદ્દા નં સે અદ્દમુત્તે કુમારે અમ્માપિયરો
એવં વયાસી-

જાણામિ અહં અમ્મયાઓ ! જહા જાણં
અવસ્સમરિયવ્વં, ન જાણામિ અહં અમ્મ-
તાઓ ! કાહે વા, કાંહિ વા, કહં વા,
કેચ્ચિરેણ વા ? ન જાણામિ અમ્મતાઓ !
કોંહિ કમ્માયયણોંહિ જીવા નેરહિયતિ-
રિવ્વજોણિયમણુસ્સદેવેસુ ઉવવજ્જંતિ,
જાણામિ નં અમ્મતાઓ ! જહા સર્ણહિ
કમ્માયયણોંહિ જીવા નેરહિય જાવ ઉવવ-
જ્જંતિ, એવં લલુ અહં અમ્મતાઓ ! જં
ચેવ જાણામિ તં ચેવ ન જાણામિ, જં ચેવ
ન જાણામિ, તં ચેવ જાણામિ !

૧૨- ઇચ્છામિ નં અમ્મતાઓ ! તુભ્ભેંહિ અબ્ભ-
ણુણાદ્દા જાવ પવ્વહિત્તદ્દા !

તદ્દા નં તં અદ્દમુત્તં કુમારં અમ્માપિયરો
જાહે નો સંચાણંતિ બહ્મહિ આઘવણાંહિ

૧૦- ત્યાર પછી અતિમુક્તકુમાર ન્યાં પોતાના
માતા-પિતા હતા ત્યાં આવ્યા. યાવત્ તેઓને
પોતાને દીક્ષિત થવું છે તે વાત કહી. આ
સાંભળી માતા-પિતા અતિમુક્તકુમારને આ
પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા :- હે પુત્ર ! તું હજુ બાળક
છો. હે પુત્ર ! તું અણુસમજૂ છો. તું ધર્મના
સંબંધમાં શું સમજે ?

૧૧- ત્યારે અતિમુક્તકુમારે માતા-પિતાને આ
પ્રમાણે કહ્યું :- હે માતા-પિતા ! હું જે બાણું
છું તે નથી બાણુનો અને જે નથી બાણુનો તે
બાણુ છું.

અતિમુક્તકુમારની આ વાત સાંભળી માતા
પિતાએ કહ્યું :- હે પુત્ર ! તું જે બાણુ છે તે કેવી
રીતે નથી બાણુનો ? અને જે નથી બાણુનો તે
કેવી રીતે બાણુ છે ? તું શું કહેવા માંગે છે ?

ત્યારે અતિમુક્તકુમારે માતા-પિતાને આ
પ્રમાણે કહ્યું :- હું બાણુ છું કે જે જન્મે છે તે
અવશ્ય મૃત્યુ પામે છે, પરંતુ હું એ નથી
બાણુનો કે ક્યારે, કયા સમયે, કયા સ્થાનપર
કેવી રીતે, કેટલા સમય પછી તે મૃત્યુ પામશે ?
હે માતા-પિતા ! હું એ નથી બાણુનો કે કર્મ-
બંધનના કયા કારણોથી જીવ નરકગતિમાં,
તિર્યચ ચોનિમાં, મનુષ્યચોનિમાં તથા દેવ-
ચોનિમાં ઉત્પન્ન થાય છે. પરંતુ હું એ બાણું
છું કે જીવ પોતાના કર્મોના કારણે નરકાદિ
ગતિઓમાં ઉત્પન્ન થાય છે. તેથી હે માતા-પિતા
હું કહું છું કે બાણુ છું તે નથી બાણુનો અને
નથી બાણુનો તે બાણુ છું

૧૨- હે માતા-પિતા ! આપની અનુમતિ પ્રાપ્ત
થઈ જાય તો યાવત્ દીક્ષા અગીકાર કરવા
છું

જ્યારે માતા-પિતા તે અતિમુક્તકુમારને
અનેક અનુકૂળ પ્રતિકૂળ આદિ વચનો દ્વારા

જાવ તં ઇચ્છામો તે જાયા ! એગદિવસ-
મપિ રાજસિરિં પાસિત્તે । તણે નં સે
અહિમુત્તે કુમારે અમ્માપિઝવયણમણુયત્ત-
માણે તુસિણીણે સંચિટ્ઠિ । અભિસેઓ
જહા મહાબલસ્સ નિવલ્લમણં જાવ સામાઈ-
માઈયાઈં એકારસ અંગાઈં અહિજ્જઈ,
બહૂઈં વાસાઈં સામણ્ણપરિયાઓ । ગુણરયણં
જાવ વિપુલે સિદ્ધે ।

સંયમ લેવાના વિચારથી રોકવામાં સમર્થ
ન થયા ત્યારે નિરાશ થઈને માતા-પિતાએ
અતિમુક્તકુમારને કહ્યું :- જો તારી દીક્ષા લેવાની
ઇચ્છા છે તો હે પુત્ર ! અમે એક દિવસની
તારી રાજ્યશ્રીને-રાજ્યલક્ષ્મીને જોવાની ઇચ્છા
રાખીએ છીએ.

ત્યારે અતિમુક્તકુમાર માતાપિતાના વચ-
નોનો સ્વીકાર કરીને મૌન થઈ ગયા. ત્યાર
પછીનો રાજ્યાભિષેક અને નિષ્ક્રમણ આદિનો
શેષ વૃત્તાન્ત મહાબલકુમાર જેમ સમજવો
મહાબલકુમાર જેમ દીક્ષિત થઈને અતિમુક્ત
મુનિએ આચારંગ આદિ અગિયાર અંગોનું
અધ્યયન કર્યું. શુભરત્નસંવત્સર નામની તપ-
શ્રયા કરી. ઘણા વર્ષો સુધી સંયમ પાળીને
યાવત વિપુલગિરિ ઉપર નિર્વાણપદ પામ્યા.

સોળમું અધ્યયન

તેણં કાલેણં તેણં સમણં વાણારસીએ
 ણયરીએ કામમહાવણે ચેઙ્ગે । તત્થ ણં
 વાણારસીએ અલક્ખે નામં રાયા હોત્થા ।
 તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણે ભગવં
 મહાવીરે જાવ વિહરહ । પરિસા ણિગગયા ।
 તણં ણં અલક્ખે રાયા ઇમીસે કહાણ
 લઘ્ઢટ્ઠે સમાણે હઠ્ઠતુટ્ઠે જહા કૂણિણ
 જાવ પજ્જુવાસહ । ધમ્મકહા ।

તણં ણં અલક્ખે રાયા સમણસ્સ ભગવઓ
 મહાવીરસ્સ અંતિણે જહા ઉદાયણે તહા
 ણિક્ખંતે, ણવરં જેટ્ઠં પુત્તં રજ્જે અર્હિસિ-
 ચ્છહ ।

એકકારસ અંગાહં, બહુવાસા પરિયાઓ,
 જાવ વિપુલે સિદ્ધે । એવં ધલુ જમ્બૂ !
 સમણેણં જાવ છઠ્ઠસ્સ વગ્ગસ્સ અયમટ્ઠે
 પણ્ણત્તે ।

તે કાળે અને તે સમયે વારાણસી નામની
 નગરી હતી. તેની બહાર કામમહાવન નામનું
 ઉદ્યાન હતું ત્યાં અલક્ષ નામક રાજા રાજ્ય
 કરતા હતા.

તે કાળે અને તે સમયે શ્રમણ ભગવાન
 મહાવીર સ્વામી યાવત્ વારાણસી નગરીમાં
 પધાર્યા. ત્યાંના કામમહાવન નામના ઉદ્યાનમાં
 સાધુજીવનમાં અનુકૂળ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરીને
 વિચરવા લાગ્યા. ભગવાનના દર્શન કરવા માટે
 નગરવાસીઓ નીકળ્યા. ત્યાર પછી અલક્ષ રાજા
 ભગવાનના પદાર્પણને વૃત્તાન્ત સાંભળીને પ્રસન્ન
 તેમજ સતુષ્ટ થયા જેવી રીતે કૂણિક રાજા
 ભગવાન મહાવીર સ્વામીના દર્શન કરવા ગયા,
 તેવી રીતે અલક્ષ રાજા પણ ગયા. વઢન-નમ-
 સ્કાર કરીને ભગવાનની પર્યુપાસના કરવા લાગ્યા.
 ભગવાને બધાને ધર્મોપદેશ સંભળાવ્યો.

ત્યાર પછી અલક્ષ રાજા શ્રમણ ભગવાન
 મહાવીર સ્વામીના મુખારવિન્દથી ઉપદેશ સાંભ-
 લીને, જેવી રીતે ઉદ્યાન રાજા દીક્ષિત થયા
 હતા તેવી રીતે દીક્ષિત થયા. વિશેષતા એ છે
 કે અલક્ષ રાજાએ દીક્ષિત થયા પહેલાં પોતાના
 મોટા પુત્રને રાજસિંહાસન પર બેસાડી રાજ્ય-
 સત્તા તેને સોંપી દીધી.

ત્યાર પછી સ્થવિર સતો પાસે અગિયાર
 અગોત્ર અધ્યયન કર્યું છતાં વર્ષો સુધી શ્રમણ-
 પર્યાયન પાલન કરી વિપુલાચલ પર સિદ્ધ થયા.

આ પ્રમાણે હે જંબૂ! શ્રમણ યાવત્
 ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ છટ્ઠા વર્ગને આ
 અર્થ પ્રરૂપેલ છે.

સાતમા વર્ગ

૧- જહ્ જં મંતે ! સત્તમસ્સ વગ્ગસ્સ ઉક્ખે-
વઓ । જાવ તેરસ અજ્ઞયણા પળ્લત્તા,
તંજહા -
નંદા તહ નંદવઈ, નંદોત્તર નંદસેણિયા ચેવ ।
મરુયા સુમરુયા,
મહમરુયા મરુદેવી ય અઢ્ઢમા ॥૧॥
મદ્દા ય સુમદ્દા ય, સુજાયા સુમણાતિયા ।
ભૂયદિન્ના ય બોદ્ધવ્વા,
સેણિયમજ્જાણ નામાઈ ॥૨॥

૨- જહ્ જં મંતે ! તેરસ અજ્ઞયણા પળ્લત્તા,
પઢમસ્સ જં મંતે ! અજ્ઞયણસ્સ સમણેણં
જાવ સંપત્તેણં કે અઢ્ઢે પળ્લત્તે ?

૩- એવં યલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં તેણં સમ-
ણં રાયગિહે જયરે । ગુણસિલ્લે ચેદ્દે ।
સેણિય રાયા, વળ્લઓ । તસ્સ જં સેણિ-
યસ્સ રણ્ણો નંદા નામં દેવી હોત્થા
વળ્લઓ । સામી સમોસઢે । પરિસા
ગિગ્ગયા । તણ્ જં સા નંદાદેવી ઇમીસે
કહાણે લઢ્ઢઢા સમાણી હઢ્ઢ-તુઢ્ઢા કોઢુંબિય-
પુરિસે સદ્દાવેદ્ધ, સદ્દાવિત્તા જાણં જહા
પડમાવઈ, જાવ એકારસ અંગાઈં અહિ-
જ્જિત્તા વીસં વાસાઈં પરિયાઓ જાવ
સિદ્ધા ।

એવ તેરસ વિ દેવોઓ જંદાગમેણ જેય-
વ્વાઓ । નિક્ખેવઓ ।

૧- સાતમા વર્ગનો ઉત્કેષ કરી લેવો જોઈએ.
યાવત્ સાતમા વર્ગમાં ૧૩ અધ્યયનો પ્રશ્ન્યા
છે તેઓનાં નામ આ પ્રમાણે છે: (૧) નંદા (૨)
નંદાવતી (૩) નંદોત્તરા (૪) નંદશ્રેણિકા (૫)
મરૂતા (૬) સુમરૂતા (૭) મહામરૂતા (૮)
મરૂત દેવી (૯) ભદ્રા (૧૦) સુભદ્રા (૧૧) સુભતા
(૧૨) સુભનાતિકા (૧૩) ભૂતદત્તા. આ બધા
શ્રેણિક મહારાજની રાણીઓનાં નામ છે.

૨- જંબૂસ્વામી-ભગવન્ ! સાતમા વર્ગના ૧૩
અધ્યયનો પ્રતિપાદન કર્યા છે, તો પ્રથમ અધ્ય-
યનનો શો અર્થ પ્રતિપાદન કરેલ છે ?

૩- સુધર્માસ્વામી—જંબૂ ! તે કાળે અને તે
સમયે રાજગૃહ નામનું નગર હતું. ગુણશિલક
નામનું ઉદ્યાન હતું ત્યાં શ્રેણિક રાજા રાજ્ય
કરતા હતા. રાજાનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્ર
પ્રમાણે જાણવું. તે શ્રેણિક રાજાને નંદા નામની
દેવી હતી. તેનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્ર પ્રમાણે
જાણવું. શ્રમણ ભગવાન મહાવીર સ્વામી પધાર્યા
નગરવાસીઓ ભગવાનની ધર્મદેશના સાંભળવા
નગરમાંથી નીકળ્યા. ત્યાર પછી તે નંદાદેવી આ
વૃત્તાન્તને જાણી પ્રસન્ન તેમજ સતુષ્ટ થઈ
તેણે સેવક પુરુષોને બોલાવ્યા. બોલાવીને ધાર્મિક
યાન (રથ) લાવવાની આજ્ઞા આપી જેવી રીતે
કૃષ્ણ વાસુદેવની પદરાણી પદ્માવતી ભગવાન
અરિષ્ટનેમિની એવામાં ગયા હતા, તેવી રીતે
નંદાદેવી પણ યાવત્ ભગવાન મહાવીર સ્વામીના
ચરણોમાં ઉપસ્થિત થઈ. ઉપદેશ સાંભળ્યો
વૈરાગ્ય થયો. દીક્ષિત થઈ. અગિયાર અંગોનું
અધ્યયન કર્યું. વીસ વર્ષ સુધી સંયમનું પાલન
કર્યું યાવત્ સિદ્ધ થયા.

આ જ પ્રમાણે તેરેય દેવીઓનું જીવન
નંદાદેવીની જેમ જ જાણવું જોઈએ.

આઠમો વર્ગ

પ્રથમ અધ્યયન

૧- જહ્ નં મંતે ! સમણેણં જાવ સંપત્તેણં
અટ્ઠમસ્સ અંગસ્સ અન્તગહ્ઠસાણં સત્ત-
મસ્સ વગ્ગસ્સ અયમઠ્ઠે પણ્ણત્તે, મંતે !
અંતગહ્ઠસાણં અટ્ઠમસ્સ વગ્ગસ્સ સમણેણં
જાવ સમ્પત્તેણં કે અઠ્ઠે પણ્ણત્તે ?

एवं खलु जम्बू ! समणेणं जाव सम्पत्तेणं
अन्तगह्ठसाणं अट्ठमस्स वग्गस्स दस
अज्झयणा पण्णत्ता, तंजहा-

કાલી, સુકાલી, મહાકાલી

કળ્હા, સુકળ્હા, મહાકળ્હા ।

वीरकण्हा, य ब्रह्मवा रामकण्हा तहेव च ।

पितृसेणकण्हा नवमी, दसमी,

महासेणकण्हा च ।

૨- જહ્ નં મંતે ! અટ્ઠમસ્સ વગ્ગસ્સ દસ
અજ્ઞયણા પણ્ણત્તા, પઠમસ્સ નં મંતે !
અજ્ઞયણસ્સ સમણેણં જાવ સંપત્તેણં કે
અઠ્ઠે પણ્ણત્તે ?

एवं खलु जंबू ! तेणं कालेणं तेणं सम-
एणं चंपा णामं णयरी होत्था । पुण्णभद्दे
चेइए । तत्थ णं चंपाए णयरीए कोणिए
राया । वण्णओ । तत्थ णं चंपाए णय-
रीए सेणियस्स रण्णो भज्जा, कोणियस्स
रण्णो चुल्लमाउया काली नामं देवी

૧- જખૂસ્વામી-હે ભગવન્ ! જો મોક્ષપ્રાપ્ત
શ્રમણુ ભગવાન્ મહાવીર સ્વામીએ આઠમાં અંગ
અંતઃકૃદ્દશાંગ સૂત્રના સાતમા વર્ગનો આ અર્થ
પ્રતિપાદન કર્યો છે, તો હે ભગવન્ ! અતઃક-
સૂત્રના આઠમા વર્ગનો શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ શો અર્થ પ્રતિપાદન
કરેલ છે ?

सुधर्मास्वामी- हे जंभू ! आ प्रमाणे श्रमणु
यावत् मोक्षप्राप्त भगवान् महावीर स्वामीએ
આઠમા અંગ અંતઃકૃદ્દશાંગના આઠમા વર્ગના
દશ અધ્યયનો પ્રતિપાદન કરેલ છે. તે આ
પ્રમાણે છે:—

(૧) કાલીદેવી, (૨) સુકાલીદેવી, (૩) મહાકાલી
દેવી, (૪) કૃષ્ણાદેવી, (૫) સુકૃષ્ણાદેવી, (૬)
મહાકૃષ્ણાદેવી, (૭) વીરકૃષ્ણાદેવી, (૮) રામ-
કૃષ્ણાદેવી, (૯) પિતૃસેનકૃષ્ણાદેવી, (૧૦) અને
મહાસેનકૃષ્ણાદેવી.

૨- જખૂ-ભગવન્ ! જો આઠમા વર્ગના દશ
અધ્યયનો પ્રતિપાદન કરેલ છે તો ભગવન્ !
પ્રથમ અધ્યયનનો શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત
ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ શો અર્થ પ્રતિપાદન
કરેલ છે ?

सुधर्मा स्वामी- जंभू ! ते कण्ठे અને તે
સમયમાં ચંપા નામની નગરી હતી. નગરીના
બહાર ઈશાનકોણમાં પૂર્ણિદ્ર નામનું ચૈત્ય
હતું. ત્યાં કૃષ્ણિક રાત્રી હતી. તેનું વર્ણન
ઔપચારિક સૂત્ર પ્રમાણે જણાવું. ત્યાં ચંપા-
નગરીમાં શ્રેષ્ઠિક રાત્રીના ભાર્યા (પત્ની) કૃષ્ણિક

હોત્યા, વળ્ણઓ । જહા નંદા જાવ સામા-
ઇયમાઇયાઈ એકારસ અંગાઈ અહિજ્જઈ,
બહીંહિં ચડત્થં જાવ અપ્પાણં ભાવેમાણી
વિહરઈ ।

૩- તણે નં સા કાલી અજ્જા અણ્ણયા કયાઈ
જેણેવ અજ્જચંદણા અજ્જા તેણેવ ઉવા-
ગયા, ઉવાગચ્છિત્તા એવં વયાસી-ઇચ્છામિ
નં અજ્જાઓ ! તુભ્ભેંહિં અબ્ભણ્ણયા
સમાણી રયણાવલિં તવં ઉવસંપજ્જિત્તાણં
વિહરિત્થે ? અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા ! મા
પહિંબંધં કરેહ । તણે નં સા કાલી અજ્જા
અજ્જ-ચંદણા અબ્ભણ્ણયા સમાણી
રયણાવલિં ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરઈ,
તંજહા -

૪- ચડત્થં કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઈ, પારિત્તા છટ્ઠં કરેઈ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા અટ્ઠમં
કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઈ,
પારિત્તા અટ્ઠ છટ્ઠાઈં કરેઈ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિય પારેઈ, પારિત્તા ચડત્થં
કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઈ,
પારિત્તા છટ્ઠં કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા અટ્ઠમં કરેઈ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા
દસમં કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઈ, પારિત્તા દુવાલસમં કરેઈ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા ચોદ્દસમં
કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઈ,

રાજની નાની માતા, કાલી નામક દેવી (રાણી)
હતી તેનું વર્ણન ઔપપાતિક સૂત્ર પ્રમાણે
બાણુપું. નંદાદેવીની જેમ કાલીદેવી ભગવાન
મહાવીરના ચરણોમાં દીક્ષિત થયા. સામાયિક
આદિ અગિયાર અંગોનું અધ્યયન કર્યું. ઘણી
છઠ્ઠ અઠ્ઠમ આદિ તપશ્ચર્યાથી પોતાના આત્માને
ભાવિત કરતી થકી વિચરવા લાગી.

૩- ત્યાર પછી કોઈ એક દિવસે કાલી આર્યા-
સાધ્વી જ્યાં આર્યા ચંદનખાલા હતા, ત્યાં આવ્યા
અને આવીને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા- આર્યે !
આપ જે આજ્ઞા આપો તો રત્નાવલી તપની
આરાધના કરવાની મારી ઇચ્છા છે. આર્યા
ચંદનખાલાએ અનુમતિ આપતાં કહ્યું:- દેવાનુ-
પ્રિયે ! જેમ તમારા આત્માને સુખ ઊપજે તેમ
કરો તેમાં વિલંબ ન કરો. ત્યાર પછી તે
કાલી આર્યા ચંદનખાલાની અનુમતિ પ્રાપ્ત કરીને
રત્નાવલી નામક તપને અંગીકાર કરીને વિચરવા
લાગી. રત્નાવલી તપ આ પ્રમાણે કરાય છે-

૪- એક ઉપવાસ કરે પારણામાં મનોવાંછિત
દૂધ, ઘી, આદિ બધા રસોનું સેવન કરી શકે.
એ પ્રમાણે એક છઠ્ઠ કરી પારણુ કરે, પછી
એક અઠ્ઠમ કરી પૂર્વવત્ પારણુ કરે, ત્યાર
પછી આઠ છઠ્ઠ કરી પૂર્વવત્ પારણુ
કરે, એક ઉપવાસ અને પારણુ, બે ઉપવાસ
અને પારણુ, ત્રણ અને પૂર્વવત્ પારણુ,
ઉપવાસ પછી અનુક્રમથી ચાર-પાંચ-છ-સાત
આઠ-નવ-દસ-અગિયાર-બાર-તેર - ચૌદ - પંદર
અને સોળ ઉપવાસ કરે આ બધા ઉપવાસોની
વચ્ચેના પારણામાં ઇચ્છા પ્રમાણે બધા રસોનું
સેવન કરાય. પછી ૩૪ છઠ્ઠ કરે તેની ઉપર ૧૬
ઉપવાસ કરે પછી ૫૬-ચૌદ-તેર-બાર-અગિ-
યાર-દસ-નવ-આઠ-સાત-છ-પાંચ-ચાર-ત્રણ-બે
એક-આ પ્રમાણે ઊતરતા ક્રમથી ઉપવાસ કરે

પારિત્તા સોલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા અઢારસમં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા વીસડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેડ, પારિત્તા બાવીસડમ
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા ચઙ્ગસમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા
છઙ્ગસડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેડ પારિત્તા અઢાવીસડમં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા તીસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા બત્તી-
સડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા ચોત્તીસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા ચોત્તીસં
છટ્ટાઈં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, ચોત્તીસડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા વત્તીસડમં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા ચોત્તીસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા ચોત્તીસં
છટ્ટાઈં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિય
પારેડ, પારિત્તા ચોત્તીસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા બત્તી-
સડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા તીસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા અઢાવી-
સડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા છઙ્ગસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા ચઙ્ગ-
સમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા બાવીસડમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા વીસડમં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિય પારેડ,
પારિત્તા અઢારસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકા-

પછી પાછા આઠ છઠ્ઠ કરે પછી એક અઠ્ઠમ કરે.
આ બધા ઉપવાસોના મધ્યમાં કરાતાં પારણામાં
પૂર્વની જેમ મનોવાંછિત ધી, દ્વધ તેલાદિ બધા
રસોનું સેવન કરી શકાય ઉપર જે ઉપવાસોનો
ક્રમ બતાવ્યો છે તે બધા ઉપવાસો મળી રત્ના-
વલી તપની પહેલી પરિપાટી (ભાગ) થાય છે.
તેની આરાધના એક વર્ષ, ત્રણ મહિના અને
૨૨ દિવસમાં આગમાનુસાર પૂર્ણ થાય છે.

એક પરિપાટી પૂર્ણ થયા પછી તે કાલી
આર્યાએ રત્નાવલી તપની બીજી પરિપાટી આ
પ્રમાણે શરૂ કરી પ્રથમ એક ઉપવાસ કર્યો.
વિગય (દ્વધ, ધી, તેલ, દહી, આદિ) છોડીને
પારણુ કર્યું. પછી છઠ્ઠ કર્યો ઇત્યાદિ પ્રથમ પરિ-
પાટીની જેમ સમજવું, એટલે છઠ્ઠનું પારણુ કરી
અઠ્ઠમ કર્યો, તેનું પારણું કરી આઠ છઠ્ઠ કર્યા,
તેનું પારણુ કરી એક ઉપવાસ કર્યો. છઠ્ઠ કર્યો,
અઠ્ઠમ કર્યો. ચાર-પાંચ-છ-સાત-આઠ-નવ-દશ
અગિયાર-બાર-તેર-ચૌદ-પંદર અને સોળ ઉપ-
વાસ ક્રમથી કર્યા તેના ઉપર ૩૪ છઠ્ઠ કર્યા.
તેનું પારણું કરીને પાછા સોળ ઉપવાસ, પંદર-
ચૌદ-તેર આ પ્રમાણે ઊતરતા ક્રમથી છેલ્લે એક
ઉપવાસ કર્યો. તેનું પારણું કરીને આઠ છઠ્ઠ કર્યા.
તેનું પારણુ કરી અઠ્ઠમ કર્યો. છઠ્ઠ કર્યા. અને
એક ઉપવાસ કર્યો આ બધા ઉપવાસોના પારણામાં
દ્વધ ધી આદિ વિગયોને છોડી દીધા. આ પ્રમાણે
મહાસતી કાલીદેવીએ રત્નાવલી તપની બીજી
પરિપાટીની સૂત્રમાં કહ્યા પ્રમાણે આરાધના કરી

બીજી પરિપાટીની આરાધના કર્યા પછી
આર્યા કાલીદેવીએ રત્નાવલી તપની ત્રીજી પરિપાટીની
આરાધના શરૂ કરી. પહેલી પરિપાટીની જેમ એક
ઉપવાસ કર્યો. તેનું પારણું કર્યું પારણામાં
અલેપકૃત (જે લોબનમાં ધી આદિ વિગયનો લેપ

મગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા સોલસમં કરેઇ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિય પારેઇ, પારિત્તા
ચોદસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા વારસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિય પારેઇ, પારિત્તા
દસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા અદ્દમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા છદ્દં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પારિત્તા ચઝત્થં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા અદ્દ છદ્દાઇં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
કરિત્તા અદ્દમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા છદ્દ કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા ચઝત્થં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ ।

• એવં ક્ખલુ એસા રચનાવલીએ તવોકમ્મસ્સ
પઢમા પરિવાડી, એગેણં સંવચ્છરેણં તિહિ
માસેહિ વાલીસાએ અ અહોરત્તેહિ અહામુત્તં
જાવ આરાહિયા ભવઇ ।

તયાણંતરં ચ ણં દોચ્ચાએ પરિવાડીએ
ચઝત્થં કરેઇ, કરિત્તા વિગઇવજ્જં પારેઇ,
પારિત્તા છદ્દં કરેઇ, કરિત્તા વિગઇવજ્જં
પારેઇ, પારિત્તા એવં જહા પઢમાએ વિ
ણવરં સવ્વપારણએ વિગઇવજ્જં પારેઇ,
જાવ આરાહિયા ભવઇ ।

તયાણંતરં ચ ણં તચ્ચાએ પરિવાડીએ
ચઝત્થં કરેઇ, કરિત્તા અલેવાડં પારેઇ,
સેસં તહેવ ।

એવં ચઝત્થા પરિવાડી, નવરં સવ્વપાર-
ણએ આયંબિલં પારેઇ, સેસં તં ચેવ ।

પંઢમમ્મિ સવ્વકામપારણયં વિઙ્ગયએ
વિગઇવજ્જં ।

તઇયંમિ અલેવાડં, આયંબિલો
ચઝત્થંમ્મિ ॥

પણ ન હોય તેવો) આહાર કરે છે પહેલી
પરિપાટી અનુસાર જ બધા ઉપવાસ કરે છે.
બધા ઉપવાસોના પારણામાં (અલેપકૃત-ધી આદિના
લેપથી વર્જિત) આહાર કરે છે.

રત્નાવલી તપની ત્રીજી પરિપાટીની આરાધના
પછી આર્યા કાલીદેવીએ ચોથી પરિપાટીની
આરાધના શરૂ કરી આ પરિપાટીની તપસ્થાનુ
વર્ણન પ્રથમ પરિપાટી પ્રમાણે જણાવું તેમાં
અંતર એટલું જ કે પારણું આયબિલ તપથી
(આચાર્ય-દિવસમાં એકવાર જમવું અને ધૃતાદિ
તથા લવણ (મીઠું) આદિથી યુક્ત સ્વાદિષ્ટ
આહાર ન લેવો. અચિત્ત પાણીનું સેવન કરવું.
આ પ્રકારની તપસ્થાથી) કર્યું. બાકીનું વર્ણન
પૂર્વવત્ સમજવું.

આ પ્રમાણે રત્નાવલી તપ ચાર પરિપાટી-
ઓમાં પૂર્ણ થાય છે. તેમાં પ્રથમ પરિપાટીના
પારણામાં યથેચ્છ દૂધ આદિ વિગયોનું સેવન
કરી શકાય, બીજી પરિપાટીના પારણામાં દૂધ
આદિ વિગય છોડી દેવામાં આવે છે. ત્રીજી
પરિપાટીના પારણામાં ધી આદિના લેપથી યુક્ત
આહારનો પણ ત્યાગ કરાય છે. ચોથી પરિ-
પાટીમાં ઉપવાસના પારણામાં આયબિલ કરવામાં
આવે છે

૫- તદ્દં નાં સા કાલી અજ્ઞા રચનાવલી-
તવોકમ્મં પંચાહિ સંવચ્છરેહિં દોહિં ય
માસેહિ, અઢાવીસાણ ય દિવસેહિં અહાસુતં
જાવ આરાહેત્તા, જેનેવ અજ્ઞચંદના
અજ્ઞા તેનેવ ઉવાગયા, ઉવાગચ્છિત્તા
અજ્ઞચંદનં વંદેહિં નમંસહિ, વદિત્તા,
નમંસિત્તા બહીંહિં ચઉત્થ-છટ્ઠદ્વસ-દસમ-
દુવાલસેહિં તવોકમ્મેહિં અપ્પાણં ભાવે-
માણી વિહરહિં ।

૬- તદ્દં નાં સા કાલી અજ્ઞા તેણં ઓરાલેણં,
જાવ ધમણિસંતયા જાયા યાવિ હોત્થા ।
સે જહા ઇંગાલસગડી વા જાવ સુહુયહુયા-
સણે ઇવ ભાસરાસિપલિચ્છણ્ણા, તવેણં
તેણં । તવતેયસિરીણ અઈવ ઉવસોમે-
માણી ચિટ્ઠહિં ।

૭- તદ્દં નાં તીસે કાલીણ અજ્ઞાણ અણ્ણયા
કયાઈં પુવ્વરત્તાવરત્તકાલે અયમજ્ઞત્થિણ
જહા ચંદયસ્સ ચિત્તા જાવ અત્થિ ઉટ્ઠાણે,
કમ્મે, બલે, વીરિણ, પુરિસવ્કાર-પર-
વ્કમે, સદ્ધા, ધિર્હિં, સંવેગે વા તાવ મે
સેયં કલ્લં જાવ જન્તે અજ્ઞચંદનં અજ્ઞં
આપુચ્છિત્તા અજ્ઞચંદનાય અજ્ઞાણ અબ્ભ-
ણુણાણ સમાણીણ સંલેહણા ઇસણા
ઇસિયાણ ભત્તપાણપડિયાહિવિલયાણ કાલં
અણવકંઠમાણીણ વિહરેત્તણ ત્તિકટ્ઠુ
એવં સંપેહેહિ, સંપેહિત્તા કલ્લં જેનેવ
અજ્ઞચંદના અજ્ઞા તેનેવ ઉવાગચ્છહિં,

૫- મહાસતી કાલીદેવીએ જ્યારે પાંચ વર્ષ, એ
માસ, અઠાવીસ દિવસમાં, રત્નાવલી તપની
આરાધના પૂર્ણ કરી, ત્યારે તે મહાસતી ચંદના-
દેવી પાસે આવ્યા વંદન-નમસ્કાર કર્યા. ત્યાર
પછી અનેક ચતુર્થભક્ત મત, ષષ્ઠ ભક્ત, અષ્ટમ
ભક્ત, દશમ ભક્ત, દ્વાદશ ભક્ત, અર્થાત્ એક ઉપ-
વાસ, છઠ્ઠ, અઠમ, ચૌલુ, પાંચ આદિ ઉપવાસની
તપસ્યાથી પોતાના આત્માને ભાવિત કરતી થકી
વિચરવા લાગી

-૬ ત્યાર પછી તે આર્યા કાલીદેવીની ઉચ્ચ
ચાવત કઠોર તપશ્ચર્યાની આરાધનાના કારણે
ચાવત નસો દેખાવા લાગી હાડપિંજર જેવા
થઈ ગયા. જેવી રીતે કોલસાથી ભરેલી ગાડી
ચાલે ત્યારે અવાજ થાય છે તેવી રીતે કાલી
સાધ્વીના શરીરનાં હાડકાનો પણુ તે જ્યારે
ખેસતી, ઊઠતી, ચાલતી, ત્યારે કડ કડ અવાજ
થતો હતો છતાં પણ રાખથી ઢકાયેલ હવનની
અગ્નિ સમાન તપશ્ચર્યાના તેજથી તે અત્યંત
દેદીપ્યમાન-તેજોમય દેખાતા હતા

૭- કોઈ એકવાર અર્ધરાત્રિના સમયે કાલી
નામક સાધ્વીને વિચાર ઉત્પન્ન થયો તે ભગવતી-
સૂત્રમાં વર્ણિત સ્કન્ધક મુનિની જેમ ચિંતન કરવા
લાગી કે-મારું શરીર તપસ્થાના કારણે અત્યંત
દુર્બલ થઈ ગયું છે છતાં પણ હજુ ઉત્થાન-
મારામાં ઉભા થવાની શક્તિ છે, કર્મ-કાર્ય કર-
વાની શક્તિ છે, બલ (શારીરિક શક્તિ), વીર્ય
(આત્મિક સામર્થ્ય), પુરુષકાર (ઉદ્યોગ), પરા-
ક્રમ (સફળતા આપનાર પ્રયત્ન), શ્રદ્ધા
(આસ્થા), ધૃતિ (ધૈર્ય) અને સંવેગ (વૈરાગ્ય-
મોક્ષપ્રાપ્તિની કામના) વિદ્યમાન છે. તેથી મારે
માટે એજ યોગ્ય છે કે હું કાલે સૂર્યોદય થતાં
જ આર્યા ચંદના મહાસતીજીની અનુમતિ મેળ-

ઉવાગચ્છિત્તા અજ્જચંદણં અજ્જં વંદ્ધ
ળમંસદ્ધ, વંદિત્તા ળમંસિત્તા એવં વયાસી-

વીને સંલેખના તપની આરાધના કરી, ભક્ત-
પાન (અન્ન-પાણીનો) ત્યાગ કરું અને જીવન-
મરણની આકાંક્ષા રાખ્યા વિના જીવન વ્યતીત
કરું. આ પ્રમાણે વિચાર કરીને પ્રાતઃકાલ
થતાં જ તે આર્યા ચંદના સાધ્વી પાસે આવે છે.
તેને વંદન-નમસ્કાર કરે છે પછી આ પ્રમાણે
કહે છે:-

૧૧- ઇચ્છામિ ળં અજ્જાઓ ! તુભેહિં
અભ્ભણુણ્ણાએ સમાણીએ સંલેહ્ણા જાવ
વિહરિત્તાએ ?

અહાસુહં દેવાણુપ્પિયા ! મા પડિબંધં
કરેહ ।

તઓ કાલી અજ્જા અજ્જચંદણાએ
અભ્ભણુણ્ણાયા સમાણી સંલેહ્ણા-જ્ઞૂસણા-
જ્ઞૂસિયા જાવ વિહરદ્ધ ।

સા કાલી અજ્જા અજ્જચંદણાએ
અંતિએ સામાદ્ધિમાદ્ધિયાં એકકારસ્સ
અંગાં અહિજ્જિત્તા બહુપડિપુણ્ણાં અદ્ધ-
સંવચ્છરાં સામણ્ણપરિયાગં પાડણિત્તા
માસિયાએ સંલેહ્ણાએ અપ્પાણં જ્ઞૂસેત્તા
સંદ્ધિં મત્તાં અણસણાએ છેદેત્તા જત્સદ્ધાએ
કીરદ્ધ નગ્ગભાવે જાવ ચરિમુસ્સાસની-
સાસેહિ સિદ્ધા । નિક્કલેવો ।

૧૧- હે સાધ્વીજી, જે આપ અનુમતિ આપો
તો સલેખના (આમરણ અનશન) કરી અન્ન
જલનો ત્યાગ કરી મૃત્યુની આકાંક્ષા કર્યા વિના
જીવન વ્યતીત કરું, આવી મારી ઇચ્છા છે.

ચંદના સાધ્વીજી: - હે દેવાનુપ્રિયે ! જેમ
તમારા આત્માને સુખ જીવજે તેમ કરો તેમાં
વિલગ્ન ન કરો મહાસતીજી ચંદના આર્યાની
અનુમાત પ્રાપ્ત થવા પર કાલી સાધ્વીજીએ
સંલેખના (સમાધિમરણ) અગીકાર કરીને
અન્ન-જલનો ત્યાગ કર્યો અને મૃત્યુની આકાંક્ષા
કર્યા વિના રહેવા લાગી.

કાલી આર્યાજીએ, આર્યા ચંદના સાધ્વીજી
પાસે સામાયિક (આચારાંગ) આદિ અગિયાર
અંગોનું અધ્યયન કર્યું પૂરાં આઠ વર્ષ સુધી
સંયમનું પાલન કર્યું એક માસનો સંતારો
કરી પોતાના આત્માને આરાધિત કરીને
અનશનથી સાઠ (૬૦) ભક્ત (ભોજન) નો ત્યાગ
કરીને જે ઉદ્દેશ્યથી નગ્ગભાવ (સાધુજીવન)
અગીકાર કરેલ હતું, યાવત્ તેની સિદ્ધિ કરીને
અંતિમ શ્વાસોચ્છવાસ સાથે સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કર્યું
અતગડદશાંગના આઠમા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનને
સંભળાવીને આર્યા સુધર્મા સ્વામીએ પોતાના
શિષ્ય જંબૂ અણુગારને કહ્યું- હે જંબૂ ! શ્રમણ
યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત ભગવાન મહાવીર સ્વામીએ
અંતગડદશાંગના આઠમા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનનો
આ અર્થ કહેલ છે.

બીજું અધ્યયન

૧- ઉક્તેવઓ । એવં લલુ જંબૂ ! તેણં કાલેણં
તેણં સમણં ચંપા નામં ણયરી । પુણ્ણ-
મદ્દે ચેદ્દા । કોણિણ રાયા । તત્થ ણં
સેણિયસ્સ રણ્ણો ભજ્જા કોણિયસ્સ રણ્ણો
ચુલ્લમાડયા સુકાલી નામં દેવી હોત્થા ।
જહા કાલી તહા સુકાલી વિ ણિક્કલંતા
જાવં બહ્મંહિં ચરુત્થ જાવં અપ્પાણં ભાવે-
માણી વિહરંદા ।

૨- તણં ણં સા સુકાલી અજ્જા અણ્ણયા
કયાઈં જેણેવ અજ્જચંદણા અજ્જા જાવં
ઇચ્છામિ ણં અજ્જાઓ ! તુભ્મેહિં અભ-
ણુણાયા સમાણી કણગાવલિં તવોક્કમ્મં
ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરિત્તણં । એવં જહા
રયણાવલી તહા કણગાવલી વિ, નવરં
તિસુ ઠાણેસુ અટ્ટમાઈં કરેદ્દા જહા રયણા-
વલીએ છટ્ટાઈં, એકાએ પરિવાડીએ
સંવચ્છરો પંચ માસા બારસ દિવસા સેસં
તહેવ । નવ વાસા પરિયાઓ જાવં સિદ્ધા ।

૧- ઉત્કેષ કરી લેવો જોઈએ. સુધર્મા સ્વામી :-
જંબૂ ! તે કાળે અને તે સમયે ચંપાનામની
નગરી હતી. ત્યાં પૂર્ણભદ્ર નામનું ઉદ્યાન હતું-
તેમ જ ત્યાં કૃષ્ણિક રાજા રાજ્ય કરતા હતા
શ્રેણિક રાજાની ધર્મપત્ની તથા કૃષ્ણિક રાજાની
લઘુમાતા સુકાલી નામની દેવી હતી જેવી રીતે
કાલીદેવી દીક્ષિત થયા હતા, તેવી રીતે
સુકાલીદેવી પણ દીક્ષિત થયા. યાવત્ તે અનેક
ઉપવાસ છઠ્ઠું અઠ્ઠમ ચોલા આદિ તપદ્વારા
પોતાના આત્માને ભાવિત કરતી થકી વિચરતી
હતી.

૨- ત્યાર પછી તે આર્યા સુકાલીદેવી કેાઈ
સમયે જ્યાં આર્યા ચંદના સાધ્વીજી હતા ત્યાં
આવ્યા. યાવત્ વદન-નમસ્કાર કરી કહેવા
લાગ્યા- હે આર્ય ! આપ જો અનુભૂતિ આપો
તો કનકાવલી તપકર્મ અંગીકાર કરીને વિચરવા
ધન્યું છું. ચંદનાજીએ કહ્યું- જેમ તમને સુખ
ઊપજે તેમ કરો. રત્નાવલી તપની સમાન જ
કનકાવલી તપ છે. અંતર માત્ર એટલું જ છે કે
રત્નાવલી તપમાં ત્રણે સ્થાનોમાં આઠ છઠ્ઠ
કરાય છે પરંતુ કનકાવલી તપના ત્રણે સ્થાનોમાં
સુકાલી દેવીએ આઠ અઠ્ઠમ કર્યા કનકાવલી
તપની ચાર પરિપાટી છે. એક પરિપાટીમાં એક
વર્ષ પાંચ મહિના, બાર દિવસ લાગે છે.
બાકીનું બધું વર્ષુન રત્નાવલી તપની જેમ
જાણુવું જોઈએ આર્યા સુકાલીદેવીએ નવ વર્ષ
સંયમનું પાલન કર્યું. અને અતે સર્વ કર્મનો
ક્ષય કરીને સિદ્ધ થયા.

ત્રીજું અધ્યયન

૧- એવં મહાકાલી વિ, નવરં ચુડામં સીહ-
નિક્કીલિયં તવોકમ્મં ઉવસંપજ્જિત્તાણં
વિહરેદ્, તજહા-ચઉત્થં કરેદ્, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા છટ્ઠં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા ચઉત્થં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા અટ્ઠમં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા છટ્ઠં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા દસમં કરેદ્,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા
અટ્ઠમં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેદ્, પારિત્તા દુવાલસમં કરેદ્, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા દસમં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા ચઉદ્દસમં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા વારસમં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા સોલસમં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા ચોદ્દસમં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા અટ્ઠારસમં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા સોલસમં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા વીસદ્દમં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેદ્, પારિત્તા અટ્ઠારસમં
કરેદ્, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેદ્,
પારિત્તા વીસદ્દમં કરેદ્, કરિત્તા સવ્વ-

જેમ આઠમા વર્ગના ખીજા અધ્યયનમાં
આર્યાશુકાલી દેવીનું વર્ણન કરવામાં આવ્યું
છે તેમજ મહાકાલી દેવીનું વર્ણન પણ સમજાવ્યું.
તેમાં અંતર માત્ર એટલું છે કે મહાકાલી દેવી
“શુદ્ધક મિંદ્રનિષ્કીરિત” (જે તપમાં સિંહ-
ગમનની જેમ ચઢતા-ઊતરતા ઉપવાસોની પરિ-
પાટી હોય છે તે) તપને ધારણ કરીને વિચરતા
હતા. તે તપની વિધિ આ પ્રમાણે છે-

પહેલા ચતુર્થભક્ત (એક ઉપવાસ) કરે છે,
એક ઉપવાસ કરીને દૂધ, ઘી આદિ બધા ઇષ્ટ
પદાર્થોથી પારણ કરે છે. પછી છટ્ઠ કરે, પારણું
કરીને એક ઉપવાસ કરે, પારણું કરીને અડધ
કરે, પારણું કરીને છઠ કરે. પારણું કરે. ચાર
ઉપવાસ કરે, પારણું કરે, પછી ત્રણ ઉપવાસ
કરે, પારણું કરે, પાંચ ઉપવાસ કરે, પારણું
કરી પુનઃ ચાર ઉપવાસ કરે, પારણા પછી છ
ઉપવાસ કરે, પાંચ કરે, સાત ઉપવાસ કરે, છ
ઉપવાસ કરે, આઠ, નાત, નવ ઉપવાસ કરે,
આઠ કરે, ફરી નવ કરે, સાત કરે, આઠ ઉપ-
વાસ કરે, છ ઉપવાસ કરે, સાત કરે. પાંચ, છ,
ચાર, પાંચ, ત્રણ, ચાર, બે, ત્રણ, એક ઉપવાસ,
બે અને એક ઉપવાસ કરે, આ બધા ઉપવા-
સોના પારણામાં મહાકાલી આર્યાએ દૂધ ઘી
આદિ ઇષ્ટ (ઇચ્છિત) પદાર્થો વાપર્યા આ એક
પરિપાટી છે. એની જેમજ ખીજા, ત્રીજા અને
ચોથા પરિપાટી સમજાવેલી. પ્રથમ પરિપાટીમાં
છ મહિના અને સાત દિવસ લાગે છે અને
ચારે પરિપાટીઓમાં બે વર્ષ ૨૮ દિવસ લાગે છે.

કામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા સોલસમં
 કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્,
 પારિત્તા અઢારસમં કરેઙ્, કરિત્તા સર્વ-
 કામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા ચઙ્દસમં
 કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્,
 પારિત્તા સોલસમં કરેઙ્, કરિત્તા સર્વ-
 કામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા દ્વાલસમં
 કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્,
 પારિત્તા ચઙ્દસમં કરેઙ્, કરિત્તા સર્વ-
 કામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા દસમં કરેઙ્,
 કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા
 બારસમં કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં
 પારેઙ્, પારિત્તા અઢમં કરેઙ્, કરિત્તાં
 સર્વકામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા દસમં
 કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્,
 પારિત્તા છટ્ઠં કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામ-
 ગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા અઢમં કરેઙ્,
 કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા
 ચઙ્દર્થ કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં
 પારેઙ્, પારિત્તા છટ્ઠં કરેઙ્, કરિત્તા
 સર્વકામગુણિયં પારેઙ્, પારિત્તા ચઙ્દર્થ
 કરેઙ્, કરિત્તા સર્વકામગુણિયં પારેઙ્,
 પારિત્તા તહેવ ચત્તારિ પરિવાડીઓ ।
 એવકાએ પરિવાડીએ છમ્માસા સત્ત ય
 દિવસા ચઙ્દહં દો વરિસા અઢાવીસા ય
 દિવસા જાવ સિદ્ધા ।

લઘુસિંહ નિષ્ક્રીડિત તપની આરાધના
 કરીને મહાકાલી આર્યાઓ ખીજી અનેક તપસ્યાઓ
 કરી મધ્યરાત્રિમાં સંલેખનાને। સંકલ્પ કર્યો
 અને આર્યા ચંદનાજી પાસેથી અનુમતિ મેળવી
 સથારે કર્યો અને સિદ્ધ થયા.

ચોથું અધ્યયન

૧- એવં કળ્હા વિ, ણવરં મહાલયં સીહનિ-
ક્કીલિયં તવોકમ્મં, જહેવ લુહુગં ।
ણવરં ચોત્તીસઇમં જાવ નેયવ્વં । તહેવ
ઝસારેયવ્વં । એવ્કાએ વરિસં છમ્માસા
અટ્ઠારસ ય દિવસા । ચઉણ્હં છ વરિસા
દો માસા વારસ ય અહોરત્તા । સેસં
જહા કાલીએ, જાવ સિદ્ધા ।

જેવી રીતે મહાકાલી દેવીના છવનનું વર્ણન
કરવામાં આવ્યું છે તે જ પ્રમાણે કૃષ્ણાદેવીના
છવનનું વર્ણન પણ સમજી લેવું જોઈએ. તેમાં
અંતર માત્ર એટલું છે કે મહાકાલીએ લઘુ
ત્રિંહ નિષ્કીરિત તપની આરાધના કરી હતી.
પરંતુ કૃષ્ણાદેવીએ મહાત્રિંહનિષ્કીરિત તપની
આરાધના કરી. લઘુત્રિંહનિષ્કીરિત તપ અને
મહાત્રિંહનિષ્કીરિત તપમાં આટલું અંતર છે કે
લઘુમાં એક ઉપવાસથી લઈને નવ સુધી આગળ
વધે પરંતુ મહામાં એક ઉપવાસથી લઈને સોળ
ઉપવાસ સુધી આગળ વધે. પછી સોળથી નીચે
ઊતરે, ૧૬-૧૫-૧૪-૧૩ એ પ્રમાણે કેમથી
ઊતરે, મહાત્રિંહનિષ્કીરિત તપની એક પરિ-
પાટીને કાળ એક વર્ષ, છ મહિના અને ૧૮
દિવસ છે ચાર પરિપાટીઓનો સમય છ વર્ષ
જે મહિના અને ૧૨ દિવસ છે બાકીનું વર્ણન
જેમ કાલીદેવીનું છે તે પ્રમાણે સમજી લેવું.
અંતે કૃષ્ણાદેવીએ સંલેખનાની આરાધના કરીને
સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કર્યું.

પાંચમું અધ્યયન

૧- એવં સુકળ્હા વિ, ણવરં સત્તસત્તમિયં
ભિક્ખુપડિમં ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરહિ ।
પઢમે સત્તે એકેકકં ભોયણસ્સ દત્તિ
પડિગાહેહિ એકેકકં પાણગસ્સ । દોચ્ચે
સત્તે દો-દો ભોયણસ્સ દો-દો પાણગસ્સ
પડિગાહેહિ । તચ્ચે સત્તે તિણ્ણિ ભોયણસ્સ,
તિણ્ણિ પાણગસ્સ । ચઉત્થે ચઉ, પંચમે
પંચ, છટ્ઠે છ, સત્તમે સત્ત સત્ત દત્તોઓ
ભોયણસ્સ પડિગાહેહિ સત્ત પાણગસ્સ ।
એવં ક્ખલુ સત્તસત્તમિયં ભિક્ખુપડિમં
એગૂણપણ્ણાસાએ રાહિંદિએહિ એગેણ ય
છત્તરૂપણં ભિક્ખવાસણં અહાસુત્તં જાંવ
આરાહેત્તા જેનેવ અજ્જચંદણા અજ્જા
તેણેવ ઉવાગયા, અજ્જચંદણં અજ્જં વંદહિ
ણમંસહિ, વંદિત્તા ણમંસિત્તા એવં વયાસી-

૨- ઇચ્છામિ ણં અજ્જાઓ ! તુભ્ભેહિ અબ્ભણુ-
ણાયા સમાણી અટ્ટઠ્ઠમિયં ભિક્ખુપડિમં
ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરિત્તે । અહાસુહં
દેવાણુપ્પિએ ! મા પડિબંધં કરેહિ ।

૩- તએ ણં સા સુકળ્હા અજ્જા અજ્જચંદણાએ
અબ્ભણુણાયા સમાણી અટ્ટઠ્ઠમિયં
ભિક્ખુપડિમં ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરહિ ।

૧- જેવી રીતે મહાસતી કૃષ્ણાદેવીના જીવનનું
વર્ણન કરેલ છે તે જ પ્રમાણે સુકૃષ્ણાદેવીનું જીવન
પણ સમજી લેવું જોઈએ તેમાં વિશેષતા એટલી
છે કે સુકૃષ્ણાદેવીએ “સપ્ત સપ્તમિકા” નામક
લિક્ષુ પ્રતિમાની આરાધના કરી હતી. તે આ
પ્રમાણે-પહેલા અઠવાડિયામાં એક દત્તિ લોજનની
(લિક્ષાપાત્રમાં એક વારમાં ધારા ખડિત થયા
વિના આપવામાં આવતું લોજન) અને એક
દત્તિ પાણી (ધારા ખડિત થયા વિના એક જ
વાર આપવામાં આવતું પાણી) ગ્રહણ કરાય.
બીજા સપ્તાહમાં બે દત્તિ લોજનની અને બે
દત્તિ પાણીની ગ્રહણ કરાય છે. ત્રીજા સપ્તાહમાં
ત્રણ-ત્રણ અને ચૌથામાં ચાર ચાર દત્તિ. પાંચમા
સપ્તાહમાં પાંચ-પાંચ દત્તિ, છઠ્ઠા સપ્તાહમાં છ-છ
દત્તિઓ અને સાતમા સપ્તાહમાં સાત-સાત
દત્તિઓ લોજન અને પાણીની લેવાય છે.

આ પ્રમાણે આ “સપ્તસપ્તમિકા” નામની
લિક્ષુપ્રતિમાની આરાધનામાં ૪૯ દિવસ અને
રાત લાગે છે. આમાં ૧૯૬ લિક્ષાઓ ગ્રહણ
કરાય છે. મહાસતી સુકૃષ્ણાએ સૂત્રોક્તવિધિ પ્રમાણે
“સપ્તસપ્તમિકા” લિક્ષુપ્રતિમાની આરાધના કરી
પછી તે આર્યા ચંદનાજી પાસે આવે છે. વંદન
નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે કહે છે-

૨- હે આર્યે ! જો આપ અનુમતિ આપો તો
હું “અષ્ટઅષ્ટમિકા” નામની લિક્ષુપ્રતિમાની
આરાધના કરવા ઇચ્છું છું આર્યા ચંદનાજીએ
કહ્યું-ભદ્રે ! જેમ તમને સુખ ઊપજે તેમ કરો,
વિલગ્ન ન કરો.

૩-આર્યા ચંદનાજીની અનુમતિ મળવા પર આર્યા
સુકૃષ્ણાદેવી અષ્ટઅષ્ટમિકા નામની લિક્ષુપ્રતિમાને
ધારણ કરીને સમય વીતાવવા લાગી તે આ

પઢમે અઢુએ એકેકકં ભોયણસ્સ દંતિ પડિગાહેઙ, એકેકકં પાણગસ્સ દંતિ જાવ અઢુમે અઢુએ અઢુઢુ ભોયણસ્સ દંતિ પડિગાહેઙ, અઢુઢુ પાણગસ્સ ।

એવં જલુ અઢુઢુમિયં ભિક્ખુપડિમં ચડસ-દઠીએ રાઈંદિએહિ દોહિં ય અઢુઢુસીએહિ ભિક્ખાસએહિ અહાસુત્તં જાવ આરાહિત્તા નવનવમિયં ભિક્ખુપડિમં ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરઙ ।

૪- પઢમે નવએ એકેકકં ભોયણસ્સ દંતિ પડિગાહેઙ, એકેકકં પાણગસ્સ, જાવ નવમે નવએ નવદંતિ ભોયણસ્સ પડિગાહેઙ, નવ પાણગસ્સ । એવં જલુ નવનવમિયં ભિક્ખુપડિમં એકાસીઙ રાઈંદિએહિ ચડહિ પંચોત્તરેહિ ભિક્ખાસએહિ અહાસુત્તં જાવ આરાહિત્તા દસદસમિયં ભિક્ખુપડિમં ઉવસંપજ્જિત્તાણં વિહરઙ ।

૫- પઢમે દસએ એકેકકં ભોયણસ્સ દંતિ પડિગાહેઙ, એકેકકં પાણગસ્સ જાવ દસમે દસએ દસ-દસ ભોયણસ્સ, દસ-દસ-પાણગસ્સ । એવં જલુ એયં દસદસમિયં ભિક્ખુપડિમં એકેકેણં રાઈંદિયસએણં, અઢુઢુઢુએહિ ભિક્ખાસએહિ અહાસુત્તં જાવ આરાહેઙ, આરાહિત્તા બ્રહ્મં ચડત્થ જાવ

પ્રમાણે છે- પહેલા આઠ દિવસોમાં એક દંતિ લોજનની અને એક પાણીની ગ્રહણ કરી. બીજા આઠ દિવસોમાં બે-બે દંતિ લોજન-પાણીની ગ્રહણ કરી. આ પ્રમાણે ક્રમથી ત્રીજા અષ્ટકમાં ત્રણ-ત્રણ, ચોથામાં ચાર-ચાર, પાંચમાં પાંચ પાંચ, છઠ્ઠામાં છ-છ, સાતમાં સાત-સાત, આઠમાં આઠ-આઠ, લોજન-પાણીની દંતિઓ ગ્રહણ કરી, આ અષ્ટઅષ્ટમિકા લિશ્તુપ્રતિમાની આરાધનામાં ૬૪ દિવસ લાગ્યા અને ૨૮૮ લિક્ષાઓ ગ્રહણ કરી

આ લિશ્તુપ્રતિમાની સૂત્રોક્ત રીતે આરાધના કરીને મહાસતીજી સુકૃષ્ણાએ “નવનવમિકા” નામની લિશ્તુ પ્રતિમા શરૂ કરી.

૪- તેમાં પ્રથમ નવ દિવસોમાં દરરોજ એક દંતિ લોજનની અને પાણીની ગ્રહણ કરી. આ પ્રમાણે ક્રમથી બીજા નવ દિવસોમાં બે-બે દંતિ લોજન-પાણીની લીધી, ત્રીજામાં ત્રણ-ત્રણ, ચોથા નવ દિવસોમાં ચાર-ચાર, આ પ્રમાણે અનુક્રમે નવમા નવ દિવસોમાં નવ-નવ દંતિઓ લોજન-પાણીની ગ્રહણ કરી. આ નવનવમિકા-લિશ્તુપ્રતિમા ૮૧ દિવસમાં પૂર્ણ થાય તેમાં ૪૦૫ લિક્ષાઓ ગ્રહણ કરે સૂત્રોક્તવિધિ અનુસાર નવ નવમિકા લિશ્તુ-પ્રતિમાની આરાધના કરીને સુકૃષ્ણા દેવીએ “દશ દશમિકા” નામની લિશ્તુ-પ્રતિમાની આરાધના શરૂ કરી

૫- તેમાં પહેલા દશ દિવસોમાં એક દંતિ લોજનની અને એક દંતિ પાણીની ગ્રહણ કરે, આ પ્રમાણે દંતિ વધારતાં દશમા દશકમાં દશ-દશ દંતિઓ લોજન અને પાણીની ગ્રહણ કરાય છે. દશ દશમિકા લિશ્તુપ્રતિમામાં ૧૦૦ શત્રિ-દિવસ લાગે છે. આમાં ૫૫૦ લિક્ષાઓ અને ૧૧૦૦ દંતિઓ ગ્રહણ કરાય છે. સૂત્રોક્ત-

માસદ્વમાસવિવિહતલોકસ્મેહિ અપ્પાણં
ભાવેમાણી વિહરહ્ । તણ્ણં સા કણ્ણહા
અજ્જા તેણં ઓરાલેણં જાવ સિદ્ધાં ।
નિક્કલેવઓ ।

વિધિ પ્રમાણે દશ દશમિકા લિક્ષુપ્રતિમાની
આરાધના કરીને મહાસતી સુકૃષ્ણાએ ચતુર્થ-
ભક્ત, ષષ્ઠભક્ત, અષ્ટમ ભક્તથી લઈ યાવત્
૧૫ દિવસના અને એક મહિનાના ઉપવાસ
કર્યા. તે સિવાય બીજી અનેક પ્રકારની તપસ્યા
દ્વારા આત્માને ભાવિત કરતા થકા વિચરવા
લાગ્યા. આવી કઠિન તપસ્યાથી આર્યા સુકૃષ્ણા-
દેવી અત્યંત દુર્બળ થઈ ગયા. અંતમાં સલ્લેખના
કરીને સિદ્ધપદને પામી ગયા.

નિશ્લેષ—પાંચમું અધ્યયન કહ્યા પછી સુધર્મા-
સ્વામીએ આર્ય જંબૂસ્વામીને કહ્યું કે— જંબૂ !
શ્રમણુ યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત ભગવાન મહાવીર
સ્વામીએ આઠમા અંગ અંતગડદશાંગના આઠમા
વર્ગના પાંચમા અધ્યયનનો આ અર્થ પ્રતિપાદન
કર્યો છે.

[illegible]

一、二、三、四、五、六、七、八、九、十、十一、十二、十三、十四、十五、十六、十七、十八、十九、二十、二十一、二十二、二十三、二十四、二十五、二十六、二十七、二十八、二十九、三十、三十一、三十二、三十三、三十四、三十五、三十六、三十七、三十八、三十九、四十、四十一、四十二、四十三、四十四、四十五、四十六、四十七、四十八、四十九、五十、五十一、五十二、五十三、五十四、五十五、五十六、五十七、五十八、五十九、六十、六十一、六十二、六十三、六十四、六十五、六十六、六十七、六十八、六十九、七十、七十一、七十二、七十三、七十四、七十五、七十六、七十七、七十八、七十九、八十、八十一、八十二、八十三、八十四、八十五、八十六、八十七、八十八、八十九、九十、九十一、九十二、九十三、九十四、九十五、九十六、九十七、九十八、九十九、一百。

કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા દુવાલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા, ચઉત્થં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા દસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેડ, પારિત્તા ચઉત્થં કરેડ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા
છટ્ઠં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા છટ્ઠં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા અઠ્ઠમં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ ।

एवं खलु खुड्ढागसव्वओभद्दस्स तवो-
कम्मस्स पढमं परिवाडि तिहि मासेहि
दसहि दिवसेहि अहासुत्तं जाव आरा-
हेत्ता, दोच्चाए परिवाडीए चउत्थं करेड,
करित्ता विगइवज्जं पारेड, पारेत्ता जहा
रयणावलीए तहा एत्थ वि चत्तारि परि-
वाडीओ, पारणा तहेव । चउण्हं कालो
संवच्छरो मासो दस य दिवसा, सेसं
तहेव जाव सिद्धा ।

આ પ્રમાણે ક્ષુદ્ધક સર્વતોભદ્ર નામના તપની
પ્રથમ પરિપાટીના ત્રણ માસ અને દશ દિવસોમાં
સૂત્રોક્તવિધિ પ્રમાણે યાવત્ આરાધના કરે છે.
પ્રથમ પરિપાટીના બધા પારણામાં યથેચ્છ દૂધ
ઘી આદિનું સેવન કરે છે પછી બીજી પરિપાટી
થરૂ કરી બીજી પરિપાટીનાં પારણામાં દૂધ ઘી
આદિ વિકૃતિનું સેવન કરાતું નથી. જેવી રીતે
સ્નાવલી તપની ચાર પરિપાટીઓ બતાવેલ છે
તેવી રીતે “લઘુ સર્વતોભદ્ર” તપની પણ ચાર
પરિપાટીઓ સમજવી પારણા પણ પહેલાની
જેમ જ કરાય છે. આ તપની ચારે પરિપાટી-
ઓનો કાળ એક વર્ષ, એક માસ, તેમજ દશ દિવસ
છે શેષ પૂર્વવત્ સમજવું જોઈએ. મહાકુળાદેવી
અંતમાં સંતારો કરી સિદ્ધ થયા

નિશ્લેષ—આ અધ્યયન પૂર્ણ થવા પર આર્ય
સુધર્મા સ્વામી આર્ય જંબૂ અણુગારને કહેવા
લાગ્યા—હે જંબૂ! યાવત્ મોક્ષપ્રાપ્ત શ્રમણ લગ-
વાન્ મહાવીર સ્વામીએ અંતગડસૂત્રના આઠમા
વર્ગના છઠ્ઠા અધ્યયનનો આ અર્થ પ્રતિપાદન
કરેલ છે

સાતમું અધ્યયન

- એવં વીરકળ્હા વિ, ણવરં મહાલયં સવ્વ-
ઓમહં તવોકમ્મં ઉવસંપજ્જિત્તા ણં
વિહરઇ ।

તંજહા--ચઉત્થં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા છટ્ઠં કરેઇ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પારિત્તા અટ્ઠમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા દસમં કરેઇ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા
દુવાલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા ચઉદ્ધસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા સોલસમં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પ્રથમા લયા ।

દસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા દુવાલસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા ચઉદ્ધ-
સમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પારિત્તા સોલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા ચઉત્થં કરેઇ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા
છટ્ઠ કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા અટ્ઠમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, બીયા લયા ।

સોલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા ચઉત્થં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા છટ્ઠં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પારિત્તા અટ્ઠમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા દસમં કરેઇ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા
દુવાલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં

સાતમા અધ્યયનમાં વીરકૃષ્ણાદેવીના
જીવનનું વર્ણન કરેલ છે. તે વર્ણન મહાકૃષ્ણા
દેવીના વર્ણન જેવું છે અંતર માત્ર એટલું છે
કે તેણે ‘મહાસર્વતોભદ્ર’ તપની આરાધના
કરી હતી.

મહા સર્વતોભદ્ર તપમાં સાત લતાઓ છે.
તે આ પ્રમાણ છે—

(૧) પહેલી લતા :— ચતુર્થલકત, ષષ્ઠલકત,
અષ્ટલકત, દશલકત (ચાર ઉપવાસ) દ્વાદશ
લકત, (પાંચ ઉપવાસ) ચતુર્દશ લકત (છ ઉપવાસ)
ષોડશ લકત (સાત ઉપવાસ) અર્થાત્ એક ઉપ-
વાસ છઠ્ઠ, અઠ્ઠમ, ચાર ઉપવાસ પાંચ ઉપવાસ,
છ ઉપવાસ, સાત ઉપવાસ આ ઉપવાસોના
પારણા સર્વકામગુણિત હોય છે ધૃત આદિ
કોઈ પણ પદાર્થ ઇચ્છા પ્રમાણે લઈ શકાય છે.
આગળ પણ એમ જ સમજવું

(૨) બીજી લતા :— ચાર ઉપવાસ, પાંચ ઉપવાસ,
છ ઉપવાસ, સાત ઉપવાસ, અને એક ઉપવાસ.
ત્યાર પછી છઠ્ઠ લકત અને અઠ્ઠમ લકત કરવામાં
આવે છે

(૩) ત્રીજી લતા :— સાત ઉપવાસ, એક ઉપવાસ,
બે ઉપવાસ, ત્રણ ઉપવાસ, ચાર ઉપવાસ, પાંચ
ઉપવાસ, છ ઉપવાસ, કરવામાં આવે છે.

(૪) ચોથી લતા :— ત્રણ ઉપવાસ, ચાર ઉપ-
વાસ, પાંચ ઉપવાસ, છ ઉપવાસ, સાત ઉપવાસ,
એક ઉપવાસ, બે ઉપવાસ કરાય છે.

૩ પારેડ, પારિત્તા ચઢદસમં કરેડ, કરિત્તા
૫ સવ્વકામગુણિયં પારેડ, તદ્ધ્યા લયા ।

૨ અટ્ટમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
૪ પારેડ, પારિત્તા દસમં કરેડ, કરિત્તા
૬ સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા દુવાલ-
૮ સમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
૧૦ પારેડ, પારિત્તા ચઢદસમં કરેડ, કરિત્તા
૧૨ સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા સોલસમં
૧૪ કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
૧૬ પારિત્તા ચઢત્થં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકા-
૧૮ મગુણિયં પારેડ, પારિત્તા છટ્ઠં કરેડ,
૨૦ કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, ચઢત્થી
૨૨ લયા ।

ચઢદસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા સોલસમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા ચઢત્થં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા છટ્ઠં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેડ, પારિત્તા અટ્ટમં કરેડ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા
દસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા દુવાલસમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પંચમી લયા ।

છટ્ઠં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા અટ્ટમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેડ, પારિત્તા દસમં કરેડ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા
દુવાલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેડ, પારિત્તા ચઢદસમં કરેડ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા સોલસમં
કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ,
પારિત્તા ચઢત્થં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકા-
મગુણિયં પારેડ, છટ્ઠી લયા ।

(૫) પાંચમી લતા :- છ ઉપવાસ, સાત ઉપ-
વાસ, એક ઉપવાસ, બે ઉપવાસ, ત્રણ ઉપવાસ,
ચાર ઉપવાસ, પાંચ ઉપવાસ, આ પ્રમાણે અનુ-
ક્રમથી તપસ્યા કરાય છે.

(૬) છઠ્ઠી લતા :- બે ઉપવાસ, ત્રણ ઉપવાસ,
ચાર ઉપવાસ, પાંચ ઉપવાસ, છ ઉપવાસ, સાત
ઉપવાસ, એક ઉપવાસ કરવામાં આવે છે.

(૭) સાતમી લતા :- પાંચ ઉપવાસ, છ ઉપ-
વાસ, સાત ઉપવાસ, એક ઉપવાસ, બે ઉપવાસ,
ત્રણ ઉપવાસ અને ચાર ઉપવાસ કરાય છે.

દુવાલસમં કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઈ, પારિત્તા ચઢ્ઢસમ કરેઈ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા સોલસમં
કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિય પારેઈ,
પારિત્તા ચઢ્ઢથં કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામ-
ગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા છટ્ઠં કરેઈ,
કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઈ, પારિત્તા
અઢ્ઢમં કરેઈ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઈ, પારિત્તા દસમં કરેઈ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઈ, સત્તમી લયા ।

એકાએ કાલો અઢ્ઢ માસા પંચ ય દિવસા,
ચઢ્ઢહં દો વાસા અઢ્ઢ માસા વીસં દિવસા,
સેસં તહેવ જાવ સિદ્ધા ।

આ ગદ્યા ઉપવાસોનાં પારણામાં દ્ધ, ધી
વિગયોનું સેવન કરે છે. આ સાત લતાઓ મળી
એક પરિપાટી બને છે એક પરિપાટીમાં ૮
મહિના અને પાંચ દિવસ લાગે છે ચાર પરિ-
પાટીઓનો સમય બે વર્ષ ૮ મહિના અને વીસ
દિવસ થાય છે. મહાસતી વીરકૃષ્ણાદેવીનું શેષ
જીવન મહાકૃષ્ણાદેવીની સમાન બાણી લેવું
બોધ્યું. અંતે તેઓ મંથારો કરીને સિદ્ધ પદ
પ્રાપ્ત કરે છે.

આઠમું અધ્યયન

૧- એવં રામકળ્પા વિ, જવરં મદ્વોત્તરપડિમં
ઉવસંપજ્જિત્તા ણં વિહરઇ । તંજહા-

મહાસતી રામકૃષ્ણાદેવીના જીવનનું વર્ણન
પ્રથમ અધ્યયનમાં વર્ણિત કાલીદેવીના જીવન
જેવું છે. અંતર, માત્ર એટલું છે કે કાલીદેવીએ
રતનાવલી તપની આરાધના કરી હતી. પણ
રામકૃષ્ણદેવીએ ‘ભદ્રોત્તર પ્રતિમા’ નામક તપની
આરાધના કરી.

૨- દુવાલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા ચઙ્ગસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા સોલ-
સમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા અટ્ઠારસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા વીસઙ્ગમં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પઢમા લયા ।

૨- આ તપમાં પાંચ લતા છે, તે આ પ્રમાણે-
પ્રથમ લતા- પાંચ ઉપવાસ, છ ઉપવાસ, સાત
ઉપવાસ, આઠ ઉપવાસ અને નવ ઉપવાસ.

સોલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા અટ્ઠારસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા વીસઙ્ગમં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
પારિત્તા દુવાલસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વ-
કામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા ચઙ્ગસમં
કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેઇ,
ત્રીયા લયા ।

બીજી લતા- સાત ઉપવાસ, આઠ-નવ-પાંચ
અને છ ઉપવાસ

વીસઙ્ગમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા દુવાલસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા ચઙ્ગ-
સમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, પારિત્તા સોલસમં કરેઇ, કરિત્તા
સવ્વકામગુણિયં પારેઇ, પારિત્તા અટ્ઠા-
રસમં કરેઇ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
પારેઇ, તથા લયા ।

ત્રીજી લતા- નવ ઉપવાસ, પાંચ-છ-સાત-અને
આઠ ઉપવાસ

ચઢદ્સમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા સોલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા અટઠારસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા વીસડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા, દુવાલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, ચઢત્થી લયા ।

અટઠારસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા વીસડમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા દુવાલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા ચઢદ્સમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પારિત્તા સોલસમં કરેડ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેડ, પંચમી લયા ।

એકાએ કાલો છમ્માસા વીસ ય દિવસા, ચઢળ્હં કાલો દો વરિસા, દો માસા વીસ ય દિવસા, સેસં તહેવ જહા કાલી જાવ સિદ્ધા ।

ચોથી લતા-છ ઉપવાસ, સાત-આઠ-નવ-અને પાંચ ઉપવાસ.

પાંચમી લતા-આઠ ઉપવાસ, નવ-પાંચ-છ-અને સાત ઉપવાસ.

અનુક્રમથી કરવામાં આવતા આ ઉપવાસોનાં પારણામાં દૂધ, ઘી આદિ થથેચ્છ પદાર્થોનું સેવન કરાય છે આ પાંચ લતાઓ મળી એક પરિપાટી થાય છે. એક પરિપાટીમાં છ મહિના અને વીસ દિવસ લાગે છે. ચારેય પરિપાટીઓનો સમય બે વર્ષ, બે મહિના અને વીસ દિવસ થાય છે. મહાસતી રામકૃષ્ણ દેવીનું શેષ વૃત્તાન્ત કાલીદેવીના વૃત્તાન્ત સમાન બલુવુ. કાલીદેવીની જેમ ખીજ પરિપાટીના પારણામાં દૂધ આદિ વિગથોનો ત્યાગ કર્યો ત્રીજીમાં વિગથોથી લેપાયેલ આહાર પણ છોડી દીધો અને ચોથી પરિપાટીમાં પારણામાં આયંગિર કંથુ. આ સિવાય અતિમ સમયમાં કાલીદેવીની જેમ સંલેખના તપની આરાધના કરી સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કર્યું.

નવમું અધ્યયન

एवं पिउसेणकण्हा वि, णवरं मुत्तावलि-
 तवोक्कम्मं उवसंपज्जित्ता णं विहरइ ।
 तंजहा-चउत्थं करेइ, करित्ता सव्वकाम-
 गुणियं पारेइ, पारित्ता छट्ठं करेइ,
 करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ, पारित्ता
 चउत्थं करेइ, करित्ता सव्वकामगुणियं
 पारेइ, पारित्ता अट्ठमं करेइ, करित्ता
 सव्वकामगुणियं पारेइ, पारित्ता चउत्थं
 करेइ, करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ,
 पारित्ता दसमं करेइ, करित्ता सव्वकाम-
 गुणियं पारेइ, पारित्ता चउत्थं करेइ
 करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ, पारित्ता
 दुवालसमं करेइ, करित्ता सव्वकाम-
 गुणियं पारेइ, पारित्ता चउत्थं करेइ,
 करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ, पारित्ता
 चउद्दसमं करेइ, करित्ता सव्वकामगुणियं
 पारेइ, पारित्ता चउत्थं करेइ, करित्ता
 सव्वकामगुणियं पारेइ, पारित्ता सोलसमं
 करेइ, करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ,
 पारित्ता चउत्थं करेइ, करित्ता सव्व-
 कामगुणियं पारेइ, पारित्ता अट्ठारसमं
 करेइ, करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ,
 पारित्ता चउत्थं करेइ, करित्ता सव्व-
 कामगुणियं पारेइ, पारित्ता वीસડમં
 करेइ, करित्ता સવ્વકામગુણિયં પારેइ,
 પારિત્તા ચउत्थं करेइ, करित्ता સવ્વ-
 कामगुणियं પારેइ, પારિત્તા બાવીસડમં
 करेइ, करित्ता सव्वकामगुणियं पारेइ,

અતગડ દશાંગના નવમાં અધ્યયનમાં મહા
 સતી પિતૃસેનકૃષ્ણના જીવનનું વર્ણન છે. તેનું
 જીવન કાલીદેવીના જીવન પ્રમાણે બાણુનું. તેમાં
 અતર માત્ર એટલું છે કે તેણે રત્નાવલી તપની
 આરાધના કરી હતી પરંતુ પિતૃસેનકૃષ્ણ-
 દેવીએ મુકતાવલી તપની આરાધના કરી તે આ
 પ્રમાણે-એક ઉપવાસ, બે ઉપવાસ, એક ઉપવાસ,
 ત્રણ ઉપવાસ, એક ઉપવાસ, ચાર ઉપવાસ, એક
 ઉપવાસ, પાંચ ઉપવાસ, આ પ્રમાણે અનુક્રમથી
 વધતા ૧૬ ઉપવાસ કરે છે વચ્ચે વચ્ચે અતુર્થ-
 ભક્ત (એક ઉપવાસ) કરવામાં આવે છે અને
 ત્યાર પછી ક્રમથી નીચે જિતરે છે જેમકે-સોળ
 ઉપવાસ, એક ઉપવાસ, પંદર ઉપવાસ, એક ઉપવાસ,
 ચૌદ ઉપવાસ, એક ઉપવાસ, આ ક્રમથી નીચે જિતરે
 છે. અતે એક ઉપવાસ કરે છે. આ મુકતાવલી-
 તપની પ્રથમ પરિપાટી છે પ્રથમ પરિપાટીમાં
 બધા ઉપવાસોનાં પારણામાં દૂધ ઘી આદિ યથેચ્છ
 પદાર્થોનું સેવન કરાય પ્રથમ પરિપાટીમાં અગિ-
 ચાર મહિના, પંદર દિવસ લાગે છે. મુકતાવલી
 તપની ચારે પરિપાટીઓનો કાળ ત્રણ વર્ષ, દશ
 મહિના છે.

પારિત્તા ચઉત્થં કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામ-
 ગુણિયં પારેહ, પારિત્તા ચઉવીસહમં કરેહ,
 કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા
 ચઉત્થં કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
 પારેહ, પારિત્તા છઠ્ઠીસહમં કરેહ,
 કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા
 ચઉત્થં કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
 પારેહ, પારિત્તા અઠ્ઠાવીસહમં કરેહ,
 કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા
 ચઉત્થં કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં
 પારેહ, પારિત્તા તીસહમં કરેહ, કરિત્તા
 સવ્વકામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા ચઉત્થં
 કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેહ,
 પારિત્તા વત્તીસહમં કરેહ, કરિત્તા
 સવ્વકામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા ચઉત્થં
 કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેહ,
 પારિત્તા ચઉત્તીસહમં કરેહ, કરિત્તા
 સવ્વકામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા ચઉત્થં
 કરેહ, કરિત્તા સવ્વકામગુણિયં પારેહ,
 પારિત્તા ચઉત્થં કરેહ, કરિત્તા સવ્વ-
 કામગુણિયં પારેહ, પારિત્તા વત્તીસહમં
 કરેહ, કરિત્તા, એવં તહેવ ઓસારેહ જાવ
 ચઉત્થં કરેહ, ચઉત્થં કરિત્તા સવ્વકામ-
 ગુણિયં પારેહ । એકાએ કાલો એકા-
 રસ માસા, પનરસ ય દિવસા । ચઉણ્હં
 તિણ્ણિ વરિસા, દસ ય માસા । સેસં
 જાવ સિદ્ધા ।

પિતૃસેનકૃષ્ણાદેવીની ખાટીની તપસ્યા,
 આઠમા વર્ગના પ્રથમ અધ્યયનમાં વર્ણિત કાલી-
 દેવી પ્રમાણે બાણવી. અતમાં તેણે સમસ્ત કર્મોનો
 ક્ષય કરી મોક્ષ પ્રાપ્ત કર્યો.

નવમા અધ્યયનનો ઉત્કેષ આગળ પ્રમાણે
 બાણવો.

દશમુ અધ્યયન

૧- એવં મહાસેનકળ્હા વિ, ણવરં આયંબિલ-
વહુમાણં તવોકમ્મં ઉવસંપજ્જિત્તા ણં
વિહરઇ । તંજહા-આયંબિલં કરેઇ,
કરિત્તા ચઉત્થં કરેઇ, કરિત્તા બે આયં-
બિલાઇં કરેઇ, કરિત્તા ચઉત્થં કરેઇ,
કરિત્તા તિણિ આયંબિલાઇં કરેઇ,
કરિત્તા ચઉત્થં કરેઇ, કરિત્તા ચત્તારિ
આયંબિલાઇં કરેઇ, કરિત્તા ચઉત્થં કરેઇ,
કરિત્તા પંચ આયંબિલાઇં કરેઇ, કરિત્તા
ચઉત્થં કરેઇ, કરિત્તા છઃ આયંબિલાઇં
કરેઇ, કરિત્તા ચઉત્થં કરેઇ, કરિત્તા
एकोत्तरियाए वुड्डीए आयंबिलाइं वडुंति,
चउत्थंतरियाइं जाव आयंबिलसयं करेइ,
करिक्ता चउत्थं करेइ ।

૨- તણે ણં સા મહાસેનકળ્હા અજ્જા આયંબિ-
લવહુમાણં તવોકમ્મં ચઉદ્ધસંહિ વાસેહિ
તિંહિ ય માસેહિ વીસેહિ ય અહોરત્તેહિ
અહાસુત્તં જાવ સમ્મં કાણં ફાસેઇ જાવ
આરાહિત્તા જેણેવ અજ્જચંદણા અજ્જા
તેણેવ ઉવાગચ્છઇ, ઉવાગચ્છિત્તા અજ્જ-
ચંદણં અજ્જં વંદઇ ણમંસઇ, વંદિત્તા
ણમંસિત્તા બહ્મંહિ ચઉત્થેહિ જાવ ભાવે-
માણી વિહરઇ ।

૩- તણે ણં મહાસેનકળ્હા અજ્જા તેણં ઓરા-
લેણં જાવ ઉવસોમેમાણી ૨ ચિટ્ઠઇ ।
તણે ણં ત્રીસે મહાસેનકળ્હા અજ્જા
અભય્યા કયાઇં પુવ્વરત્તાવરત્તકાલે ચિન્તા,

૧- નવમા અધ્યયનમાં જેવી રીતે પિતૃસેન
કૃષ્ણાના જીવનનું વર્ણન કરવામાં આવેલ છે,
તે જ પ્રમાણે મહાસેનકૃષ્ણાનું જીવન પણ જાણવું
તેમાં અંતર માત્ર એટલું છે કે મહાસેનકૃષ્ણાએ
“આયંબિલ વર્ધમાન” નામના તપની આરાધના
કરી હતી. તે આ પ્રમાણે-

પહેલા આયંબિલ કર્યા પછી એક ઉપવાસ
કર્યો. તત્પશ્ચાત્ એ આયંબિલ, એક ઉપવાસ આ
પ્રમાણે વધતા વધતા ત્રણ આયંબિલ એક ઉપ-
વાસ, ચાર આયંબિલ, એક ઉપવાસ, પાંચ
આયંબિલ, એક ઉપવાસ, છ આયંબિલ, એક
ઉપવાસ કર્યો. આ પ્રમાણે આયંબિલ વધારતા
જય અને વચ્ચે એક ઉપવાસ કરતા જય તે
અંતમાં ૧૦૦ આયંબિલ અને એક ઉપવાસ કરે છે

૨-ત્યાર પછી તે મહાસેનકૃષ્ણાદેવી આયંબિલ
વર્ધમાન તપના ચૌદ વર્ષ, ત્રણ મહિના અને
વીસ દિવસ-રાત્રિઓ સુધી સૂત્રોક્ત વિધિ પ્રમાણે
યાવત્ કાયાદ્વારા સમ્યક્રૂપે આરાધના કરીને
જ્યાં આર્યા ચંદનાદેવી હતા ત્યાં આવે છે
વદન-નમસ્કાર કરે છે ત્યાર પછી અનેક ઉપ-
વાસ, છઠ્ઠા આદિ તપસ્યાદ્વારા પોતાના આત્માને
ભાવિત કરતા થકા સંયમજીવન વ્યતીત કરવા
લાગ્યા

૩- ત્યાર પછી મહાસેનકૃષ્ણાદેવી અનેક પ્રકારના
ઉદાર તપ કરવા લાગ્યા તપના તેજથી તે અત્યંત
દેહીખ્યમાન દેખાતા હતા.

એકવાર આર્યા મહાસેનકૃષ્ણા પાછલી
રાત્રિઓ ધર્મજાગરણ કરતા અંધક સુનિની

જહા યંદયસ્સ જાવ અજ્જચંદણં અજ્જં
આપુચ્છહ જાવ સંલેહણા । કાલં અણવ-
કંઠમાણી વિહરહ ।

તેણે નાં સા મહાસેણકણ્ઠા અજ્જા અજ્જ-
ચંદણાએ અજ્જાએ અંતિએ સામાઝમાઝયાઈ
એકારસ અંગાઈ અહિજ્જિત્તા વહુપડિ-
પુણ્ણાઈ સત્તરસ વાસાઈ પરિયાયં પાલહિત્તા
માસિયાએ સંલેહણાએ અપ્પાણં ઝૂસેત્તા,
સંઘિ ભત્તાઈ અણસણાએ છેવેત્તા, જસ્સ-
દ્ઠાએ કીરહ જાવ તમદ્ઠં આરાહેહ,
ચરિમ-ઉસ્સાસ-ણીસાસેહિં સિદ્ધા બુદ્ધા ।

૪- અદ્ઠ ય વાસા આદી,

એકોત્તરિયાએ જાવ સત્તરસ ।

એસો લલુ પરિયાઓ,

સેણિયમજ્જાણ ણાયવ્વો ॥

જેમ વિચાર કરવા લાગ્યા કે માણું શરીર તપ-
સ્યાથી અત્યંત દુર્ગળ થઈ ગયું છે. તેથી આર્યા
ચંદનાદેવીની અનુમતિ મેળવી હું સલેખના કરું.
આર્યા ચંદના દેવીની અનુમતિ મેળવી આમરણુ
અનશન સ્વીકારી મૃત્યુની આકાંક્ષા નહિ કરતા
થકા કાળ ચાપન કરવા લાગ્યા આ પ્રમાણે
મહામતી આર્યા ચંદનાજી પાસે સામાયિક
(આચારંગ સૂત્ર) આદિ અગિયાર અંગોનું
અધ્યયન કરીને સત્તર વર્ષ સુધી સંયમની
આરાધના કરીને અંતમાં એક મહિનાના સંચારા-
દ્વારા પોતાના આત્માને ભાવિત કરીને ૬૦
લકત છોડીને, જે પ્રયોજનથી તેણે સાધુજીવન
અંગીકાર કર્યું હતું તેને પૂર્ણ કરી લીધું.
અતિમ શ્વાસોચ્છવાસ આવે સિદ્ધ અને પુરુષપદ
પ્રાપ્ત કર્યું.

૪- આઠમા વર્ગમા કાલી આદિ જે દસ મહા-
સતીઓનું વર્ણન કર્યું છે, તે દસે શ્રેણિક મહા-
રાજાની રાણીઓ હતી તે બધાની દીક્ષાપર્યાય
આ પ્રમાણે હતી. (૧) કાલીદેવી આઠ વર્ષ
(૨) સુકાલી દેવી નવ વર્ષ. (૩) મહાકાલી દેવી
દસ વર્ષ (૪) કૃષ્ણાદેવી અગિયાર વર્ષ (૫)
સુકૃષ્ણાદેવી બાર વર્ષ (૬) મહાકૃષ્ણાદેવી તેર
વર્ષ. (૭) વીરકૃષ્ણાદેવી ચૌદ વર્ષ. (૮) રામ-
કૃષ્ણાદેવી પંદર વર્ષ (૯) પિતૃસેનકૃષ્ણાદેવી
સોળ વર્ષ (૧૦) મહાસેનકૃષ્ણા દેવી સત્તર વર્ષ.

પ્રા. ૩-૨૨-૨૬- સ્વામી મંત્ર

૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫
૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫
૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫
૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫
૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨	૭૩	૭૪	૭૫
૭૬	૭૭	૭૮	૭૯	૮૦	૮૧	૮૨	૮૩	૮૪	૮૫
૮૬	૮૭	૮૮	૮૯	૯૦	૯૧	૯૨	૯૩	૯૪	૯૫
૯૬	૯૭	૯૮	૯૯	૧૦૦	૧૦૧	૧૦૨	૧૦૩	૧૦૪	૧૦૫

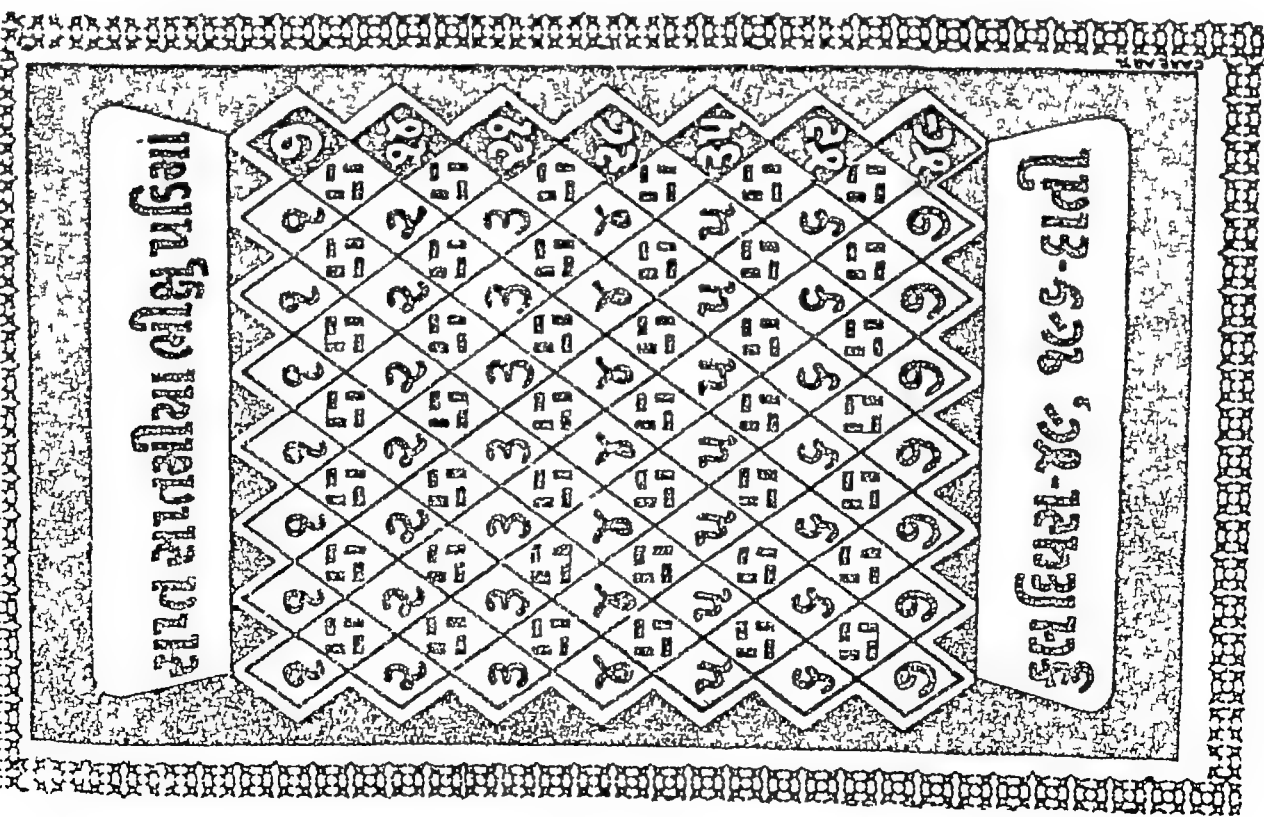
સ્વામી મંત્ર સ્વામી મંત્ર

પ્રા. ૩-૨૨-૨૬- સ્વામી મંત્ર

૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫
૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦	૩૧	૩૨	૩૩	૩૪	૩૫
૩૬	૩૭	૩૮	૩૯	૪૦	૪૧	૪૨	૪૩	૪૪	૪૫
૪૬	૪૭	૪૮	૪૯	૫૦	૫૧	૫૨	૫૩	૫૪	૫૫
૫૬	૫૭	૫૮	૫૯	૬૦	૬૧	૬૨	૬૩	૬૪	૬૫
૬૬	૬૭	૬૮	૬૯	૭૦	૭૧	૭૨	૭૩	૭૪	૭૫
૭૬	૭૭	૭૮	૭૯	૮૦	૮૧	૮૨	૮૩	૮૪	૮૫
૮૬	૮૭	૮૮	૮૯	૯૦	૯૧	૯૨	૯૩	૯૪	૯૫
૯૬	૯૭	૯૮	૯૯	૧૦૦	૧૦૧	૧૦૨	૧૦૩	૧૦૪	૧૦૫

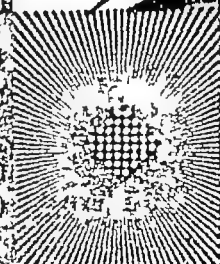
સ્વામી મંત્ર સ્વામી મંત્ર

此大德也 此大德也

[illegible]

સાચા સુખ

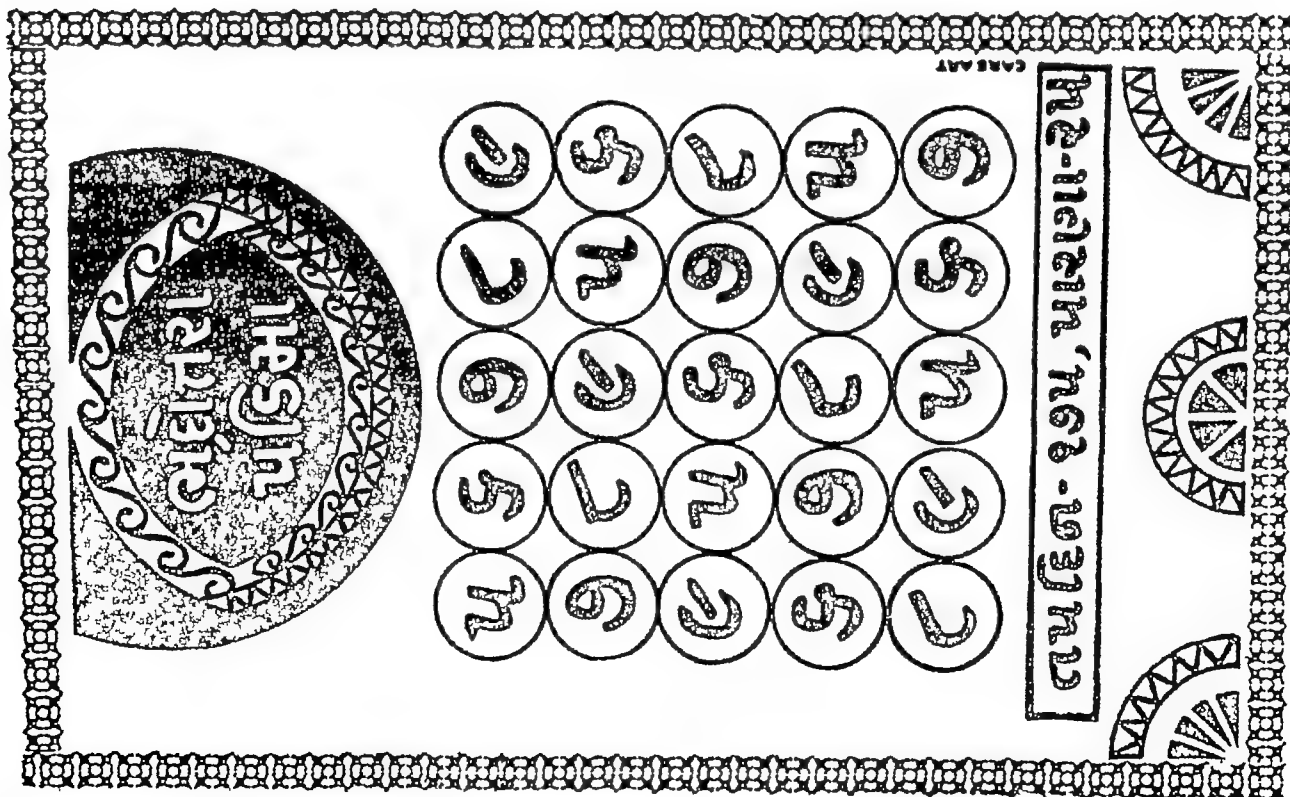
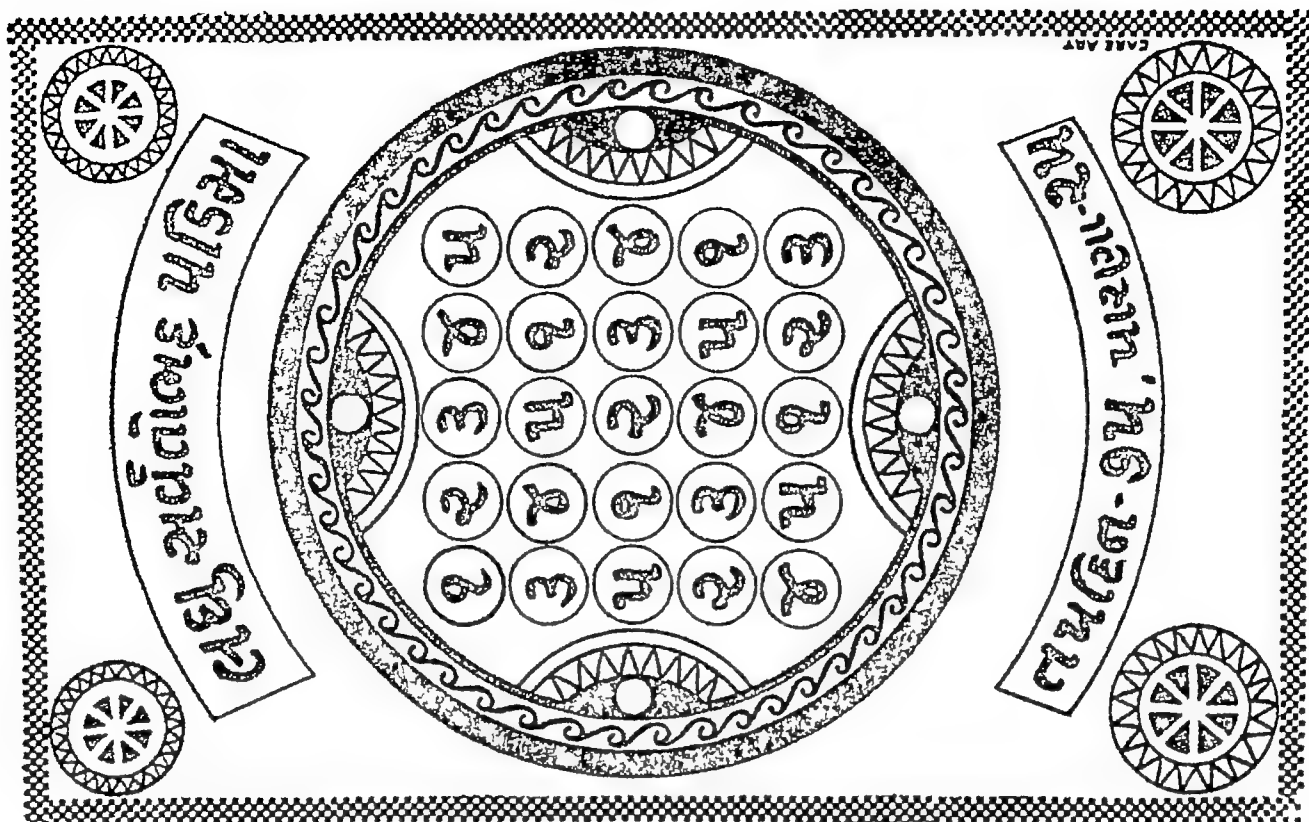

ਪ੍ਰੀਤ ਨਗਰ, ੨੦੧੩

15	26	37	48	59	60	71	82
2	7	12	17	22	27	32	37
3	8	13	18	23	28	33	38
4	9	14	19	24	29	34	39
5	10	15	20	25	30	35	40
6	11	16	21	26	31	36	41
7	12	17	22	27	32	37	42
8	13	18	23	28	33	38	43
9	14	19	24	29	34	39	44
10	15	20	25	30	35	40	45
11	16	21	26	31	36	41	46
12	17	22	27	32	37	42	47
13	18	23	28	33	38	43	48
14	19	24	29	34	39	44	49
15	20	25	30	35	40	45	50
16	21	26	31	36	41	46	51
17	22	27	32	37	42	47	52
18	23	28	33	38	43	48	53
19	24	29	34	39	44	49	54
20	25	30	35	40	45	50	55
21	26	31	36	41	46	51	56
22	27	32	37	42	47	52	57
23	28	33	38	43	48	53	58
24	29	34	39	44	49	54	59
25	30	35	40	45	50	55	60
26	31	36	41	46	51	56	61
27	32	37	42	47	52	57	62
28	33	38	43	48	53	58	63
29	34	39	44	49	54	59	64
30	35	40	45	50	55	60	65
31	36	41	46	51	56	61	66
32	37	42	47	52	57	62	67
33	38	43	48	53	58	63	68
34	39	44	49	54	59	64	69
35	40	45	50	55	60	65	70
36	41	46	51	56	61	66	71
37	42	47	52	57	62	67	72
38	43	48	53	58	63	68	73
39	44	49	54	59	64	69	74
40	45	50	55	60	65	70	75
41	46	51	56	61	66	71	76
42	47	52	57	62	67	72	77
43	48	53	58	63	68	73	78
44	49	54	59	64	69	74	79
45	50	55	60	65	70	75	80
46	51	56	61	66	71	76	81
47	52	57	62	67	72	77	82
48	53	58	63	68	73	78	83
49	54	59	64	69	74	79	84
50	55	60	65	70	75	80	85
51	56	61	66	71	76	81	86
52	57	62	67	72	77	82	87
53	58	63	68	73	78	83	88
54	59	64	69	74	79	84	89
55	60	65	70	75	80	85	90
56	61	66	71	76	81	86	91
57	62	67	72	77	82	87	92
58	63	68	73	78	83	8	

गद्यव्यमीयासीधुप्रदिम

૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦
૩૦	૨૯	૨૮	૨૭	૨૬	૨૫	૨૪	૨૩	૨૨	૨૧	૨૦	૧૯	૧૮	૧૭	૧૬	૧૫	૧૪	૧૩	૧૨	૧૧	૧૦	૯	૮	૭	૬	૫	૪	૩	૨	૧

સુવર્ણવદ્યપદિકા

સુવર્ણવદ્યપદિકા

-: તપસ્વિ કાળ:-

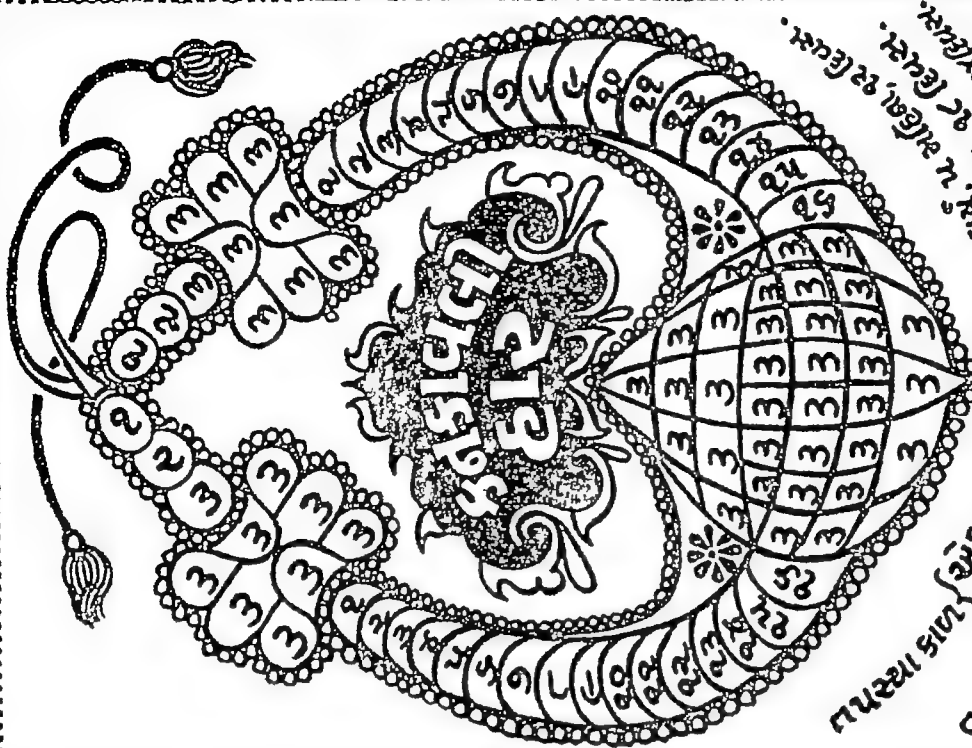
એક પરિપાત્રો સમય: ૧૧ મહિના ૧૫ દિવસ
ચાર પરિપાત્રો સમય: ૩ વર્ષ ૧૦ મહિના

-: તપ્ત દિવસ:-

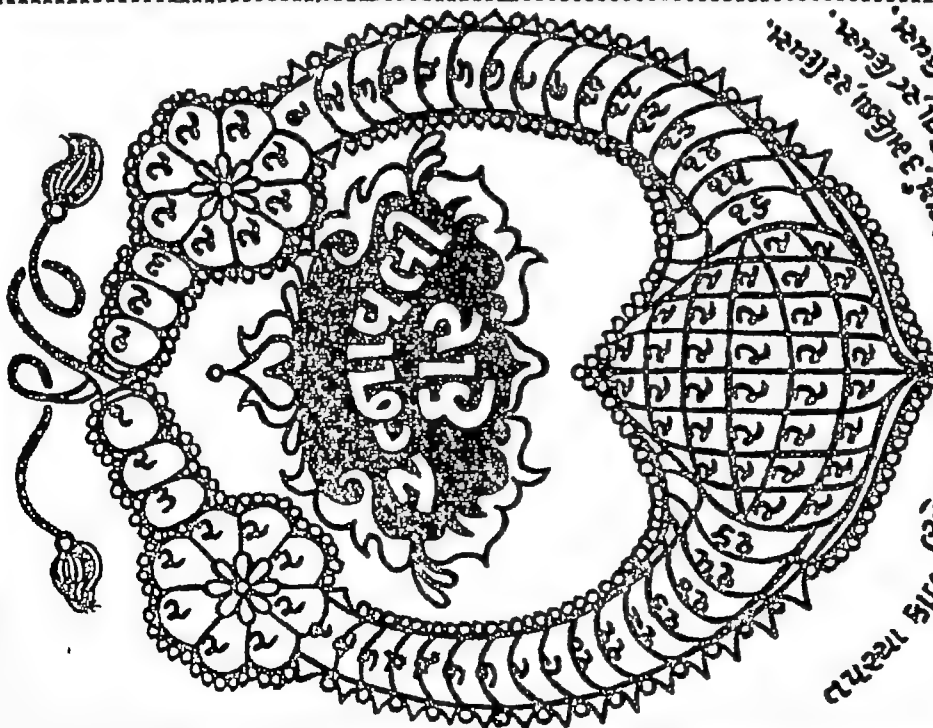
એક પરિપાત્રો તપોદિન: ૨૮ મહિના
ચાર પરિપાત્રો તપોદિન: ૩ વર્ષ ૧૦ મહિના

-: મારણ:-

એક પરિપાત્રો મારણ: ૫૦
ચાર પરિપાત્રો મારણ: ૨૪૦

તપસ્યા કાળ એક પરિપાટીનો સમય : ૫ મુદ્દા
 તપના દિવસ એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા
 પારણા એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા
 પારણા એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા
 પારણા એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા

તપસ્યા કાળ એક પરિપાટીનો સમય : ૫ મુદ્દા
 તપના દિવસ એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા
 પારણા એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા
 પારણા એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા
 પારણા એક પરિપાટીના તપોદિન : ૪ મુદ્દા

ઉપસંહાર

एवं खलु जम्बू ! समणेणं भगवया
महावीरेणं आइगरेणं जाव संपत्तेणं
अट्ठमस्स अंगस्स अतगडदसाणं अय-
मट्ठे पणत्ते, त्ति वेमि ।

અંતગડદસાણં અંગસ્સ ઇગો સુયવ્હંધો,
અટ્ઠ વગા અટ્ઠસુ ચેવ દિવસેસુ ઉદ્ધિ-
સિજ્જંતિ, તત્થ પઢમ-વિતિય-વગ્ગે દસ-
દસ ઉદ્દેસગા, તદ્વિય-વગ્ગે તેરસ ઉદ્દેસગા,
ચત્થ-પંચમવગ્ગે દસ-દસ ઉદ્દેસગા,
છટ્ઠવગ્ગે સોલસ ઉદ્દેસગા, સત્તમવગ્ગે
તેરસ ઉદ્દેસગા, અટ્ઠમવગ્ગે દસ ઉદ્દે-
સગા । સેસં જહા નાયાધમ્મકહાણં ।

હે જંબૂ ! ધર્મતીર્થની આદિ કરનાર શ્રમણ
યાવત્ નિર્વાણ પ્રાપ્ત લગવાન મહાવીર સ્વામીએ
આઠમા અંગ અતગડદશાંગનો આ અર્થ પ્રતિ-
પાદન કર્યો છે જેમ મે સાંભળ્યું તે પ્રમાણે
હું કહું છું.

અતકુદ્દશાંગનો એક શ્રુતસ્કંધ છે તેમાં
આઠ વર્ગ છે તેનો આઠ દિવસમાં ઉપદેશ
અપાય છે. પ્રથમ તથા ખીન્ન વર્ગમાં દસ-દસ
ઉદ્દેશકો (અધ્યયનો છે) ત્રીજા વર્ગમાં તેર
ઉદ્દેશકો, ચોથામાં અને પાંચમામાં દસ-દસ
ઉદ્દેશકો, છઠ્ઠામાં સોળ ઉદ્દેશકો, સાતમામાં તેર
ઉદ્દેશકો, અને આઠમામાં દસ ઉદ્દેશકો છે. જે
વિષયોની આ અતગડસૂત્રમાં વ્યાખ્યા કરી
નથી તે જ્ઞાતાધર્મિકથા સૂત્ર પ્રમાણે જાણી
લેવી જોઈએ

卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐
卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐
卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐
卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐 卐

ઔપપાતિક સૂત્ર

ઔપપાતિક સૂત્ર

પૂર્વાર્ધ

૧-તેણં કાલેણં તેણં સમણં ચંપા નામં
નયરી હોત્થા, રિદ્ધતિમિયસમિદ્ધા
પ્રમુદ્ધજણજાણવયા આદિણ-જણ-મણુસ્સા
હલસયસહસ્સ-સંકિદ્ધ-વિકિદ્ધ-લદ્ધ-પણ્ણત્ત-
સેઝસીમા કુક્કુદ-સંડેય-ગામ-પડરા ઉચ્છુ-
જવ-સાલિ-કલિયા ગો-મહિસ-ગવેલગ-પ્પ-
ભૂયા આયારવંતચેદ્ધ-જુવદ્ધ-વિવિહ-સણિ-
વિદ્ધ-બહુલા ઉક્કોડિય-ગાયગંઠિભેય-
મહ-તવ્વકર-લંડરક્ક-રહિયા લેમા ણિસ-
વદ્ધવા સુભિક્કવા બીસત્થસુહાવાસા અણેગ-
કોડિકુડુંવિયાદિણ-ણિવ્વુય--સુહા ણહ-
ણદ્ધગ-જલ્લ-મલ્લ-મુદ્ધિય-વેલંબગ-કહગ-
પવગ-લાસગ-આદિક્કગ-લંલ-મંલ-તૂણ-
હલ્લ-તુંબવીણિય-અણેગતાલાયરાણુચરિયા
આરામુજ્જાણ-અગહ-તલાગ-દીહિય-વપ્પિ-
ણગણોવવેયા નંદણવણ-સન્નિભપ્પગાસા
ઉવ્વિદ્ધ-વિઝલ-ગંભીર-લાયફલિહા ચક્ક-
ગય-મુસુંઢિ-ઓરોહ-સયગ્ધિ-જમલકવાહ-
ઘણદુપ્પવેસા ધણુકુદિલ-વંકપાગાર-પરિ-
વિલ્લતા કવિસીસગવદ્ધરદ્ધિયસંઠિયવિરા-
યમાણા અટ્ટાલયચરિય-દાર-ગોપુર-તોરણ-
સમુણ્ણયસુવિભત્તરાયમગ્ગા હેયાયરિયરદ્ધ-
યદ્ધફલિહંદકીલા વિવણિવણિહેત્તસિ-
પ્પિયાદિણણિવ્વુયસુહા સિઘાહગ-તિગ-

ચંપા નગરીનું વર્ણન -

૧- તે યુગમાં અને તે સમયમાં ચંપા નામની
નગરી હતી તે ભવનાદિથી યુક્ત, સ્વચ્છ-પર-
ચક્રના ભયથી રહિત અને ધનધાન્યથી પરિપૂર્ણ
હતી તે નગરીના નાગરિકો પ્રસન્ન હતા તથા
ખીજા દેશમાંથી ત્યાં આવેલા લોકો પણ આનંદ
આનંદ અનુભવ કરતા હતા. આ નગરી
મનુષ્યોથી વ્યાપ્ત હતી ત્યાંની ભૂમિ સો, હજાર
અથવા લાખો હોયથી ખેડાયેલી હતી સારી
રીતે ખેડાયેલી હતી મનોરમ હતી તેમજ ખેતરની
માટી તેમાં ખેડીને લીસી કરવામાં આવી હતી,
વળી તેમાં સીમા બાધવામાં આવી હતી તે
નગરીમાં કુકડા તથા સાંઠ ઘણાં હતાં અથવા ગામો
એટલાં બધા નજીક હતા કે જેથી એક ગામના
કુકડાનો અવાજ ખીજા ગામમાં જતો તે નગરી
શેરડી, જવ અને ચોખાથી યુક્ત હતી. ત્યાં
ગાય ભેંસ તથા ઘેટાંઓ ઘણાં હતાં. સુંદર
આકારવાળાં ચૈત્યો હતાં યુવતી-નર્તકીઓના
અનેક ભવનો હતાં. ત્યાં લાંચ લેનારા, ખીસા-
કાતર, લૂટારા, ચોર કે જકાત લેનારા કોઈ ન
હતા તે નગરી સકુશળ હતી, ઉપદ્રવથી રહિત
હતી. ત્યાં ભિક્ષા સહેલાઈથી પ્રાપ્ત થતી હતી.
લોકો વિશ્વાસપૂર્વક તથા સુખે રહેતા. અનેક
પ્રકારના કુટુંબોથી તે નગરી વ્યાપ્ત હતી નટ,
નૃત્ય કરનાર, દોરડા પર નાચનાર, મદલ, મુષ્ટિ
પ્રહાર કરનાર, બહુરુપી-વિદ્વંસ, કથા કરનાર,
તરનાર, રાસ લેનાર, શુભાશુભ શુક્રનને કહેનાર,
વાંસપર નાચનારા, સુંદર ચિત્રો દેખાડનારા,

ચઝવક-ચચ્ચર-પણિયાવળ-વિવિહવત્થુપ-
રિમંડિયા સુરમ્મા નરવડ્ડપવિઙ્ગમહિ-
વડ્ડપહા અળેગવરતુરગ-મત્તકુંજર-રહપહ-
કર-સીય-સંદમાળીઆઙ્ગજાળજુગા
વિમઝલળવળલિણિસોભિયજલા પંડુર-
વરભવળસણિમહિયા ઉત્તાળળયળપેચ્છ-
ળિજ્જા પાસાઈયા દરિસળિજ્જા અભિ-
રૂવા પડિરૂવા ।

તૃણા નામના વાઘને વગાડનારા, વીળાવાઢકો,
તાલ આપી લોકોને ખુશ કરનારાઓથી એ નગરી
શૂન્ય ન હતી. આરામ, ઉધાન, દૂધા, તળાવ,
વાવ, વગેરેથી તે યુક્ત હતી, નંદનવન સમાન
શોભિત હતી.

નગરીની ચારે બાજુ ગોળાકાર ઊંડી ખાઈ
હતી તે ખાઈ વિસ્તારવાળી તળિયું ન દેખાય
એવી ગહરી હતી. ઉપર પહોળી, નીચે ચાંકડી હતી

તેની ચારે બાજુ કોટ હતો. તે ચક્ર, ગદા,
મુસુલી, અવરોધ-દાર પાસેની જેવડી ભીંત,
શતદ્રી, દંડ, સરખા પ્રમાણના ઢરવાળવાળી તે
નગરી હતી. તેથી તેમાં શત્રુઓને પ્રવેશ કરવો
મુશ્કેલ હતો. તે નગરીનો કિલ્લો વાંકા વળેલા
ધનુષ્યથી પણ વધારે વાંકો હતો. વાનરના
મસ્તક સમાન ગોળાકાર રચનાવાળા, સુંદર,
તેના કાંગરાં હતાં કોટ ઉપર અગામીઓ હતી
ન્યાં ઢરવાળે હોતો ત્યાં આઠ હાથ પ્રમાણ
પહોળા રસ્તા હતા. મુખ્ય ઢરવાળ હતા. તેના
ઉપર તોરણો હતા. જુદા જુદા માર્ગો હતા.
નિયુષ્ઠ શિલ્પી દ્વારા બનાવેલ આગળિયો તથા
ઇન્દ્રીક્રીલા-લોગળો હતી બળરો, અનેક દુકાનો
અને વ્યાપારીઓથી યુક્ત હતી. કુલકારાદિથી યુક્ત
હતી તેથી લોકો મુખમય હતા ત્રિકોણાકાર માર્ગ,
ત્રણ રસ્તા, ચાર રસ્તા, અનેક માર્ગો ન્યાં મળે
છે તેવા સ્થાનોમાં કય-વિક્રય માટે અનેક
દુકાનો હતી તે દુકાનો અનેક પ્રકારની વસ્તુ-
ઓથી શોભિત તથા રમ્ય હતી તે નગરીના
રાજમાર્ગ રાજના ગમન, આગમનથી સદા વ્યાપ્ત
હતા. (અથવા બીજા રાજાઓની પ્રભાને નષ્ટ
કરી દેનાર અથવા રાજાની પ્રભાથી યુક્ત રાજા
ત્યાં હતા) ત્યાંના રસ્તા અનેક અશ્વો, મદોન્મત્ત
હાથીઓ, રથોના સમૂહો, શિવિકાઓ અને મિયા-
નાથી વ્યાપ્ત હતા તથા શકટાદિથી અને ઘોડા-
બળદોથી યુક્ત હતા. ત્યાંના જલાશયો નવીન
કમળોથી યુક્ત હતા. ત્યાંના મકાનો ચૂનાથી
પોતાઓનાં હોવાના કારણે સુંદર લાગતા હતા.
તે નગરીની શોભા અનિમેષ દષ્ટિથી જોવા લાયક
હતી. ચિત્તને પ્રસન્ન કરનારી હતી-તેને જોતાં
આંખ થાકતી ન હતી. અનુકૂળ રૂપવાળી, મનને
રૂચે તેવા રૂપવાળી હતી.

૨- તીસે નં ચંપાણ નયરીએ બહિયા ઉત્તર-
પુરતિયમે દિસીભાણે એત્ય નં પુણ્ણમદ્દે
નામં ચેઙ્ગે હોત્યા, ચિરાઈએ પુવ્વપુરિ-
સપણ્ણત્તે પોરાણે સદ્દિએ વિત્તિએ કિત્તિએ
નાણે સચ્છત્તે સજ્જણે સઘંટે સપડાગે
પડાગાઙ્ગપડાગમંડિએ સલોમહત્થે કયવે-
યદ્દિએ લાઙ્ગલોઙ્ગયમહિએ ગોસીસસરસ-
રત્તચંદણદહરદિણ્ણપંચંગુલિતલે ઉવચિય-
ચંદણકલસે ચંદણઘડસુકયતોરણપડિ-
દુવારદેસભાણે આસત્તોસત્તવિઙ્ગભવદ્દુ-
ગ્ધારિયમલ્લદામકલાવે પંચવણ્ણસરસ-
સુરભિમુક્કપુપ્ફપુંજોવયારકલિએ કાલા-
ગુરુપવરકુંડુરુક્કતુરુક્કધૂવડજ્જંતમઘમઘં-
તગંધુદ્ધુયાભિરામે સુગંધવર-ગંધગંધિએ
ગંધવટ્ઠિભૂણે ણડ-ણદ્દુગ-જલ્લ-મલ્લ-
મુટ્ઠિય-વેલંબગ-પવગ-કહગ-લાસગ-આઙ્ગ-
વલ્લગ-લંલ-મંલ-તૂળલ્લ-તુંલવીણિય-ભુ-
યગ-માગહ-પરિગણે બહુજણજાણવયસ્સ
વિસ્સુયકિત્તિએ બહુજણસ્સ આહુસ્સ
આહુણિજ્જે પાહુણિજ્જે અચ્ચણિજ્જે વંદ-
ણિજ્જે નમંસણિજ્જે પૂયણિજ્જે સવ્કાર-
ણિજ્જે સમ્માણણિજ્જે કલ્લાણં મંગલં
દેવયં ચેઙ્ગયં વિણેણં પજ્જુવાસણિજ્જે
દિવ્વે સચ્ચે સચ્ચોવાણે સણ્ણિહિયપાડિહેરે
જાગસહસ્સભાગપડિચ્છણે બહુજણો
અચ્ચેઙ્ગ આગમ્મ પુણ્ણમદ્દેચેઙ્ગયં પુણ્ણમદ્દે-
ચેઙ્ગયં ।

ચૈત્યવર્ણન-

૨- તે ચંપાનગરીની બહાર, ઉત્તર-પૂર્વ
દિશાની વચ્ચે (ઇશાન કોણમાં) પૂર્ણભદ્ર
નામનું એક ચૈત્ય હતું તે પ્રાચીન હતું.
પૂર્વ પુરુષો પણ તેનું કથન કરતા-પુરાણું
હતું, પ્રસિદ્ધ હતું-પ્રખ્યાત (કીર્તિવાણું) હતું,
બાણીતું હતું, બહુ ગવાયેલું હતું. છત્ર, ધ્વજથી
યુક્ત, ઘંટાવળું, પતાકાથી શોભિત, નાની
નાની પતાકા તથા વિશાલ પતાકાઓથી
શોભિત, મોરના પીંછાના શુચ્છાથી યુક્ત હતું.
ત્યાં વેદિકા બનાવવામાં આવી હતી તેની ભૂમિ
છાણથી લીપવામાં આવતી. તેની ભીંત સફેદ
ખડીથી પોતાએલી હતી તેથી ચમકતી હતી.
ભીંતમાં ગોરોચન અને સરસ રક્ત ચંદનના
થાપા લગાવવામાં આવ્યા હતા. ચંદન લગાડેલા
કળશો હતા દરેક દ્વાર પર ચંદનવાળા ઘટ
હતા તેમજ, સારી રીતે કરેલા સુંદર
તોરણ દરવાજા પર શોભતાં હતાં. નીચે
અટકતી તેમજ ઉપર સ્પર્શતી, વિસ્તૃત ગોળ
લટકતી પુષ્પમાળાઓનો સમૂહ તેની ભીંત ઉપર
હતો. પાંચ વર્ણના સરસ તેમજ સુગંધિત
પુષ્પોના સમૂહોથી અનેક પ્રકારની રચનાઓ
કરવામાં આવી હતી અગ્નિમાં ઢાલાશુરુ, શ્રેષ્ઠ
ગંધ દ્રવ્યવિશેષ, લોખાન, ધૂપ નાખવામાં
આવતા તેથી ત્યાંનું વાતાવરણ મધ્યમધાયમાન
હતું. અર્થાત્ સુગંધથી સુવાસિત હતું
શ્રેષ્ઠ સુગંધથી સુવાસિત હતું સુગંધના
અતિશયથી ગંધ દ્રવ્યની શુદ્ધિ સમાન
હતું. નટ, નૃત્યકાર, દોરડાપર નાચનાર,
મલ્લ, મુષ્ટિ પ્રહાર કરનાર, વિદ્યુત્ક, તરનાર,
કથા કહેનાર, રાગ લેનાર, લવિષ્ય કહેનાર,
વાંસની ટોચ પર નાચનાર, ચિત્રપટ બતાવનાર,
વીણા વગાડનાર, તબૂરા વગાડનાર, સેવકો અને
સ્તુતિ પાઠકોથી તે ચૈત્ય વ્યાપ્ત હતું. ઘણાં

નગરજનો તથા ખીજ દેશના માણસોમાં તેની પ્રસિદ્ધિ થઈ હતી. ઘણાં લોકો ત્યાં આહુતિ આપતાં ત્યાંના લોકો તેને દક્ષિણાપાત્ર, વઢનીય, નમસ્કરણીય, અર્ચનીય, પૂજનીય, સત્કરણીય અને સન્માનનીય માનતા હતા. તથા કલ્યાણ, મંગલ, દેવરૂપ, ચૈત્યરૂપ, વિનયથી ઉપાસનીય માનતા હતા. દિવ્ય અને સત્ય માનતા, સફળ સેવારૂપ માનતા હતા. દેવની પાસે ઉપહારરૂપ પ્રસાદ રાખેલો નજરે પડતો હતો. યજ્ઞમાં હજારો માણસો દાન આપતા ઘણાં લોકો આવી પૂર્ણલદ્ર ચૈત્યની પૂજા કરતાં.

વનખડવર્ણન -

૩- સે જં પુણ્ણમદ્દે ચેદ્દે એકકેણં મહયા વણસડેણં સવ્વઓ સમંતા પરિક્ખત્તે ।
સે જં વણસંડે કિણ્ણે કિણ્ણોભાસે નીલે નીલોભાસે હરિએ હરિઓભાસે સીએ સીઓ-
ભાસે ણિદ્ધે ણિદ્ધોભાસે તિવ્વે તિવ્વોભાસે,
કિણ્ણે કિણ્ણહચ્છાએ નીલે નીલચ્છાએ હરિએ
હરિયચ્છાએ સીએ સીયચ્છાએ ણિદ્ધે ણિદ્ધ-
ચ્છાએ તિવ્વે તિવ્વચ્છાએ ધણકડિયક-
ડિચ્છાએ રસ્મે મહામેહણિકુરંબભૂએ ।

૩- તે પૂર્ણલદ્ર ચૈત્ય એક વિશાળ વનખડથી સમસ્ત દિશાઓ તેમજ વિદિશાઓમાં ઘેરાયેલ હતું તે વનખડ અતિશય ઘાટો હોવાના કારણથી કાળો, કાળી પ્રભાવાળો, નીલ, નીલપ્રભાવાળો, લીલો લીલીપ્રભાવાળો, શીત સ્પર્શવાળો, શીતપ્રભાવાળો, સ્નિગ્ધ, સ્નિગ્ધપ્રભાવાળો, તીવ્ર, તીવ્રપ્રભાવાળો, કાળો, કાળી છાયાવાળો, નીલો, નીલીછાયાવાળો, લીલો, લીલી છાયાવાળો, ઠંડો, ઠંડી છાયાવાળો સ્નિગ્ધ, સ્નિગ્ધ છાયાવાળો, તીવ્ર, તીવ્રછાયાવાળો હતો. એક ખીજ વૃક્ષોની શાખાઓ પરસ્પર મળી જવાથી છાયા ઘણી જ ઘાટી લાગતી હતી તે વન રમ્ય હતું તેથી એમ જણાતું કે એ મહામેઘોનો એક મોટો સમુદાય જ છે

વૃક્ષવર્ણન -

૪- તે જં પાયવા મૂલમંતો કંદમંતો કંધમંતો તયામંતો સાલમંતો પવાલમંતો પત્તમંતો પુપ્પમંતો ફલમંતો બીયમંતો અણુપુવ્વ-
સુજાય-રુદ્ધલ-વટ્ટભાવ-પરિણયા એકક-
કંધા અણેગસાલા અણેગ-સાહ-પ્પસાહ-
વિડિમા અણેગ-નર-વામપુપ્પસારિય-

૪- આ વનખડમાં વૃક્ષો જમીનની અંદર ઊંડા ફેલાયેલા મૂળયુક્ત હતાં, તેમજ કંદયુક્ત, સ્કંધયુક્ત, ત્વચ્ચાયુક્ત હતાં, શાખાઓથી વિશિષ્ટ હતાં, ફૂલોથી યુક્ત હતાં, પાંદડાઓથી ભરેલાં હતાં, ફૂલોથી શોભતા હતાં, ખીજેથી ભરપૂર હતા આ દરેકે દરેક વૃક્ષો ક્રમશઃ ઉત્પન્ન થયેલાં હતા અને છત્રી જેવા રમ્ય ગોળ આકારવાળા

અગ્નેઙ્ગ-ઘણ-વિઝલ-વટ્ટ-લંઘા અચ્છિદ્ધ-
પત્તા અવિરલપત્તા અવાઈણપત્તા અણઈય-
પત્તા નિદ્ધૂય-જરઢ-પંડુ-પત્તા ણવ-હરિય-
ભિસંત-પત્તભારં - ધયાર - ગંભીર - દરિસ-
ણિજ્જા ઉવણિગ્ગય-ણવતરુણપત્ત-પલ્લવ-
કોમલ-ઉજ્જલ-ચલંત-કિસલય-સુકુમાલ-
પવાલ-સોહિયવરંકુર-ન્ગલિહરા ણિચ્ચં
કુસુમિયા ણિચ્ચં મઝરિયા ણિચ્ચં પલ્લ-
વિયા ણિચ્ચં થવડયા ણિચ્ચં ગુલડયા ણિચ્ચં
ગોચ્છિયા ણિચ્ચં જમલિયા ણિચ્ચં જુવ-
લિયા ણિચ્ચં વિણમિયા ણિચ્ચં પણમિયા
ણિચ્ચં કુસુમિયમઝરિય-પલ્લવિય-થવ-
ડય-ગુલડય-ગોચ્છિય - જમલિય-જુવલિય-
વિણમિય-પણમિય-સુવિભત્ત-પિંડ-મંજરી-
વંડિસયધરા સુય-વરહિણ-મયણસાલ-
કોઢલ-કોભગક-ભિંગારગ-કોઢલગ-જીવં-
જીવગ- ગંદીમુહ- કવિલ- પિગલક્ષગ-
કારંડ-ચક્કવાય-કલહંસ- સારસ- અણેગ-
સડણગણ-મિહુણ-વિરડય- સદ્દુણ્ણડય-
મહુર-સર-ણાડયા સુરસ્મા સંપિડિય-
દરિય - ભમર - મહુયરિ- પહકર-પરિલિત-
મત્તછપ્પય-કુસુમાસવ-લોલ- મહુર- ગુમગુ-
મંત - ગુંજંત - દેસભાયા અંભિતર - પુપ્ફ-
ફલા બાહિરપત્તોચ્છણ્ણા પત્તેહિ ય પુપ્ફેહિ
ય ઓચ્છન્નવલિચ્છત્તા સાડફલા નિરોયયા
અકંટયા ણાણાવિહ-ગુચ્છ-ગુમ્મ-મંડવગ-
રમ્મસોહિયા વિચિત્તસુહકેડભૂયા વાવી-
પુવ્વલરિણીદીહિયાસુ ય સુનિવેસિય-રમ્મ-
જાલ-હરયા પિંડિમણીહારિમં સુગંધિ
સુહ-સુરભિ-મણહરં ચ મહયાગંધદ્ધાણ

હતાં એમનુ થડ એક હતું અનેક શાખા-પ્રશાખા
તેમજ ઉપરની તરફ ગયેલી શાખાઓથી યુક્ત
હતાં અનેક પુરુષો ખૂબ પહોળા કરેલા હાથોથી
પણ તેમનાં વિશાળ તેમજ વર્તુળાકાર થડને
બાથ લીડી શકતા નહોતા. તેમનાં પાંદડાં પણ
એટલાં ઘાટાં હતાં કે જેની વચમાં જરાપણ
અંતર નહોતું. તેમજ પાંદડાં દૂર દૂર નહોતાં,
ગિલકુલ નજદીક ચોંટેલાં જેવાં હતાં. એ વૃક્ષોમાં
જેટલાં પાંદડાં લાગેલાં હતાં તે બધાં અધોમુખ
હતાં આ પાંદડાં અતિવૃષ્ટિ આદિ વિપત્તિઓથી
રહિત હતાં, જૂનાં પાન, પીળાં પાન તેમજ
સડી ગયેલાં પાન ખરી પડ્યાં હતાં અને તેના
સ્થાને નૂતન લીલાં ચમકદાર પાન આવી ગયા
હત તેથી અધકાર જેવું સદા વ્યાપ્ત હતું
આના કારણે આ વૃક્ષો એવા જ છે એ લેદ કરવો
અશક્ય હતો.

એનાં જે પાન તેમજ પદ્મવ હતાં તે નવીન
ઉગવાના કારણથી નવીન તરુણતાસંપન્ન હતા.
કોમળ, ઉજ્જવળ, ચલાયમાન એવી એની
કૂપળો હતી પ્રવાહ અત્યંત કોમળ હતાં. શ્રેષ્ઠ
અકુરોથી વૃક્ષો ઉપરનો ભાગ સુશોભિત હતો.
એ વૃક્ષો હંમેશાં સર્વશ્રુતિઓનાં પુષ્પોથી ખીલેલાં
રહેતા હતાં હંમેશાં એ વૃક્ષો ઉપર મયૂરો
રહેતાં હતાં, નિત્ય પદ્મવિત, નિત્ય ગુચ્છાથી
યુક્ત, હંમેશાં એ વૃક્ષો જોડે જોડે પકિતબદ્ધ
આજુબાજુમાં ઉભાં હતાં હંમેશાં નમેલા વિશેષ
નમેલા, હંમેશાં કુસુમિત, મયૂરિત, પદ્મવિત,
સ્તબ્ધવાન, ગુચ્છાવાળા, ગુલ્મિત, ગુચ્છિત,
ચમલિત, યુગલિત, વિનમિત, પ્રણમિત થઈ
જુદાં જુદાં પિંડરૂપ મજરીના શિરોભૂષણોથી
સદા યુક્ત હતાં તે વૃક્ષો પોપટ મયૂર, મેના,
કોયલ, કોલગક, ભૂંગારક, કોડક, ચકોર, નદી-
મુખ, તેતર, બટેર, કારક, ચક્રવાક, કલ્લહસ
બતક, સારસ આદિ અનેક પક્ષીઓનાં યુગલના

મુયંતા ણાણાવિહ-ગુચ્છ-ગુસ્મ-મંડવગ-
ઘરગ-સુહસેઝ-કેઝ-બહુલા અણેગ-રહ-જાણ
જુગ્ગ-સિવિય-પરિમોયણા સુરમ્મા પાસા-
ઈયા દરિસણિજ્જા અભિરૂવા પઢિરૂવા ।

દીર્ઘ તથા મધુર સ્વરવાળી વાણીથી યુક્ત હતાં. તેથી મનોહર લાગતાં હતા. મદથી ઉન્મત્ત ભ્રમર-ભ્રમરીઓનો સમૂહ પુષ્પોના રસને પીવા માટે લોલુપ બની ગણગણાટ કરી રહ્યા હતા. અદરના ભાગમાં પુષ્પ તેમજ ફળથી તથા બહારના ભાગમાં પાનથી આ વૃક્ષો વ્યાપ્ત હતા. પાંદડા તથા પુષ્પોથી ઢંકાયેલાં હતાં મીઠા ફળવાળાં હતાં રોગરહિત અને કાંટારહિત હતાં. અનેક પ્રકારના ગુચ્છા, ગુદ્મોથી શોભિત હોવાના કારણે રમ્ય શોભતાં હતાં. શુભ ધ્વજ-વાળાં હતાં અથવા વિવિધ સુખોનાં કેન્દ્રભૂત હતાં વાવ, પુષ્કરિણી, દીર્ઘિકાઓ હતી. તેના ઉપર સારી રીતે બનાવેલ સુદર ઝરુખા હતા. પુદ્ગલોના સમૂહરૂપથી ફર ફર સુધી ફેલાઈ જનારી સુદર સુગંધ આવતી હતી એ શુભ સુવાસ મનને આનંદિત કરતી હતી. આ વૃક્ષો મહાન ગંધની પરપરાને છોડતા હતા અનેક પ્રકારના ગુચ્છા અને ગુદ્મોથી બનેલા મડપ, ઘર, સુંદરમાર્ગ, પતાકાઓથી સુશોભિત હતા. વૃક્ષોની નીચે અનેક રથ, યાન, બગી, શિખિ-કાદિ મૂકવામાં આવતી. સુરમ્ય, પ્રાસાદિક, દર્શનીય, અલિરૂપ-સુદર આકૃતિવાળા તેમજ વિશિષ્ટ રૂપવાળા હતા,

૫- તસ્સ ણં વણસંહસ્સ બહુમજ્જદેસભાણ
એત્થ ણં મહં એકે અસોગવરપાયવે પણ્ણત્તે,
કુસ-વિકુસ-વિસુદ્ધ-સ્વલ્લમૂલે મૂલમંતે
કંદમંતે જાવ પરિમોયણે સુરમ્મે પાસાઈણ
દરિસણિજ્જે અભિરૂવે પઢિરૂવે ।

૫- તે વનખડની મધ્યમાં એક વિશાળ અશોક વૃક્ષ હતું તે વૃક્ષની નીચેનો ભાગ કુશ તેમજ અન્ય તૃણાદિકથી રહિત હતો. મૂળ, કદવાળો યાવત તેની નીચે રથાદિને છોડવામાં આવતા, સુરમ્ય, પ્રાસાદિક, દર્શનીય, અલિરૂપ, પ્રતિરૂપ હતું

૬- સે ણં અસોગવરપાયવે અણ્ણોહિં બહૂહિં
તિલણ્ણં વડલેહિં લઝણ્ણં છત્તોવેહિં
સિરીસેહિં સત્તવણ્ણોહિં દહિવણ્ણોહિં લોદ્ધેહિં
ઘવેહિં ચંદણોહિં અજ્જુણોહિં ણીવેહિં કુડ-
ણ્ણં કલંબેહિં સર્વેહિં ફણ્ણસેહિં દાહિમેહિં

૬- તે અશોકવૃક્ષ અન્ય અનેક પ્રકારના વૃક્ષોથી ઘેરાયેલું હતું તિલક, બકુલ, લકુચ, છત્રોપ, શિરીષ, સખ્તપર્ણ, ઈધિવર્ણ, લોધ, ધવ, અદન, અર્જુન, નીપ, કુટજ, કદમ્બ, સંઘ, ફણ્ણસ, ઠાડમ, શાલ, તાલ, તમાલ, ત્રિય, ત્રિયણુ,

સાર્લેહિં તાર્લેહિં તમાર્લેહિં પિયર્લેહિં પિયં-
ગૂર્લેહિં પુરોવર્ગોર્લેહિં રાયરુર્લેહિં નંદિરુર્લેહિં
સન્વઓ સમંતા સંપરિવિલ્લત્તે ।

૭- તે નં તિલયા બડલા લડયા જાવ નંદિ-
રુર્લેહિં કુસવિકુસવિસુદ્ધરુર્લેહિં મૂલ-
મંતો કંદમતો ઈર્લેહિં વર્ણઓ ભાણિયવ્વો
જાવ સિવિયપડિમોયના સુરમ્મા પાસાર્લેહિં
દરિસણિજ્જા અભિરુર્લેહિં પડિરુર્લેહિં ।

૮- તે નં તિલયા જાવ નંદિરુર્લેહિં અર્ણોર્લેહિં
બહૂર્લેહિં પડમલયાર્લેહિં નાગલયાર્લેહિં અસોગલ-
યાર્લેહિં ચંપગલયાર્લેહિં ચૂયલયાર્લેહિં વળલયાર્લેહિં
વાસંતિયલયાર્લેહિં અદ્મુત્તયલયાર્લેહિં કુંદલ-
યાર્લેહિં સામલયાર્લેહિં સન્વઓ સમંતા
સંપરિવિલ્લત્તા ।

૯- તાઓ નં પડમલયાઓ નિન્નં કુસુમિયાઓ
જાવ વડિસયધરાઓ પાસાર્લેહિં દરિસ-
ણિજ્જાઓ અભિરુર્લેહિં પડિરુર્લેહિં ।

૧૦- તસ્સ નં અસોગવરપાયવસ્સ હેટ્ઠા ર્લેહિં
લંધસમલ્લીણે ઈત્થ નં મહં એવ્વે પુઢવિ-
સિલાપટ્ટે પળ્લત્તે, વિક્કલંભાયમડસેહ-
સુપ્પમાણે કિણ્હે અંજણ-ઘણ-કિવાણ-
કુવલય-હલહર-કોસેજ્જા-ગાસ-કેસ-કજ્જ-
લંગી લંજણ-સિંગમેદ-રિદ્ધય-જંબૂફલઅસ-
ણગ-સળવંધન-નીલુપ્પલપત્તનિકર-અયસિ-
કુસુમ-પ્પગાસે મરગયમસાર-કલિત્ત-ણય-
ણકીય-રાસિવળ્ણે નિદ્ધઘણે અદ્ધસિરે આર્ય-
સયતલોવમે સુરમ્મે ર્લેહિં આમિય-ડસમ-તુરગ-
ણર-મગર-વિહગ-બાલગ-કિણ્ણર-રુ-સરમ

પુરોપત્ર, પીપલ, નદિ આ સર્વ વૃક્ષોથી સર્વ
દિશાઓમાં અને વિદિશાઓમાં ઘેરાયેલ હેતુ

૭- તે તિલક, બકુલ, લકુચ યાવત્ નદિવૃક્ષોનો
નીચેનો ભાગ કુસ તથા અન્ય ઘાસાદિથી રહિત
હેતો મૂળ કદવાળા હતા. જે પહેલાં વર્ણન
કર્યું તે સમજવું. યાવત્ શિખિકાદિ છોડવામાં
આવતા સુરમ્ય, પ્રાસાદીય, દર્શનીય, અભિરુપ,
પ્રતિરુપ હતાં.

૮- તે તિલક યાવત્ નદિવૃક્ષો પણ અન્ય અનેક
પદ્મલતા, નાગલતા, અશોકલતા, ચપકલતા,
આમ્રલતા, વનલતા, વાસતિલતા, અતિમુક્તક-
લતા, કુંદલતા, શ્યામલતાઓથી સમસ્ત દિશા
અને વિદિશાઓમાં ઘેરાયેલાં હતાં.

૯- તે પદ્મલતાઓ નિત્ય પુષ્પોથી યુક્ત હતી.
તેથી એમ લાગતું હતું કે જાણે તેઓએ શિરો-
ભૂષણ ધારણ કરેલા છે તેથી તે પ્રાસાદિક,
દર્શનીય, અભિરુપ, પ્રતિરુપ હતી

પૃથ્વીશિલાપટ્ટક

૧૦- તે અશોકવૃક્ષની નીચે સ્કંધ-થડથી જરા
દૂર નીચેના ભાગમાં એક વિશાળ પૃથ્વીશિલાપટ્ટક
હેતો. તે લંબાઈ, ખડોળાઈ, ઉચાઈમાં સરખો
હેતો. તે કાળો હેતો આજુ, મેઘ, તલવાર,
નીલકમળ, બળદેવના વસ્ત્ર, આકાશ, કેશ,
કાળજની રૂબી, ખજનપક્ષી, લેસાદિના શીંગડા,
નીલવર્ણના રત્ન, જાંબુ, ખીયક નામે વૃક્ષ
વિશેષ, શણના ફૂલ, નીલકમળના પાંદડાઓનો
સમૂહ, અળસીના પુષ્પ સમાન તેની કાળી પ્રભા
હતી. પન્ના, મસાર-પથ્થરને ચિકણા કરનાર પથ્થર
અથવા કસોટી, કટિત્ર-કાળા આમડાની બનાવેલ
વસ્તુવિશેષ, આંખની કીકી સમાન, સજલ મેઘ

ચમર - કુંજર - વળલય - પડમલય - ભક્તિ-
ચિત્તે આઈળગ - રૂચ - દૂર - ણવળીય - તૂલ-
ફરિસે સીહાસણસંઠિએ પાસાઈએ દરિસ-
ણિજ્જે અભિરૂવે પડિરૂવે ।

૧૧- તત્થ ણં ચંપાએ ણયરીએ કૂળિએ ણામં
રાયા પરિવસદ્દ મહયા-હિમવંત-મહંતમ-
લય-મંદર-મહિંદસારે અચ્ચંતવિસુદ્ધ-દોહ-
રાયકુલ-વંસ-સુપ્પસૂએ ણિરંતરં રાયલ-
ક્ષણ-વિરાડ્ડયંગ-પચ્ચંગે બહુજણબહુમાણ-
પૂઢિએ સન્નવગુણસમિદ્ધે સત્તિએ મુઢિએ
મુદ્ધાહિસિત્તે માડપિડસુજાએ દયપત્તે
સીમંકરે સીમંધરે લેમંકરે લેમંધરે મણુ-
સ્સિંદે જણવયપિયા જણવયપાલે જણવય-
પુરોહિએ સેડકરે કેડકરે ણરપવરે પુરિ-
સવરે પુરિસસીહે પુરિસવગ્ધે પુરિસા-
સીવિસે પુરિસપુંડરીએ પુરિસવરગંધહત્થી
અડ્ઢે દિત્તે વિત્તે વિચ્છિણ્ણવિડલ-
ભવણ-સયણા-સણ-જાણ-વાહ્ણાડ્ઢણે બહુ-
ધણ-બહુજાયરૂવરયએ આઓગપઓગસં-
પડત્તે વિચ્છિડ્ડિય-પડરભત્તપાણે બહુ-
દાસી-દાસ-ગો-મહિસ-ગવેલગણ્ણભૂએ પડિ-
પુણ્ણ— જંત — કોસકોટ્ટાગારાડધાગારે
બલવં દુબ્બલપચ્ચામિત્તે ઓહયકંટયં
નિહયકંટયં મલિયકંટયં ડહ્ધિયકંટયં
અકંટયં ઓહયસત્તું નિહયસત્તું મલિયસત્તું

સમાન શ્યામ હતો તેના આઠ ખૂણા હતા. તેના
તળિયાનો ભાગ ઢર્પણ જેવો. ચમકતો સુરમ્ય
હતો. ઇંદામૃગ-વરુ, ણળદ, અન્ધ, મનુષ્ય, મગર,
પક્ષી, ચર્પ, કિન્નર, મૃગ, અષ્ટાપદ, ચમર,
હાથી, વનલતા તેમજ પદાલતાના ચિત્રોથી
સુંદર હતો. તેનો સ્પર્શ ચર્મમય વસ્ત્ર, રૂ, ખૂર,
માખણ, આકડાના રૂ સમાન કોમળ હતો.
સિંહાસન જેવો તેનો આકાર હતો. પ્રામાદિક,
દર્શનીય, અલિરૂપ, પ્રતિરૂપ હતો.

રાજાનું વર્ણન-

૧૧- તે ચંપાનગરીમા કૂણિક નામે રાજા હતો.
તે મહાહિમવંત પર્વત, મહામલય પર્વત, મેરુ
પર્વત, મહેન્દ્ર પર્વત જેવો હતો. અત્યંત વિશુદ્ધ,
પ્રાચીન રાજકુળ વંશમાં ઉત્પન્ન થયો હતો.
અખડિત રાજચિહ્નોથી તેના અગ્રોપાગ સુશો-
ભિત હતા. અનેક લોકો દ્વારા તે ગહુમાન,
સત્કાર પામતો હતો. સર્વ શુભોથી સમૃદ્ધ હતો.
પ્રસન્નચિત્ત, ક્ષત્રિય હતો. પિતા, પિતામહાદિ
રાજાઓ વડે તેનો રાજ્યાલિષેક થયો હતો.
માતા, પિતાનો વિનય કરનાર હતો. ક્યાણુ હતો,
કુળ મર્યાદા કરનાર, કુળમર્યાદાનું પાલન કરનાર,
પ્રાપ્ત વસ્તુનું પાલન કરનાર, તેમજ તેને ધારણ
કરનાર, મનુષ્યોમાં ઇન્દ્ર સમાન, જનપદનો પિતા,
જનપદનો પાલક, જનપદનો પુરોહિત હતો.
માર્ગદર્શક, અદ્ભુત કાર્ય કરનાર, મનુષ્યોમાં
શ્રેષ્ઠ, પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ, પુરુષોમાં સિંહ, પુરુષોમાં
વાઘ, પુરુષોમાં આશીર્વાદ સર્પ, પુરુષોમાં કમળ,
પુરુષોમાં ઉત્તમ ગધ હસ્તી સમાન હતો. સમૃદ્ધ,
દર્પવાળો, પ્રખ્યાત હતો. તેના વિશાળ મોટા,
મોટા ભવન હતા અનેક પ્રકારની શય્યા, આસન,
યાન, વાહનો તેમની પાસે હતા. કોઠારમાં ઘણું
ધાન્ય હતું પુષ્કળ સોનું તથા ચાંદી હતી
ધનલાભના વ્યાપારમાં તેઓ હમેશા ઉદ્યમશીલ
રહેતા હતા તેમના રસોડામાં ભોજન કર્યા બાદ

ઉદ્વિયસત્તું નિજ્જિયસત્તું પરાઙ્ગસત્તું
વવગયદુઘ્નિક્કં મારિભયવિપ્પમુક્કં સ્વેમં
સિવં સુભિક્કં પસંતાદિબ્બસરં રજ્જં
પસાસેમાણે વિહરઈ ।

પણ ઘણું ભોજન વધતુ જેથી ગરીબોનું પોષણ
થતુ હતુ. તેમની સેવા માટે ઘણાં દાસ, દાસી
રહેતા હતા, તેમની પશુશાળામાં ગાય, ભેસ
ઘેટાં, પુષ્કળ પ્રમાણમાં હતા યત્ર, કોશ,
કોઠાર, શસ્ત્રાગાર પરિપૂર્ણ હતા. ઘણું સૈન્ય
હતું. શત્રુઓ બળહીન હતા. તેમનું રાજ્ય
કટક રહિત હતુ કટકોને હણી નાખ્યા હતા,
કટકોને મસળી નાખ્યા હતા કટકોને ઉખેડીને
ફેડી દીધા હતા તેથી સર્વથા તેમનું રાજ્ય
નિષ્કટક થયું હતુ. એ પ્રકારે જ તેનું
રાજ્ય ઉપહતશત્રુ, નિહતશત્રુ, મથિતશત્રુ,
ઉદ્ધતશત્રુ, નિર્જિતશત્રુ તેમ જ પરાજિત-
શત્રુ હતું. એથી તે દુર્ભિક્ષ, મારિ, અને
ભયથી મુક્ત, ક્ષેમ (નિરુપદ્રવ) કલ્યાણમય,
સુભિક્ષયુક્ત અને વિઘ્ન (રાજકુમારાદિ કૃત
અરાજકતા)થી રહિત રાજ્યનું શાસન કરતા
રહેતા હતા.

રાણીનું વર્ણન -

૧૨- તસ્સ ણં કોણિયસ્સ રત્તો ધારિણી ણામં
દેવી હોત્યા, સુકુમાલપાણિપાયા અહીણ-
પહિપુણ્ણ-પંચિદિયસરીરા લક્ષણ-વંજણ-
ગુણોવવેયા માણુ-મ્માણ-પ્પમાણ-પહિ-
પુણ્ણ-સુજાય-સન્વંગ-સુંદરંગી સસિ-સોમા-
કાર-કંત-પિય-દંસણા સુરુવા કરયલ-
પરિમિય-પસત્થ-તિવલી-વલિયમજ્જા
કુંડલુ-લિહિય-ગંડલેહા કોમુઙ્ગય-રયણિ-
યર-વિમલ-પહિપુણ્ણ-સોમવયણા સિંગા-
રાગાર-ચારુવેસા સંગય-ગય-હસિય-
ભણિય-વિહિય-વિલાસ-સલલિય-સંલાવ-
ણિણ-જુત્તોવયાર-કુસલા સુંદર-ઘણ-
જઘણ-વયણ-કર-ચરણ-નયણ-લાવણ-
વિલાસ-કલિયા પાસાર્દયા દરિસણિજ્જા

૧૨-તે કેણિક રાજાને ધારિણી નામની રાણી હતી
તેણી સુકોમળ હાથ, પગવાળી હતી તેનું શરીર
લક્ષણોથી અહીન, સ્વરૂપથી પરિપૂર્ણ પાંચેય ધન્દ્ર-
યોથી યુક્ત હતુ સ્વસ્તિક આદિ લક્ષણ, ચિહ્ન-
તલાદિ, તથા ગુણોથી સુસંપન્ન હતી (અથવા લક્ષણ
અને ચિહ્નના ગુણોથી યુક્ત હતી) માન,
ઉન્માન, પ્રમાણથી પરિપૂર્ણ હતી અર્થાત્
મસ્તકાદિ સર્વ અંગો અસાધ્ય હોવાથી તેણી
સર્વાંગ સુદરી હતી ચંદ્રસમાન સૌમ્ય આકૃતિથી
મનોહર હતી તેનું દર્શન પ્રિય લાગતું હતું.
તે સુરૂપા હતી. તેનો કટિપ્રદેશ (કમ્બર)
મુટ્ટીમાં સમાધ શકે તેવો પતલો હતો, પ્રશસ્ત
હતો તથા ઉદર ત્રિવંદી યુક્ત હતું. ગાલપર જે
પત્રાવલી બનાવી હતી તે કુંડલોથી ઘસાતી હતી.
સૌમ્યમુખ ચદ્રિકાથી શોભતા ચંદ્રમા સમાન
નિર્મળ હતું તેનો વેષ બાણે શણગારતુ ઘર

અભિરૂવા પડિરૂવા, કોણિણં રણ્ણા
ભંભસારપુત્તેણ સદ્ધિ અણુરત્તા અવિરત્તા,
ઇદ્દે સદ્ધ-ફરિસ-રસ-રૂવ-ગંધે પંચવિહે
માણુસ્સણ કામભોણ પચ્ચણુભવમાણી
વિહરહિ ।

હતું તેની ચાલ હાથી સમાન હતી હસવું
સુંદર હતું ભાષા કોયલ જેવી હતી. તેની
ચેષ્ટાઓ અને વિલાસ મનોહર હતા. પરસ્પર
સંભાષણ સુંદર હતું નિપુણ, સદ્વ્યવહારોમાં
કુશળ હતી સુંદર સ્તન, જઘા, વદન, હાથ,
પગ, નયનવાળી હતી લાવણ્ય હતું, તેમ જ
વિલાસ મનોહર હતો પ્રાસાદિક, દર્શનીય,
અભિરૂપ, પ્રતિરૂપ હતી કોણિકરાજા, ભંભસાર
(શ્રેણિક)નો પુત્ર તેની સાથે અનુરક્ત હતી,
અવિસ્કત હતી, ઇષ્ટ શબ્દ, સ્પર્શ, રસ, રૂપ,
ગંધ એ પાંચ ઇન્દ્રિયોના મનુષ્યોચિત કામ-
ભોગોનો અનુભવ કરતી સમય વ્યતીત કરતી હતી

સદૈશવાહક -

૧૩- તસ્સ ણં કોણિયસ્સ રણ્ણો એવકે પુરિસે
વિહલકયવિત્તિણ ભગવઓ પવિત્તિવાહણ
ભગવઓ તદ્દેવસિયં પવિત્તિ ણિવેદેહિ ।

૧૩- તે કોણિક રાજાને ત્યાં એક એવો પુરુષ
હતો કે જેને મોટી આજીવિકા મળતી હતી.
તે ભગવાનની પ્રવૃત્તિને કહેતો અર્થાત્ ભગવાન
વિહાર કરી ક્યાં ગયા ? વગેરે સમાચાર આપતો
ભગવાનની દિવસસંબંધી પ્રવૃત્તિનું વૃત્તાન્ત
રાજાને કહેતો

૧૪- તસ્સ ણં પુરિસસ્સ બહવે અણ્ણે પુરિસા
દિણ્ણમહ-મત્ત-વેયણા ભગવઓ પવિત્તિ-
વાહયા ભગવઓ તદ્દેવસિયં પવિત્તિ
ણિવેદેતિ ।

૧૪- તે પુરુષના હાથ નીચે ખીજા ઘણાં પુરુષો
હતા તેઓને સુવર્ણમુદ્રાદિ ભૂતિ તેમજ અન્નાદિ
ખેરાકતું વેતન આપવામાં આવતું. તેઓને ભગવા-
નની પ્રવૃત્તિને કહેવા માટે રાખ્યા હતા. તેથી
દિવસ સંબંધી વૃત્તાંતને દરરોજ આવીને કહેતા.

૧૫- તેણં કાલેણં તેણં સમણં કોણિણ રાયા
ભંભસારપુત્તે વાહિરયાણ ઉવટ્ઠાણસાલાણ
અણેગ-ગણનાયગ-દંડણાયગ-રાઈ-સર-
તલ્લવર-માડંબિય-કોહંબિય-મંતિ-મહા-
મંતિ-ગણગ-દોવારિય-અમચ્ચ-વેહ-પીઠ-
મદ્દ-નાગર-નેગમ-સેટ્ઠિ-સેણાવહ-સત્થવાહ-
દૂય-સંધિવાલસદ્ધિ સંપરિવુડે વિહરહિ ।

૧૫- તે કાળ અને તે સમયમાં ભંભસારના
પુત્ર કોણિક રાજા બહારની સભામાં અનેક
ગણનાયક, દંડનાયક, માંડલિક રાજાઓ, ઇન્દ્રે,
તલવરો, માડમ્મિક, કૌટુમ્મિક, મત્રી, મહામત્રી,
ગણિક, દ્વારપાળ, અમાત્ય, ચેટ-દાસ, અંગમર્દકો
નાગરિક પુરુષો, પૌર વણિકજનો, શ્રેણિઓ,
સેનાપતિઓ, સાર્થવાહ, ફત, સંધિપાલોથી
ઘેરાઈને બેઠા હતા.

૧૬- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણે ભગવં
મહાવીરે આહરે તિથગરે સયંસંબુદ્ધે
પુરિસુત્તમે પુરિસસીહે પુરિસવરપુંડરીએ
પુરિસવરગંધહત્થી લોગુત્તમે લોગનાહે
લોગહિએ લોગપર્વે લોગપજ્જોયગરે અભ-
યદાએ ચક્ખુદાએ મગ્ગદાએ સરણદાએ જીવદાએ
બોહિદાએ ધમ્મદાએ ધમ્મદેસાએ ધમ્મનાયાએ
ધમ્મસારહી ધમ્મવરચાઉરંત-ચક્કવટ્ટી
દીવો તાણં સરણગર્હ પડ્ડા અપ્પહિહ્ય-
વર-નાણ-દંસણ-ધરે વિયટ્ઠચ્છુત્તમે જિણે
જાવાએ તિણ્ણે તારાએ બુદ્ધે બોહાએ મુત્તે
મોયગે સવ્વન્ન સવ્વદરિસી સિવ-મયલ-
મરુય-મણંત-મક્ખય-મવ્વાબાહ- મપુણરા-
વિત્તિ-સિદ્ધિગણામધેયં ઠાણં સંપાવિહ-
કામે અરહા જિણે કેવલી સત્તહત્થુસ્સેહે
સમચઉરંસ-સંઠાણ-સંઠિએ વજ્જ-રિસહ-
નારાય-સંઘયણે અણુલોમવાહવેગે કંક-
ગ્ગહણી કવોયપરિણામે સહણિપોસ-
પિટ્ઠંતરોરુપરિણાએ પડમુપ્પલ - ગંધ-
સરિસ-નિસ્સાસ-સુરભિ-વયણે છવી નિરા-
યંક-ઉત્તમ-પસત્થ - અહિસેય - નિરુવમ- પલે
જલ્લ-મલ્લ-કલંક-સેય-રય-દોસ - વજ્જિ-
યસરીર-નિરુવલેવે છાયા-ઉજ્જોડ્યંગ-
પચ્ચંગે ઘણ-નિચિય-સુબદ્ધ-લક્ખણુણય-
કૂડાગારનિર્માણિય-સિરે સામલિબોહ-
ઘણનિચિય-ચ્છોહિય-મિહ-વિસય-પસત્થ-
સુહુમ-લક્ખણ-સુગંધિ- સુંદર-ભુયમોયગ-
ભિગ-નેલ-કજ્જલ-પહટ્ટ-ભમરગણ-ણદ્ધ-
નિકુસંબ-નિચિય-કુંચિય-પયા હિનાવત્ત-
મુદ્ધસિરે દાલિમપુપ્ફપ્પગાસ-નવણિજ્જ-

ભગવદ્વર્ણન -

૧૬- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન
મહાવીર શ્રુતધર્મની આદિકરનારા, તીર્થની સ્થાપના
કરનારા સ્વયંબોધ પામેલા, પુરુષોમાં ઉત્તમ,
પુરુષોમાં સિંહ સમાન, પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ કમળ સમાન,
પુરુષોમાં ગંધહસ્તી સમાન, લોકમાં ઉત્તમ, લોકોના
નાથ, લોકોનું હિત કરનારા, લોકના દીપકસમાન,
લોકને પ્રકાશિત કરનારા, અભયદાતા, અક્ષુદાતા,
શરણુદાતા, જીવોની દયા રાખનારા, સમકિતરૂપી
બોધને આપનારા, ધર્મના દાતા, ધર્મના
ઉપદેશક, ધર્મના નાયક, ધર્મના સારથી, આર-
ગતિનો અંત કરનાર એવા શ્રેષ્ઠ ધર્મના ચક્રવર્તી,
દીપ, ત્રાણરૂપ છે. શરણુસ્વરૂપ છે. પ્રતિષ્ઠા
પામેલા છે. અપ્રતિહત શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન, દર્શનના
ધારક, છદ્મથી નિવૃત્ત અર્થાત્ ઘાતિકર્મથી
રહિત, જિન, જીતાવનાર, પોતે તર્યા છે, ખીજને
તારનાર, બોધ પામેલા, ખીજને બોધ પમાડનાર,
કર્મથી મુક્ત, ખીજને મુક્ત કરનાર, સર્વદ્રવ્ય
અને સર્વ પર્યાયને જાણનાર, સર્વદર્શી, કલ્યાણ-
મય, અચ્ચત્, આધિ-વ્યાધિથી રહિત, અનંત,
અક્ષય, અવ્યાબાધ, અપુનરાવૃત્તિસ્વરૂપ સિદ્ધિગતિ
એ નામથી પ્રસિદ્ધ સ્થાન અર્થાત્ લોકાત્રને પ્રાપ્ત
કરનારા, અરિહત, જિન કેવળી સાત હાથ
ઉઠ્યા, સમચતુરસ્રમ સ્થાનવાળા, વજ્રઋષભનારાચ
સંહનનવાળા, શરીરમાં અનુકૂળવાયુના વેગથી
સમન્વિત, કંક પક્ષીની સમાન ગુદાશયવાળા,
કળ્પૂતરની સમાન જઠરાગ્નિવાળા, શકુનિ પક્ષીની
સમાન મળના સંસર્ગથી રહિત ગુદાશયવાળા,
તેમજ સુંદર પીઠ, પડખાં અને જંઘાવાળા,
પદ્મ તથા નીલકમળની સમાન સુગંધિત
ઉચ્છવાસ વાયુથી સુરભિત સુખવાળા,
ઠાતિયુક્ત શરીરવાળા રોગરહિત, ઉત્તમ,
પ્રશસ્ત, શ્વેત અનુપમ માંસવાળા, પસીનારૂપ
જલ્લ મેલ, દુષ્ટ - મસા, તલાકિરૂપ કલંક

સૂર-સંઘ-ચક્ર-દિસાસોત્થિય-પાણિલેહે
 કળગ-સિલાયલુજ્જલ-પસત્થ-સમતલ-
 ઉવચિય-વિચ્છિણ્ણ-પિહુલવચ્છે સિરિ-
 વચ્છંકિયવચ્છે અકરંડુય-કળગ-રુધય-
 નિમ્મલ-સુજાય-નિરુવહય-દેહ-ધારી
 અદ્દસહસ્સ-પડિપુણ્ણ-વરપુરિસ - લક્ષ્ણ-
 ધરે સળ્ણયપાસે સંગયપાસે સુંદરપાસે
 સુજાયપાસે મિયમાડય-પીળ-રડય-પાસે
 ઉજ્જુય-સમ-સહિય-જચ્ચ-તણુ-કસિળ-
 ણિદ્ધ-આડ્ઝ્જ-લહહ-રમણિજ્જ-રોમ-રાઈ
 ળસ-વિહગ-સુજાય-પીળ-કુચ્છી ળસોયરે
 સુડકરણે પડમ-વિયડ-નામે ગંગાવત્તગ-
 પયાહિનાવત્ત-તરંગ-ભંગુર-રવિ - કિરણ-
 તરુણ-બોહિય-અકોસાયંત-પડમ - ગંભીર-
 વિયડ-નામે સાહય-સોળંદ-મુસલ
 દપ્પણ - ણિકરિય - વર - કળગચ્છ-
 રુસરિસ-વરવડર - વલિયમજ્જે પમુડય-
 વરતુરગ-સીહ-વર - વટ્ઠિય - કડી
 વર-તુરગ-સુજાય-ગુજ્જ-દેસે આડ્ઝ્જ-
 હડવ્વ ણિરુવલેવે વરવારણ-તુલ્લ-
 વિક્કમ-વિલસિય-ગઈ ગય-સસળ-સુજાય-
 સન્નિભોરુ સમુગ્ગ-ણિમગ્ગ-ગૂઢ-જાણૂ ણી-
 કુર્ણવિદા-વત્ત-વટ્ટા-ણુપુવ્વ-જંઘે સઠિય-
 સુસિલિદ્ધ-વિસિદ્ધ-ગૂઢ-ગુપ્ફે સુપડિદ્ધિય-
 કુમ્મ-ચારુ-ચલણે અણુપુવ્વ-સુસંહયં-
 ગુલીએ ડળ્ણય-તણુતંબ-ણિદ્ધ-ણવલ્લે રત્તુ-
 પ્પલ-પત્ત-મડય-સુકુમાલ-કોમલ-તલે
 નગ-નગર-મગર-સાગર-ચક્રકંક-વરંગ-
 મંગલં-કિય-ચલણે વિસિદ્ધરુવે હુયવહ-
 નિદ્દૂમ-જલિય-તડિ-તડિય-તરુણ-રવિ-

જેવી શ્રેષ્ઠ ગરદનવાળા, શ્રેષ્ઠ પાડા, વરાહ, સિંહ,
 વાઘ, બળદ, શ્રેષ્ઠ હાથીની સમાન પૂર્ણ, વિસ્તૃત
 ખાંધવાળા, ધોસર જેવી પુષ્ટ બનાવેલ, જડી,
 પુષ્ટ સારી રીતે સ્થિત, સારી રીતે બનાવેલ
 પ્રધાન, સઘન મજબૂત, સુમખદ્દ હાડકાના જોડા-
 ણુવાળી, નગરના આગળીયા સમાન ગોળ
 ભુજવળા, સર્પરાજના વિશાળ દેહ સમાન
 લાંબા બાહુવાળા, લાલ તળવાળી તથા ભરાઉદાર,
 કોમળ, માંસલ, શુભ પ્રશસ્ત લક્ષણો-ચિહ્નોથી
 યુક્ત, આંગળી પાસેના છિદ્રોથી રહિત એવા
 હાથવાળા, પુષ્ટ કોમળ શ્રેષ્ઠ આંગળીઓવાળા,
 થોડા લાલ, પાતળા, શુદ્ધ, સુદર તેમ જ ચિકણા
 નખવાળા, હાથમાં ચંદ્રરેખા, સૂર્યરેખા, શંખ-
 રેખા, દક્ષિણાવર્ત સ્વસ્તિક રેખા, ચંદ્ર, સૂર્ય,
 શંખ, ચક્ર તેમ જ દક્ષિણાવર્ત સ્વસ્તિકની રેખા-
 વાળા હાથથી યુક્ત, સુવર્ણની શિલા સમાન
 દેદીખ્યમાન, પ્રશસ્ત - શુભ લક્ષણ સમાન, પુષ્ટ,
 વિશાળ તેમ જ પહોળા વક્ષસ્થળવાળા હતા
 તેના ઉપર શ્રીવત્સનું ચિહ્ન હતું. માંસલાને
 કારણે પાંસળીઓ ન દેખાય તેવા તથા સુવર્ણ-
 સમાન નિર્મળ થયેલ, રોગાદિથી રહિત એવા
 દેહધારી પ્રભુ હતા જેમાં પૂરા એક હજાર આઠ
 ઉત્તમ પુરુષોના લક્ષણ હતા. કમથી નમેલ,
 પ્રમાણોચિત, સુદર, શોભન, સમુચિત પ્રમાણ-
 વાળા પુષ્ટ, રમ્ય પડખાવાળા, સીધી પરસ્પર
 મળેલી, ઉત્તમ, પાતળી, કાળી, સ્નિગ્ધ, ગ્રહણીય,
 લાવણ્યયુક્ત, રમણીય, રોમરાજિવાળા, મત્સ્ય
 તેમ જ પક્ષીના જેવી પુષ્ટ બગલવાળા, માછલીના
 જેવા સુંદર ઉદરવાળા, પવિત્ર ઇન્દ્રિયોવાળા,
 પદ્મકોશ જેવી ગભીર નાભિવાળા હતા તે નાભિને
 ભાગ ગંગાના વમળ સમાન પ્રદક્ષિણાવર્ત તરંગ
 જેમ ભગુર, ચંદ્રની સમાન ગોળ, મધ્યાહ્નના
 સૂર્યના કિરણોથી વિકસિત પદ્મ સમાન ગભીર
 તેમ જ વિશાળ હતા તેઓનો કટિપ્રદેશ

કિરણ-સારસ-તેણે અણાસવે અર્મમે અંકિ-
 ચણે છિન્નસોણે નિરુવલેવે વવગય-પેમ-
 રાગ-દોસ-મોહે નિગંથસ્સ પવયણસ્સ
 દેસણે સત્થનાયગે પડ્ડાવણે સમણગપઈ
 સમણગ-વિંદ-પરિયડ્ડિણે ચડતીસ-બુદ્ધા-
 ઇસેસ-પત્તે, પળતીસ-સચ્ચવયણા-ઇસેસ-
 પત્તે આગાસગણં ચક્કેણં આગાસગણં
 છત્તેણં આગાસમિયાહિં ચામરાહિં આગા-
 સગણં ફાલિયામણં સપાયવીઢેણં
 સીહાસણેણં ધમ્મજ્ઞણં પુરઓ પકઢિ-
 જ્ઞમાણેણં ચડદસાહિં સમણસાહસ્સીહિં
 છત્તીસાણે અજ્જિયાસાહસ્સીહિં સંદ્ધિ
 સંપડિવુડે પુગ્ગાણુપુર્વિં ચરમાણે ગામા-
 ણુગ્ગામં દ્વઙ્ગમાણે સુહંસુહેણં વિહરમાણે
 ચંપાણે ણયરીણે બહિયા ઉવણગરગ્ગામં
 ઉવાગણે ચંપં નગરિં પુણ્ણમહં ચેઇયં
 સમોસરિડકામે ।

ત્રિપાર્શ્વના મધ્યભાગ, મુસળ-સાંળેલાના મધ્ય
 ભાગ, ધર્પણુકંડના મધ્ય ભાગ જેવો, સ્વચ્છ,
 શ્રેષ્ઠ સુવર્ણના ખડ્ગની મુખીના મધ્યભાગ, વજ્રના
 મધ્યભાગ જેવો પાતળો હતો, તે કટિપ્રદેશ
 રોગાદિથી રહિત હોવાથી પ્રસન્ન શ્રેષ્ઠ અગ્નિ
 તથા સિંહની સમાન ગોળ હતો. સુંદર ઘોડાના
 શુદ્ધપ્રદેશ સમાન શુદ્ધપ્રદેશ નિરૂપલેપ હતો,
 આક્રીર્ણ જાતના અશ્વના શુદ્ધપ્રદેશ સમાન નિલેપ
 શુદ્ધપ્રદેશ હતો શ્રેષ્ઠ હાથીના સમાન પરાક્રમી
 તથા તેના સમાન સુંદર ચાલ હતી. અથવા
 હાથીના સમાન પરાક્રમથી શોભિત ગતિવાળા,
 હાથીની સૂંઢ સમાન જઘાવાળા, ડબ્બાના ઢાંક-
 ણની સમાન શુભ્ર ઢાંકણવાળા ધૂંટણો હતા
 હરણ તથા કુરુવિંદ-ઘાસવિશેષ, દોરીના વળની
 સમાન ગોળ, કમથી પાતળી એવી પિંડીવાળા
 શોભાયમાન આકારવાળા, સુગઠિત, વિશિષ્ટ,
 ગૂઢ-માંસલ હોવાથી દેખાય નહિ તેવા ગોઠણ-
 વાળા, સારી રીતે સ્થિત એવા કાચળાની સમાન
 પગવાળા, અનુક્રમથી ઉચિત આકારવાળી, પર-
 સ્પર્શમાં મળેલી એવી આંગળીઓ હતી. સમુન્નત,
 પાતળા, લાલ તેમજ સ્નિગ્ધ નખ હતા લાલ
 કમળના ફલ સમાન કોમળ, સુકુમાર લાલવર્ણના
 ચરણોનાં તળિયાં હતાં. પર્વત, નગર, મગર,
 સાગર, ચક્ર એ શુભ ચિહ્નોથી યુક્ત સ્વસ્તિ-
 કાદિ તથા મંગલકાદિ ચિહ્નોથી સુશોભિત ચરણ-
 વાળા, અસાધારણ રૂપવાળા, ધૂમ્રરહિત જ્વલિત
 અગ્નિ તથા વીજળી જેવા ચમકતા તથા
 મધ્યાહ્નના સૂર્ય સમાન તેજવાળા (ભગવાન
 પધાર્યા). તે આસ્રવરહિત, મમત્વરહિત, પરિશ્ર-
 રહિત, ભવપરંપરાનો છેદ કરી નાખનાર,
 અથવા શોકરહિત, નિર્દોષ, પ્રેમ-આસક્તિ, રાગ,
 દ્વેષ અને મોહથી રહિત, નિર્ઘન્યપ્રવચનના
 ઉપદેશક, સાર્થના નાયક, પ્રતિષ્ઠાપક-શ્રુત,
 ચારિત્રરૂપ ધર્મના સંસ્થાપક, શ્રમણોના સ્વામી,

શ્રમણવૃન્દના વર્ધક-વધારનાર, તીર્થ કરના ચોત્રીશ અતિશયોથી યુક્ત, વાણીના પાંત્રીશ શુભોથી યુક્ત ભગવાન હતા. આકાશમાં રહેલ ચક્રથી, આકાશમાં રહેલ છત્રથી, આકાશગત ચામરોથી યુક્ત હતા. આકાશગત સ્ફટિકમય તેમજ પાદ-પીઠ સહિત સિંહાસનથી, અતિશયમહિમાથી આગળ ચાલનાર ધર્મધ્વજથી યુક્ત ૧૪ હજાર શ્રમણો, ૩૬ હજાર સાધ્વીઓના પરિવારથી યુક્ત ભગવાન મહાવીર કેમશઃ વિચરતા, એક ગામથી બીજા ગામમાં પધારતા, સુખપૂર્વક વિચરતા, ચપાનગરીની બહાર નગરની સમીપના ગામમાં પધાર્યા અને ત્યાંથી ચપા-નગરીના પૂર્ણભદ્ર ચૈત્યમાં પધારવાના હતા. જ્યારે સમીપવર્તીગામમાં પધાર્યા—

ભગવાનનું પદાર્પણ —

૧૭- તદ્દં નં સે પવિત્તિવાડે ઇમીસે કહાણ લલ્લદ્દે સમાણે હલ્લ-તુલ્લ-ચિત્ત-માણંદિણ પીઢમણે પરમસોમણસ્સિણ હરિસ-વસ-વિસપ્પમાણ-હિયણ ણહાણ કયવલિકમ્મે કય-કોડયમંગલ-પાયચ્છિત્તે સુદ્ધપ્પવે-સાહં મંગલાહં વત્થાહં પવર પરિહિણ અપ્પ-મહ્ગ્ઘા-ભરણા-લંકિય-સરીરે સયા-ઓ ગિહાઓ પડિણિવ્વમહ્, પડિણિવ્વ-મિત્તા ચંપાણ ણયરીણ મજ્જંમજ્જેણં જેણેવ કોણિયસ્સ રણ્ણો ગિહે જેણેવ વાહિરિયા ઉવટ્ઠાણસાલા જેણેવ કૂણિણ રાયા ભિંભસારપુત્તે તેણેવ ઉવાગચ્છદ્, ઉવાગચ્છિત્તા કરયલપરિગ્ગહિયં સિર-સાવત્તં મત્થણ અંજલિં કટ્ઠુ જણં વિજણં વદ્ધાવેદ્, વદ્ધાવિત્તા एवं વયાસી ।

૧૭- ત્યારે ભગવાનના સમાચાર લઈ જવા માટે નિમાયેલા તે પુરુષે આ વાત જાણી તેથી તેના મનમાં અત્યંત હર્ષ અને સંતોષ થયો. અતિ આનંદિત થયો. મનમાં પ્રીતિ થઈ અત્યંત અનુરાગપૂર્ણ મનવાળો થયો. હર્ષના આવેશથી તેનું દૃઢ્ય ઉછળવા લાગ્યું, સ્નાન કર્યું, કુળદેવીનું પૂજન કર્યું અથવા પશુ, પક્ષી આદિને અન્ન આપ્યું. દોષના નિવારણ માટે મધી-તિલકાદિ કર્યા. અક્ષતાદિને ધારણ કર્યા શુદ્ધ, મગલ, શ્રેષ્ઠ વસ્ત્રોને પહેર્યા, અલ્પ, પરંતુ કિંમતી આભૂષણો શરીર પર ધારણ કર્યા પછી પોતાના ઘેરથી નીકળ્યો, નીકળીને ચપાનગરીના મધ્યમાં થઈને જ્યાં કોણિક રાજાનો મહેલ હતો, જ્યાં બહારની સભા હતી અને જેમાં ભલસારના પુત્ર કોણિક રાજા બેઠા હતા ત્યાં ગયો. ત્યાં જઈને બેઠે હાથ જોડી મસ્તકને આવર્તન કરી અજલિ કરી જય-વિજય શબ્દો દ્વારા વધાવ્યા વધાવીને આ પ્રમાણે કહ્યું —

૧૮- જસ્સ ન દેવાણુપ્પિયા દંસણં કંઘંતિ,
જસ્સ નં દેવાણુપ્પિયા દંસણં પીહંતિ,
જસ્સ નં દેવાણુપ્પિયા દસણં પત્થંતિ,
જસ્સ નં દેવાણુપ્પિયા દંસણં અભિલસંતિ,
જસ્સ નં દેવાણુપ્પિયા નામગોયસ્સવિ
સવળયાણ હઠ્ઠ-તુઠ્ઠ-જાવ-હિયયા ભવતિ,
સે નં સમણે ભગવં મહાવીરે પુવ્વાણુ-
પુવ્વિ ચરમાણે ગામાણુગામં દ્વિજ્જમાણે
ચંપાણ નયરીણ ઉવળગરગામં ઉવાગણ
ચંપં નયારિં પુણ્ણભદ્દં ચેદ્દયં સમોસરિડ-
કામે । તં ઇવં દેવાણુપ્પિયાણં પિયદ્ધયાણ
પિયં ણિવેદેમિ, પિયં તે ભવડ ।

૧૯- તણ નં સે કૂણિણ રાયા મંભસારપુત્તે
તસ્સ પવિત્તિવાડયસ્સ અંતિણ ઇયમદ્દં
સોચ્છા ણિસમ્મ હઠ્ઠ-તુઠ્ઠ-જાવ હિયણ
ધારા-હય-નોવ-સુરહિ-કુસુમંવ ચંચુમાલ-
હય-ઝસવિય-રોમકૂવે વિયસિય-વર-
કમલ-ળયળ-વયળે પયલિય-વર-કડગ-
તુડિય-કેઝર-મડડ-કુંડલ-હાર-વિરાયંત-
રહય-વચ્છે પાલંબપલંબમાળ-ઘોલંત-ભૂસ-
ળધરે સસંભમં તુરિયં ચવલં નરિંદે
સીહાસળાઓ અબ્બુદ્દેહ, અબ્બુદ્ધિત્તા
પાયપીઢાઓ પચ્ચોરુહ, પચ્ચોરુહિત્તા
વેરુલિય-વરિદ્ધ-રિદ્ધ-અંજળ-નિડળો-વિય-
મિસિમિસંત-મણિ-રયળ-મંડિયાઓ પાડ-
યાઓ ઓમુયહ, ઓમુહિત્તા અવહદ્દુ પંચ
રાયકકુહાઈ, તંજહા-લગ્ગં ૧, છત્તં ૨,
ઉપ્પેસં ૩, વાહળાઓ ૪, બાલવીયળં ૫ ।
ઇગસાહિયં ઉત્તરાસંગં કરેહ, કરિત્તા
અંજલિમડલિયહત્થે તિત્થગરાભિમુહે

૧૮- હે દેવાનુપ્રિય ! જેનાં દર્શનની ઇચ્છા
કરો છો, જેના દર્શનની સ્પૃહા રાખો છો, પ્રાર્થના
કરો છો, અભિલાષા કરો છો, હે દેવાનુપ્રિય !
જેના નામ અને ગોત્રને સાંભળીને આપતું દ્રવ્ય
હર્ષિત, સંતુષ્ટ થાય છે તે શ્રમણ ભગવાન
મહાવીર પૂર્વાનુપૂર્વી વિચરતા, આમાનુશ્રામ
વિહાર કરતાં ચપાનગરીની સમીપ પધાર્યા છે.
જે ચપાનગરીના પૂર્ણભદ્ર ચૈત્યમાં પધારવાની
ઇચ્છા રાખે છે. તેથી હે દેવાનુપ્રિય ! હું આપને
આ પ્રિય આત્મહિતકારી સમાચાર આપના પ્રિય
માટે નિવેદન કરું છું. આપતું પ્રિય થાઓ.

૧૯- ત્યાર પછી ભંભસારપુત્ર કેલ્હિક રાજ્યે
તે સદેશવાહકની પાસેથી આ અર્થ સાંભળીને
દ્રવ્યમાં સારી રીતે ધારણા કરીને હર્ષિત સતુ-
ષ્ટિત યાવત્ આનંદિત થયા વરસાદની ધારાથી
સીંચાયેલા કઠંબના મુગધિત કૂલો ખીલી ઉઠે
તેમ આ વાત સાંભળી રાજના રામેરામ
આનંદથી પુલકિત થઈ ગયા. નેત્રક્રમળ તથા મુખ-
ક્રમળ વિકસીત થયા અપાર હર્ષના કારણે કપા-
ચમાન થતાં શ્રેષ્ઠ કડાં બાહુરક્ષક ભૂષણ, બાજુબધ,
મુગટ, બંને કુંડલ તથા હારથી સુશોભિત
વક્ષઃસ્થલ હતું તે સર્વ આભૂષણો કપિત થયા.
કંઠમાં પહેરેલા લાંબા લટકતાં હાર પણ શોભી
રહ્યા હતા એવા રાજ ઘણા આદરથી જલદી
ચત્તળ થઈ સિંહાસન ઉપરથી ઉઠ્યા, ઉઠીને
પાદપીઠ પર પગ રાખીને નીચે ઉતર્યા. નીચે
ઉતરીને શ્રેષ્ઠ વૈકૂર્ણ, રિષ્ટ તેમજ અજન
નામના રત્નોથી જડિત, ચમકતી, મણિ રત્નથી
શોભીત એવી પાદુકાને પગમાંથી ઉતારી નાખી
ઉતારીને પાંચ રાજચિહ્નોનો ત્યાગ કર્યો. તે
આ પ્રમાણે- તલવાર, છત્ર, મુકુટ, પાદુકા,

સત્તદ્વપયાઈ અણુગચ્છદ્વ, અણુગચ્છિત્તા
વામં જાણું અંચેદ્વ, અચિત્તા દાહિણં જાણું
ધરણિતલંસિ સાહદ્વ તિવલુત્તો મુદ્ધાણં
ધરણિતલસિ નિવેસેદ્વ, નિવેસિત્તા ર્હિંસિ
પચ્ચુણ્ણમદ્વ, પચ્ચુણ્ણમિત્તા કડગ-તુડિય-
થંભિયાઓ મુયાઓ પડિસાહરદ્વ, પડિ-
સાહરિત્તા કરયલ જાવ-કદ્વદ્વ એવં
વયાસી ।

૨૦- નમોત્થુ ણં અરિહંતાણં ભગવતાણં આદ્વ-
ગરાણં તિત્થયરાણં સયંસંબુદ્ધાણં પુરિસુ-
ત્તમાણં પુરિસસીહાણં પુરિસવરપુંડરીયાણં
પુરિસવરગંધહૃત્થીણં લોગુત્તમાણં લોગ-
નાહાણં લોગહિયાણં લોગપદ્વવાણં લોગ-
પજ્જોયગરાણં અભયદયાણં ચક્કુદયાણં
મગ્ગદયાણં સરણદયાણં જીવદયાણં
બોહિદયાણં ધમ્મદયાણં ધમ્મદેસયાણં
ધમ્મનાયગાણં ધમ્મસારહીણં ધમ્મ-વર-
ચાડરંત-ચક્ક-વટ્ઠીણં દોવો તાણં સરણ-
ગઈ પદ્વટ્ઠા અપ્પહિહય-વર-નાણ-વંસણ-
ધરાણં વિયટ્ઠચ્છડમાણં જિણાણં જાવ-
યાણ તિણ્ણાણં તારથાણં, બુદ્ધાણં બોહ-
યાણં મુત્તાણં મોયગાણં સવ્વણ્ણૂણં સવ્વ-
દારિસીણં સિવ-મયલ-મરુય-મણંત-મક્કલ-
મવ્વાબાહ-મણુણરાવિત્તિ - સિદ્ધિગદ્વનામ-
ધેય ઠાણં સપત્તાણં, નમોત્થુ ણં સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ આદિગરસ્સ તિત્થ-
ગરસ્સ જાવ સપાવિડકામસ્સ મમ
ધમ્માયરિયસ્સ ધમ્મોવદેસગસ્સ, વંદામિ

ચામર. પછી ફાટયા તથા સીવ્યાવિનાના એક
ઉત્તરીય વસ્ત્રને ધારણ કર્યું. ધારણ કરીને
અંજલિપુટ કરીને જે દિશામાં ભગવાન ધિરાજ-
માન હતા તે તરફ સન્મુખ ધઈ સાત આઠ
પગલા આગળ ગયા, આગળ જઈને ત્યાં ડાબો
હાથ ઉપર રાખ્યો, જમણો હાથ જમીનપર
રાખ્યો અને ત્રણવાર પોતાના મસ્તકને જમીન
પર નમાવ્યું નમાવ્યા પછી થોડા નમ્ર થયા,
નમ્ર થઈ કંકણ અને કડાં ભુજરક્ષક અલંકારથી
સ્તભિત હાથને ઉચા કર્યા ઉચા કરીને મસ્તક
ઉપર અંજલિપુટ રાખી આ પ્રમાણે કહ્યું-

૨૦- અરિહંત ભગવતોને નમસ્કાર હો,
શ્રુત, ચારિત્રરૂપ ધર્મની પ્રરૂપણા કરનાર,
તીર્થંકર, સ્વયંસભુદ્ધ, પુરુષોમાં ઉત્તમ,
પુરુષોમાં સિંહસમાન, પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ પુરૂષિક
સમાન, પુરુષોમાં શ્રેષ્ઠ ગંધહસ્તીસમાન, લોકો-
ત્તમ, લોકના નાથ, લોકના હિતસ્વરૂપ, લોકના
પ્રદીપ, લોકાલોકને પ્રકાશિત કરનાર, અભયદાતા,
અક્ષુદ્ધાતા, મોક્ષમાર્ગના દાતા, શરણુદાતા, જીવો
પર દયા રાખનાર, યોધિના દાતા, ધર્મદાતા,
ધર્મના ઉપદેશક, ધર્મના નાયક, ધર્મના સારથિ,
ચારણતિનો અત કરનાર એવા શ્રેષ્ઠધર્મના
ચક્રવર્તી, દ્વીપ સમાન, રક્ષક, આશ્રયસ્થાન સ્વરૂપ,
પ્રતિષ્ઠિત, અપ્રતિહત શ્રેષ્ઠ જ્ઞાન, દર્શનના
ધારક, છદ્મથી નિવૃત્ત, રાગદ્વેષના વિજેતા,
કર્મશત્રુઓને જીતવામાટે પ્રેરિત કરનાર, સસાર
સમુદ્રથી પાર થયેલ, તારક, યોધાને પ્રાપ્ત,
યોધ કરાવનાર, મુક્ત, મુક્ત કરાવનાર, સર્વજ્ઞ,
સર્વદર્શી, કલ્યાણમય, અચ્ચ, રોગરહિત, અક્ષય,
અવ્યાબાધ, અપુનરાવૃત્તિ, સિદ્ધિગતિ નામના
સ્થાને-લોકાત્રે સ્થિત એવા સિદ્ધ પ્રભુને નમસ્કાર
હો શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને મારા નમસ્કાર હો
જે આદિકર, તીર્થંકર યાવત મોક્ષને પ્રાપ્ત કરનાર
છે. મારા ધર્માચાર્ય, ધર્મના ઉપદેશક, એવા

જં ભગવંતં તત્થગયં ઇહગણ, પાસડ મે
ભગવં તત્થગણ ઇહગયંતિ-કટ્ટુ વંદહ
ળમંસહ, વંદિત્તા ળમંસિત્તા સીહાસળ-
વરગણ પુરત્થાભિમુહે નિસીયહ, નિસી-
હિત્તા તસ્સ પવિત્તિવાડયસ્સ અટ્ઠુત્તરં
સયસહસ્સં પીહ્દાણં દલયહ, દલહિત્તા
સવકારેહ સમ્માણેહ, સવકારિત્તા સંમા-
ણિત્તા એવં વયાસી-

૨૧- જયા જં દેવાણુપ્પિયા ! સમણે ભગવં
મહાવીરે ઇહમાગચ્છેજ્જા, ઇહ સમોસ-
રિજ્જા, ઇહેવ ચંપાણ ણયરીણ બહિયા
પુણ્ણભદ્દે ચેહિણ અહાપડિરૂવં ઓગહં
ઓગિણિહિત્તાણં અરહા જિણે કેવલી
સમણગણપરિવુડે સંજમેણં તવસા
અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરેજ્જા, તયા જં
તુમં મમ એયમટ્ઠં નિવેદિજ્જાસિ-ત્તિ
કટ્ટુ વિસજ્જિણ ।

૨૨- તણ જં સમણે ભગવં મહાવીરે કલ્લં
પાડપ્પભાયાણ રયણીણ ફુલ્લુપ્પલ-કમલ-
કોમલુ-મ્મીલિયમ્મિ અહપંડુરે પહાણ
રત્તાસોગ-પ્પગાસ-કિંસુય-સુયમુહ--ગુંજદ્ધ-
રાગ-સરિસે કમલાગર-સંડ-બોહણ ઉદ્ધિ-
યમ્મિ સૂરે સહસ્સરસ્સિમ્મિ દિણયરે
તેયસા જલંતે, જેણેવ ચંપા ણયરી, જેણેવ
પુણ્ણભદ્દે ચેહિણ, જેણેવ વળસંડે, જેણેવ
અસોગવરપાયવે, જેણેવ પુઢવીસિલાપટ્ટણ
તેણેવ ઉવાગચ્છહ, ઉવાગચ્છિત્તા અહા-
પડિરૂવ ઓગહં ઓગિણિહિત્તાણં અસોગ-
વરપાયવસ્સ અહે પુઢવિસિલાપટ્ટગંસિ

પ્રભુને હું વંદન કરું છું તે પ્રભુ ત્યાં છે હું
અહિ છું તેમને હું નમસ્કાર કરું છું ત્યાં
રહેલ પ્રભુ અહિ રહેલ મને જુઓ આ
પ્રકારે કહીને વંદન, નમસ્કાર કર્યા. વંદન-
નમસ્કાર કરીને પોતાના સિંહાસન ઉપર પાછા
જઈને પૂર્વ તરફ મુખ કરી બેસી ગયા બેસીને
તે સદેશવાહકને પ્રીતિદાનમાં એક લાળ ૮
મુદ્રાઓ આપી દઈને તેનો ખૂબ સત્કાર કર્યો
સન્માન કર્યું. સત્કાર, સન્માન કરીને આ
પ્રકારે કહ્યું-

૨૧- હે દેવાનુપ્રિય ! જ્યારે શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીર વિહાર કરતાં કરતાં અહીં પધારે,
અહીં સમોસરે, અહીં ચપાનગરીની બહાર
પૂર્ણભદ્ર ઉદાનમાં યથાપ્રતિરૂપ વસ્તીની આજ્ઞા
અહણુ કરીને, અરિહંત, જિન, કેવળી જે શ્રમણુ-
ગણથી ઘેરાયેલા, સયમ અને તપથી આત્માને
ભાવિત કરતા જ્યારે વિચરે ત્યારે તમે મને
આ સમાચાર આપજો, એમ કહીને તેને વિદાય
આપી.

૨૨- ત્યારપછી શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર ખીજે
દિવસે રજની સમાપ્ત થઈ, પ્રભાત થયું અને
વિકસીત કમળ પત્રો અને ચિત્રમૃગના નેત્રો
વિકસીત થયા અને શ્વેત આભા પ્રગટ થઈ.
તથા લાલ અશોક, કેશુડાંના પુષ્પ, પોપટની
ચાંચ, ચણાઈના અર્ધાભાગ જેવો લાલ તથા
સરોવરમા કમળોના સમૂહને ખીલવનાર સૂર્યનો
ઉદય થયો ત્યાર પછી સૂર્ય તેજથી જ્વાળદય-
માન થઈ ગયો ત્યારે જ્યાં ચપાનગરી હતી,
પૂર્ણભદ્ર ઉદાન હતું, જ્યાં વનખડ હતું, જ્યાં
શ્રેષ્ઠ અશોક વૃક્ષ હતું, જ્યાં પૃથ્વીશિલાપટ્ટ
હતો, ત્યાં પધાર્યા પધાર્યા પછી યથાપ્રતિરૂપ
આજ્ઞા અહણુ કરીને શ્રેષ્ઠ અશોકવૃક્ષની નીચે

પુરત્યાભિમુહે પલિયંકનિસન્ને અરહા જિણે
કેવલી સમણગણપરિવુડે સંજમેણં તવસા
અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરહ ।

૨૩- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ અંતેવાસી બહવે
સમણા ભગવંતો, અપ્પેગહયા ઉગ્ગપવ્વ-
હયા, ભોગપવ્વહયા, રાહણ-ણાય-કોરવ્વ-
લત્તિય-પવ્વહયા, મહા જોહા સેનાવર્દે
પસત્થારો સેટ્ઠી-ઇમ્મા, અણ્ણે ય બહવે
એવમાહ્ણો ઉત્તમ-જાહ-કુલ-રૂવ-વિણય-
વિણ્ણાણ-વણ-લાવણ-વિક્કમ-પહાણ-
સોભગ્ગ-કંતિ-જુત્તા બહુ-ધણ-ધણ-
ણિચય-પરિયાલ-ફિહિયા ણરવહ-ગુણા-
હરેગા હિચ્છયભોગા મુહસંપલલિયા કિપા-
ગફલોવમં ચ મુણિય વિસયસોલ્લં, જલ-
બુલ્લુયસમાણં કુસગ્ગ-જલ-વિંદુ-ચંચલં
જીવિયં ચ ણાહ્ણ, અદ્ધુવમિણં રયમિવ
પડગલગ્ગં સંવિધુણિત્તાણં, ચહિત્તા
હિરણ્ણં, ચિચ્ચા સુવણ્ણં, ચિચ્ચા ધણં,
એવં ધણં બલં વાહણં કોસં કોટ્ઠાગારં
રજ્જં રટ્ઠં પુરં અતેરરં ચિચ્ચા, વિહલ-
ધણ-કળગ-રયણ-મણિ-મોત્તિય-સંલ-
સિલપ્પવાલ-રત્તરયણ-માહ્ણયં સંત-સાર-
સાવતેજ્જં વિચ્છહ્ણિત્તા વિગોવહિત્તા,
દાણં ચ દાહ્ણાણં પરિભાયહિત્તા, મુંડા
ભવિત્તા, અગારાઓ અણગારિયં પવ્વ-
હયા । અપ્પેગહયા અદ્ધમાસપરિયાયા,
અપ્પેગહયા માસપરિયાયા, એવં દુમાસ-

પૃથ્વીશિલાપટ્ટકની ઉપર પૂર્વદિશા તરફ મુખ
રાખીને પલ્લક આસનથી વિરાજિત થયા.
શ્રમણગણોથી વીટળાયેલા અરિહંત જિન, કેવળી
સયમ અને તપથી આત્માને ભાવિત કરતા થકા
વિચરવા લાગ્યા.

ભગવાનના શિષ્યો

૨૩- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરના અતેવાસી ઘણા શ્રમણ ભગવંતો
હતા. તેમાં કેટલાક ઉગ્રવશના, કેટલાક ભોગ
વશના, રાજન્યવંશના, જ્ઞાતવશ, ઈક્ષ્વાકુવશ,
કૌરવવશ, કુરુવંશ, ક્ષત્રિયવંશના હતા.
સામાન્ય વીર-ભટ, યોદ્ધા-હંબરો શત્રુઓ સાથે
યુદ્ધ કરનાર, સેનાપતિ, પ્રશાસ્તા-શિક્ષકો, શ્રેષ્ઠી,
ઇત્યે પ્રમુખિત થયા હતા. ખીજા પશુ ઘણાય
પ્રમુખિત થયા હતા. જેઓ ઉત્તમ જાતિ, ઉત્તમ
કુળ, ઉત્તમ રૂપ, વિનય, જ્ઞાન, વર્ણ-કાંતિ,
લાવણ્ય, પરાક્રમ, શ્રેષ્ઠ સૌભાગ્ય તથા ઉત્તમ
દીપ્તિવાળા હતા. ઘણાં ધન-ધાન્યનાં સમૃદ્ધ
તથા દાસ-દાસી આદિથી ઘેરાયેલા, રાજના
ગુણોથી અધિક ગુણવાળા, ઇચ્છિત ભોગોને
ભોગવનારા, સુખેથી જેનું લાલન-પાલન થયું
હતું, તેઓ ક્રિયાક ક્ષણની સમાન વિષયસુખોને
જાણીને, પાણીના પરપોટા સમાન, કુશાશ્વ પર
રહેલા જલખિંડુ સમાન અંચળ જીવનને જાણીને,
તેમ જ આ સર્વ અધ્રુવ છે એમ વિચારી વસ્ત્ર
ઉપર લાગેલ ધૂળની જેમ ખખેરી નાખી આંદીને
છોડી, સુવર્ણનો ત્યાગ કરી, ધન તેમ જ ધાન્ય,
સૈન્ય, રથાદિક વાહન, ભડાર, કોષાગાર,
રાજ્યનો, દેશનો, પુરનો, અંતઃપુરનો ત્યાગ
કરીને, વિયુલ ધન, સુવર્ણ, રત્ન, મણિ, મોતી,
શંખ, શિલાપ્રવાલ, રત્નરત્ન આદિ જેમાં સાર
છે તેવા મુખ્ય ધનને છોડીને, ગુપ્ત દ્રવ્ય હોતું
તેને પણ દાનમાં આપી કુટુંબીઓમાં વિભાજન
કરીને મુંડિત થયા. અગારમાંથી અણગાર પ્રમ-

પરિયાયા, તિમાસપરિયાયા જાવ એકા-
રસમાસપરિયાયા, અપ્પેગડ્યા વાસપરિ-
યાયા, દુવાસપરિયાયા, તિવાસપરિયાયા,
અપ્પેગડ્યા અણેગવાસપરિયાયા સંજમેણં
તવસા અપ્પાણં ભાવેમાણા વિહરંતિ ।

૨૪- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ અંતેવાસી બહવે
નિગંથા ભગવંતો, અપ્પેગડ્યા આભિણિ-
બોહિયણાણી જાવ કેવલણાણી, અપ્પે-
ગડ્યા મણબલિયા વંચબલિયા કાય-
બલિયા ણાણબલિયા દંસણબલિયા
ચારિત્તબલિયા, અપ્પેગડ્યા મણેણં
સાવાણુગ્ગહ -- સમત્થા, એવં વણેણં
કાણેણં, અપ્પેગડ્યા ચેલોસહિપત્તા, એવં
જલ્લોસહિપત્તા, વિપ્પોસહિપત્તા, આમો-
સહિપત્તા, સવ્વોસહિપત્તા, અપ્પેગડ્યા
કોટ્ટુબુદ્ધી, એવં બીયબુદ્ધી પડબુદ્ધી,
અપ્પેગડ્યા પયાણુસારી, અપ્પેગડ્યા
સંભિન્નસોયા, અપ્પેગડ્યા લીરાસવા,
અપ્પેગડ્યા મહુયાસવા, અપ્પેગડ્યા સપ્પિ-
યાસવા, અપ્પેગડ્યા અક્કલીમહાણસિયા,
એવં ઉજ્જુમઈ, અપ્પેગડ્યા વિઝલમઈ
વિઝવ્વણિહિપત્તા ચારણા વિજ્જાહરા
આગાસાહવાઈ, અપ્પેગડ્યા કણગાવલિત-
વોકમ્મં પહિવણ્ણા, એવં ઇગાવલિ
લુહુગસીહનિક્કીલિયં તવોકમ્મં પહિ-
વણ્ણા, અપ્પેગડ્યા મહાલયં સીહનિક્કી-
લિયં તવોકમ્મં પહિવણ્ણા, મહ્પહિમં
મહામહ્પહિમં સવ્વઓમહ્પહિમં આયં-
વિલવદ્ધમાણં તવોકમ્મં પહિવણ્ણા,

જિત થયા. કેટલાક પંદર દિવસની દીક્ષાવાળા,
કેટલાક ૧ માસની તેમ જ બે માસ, ૩ માસ,
ચાવત ૧૧ માસની પ્રવ્રજ્યાવાળા હતા. કેટલાંક
૧ વર્ષની, ૨ વર્ષની, ૩ વર્ષની કેટલાક અનેક
વર્ષની પ્રવ્રજ્યાવાળા હતા. તેઓ સયમથી અને
તપથી આત્માને ભાવિત કરતા (થકા) વિચરતા
હતા.

૨૪- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ લગવાન
મહાવીરના અનેક શિષ્યો હતાં તેઓ નિર્ઘેય
લગવતો હતા તેમાંથી કેટલાક વિશિષ્ટ-
મતિજ્ઞાની હતા. ચાવત કેવળજ્ઞાની હતા.
કેટલાક મનબળવાળા, કેટલાક વચનબળવાળા,
કેટલાક કાયબળવાળા હતા, કેટલાક જ્ઞાનબળ,
દર્શનબળ, ચારિત્રબળવાન હતા. કેટલાક મનથી
શાપ તથા અનુગ્રહ કરવામાં સમર્થ હતા. તેવીજ
રીતે વચન અને કાયાથી પણ સમર્થ હતા.
કેટલાંક શ્લેષ્મ ઔષધિ લખિધવાળા, જલ્લૌષધિ
(મેદ) લખિધવાળા, વિપ્રુડૌષધિ-થૂક લખિધવાળા,
આમષૌષધિ (હસ્તાદિનો સ્પર્શ થતા ઔષધિનું
કામ કરે તેવી) લખિધવાળા, સર્વૌષધિ લખિધવાળા
(કંક્ર સ્વેદ, થૂકાદિ સર્વ ઔષધિનું કામ કરે
તેવી લખિધવાળા) કેટલાંક કોષ્ઠ્યુદ્ધિવાળા, ખીજ
યુદ્ધિવાળા, પટ્યુદ્ધિવાળા, કેટલાંક પદ્માનુસારી,
કેટલાંકએક ધન્દિયથી સર્વધન્દિયોના વિષયને
ગ્રહણ કરનારા, કેટલાક ક્ષીરાશ્લવ, મધાશ્લવ,
ધીઆશ્લવવાળા હતા. અર્થાત્ ક્ષીર મધ તથા ધી
સમાન મધુર-મીઠી વાણીવાળા હતા કેટલાંક
અક્ષીણ મહાનસિક લખિધવાળા હતા એટલે (જે
પાત્રમાંથી ગમે તેટલા લોકો જમે છતાં ખલાસ
ન થાય તેવી લખિધવાળા હતા) તેમજ કેટલાંક
ઋજુમતિ કેટલાંક વિપુલમતિ મન પર્યાયજ્ઞાન-
વાળા હતા કેટલાંક વૈકિયલખિધના ધારક હતા.
વિદ્યાચારણ, જઘાચારણ વિદ્યાધર, અકાશગામી
હતા કેટલાક કનકાવલી તપ કરનાર, કેટલાક

માસિયં ભિક્ષુપડિમં, એવં દોમાસિયં પડિમં, તિમાસિયં પડિમં જાવ સત્ત-માસિયં ભિક્ષુપડિમં પડિવણ્ણા, પઢમં સત્તરાઈંદિયં ભિક્ષુપડિમં પડિવણ્ણા જાવ તચ્ચં સત્તરાઈંદિયં ભિક્ષુપડિમં પડિવણ્ણા, અહોરાઈંદિયં ભિક્ષુપડિમં પડિવણ્ણા, એકકરાઈંદિયં ભિક્ષુપડિમં પડિવણ્ણા, સત્તસત્તમિયં ભિક્ષુપડિમં, અટ્ટઅટ્ટમિયં ભિક્ષુપડિમં, ણવણવમિયં ભિક્ષુપડિમં, દસદસમિયં ભિક્ષુપડિમં, છુટ્ટિયં મોયપડિમં પડિવણ્ણા, મહલ્લિયં મોયપડિમં પડિવણ્ણા, જવમજ્ઞં ચંદ-પડિમં પડિવણ્ણા, વડ્ડરમજ્ઞં ચંદપડિમં પડિવણ્ણા, વિવેગપડિમં વિઓસગ્ગપડિમં ઉવહાણપડિમં પડિસંલીણપડિમં પડિ-વણ્ણા સંજમેણં તવસા અપ્પાણં ભાવેમાણા વિહરંતિ ।

૨૫-તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ અંતેવાસી બહવે થેરા ભગવંતો જાહસંપણ્ણા કુલસંપણ્ણા બલ-સંપણ્ણા રૂવસંપણ્ણા વિણયસંપણ્ણા ણાણ-સંપણ્ણા દંસણસંપણ્ણા ચરિત્તસંપણ્ણા લજ્જાસંપણ્ણા લાઘવસંપણ્ણા ઓયંસી તેયંસી વચ્ચંસી જિયકોહા જિયમાણા જિયમાયા જિયલોભા જિહંદિયા જિય-ણિદ્દા જિયપરીસહા જીવિયાસ-મરણ-

એકાવલી તપ કરનાર, લઘુસિહનિષ્કીડિત તપ કરનાર, મહાસિહનિષ્કીડિત તપ કરનાર, કેટલાંક ભદ્રપ્રતિમા, મહાભદ્રપ્રતિમા તેમજ સર્વતો-ભદ્રપ્રતિમા તપ કરનારા, આયબિલ-વર્ધમાન તપ કરનારા, એક માસિક ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક, તેમજ બે માસ ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક, ત્રણમાસ પ્રમાણુ ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક, ચાવત્ ૭ માસ પ્રમાણુ ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક હતા પ્રથમ સાત દિવસ રાત્રીની ભિક્ષુપ્રતિમાના, ચાવત્ ત્રીણ સાત દિવસરાત્રીની ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક હતા. દિવસરાત્રીની ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક હતા. એક રાત્રિ ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક હતા. સાત સાત દિવસ જેમાં છે તેવી ૪૯ દિવસ ની ભિક્ષુપ્રતિમાના ધારક હતા આઠ આઠ દિવસ જેમાં છે (૬૪ દિ તેવી પ્રતિમાના ધારક, નવ, નવ દિવસ જેમાં છે (૮૧ દિ) તેવી પ્રતિમાના ધારક દશ, દશ દિવસ જેમાં છે (૧૦૦ દિ) તેવી પ્રતિમાના ધારક. છુટ્લક મોકપ્રતિમાના ધારક, મહામોક પ્રતિમાના ધારક, ચવમધ્ય ચંદ્ર પ્રતિમાના ધારક, વજ્રમધ્યચંદ્ર પ્રતિમાના ધારક, વિવેક પ્રતિમાના ધારક, કાયો-ત્સર્ગ પ્રતિમાના ધારક, ઉપધાન પ્રતિમાના ધારક, પ્રતિસલીન પ્રતિમાના ધારક હતા તે સર્વ મુનિઓ સંયમ અને તપથી આત્માને ભાવિત કરતા-વિચારતા હતા.

૨૫- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણુ લગવાન મહાવીરના શિષ્યો અનેક સ્થવિર લગવતો હતા જે જાતિસંપન્ન-ઉત્તમ માતૃવંશ અને કુલસંપન્ન-ઉત્તમ પિતૃવંશવાળા, બલસંપન્ન, રૂપસંપન્ન, વિનયસંપન્ન, જ્ઞાનસંપન્ન (વિશિષ્ટ જ્ઞાનવાળા), વિશિષ્ટ દર્શનવાળા, લજ્જાચુક્ત, દ્રવ્ય અને ભાવ લાઘવવાળા, ઓજસ્વી (તપ સંયમના પ્રભાવવાળા), તેજસ્વી (દ્રવ્ય ભાવ રૂપ તેજો-લેશ્યાવાળા) વચ્ચસ્વી - આદેય વચ્ચનવાળા, (વચ્ચસ્વી પણ અર્થ થાય છે), ચશસ્વી, જેમણે

ભય-વિપ્પમુક્કા વયપ્પહાણા ગુણપ્પહાણા
 કરણપ્પહાણા ચરણપ્પહાણા ણિમ્મહપ્પ-
 હાણા નિચ્છયપ્પહાણા અજ્જવપ્પહાણા
 મદ્દવપ્પહાણા લાઘવપ્પહાણા સ્ખંતિપ્પ-
 હાણા મુત્તિપ્પહાણા વિજ્જાપહાણા મંત-
 પ્પહાણા વેયપ્પહાણા વંભપ્પહાણા નયપ્પ-
 હાણા નિયમપ્પહાણા સચ્ચપ્પહાણા સોય-
 પ્પહાણા ચારુવણ્ણા લજ્જા-તવસ્સી-જિહ્વ-
 દિયા સોહી અણિયાણા અપ્પોસુયા અવ-
 હિલ્લેસા અપ્પહિલ્લેસ્સા સુસામણ્ણરયા
 દંતા ઇણમેવ ણિમ્મગ્ગં પાવયણ પુરઓકાઠં
 વિહરંતિ ।

૨૬- તેસિ ણં ભગવંતાણં આયાવાયા વિ વિદિતા
 ભવંતિ, પરવાયા વિ વિદિતા ભવંતિ,
 આયાવાયં જમહિત્તા નલવણમિવ મત્ત-
 માતંગા અચ્છિદ્ધપસિણવાગરણા રયણ-
 કરંડગસમાણા કુત્તિયાવણભૂયા પર-
 વાહપમદ્દણા આયારધરા ચોદ્દસપુચ્ચી
 ટુવાલસંગિણો સમત્તગણિપિડગધરા
 સવ્વક્કરસણિવાહ્ણો સવ્વભાસાણુ-
 ગામિણો અજિણા જિણસંકાસા જિણા

કેધને હત્યો છે, માનને હત્યો છે, માયા
 હતી છે, લોભ હત્યો છે, જિતેન્દ્રિય,
 નિદ્રાહત, પરીષદ હત, હવવાની આશા તેમજ
 મરણના લયથી સર્વથા યુક્ત, મતપ્રધાન,
 ગુણપ્રધાન, પિંડવિશુદ્ધિ આદિ રૂપ ક્રિયાઓમાં
 પ્રધાન, મહામતાદિ મૂળ ગુણોથી પ્રધાન, નિગ્રહ-
 પ્રધાન, તત્ત્વનિર્ણયમાં પ્રધાન અથવા સંયમક્રિયામાં
 પ્રધાન, સરલતાપ્રધાન, માર્દવપ્રધાન, લાઘવપ્રધાન,
 ક્ષમાપ્રધાન, લોભના ઉદયનો નિરોધ કરવામાં
 પ્રધાન, રોહિણી, પ્રજ્ઞપ્તિ આદિ વિદ્યાઓમાં
 પ્રધાન, મત્રોમાં પ્રધાન, શાસ્ત્રોના જ્ઞાનમાં પ્રધાન,
 પ્રદ્વચ્ચર્ય પ્રધાન, નયપ્રધાન, નિયમ પ્રધાન
 (અનેક પ્રકારના અભિગ્રહ કરવામાં પ્રધાન),
 સત્યપ્રધાન, અંતઃકરણની શુદ્ધિમાં પ્રધાન,
 ગૌરવર્ણુ વિશિષ્ટ અથવા ઉત્તમ કીર્તિસપન્ન
 અથવા ઉત્તમ યુદ્ધિ સંપન્ન હતા. લલ્લત અને
 તપથી જિતેન્દ્રિય હતા, અકલુષિત દ્વયવાળા હતા,
 નિદાન રહિત, વિષયોમાં ઉત્સુકતા રહિત, બાહ્યલે-
 શ્યાથી રહિત અર્થાત્ સંયમ આરાધનાથી બહાર
 મન ન જતુ, અપ્રતિલેશ્ય-વધતા મનનાં શુભ
 પરિણામોથી યુક્ત હતા, સંયમમાં રત હતા,
 ઈન્દ્રિયોતુ દમન કરનાર હતા. તે સાધુઓ આ
 નિગ્રંથપ્રવચનને આગળ રાખીને વિચરતા હતા.

૨૬- તે ભગવાન મહાવીરના શિષ્યો આત્મવાદ-
 સ્વસિદ્ધાન્તને બાણનારા હતા. પરવાદ-પરસિદ્ધા-
 ન્તને બાણનારા હતા જેમ મદોન્મત્ત હાથી કમળ
 વનથી પરિચિત થઈ જાય છે તેવી રીતે સ્વ-પર
 સિદ્ધાન્તરૂપી કમળવનથી પૂર્ણ પરિચિત હતા.
 એકધારા પ્રશ્નો પૂછવામાં આવે તેના જવાબ
 આપનારા હતા રત્નના કરડિયા સમાન સમ્ય-
 ગ્જ્ઞાનાદિ ગુણોથી યુક્ત હતા. કુત્રિકાપણુ જેવા
 હતા (ત્રણે લોકની વસ્તુ જ્યાં મળે તેને કુત્રિકા-
 પણુ કહે છે) પરવાદીને હતનારા, આચારાગાદિ

इव अवित्तहं वागरमाणा संजमेणं तवसा
अप्पाणं भावेमाणा विहरन्ति ।

૨૭- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ અંતેવાસી બહુવે અણ-
ગારા ભગવંતો, ઇરિયાસમિયા ભાસાસ-
મિયા એસણાસમિયા આયાણ-મંડ-મત્ત-
નિવલેવણા-સમિયા ઉચ્ચાર-પાસવણ-
ખેલ-જલ્લ-સિંધાણ-પારિટ્ઠાવણિયા-
સમિયા મણગુત્તા વયગુત્તા કાયગુત્તા
ગુત્તા ગુત્તિદિયા ગુત્તબંભયારી અમમા
અકિચ્છણા અકોહા અમાણા અમાયા
અલોભા સંતા પસંતા ઉવસંતા પરિણિ-
વ્વુયા અણાસવા અગંથા છિણ્ણગંથા
છિણ્ણસોયા નિરુવલેવા, કંસપાઈવ
મુક્કતોયા, સંખ ઇવ નિરંગણા, જીવો
વિવ અપ્પહિહ્યગઈ, જચ્ચકળગં પિવ
જાયરૂવા, આદરિસફલગા ઇવ પાગડ-
ભાવા, કુમ્મો ઇવ ગુત્તિદિયા, પુક્કરપત્તં
વ નિરુવલેવા, ગગણમિવ નિરાલંબણા,
અણિલો ઇવ નિરાલયા, ચંદો ઇવ સોમ-
લેસ્સા, સૂરો ઇવ દિત્તતેયા, સાગરો ઇવ
ગંભીરા, વિહગ ઇવ સવ્વઓ વિપ્પમુક્કા,
મંદરો ઇવ અપ્પકંપા, સારયસલિલંવ
સુદ્ધહિયયા, યગ્ગિવિસાણં વ એગજાયા,
ભારંડપવ્વહીવ અપ્પમત્તા, કુંજરો ઇવ

શાસ્ત્રેના ધારક, ચૌદપૂર્વી, દ્વાદશાંગના જ્ઞાતા,
ચૌદપૂર્વ સહિત દ્વાદશાંગના જ્ઞાતા, સર્વ અક્ષરના
સન્નિપાતને જાણનારા અર્થાત્ સર્વ પ્રકારના
અક્ષરોના સયોગથી શુ અર્થ થાય છે તેના
જ્ઞાતા હતા, સર્વભાષાના જ્ઞાતા, જિન ન હતા
છતાં પણ જિન સમાન હતા. જિનની સમાન
યથાર્થ પ્રરૂપણ કરનારા હતા તેઓ સચમ અને
તપથી આત્માને ભાવિત કરતા થકાવિચરતા હતા.

૨૭- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીરના અંતેવાસી ઘણાં અણુગાર ભગવતો
ધર્યાસમિતિવાળા, ભાષાસમિતિવાળા, એષણુ
સમિતિવાળા, આદાન લડપાત્રાદિને મૂકવા રૂપ
સમિતિવાળા, લઘુનિત, વડીનિત, શ્લેષ્મ, મેલ,
નાકનો મેલ આ બધાના પરિષ્કાપન રૂપ સમિ-
તિવાળા, મનોશુદ્ધિ, વચનશુદ્ધિ, કાયશુદ્ધિવાન
હતા, અશુભયોગના નિગ્રહરૂપ શુદ્ધિથી મુક્ત,
શુદ્ધેન્દ્રિય-અસંયમના સ્થાનોથી ઈન્દ્રિયોને સુર-
ક્ષિત રાખનારા, શુદ્ધપ્રજ્ઞાચારી અર્થાત્ સ્વપ્નામાં
પણુ અપ્રજ્ઞાચર્યના દોષથી રહિત, મમત્વ રહિત,
પરિગ્રહ રહિત, ક્રોધરહિત, માન રહિત, માયા
રહિત, લોભ રહિત, બહારથી શાંત, અંદરથી
શાંત, બહાર અંદર બંનેથી શાંત, કર્મકૃતવિકારથી
રહિત, આશ્લવ રહિત, અંથિરહિત, જેણે અંથિને
છેદી નાખી છે તેવા, સંસાર સ્રોતથી અલગ
રહેનારા નિર્લેપ, કાંસાનું પાત્ર જેમ પાણીથી
મુક્ત હોય છે, તેમ સંસારના બંધનનું કારણ
સ્નેહ છે તેનાથી મુક્ત હતા, શખની જેમ રાગા-
દિથી રહિત, જીવની જેમ અપ્રતિહત ગતિવાળા
હતા, શુદ્ધ કરેલા સુવર્ણની સમાન નિર્મળ,
દર્પણની જેમ પ્રગટ ભાવવાળા, કાચબાની
સમાન શુદ્ધેન્દ્રિય, કમળપત્રની સમાન નિર્લેપ,
આકાશની સમાન નિરાલબ્ધ, પવનની સમાન
ધરથી રહિત, ચંદ્ર જેવા સૌમ્ય, સૂર્ય
સમાન તેજસ્વી, સાગર જેવા ગંભીર, પક્ષીની

સોંડીરા, વસમો ઇવ જાયત્યામા, સીહો
ઇવ દુદ્ધરિસા, વસુંધરા ઇવ સન્વપાસ-
વિસહા, સુહુયહુયાસણો ઇવ તેયસા
જલંતા ।

૨૮- નત્થિ ણં તેસિ ણં ભગવંતાણં કત્થઇ
પડિબંધે ભવઇ । સે ય પડિબંધે
ચઝવ્વિહે પણ્ણત્તે; તંજહા-દવ્વઓ લેત્તઓ
કાલઓ ભાવઓ । દવ્વઓ ણં-સચ્ચિત્તા-
ચિત્તમીસિણ્ણેસુ દવ્વેસુ । લેત્તઓ-ગામે
વા ણયરે વા રણ્ણે વા લેત્તે વા લલે વા
ઘરે વા અંગણે વા । કાલઓ-સમ્પે વા
આવલિયાણે વા આણાપાણુણે વા થોવે વા
લલે વા મુહુત્તે વા અહોરત્તે વા પક્કલે વા
માસે વા અયણે વા અણ્ણયરે વા દીહકા-
લસંજોગે । ભાવઓ-કોહે વા માણે વા
માયાણે વા લોહે વા ભણે વા હાસે વા ।
એવં તેસિ ણ ભવઇ ।

૨૯- તે ણં ભગવંતો વાસાવાસવજ્જં અટ્ઠ
ગિમ્મહેમંતિયાણિ માસાણિ ગામે ઇગરા-
ઇયા ણયરે પંચરાઇયા, વાસીચંદણસમા-
ણકપ્પા સમલેટ્ઠુકંચણા સમસુહુલ્લુકા
ઇહલોગ-પરલોગ-અપ્પડિવદ્ધા સંસાર-

સમાન સર્વથી વિમુક્ત, મેરુ પર્વત સમાન
અકંપ, શરદ્રતુના જલની જેમ નિર્મળ દ્રવ્યવાળા,
ગેંડાના શીંગડાની સમાન રાગાદિથી રહિત
હોવાના કારણે એક સ્વરૂપ, ભારંડપક્ષીની જેમ
અપ્રમત્તા, હાથીની સમાન શૂરવીર, વૃષભની
સમાન બલિષ્ઠ, સિંહ જેવા દુર્ધર્ષ (પરીષદથી
ચલિત નહિ થનારા) પૃથ્વીની સમાન સર્વ
સ્પર્શોને સહન કરનારા, સારી રીતે આહુતિ
આપેલ અગ્નિની સમાન તપ અને સંયમના
તેજથી દેદીપ્યમાન હતા.

૨૮- ભગવાન મહાવીરના સમીપમાં રહેનારા,
સ્થવિર ભગવંતોને કોઈ પણ વિષયમાં પ્રતિબંધ
ન હતો. તે પ્રતિબંધ ચાર પ્રકારે છે. તે આ
પ્રમાણે-દ્રવ્યથી, ક્ષેત્રથી, કાળથી અને ભાવથી.
દ્રવ્યથી પ્રતિબંધ ત્રણ પ્રકારે છે : (૧) સચિત્ત
(૨) અચિત્ત (૩) સચિત્તાચિત્ત (મિશ્ર). ક્ષેત્રની
અપેક્ષાએ ગામમાં, નગરમાં, જંગલમાં, ખેતરમાં,
ખળામાં, ઘરમાં, આંગણમાં પ્રતિબંધ ન હતો.
કાળથી સમય, આવલિકા, આનપ્રાણ (શ્વાસોચ્છવાસ
પ્રમાણ કાળ), સ્તોઠ (૭ ઉચ્છવાસ) લવ
(૪૯ ઉચ્છવાસ), મુહૂર્ત, અહોરાત્રિ, પક્ષ, માસ,
અથન (ઉત્તરાયણ-દક્ષિણાયન) તેમજ બીજા
પણ સંવત્સરાદિ રૂપ દીર્ઘકાળમાં પ્રતિબંધ ન
હતો. ભાવની અપેક્ષાએ-ક્રોધ, માન, માયા,
લોભ, લયમાં તથા હાસ્યમાં મુનિઓને કોઈપણ
જાતનો પ્રતિબંધ ન હતો.

૨૯- તે ભગવાન મહાવીરના શિષ્યો વર્ષાકાળને
છોડીને ગ્રીષ્મકાળ તેમજ શીતકાળના આઠ
મહિનામાં ગામમાં એક રાત્રિ અને નગરમાં
પાંચ રાત્રિ* રહેતા, કુહાડો ચઢનને કાપે તો
પણ ચઢન તેને સુવાસિત કરે છે તે સમાન
મુનિજનો અપકારી અને ઉપકારી બંને પ્રત્યે

પારગામી કમ્મણિઘાયણઢાણ અબ્બુદ્ધિયા વિહરંતિ ।

૩૦- તેસિ ણં ભગવંતાણં એણં વિહારેણં વિહરમાણાણં ઇમે એયારૂવે સબ્બંતરવા-
હિરણ તવોવહાણે હોત્થા । તં જહા-
અંભિતરણ વિ છવ્વિહે, બાહિરણ વિ
છવ્વિહે । સે કિં તં બાહિરણ છવ્વિહે
પણ્ણત્તે ? , તં જહા-અણસણે ૧ ઓમોય-
રિયા ૨ ભિક્ખાયરિયા ૩ રસપરિચ્છાણ
૪ કાયકિલેસે ૫ પહિસંલીણયા ૬ । સે
કિં તં અણસણે ? અણસણે દુવિહે પણ્ણત્તે,
તં જહા-ઇત્તરિણ ય ૧ આવકહિણ ય ૨ ।
સે કિં તં ઇત્તરિણ ? ઇત્તરિણ અણેગવિહે
પણ્ણત્તે, તં જહા-ચઉત્થમત્તે ૧ છટ્ઠ-
મત્તે ૨ અટ્ઠમમત્તે ૩ દસમમત્તે ૪ બાર-
સમત્તે ૫ ચઉદ્દસમત્તે ૬ સોલસમત્તે ૭
અદ્ધમાસિયમત્તે ૮ માસિયમત્તે ૯ દો-
માસિયમત્તે ૧૦ તેમાસિયમત્તે ૧૧
ચઉમાસિયમત્તે ૧૨ પંચમાસિયમત્તે ૧૩
છમ્માસિયમત્તે ૧૪, સે તં ઇત્તરિણ । સે
કિં તં આવકહિણ ? આવકહિણ દુવિહે
પણ્ણત્તે, તં જહા-પાઓવગમણે ય ૧
મત્તપચ્ચક્ખાણે ય ૨ । સે કિં તં પાઓ-
વગમણે ? પાઓવગમણે દુવિહે પણ્ણત્તે;
તં જહા-વાઘાઙ્ગમે ય ૧ નિવ્વાઘાઙ્ગમે ય ૨
નિયમા અપ્પહિકમ્મે । સે તં પાઓવગ
મણે । સે કિં તં મત્તપચ્ચક્ખાણે ? મત્ત-

સમાન દષ્ટિવાળા હતા પત્થર અને સુવર્ણને
સમાન ગણનારા, સુખ અને દુઃખમાં સમાન
પરિણામવાળા, આ લોક તથા પરલોકની આસક્તિ-
થી રહિત, લવસંસારને તરવાવાળા, કર્મોના
નાશ માટે સંયમઆરાધનામાં તત્પર થઈ
વિચરતા હતા.

બાહ્યતપ

૩૦- તે ભગવાનના શિષ્યો આ પ્રકારે વિહાર
કરતા હતા. આ પ્રમાણે આલ્પતર તેમજ બાહ્ય
તપમાં તત્પર રહેતા હતા તે તપ આ પ્રમાણે
છે-આલ્પતર તપ ૬ પ્રકારે છે અને બાહ્ય તપ
પણ ૬ પ્રકારે છે. ૬ પ્રકારનું બાહ્ય તપ શુ
છે ? તે આ પ્રમાણે છે-અનશન, અવમોદરિકા,
ભિક્ષાચરિકા, રસપરિત્યાગ, કાયકલેશ અને પ્રતિ
સંતીનતા. અનશન તપ શુ છે ? અનશન બે
પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે-ઈત્વરિક અને યાવત્ક-
થિક. ઈત્વરિક તપ શુ છે ? ઈત્વરિક તપ અનેક
પ્રકારનું છે. તે આ પ્રમાણે-ચતુર્થભક્ત-એક
ઉપવાસ, ષષ્ઠ-ભક્ત-બે ઉપવાસ, અષ્ટમ-ભક્ત-
ત્રણ ઉપવાસ, દશમ-ભક્ત-ચાર ઉપવાસ, દ્વાદશ-
ભક્ત-પાંચ ઉપવાસ, ચતુર્દશ-ભક્ત-૬ ઉપવાસ,
ષોડશ-ભક્ત-સાત ઉપવાસ, અર્ધમાસિક-ભક્ત-
પંદર ઉપવાસ, એક માસિક ભક્ત-ત્રીસ ઉપવાસ,
દ્વિમાસિક ભક્ત, ત્રિમાસિક ભક્ત-ચાતુર્માસિક
ભક્ત, પાંચ માસિક ભક્ત, છ માસિક ભક્ત, આ
સર્વ ઈત્વરિક તપ છે યાવત્કથિત તપ કેટલા
પ્રકારના છે ? યાવત્કથિક તપ બે પ્રકારે છે તે આ
પ્રમાણે-પાદપોષગમન અને ભક્તપ્રત્યાખ્યાન.
પાદપોષગમન શુ છે ? પાદપોષગમન બે પ્રકારે
છે, તે આ પ્રમાણે-વ્યાઘાત અને નિવ્યાઘાત
(વ્યાઘાત આવવાથી પાદપોષગમનને અહણ કરે
તે વ્યાઘાત પાદપોષગમન અને વ્યાઘાત વિના
અહણ કરે તે નિવ્યાઘાત પાદપોષગમન) આ
પાદપોષગમન સંચારે છે. ભક્તપ્રત્યાખ્યાન શુ

પચ્ચક્ષણે દુવિહે પણ્ણત્તે; તં જહા-
 વાઘાઙ્ગમે ય ૧ તિવ્વાઘાઙ્ગમે ય ૨ ણિયમા
 સપ્પઙ્કિકમ્મે । સે તં ભત્તપચ્ચક્ષણે ।
 સે તં અણસણે । સે કિં તં ઓમોયરિયા ?
 ઓમોયરિયા દુવિહા પણ્ણત્તા, તં જહા-
 દવ્વોમોયરિયા ય ૧ ભાવોમોયરિયા
 ય ૨ । સે કિં તં દવ્વોમોયરિયા ? દવ્વો-
 મોયરિયા દુવિહા પણ્ણત્તા, તં જહા-ઉવ-
 ગરણદવ્વોમોરિયા ય ૧ ભત્તપાણદવ્વો-
 મોયરિયા ય ૨ । સે કિં તં ઉવગરણ-
 દવ્વોમોયરિયા ? ઉવગરણદવ્વોમોયરિયા
 તિવિહા પણ્ણત્તા, તં જહા-એગે વત્થે ૧
 એગે પાણ ૨ ત્રિયત્તોવગરણસાઙ્ગજ્જણયા
 ૩ સે તં ઉવગરણદવ્વોમોયરિયા । સે કિં
 તં ભત્તપાણદવ્વોમોયરિયા ? ભત્તપાણ-
 દવ્વોમોયરિયા-અણેગવિહા પણ્ણત્તા, તં
 જહા-અટ્ટ કુક્કુડિયંડગપ્પમાણમેત્તે
 કવલે આહારમાણે અપ્પાહારે ૧, દુવા-
 લસ કુક્કુડિયંડગપ્પમાણમેત્તે કવલે
 આહારમાણે અવહ્હોમોયરિયા ૨, સોલસ
 કુક્કુડિયંડગપ્પમાણમેત્તે કવલે આહાર-
 માણે દુભાગપત્તોમોયરિયા ૩, ચત્તવીસં
 કુક્કુડિયંડગપ્પમાણમેત્તે કવલે આહાર-
 માણે પત્તોમોયરિયા ૪, એકકતીસં
 કુક્કુડિયંડગપ્પમાણમેત્તે કવલે આહાર-
 માણે કિંચૂણોમોયરિયા ૫, બત્તીસં
 કુક્કુડિયંડગપ્પમાણમેત્તે કવલે આહાર-
 માણે પમાણપત્તે. એત્તો એગેણ વિ ઘાસેણં
 ઝુણયં આહારમાહારેમાણે સમણે નિગ્ગંથે
 ણો પકામરસભોઙ્ગિત્તિ વત્તવ્વં સિયા । સે
 તં ભત્તપાણદવ્વોમોયરિયા । સે તં દવ્વો-

છે ? ભક્તપ્રત્યાખ્યાન જે પ્રકારે છે. તે આ
 પ્રમાણે-વ્યાધાત, નિર્વ્યાધાત. આમા નિયમ
 પ્રમાણે વૈયાવૃત્યાદિ કસય છે તે ભક્તપ્રત્યાખ્યાન
 છે આ પ્રમાણે અનશનનું કથન પ્રર્ણ થયું.

અવમોદ્ધરિકા શું છે ? અવમોદ્ધરિકા જે પ્રકારે
 છે. તે આ પ્રમાણે-દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા અને ભાવાવ-
 મોદ્ધરિકા. દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા શું છે ? દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા
 જે પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે-ઉપકરણ દ્રવ્યાવ-
 મોદ્ધરિકા અને ભક્તપાન દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા. ઉપકરણ
 દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા ત્રણ પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે-
 એક વસ્ત્ર, ખીજું એક પાત્ર અને ત્રીજું ત્યક્તો-
 પકરણ-સ્વાદનતા અર્થાત્ આસક્તિથી રહિત થઈ
 જાય આ પ્રમાણે ઉપકરણ દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા છે.
 ભક્તપાન દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા શું છે ? ભક્તપાન
 દ્રવ્યાવમોદ્ધરિકા અનેક પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે-
 કુકડીના ઈંડા પ્રમાણ આઠ કવલ આહાર કરે તે
 અદ્વપાહાર, કુકડીના ઈંડા પ્રમાણ ૧૨ કવલનો
 આહાર લે તે અપાર્દ્ધ, કુકડીના ઈંડા પ્રમાણ
 ૧૬ કવલનો આહાર લે તે દ્વિભાગ પ્રાપ્ત ઉણોદરી
 છે, કુકડીના ઈંડા પ્રમાણ ૨૪ કવલ આહાર લે
 તે પ્રાપ્ત ઉણોદરી છે. કુકડીના ઈંડા પ્રમાણ ૩૧
 કવલ આહાર લે તે કંઈક ન્યૂન ઉણોદરી છે
 ૩૨ કવલ આહારમાંથી જે શ્રમણ નિર્ઋથ એક
 કવલ પણ આહાર ઓછો કરે તો તે પ્રકામ-
 લોછ નથી તે ભક્તપાન દ્રવ્ય ઉણોદરી છે. આ
 પ્રમાણે દ્રવ્ય ઉણોદરીનું કથન કર્યું. ભાવ ઉણો-
 દરી શું છે ? ભાવ ઉણોદરી અનેક પ્રકારે છે તે
 આ પ્રમાણે-ક્રોધ રહિત, માન રહિત, માયારહિત
 લોભરહિત, ઓછુ ખોલવું, કલહથી રહિત, પરસ્પર
 ભેદ ઉત્પન્ન કરાવનાર વચનથી રહિત, આ ભાવ
 ઉણોદરી છે આ ઉણોદરી છે સિદ્ધાચર્યા શું છે ?
 સિદ્ધાચર્યા અનેક પ્રકારે છે તે આપ્રમાણે-દ્રવ્યનો
 અભિગ્રહ કરી વિચરે, ક્ષેત્રનો અભિગ્રહ કરી વિચરે,
 કાલનો અભિગ્રહ કરી વિચરે, ભાવથી અભિગ્રહ

મોયરિયા । સે કિં તં ભાવોમોયરિયા ?
ભાવોમોયરિયા અણેગવિહા પણ્ણત્તા; તં
જહા-અપ્પવ્વકોહે ૧, અપ્પમાણે ૨, અપ્પ-
માણ ૩, અપ્પલોહે ૪, અપ્પસદ્દે ૫, અપ્પ-
કલહે ૬, અપ્પજ્ઞંજો ૭ । સે તં ભાવો-
મોયરિયા । સે તં ઓમોયરિયા ।

સે કિં તં ભિક્ખાયરિયા ! ભિક્ખાયરિયા
અણેગવિહા પણ્ણત્તા; તંજહા-દવ્વાભિગ્ગ-
હચરણ ૧, ક્ષેત્તાભિગ્ગહચરણ ૨, કાલા-
ભિગ્ગહચરણ ૩, ભાવાભિગ્ગહચરણ ૪,
ઉક્ખિત્તચરણ ૫, ણિક્ખિત્તચરણ ૬,
ઉક્ખિત્તણિક્ખિત્તચરણ ૭, ણિક્ખિત્ત-
ઉક્ખિત્તચરણ ૮, વટ્ઠિજ્જમાણચરણ ૯,
સાહરિજ્જમાણચરણ ૧૦, ઉવણીયચરણ
૧૧, અવણીયચરણ ૧૨, ઉવણીય-
અવણીયચરણ ૧૩, અવણીય-ઉવણીય-
ચરણ ૧૪, સંસદ્દચરણ ૧૫, અસંસદ્દચરણ
૧૬, તજ્જાયસંસદ્દચરણ ૧૭, અણ્ણાયચરણ
૧૮, મોણચરણ ૧૯, દિઢ્ઠલાભિણ ૨૦,
અદિઢ્ઠલાભિણ ૨૧, પુઢ્ઠલાભિણ ૨૨,
અપુઢ્ઠલાભિણ ૨૩, ભિક્ખાલાભિણ ૨૪,
અભિક્ખાલાભિણ ૨૫, અણ્ણગિલાયણ
૨૬, ઓવણિહિણ ૨૭, પરિમિર્યાપિંડવાહણ
૨૮, સુદ્દેસણિણ ૨૯, સંઘાદત્તિણ ૩૦ ।
સે તં ભિક્ખાયરિયા ।

કરી વિચરે, ઉત્તિષ્ઠતચરક અર્થાત્ ગૃહસ્થે રાંધવાના
પાત્રમાંથી પોતાના માટે કાઢેલ હોય તેમાંથી જે
આપશે તો લઈશ નિર્ક્ષિપ્તચરક અર્થાત્ રાંધવાના
પાત્રમાંથી કાઢી બીજા વાસણમાં રાખી દીધું હોય
તેમાંથી આપે તો લઈશ ઉત્તિષ્ઠનિર્ક્ષિપ્ત ચરક-
ગૃહસ્થે પહેલાં રાંધવાના પાત્રમાંથી અન્નાદિક કાઢ્યું
પછી તેને બીજા પાત્રમાં રાખ્યું હોય તેમાંથી તે
આપશે તો લઈશ, વર્ત્યમાન ચરક-પીરસવામાં
આવતી વસ્તુમાંથી આપે તો લઈશ સંહ્રિયમાન
ચરક-ગરમ વસ્તુ ઠારી હોય અને પછી પાત્રમાં
નાખેલ હોય તેવી વસ્તુ આપે તો લેવી, ઉપ-
નીતચરક-બીજાને ત્યાંથી પીરસણ તરીકે આવેલ
વસ્તુ હોય તે આપે તો લેવું, અપનીતચરક-
બીજા માણસને આપવા માટે કાઢી રાખેલ આહાર
આપે તો લેવો, ઉપનીત-અપનીત ચરક-કેઈને
આપવા માટે અન્નાદિક બીજા સ્થાને રાખેલ હોય
અને તે તેણે ત્યાં મોકલી દીધું હોય અને
તેમાંથી આપે તો લેવું સસૃષ્ટ ચરક-શાકાદિથી
હાથ અથવા ચમચાદિ સસૃષ્ટ હોય તેનાથી આપે
તો લેવું, અસસૃષ્ટચરક-શાકાદિથી હાથ અથવા
ચમચાદિ સસૃષ્ટ ન હોય તેનાથી આપે તો લેવું,
તન્નતસસૃષ્ટચરક-હાથ જે વસ્તુથી સસૃષ્ટ
હોય તે વસ્તુ આપે તો લેવી, અજ્ઞાતચરક-
અજ્ઞાતકુળમાં વિચરે, મૌનચરક-મૌન લઈને
ગૌચરીએ જાય અથવા જે આપનાર છે તે મૌન
રાખી આપે તો લેવી, દૃષ્ટલાભિક-સર્વથી
પહેલા જે વસ્તુ જેવામાં આવે તે આપે તો
લેવી અથવા જે માણસ સર્વપ્રથમ જેવામાં
આવે તે આપે તો લેવી, અથવા જે
જગ્યા પ્રથમ દેખાય તે સ્થાનેથી ભિક્ષા લઈશ.
અદૃષ્ટલાભિક-દેખાય નહિ તેમાંથી આપે તો
લઈશ, પૃષ્ટલાભિક-દાતા પૂછે કે તમારે શું
જોઈએ છે ? તો લઈશ, અપૃષ્ટલાભિક-દાતા
ન પૂછે તો લઈશ, ભિક્ષાલાભિક-દાતા કેઈને
ત્યાંથી માગીને લાવ્યા હોય તેમાંથી બનાવેલ
આહાર આપે તો લઈશ, અભિક્ષાલાભિક-

માગીને ન લાબ્યા હોય તેમાંથી આપે તો લઈશ, અન્નગદાયક-લોજન વિના ગદાન થનાર સાધુ અભિ-ગ્રહ કરે કે વાસી અન્નજ લઈશ ઔપનિહિતિક-ગૃહસ્થ પોતાની સમીપમાં કેઈ પણ પ્રકારે લાવેલા લોજનમાંથી આપશે તો લઈશ, પરિમિતપિંડપાતિક - દોષોથી રહિત આહાર જે એક ઘેરથી પુરતા પ્રમાણમાં મળી જાય તો લઈશ, શુદ્ધેષણિક-ઉદ્દગમાદિક દોષોથી રહિત આહાર લેનાર, સખ્યાદત્તિક - સતત ધારાથી જેટલી ભિક્ષા પાત્રમાં આવશે તેટલી લઈશ આવી પ્રતિજ્ઞાઓ તે ભિક્ષાચર્યા છે

સે કિં તં રસપરિચ્છાણ ? રસપરિચ્છાણ અણેગવિહે પણ્ણત્તે; તંજહા ૧ નિવ્વિઙ્ગે, ૨ પળીયરસપરિચ્છાણ, ૩ આયંબિલિણ, ૪ આયામસિત્થમ્મોઈ, ૫ અરસાહારે, ૬ વિરસાહારે, ૭ અંતાહારે, ૮ પંતાહારે, ૯ લૂહાહારે, ૧૦ તુચ્છાહારે । સે તં રસ-પરિચ્છાણ ।

રસપરિત્યાગ શુ છે ? રસપરિત્યાગ અનેક પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે - (૧) નિર્વિકૃતિક - જે આહારમાંથી ધી વગેરેની વિકૃતિ દ્વર થઈ ગઈ છે એવો આહાર (૨) પ્રણીતરસપરિત્યાગ - સરસ આહાર માત્રપુઆદિનો ત્યાગ, (૩) આચાર્ય - વિગય રહિત, ચણાદિ દ્રુષ્ટ અન્ન અચિત્ત જલમાં નાખી એક સ્થાને એકજ વાર વાપરવું, (૪) આયામસિકથલોહ - ઓસામણમાં આવેલ દાણાનો આહાર કરવો, (૫) અરસાહાર - વઘાર વિનાનો આહાર (૬) વિરસાહાર - રસ વગરના જુના ધાન્યથી બનેલ આહાર, (૭) અંતાહાર - કોદરાદિ તુચ્છ ધાન્યનો આહાર, (૮) પ્રાન્તાહાર - પાત્રમાં નીચે લાગી ગયું હોય તે ઉખેડીને કાઢેલ આહાર, (૯) રૂક્ષાહાર, (૧૦) (૧૦) તુચ્છાહાર-જેમાં કંઈ સાર નથી તેવા સામાદિનો આહાર, આ રસપરિત્યાગ તપ છે

સે કિં તં કાયકિલેસે ? કાયકિલેસે અણેગવિહે પણ્ણત્તે; તંજહા-ઠાણદ્વિઙ્ગે ૧, ઉવ્વકુટ્ટયાસણિણ ૨, પહિમદ્વાઈ ૩, વોરાસણિણ ૪, નેસજ્જિણ ૫, વડાયણ ૬, લહહસાઈ ૭, આયાવણ ૮, અવાહ-હણ ૯, અકંડુયણ ૧૦, અણિટ્ઠુહણ ૧૧, મદ્વગાયપરિકમ્મ-વિભૂમ-વિપ્પમુલ્લે ૧૨. સે તં કાયકિલેસે ।

કાયકલેશ તપ શુ છે ? કાયકલેશ તપ અનેક પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે-સ્થાનસ્થિતિક-કાયોત્સર્ગથી જેની સ્થિતિ સર્વદા રહે છે ઉત્કુટ્ટકાસનિક-ઉકડું આસન, પ્રતિમાસ્થાથી, વીરાસનિક, નૈષધિક, ઠંડાયતિક, લકુટશાથી-પગ અને મસ્તક જમીનને અડે કમ્મરનો ભાગ ઊંચો રહે અથવા કમ્મરનો ભાગ જમીનને અડે પગ અને મસ્તક ઊંચા રહે, આતાવક-આતાપના લેતાર, અપ્રાવૃતક-શીતકાળમાં વસ્ત્રરહિત રહે, અનિષ્ઠીવક-થૂંકે નહિ, સર્વગાત્ર પરિકમ્મ-વિભૂષાથી વિપ્રમુક્ત આ કાયકલેશ તપ છે.

સે કિં તં પડિસંલીળયા ? પડિસંલીળયા
 ચઝવિહા પળ્ણત્તા; તંજહા-૧ ઇંદિય-
 પડિસંલીળયા, ૨ કસાયપડિસંલીળયા,
 ૩ જોગપડિસંલીળયા, ૪ વિવિત્ત-સયણા-
 સણ-સેવળયા । સે કિં તં ઇંદિયપડિસં-
 લીળયા ? ઇંદિયપડિસંલીળયા પંચવિહા
 પળ્ણત્તા, તંજહા-સોંદિય--વિસય-
 પ્પયાર-નિરોહો વા સોંદિય-વિસય-
 પત્તેસુ અત્થેસુ રાગદોસનિગ્ગહો વા ૧,
 ચ્ચંચિદિય-વિસય-પ્પયાર-નિરોહો વા
 ચ્ચંચિદિય-વિસય-પત્તેસુ અત્થેસુ રાગદોસ-
 નિગ્ગહો વા ૨, ઘાણિદિય-વિસય-પ્પયાર-
 નિરોહો વા ઘાણિદિય-વિસય-પત્તેસુ
 અત્થેસુ રાગદોસનિગ્ગહો વા ૩, જિંભિ-
 દિય-વિસય-પ્પયાર-નિરોહો વા જિંભિ-
 દિય-વિસય-પત્તેસુ અત્થેસુ રાગદોસનિ-
 ગ્ગહો વા ૪, ફાંસિદિય-વિસય-પ્પયાર-
 નિરોહો વા ફાંસિદિય-વિસય-પત્તેસુ
 અત્થેસુ રાગદોસનિગ્ગહો વા ૫, સે તં
 ઇંદિયપડિસંલીળયા । સે કિં તં કસાય-
 પડિસંલીળયા ? કસાયપડિસંલીળયા
 ચઝવિહા પળ્ણત્તા, તં જહા-૧ કોહસ્સુ-
 દયનિરોહો વા, ઉદયપત્તસ્સ વા
 કોહસ્સ વિફલીકરણં । ૨ માણસ્સુદય-
 નિરોહો વા, ઉદયપત્તસ્સ વા માણસ્સ
 વિફલાકરણં । ૩ માયાઉદયનિરોહો
 વા, ઉદયપત્તાણ વા માયાણ
 વિફલીકરણં । ૪ લોહસ્સુદય-
 નિરોહો વા, ઉદયપત્તસ્સ વા લોહસ્સ
 વિફલીકરણં, સે તં કસાયપડિસંલી-
 ણયા । સે કિં તં જોગપડિસંલીળયા ?
 જોગપડિસંલીળયા તિવિહા પળ્ણત્તા; તં
 જહા-૧ મળજોગપડિસંલીળયા, ૨ વય-
 જોગપડિસંલીળયા, ૩ કાયજોગપડિસં-
 લીળયા । સે કિં ત મળજોગપડિસંલી-
 ણયા ? મળજોગપડિસંલીળયા-૧ અકુસ-

પ્રતિસંલીનતા શુ છે ? પ્રતિસંલીનતા ચાર પ્રકારે
 છે. તે આ પ્રમાણે-ઇન્દ્રિયોને ગોપવી રાખવી,
 કષાય પ્રતિસંલીનતા યોગપ્રતિસંલીનતા, વિવિકત
 શયના સેવનતા પ્રતિસંલીનતા ઇન્દ્રિય પ્રતિસં-
 લીનતા કેટલાં પ્રકારે છે ? ઇન્દ્રિય પ્રતિસંલીનતા પાંચ
 પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે-શ્રોત્રેન્દ્રિયના વિષયમાં
 પ્રવૃત્તિ કરવાથી રોકવી, શ્રોત્રેન્દ્રિયનો વિષય પ્રાપ્ત
 થવા પર તેમાં રાગ, દ્વેષનો નિગ્રહ કરે ચક્ષુ
 ઇન્દ્રિયના વિષયભૂત પદાર્થોમાં તેની પ્રવૃત્તિ
 રોકવી અથવા પ્રવૃત્તિ થઈ જાય તો રાગદ્વેષ ન
 કરે. શ્રોત્રેન્દ્રિયના વિષયમાં પ્રવૃત્તિ રોકવી અથવા
 પ્રવૃત્તિ થઈ જાય તો રાગ, દ્વેષ ન કરવો. શ્રુણ્ણ
 ઇન્દ્રિયના વિષયમાં પ્રવૃત્તિ રોકવી તેમજ તેમાં
 પ્રવૃત્તિ થઈ જાય તો રાગદ્વેષ ન કરવો. સ્પર્શ-
 ન્દ્રિયના વિષયમાં પ્રવૃત્તિ રોકવી તેમજ તે
 વિષયમાં પ્રવૃત્તિ થઈ જાય તો રાગદ્વેષ ન કરવો.
 આ ઇન્દ્રિયપ્રતિસંલીનતા છે. કષાયપ્રતિસંલીનતા
 શું છે ? કષાયપ્રતિસંલીનતા ચાર પ્રકારે છે. તે
 આ પ્રમાણે-ક્રોધનો ઉદય થતાં જ તેનો નિરોધ
 કરવો-ક્રોધનો ઉદય થઈ જાય તો તેને નિષ્ફળ
 કરી દેવો, માનનો ઉદય થતાં જ તેનો નિરોધ
 કરવો, માનનો ઉદય થઈ જાય તો તેને નિષ્ફળ
 કરવો માયાના ઉદયનો નિરોધ કરવો. માયાનો
 ઉદય થઈ જાય તો તેને નિષ્ફળ કરવો. લોભના
 ઉદયનો નિરોધ કરવો. લોભનો ઉદય થઈ જાય
 તો તેને નિષ્ફળ કરવો. આ કષાયપ્રતિસંલીનતા
 છે. યોગપ્રતિસંલીનતા શુ છે ? યોગપ્રતિસંલીનતા
 ત્રણ પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે-મન
 યોગ પ્રતિસંલીનતા, વચન યોગપ્રતિ સંલીનતા,
 કાયયોગપ્રતિસંલીનતા. મનયોગ પ્રતિસંલીનતા
 શુ છે ? અકુશલ-અશુભ મનનો નિરોધ કરવો
 અને શુભ મનમાં પ્રવર્તન થવું તે મનયોગ
 પ્રતિસંલીનતા વચનયોગપ્રતિસંલીનતા શું છે ?
 અકુશલ-અશુભ વાણીનો નિરોધ કરવો અને

લમણનિરોહો વા, ૨ કુસલમણઝદીરણ વા । સે તં મણ-જોગ-પડિસંલીણયા । સે કિં તં વયજોગપડિસંલીણયા ? વયજોગ-પડિસંલીણયા-૧ અકુસલવયણિરોહો વા, ૨ કુસલવયઝદીરણ વા । સે તં વય-જોગપડિસંલીણયા । સે કિં તં કાયજોગ-પડિસંલીણયા ? કાયજોગપડિસંલીણયા-જ નં સુસસાહિયપાણિપાએ કુમ્મો ઇવ ગુત્તિદિએ સચ્ચગાયપડિસંલીણે ચિટ્ઠિ, સે તં કાયજોગપડિસંલીણયા । સે કિં તં વિવિત્ત-સયણા-સણ-સેવણયા ? વિવિત્ત-સયણા-સણ-સેવણયા-જં નં આરામેસુ ઝજ્જાણેસુ દેવકુલેસુ સહાસુ પવાસુ પણિ-યગિહેસુ પણિયસાલાસુ ઇત્થો-પસુ-પંડગ-સંસત્ત-વિરહિયાસુ વસહીસુ ફાસુએસ-ણિજ્જં પીઢ-ફલગ-સેજ્જા-સંથારણં ડવ-સંપજ્જિત્તાણં વિહરઈ, સે તં વિવિત્તસય-ણાસણસેવણયા । સે તં પડિસંલીણયા । સે તં વાહિરે તવે ।

સે કિં તં અવિભતરે તવે ?, અવિભતરે તવે છન્વિહે પણ્ણત્તે, તં જહા-૧ પાય-ચ્છિત્તે, ૨ વિણે, ૩ વેયાવચ્ચં ૪ સજ્જાઓ, ૫ જ્ઞાણં, ૬ વિહસંગો ।

સે કિં તં પાયચ્છિત્તે ? પાય-ચ્છિત્તે-દસવિહે પણ્ણત્તે; તંજહા-આલો-યનારિહે ૧, પડિવ્વકમનારિહે ૨, તદુ-ભયારિહે ૩, વિવેગારિહે ૪, વિહસંગા-રિહે ૫, તવારિહે ૬, હેદારિહે ૭, મૂલા-રિહે ૮, અણવટ્ટપ્પારિહે ૯, પારંચિયારિહે ૧૦ । સે તં પાયચ્છિત્તે ।

શુભ વાણીમાં પ્રવૃત્ત થવું તે વચનયોગ પ્રતિ-સંદીનતા છે. કાયયોગ પ્રતિસંદીનતા શું છે ? કાયખાની જેમ હાથ, પગ, ઇન્દ્રિયોને સારી રીતે ગોપવી રાખવા તે કાયયોગ પ્રતિસંદીનતા છે. વિવિક્ત શયનાસનનું સેવન શું છે ? દોષરહિત આસન તેમજ શયનનું સેવન કરવું ને આ પ્રમાણે સ્ત્રી, પશુ, પંડકથી રહિત આરામ-પુષ્પોની પ્રધાનતા હોય, ઉધાન-ફળ, ફૂલના મહાન વૃક્ષો હોય, દેવકુલો-યક્ષાયતનો, સભા, પરખ, ડુકાનો, મોટી મોટી ડુકાનો, વસતિમાં અચિત્ત તેમજ નિરવધ પીઠ, ફલક, શય્યા તેમજ સંસ્તારક અગીકાર કરીને વિચરે છે તે વિવિક્ત શયનાસન સેવના છે. આ પ્રકારે પ્રતિસંદીનતા છે. આ રીતે છ પ્રકારના આદ્યતપ છે.

આભ્યન્તર તપ

આભ્યન્તર તપ શું છે ? આભ્યન્તર તપ છ પ્રકારે છે : (૧) પ્રાયશ્ચિત્તા (૨) વિનય (૩) વૈયાવૃત્ય (૪) સ્વાધ્યાય (૫) ધ્યાન (૬) ઓત્સર્ગ

પ્રાયશ્ચિત્તા શું છે ? પ્રાયશ્ચિત્તા ૬૪ પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે-(૧) આલોચનાર્હ-ગુરુ પાસે પાપોતું નિવેદન કરવું (૨) પ્રતિક્રમણ યોગ્ય-અશુભ યોગથી પાછા ફરી શુભ યોગમાં વર્તવા મિથ્યા દુષ્ટ કરવું. (૩) તદુલ્પયયોગ્ય-આલો-ચના તથા પ્રતિક્રમણ એ બંનેને યોગ્ય. (૪) વિવેક યોગ્ય-અનેપણીય ભોજન આદિનો ત્યાગ કરવો તે વિવેક (૫) ઓત્સર્ગ-કાયોત્સર્ગ. (૬) તપશ્ચર્યા યોગ્ય-જે પ્રાયશ્ચિત્તા તપશ્ચર્યાને યોગ્ય હોય (૭) હેદાર્હ-સાધુપર્યાયમાં પાંચ દિવસથી વધુ છ માત્ર સુધીની સાધુપર્યાયની ન્યૂનતા

કરવી (૮) મૂલાર્ધ-ને પ્રાયશ્ચિત્ત ફરી દીક્ષા આપવા યોગ્ય હોય. (૯) અનવસ્થાપ્યાર્ધ-ને દોષનુ સેવન કરવાથી કેટલાંક કાળ સુધી મહા-વ્રતોથી દૂર થાય તેમજ તે દોષના નિવારણ માટે તપસ્યામાં લગાડવામાં આવે આ પ્રકારે તપસેવનથી દોષની સંપૂર્ણ શુદ્ધિ થઈ જાય ત્યારે દોષમુક્ત તે સયમીને મહાવ્રતો સ્થાપિત કરવામાં આવે છે (૧૦) પારાંચિકાર્ધ-ને સાધુ તપદ્વારા પોતે કરેલા અપરાધને પાર કરે છે અર્થાત્ અપરાધજનિત પાપથી મુક્ત થાય છે તેને ત્યાર પછી દીક્ષા અપાય છે તે સાધુ પારાંચિક, તેને પાપવિશેધન માટે ને પ્રાયશ્ચિત્ત અપાય તે પારાંચિકાર્ધ. આ ૬૨ પ્રકારના પ્રાયશ્ચિત્ત છે

સે કિં તં વિણે ! વિણે સત્તવિહે પળ્લત્તે, તંજહા-ળાળવિણે ૧, દંસળ-વિણે ૨, ચરિત્તવિણે ૩, મળવિણે ૪, વયવિણે ૫, કાયવિણે ૬, લોગો-વયારવિણે ૭ । સે કિં તં ળાળવિણે ? ળાળવિણે પંચવિહે પળ્લત્તે, તં જહા-આભિળિબોહિયળાળવિણે ૧, સુયળાળ-વિણે ૨, ઓહિળાળવિણે ૩, મળપજ્જ-વળાળવિણે ૪, કેવલળાળવિણે ૫ । સે કિં તં દંસળવિણે ? દંસળવિણે ટુવિહે પળ્લત્તે, તં જહા-સુસ્સળાળવિણે ૧, અળચ્ચાસાયળાળવિણે ૨ । સે કિં તં સુસ્સળાળવિણે ? સુસ્સળાળવિણે અળે-ગવિહે પળ્લત્તે; તં જહા-અબ્ભુટ્ઠાળે ઇ વા ૧, આસળાભિગ્ગહે ઇ વા ૨, આસળ-પ્પદાળે ઇ વા ૩, સવ્કારે ઇ વા ૪, સમ્માળે ઇ વા ૫, કિઙ્કમ્મે ઇ વા ૬; અંજલિપ્પગ્ગહે ઇ વા ૭, ઇંતસ્સ અળુ-ગચ્છળયા ૮, ઠિયસ્સ પજ્જુવાસળયા ૯, ગચ્છંતસ્સ પહિસંસાહળયા ૧૦, સે તં

વિનય તપનું સ્વરૂપ શુ છે ? વિનય સાત પ્રકારે છે. (૧) જ્ઞાન-વિનય (૨) દર્શન-વિનય (૩) ચારિત્ર-વિનય (૪) મન-વિનય (૫) વચન-વિનય (૬) કાય-વિનય (૭) લોકોપચાર-વિનય જ્ઞાન-વિનય શુ છે ? જ્ઞાન-વિનય પાચ પ્રકારે છે : (૧) આભિનિભોધિક જ્ઞાન-વિનય (૨) શ્રુત-જ્ઞાન-વિનય (૩) અવધિજ્ઞાન-વિનય (૪) મન-પર્યવજ્ઞાન-વિનય (૫) કેવલજ્ઞાન-વિનય. દર્શન-વિનય શુ છે ? દર્શન વિનય બે પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે : (૧) શુશ્રૂષા-વિનય (૨) અનત્યાશાતના-વિનય શુશ્રૂષા-વિનય શુ છે ? શુશ્રૂષા-વિનય અનેક પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે- (૧) ગુરુ જનોના આવવા પર ઉભા થવું (૨) ગુરુ જ્યાં બેસવા ઇચ્છે ત્યાં આસન લઈને હાજર રહેવું (૩) ગુરુ આવે તો આસન પ્રદાન કરવું (૪) ગુરુ આદિનો વંદનાદિ દ્વારા સત્કાર કરવો (૫) આહાર, વસ્ત્રાદિ પ્રશસ્ત વસ્તુઓથી સન્માન કરવું (૬) યથા-વિધિ વંદના કરવી (૭) ગુરુ સામે હાથ જોડવા (૮) ગુરુ આદિ પધારતા હોય ત્યારે સામે જવું (૯) બેઠા હોય ત્યારે તેમના અનુકૂળ સેવા કરવી (૧૦) ગુરુ જતાં હોય ત્યારે તેમની પાછળ

સુસ્તસૂણાવિણે । સે કિં તં અણચ્ચા-
સાયણાવિણે ? અણચ્ચાસાયણાવિણે
પણ્યાલીસવિહે પણ્ણત્તે; તં જહા-અરહં-
તાણં અણચ્ચાસાયણયા ૧, અરહંતપણ્ણ-
ત્તસ્સ ધમ્મસ્સ અણચ્ચાસાયણયા ૨,
આયરિયાણં અણચ્ચાસાયણયા ૩, એવં
ઉવજ્ઞાયાણં ૪, થેરાણં ૫, કુલસ્સ ૬,
ગણસ્સ ૭, સંઘસ્સ ૮, કિરિયાણં ૯,
સંભોગસ્સ ૧૦, આભિણિબોહિયાણસ્સ
૧૧, સુયણાણસ્સ ૧૨, ઓહિયાણસ્સ
૧૩, મણપ્પજ્જવણાણસ્સ ૧૪, કેવલ્લા-
ણસ્સ ૧૫, એણંસિં ચેવ ભત્તિબહુમાણે
૩૦, એણંસિં ચેવ વણ્ણસંજલણયા ૪૫, સે
તં અણચ્ચાસાયણાવિણે । સે કિં તં
ચરિત્તવિણે ? ચરિત્તવિણે પંચવિહે
પણ્ણત્તે; તં જહા-સામાડિયચરિત્તવિણે
૧, હેદોવટ્ઠાવણિય ચરિત્તવિણે ૨,
પરિહારવિસુદ્ધિચરિત્તવિણે ૩, સુહુમસં-
પરાયચરિત્તવિણે ૪, અહવ્વાયચરિત્ત-
વિણે ૫, સે તં ચરિત્તવિણે । સે કિં
તં મણવિણે ? મણવિણે ટુવિહે
પણ્ણત્તે, તં જહા-પસત્થમણવિણે ૧,
અપ્પસત્થમણવિણે ૨ । સે કિં તં
અપ્પસત્થમણવિણે ? અપ્પસત્થમણવિ-
ણે-જે ય મણે સાવજ્જે ૧, સકિરિએ
૨, સકવ્વકસે ૩, કહુએ ૪, ણિટ્ઠુરે ૫,
ફરુસે ૬, અણ્ણયકરે ૭, હેયકરે ૮, મેય-
કરે ૯, પરિતાવળકરે ૧૦, ઉદ્ધવળકરે
૧૧, ભૂઓવઘાડિએ ૧૨, તહપ્પગારં મણો
ણો પહારેજ્જા, સે ત અપ્પસત્થમણવિણે ।
સે કિં તં પસત્થમણવિણે ? પસત્થમ-
ણવિણે તં ચેવ પસત્થં ણેયવ્વં । એવં
ચેવ વડ્ઢિવિણઓવિ એણંહિં પેણંહિં ચેવ
ણેયવ્વો । સે તં વડ્ઢિવિણે ।

ચાલવું તે શુશ્રૂષ - વિનય છે. અનત્યા-
શાતના - વિનય શુ છે? અનત્યાશાતના વિનય
૪૫ પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે (૧) અરિહંત
ભગવાનનો અવર્ણવાદ ન બોલવો (૨) અરિહંત
દ્વારા પ્રરૂપિત ધર્મનો અવર્ણવાદ ન બોલવો
(૩) આચાર્યનો અવર્ણવાદ ન બોલવો (૪)
ઉપાધ્યાયનો (૫) સ્થવિરોનો (૬) એક આચાર્ય-
ની પરપરાના સાધુઓના સમૂહનો (૭) ગણુ-
પરસ્પર સાપેક્ષ અનેક કુળવાળા સાધુ સપ્રદાયનો
(૮) સંઘનો (૯) ક્રિયાવાદીનો (ક્રિયા ઘણી
કરતાં હોય તેનો) (૧૦) એક સમાચારીવાળો નો
(૧૧) આભિનિબોધિક જ્ઞાનનો (૧૨) શ્રુતજ્ઞાનનો
(૧૩) અવધિજ્ઞાનનો (૧૪) મનઃપર્યવ જ્ઞાનનો
(૧૫) કેવલજ્ઞાનનો અવર્ણવાદ ન બોલવો.
તેમજ આ ૧૫ નું લક્ષિતપૂર્વક બહુમાન કરવું
એટલે ત્રીસ પ્રકાર થયા અને તેમજ એ ૧૫ના
શુણ્ણાનું કીર્તન કરવું $30 \times 15 = 45$, આ પ્રકારે
અનત્ય શાતના વિનય છે ચારિત્રવિનય કેટલાં
પ્રકારે છે? ચારિત્રવિનય પાંચ પ્રકારે છે, તે
આ પ્રમાણે-(૧) સામાયિક ચારિત્રનો વિનય (૨)
હેદોપસ્થાપનીય ચારિત્રનો વિનય (૩) પરિહાર-
વિશુદ્ધ ચારિત્રનો વિનય (૪) સૂક્ષ્મસપરાય
ચારિત્રનો વિનય (૫) યથાખ્યાત ચારિત્રનો
વિનય આ ચારિત્ર વિનય છે મનવિનય શું
છે? મનવિનય બે પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે-
પ્રશસ્ત મનનો વિનય અને અપ્રશસ્ત
મનનો વિનય અપ્રશસ્ત મનનો વિનય
શું છે? અપ્રશસ્તમનોવિનય- જે મન સાવધ,
સક્રિય-પ્રાણાતિપાતાદિક ક્રિયાચુક્ત, કર્કશતા સહિત
-પ્રેમથી રહિત, કટુક-કડવા રસની જેમ ઉપદ્રવ-
બનક, નિષ્કુર, કઠોર, આસવકારી, હેઠકારી,
લેઠક, સતાપબનક, ઉપદ્રવ કરનાર, પ્રાણીઓનો
ઘાત કરનાર હોય તે અપ્રશસ્તમન એવા મનને
અસંયમક્રિયાઓમાં પ્રવૃત્ત ન કરવું. તે અપ્ર-

સે કિં તં કાયવિણે?, કાયવિણે
 દુવિહેપ્પણ્ણત્તે; તં જહા-પસત્થકાયવિણે
 ૧, અપ્પસત્થકાયવિણે ૨ । સે કિં તં
 અપ્પસત્થકાયવિણે? અપ્પસત્થકાય-
 વિણે સત્તવિહે પ્પણ્ણત્તે; તં જહા-અણા-
 ઉત્તં ગમણે ૧, અણાઉત્તં ઠાણે ૨, અણા-
 ઉત્તં નિસીયણે ૩, અણાઉત્તં તુયદ્દુણે ૪,
 અણાઉત્તં ઉલ્લંઘણે ૫, અણાઉત્તં પલ્લંઘણે
 ૬, અણાઉત્તં સંવિવિદિયકાયજોગજુંજણયા
 ૭, સે તં અપ્પસત્થકાયવિણે? । પસત્થ-
 કાયવિણે એવં ચેવ પસત્થં ભાણિયવ્વં ।
 સે તં પસત્થકાયવિણે । સે તં કાય-
 વિણે । સે કિં તં લોગોવયારવિણે?
 લોગોવયારવિણે સત્તવિહે પ્પણ્ણત્તે; તં
 જહા-અભાસવત્તિયં ૧, પરચ્છંદાણુવ-
 ત્તિયં ૨, કજ્જહેઓ ૩, કયપડિકિરિયા
 ૪, અત્તગવેસણયા ૫, દેસકાલણ્ણયા ૬,
 સવ્વદ્દેસુ અપ્પડિલોમયા ૭, સે તં લોગો-
 વયારવિણે । સે તં વિણે ।

શસ્ત્ર મનનેા વિનય છે. પ્રશસ્ત્ર મનનેા વિનય
 શું છે? અપ્રશસ્ત્ર મનના જે વિશેષણો છે
 તેમનું પ્રશસ્ત્ર રૂપમાં પરિવર્તન કરવાથી પ્રશસ્ત્ર
 મન. તેનેા વિનય તે પ્રશસ્ત્રમનેાવિનય છે.
 આ જ પ્રકારે વચનનેા વિનય પણ પ્રશસ્ત્ર અને
 અપ્રશસ્ત્રના ભેદથી બે પ્રકારે છે તે સર્વ
 અપ્રશસ્ત્ર મન અને પ્રશસ્ત્ર મનના વિનયની
 સમાન સમજવા.

કાયવિનય શું છે? કાયવિનય બે પ્રકારે છે.
 તે આ પ્રમાણે-પ્રશસ્ત્રકાય વિનય અને અપ્રશસ્ત્ર-
 કાયવિનય. અપ્રશસ્ત્રકાય વિનય શું છે? અપ્ર-
 શસ્ત્ર કાયવિનય સાત પ્રકારે છે ઉપયોગ રહિત
 ગમન, ઉપયોગ વિના ભ્રમા રહેવું, ઉપયોગ વિના
 બેચલું, ઉપયોગ વિના પડખા ફેરવવા, ઉપયોગ
 વિના ઉલ્લંઘન કરવું-(કીચકાદિને ટપવા), ઉપયોગ
 વિના વારવાર ઉલ્લંઘન કરવું, ઉપયોગ વિના
 બધી ઇન્દ્રિયોની તેમજ કાયયોગની પ્રવૃત્તિ કરવી.
 તે અપ્રશસ્ત્ર કાયવિનય છે પ્રશસ્ત્ર કાયવિનય
 શું છે? પ્રશસ્ત્રકાય વિનય આ જ રીતે છે
 અર્થાત્ અનુપયોગથી થનારી ગમનાદિ ક્રિયાઓના
 સ્થાને ગમનાદિ ક્રિયાઓ ઉપયોગપૂર્વક કરાય છે.
 આ પ્રશસ્ત્ર કાયવિનય છે, તે કાય-વિનય. લોકો-
 પચાર વિનય શું છે? લોકોપચાર વિનય સાત
 પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે-ગુરુની પાસે રહેવાનેા
 સ્વભાવ હોય, ગુરુ આદિની આજ્ઞાને અનુકૂળ
 પોતાની પ્રવૃત્તિ રાખવી, વિદ્યાદિની પ્રાપ્તિ માટે
 આહારાદિ લાવી આપવા કરેલા ઉપકારને
 ધ્યાનમાં રાખીને પ્રત્યુપકાર કરવાની ભાવનાથી
 પ્રીતિયુક્ત વ્યવહાર કરવો, રોગાદિવાનને ઔષ-
 ધાદિથી ઉપચાર કરવો, દેશકાલજ્ઞતા-દેશકાળના
 અનુસારે પ્રવૃત્તિ કરવી બધા કાર્યોમાં અનુકૂળતા
 રાખવી, આ લોકોપચાર વિનય છે. આ પ્રમાણે
 વિનયતપનું વર્ણન બાણુબુ બોધ્યો.

સે કિં તં વેયાવચ્ચે ? વેયાવચ્ચે દસવિહે પળ્લત્તે; તં જહા-આયરિયવેયાવચ્ચે ૧, ઉવજ્જાયાવેયાવચ્ચે ૨, સેહવેયાવચ્ચે ૩, ગિલાણવેયાવચ્ચે ૪, તવસ્સિવેયાવચ્ચે ૫, થેરવેયાવચ્ચે ૬, સાહમ્મિયવેયાવચ્ચે ૭, કુલવેયાવચ્ચે ૮, ગણવેયાવચ્ચે ૯, સંઘવેયાવચ્ચે ૧૦, સે તં વેયાવચ્ચે । સે કિં તં સજ્જાણ ? સજ્જાણ પંચવિહે પળ્લત્તે; તં જહા-વાયણા ૧, પુચ્છણા ૨, પરિયટ્ટણા ૩, અણુપ્પેહા ૪, ધમ્મ-કહા ૫, સે તં સજ્જાણ । સે કિં તં જ્ઞાણે ? જ્ઞાણે ચત્તવિહે પળ્લત્તે, તં જહા-અટ્ટજ્ઞાણે ૧, રુદ્ધજ્ઞાણે ૨, ધમ્મજ્ઞાણે ૩, સુક્કજ્ઞાણે ૪ । અટ્ટજ્ઞાણે ચત્તવિહે પળ્લત્તે; તં જહા-અમણુણસંપઓગસંપપ્પત્તે તસ્સ વિપ્પઓગસંપપ્પાગણાયાવિ ભવઈ ૧, મણુણસંપઓગસંપપ્પત્તે તસ્સ અવિપ્પ-ઓગસંપપ્પાગણાયાવિ ભવઈ ૨, આયંકસંપઓગસંપપ્પત્તે તસ્સ વિપ્પઓગ-સંપપ્પાગણાયાવિ ભવઈ ૩, પરિજૂ-સિયકામભોગસંપપ્પત્તે તસ્સ અવિપ્પઓગ-સંપપ્પાગણાયાવિ ભવઈ ૫ । અટ્ટસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ ચત્તારિ લક્ખણા પળ્લત્તા; તં જહા-કંદણયા ૧, સોયણયા ૨, તિપ્પ-ણયા ૩, વિલલ્લણયા ૪ । રુદ્ધજ્ઞાણે ચત્તવિહે પળ્લત્તે; તં જહા-હિસાણુબંધી ૧, મોસાણુબંધી ૨, તેણાણુબંધી ૩, સારલ્લણાણુબંધી ૪ । રુદ્ધસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ ચત્તારિ લક્ખણા પળ્લત્તા, તં જહા-ઉસણ્ણદોસે ૧, બહુદોસે ૨, અણ્ણા-

વૈયાવૃત્ય તપ શું છે ? વૈયાવૃત્ય તપ ઠરા પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે-(૧) આચાર્યની વૈયા-વૃત્ય (૨) ઉપાધ્યાયની વૈયાવૃત્ય (૩) શૈક્ષ-નવદીક્ષિત સાધુની વૈયાવૃત્ય (૪) ગ્દાન-તપ અથવા રોગથી ક્ષાન્ત થયેલા સાધુની વૈયાવૃત્ય (૫) તપસ્વીની વૈયાવૃત્ય (૬) સ્થવિર-વયથી અથવા જ્ઞાનથી વૃદ્ધ સાધુની વૈયાવૃત્ય (૭) સાધ-ર્મિકની વૈયાવૃત્ય (૮) કુળ-એક આચાર્યની પરં-પરાવાળા મુનિનેની વૈયાવૃત્ય (૯) ગણ-કુળના સમુહની વૈયાવૃત્ય (૧૦) સંઘની વૈયાવૃત્ય આ વૈયાવૃત્ય તપ છે સ્વાધ્યાય તપ શું છે ? સ્વાધ્યાય તપ પાંચ પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે-(૧) વાચના (૨) પ્રવ્ર્થના (૩) પરિવર્તના (૪) અનુપ્રેક્ષા (૫) ધર્મકથા તે સ્વાધ્યાય તપ છે. ધ્યાન શું છે ? ધ્યાન ચાર પ્રકારે છે. તે આ પ્રમાણે-(૧) આર્ત-ધ્યાન (૨) રૌદ્રધ્યાન (૩) ધર્મધ્યાન (૪) શુકલ ધ્યાન આર્તધ્યાન ચાર પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે-(૧) અમનોજ વિષયાદિનો સંપર્ક થતા તેને દૂર કરવા માટે જે વારંવાર વિચાર કરવો તે અનિષ્ટ સંયોગજન્ય આર્તધ્યાન (૨) મનોજ વિષયોની પ્રાપ્તિ થતાં તેનો વિયોગ ન થાય તેનું વારંવાર ચિંતન કરવું તે ઈષ્ટસંયોગજન્ય આર્તધ્યાન છે (૩) રોગ આવતાં તેને દૂર કરવા માટે વારંવાર ચિંતન કરવું તે વેદનાજન્ય આર્તધ્યાન (૪) સેવન કરેલ કામલોગોની પ્રાપ્તિ થતાં તેમનો ક્યારેય પણ વિયોગ ન થાય એવો વિચાર કરવો આર્તધ્યાનના ચાર લક્ષણો છે, તે આ પ્રમાણે : (૧) કન્ઢન-શબ્દ સાથે આંસુ પાડતા રડવું (૨) શોચન-માનસિક ગ્દાનિ કરવી (૩) તેપન-રોવાનો અવાજ ન હોય પરંતુ આંસુ વહેતા રહે (૪) વિલપન-વારંવાર પોતે કરેલાં કર્મોનું ચિંતન કરતાં મોટેથી વિલાપ કરવો. રૌદ્રધ્યાન ચાર પ્રકાર છે, તે આ પ્રમાણે : (૧) હિંસાનુબંધી (૨) મૃધાનુબંધી (૩) સ્તેન્યા-

ગદોસે ૩, આમરણંતદોસે ૪ । ધમ્મ-
જ્ઞાણે ચડવ્વિહે ચડપ્પડોયારે પળ્લત્તે;
તંજહા-આણાવિચ્છે ૧, અવાયવિચ્છે
૨, વિવાગવિચ્છે ૩, સંઠાણવિચ્છે ૪ ।
ધમ્મસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ ચત્તારિ લક્ખણા
પળ્લત્તા, તંજહા-આગારુઈ ૧, ણિસ-
ગારુઈ ૨, ઉવણ્ણસારુઈ ૩, સુત્તારુઈ
૪ । ધમ્મસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ ચત્તારિ
આલંબણા પળ્લત્તા; તંજહા-વાયણા
૧, પુચ્છણા ૨, પરિયટ્ઠણા ૩, ધમ્મ-
કહા ૪ । ધમ્મસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ ચત્તારિ
અણુપ્પેહાઓ પળ્લત્તાઓ, તં જહા-અણિ-
ચ્છાણુપ્પેહા ૧, અસરણાણુપ્પેહા ૨, એગ-
ત્તાણુપ્પેહા ૩, સંસારાણુપ્પેહા ૪ ।

સુક્કજ્ઞાણે ચડવ્વિહે ચડપ્પડોયારે
પળ્લત્તે; તંજહા-પુહુત્તવિયક્કે સવિચારિ
૧, એગત્તવિયક્કે અવિચારિ ૨, સુહુમ-
કિરિણ અપ્પહિવાઈ ૩, સમુચ્છિન્નકિરિણ
અણિયટ્ઠી ૪ । સુક્કસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ
ચત્તારિ લક્ખણા પળ્લત્તા; તં જહા-
વિવેગે ૧, વિહસસગ્ગે ૨, અવ્વહે ૩,
અસમ્મોહે ૪ । સુક્કસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ
ચત્તારિ આલંબણા પળ્લત્તા, તં જહા-
લંતી ૧, મુત્તી ૨, અજ્જવે ૩, મદ્ધવે
૪ । સુક્કસ્સ ણં જ્ઞાણસ્સ ચત્તારિ અણુ-
પ્પેહાઓ પળ્લત્તાઓ; તંજહા-અવાયાણુ-
પ્પેહા ૧ અસુમાણુપ્પેહા ૨ અણતવત્તિયા-
ણુપ્પેહા ૩ વિપરિણામાણુપ્પેહા ૪ । સે
તં જ્ઞાણે ।

સે કિં ત વિહસસગ્ગે ? વિહસસગ્ગે દુવિહે
પળ્લત્તે; તંજહા-૧ દવ્વવિહસસગ્ગે, ૨
ભાવવિહસસગ્ગે ય । સે કિં તં દવ્વવિહ-
સસગ્ગે ? દવ્વવિહસસગ્ગે ચડવ્વિહે પળ્લત્તે,
તં જહા-૧ સરીરવિહસસગ્ગે, ૨ ગણવિ-

નુળંધી - ચોરી કરવાનો અનુભવ હોય (૪)
સરક્ષાનુળંધી - વિષયના સાધનભૂત ધનાદિકના
સરક્ષણનો અનુભવ હોય રૌદ્રધ્યાનના ચાર
લક્ષણ કહ્યા છે, તે આ પ્રમાણે - (૧) ઉપનિદોષ -
હિંસાદિ પાપ કર્મો વારંવાર કરવા. (૨) બહુદોષ -
હિંસાદિ કાર્યો ઘણાં કરવા (૩) અજ્ઞાનદોષ -
કુશાસ્ત્રાદિકના સંસ્કારજન્ય અજ્ઞાનથી હિંસાદિકમાં
ધર્મબુદ્ધિથી પ્રવૃત્તિ થવી (૪) આમરણાન્ત દોષ -
મરણ પર્વત પશ્ચાત્તાપ કર્યા વિના હિંસાદિક
કર્મોમાં પ્રવૃત્તિશીલ રહેવું. ધર્મધ્યાન ચાર પ્રકારે
છે અને તે દરેકના ચાર ચાર ભેદ છે. તે આ
પ્રમાણે - (૧) આજ્ઞાવિચય (૨) અપાયવિચય
(૩) વિપાક વિચય (૪) સસ્થાન વિચય ધર્મધ્યાન-
ના ચાર લક્ષણો છે. તે આ પ્રમાણે - (૧) આજ્ઞાદુચિ
(૨) નિસર્ગદુચિ (૩) ઉપદેશરુચિ (૪) સૂત્રદુચિ.
ધર્મધ્યાનના આલંબન ચાર છે, તે આ પ્રમાણે -
(૧) વાચના (૨) પ્રચ્છના (૩) પરિયટ્ઠણા (૪)
ધર્મકથા. ધર્મધ્યાનની ચાર અનુપ્રેક્ષા છે, તે આ
પ્રમાણે - (૧) અનિત્યાનુપ્રેક્ષા (૨) અશરણાનુપ્રેક્ષા
(૩) એકત્વાનુપ્રેક્ષા (૪) સંસારાનુપ્રેક્ષા.

શુક્લધ્યાન ચાર પ્રકારે છે, તે દરેકના ચાર
ભેદો છે તે આ પ્રમાણે - (૧) પૃથક્ત્વવિતર્ક
સવિચાર (૨) એકત્વવિતર્ક અવિચાર (૩) સૂક્ષ્મ
ક્રિયાપ્રતિપાતી (૪) સમુચ્છિન્નક્રિયાનિવૃત્તિ.
શુક્લધ્યાનના ચાર લક્ષણ છે, તે આ પ્રમાણે -
(૧) વિવેક (૨) ંયુત્સર્ગ (૩) અવ્યથ - વ્યથારહિત
હોવું (૪) અસંમોહ - મોહરહિત થવું. શુક્લ
ધ્યાનના ચાર આલંબન છે, તે આ પ્રમાણે છે -
(૧) ક્ષમા, (૨) મુક્તિ - લોભનો ત્યાગ, (૩)
આર્જવ - સરળતા, (૪) માર્દવ - મૃદુતા. શુક્લ
ધ્યાનની ચાર અનુપ્રેક્ષા છે, તે આ પ્રમાણે છે -
(૧) અપાયાનુપ્રેક્ષા, (૨) અશુભાનુપ્રેક્ષા, (૩)
અનતવર્તિતાનુપ્રેક્ષા, (૪) વિપરિણામાનુપ્રેક્ષા.
આ પ્રમાણે ધ્યાન છે

ંયુત્સર્ગ તે શુ છે ? ંયુત્સર્ગ તપ ણે પ્રકારે
છે, તે આ પ્રમાણે - (૧) દ્રવ્યંયુત્સર્ગ અને (૨)
ભાવંયુત્સર્ગ. દ્રવ્યંયુત્સર્ગ કેટલા પ્રકારે છે ?
દ્રવ્યંયુત્સર્ગ ચાર પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે -
(૧) શરીરંયુત્સર્ગ, (૨) ગણંયુત્સર્ગ, (૩)

ઉસ્સગ્ગે, ૩ ઉવહિવિઉસ્સગ્ગે, ૪ ભત્તપા-
ણવિઉસ્સગ્ગે । સે તં દબ્બવિઉસ્સગ્ગે । સે
કિં તં ભાવવિઉસ્સગ્ગે ? ભાવવિઉસ્સગ્ગે
તિવિહે પણ્ણત્તે, તં જહા-૧ કસાયવિઉ-
સ્સગ્ગે, ૨ સંસારવિઉસ્સગ્ગે, કમ્મવિઉ-
સ્સગ્ગે । સે કિં તં કસાયવિઉસ્સગ્ગે ?
કસાયવિઉસ્સગ્ગે ચઉવ્વિહે પણ્ણત્તે; તં
જહા-કોહકસાયવિઉસ્સગ્ગે, ૨ માણક-
સાય વિઉસ્સગ્ગે, ૩ માયાકસાયવિઉ-
સ્સગ્ગે, ૪ લોહકસાયવિઉસ્સગ્ગે । સે તં
કસાયવિઉસ્સગ્ગે । સે કિં તં સંસારવિ-
ઉસ્સગ્ગે ? સંસારવિઉસ્સગ્ગે ચઉવ્વિહે
પણ્ણત્તે; તં જહા-૧ ણેરડ્યસંસારવિઉ-
સ્સગ્ગે, ૨ તિરિયસંસારવિઉસ્સગ્ગે, ૩
મણુયસંસારવિઉસ્સગ્ગે, ૪ દેવસંસારવિઉ-
સ્સગ્ગે । સે તં સંસારવિઉસ્સગ્ગે ।
સે કિં તં કમ્મવિઉસ્સગ્ગે ? કમ્મવિઉ-
સ્સગ્ગે અટ્ટવિહે પણ્ણત્તે; તં જહા, ૧
ણાણાવરણિજ્જકમ્મવિઉસ્સગ્ગે, ૨ દરિ-
સણાવરણિજ્જકમ્મવિઉસ્સગ્ગે, ૩ વેયણિ-
જ્જકમ્મવિઉસ્સગ્ગે, ૪ મોહણિજ્જકમ્મ-
વિઉસ્સગ્ગે, ૫ આડકમ્મવિઉસ્સગ્ગે, ૬
ણામકમ્મવિઉસ્સગ્ગે, ૭ ગોયકમ્મવિઉ-
સ્સગ્ગે, ૮ અંતરાયકમ્મવિઉસ્સગ્ગે । સે તં
કમ્મવિઉસ્સગ્ગે । સે તં ભાવવિઉસ્સગ્ગે ।

૩૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ બહવે અણગારા ભગ-
વંતો અપ્પેગડ્યા આયારધરા જાવ વિવા-
ગસુયધરા તત્થ તત્થ ત્તિહ ત્તિહ દેસે દેસે
ગચ્છાગચ્છ ગુમ્માગુમ્મિ ફહ્ડાફ્હુ
અપ્પેગડ્યા વાયંતિ, અપ્પેગડ્યા પહ્ડિપુ-
વ્હંતિ, અપ્પેગડ્યા પરિયટ્ઠંતિ, અપ્પેગ-
ડ્યા અણુપ્પેહંતિ, અપ્પેગડ્યા અક્કલેવ-
ણીઓ વિક્કલેવણીઓ સંવેયણીઓ ણિવ્વે-
યણીઓ વહુવિહાઓ કહાઓ કહંતિ,
અપ્પેગડ્યા ઉડ્ઢંજાણુ અહોસિરા જ્ઞાણ-

ઉપધિંયુત્સર્ગ, (૪) ભક્તપાનંયુત્સર્ગ. આ
દ્રવ્યંયુત્સર્ગ છે. ભાવંયુત્સર્ગ શું છે? ભાવ-
ંયુત્સર્ગ ત્રણ પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે- (૧)
કષાયંયુત્સર્ગ, (૨) સંસારંયુત્સર્ગ, (૩) કર્મ-
ંયુત્સર્ગ કષાયંયુત્સર્ગ શું છે? કષાયંયુત્સર્ગ
ચાર પ્રકારે છે તે આ પ્રમાણે- (૧) ક્રોધકષાય
ંયુત્સર્ગ, (૨) માનકષાય ંયુત્સર્ગ, (૩) માયા-
કષાય ંયુત્સર્ગ, (૪) લોભકષાય ંયુત્સર્ગ. આ
કષાયંયુત્સર્ગ છે. સંસારંયુત્સર્ગ શું છે?
સંસારંયુત્સર્ગ ચાર પ્રકારે છે, તે આ પ્રમાણે-
(૧) નૈરયિક સંસારંયુત્સર્ગ, (૨) તિર્યક સંસાર
ંયુત્સર્ગ, (૩) મનુષ્ય સંસારંયુત્સર્ગ, (૪) દેવ
સંસારંયુત્સર્ગ. આ સંસારંયુત્સર્ગ છે. કર્મ-
ંયુત્સર્ગ શું છે? કર્મંયુત્સર્ગ આઠ પ્રકારે છે,
તે આ પ્રમાણે- (૧) જ્ઞાનાવરણીય કર્મંયુત્સર્ગ,
(૨) દર્શનાવરણીય કર્મંયુત્સર્ગ, (૩) વેદનીય
કર્મંયુત્સર્ગ, (૪) મોહનીય કર્મંયુત્સર્ગ, (૫)
આયુ કર્મંયુત્સર્ગ, (૬) નામ કર્મંયુત્સર્ગ, (૭)
ગોત્ર કર્મંયુત્સર્ગ, (૮) અંતરાય કર્મંયુત્સર્ગ.
આ કર્મંયુત્સર્ગ છે તે ભાવંયુત્સર્ગ છે.

૩૧- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણુ ભગવાન
મહાવીરના ઘણાં અણગાર ભગવતો હતા. તેમાં
કેટલાંક આચારાંગ સૂત્રના ધારક હતા યાવત
વિપાક સૂત્રના ધારક હતા તે ઉદ્યાનમાં સિત્ર
(૨) સ્થાનમાં ગચ્છ ગચ્છના રૂપમાં વિભક્ત
થઈને, ગચ્છના એક એક ભાગમાં, લઘુતર ગચ્છના
એક ભાગમાં હતા. કેટલાક વાચના આપતા હતા,
કેટલાક પૂછતા હતા, કેટલાક અનુપ્રેક્ષા - ચિતન
કરતા હતા, કેટલાંક આક્ષેપણી, વિક્ષેપણી, સંવે-
દની અને નિર્વેદની એ પ્રકારે અનેક પ્રકારની
કથાઓ કરતા હતા કેટલાક ઘૂટણો જિયા રાખી,
માથું નીચે રાખી ધ્યાન રૂપી કોઠામાં સ્થિત

કોટ્ટોવગયા સંજમેણ તવસા અપ્પાણં
ભાવેમાણા વિહરંતિ ।

હતા આ પ્રમાણે સંયમ અને તપથી પોતાના
આત્માને ભાવિત કરતા વિચરતા હતા.

સંસારસાગર -

૩૨- સંસારભડવિવગા भीया जम्मण-जर-
मरण-गंभीर-दुक्ख-पक्खुभिय-पउर-
सलिलं संजोग-विओग-वीईचिता-पसंग-
पसरिय-वह-बंध-महल्ल-विउल-कल्लोल-
कलुणविलविय-लोभ-कलकलंत-बोल-
बहुलं अवमाणण-फेण-तिव्वखिसण-पुलं-
पुल (पलुंण) -प्पभूयरोग-वेयण-परि-
भव-विणिवाय-फरुस-धरिसणा-समाव-
डिय-कढिण - कम्म-पत्थर-तरंग-रंगंत-
निच्चमच्चुभयतोयपट्ठं कसाय-पायाल-
संकुलं भवसयसहस्स-कलुस-जल-संचयं
पइभयं अपरिमिय-महिच्छ-कलुसमइ-
वाउवेग- उद्धुस्ममाण-दगरय-रयंधआर-
वरफेण-पउर-आसा-पिवास-धवलं मोह-
महावत्त-भोग-भममाण-गुप्पमाणु-
च्छलंत-पच्चोणियत्त-पाणिय-पमाय-चंड-
बहुदुट्ठ-सावय-समाहयुद्धायमाण-पब्भार-
घोर — कंदियमहारवरवंत — भेरवरवं
अण्णाण-भमंतमच्छपरिहत्य-अणिहुंयि-
दिय-महामगर-तुरिय-चरिय-खोखुब्भ-
माणनच्चंत-चवल-चंचल-चलंत-घुम्मंत-
जल-समूहं अरइ-भय-विसायसोग-
मिच्छत्त-सेल-संकडं अणाइसंताण-
कम्मबंधण-किलेस-चिक्खिल्ल-सुदुत्तारं
अमर-णर-तिरिय-णरयगइ-गग्नण-
कुडिल-परियत्त-विउलवेलं चउरंतं
महंतमणवदगं रुहं संसारसागरं भीम-

૩૨ - તે સંસારના ભયથી ઉદ્વિગ્ન હતા સંસાર-
ભીરુ હતા, જન્મ, જરા, મશણ એ જેના સાધન
છે તેમજ પ્રગાઠ દુઃખ જ જેમાં વિસ્તારથી
ઉછળતા પાણીની જેમ ભરેલ છે તથા સંયોગ,
વિયોગની જેમાં લહેરો છે, ચિંતા જેનો વિસ્તાર
છે, વધ તેમજ બંધન જેમાં મોટા મોજાં છે,
કરુણારસજનક વિલાપ વચન તેમજ લોભથી
ઉત્પન્ન થયેલ આકેશ વચન આ બે જેના મોટા
કલકલાટ ધ્વનિઓ છે, અપમાન જેમાં શીણના
ઢગલારૂપ છે, દુઃસહ નિંદા, નિરંતર થતી રોગ-
વેદના, પરાભવ, વિનિપાત, વિનાશ અથવા પરા-
ભવની પ્રાપ્તિ, નિષ્કુર વચન, અપમાનના વચન
તેમજ કઠોર ઉદ્વેગવાળા સંચિત જ્ઞાનાવરણીયાદિ
આઠ કર્મો એ જ જેમાં ખડકો છે તેની સાથે
ભટકાવાથી અનેક પ્રકારનાં આધિ, વ્યાધિરૂપ
મોજા ઉત્પન્ન થાય છે અને તેનાથી ચલાયમાન
અવશ્યભાવી મૃત્યુભય જેમાં પાણીની સપાટીનો
ભાગ છે. એવો આ સંસારસાગર છે. કષાયરૂપ
પાતાળ કળશોથી વ્યાપ્ત છે લાખો ભવરૂપ જ
જેમાં પાણીનો સચય છે મહાભયંકર છે. અપ-
રિમિત તીમાભિદ્રાપા છે તે વાયુના ઝપાટાથી
ઊડતા જલકણો છે તેનાથી આ સંસારસમુદ્ર
અંધકારથી ભરેલ જેવો થઈ ગયો છે આશા
તેમજ તૃષ્ણા રૂપ પ્રચુર શીણથી તે સફેદ થઈ
ગયો છે. મોહરૂપી મહા આવર્તમાં ભોગરૂપ
જલ ચક્રની જેમ ધૂમી રહ્યું છે, ખડું વેગ થઈ
રહ્યો છે. ઉછળી રહ્યું છે ઉછળીને પાછું નીચે
પડે છે તેમા પ્રમાદાદિ કોપી તેમજ અતિદુષ્ટ
સ્વભાવવાળા હિંસક જીવ છે તેનાથી આઘાત
પામી સમસ્ત સંસારી જીવોનો સમૂહ આમતેમ
ભોગનાસ કરે છે તે જીવોનો ભયંકર આકંઠનનો

દરિસણિજ્જં તરંતિ, ધિદ્ધ-ધણિય-નિપ્પ-
કંપેણ તુરિય-ચવલં સંવર-વેરગ-તુંગ-
કૂવય-સુસંપત્તેણં ણાણ-સિય-વિમલ-
ભૂસિણં સમ્મત્ત-વિસુદ્ધ-લદ્ધ-ણિજ્જા-
મણં ઘોરા સંજમપોણ સીલકલિયા
પસત્થજ્ઞાણ-તવ-વાય-પણોલ્લિયપહા-
વિણં ઉજ્જમવવસાયગ્ગહિય-ણિજ્જરણ-
જયણ-ઉવઓગ-ણાણ-દંસણ-[ચરિત્ત]
વિસુદ્ધ-વયવર-ભંડ-ભરિયસારા જિણ-
વર-વયણોવદિદ્ધ-મગ્ગેણ અકુહિલેણ
સિદ્ધિમહાપટ્ટણાભિમુહા સમણવર-સત્થ-
વાહા સુસુદ્ધ-સુસંભાસ-સુપણ્હ-સાસા
ગામે ગામે એગરાયં નગરે નગરે પંચરાયં
દ્વૈજ્જંતા જિહંદિયા ણિબ્ભયા ગયમયા
સચિત્તાચિત્તમીસિણસુ દવ્વેસુ વિરાગયં
ગયા સંજયા [વિરતા] મુત્તા લહુયા
ણિરવકંઠા સાહુ ણિહુયા ચરંતિ ધમ્મં ।

મહાલીલાણુ પડયો આ સંસાર સમુદ્રમાં પડે છે
તથા અજ્ઞાન જ ધૂમતાં માછલાં તેમજ જલજંતુ
વિશેષ છે. અનુપશાંત ઇન્દ્રિયો તેમાં વિકરાળ
મગર છે આ મહામગરોની અંચળ ચોટા-
ઓથી તેમાં અજ્ઞાનીઓના સમૂહરૂપ જલસમૂહ
ક્ષુબ્ધ થઈ રહ્યો છે, નાચી રહ્યો છે, વીજળી
વેગે ચક્રની જેમ ફરી રહ્યો છે. અર્થતિ,
ભય, વિપાદ, શોક તથા મિથ્યાત્વ રૂપી પર્વતથી
અત્યંત વિકટ છે. અનાદિકાળથી, બંધનાવસ્થાથી
આવતા કર્મ અને તેનાથી ઉત્પન્ન થએલ રાગાદિ
પરિણામ તે ચીકણા કાદવ છે જેને તરવો
મુશ્કેલ છે દેવ, મનુષ્ય, તિર્થ ચ તથા નરકગતિમાં
નિરતર પરિભ્રમણ તે તેની વાંકી થતી વિશાળ
વેલા છે. ચાર ગતિરૂપ, ચાર વિલાગથી વિલકત
છે. વિશાળ છે જેનો પાર પામવો મુશ્કેલ છે,
વિકરાળ છે, જેના દર્શનમાત્રથી ભય ઉત્પન્ન થાય
છે, એવો આ સંસારસમુદ્ર છે. તેને ધૈર્યરૂપી
દોરડાંના બંધનથી જે દબ છે, અત્યંત વેગવાળી
છે, જેમાં સવર તથા વૈરાગ્યરૂપી એક ઊંચો
કૂપકસ્તંભ છે, જ્ઞાનરૂપી સફેદ વસ્ત્ર જેમાં સદ
છે, વિશુદ્ધ સમ્યક્ત્વ જેનો સુકાની છે, પ્રશસ્ત
ધ્યાનરૂપ, તપરૂપ વાયુથી પ્રેરિત થઈ જે આગળ
વધે છે આવા પ્રકારના સંયમરૂપી નાવથી પાર
કરે છે તે મુનિઓ શીલરથને ધારણ કરનારા
છે ઉદમ, વ્યવસાય (મોક્ષ પ્રાપ્ત કરવાનો દબ
નિશ્ચય) આ બંનેથી અહણુ કરેલ નિર્જરા,
ચતના, ઉપયોગ, જ્ઞાન દર્શન તેમજ આરિત્ર વિશુદ્ધ
શ્રેષ્ઠ ભાર જેમાં ભરેલો છે તેવા મુનિ સંસાર-
સમુદ્રનો પાર પામે છે જિનવરના વચન દ્વારા
બતાવેલ જે સયમમાર્ગ તેનાથી કપટાદિથી
રહિત થઈ સિદ્ધિરૂપ નગરના સન્મુખ થાય છે
એવા શ્રેષ્ઠ શ્રમણો સાર્થવાહ છે.

આ સાધુઓ ગામની અંદર એક રાત્રિ અને
નગરમાં પાંચ રાત્રિ નિવાસ કરતા હતા જિતે-
ન્દ્રિય હતા. નિર્ભય હતા. સચિત્ત, અચિત્ત અને

સચિત્તાચિત્ત દ્રવ્યોમાં વૈરાગ્યવાન હતા સયમી, હિંસાદિથી નિવૃત્ત અને લોભથી રહિત હતા. લાઘવ ગુણસંપન્ન હતા, અભિલાષાથી રહિત હતા. સાધુ અર્થાત્ મોક્ષસાધક હતા, મદ્યથી રહિત હોવાના કારણે વિનીત થઈ ધર્મની આરાધના કરતા હતા.

અસુરકુમાર દેવોનું આગમન

૩૩- તે કાળે અને તે સમયે શ્રમણુ લગવાન મહાવીરની પાસે અનેક અસુરકુમાર દેવો પ્રગટ થયા. તેઓ કાળા મહાનીલમણિ, નીલમણિ, શુલિકા, ભે સના શિગડા સમાન, અળશીના ફૂલની સમાન કાંતિવાળા હતા વિક્સેડા શતપત્ર (કમળ)ના સમાન નેત્રની પાંપણો હતી, નેત્રો નિર્મળ કંઈક શ્વેત તથા ત્રાંબાની સમાન જશ લાલ હતા. ગરુડની જેવી લાંબી, સરળ તથા તથા ભચી નાસિકા હતી પુષ્ટ શિલાપ્રવાલ-વિદ્રુમ અને અતિશય લાલ ચણાદીના જેવા નીચેના હોઠ હતા. સફેદ ચંદ્રના ટૂકડાની સમાન અતિ ઉજ્જવલ, શખ, ગોક્ષીર, ફીણ, જલકણુ તથા કમળની ઢાંડી સમાન શ્વેત ઢાંતની પંક્તિઓ હતી. અગ્નિમાં તપાવેલ, સાફ કરેલ, ધોયેલ, તપેલા સુવર્ણની સમાન લાલ તલભાગવાળા તેમના તાળવા અને જુલ હતા આંજણુ, મેઘ સમાન કાળા, રુચક મણિ સમાન સ્નિગ્ધ કેશ હતા ડાળા કાનમાં કુંડલ હતા ભીના ચદનથી તેમના આખા શરીર પર લેપ કરવામાં આવ્યો હતો કંઈક શ્વેત તથા સિલીન્દ્ર (વર્ષાઋતુમાં જમીન ફેાડીને છત્રાકારે ઉત્પન્ન થનાર પુષ્પ) પુષ્પના પ્રકાશ જેવા, અત્યંત સૂક્ષ્મ-પતલા, દોષરહિત એવા શ્રેષ્ઠ વસ્ત્રોને ધારણ કર્યા હતા. પ્રથમ પથતું ઉદ્વેગન કર્યું અને તરુણુ અવસ્થાને પામ્યા નથી. એવી યૌવન અવસ્થાને પ્રાપ્ત હતા તેમની ભુજાઓ, ખાડુંના આસરણ, ભુજાંધક એ ઉત્તમ

૩૩- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ બહવે અસુરકુમારા
દેવા અંતિયં પાઝબ્ભવિત્થા, કાલમહા-
નીલ-સરિસ-નીલ-ગુલિય-ગવલ-અય-
સિકુસુમ-પ્પગાસા વિયસિય-સયવત્ત-
મિવ પત્તલનિમ્મલા-ઈસી-સિય-રત્ત-
તવળયણા ગરુલાયય-ઉજ્જુ-તુંગ-ગાસા
ઓયવિય-સિલપ્પવાલ-બિંબફલ-સણ્ણિ-
માહરોટ્ઠા પંડુર-સસિસયલ-વિમલ-
ણિમ્મલ-સંઘ-ગોઘીર-ફેળ-દગરય-
મુણાલિયા-ધવલ-દંતસેઢી, હુયવહ-
ણિદ્ધંત-ધોય-તત્તવળિજ્જ-રત્તતલ-
તાલુજીહા, અંજળ-ઘળકસિળ-રુયગ-રમ-
ણિજ્જ-ણિદ્ધ-કેસા, વામેગ-કુંડલધરા,
અદ્ધ-ચંદળા-ણુલિત્ત-ગત્તા, ઈસી-સિલિધ-
પુપ્પ-પ્પગાસાઈ અસંકિલિટ્ઠાઈ સુહુમાઈ
વત્થાઈં પવરપરિહિયા, વયં ચ પઢમં
સમઙ્ગકંતા વિઙ્ગયં ચ અસંપત્તા, મદ્દે
જોવ્વળે વટ્ટમાળા, તલભંગય-તુલિય-પવર-
ભૂસળ-ણિમ્મલ-મળિ-રયળ-મંડિય-ભુયા,
દસમુદ્ધા-મંડિય-ગ્ગહત્થા ચૂલામળિ-ચિંધ-
ગયા સુરુવા મહઙ્ગિદ્ધયા મહજ્જુઙ્ગયા
મહવ્વલા મહાસોવલા મહાનુભાગા હાર-
વિરાઙ્ગય-વચ્છા કલ્લ-તુલિય-થંભિય-

ભુયા અંગય-કુંડલ-મટ્ટ-ગંડયલ-કણ-
પીઢધારી વિચિત્ત-વત્થા-ભરણા વિચિત્ત-
માલા-મડલિ-મડડા કલ્લાણગ-પવર-
વત્થ-પરિહિયા કલ્લાણગ-પવર-મલ્લા-
ણુલેવણા ભાસુરબોંદી પલંબવણમાલધરા
દિવ્વેણં વણ્ણેણં દિવ્વેણં ગંધેણં દિવ્વેણં
રૂવેણં એવં ફાસેણં સંઘાણં સંઠાણેણં
દિવ્વાણે ઇડ્ડીણે જુડ્ડીણે પમાણે છાયાણે
અચ્છીણે, દિવ્વેણં તેણં દિવ્વાણે લેસાણે
દસ દિસાઓ ઉજ્જોયમાણા પમાસેમાણા
સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ અંતિય
આગમ્માગમ્મ રત્તા સમણં ભગવં મહા-
વીરં તિવ્વુત્તો આયાહિણ-પયાહિણં
કરેતિ, કરિત્તા વંદંતિ નમંસંતિ, વંદિત્તા
નમંસિત્તા સાહં સાહં નામગોયાહં સાર્વેતિ,
જન્નાસણે જાહ્નુરે સુસ્સૂસમાણા નમં-
સમાણા અભિમુહા વિણણં પંજલિહડા
પજ્જુવાસંતિ ।

આભૂષણોથી તથા નિર્મળ મણિરત્નોથી મણિત
હતી. હાથની દશે આંગળીઓ મુદ્રિકાઓથી મણિત
હતી ચૂડામણિ ચિહ્નના ધારક હતા, સુંદર હતા,
મહાન ઋદ્ધિવાળા; મહાન દ્યુતિવાળા, વિશેષ
શક્તિસપન્ન, મહાન યશવાળા, વિશિષ્ટ પ્રકારના
સુખના લોકતા, અચિન્ત્ય પ્રભાવના ધારક હતા.
વક્ષસ્થળ હારથી શોભાયમાન હતું, કટક તથા
ભુજબધનથી તેમની ભુજાઓ સન્નિજત હતી
ખાજુબંધ, કુડકથી જેના ગાદ ઘર્ષિત થતા હતા
તેમજ ખીજ વિશિષ્ટ કર્ણના આભૂષણોને ધારણ
કર્યા હતા વિચિત્ર પ્રકારના વસ્ત્ર તથા આભૂષણોને
ધારણ કર્યા હતા. વિચિત્ર માળાઓને ધારણ કરી
હતી મસ્તક મુકુટોથી શોભી રહ્યા હતા. કલ્યાણ-
કારી તથા વિશેષ કીર્તિ વસ્ત્રો ધારણ કર્યા
હતાં કલ્યાણકારી શ્રેષ્ઠમાળાને ધારણ કરી હતી
તથા વિલેપનથી શરીર સન્નિજત હતાં તેમના
શરીર આભાવાળા હતા, જે વનમાળા ધારણ કરી
હતી તે લાંબી લટકતી હતી દિવ્યવર્ણ, દિવ્ય ગંધ,
દિવ્ય રૂપ, તેમજ દિવ્ય સ્પર્શ, દિવ્ય સંહનન,
સસ્થાનવાળા તથા દિવ્ય ઋદ્ધિ, દ્યુતિ, પ્રભા,
છાયા, શરીર પરના રત્નાદિના દિવ્ય તેજવાળા,
કાંતિવાળા અને દિવ્ય લેશ્યાવાળા હતા - દશે
દિશાઓને પ્રકાશિત કરત થકા શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરની પાસે વારંવાર આવી, બહુ ભક્તિપૂર્વક
શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને ત્રણવાર અબલિપુટ
કરી જમણા કાનથી લઇને ડાબા કાન સુધી આ-
વર્તન કર્યું. કરીને વદણા કર્યા નમસ્કાર કર્યા વંદન
નમસ્કાર કરીને પોતપોતાના નામ તેમજ ગોત્ર
કહ્યાં. ન અતિ દૂર કે ન અતિ નજીક એ
રીતે સામે બેસી, સાંભળવાની ઇચ્છાવાળા તે દેવો
નમસ્કાર કરતા વિનયપૂર્વક હાથ બેડી સેવા
કરવા લાગ્યા

૩૪- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ બહવે અસુરિંદવજ્જિયા
ભવણવાસી દેવા અંતિયં પાઠભવિત્થા-
નાગપદ્મો સુવણ્ણા વિજ્જૂ અગ્ગી ય દીવ
ઉદહી દિસાકુમારા ય પવણા થણિયા ય
ભવણવાસી નાગફડા-ગરુલ-વદ્દર-પુણ્ણ-
કલસ-સીહ-હયવર-ગયંક-મયરંક-વર-
મહા-વદ્દમાણ-ણિજ્જુત્ત-વિચિત્ત-ચિંધ-
ગયા સુરુવા મહિંદિયા, સેસં તં ચેવ જાવ
પજ્જુવાસંતિ ।

૩૫- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ બહવે વાણમંતરા દેવા
અંતિયં પાઠભવિત્થા-પિસાય-ભૂયા ય
જક્ખરક્ખસા કિનર-કિંપુરિસ-ભુયગપ-
ઇણો ય મહાકાયા ગંધવ્વ-ણિકાયગણા
ણિણ-ગંધવ્વગીય-રણ્ણો અણવણિય-
પણવણિય-ઇસિવાઇય-ભૂયવાઇય-રુંદિય-
મહાકંદિયા ય કુહંડ-પયયદેવા ચંચલ-
ચવલ-ચિત્ત-કીલણ-દવપ્પિયા ગંભીર-
હસિય-ભણિય-પીયગીય-ગચ્ચણ-રઈ વણ-
માલા-મેલ-મહા-કુંડલ-સચ્છંદ-
વિઠવ્વિયાહરણ-ચારુ-વિભૂસણ-ધરા
સવ્વોડય-સુરભિ-કુસુમ-સુરઇય-પલંબ-
સોમંત-કંતવિયસંત-ચિત્ત-વણમાલ-
રઇય-વચ્છા કામગમા કામરૂવધારી
નાનાવિહ-વણ્ણ-રાગ-વરવત્થ-ચિત્ત-
ચિલ્લિય-ણિયંસણા વિવિહ-દેસણેવચ્છ-

નાગકુમારાદિ દેવોનું આગમન

૩૪- તે કાળ અને તે સમયે શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરની પાસે અનેક અસુરેન્દ્રોને છોડી
ને ખીજા ભવનવાસી દેવો પ્રગટ થયા નાગકુમાર,
સુપર્ણકુમાર, વિદ્યુતકુમાર, અગ્નિકુમાર, દ્વીપકુમાર,
ઉદ્ધિકુમાર, દિશાકુમાર, પવનકુમાર, સ્તનિત-
કુમાર-આ ભવનવાસી દેવો છે આ દેવોના
મુકુટમાં કેમથી આ પ્રમાણે ચિહ્ન હતા-નાગની
ફણા, ગરુડ, વજ્ર, પૂર્ણકલશ, સિંહ, અશ્વ, હાથી,
મગર, સ્વસ્તિક આ ચિહ્નો મુકુટમાં હોય છે
તે દેવો વિચિત્ર રૂપવાળા અને સુંદર રૂપવાળા,
મહાન્ ઋદ્ધિથી યુક્ત હતા. શેષ સર્વ વર્ણુન
અસુરકુમારની જેમ સમજવું યાવત ભગવાનની
સેવા કરવા લાગ્યા

વ્યન્તર દેવોનું આગમન

૩૫- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરની પાસે ઘણા વ્યન્તરદેવો આવ્યા.
પિશાચ, ભૂત, યક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિંપુરુષ,
ભુજગપતિ-મહાન્ કાયાવાળા મહોરગ, ગધર્વ
નિકાય, આ બધા દેવો પ્રશસ્ત નાટકીય ગાનમાં
તેમજ નાટ્યવર્જિત ગાનવિદ્યામાં પ્રેમ રાખવા-
વાળા હોય છે આણુપન્ને, પાણુપન્ને, ઋષિવાદિક,
ભૂતવાદિક, કન્દિત, મહાકન્દિત, કૂષ્માંડ, પતંગ-
દેવ તે ચચળ ચિત્તવાળા તેમજ ક્રીડા અને
પરિહાસપ્રિય હોય છે ગભીર હાસ્ય કરનારા
અર્થાત્ ખીજા ન બાણી શકે તેવું હસનારા,
બોલવામાં નિપુણ, અથવા હસવું અને બોલવું
એ બે જેને વિશેષ પ્રિય છે ગીત અને નૃત્યમાં
રતિ રાખનારા છે વનમાળા, પુષ્પથી બનાવેલ
અલંકાર, મુકુટ, કુંડલ, તેમજ ઇચ્છાનુમાર
ઉત્પન્ન કરેલ ખીજા આભૂષણો એ જ તેમના સુંદર
આભૂષણો છે સર્વઋતુઓના સુંદર પુષ્પોદ્ધારા
બનાવેલી લાંબી, સુંદર વિકસિત, ચિત્ર, વિચિત્ર
વનમાળાઓથી તેમનું વક્ષસ્થળ શોભાયમાન

ગહિય-વેસા પમુડ્ય-કંદપ્પ-કલહ-કેલી-
કોલાહલ-પ્પિયા હાસ-બોલ-વહુલા-અણેગ-
મણિ-રયણ-વિવિહ-ણિજ્જુત્ત-વિચિત્ત-
ચિંધગયા સુરુવા મહિહિદ્યા જાવ પજ્જુ-
વાસંતિ ।

૩૬- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ જોહસિયા દેવા અંતિયં
પાહભવિત્થા-વિહસ્સઈ ચંદસૂર-સુવક-
સણિચ્છરા રાહૂ ધૂમકેતુ-બુહા ય અંગા-
રકા ય તત્ત-તવણિજ્જકળગ-વણ્ણા, જે
ય ગહા જોહસંમિ ચારં ચરંતિ કેઝ ય
ગહરહયા અઢાવીસવિહા ય ણકલ્લદેવ-
ગણા ણાણા-સંઠાણ-સંઠિયાઓ ય પંચ-
વણ્ણાઓ તારાઓ ઠિયલેસા ચારિણો ય
અવિસ્સામમંડલગઈ પત્તેયં ણામંકપાગહિ-
યચિંધમહા મહિહિદ્યા જાવ પજ્જુવા-
સંતિ ।

૩૭- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ વેમાણિયા દેવા
અંતિયં પાહભવિત્થા, સોહમ્મી-સાણ-
સણંકુમાર-માહિંદ-વંભ-લંતગ-મહા-
સુવક-સહસ્સારા-ણય-પાણયા-રણ-અચ્ચુ-

હતું. ઇચ્છાનુસાર ગમન કરતા. ઇચ્છાનુસાર
રૂપ ધારણ કરતા, અનેક પ્રકારના રંગવાળા તથા
ચિત્રવિચિત્ર પ્રભાવાળા એવા ચમકદાર વસ્ત્રો તેઓ
પહેરે છે. અનેક દેશોનો પોશાક પહેરે છે.
પ્રમુદ્ધિતોના જે કન્દર્પપ્રધાન કલહ તેમજ કીડા
થાય છે તેમાંથી ઉત્પન્ન થયેલ જે કાલાહલ
તે તેમને અધિક પ્રિય છે. હાંસી, મળક કરવામાં
ખડુંજ ચતુર હોય છે અનેક મણિરત્ન જે વિવિધ
પ્રકારે યથાસ્થાન ધારણ કરેલ છે તે તેઓના
વિચિત્ર ચિહ્ન છે. સુંદર રૂપવાળા, મહાઋદ્ધિવાળા
યાવત્ ભગવાન મહાવીરની સેવા કરવા લાગ્યા

જ્યોતિષ્ક દેવોનું આગમન-

૩૬ - તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરની પાસે જ્યોતિષી દેવો પ્રગટ થયા.
બૃહસ્પતિ, ચંદ્ર, સૂર્ય, શુક્ર, શનૈશ્વર, રાહુ,
ધૂમકેતુ, બુધ અને અંગારક-મંગલ; તે દેવો
તપેન્ના સુવર્ણની સમાન લાલ વર્ણવાળા હતા.
થોડા અને જ્યોતિષી દેવો પોતપોતાના
માડલામાં વિચરનાર હતા. કેતુ હમેશા ગતિ
વિશિષ્ટ છે અર્થાત્ આ સમસ્ત જ્યોતિષ્વક-
આ મનુષ્યલોક રૂપ અઢી દ્વીપમાં જ ગતિવિશિષ્ટ
છે ૨૮ પ્રકારના નક્ષત્ર જાતિના દેવો છે. તારા-
ઓ અનેક પ્રકારના આકારવાળા તથા પાંચ
વર્ણવાળા છે સ્થિર લેશ્યાવાળા છે સચરણશીલ
છે. નિરતર ગમન કરવાનો તેમનો સ્વભાવ છે
પ્રત્યેકના મુકુટો પોતપોતાના નામોથી યુક્ત
તેમજ સ્પષ્ટ ચિહ્નવાળા છે મહાઋદ્ધિના ધારક
છે યાવત્ ભગવાન મહાવીરની સેવા કરવા લાગ્યા.

વૈમાનિક દેવોનું આગમન -

૩૭ - તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરની પાસે વૈમાનિક દેવો પ્રગટ થયા
સૌધર્મ, ઇશાન, સનતકુમાર, માહેન્દ્ર, બ્રહ્મલોક,
લાન્તક, મહાશુક્ર, સહસ્રાર, આનત, પ્રાણુત,
આરણ, અચ્યુત દેવો છે અતિ હર્ષને પ્રાપ્ત હતા.

યવર્દ પહિટ્ટા દેવા જિણ-દંસણુ-સ્મુયા-
ગમણ-જણિય-હાસા પાલગ-પુપ્ફગ-
સોમણસ-સિરિવચ્છ-ણંદિયાવત્ત-કામ-
ગમ-પીડગમ-વિમલ-સવ્વઓભદ્-સરિ-
સણામધેજ્જેહિં વિમાણેહિં ઓહ્ણના વંદગા
જિણિંદં મિગ-મહિસ-વરાહ-છગલ-દ્દુર-
હય-ગયવહ-ભુયગ-વગ્ગ-ઉસમંક-વિહિમ-
પાગહિય-ચિંધ-મહા પસિહિલ-વરમ-
હ-તિરીહધારી કુંડલ-ઉજ્જોવિયા-
ણના મહા-દિત્ત-સિરયા રત્તામા પહમ-
પમ્હગોરા સેયા સુમ-વણ્ણ-ગંધ-ફાસા
ઉત્તમવેહવિણો વિવિહ-વત્થ-ગંધ-મલ્લ-
ધારી મહિહિંદયા મહજ્જુહયા જાવ પંજ-
લિહા પજ્જુવાસંતિ ।

૩૮- તણ નં ચંપાણ નયરીણ સિંઘાહગ-તિગ-
ચહવક-ચચ્ચર-ચહમ્મુહ-મહાપહ-પહેસુ
મહયા જણસદ્દે હ વા જણવૂહે હ વા
જણબોલે હ વા જણકલકલે હ વા
જણુમ્મી હ વા જણુવકલિયા હ વા જણ-
સણિવાણ હ વા; બહુજણો અણ્ણમણ્ણસ્સ
એવમાહવહ, એવં માસહ, એવં પણ્ણવેહ,
એવં પરુવેહ - એવં કલુ દેવાણુપ્પિયા !
સમણે ભગવં મહાવીરે આહગરે તિત્થગરે
સયંસંબુદ્ધે પુરિસુત્તમે જાવ સંપાવિહકામે
પુવ્વાણુપુન્નિવ ચરમાણે ગામાણુગામં દ્વહ-

તે દેવો જિનેશ્વરના દર્શન માટે ઉત્સુકતાપૂર્વક
આવ્યા અને તેઓ અતિ આનંદિત થયા. તે
દેવો પોતપોતાના પાલક, પુષ્પક, સૌમનસ,
શ્રીવત્સ, નંદાવર્ત, કામગમ, પ્રતિગમ, મનોગમ,
વિમલ, સર્વતોભદ્ર - એ નામવાળા વિમાનોથી
તથા ખીજ પણ દેવ પોતપોતાનાં વિમાનો દ્વારા
આવ્યા. કારણકે તેઓ જિનેન્દ્રને વંદન કરવાની
ઈચ્છાવાળા હતા. તેમના મુકુટોના વિસ્તીર્ણ
ભાગોમાં ક્રમશઃ મૃગ, મહિષ, વરાહ, બકરા,
દેડકો, અશ્વ, ગજપતિ, સર્પ, તલવાર, વૃષભતુ
ચિહ્ન હતું પ્રશસ્ત કેશવિન્યાસ અને મુકુટ
શિથિલ થઈ ગયા હતા. કુંડલોના પ્રકાશથી
તેમના મુખમહલ પ્રકાશિત થઈ રહ્યા હતા.
તેમના કેશ મુકુટની કાંતિથી દીપતા હતા.
તેમની કાંતિ લાલ હતી. તેમના શરીર ક્રમણી
કેશરાલ જેવા ગૌરવર્ણના હતા. શ્વેત કાંતિથી
શોભતા હતા તેમના શરીરના ગંધ, વર્ણ, સ્પર્શ
શુભ હતા. ઉત્તમ વૈક્રિય શરીર વાળા હતા.
વિવિધ પ્રકારના વસ્ત્રો તથા સુગંધિત માળા ધારણ
કરી હતી. મહર્દિક હતા. મહાહુતિધારી હતા
યાવત્ અજલિપૂર્વક પ્રભુની સેવા કરવા લાગ્યા
જનસમૂહનું દર્શનાર્થગમન -

૩૯- તે સમયે ચંપાણગરીમાં ત્રણકોણવાળા, ત્રણ
સ્તંભ મળતા હોય તેવા સ્થાનપર, ચૌટાપર,
અનેક માર્ગો મળેલા હોય તેવા સ્તંભપર, આવ-
નાર માણસોના વિશ્રામ માટે નક્કી કરેલ સ્થાન
(ચતુર્મુખ) પર અને રાજ માર્ગ પર મહાન શબ્દોના
અવાજ આવવા લાગ્યા લોકોનું ટોળું એકત્ર
થયું અવ્યક્ત ધ્વનિ થવા લાગ્યો ક્યાંક કલકલ
અર્થાત્ સ્પષ્ટધ્વનિ સભળાવા લાગ્યો. લોકોના
એક પછી એક ટોળા આવવા લાગ્યા, સામાન્ય
રૂપે જનસમૂહાય એકત્રિત થયો, મનુષ્યો એક
ખીજ સાથે અથડાવા લાગ્યા, અનેક મનુષ્યો
પરસ્પરમાં એક ખીજને આ પ્રમાણે કહેવા લાગ્યા,

જ્જમાણે ઇહમાગણ, ઇહ સંપત્તે, ઇહ સમો-
સઢે, ઇહેવ ચંપાણ નયરીણ વહિં પુણ્ણમદ્દે
ચેદ્દણ અહાપડિરૂવં ઉગ્ગહં ઉગ્ગિણ્ણિત્તા
સંજમેણં તવસા અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહ-
રહિં । તં મહપ્પલં લલુ મો દેવાણુપ્પિયા !
તહારૂવાણં અરહંતાણં નામગોયસ્સ વિ
સવળયાણ, કિમંગ પુણ અભિગમણ-
વંદણ-ળમંસણ-પડિપુચ્છણ-પજ્જુવાસણ-
યાણ ? એગસ્સવિ આયરિયસ્સ ધમ્મિયસ્સ
સુવયણસ્સ સવળયાણ, કિમંગ ! પુણ
વિઝલસ્સ અટ્ઠસ્સ ગહળયાણ ? તં ગચ્છામો
ણં દેવાણુપ્પિયા ! સમણં ભગવં મહાવીરં
વંદામો ણમંસામો સવકારેમો સમ્માણેમો
કલ્લાણં મંગલં દેવયં ચેદ્દયં વિણણં
પજ્જુવાસામો । એયં ણે ઇહમ્ભવે પેચ્ચમ્ભવે
ય હિયાણ સુહાણ લ્હમાણ નિસ્સેયસાણ
આણુગામિયત્તાણ ભવિસ્સહિ-ત્તિ કદ્દુ
વહવે ઉગ્ગા ઉગ્ગપુત્તા મોગા મોગપુત્તા,
એવં દુપ્પડોયારેણં રાહ્ણના લ્હત્તિયા
માહ્ણા મહા જોહા પસત્થારો મલ્લહિં
લેચ્છહિં લેચ્છહિપુત્તા અણ્ણે ય વહવે રાહિં-
સર-તલવર-માહંબિય-કોહંબિય-હિમ્મ-
સેદ્ધિ-સેણાવહ-સત્થવાહ-પ્પમિહિઓ
અપ્પેગહિયા વંદણવત્તિયં અપ્પેગહિયા
પૂયણવત્તિયં એવં સવકારવત્તિયં
સમ્માણવત્તિયં દસણવત્તિયં કોઝહલ-
વત્તિયં, અપ્પેગહિયા અટ્ઠવિણિચ્છયહેહં

બોલવા લાગ્યા, પૂછ્યા વિના આ પ્રકારે કહેવા
લાગ્યા, પ્રરૂપણા કરવા લાગ્યા- હે દેવાનુપ્રિયો !
શ્રમણ ભગવાન મહાવીર ધર્મની આદિ કરનાર,
તીર્થ કર, સ્વયં સંબુદ્ધ, પુરુષોત્તમ યાવત્ મોક્ષ
પ્રાપ્ત કરનાર પૂર્વાનુપૂર્વ વિચરતા અર્થાત્
પરપરાથી ચાલતી મર્યાદાનુ સરક્ષણ કરતાં
(૨) આમાનુશ્રામ વિચરતા આજે અહીં
પધાર્યા છે, પ્રાપ્ત થયા છે, સમોસર્યા છે.
આ અપાનગરીની બહાર પૂર્ણભદ્ર ઉદ્યાનમાં
યથારૂપ આજ્ઞાને લઈ, સંયમ તેમજ તપથી
આત્માને ભાવિત કરતાં વિચરે છે. હે દેવાનુ-
પ્રિય ! તથારૂપ અરિહંત ભગવતના નામ તેમજ
ગોત્રના શ્રવણથી પણ મહોદ્ધન પ્રાપ્ત થાય છે,
તો પછી તેમના સમીપ જવાથી, વંદન કરવાથી,
પ્રશ્ન પૂછવાથી, પર્યુપાસના કરવાથી જીવોને
કયા અનુપમ ફળની પ્રાપ્તિ ન થઈ શકે ?
ભગવાનના એક આર્ય ધર્મના વચનને સાંભળ-
વાથી જીવ મહોદ્ધનના ભાગી થાય છે તો પછી
તેમના દ્વારા કહેવામાં આવતા વિપુલ અર્થોનું
ગ્રહણ કરવાથી જે ફળ થાય તે વિષયમાં તો
કહેવાનું જ શું ? માટે હે દેવાનુપ્રિય ! તેમની
પાસે જઈએ, શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને
વંદન કરીએ, નમસ્કાર કરીએ, સત્કાર
કરીએ, ભક્તિભર્યુમાન સાથે સન્માન કરીએ,
કલ્યાણસ્વરૂપ, દેવસ્વરૂપ, કેવળજ્ઞાન સ્વરૂપ
એવા ભગવાનની વિનયપૂર્વક સેવા કરીએ. એ
વંદન તથા નમસ્કાર આ ભવ તથા પરભવમાં
જીવને માટે હિતકારી છે, સુખ માટે, મોક્ષ
માટે તથા જન્મ-જન્માન્તરમાં સુખ દેવા માટે
થશે. આ પ્રકારે વિચારીને ઘણા ઉગ્રવશીય
લોકો (ભગવાન આદિનાથ દ્વારા સ્થાપિત રક્ષક-

અપ્પેગદ્વયા સવ્વઓ સમંતા મુંડે ભવિત્તા
 અગારાઓ અણગારિયં પવ્વડસ્સામો,
 [અપ્પેગદ્વયા] પંચાણુવ્વડયં સત્તસિલ્લા-
 વડયં દુવાલસવિહં ગિહિધમ્મં પડિવજ્જિ-
 સ્સામો, અપ્પેગદ્વયા જીયમેયંતિ કદ્દુ
 ણ્હાયા કયલિકમ્મા કય-કોડય-મંગલ-
 પાયચ્છિત્તા, સિરસા કંઠે માલકડા
 આવિદ્ધ-મણિ-સુવણ્ણા કપ્પિયહાર-દ્ધહાર-
 તિસર-પાલંબ-પલંબમાણ-કડિસુત્ત-સુકય-
 સોહા-ભરણા પવર-વત્થ-પરિહિયા ચંદણો-
 લિત્ત-ગાય-સરીરા, અપ્પેગદ્વયા હ્યગયા
 એવં ગયગયા રહગયા સિલ્લિયાગયા સંદ-
 માણિયાગયા, અપ્પેગદ્વયા પાય-વિહાર-
 ચારિણો પુરિસ-વગ્ગુરા-પરિક્ખિત્તા મહ્યા
 ઉલ્લિક્ક-સીહ-નાય-બોલ-કલકલ-રવેણં
 પક્ખુલ્લિભય-મહાસમુદ્ધ-રવ-ભૂયં પિવ
 કરેમાણા ચંપાણયરીણ મજ્જંમજ્જેણં
 ણિગ્ગચ્છંતિ, ણિગ્ગચ્છિત્તા જેણેવ પુણ્ણ-
 ભદ્દે ચેદ્દે તેણેવ ઉવાગચ્છંતિ, ઉવા-
 ગચ્છિત્તા સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ
 અદ્ધરસામંતે છત્તાઈણ તિત્થયરાડ્ડસેસે
 પાસંતિ, પાસિત્તા જાણ-વાહણાદં ઠવંતિ,
 ઠવિત્તા જાણ-વાહર્ણોહતો પચ્ચોરુહંતિ,
 પચ્ચોરુહિત્તા જેણેવ સમણે ભગવં
 મહાવીરે તેણેવ ઉવાગચ્છંતિ, ઉવા-
 ગચ્છિત્તા સમણં ભગવં મહાવીરં તિક્કવુત્તો
 આયાહિણં પયાહિણં કરેતિ, કરિત્તા
 વંદંતિ ણમસ્સંતિ, વંદિત્તા ણમસ્સિત્તા
 ણચ્ચાસણ્ણે ણાદ્ધરે સુસ્સુસમાણા ણમં-

થયેલ લોગ કહેવાય છે.) લોગવશીય લોકોના
 પુત્રો, આ પ્રમાણે આગળના પદોનું પણ બીજી-
 વાર ઉચ્ચારણ કરવું, રાજન્ય અર્થાત્ આદિનાથના
 મિત્રોના વશજ તેમજ તેમના પુત્ર, ક્ષત્રિય,
 તેમના પુત્ર, બ્રાહ્મણ, તેમના પુત્ર, ભટ તથા ભટ
 પુત્ર, ચોદ્ધા (હજારોની સાથે એકલો લડે)
 તેમના પુત્ર, મલ્લ જાતિના ક્ષત્રિય, તેના પુત્ર,
 લિચ્છવી જાતિના ક્ષત્રિય, તેના પુત્ર, રાજા, ઇશ્વર-
 ઐશ્વર્યસપન્ન યુવરાજ, તલવર-સંતુષ્ટ થયેલ
 નૃપદ્વારા અપાયેલ પદ્મ ધથી પરિભૂષિત, માંડલિક-
 પાંચસો ગામના અધિપતિ અથવા ૨૫૦ કોસ
 પર વસેલા ગામોના સ્વામી, કૌટુંબિક, ઇશ્વર-
 હાથી પ્રમાણુ ધ્રુવસપન્ન, શ્રેષ્ઠી-લાખોના
 ખજાના હોય તથા મસ્તક પર પદ્મ શોભતો
 હોય, નગરના મુખ્ય વ્યાપારી હોય, સેનાપતિ,
 સાર્થવાહ આમાંથી કેટલાંક વદન કરવા, કેટલાંક
 પૂજન માટે (સેવા માટે) એવી રીતે સત્કાર
 કરવા, સન્માન કરવા, દર્શન કરવા, કુતૂહલ
 માટે, કેટલાંક પદાર્થોના સ્વરૂપનો નિશ્ચય કરવા,
 પહેલાં જે સાંભળ્યું નથી તે સાંભળાશુ-તે માટે
 તથા જે સાંભળ્યું છે તેને શકારહિત કરીશુ એ
 પ્રકારની ભાવનાથી કેટલાંક નવ તત્ત્વ રૂપ ભાવોને,
 જીવ આદિના સ્વરૂપનાં સાધક હેતુઓને, કારણોને
 અથવા બીજા દ્વારા પૂછાતા અર્થના ઉત્તર રૂપ
 વ્યાકરણને પૂછાશુ કેટલાંક સર્વવિરત થવા
 કેટલાંક પાંચ અણુવ્રત, સાત શિક્ષાવ્રત રૂપ ૧૨
 પ્રકારરૂપ ગૃહસ્થધર્મોના સ્વીકાર કરશુ એ
 ભાવનાથી, કેટલાંક જિનેશ્વરની ભક્તિ કરીશુ
 એ ભાવથી, કેટલાક આ અમારો કુસાચાર
 છે એ માન્યતાથી સ્નાન કરી, કુલ
 દેવીની પૂજા કરી, દુઃસ્વપ્નાદિ નિવારણ માટે મસી
 તિલક આદિ ધારણ કરી, મસ્તક તેમજ કંઠમાં
 માલાઓ ધારણ કરી, મણિજડિત સુવર્ણના
 આભૂષણો પહેર્યા. ૧૮ સરનો હાર, ૬ સરનો

સમાણા અભિમુહા વિણ્ણં પંજલિહડા
પજ્જુવાસંતિ ।

અર્ધ હાર, ૩ સરનો હાર તેમ જ લાંબા લટકતાં
કટિસૂત્રને ધારણ કર્યાં. શ્રેષ્ઠ વસ્ત્રો પહેર્યાં. શરીર
ઉપર ચઢન લગાવ્યું. કેટલાંક ઘોડા ઉપર સવાર
થયા, કેટલાંક હાથી પર આરુઢ થયા, કેટલાંક
રથ ઉપર બેઠા, કેટલાક પાલખીમાં ચઢયા, કેટલાંક
પાલખી વિશેષમાં બેઠા, કેટલાંક પુરુષોના ટોળાં
સાથે પગે ચાલતા નીકળ્યા; મહાન અતિશય
આનંદજનિત શબ્દથી, સિહનાદથી, વ્યક્ત
ધ્વનિથી તથા અવ્યક્ત ધ્વનિથી, ક્ષુભિત થએલા
મહાસમુદ્રના જેવા ધ્વનિ કરતાં ચપાનગરીના
મધ્યમાર્ગથી નીકળ્યા નીકળીને જ્યાં પૂર્ણભદ્ર
ચૈત્ય હતું ત્યાં પહોંચ્યાં પહોંચીને શ્રમણ
લગવાન મહાવીરથી બહુ દૂર નહિ તેમ તીર્થ-
કરોના અતિશય સ્વરૂપ છત્ર આદિને જોયા. એ
જોઈને પોતપોતાના યાન, વાહનોને ત્યાં
રોકી દીધા, યાન, વાહનોને રોકીને તેમાંથી નીચે
ઉતર્યા ઉતરીને જ્યાં શ્રમણ લગવાન મહાવીર
હતાં ત્યાં પહોંચ્યા ત્યાં જઈને શ્રમણ લગવાન
મહાવીરને ત્રણવાર પ્રદક્ષિણા કરી પ્રદક્ષિણા
કરીને વઢન, નમસ્કાર કર્યા વંદન, નમસ્કાર
કરીને બહુ દૂર નહિ તેમજ બહુ નજીક નહિ
એમ તેમની સામે બેઠા અને વિનયપૂર્વક હાથ
જોડીને સેવા કરવા લાગ્યા

કૃષ્ણિકની દર્શન માટે તૈયારી

૩૧-તણ્ણં સે પવિત્તિવાડણ્ણં ઇમીસે કહાણ્ણ
લલ્લહે સમાણે હલ્લ-તુલ્લ-જાવ-હિયણ્ણ
પહાણ્ણ જાવ અપ્પ-મહાઘા-ભરણા-લંકિય-
સરીરે સયાઓ ગિહાઓ પહિણિલ્લમહિ,
પહિણિલ્લમિત્તા ચંપાણયારિં મજ્જામ-
જ્જેણ જેણેવ વાહિરિયા સા ચેવ હેલિલ્લા
વત્તવ્વયા જાવ ણિસીયહિ, ણિસીહિત્તા
તસ્સ પવિત્તિવાડયસ્સ અદ્ધત્તેરસ-સયસહ-
સ્સાહિં પીહિદાણં દલયહિ, દલહિત્તા સવ્કા-

૩૬- ત્યાર પછી લગવાનના વિહારાદિના સમા-
ચાર લાવવા માટે જેને નિયુક્ત કરેલ છે તે માણસ
આ કથાથી પરિચિત થઈને હર્ષિત થયો, સંતુષ્ટ
થયો ચાવત્ આનંદિત થયો, સ્નાન કર્યું ચાવત્
અદ્ય અને મહાક્રિમતી આભૂષણોથી શરીરને
શણગાર્યું પછી પોતાના ઘરેથી નીકળ્યો નીકળીને
ચપાનગરીની મધ્ય-મધ્યમાં થઈને જ્યાં બહારની
ઉપસ્થાન શાલા હતી ત્યાં ગયો કૃષ્ણિક ચાવત્
બેઠા બેસીને પ્રવૃત્તિવાદકને ૧૨૥ લાખ સિદ્ધાઓનું
પ્રીતિદાન આપ્યું. પ્રીતિદાન આપીને સત્કાર કર્યો,

રેડ સમ્માણેડ, સવ્કારિત્તા સમ્માણિત્તા
પડિવિસજ્જેડ ।

૪૦- તણે નં સે કૂણિણે રાયા મંભસારપુત્તે
બલવાડયં આમંતેડ, આમંતિત્તા એવં
વયાસી-લિપ્પામેવ મો દેવાણુપ્પિયા !
આમિસેવ્કં હત્થિરયણં પડિકપ્પેહિ, હય-
ગય-રહ-પવર-જોહકલિયં ચ ચાડરં-
ગિણિં સેણં સણ્ણાહેહિ, સુમદ્દાપમુહાણ ય
દેવીણં બાહિરિયાણે ઉવટ્ઠાણસાલાણે
પાડિયવ્કપાડિયવ્કાઈં જત્તામિમુહાઈં
જુત્તાઈં જાણાઈં ઉવટ્ઠવેહિ; ચંપં ચ
ણયારિં સંભિતરબાહિરિયં આસિત્ત-સિત્ત-
સુડ-સમ્મદ્દ-રત્થંતરા-વણ-વીહિયં મંચા-
ડમંચ-કલિયં ણાણાવિહ-રાગ-ઉચ્છિય-
જ્ઞય-પડાગાડપડાગ-મંડિયં લાડલ્લો-
ડયમહિયં ગોસીસ-સરસરત્તચંદણ-જાવ-
ગંધવટ્ઠિમૂયં કરેહિ ય કારવેહિ ય, કરેત્તા
ય કારવેત્તા ઇયમાણત્તિયં પચ્ચપ્પિણાહિ,
ણિજ્જાહિસ્સામિ સમણં મગ્ગવં મહાવીરં
અમિવંદિડં ।

૪૧- તણે નં સે બલવાડે કૂણિણે રણ્ણા
એવં વુત્તે સમાણે હટ્ઠુટ્ઠ-જાવ-હિયણે
કરયલપરિગ્ગહિયં સિરસાવત્તં મત્થણે
અંજાલિ કટ્ઠુ એવં સામિત્તિ આણાણે
વિણેણં વયણં પડિસુણેડ, પડિસુણિત્તા
હત્થિવાડયં આમંતેડ, આમંતેત્તા એવં

સન્માન કર્યું. સત્કાર, સન્માન કરીને પ્રવૃત્તિવાદકને
વિદાય આપી

૪૦- ત્યાર પછી ભલસારના પુત્ર તે કૂણિક રાજાએ
પોતાના બલવાડા પુત્ર-સેનાપતિને બોલાવ્યો. બોલા-
વીને આ પ્રકારે કહ્યું, હે દેવાનુપ્રિય ! શીઘ્રજ તમે
પટ્ટહસ્તિ રત્ન (મુખ્ય હાથી)ને સન્નિજત કરો. સાથે
ઘોડા, હાથી, રથ તેમજ ઉત્તમ ચોદાઓથી યુક્ત
ચતુરગિણી સેનાને પણ સન્નિજત કરો તથા
સુભદ્રા પ્રમુખ દેવીઓના માટે બાહ્ય ઉપસ્થાન-
શાળામાં અલગ અલગ, ચાલવામાં સારા, બળદો
આદિ યુક્ત ધાર્મિક રથોને સન્નિજત કરીને લઈ
આવો. ચંપાનગરીની અદર તેમજ બહાર થોડા
પાણીને છટકાવ કરી ને પછી વધારે પાણી
છટાવીને ગલીઓના તેમજ બજારોના રસ્તાઓને
સાફસૂક કરાવો અને કચરો, ખૂંબે હોય તો
તેને સાફ કરાવો. માર્ગમાં આજુબાજુ મચ
ઉપર મચ ગોઠવાવી દો. અનેક રગોની ઉચી
ઉચી ધ્વજાઓ, પતાકાઓ તેમજ અતિપતાકાઓ
(નાની, નાની પતાકાઓ) નગરમાં લગાવો
જગા જગા પર છાણથી જમીનને લીપાવો અને
ભીંતોને ખડીથી ઘોળાવો. ગોશીર્ષ-ચંદન
તેમજ સરસ રક્તચંદનથી સમસ્ત નગરને સુગંધિત
બનાવો જેથી તે સુગંધપુર્ણ જેવી જણાવા લાગે.
એ કાર્ય કરો તથા ખીજ પાસે કરાવો. કરીને
તેમજ કરાવીને મારી આજ્ઞા પાછી આપો
અર્થાત્ બળ આપો. પછી હું શ્રમણ લગવાન
મહાવીરને વદન કરવા માટે નીકળીશ

૪૧- ત્યાર પછી તે સેનાપતિ રાજાવડે આ
પ્રમાણે આજ્ઞાપિત થતાં હર્ષિત, સતુષ્ટ થયો
યાવત્ અતઃકશ્ચમા પ્રપ્રુલ્લિત થયો. હાથ બેડીને
મસ્તક ઉપર અબલિરૂપે તેમને સ્થાપિત કરી
પછી તે આ પ્રકારે બોલ્યો- હે સ્વામિન્ !
આપની આજ્ઞા પ્રમાણે કરીશ. વિનયપૂર્વક રાજાના

વયાસી-લિપ્પાસેવ મો દેવાણુપ્પિયા !
 કૂળિયસ્સ રણો મંભસારપુત્તસ્સ આભિ-
 સેવકં હત્થિરયણં પઢિકપ્પેહિ, હય-ગય-
 રહ-પવરજોહ-કલિયં ચાઉરંગિણિ સેણં
 સણ્ણાહેહિ, સણ્ણાહેત્તા એયમાણત્તિયં પચ્ચ-
 પ્પિણાહિ ।

૪૨- તદ્દં નં સે હત્થિવાઉદ્દં બલવાઉદ્દયસ્સ એય-
 મદ્દં સોચ્છા આણાદ્દં વિણાણં વયણં પઢિ-
 સુણેદ્દં, પઢિસુણિત્તા હેયાયરિય-ઉવદ્દેસ-
 મદ્દં-કપ્પણા-વિકપ્પેહિ સુણિઉર્ણેહિ ઉજ્જલ-
 ણેવત્થ-હવ્વ-પરિવત્થિયં સુસજ્જં ધમ્મિય-
 સણ્ણદ્દ-બદ્દ-કવદ્દય-ઉપ્પીલિય-કચ્છ-
 વચ્છ-ગેવેય-બદ્દ-ગલવર-ભૂષણ-ત્રિરા-
 યંતં અહિય-તેજ-જુત્તં સલલિય-વર-
 કણ્ણપૂર-વિરાદ્દયં પલંબ-ઓચ્છૂલ-મહુયર-
 કયંધયાર વ્હિત્ત-પરિત્થોમ-પચ્છયં પહ-
 રણા-વરણ-મરિય-જુદ્દ-સજ્જં સચ્છત્તં
 સજ્જયં સઘંટં સપડાગં પંચામેલય-પરિ-
 મંડિયાભિરામં ઓસારિય-જમલ-જુયલ-
 ઘંટં વિજ્જુપિણદ્દં વ કાલમેહં ઉપ્પાદ્દય-
 પવ્વયં વ ચંકમંતં મત્તં ગુલગુલંતં મણ-
 પવણ-જહ્ણ-વેગં મોમં સંગામિયાઓજ્જં
 આભિસેવકં હત્થિરયણં પઢિકપ્પેદ્દં, પઢિ-
 કપ્પિત્તા હય-ગય-રહ-પવરજોહ-કલિયં
 ચાઉરંગિણિ સેણં સણ્ણાહેદ્દં, જેણેવ બલ-
 વાઉદ્દં તેણેવ ઉવાગચ્છદ્દં, ઉવાગચ્છિત્તા
 એયમાણત્તિયં પચ્ચપ્પિણદ્દં ।

આદેશનો સ્વીકાર કર્યો આદેશને સાંભળીને
 હાથીઓના અધિકારીને યોદ્ધાઓ. યોદ્ધાવીને
 આ પ્રમાણે કહ્યું, હે દેવાનુપ્રિય ! તમે તુરત જ
 ભંભસારના પુત્ર કૂળિક રાજના પદ્મહસ્તિને તૈયાર
 કરો. સાથે ઘોડા, હાથી, રથ, શ્રેષ્ઠ ચોદ્ધાઓથી
 યુક્ત ચતુરગિણી સેનાને પણ તૈયાર કરો. તૈયાર
 કરીને પછી મારી આજ્ઞા પાછી આપો.

૪૨- ત્યાર પછી તે હાથીઓના અધિકારી સેના-
 પતિએ આ વાત સાંભળીને આજ્ઞાનાં વચનને
 વિનયપૂર્વક સ્વીકાર્યા સ્વીકારીને નિપુણ શિક્ષ-
 શિક્ષકના ઉપદેશથી, પોતાની મતિથી વિવિધ
 પ્રકારે હાથીઓ શણગાર્યા. નિપુણ વ્યક્તિઓ
 દ્વારા હાથીનો શણગાર કરાવ્યો. ઝૂકો વગેરે
 સજ્જની ધાર્મિક ઉત્સવના સમયે જેવો હાથીનો
 શણગાર હોય છે તેવો જ શણગાર તેનો કર્યો.
 પેટ અથવા છાતી ઉપર મજબૂત કવચ કસીને
 બાંધ્યું ગળામાં આભૂષણો પહેરાવવામાં આવ્યાં.
 બીજા અંગો તથા ઉપાંગોમાં સુંદર સુંદર આભૂષણો
 પહેરાવ્યાં આથી સ્વાભાવિક તેજ ત સપન્ન તે
 ગજરાજ વધારે તેજસ્વી થયો. કર્ણપૂર કાનમાં
 પહેરાવ્યાં, ચાલવાથી તે હાલતા હતાં તેથી ગજરાજ
 બહુજ શોભાયમાન લાગતો હતો. ઝૂક પીઠથી
 નીચે સુધી લટકી રહી હતી મઠ ઝરવાના કારણે
 ભમરાઓનો સમૂહ તેની આસપાસ ફરતો હતો,
 તેથી એમ લાગતું હતું કે બાણો તેના શરણમાં
 અંધકાર જ છે પીઠ પર ઝૂક હતી. તે ઝૂક પર
 નાનું ઢાકેલું વસ્ત્ર હતું તે સુંદર વિવિધ પ્રકારના
 ચિત્રોથી યુક્ત હતું શ્રેષ્ઠ પ્રહરણ શસ્ત્ર અને
 કવચથી સુસજ્જિત આ હાથી બાણો યુદ્ધને માટે
 સજ્જનો હોય તેવો લાગતો હતો. છત્રસહિત
 ધ્વજસહિત, ઘંટાસહિત હતો. પાંચ વર્ણની
 પુષ્પમાળા પહેરાવવાથી સુંદર લાગતો હતો.
 નીચે સુધી એક સાથે લટકતા બે ઘંટાઓથી તે
 શોભતો હતો. વિજળી જેવાં આભૂષણો ચમકતા

હતા તે કાળા મેઘ જેવો હતો હાથી ચાલતો હતો ત્યારે જાણે પર્વત ચાલતો હોય તેવું લાગતું હતું. શુભશુભ અવાજ કરતો હતો. તેની ગતિ મન તથા પવનના વેગને પણ જીતે તેવી હતી. જોવામાં ભયકર હતો તેના પર જેટલી સામગ્રી હતી તે સગ્રામના યોગ્ય હતી આ પ્રમાણે તે પદ્મહસ્તિને નિપુણ પુરુષોએ સજાવ્યો હતો. સજાવીને અશ્વ, હાથી, રથ તેમજ શ્રેષ્ઠ સુલટોથી યુક્ત ચતુરંગિણી સેના તૈયાર કરાવી કરાવીને જ્યાં બલવાહક-સેનાપતિ હતા ત્યાં ગયા, ત્યાં જઈને નિવેદન કર્યું કે આપની આજ્ઞા પ્રમાણે સર્વ કાર્ય કર્યું છે.

૪૩- તદ્દં નં સે બલવાઝા જાણસાલિયં સદ્દા-
વેદ, સદ્દાવિત્તા એવં વયાસી-લિપ્પામેવ
મો દેવાણુપ્પિયા ! સુમદ્દાપ્પમુહાણં દેવીણં
બાહિરિયાએ ઉવટ્ઠાણસાલાએ પાડિયક્ક-
પાડિયક્કાઈં જત્તાભિમુહાઈં જુત્તાઈં
જાણાઈં ઉવટ્ઠવેહિ, ઉવટ્ઠવિત્તા એયમાણ-
ત્તિયં પચ્ચપ્પિણાહિ ।

૪૩- ત્યાર પછી તે સેનાપતિએ યાનશાલાના અધિકારીને બોલાવ્યો. બોલાવીને આ પ્રમાણે કહ્યું-
હે દેવાનુપ્રિય ! તમે જલદી સુલદ્રા આદિ દેવીઓ માટે બહારની ઉપસ્થાન શાલામાં એક એક રાણીને બેસવા અલગ અલગ યાત્રાને યોગ્ય તેમજ બળદથી યુક્ત રથાદિ વાહનોને હાજર કરો. હાજર કરીને મારી આજ્ઞા પાછી આપો.

૪૪- તદ્દં નં સે જાણસાલિએ બલવાઝયસ્સ
એયમટ્ઠં આણાએ વિણાણં વયણં પડિ-
સુણેદ, પડિસુણિત્તા જેણેવ જાણસાલા
તેણેવ ઉવાગચ્છદ્દ, ઉવાગચ્છિત્તા જાણાઈં
પચ્ચુવેક્કલેદ્દ, પચ્ચુવેક્કિત્તા જાણાઈં
સંપમજ્જેદ્દ, સંપમજ્જિત્તા જાણાઈં સંવ-
ટ્ઠેદ્દ, સંવટ્ઠિત્તા જાણાઈં ણીણેદ્દ, ણીણિત્તા
જાણાણં દૂસે પવીણેદ્દ, પવીણિત્તા જાણાઈં
સમલકરેદ્દ, સમલંકરિત્તા જાણાઈં વરમ-
હગમંહિયાઈં કરેદ્દ, કરિત્તા જેણેવ વાહ-
ણસાલા તેણેવ ઉવાગચ્છદ્દ, ઉવાગચ્છિત્તા
વાહણસાલં અણુપવિસદ્દ, અણુપવિસિત્તા

૪૪- ત્યાર પછી તે યાનશાળાના અધિકારીએ સેનાપતિની વાતને સાંભળી. આજ્ઞાવચનનો વિનયપૂર્વક સ્વીકાર કર્યો સ્વીકાર કરીને જ્યાં યાનશાળા હતી ત્યાં આવ્યો. આવીને રથાદિ વાહનોને સારી રીતે જોયાં જોઈને સારી રીતે વાળી સાફ કર્યાં. સાફ કરીને જેટલાં જોઈતાં હતાં તેટલાં યાન એક જગ્યાએ એકઠાં કર્યાં. એકઠાં કરીને ત્યાંથી તે બધાને બહાર કાઢ્યાં. બહાર કાઢીને તેમના ઉપરના વસ્ત્રો દૂર કરીને તે બધાં યાનોને શણગારીને શ્રેષ્ઠ ઉપકરણોથી મંડિત કર્યાં મંડિત કરીને જ્યાં વાહનશાળા હતી ત્યાં પહોંચ્યા. પહોંચીને તે વાહનશાળાની અંદર દાખલ થયા. દાખલ થઈને રથાદિ વાહનોને

વાહણાં પચ્ચુવેક્કલેઈ, પચ્ચુવેક્કલિત્તા
વાહણાં સંપમજ્જઈ, સંપમજ્જિત્તા વાહ-
ણાં ણીણેઈ, ણીણિત્તા વાહણાં અપ્પા-
લેઈ, અપ્પાલિત્તા દૂસે પવીણેઈ, પવીણિત્તા
વાહણાં સમલંકરેઈ, સમલંકરિત્તા વાહ-
ણાં વરભંડગમંડિયાઈ કરેઈ, કરિત્તા
વાહણાં જાણાં જોણેઈ, જોણિત્તા પઓય-
લ્લિત્તા પઓયધરણ્ય સમં આહહઈ, આહ-
હિત્તા વટ્ટમગ્ગં ગાહેઈ, ગાહિત્તા જેણેવ બલ-
વાડણે તેણેવ ઉવાગચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા
બલવાડયસ્સ ઇયમાણત્તિયં પચ્ચપ્પિણઈ ।

૪૫- તણે નં સે બલવાડણે નયરગુત્તિયં આમં-
તેઈ, આમંતિત્તા એવં વયાસી-લિપ્પામેવ
ઓ દેવાણુપ્પિયા ! ચંપં નયારિ સંભિતર-
વાહિરિયં આસિત્ત જાવ કારવેત્તા
ઇયમાણત્તિયં પચ્ચપ્પિણાહિ ।

૪૬- તણે નં સે નયરગુત્તિયં બલવાડયસ્સ
ઇયમદ્દં (સોચ્ચા) આણાણે વિણણં
વયણં પડિસુણેઈ, પડિસુણિત્તા ચંપં નયારિ
સંભિતરવાહિરિયં આસિત્ત જાવ કાર-
વેત્તા જેણેવ બલવાડણે તેણેવ ઉવાગ-
ચ્છઈ, ઉવાગચ્છિત્તા ઇયમાણત્તિયં પચ્ચ-
પ્પિણઈ ।

૪૭- તણે નં સે બલવાડણે કોણિયસ્સ રણ્ણો
ભંભસારપુત્તસ્સ આભિસેક્કં હત્થિરયણં
પડિકપ્પિયં પાસઈ, હય-ગય જાવ-સણ્ણા-
હિયં પાસઈ, સુભદ્દાપમુહાણં દેવીણં
પડિજાણાં ઉવટ્ઠવિયાઈ પાસઈ, ચંપં
નયારિ સંભિતર જાવ ગંધવટ્ઠિભૂયં કયં

નેયાં. નેધને તેમને સાફ કરીને વાહનોને
બહાર કાઢ્યાં બહાર કાઢીને પીઠ ઉપર હાથ
ફેરવ્યો. હાથ ફેરવીને તેની ઉપરના વસ્ત્રોને ફેર
કર્યાં. વસ્ત્રો ફેર કરીને તેણે વાહનોને શણુગાર્યા
શણુગારીને શ્રેષ્ઠ ઉપકરણોથી મંડિત કર્યાં.
મંડિત કરીને વાહનોના બળદોને રથોમાં
બેસાવ્યાં બેસાવીને ચાણુકે તેમજ ચક્રાવનારાને
એક સાથે ભેગા કર્યાં. તે બધા ચાન ઉપર ચઢી
ગયા ત્યારે ચાનોને રાજમાર્ગ ઉપર હાજર કર્યાં.
રાજમાર્ગ ઉપર હાજર કરીને પછી તે ચાન-
શાળાના અધિકારી સેનાપતિ પાસે પહોંચ્યા
ત્યાં પહોંચીને કહ્યું કે હે સ્વામિન્ ! આપની
આજ્ઞા પ્રમાણે બધા ચાન તૈયાર કર્યા છે

૪૫- ત્યાર પછી તે સેનાપતિએ નગરની રક્ષા
કરવાવાળા કોટવાલને બોલાવ્યો. બોલાવીને આ
પ્રમાણે કહ્યું, કે- હે દેવાનુપ્રિય ! તમે જલદી
ચંપાનગરીની અંદર તથા બહાર સફાઈ કરાવો,
પાણી છંટાવો ચાવત સુગંધિત કરો કરીને
મારી આજ્ઞા પાછી આપો

૪૬- ત્યાર પછી નગરરક્ષકે સેનાપતિના આ
આદેશને (નગર સાફ કરવાના આદેશને) સાંભળીને
આજ્ઞાનાં વચનોનો વિનયપૂર્વક સ્વીકાર કર્યો
સ્વીકાર કરીને ચંપાનગરીની અંદર અને બહાર
સર્વત્ર પાણીનો છંટકાવ કરાવ્યો કરાવીને જ્યાં
સેનાપતિ હતા ત્યાં આવ્યા. આવીને તેમની
આજ્ઞા પાછી આપી

૪૭- ત્યાર પછી તે સેનાપતિએ ભલસારના
પુત્ર કૃષ્ણિક રાજાના આલિષેક્ય પદ્મ હાથીસ્તનને
શણુગારેલો બોલ્યો. અશ્વ, હાથી ચાવત ચતુરંગિણી
સેનાને પણ પાસે જ બેઠાં. સુભદ્રા પ્રમુખ દેવીઓને
માટે આવેલા રથોને પણ બોલ્યા. ચાવત ચંપા
નગરીને સુગંધિત કરેલી બેઠાં બેઠાં તે બહુ હર્ષિત
થયો. સંતુષ્ટ થયો, આનંદિત ચિત્તવાળો થયો,

પાસડ, પાસિત્તા હઠ્ઠતુટ્ઠચિત્તમાણંદિણ
પીયમણે જાવ હિયણે જેણેવ કૂણિણે રાયા
ભંભસારપુત્તે તેણેવ ઉવાગચ્છડ, ઉવાગ-
ચ્છિત્તા કરયલ જાવ એવં વયાસી-કપ્પિણ
ણં દેવાણુપ્પિયાણં આભિસેવકે હત્થિર-
યણે, હય-ગય-જાવ-પવર-જોહ-કલિયા
ય ચાઉરંગિણી સેણા સણ્ણાહિયા, સુભ-
દ્વાપમુહાણ ય દેવીણં બાહિરિયાણે ઉવટ્ટા-
ણસાલાણે પાડિણેવકપાડિણેવકાઈં જત્તા-
ભિમુહાઈં જુત્તાઈં જાણાઈં ઉવટ્ટાવિયાઈં,
ચંપા ણયરી સંભિતરબાહિરિયા આસિત્ત
જાવ ગંધવટ્ઠિભૂયા કયા, તં ણિજ્જંતુ ણં
દેવાણુપ્પિયા ! સમણં ભગવં મહાવીરં
અભિવંદિતં ।

૪૮-તણે ણં સે કૂણિણે રાયા ભંભસારપુત્તે
બલવાડયસ્સ અંતિણે ણયમટ્ઠં સોચ્ચા
ણિસમ્મ હઠ્ઠતુટ્ઠ જાવ હિયણે જેણેવ અટ્ટ-
ણસાલા તેણેવ ઉવાગચ્છડ, ઉવાગચ્છિત્તા
અટ્ટણસાલં અણુપવિસડ, અણુપવિસિત્તા
અણેગ-વાયામ-જોગ-વગ્ગણ-વામદ્ધણ-
મલ્લજુદ્ધ-કરણેહિં સંતે પરિસ્સંતે સયપા-
ગસહસ્સપાર્ગેહિં સુગંધ-તેલ્લમાડિણેહિં
પીણણિજ્જેહિં દપ્પણિજ્જેહિં મયણિજ્જેહિં
બિહણિજ્જેહિં સંવિદિયગાયપલ્હાયણિ-
જ્જેહિં અભિભગેહિં અભિભગિણે સમાણે
તેલ્લચ્ચમ્મંસિ પહ્ણિપુણ્ણ-પાણિ-પાય-સુડ-
માલ-કોમલ-તલેહિં પુરિસેહિં છેણેહિં
દવલ્લેહિં પટ્ઠેહિં કુસલેહિં મેહાવીહિં
નિડણ-સિપ્પોવગણેહિં અભિભગણ-પરિ-
મદ્ધણુવ્વલણ-કરણગુણ-ણિમ્માણેહિં અટ્ટિ-

પ્રિય મનવાળો થયો યાવત્ વિકસિત દૃઢ્યવાળો
થયો અને જ્યાં રાજા ભલસારના પુત્ર કૃષ્ણિક
રાજા હતા ત્યાં ગયો. જઈને હાથ જોડી યાવત્
આ પ્રકારે બોલ્યો : હે દેવાનુપ્રિય ! આભિષેક
હાથીરત્ન તૈયાર છે. ઘોડા, હાથી, રથ તેમજ
શ્રેષ્ઠ ચોદ્ધાઓથી યુક્ત ચતુરંગિણી સેના પણ
સજ્જ થઈ ગઈ છે. સુભદ્રા પ્રમુખ દેવીઓના
માટે પણ બહારની ઉપસ્થાનશાળામાં જોડેલા
વાહનો હાજર છે. ચંપાનગરી અંદર અને બહારથી
સ્વચ્છ, પાણીને છંટકાવ યાવત્ સુગંધિત દ્રવ્ય
જેવી બનાવી છે. માટે હે દેવાનુપ્રિય ! હવે
આપ શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરને વંદન કરવા
માટે પધારો.

૪૮- ત્યાર પછી ભંભસારપુત્ર કૃષ્ણિક રાજા
સેનાપતિની વાત સાંભળીને, વિચારીને (નિશ્ચય
કરીને) હર્ષિત થયો. સંતુષ્ટ થયો યાવત્ વિકસિત
દૃઢ્યવાળો થયો અને જ્યાં વ્યાયામશાળા હતી
ત્યાં આવ્યો. આવીને વ્યાયામશાળામાં પ્રવેશ
કર્યો. પ્રવેશ કરીને અનેક પ્રકારના વ્યાયામ
અર્થાત્ શારીરિક કસરત કરી શારીરિક પરિશ્રમને
યોગ્ય કૃદ્ધવું વગેરે કર્યું અંગોપાંગને વાળ્યાં મલ્લ-
યુદ્ધ કર્યું. સુદ્ગરો ફેરવ્યાં આ બધાથી સામાન્ય
થાક્યા તેમજ વધારે થાક્યા. ત્યાર પછી રસ રુધિ-
રાદિ ને સમતાકારી, બલકારી, કામોત્તેજક, માંસ-
વર્ધક અને સર્વ ઇન્દ્રિયોને તેમજ સમ્પૂર્ણ શરીરને
માટે આનંદદાયક એવા શતપાક, સહસ્રપાક
નામના તેલથી, ઉમટનથી ખૂબ માલિશ કરાવી,
તૈલચર્મથી માલિશ કરનારા પુરુષો કે જેમના
હાથ પગના તળિયા બહુ સુકુમાર અને કોમળ
હતા મર્દન કરવાની કળામાં નિપુણ, દક્ષ, વિશેષ
કુશળ, નવી નવી મર્દન કરવાની કળાના આવિષ્કારક

સુહાએ મંસસુહાએ તયાસુહાએ રોમસુહાએ
 ચઢવિહાએ સંવાહણાએ સંવાહિએ સમાણે
 અવગય-લેય-પરિસ્સમે અટ્ટણ-સાલાઓ
 પડિણિકલમડ, પડિણિકલમિત્તા જેણેવ
 મજ્જણઘરે તેણેવ ઉવાગચ્છડ, ઉવાગ-
 ચ્છિત્તા મજ્જણઘરં અણુપવિસડ, અણુપવિ-
 સિત્તા સમુત્ત-જાલા-ઉલાભિરામે વિચિ-
 ત્તમણિ--રયણ-કુટ્ટિમયલે રમણિજ્જે
 ણ્હાણમંડવંસિ ણાણા-મણિ-રયણમત્તિ-
 ચિત્તંસિ ણ્હાણપીઠંસિ સુહણિસણ્ણે સુદ્ધો-
 દર્ણહ ગંધોદર્ણહિ પુપ્ફોદર્ણહિ સુહોદર્ણહિ
 પુણો પુણો કલ્લાણગ-પવર-મજ્જણ-
 વિહીએ મજ્જિએ, તત્થ કોડયસર્ણહિ બહુ-
 વિર્ણહિ કલ્લાણગ-પવર-મજ્જણા-વસાણે
 પમ્હલ-સુકુમાલ-ગંધ-કાસાડય-લૂહિયંગે
 સરસ-સુરહિ-ગોસીસ-ચંદના-ણુલિત્ત-ગત્તે
 અહ્ય-સુમહઘ-ઢસ-રયણ-સુસંવુએ સુડ-
 માલા-વણ્ણગ-વિલેવણે આવિદ્ધ-મણિ-
 સુવણ્ણે કપ્પિયહાર-ઢ્ઢહાર-તિસરય-
 પાલલ-પલંબમાણ-કહિસુત્ત-સુકય-સોમે
 પિણદ્ધ-નેવિજ્જ-અંગુલિજ્જગ-લલિયંગય-
 લલિય-કયાભરણે વરકડગ-તુડિય-
 થભિય-ભુએ અહિય-રુવ-સસ્સિરીએ
 મુદ્ધિયાપિંગલંગુલીએ કુંડલ-ઉજ્જોવિયા-
 ણણે મહા-દિત્ત-સિરએ હારોત્થયસુકય-
 રડય-વચ્છે પાલંબ-પલલમાણ-પહ-સુકય-
 ઉત્તરિજ્જે ણાણામણિ-કણગ-રયણ-
 વિમલ-મહરિહ-ણિણ્ણો-વિય-મિસિમિ-
 સંત-વિરડય-સુસિલિદ્ધ-વિસિદ્ધ-લદ્ધ-
 સંઠિય-પસત્થ-આવિદ્ધ-વીર-વલએ, કિ
 વહુણા ! કપ્પરુલ્લએ ચેવ અલકિય-

સંપૂર્ણ અંગમર્દનની ક્રિયાને બાણનાર અથવા
 નિપુણ કલાચાર્ય પાસેથી અંગમર્દનની કળાઓ
 શીખેલા હતા તૈલમર્દન, અંગમવાહન તેમજ
 ઉવટન કરવાથી જે શરીરસ્વાસ્થ્ય કાતિ આદિ
 શુભો થાય છે આવી કલાના બાણકાર હતા.
 તેઓએ હાડકામાં સુખકરી, માંસમાં સુખકારી,
 આમડીમાં સુખકારી, શેમેરોમમાં સુખકારી;
 આ ચાર પ્રકારની માલિશથી રાબની માલિશ કરી,
 માલિશ કર્યા પછી ખેદ અને પરિશ્રમથી મુક્ત
 થઈ વ્યાયામશાળામાંથી રાત્ર બહાર નીકળ્યા
 બહાર નીકળીને જ્યાં સ્નાનગૃહ હતું ત્યાં આવ્યા
 આવીને સ્નાનગૃહમાં દાખલ થયા. દાખલ થઈને
 મોતિવાળા ગોખલાઓથી સુક્ત અતિસુંદર વિવિધ
 પ્રકારના મણિઓથી જડિત આંગણાવાળા મનોહર
 સ્નાનમંડપમાં રાખેલા અનેક મણિ તથા રત્નોથી
 રચિત એવા સ્નાન કરવાના બાનેઠ પર સુખેથી
 બેઠા બેસીને શુદ્ધજળથી, ગંધ અર્થાત્ ચંદન
 મિશ્રિત જલથી, પુષ્પમિશ્રિત જલથી, સુખદાયી
 અર્થાત્ થોડા ઉષ્ણ એવા જળથી વારવાર
 આનંદકારી અને અતિ શ્રેષ્ઠ સ્નાનની વિધિથી
 સ્નાન કર્યું અનેક પ્રકારના કૌતુકો અર્થાત્ નજર
 ન લાગે માટે કરવામાં આવતા વિધિ કર્યા. શ્રેષ્ઠ
 કલ્યાણકારક સ્નાન થઈ ગયા પછી ઉપસી આવેલા
 સુવાળા સુગંધિત કષાય-લાલ રગના ટુવાલથી
 શરીરને લૂછ્યું-પછી સંપૂર્ણ શરીર પર સુગંધિત
 ગોશીર્ષ ચંદનનો લેપ કર્યો. પછી કીડા કે ઉઠર
 આદિથી નહિ કપાયેલાં અને બહુમૂલ્ય વસ્ત્રો
 ધારણ કર્યા. પવિત્ર પુષ્પમાળા ધારણ કરી શુદ્ધ
 સુગંધિત દ્રવ્યનું વિલેપન કર્યું. મણિ જડિત સુવર્ણ
 આભૂષણો પહેર્યા અઢાર સરનો, નવસરનો, ત્રણ
 સરનો હાર પહેર્યો લાખો લટકો કંદોરો કમ્મરમાં
 ધારણ કર્યો તેથી શોભામાં સુદરતાની વૃદ્ધિ થઈ.
 ગાનાર આભૂષણ ધારણ કર્યું આંગળીઓમાં
 વીંટીઓ પહેરી સુંદર શરીર પર સુંદર આભૂષણો

વિભૂસિંઘ ણરવઈ સકોરંદમલ્લદામેણં
છત્તેણં ધરિજ્જમાણેણં ઉભઓ ચડ-ચામર-
વાલ-વીડયંગે મંગલ-જયસદ્-કયાલોઘ
મજ્જણઘરાઓ પડિણિવ્વમદ્, પડિણિ-
વ્વમિત્તા અણેગ-ગણનાયગ-દંડનાયગ-
રાઈ-સર-તલવર-માડંબિય-કોડુંબિય-
ઇન્ન-સેટ્ઠિ-સેણાવડ-સત્થવાહ-દ્વય-સંધિ-
વાલસંદ્ધિ સંપરિવુડે ધવલ-મહામેહ-
ણિગાઘ ઇવ મહગણ-દિપ્પંતરિદલ-તારા-
ગણાણ મજ્જે સસિવ્વ પિયદંસણે ણરવઈ
જેણેવ વાહિરિયા ઉવટ્ટાણસાલા જેણેવ
આભિસેવકે હત્થિરયણે તેણેવ ઉવાગચ્છડ,
ઉવાગચ્છિત્તા અંજણ-ગિરિકૂડ-સણિખં
ગયવઈ ણરવઈ દુરુદ્ધે ।

૪૩- તણં તસ્સ કૂણિયસ્સ રણ્ણો મંભસાર-
પુત્તસ્સ આભિસેવકં હત્થિરયણં દુરુદ્ધસ્સ
સમાણસ્સ તપ્પદમયાણે ઇમે અદ્ધુદ્ધ મંગ-
લયા પુરઓ અહાણુપુવ્વીણ સંપટ્ઠિયા,

ધારણુ કર્યા બન્ને હાથમાં શ્રેષ્ઠ કડા પહેર્યા
અને બાહુમાં ભુજબંધ બાંધ્યા તેથી ભુજ સ્તલિત
થઈ ગઈ હતી આ પ્રમાણે તેના શરીરની શોભા
સુદ્ધ થઈ ગઈ મુદ્રિકાયુક્ત આંગળીઓ પીળી
ઝાંઝી ચમકવા લાગી. કુંડલોથી મુખ ચમકવા
લાગ્યું. મુકુટથી મસ્તક શોભવા લાગ્યું ઢકાયેલ
વક્ષસ્થલ મનોહર દેખાવા લાગ્યું ઘણા લાંબા
વસ્ત્રો ઉત્તરીય ધારણુ કર્યું હતું. શ્રેષ્ઠ શિલ્પી
દ્વારા બનાવેલ, બહુમૂલ્ય, વિવિધ પ્રકારના મણિ,
સુવર્ણ અને રત્નોથી કુશળતાપૂર્વક બનાવેલ,
સારી રીતે ભેડેલ અર્થાત્ જેની સધિ દેખાતી
નથી, વિશિષ્ટ મનોહર અને દેદીપ્યમાન એવા
વીરવ્રત્યને ધારણુ કર્યા વધારે શું કહેવું ?
કલ્પવૃક્ષની સમાન અલકૃત અને વિભૂષિત
થઈ, કોરટ પુષ્પોની માળાથી યુક્ત છત્ર
ધારણુ કરાયેલ તેમજ બંને બાજુએ ચાર
ચામર ઢાળાઈ રહ્યા છે તેવા તે રાજા સ્નાન-
ગૃહમાંથી બહાર નીકળ્યા તેમને જોતાં જ
મંગલ જયધ્વનિ કરી અનેક ગણનાયક, દંડનાયક,
રાજા, ઇશ્વર, તલવર, માડબિક, કૌટુંબિક, ઇલ્ય,
શ્રેષ્ઠી, સેનાપતિ, સાર્થવાહ, દૂત અને સંધિપાલોથી
ઘેરાયેલા તે રાજા સફેદ, મહામેઘના આવરણથી
મુક્ત, ગ્રહગણોની વચ્ચે રહેલ તથા દેદીપ્યમાન
નક્ષત્ર તેમજ તારાગણોની વચ્ચે સુશોભિત ચદ્રમા
જેવા, જેવું દર્શન પ્રિય છે એવા તે રાજા જ્યા
બહારની ઉપસ્થાન શાલા હતી અને જ્યા આલિષ્કેય
શ્રેષ્ઠ હાથી હતો ત્યાં આવ્યા આવીને અજનગિરિ
(કાજળનો પર્વત)ના શિખરની સમાન ગજપતિ
ઉપર નરપતિ આરૂઢ થયા.

દર્શનયાત્રાનું દ્વિતીય દર્શન

૪૯- ત્યાર પછી લલસારપુત્ર કૃષ્ણિક રાજા
આલિષ્કેય શ્રેષ્ઠ હાથી ઉપર આરૂઢ થઈ જતા જ
સર્વથી પહેલા તેની આગળ આ આઠ માંગલિક
કેમશઃ ચાલ્યા, તે આ પ્રમાણે. (૧) સ્વસ્તિક (૨)

તંજહા-સોવત્થિય-સિરિવચ્છ-ળંદિયાવત્ત-
વદ્દમાણગ-ભદ્દાસણ-કલસ-મચ્છ-દપ્પણા ।
તયાણંતરં ચ ણં પુણ્ણ-કલસ-ભિંગારં
દિવ્વા ય છત્તપડાગા સચામરા દંસણ-
રહ્ય-આલોય-દરિસણિજ્જા વાઝ-ધ્ધ્ય-
વિજય-વેજયંતી ય ઋસિયા ગગણતલમ-
ણુલિહંતી પુરઓ અહાણુપુવ્વીએ સંપટ્ઠિયા ।
તયાણંતરં ચ ણં વેરુલિય-ભિસંત-વિમલ-
દંડં પલંબ-કોરંટ-મલ્લદામો-વસોભિયં
ચંદમંડલણિમં સમૂસિયં વિમલં આયવત્તં
પવરં સીહાસણં વરમણિરયણપાદપીઠં
સપાઝયાજોયસમાઝત્તં બહુ-કિંકર-કમ્મ-
કર-પુરિસ-પાયત્ત-પરિવિલ્લત્તં પુરઓ અહા-
ણુપુવ્વીએ સંપટ્ઠિયં । તયાણંતરં ચ ણં બહવે
લઢિગ્ગાહા કુંતગ્ગાહા ચાવગ્ગાહા ચામર-
ગ્ગાહા પાસગ્ગાહા પોત્થયગ્ગાહા ફલગ-
ગ્ગાહા પીઢગ્ગાહા વીણગ્ગાહા કૂવગ્ગાહા
હડપ્પયગ્ગાહા પુરઓ અહાણુપુવ્વીએ સંપ-
ટ્ઠિયા । તયાણંતરં ચ ણં બહવે દંડિણો
મુંડિણો સિહંડિણો જડિણો પિચ્છિણો
હાસકરા ડમરુયકરા ચાડુકરા વાદકરા
કંદપ્પકરા દવકરા કોવ્વકુડ્યા કિડુકરા
ય વાયંતા ય ગાયંતા ય હસંતા ય ણચ્ચંતા
ય ભાસંતા ય સાવેંતા ય રવ્વંતા ય
આલોયં ચ કરેમાણા જયસદ્દં પઞ્જમાણા
પુરઓ અહાણુપુવ્વીએ સંપટ્ઠિયા । તયાણ-
ંતરં ચ ણં જચ્ચાણં તરમલ્લિહાયણાણં
હરિમેલા-મઝલ-મલ્લિય-ચ્છાણં ચંચુ-
ચ્ચિય-લલિય-પુલિય-ચલ-ચવલ-ચંચલ-
ગઈણં લંઘણ-વગ્ગણ-ધાવણ-ધોરણ-તિવઈ-

શ્રીવત્સ (૩) નન્ધાવર્ત (૪) વર્ધમાનક (૫) ભદ્રાસન
(૬) કલશ (૭) મત્સ્ય અને (૮) દર્પણ, ત્યાર
પછી કેટલાક લોક જલથી પરિપૂર્ણ કલશ તથા
ઝારી લઈ આગળ આગળ ચાલવા લાગ્યા.
કેટલાક ચામર સહિત સુંદર છત્ર પતાકા-
ઓને લઈ ચાલ્યા. અને કેટલાક તે
રાત્રની દૃષ્ટિ પડી શકે તેવી રીતે જોવામાં
સુંદર ઉચી આકાશને અડકતી એવી વિજય-
ધ્વજાઓ ફરકાવતા ચાલવા લાગ્યા. ત્યાર પછી
કેટલાક વૈદુર્યમણિની પ્રભાથી પ્રકાશિત દંડવાળા,
લટકતી કોરંટમાળાથી શોભતા, ચંદ્રમંડલ સમાન
તથા ઉપર ઉઘાડેલાં છત્ર લઈને ચાલ્યા તે
કેટલાક નોકર અને સૈનિક લોક સિંહાસનને
તથા પાદુકા સહિત મણિરત્નોના પાદપીઠને
લઈને આગળ ચાલતા હતા ત્યાર પછી અનેક
લાડીધારીઓ, અનેક સાડાધારી, ધનુર્ધારી,
ચામરધારી, પાશધારી (ઉદ્ધત હાથી આદિ
જેના દ્વારા વશમાં લઈ શકાય) પુસ્તકધારી,
ઢાલને ધારણ કરનારા, પીઠ (આસન વિશેષ) ને
ધારણ કરનારા, વીણાધારી, ચામડાના તેલ
પાત્રને ધારણ કરનારા, પાનદાનીને ધારણ કરનારા,
અનુક્રમથી આગળ ચાલવા લાગ્યા. ત્યાર પછી
અનેક ઢંડી, મુંડી, શિખાધારી, જટાધારી, પીછા-
ધારી, વિદૂષકો, ડુગડુગી વગાડનારા, પ્રિય વચન
બોલનારા, વાદ્યવિવાદ કરનારા, કામકથા કરનારા,
હાંસી મળક કરનારા, કુતૂહલ કરનારા, ખેલ તમાશા
કરનારા, મૃદંગાદિક વગાડનારા, ગાયન ગાનારા,
હસનારા, નાચનારા, લાપણ કરનારા, ભૂત-
ભવિષ્યને કહેનારા, આત્મરક્ષક, રાત્રના દર્શન
કરનાર તથા જય જય શબ્દ કરનારા એ બધા
આગળ આગળ યથાક્રમથી ચાલવા લાગ્યા.
ત્યારપછી ઉત્તમ ભક્તિના વેગવાળા યુવાન અશ્વો
ચાલવા લાગ્યા. તે હરિમેલા-વૃક્ષવિશેષની કળી
તેમજ મલ્લિકાના-પુષ્પ જેવી આંખોવાળા હતા.
પોપટની આંચ જેમ વાંકા પગ ઉપાડીને વિલાસ

જહણ-સિલ્લિય-ગઈળં લલંત-લામ-ગલ-
લાય-વર-ભૂસણાળં મુહમંડગ-ઓચૂલગ-
થાસગ-અહિલાળ-ચામર-ગંડ-પરિમંડિય-
કડીળં કિકર-વર-તરુળ-પરિગહિયાળં
અદ્વસયં વરતુરગાળં પુરઓ અહાળપુવ્વીએ
સંપદ્વિયં । તયાળંતરં ચ ણં ઈસીદંતાળં
ઈસીમત્તાળં ઈસીતુંગાળં ઈસી-ઉચ્છં-
વિસાલ-ધવલ-દંતાળં કંચળ-કોસી-
પવિદ્-દંતાળં કંચળ-મણિ-રયળ-ભૂસિ-
યાળં વર-પુરિસા-રોહગ-સંપડત્તાળં અદ્વ-
સયં ગયાળં પુરઓ અહાળપુવ્વીએ સંપ-
દ્વિયં । તયાળંતરં ચ ણં સચ્છત્તાળં
સજ્જયાળં સઘંટાળં સપડાગાળં સતોરળ-
વરાળં સળંદિઘોસાળં સલિલિનીજાલપ-
રિલિલિત્તાળં હેમવય-ચિત્ત-તિણિસ-કળગ-
ળિજ્જુત્ત-દારુયાળં કાલાયસ-સુકય-ળેમિ-
જંત-કમ્માળં સુસિલિદ્-વત્ત-મંડલ-ધુરાળં
આહ્ણ-વર-તુરગ-સંપડત્તાળં કુસલ-નર-
ચ્છેય-સારહિ-સુસંપગહિયાળં બત્તીસ-
તોળ-પરિમંડિયાળં સકંકડવડેસગાળં
સચાવ-સર-પહરળા-વરળ-ભરિય-જુદ્ધ-
સજ્જાળં અદ્વસયં રહાળં પુરઓ અહાળપુ-
વ્વીએ સંપદ્વિયં । તયાળંતરં ચ ણં અસિ-
સત્તિ-કુંત-તોમર-સૂલ-લડ-મિંડિમાલ-
ધળુ-પાળિ-સજ્જં પાયત્તાળીયં પુરઓ
અહાળપુવ્વીએ સંપદ્વિયં ।

કરતા ચાલવાના કારણે ઘણું સુદર લાગતા હતા. ચાલવામાં વિજળીની જેમ ચ ચળ હતા, ખડગાદિને લાંઘવુ, ફૂદવુ, દોડવુ, નીચુ માથું રાખી દોડનાર, ત્રણ પગે ઊભા રહેનાર, વેગથી ચુકત અને શિક્ષિત હતા તેમના ગળામાં ડાલતાં બહુજ સુંદર આભૂષણ હતાં મુખનું આભૂષણ, લાંબા શુભ્રા મસ્તકની ઉપર કદગીની જેમ લગાવેલ હતા સ્થાસક-દર્પણના આકાર જેવા આભરણ વિશેષ તથા અહિલાણ-મુખબધનવિશેષ એ બધાથી તે શોભિત હતા. ચામર સમૂહથી તેમનો કમ્મરનો ભાગ અલકૃત હતો તે અશ્વોને શ્રેષ્ઠ, તરુણ નોકરોએ પકડયા હતા આવા ૧૦૮ અશ્વો કમથી આગળ આગળ ચાલવા લાગ્યા. ત્યારપછી ૧૦૮ હાથી કમથી રવાના થયા. તેઓ અદ્વપદાંતવાળા, થોડા મદવાળા હતા, થોડાક ઊંચા હતા, પીઠનો ભાગ વધારે પડોળો ન હતો કાંત બહુ સફેદ હતા. કાંત ઉપર સોનાની ઝોળ ચઢાવેલી હતી સુવર્ણ તથા મણિરત્નોથી વિભૂષિત હતા તેમના પર શ્રેષ્ઠ પુરુષો બેઠા હતા ત્યાર પછી ૧૦૮ રથો છત્રવાળા, ધ્વજવાળા, ઘંટવાળા, ચાલતી વખતે મધુર અવાજ આવતો હતો તેવા ઘંટવાળા, પતાકાવાળા, તોરણ બાંધેલા, નદિધોષ (૧૨ પ્રકારના વાજિત્રોનો અવાજ) વાળા ઘુઘરીઓ ચુકત બળીઓવાળા, હિમવત ગિરિ ઉપર ઉત્પન્ન થએલા વિવિધ પ્રકારના તિનિશ (શીશમ) બતિના લાકડાં ઉપર સુવર્ણ જડેલ હતું (તેવા લાકડાના રથો હતા) પૈકાં ઉપર મજબૂત લોખંડના પટ્ટા ચડાવેલા હતા. બહુ મજબૂત તેમજ ગોળ આકારના ઘોંસરાવાળા, ઉત્તમ બતિના ઘોડાવાળા, અશ્વ સચાલન ક્રિયામાં વિશેષ નિપુણ એવા સારથિવાળા, ઊર તોરણથી મડિત, કવચ અને ટોપાથી ચુકત ધનુષ, બાણ, હથિયાર (તલવારાદિ ઢાલાદિથી ચુકત, ચુદ્ધને ચોગ્ય એવા ૧૦૮ રથો

૫૦- તણ નં સે કૂળિણે રાયા હારોત્થય-સુકય-
રડય-વચ્છે કુંડલઉજ્જોડયાણને મડડ-
દિત્તસિરણે નરસીહે નરવર્ડે નરિવે નર-
વસહે મણુયરાયવસહકળે અન્નહિયં રાય-
તેયલચ્છીણે દિપ્પમાણે હ્થિવલ્લંધવરણે
સકોરંદમન્લદામેણં છત્તેણં ધરિજ્જમા-
ણેણં સેયવરચામરાહિ ઉદ્ધુવ્વમાણોહિ ૨
વેસમણે ચેવ નરવર્ડે અમરવડ્ડસણિભાણે
ઇડ્ડીણે પહિયકિત્તો હય-ગય-પવરજોહક-
લિયાણે ચાઉરંગિણીણે સેણાણે સમણુગ-
મ્મમાણમણે જેણેવ પુણ્ણમદ્દે ચેડ્ડે તેણેવ
પહારેત્થ ગમણાણે ।

૫૧- તણ નં તસ્સ કૂળિયસ્સ રણ્ણો ભંભસાર-
પુત્તસ્સ પુરઠો મહં આસા આસવરા
ઉભઠો પાસિ નાગા નાગવરા પિટ્ઠઠો
રહસંગેલ્લી ।

૫૨- તણ નં સે કૂળિણે રાયા ભંભસારપુત્તે
અવ્ભુગયપિગારે પગ્ગહિયતાલયટે ઝસ-
વિય-સેય-ચ્છત્તે પવીડય-વાલ-વીયણીણે
સવ્વિડ્ડીણે સવ્વજ્જુડ્ડીણે સવ્વવલેણં સવ્વ-
સમુદાણં સવ્વાદરેણં સવ્વવિભૂડ્ડીણે સવ્વ-
વિભૂસાણે સવ્વસંભમેણં સવ્વ-પુલ્લ-ગધ-
મલ્લા-લંકારેણં સવ્વ-તુડિય-સદ્-સણિ-
નાણે મહયા ઇડ્ડીણે મહયા જુડ્ડીણે

આગળ ક્રમથી ચાલવા લાગ્યા ત્યાર પછી
તલવાર, શકિત (ગદા) ભાલા, તોમર-અસ્ત્ર-
વિશેષ, શૂલ, લાકડીઓ, લિલિપાલ-ગોદ્રણ અને
ધનુષ એ જેના હાથોમાં છે એવા પદ્ધતિસૈન્ય
અનુક્રમથી ચાલવા લાગ્યા.

૫૦- ત્યાર પછી કૂળિક રાજા જેતુ વક્ષસ્થળ
હારોથી વ્યાપ્ત, સુરચિત અને પ્રીતિપદ હતું,
મુખ કુડળોથી દ્યુતિયુક્ત હતું, મુકુટથી મસ્તક
સુશોભિત હતું, મનુષ્યોમાં સિદ્ધ સમાન, મનુ-
ષ્યોના સ્વામી, મનુષ્યોમાં ઇન્દ્ર, પુરુષોમાં વૃષભ
(જે કાર્ય લેતા તે અવશ્ય પુરું કરતા), રાજ-
ઓના નાયક ચક્રવર્તીની સમાન હતા, રાજ-
તેજથી અધિક દેદીપ્યમાન હતા તે હાથી ઉપર
બેઠા ત્યારે કેરટ પુષ્પોની માળાઓથી યુક્ત
છત્ર ધારણ કર્યું અને તેમના ઉપર સર્વે આમર
ઢોળાવા લાગ્યા, તેથી રાજા કુબેરની સમાન
દેખાવા લાગ્યા. ઇન્દ્રના જેવી ઋદ્ધિના કારણે
વિખ્યાત કીર્તિવાળા તેઓ ઘોડા, હાથી, રથ અને
શ્રેષ્ઠ યોદ્ધાઓથી યુક્ત ચતુરંગિણી સેનાથી યુક્ત
થઈ જ્યાં પૂર્ણભદ્ર ઉદ્યાન હતું તે તરફ ચાલ્યા.

૫૧- તે સમયે ભલસારના પુત્ર રાજા કૂળિકની
આગળ બહુ ઊંચા અશ્વ તેમજ અશ્વસવાર
આજુબાજુ હાથી અને હાથીસવાર હતા અને
પાછળ રથસમુદાય હતા.

૫૨- ત્યાર પછી ભલસારના પુત્ર રાજા કૂળિકની
આગળ જલથી ભરેલી ઝારીઓ હતી. અને
બાજુ પાખા વિભાઈ રદ્યા હતા, જેવેત છત્ર
ધરેલું હતું. આમર ઢોળાઈ રદ્યાં હતા. તે રાજા
સમસ્ત રાજ્યઋદ્ધિથી સર્વદ્યુતિથી (વસ્ત્ર અને
આભરણોના પ્રભાવથી), સર્વ સેનાથી, સમસ્ત
પરિજનોથી, સર્વ આદરથી, સમસ્ત ઔશ્વવર્ધથી,
સર્વ વસ્ત્રાભરણોની શોભાથી, સર્વ સયમ
(લકિતજન્ય ઉત્સુકતા)થી, સર્વ પ્રકારના

મહયા બલેણં મહયા સમુદણં મહયા
વર-તુડિય-જમગસમગ-પ્પવાઇણં સંલ-
પણવ--પહ--મેરિ--જલ્લરિ--લરમુહિ-
હુડુવ્ક--મુરય--મુઅંગ--દુંદુહિ--ગિગ્ધોસ-
નાઇય-રવેણં ચંપાણયરીણ મજ્જ-
મજ્જેણં ગિગ્ગચ્છઇ ।

૫૩-તણં તસ્સ કૂણિયસ્સ રણ્ણો ચંપાણ
ણયરીણ મજ્જંમજ્જેણં નિગ્ગચ્છમાણસ્સ
બહવે અત્થત્થિયા કામત્થિયા ભોગત્થિયા
લાભત્થિયા કિવ્વિસિયા કારોડિયા
કારવાહિયા સલ્લિયા ચલ્લિયા તંગલિયા
મુહમંગલિયા વદ્ધમાણા પૂસમાણયા લંડિ-
યગ્ગા તાહિ ઇટ્ઠાહિ કંતાહિ પિયાહિ
મણુણ્ણાહિ મણામાહિ મણાભિરામાહિ
હિયયગમ્મગિજ્જાહિ વગ્ગાહિ જય-વિજય-
મંગલ-સર્ણાહિ અણવરણં અભિણંદંતા ય
અભિત્થુણંતા ય એવં વયાસી-જય જય
જંદા ! જય જય મહા ! મહં તે, અજિયં
જિણાહિ, જિયં ચ પાલેહિ, જિયમજ્જે
વસાહિ । ઇંદો ઇવ દેવાણં, ચમરો ઇવ
અસુરાણં, ધરણો ઇવ નાગાણં, ચંદો ઇવ
તારાણ, મરહો ઇવ મણુયાણં, બહુઈ
વાસાઈં બહુઈં વાસસયાઈં બહુઈં વાસસહ-
સ્સાઈં અણહસમ્મગો હટ્ઠતુટ્ઠો પરમાહં
પાલયાહિ, ઇટ્ઠજણસંપડિવુટ્ઠો ચપાણ
ણયરીણ અણ્ણેસિ ચ બહૂણં ગામા-ગર-
ણયર-લેહ-કવ્વહ-લોણમુહ-મહંબ-પટ્ટણ-
આસમ-નિગમ્મ-સંવાહ-સનિવેસાણં આહે-
વચ્ચં પોરેવચ્ચં સામિત્તં મહિત્તં મહત્ત-

પુષ્પો, ગંધ, માળા, અલકારોથી, સર્વ પ્રકારના
વાજિત્રોના મધુર ધ્વનિથી તથા પોતાની વિશિષ્ટ
ઋદ્ધિથી, મહાન દ્યુતિથી, મહાન સેનાથી, મહાન
સમુદાયથી અને એક સાથે વાગતા અનેક વાજિ-
ત્રોના ધ્વનિથી તથા શંખ, પણવ, પટલ, લેરી,
ઝલ્લરી, ખરમુખી, હુડુક, મુરજ, મૃદંગ તેમજ
હુંદુલિના નિર્દોષની પ્રતિધ્વનિથી શોભતા ચંપા
નગરીની મધ્ય-મધ્યમા થઇને આત્યા

૫૩-ત્યાર પછી તે કૂણિક રાજાના ચંપાનગરીના
મધ્યભાગમાંથી નીકળતી વખતે અનેક ધનાર્થી-
ઓએ અનેક કામાર્થીઓએ, લાભાર્થીઓએ
હાંસી, મજાક કરનારાઓએ, કાપાલિકોએ,
રાજકરથી પીડિતોએ, શંખ વગાડનારાઓએ,
ચક્રધારીઓએ, ખેડૂતોએ, શુભ શીર્વાદ દેનારા-
ઓએ, વર્ધમાન-સ્કંધ પર પુરૂષોને ખેંસાડનારા-
ઓએ, ખિરદાવલી ખેલાવનારા-ભાટ-ચારણ અને
છાત્રગણોએ પોતપોતાની ભાષાનુસાર ઇષ્ટ,
સુંદર, પ્રિય, મનોહર, દ્વંદ્વ્યાદિવાદક, મનોહિરામ
તેમજ હૃદયગમ વચનો દ્વારા જય, વિજ્યાદિ
સેંકડો માગલિક શબ્દોથી સારી રીતે અભિનંદન
તેમજ સ્તુતિ કરતાં આ પ્રકારે કહેવાનું શરૂ
કર્યું હે નન્દ ! તમારો જય હો, હે ભદ્ર !
તમારો જય હો, જય હો તમારું કલ્યાણ થાવ !
નહિ જીતાયેલાને જીતો, જીત્યા હોય તેમનું
પાલન કરો જીતેલા પ્રદેશમાં નિવાસ કરો
દેવોમાં ઇન્દ્રની જેમ, અસુરોમાં ચમરેન્દ્રની જેમ,
નાગકુમારોમાં ધરણેન્દ્રની જેમ, તારાઓમાં
ચન્દ્રની જેમ, મનુષ્યોમાં ભરતની જેમ આપ ધણી
વરસો સુધી, સેંકડો વરસો સુધી-ધણું હજાર વરસો
સુધી દોષરહિત સપરિવાર, આનંદ તથા સતોષ-
પૂર્વક અખંડ આયુ ભોગવો ઇષ્ટજનોથી
ઘેરાયેલ, ચંપાનગરીના તથા ખીજા ધણું ગામોના
આકર-ત્રવણાદિના ઉત્પત્તિસ્થાનોનાં, નગરોના,
ખેડોના-ધૂળના પ્રકારથી ઘેરાયેલ, કર્ણટોના-

રગત્તં આળા-ઈસર-સેળાવચ્ચં કારેમાળે
પાલેમ્માળે મહ્યા-હ્ય-નટ્ટ-ગીઘ-વાઙ્ય-
તંતી-તલ-તાલ-તુડિય-ઘણ-મુઅંગ-પડુ-
પ્પવાઙ્ય-રવેણં વિઝલાઙ્ગં ભોગભોગાઙ્ગં
મુંજમાળે વિહરાહિત્તિ કટ્ટુ જય જય
સદ્દં પડજંતિ ।

સામાન્ય નગર, દ્રોણમુખોના-જળમાર્ગ અને
સ્થળમાર્ગથી યુક્ત, મહંજોના-જેની આસપાસ
ખીજ ગામે ન હોય, પત્તનોના-સમસ્ત વસ્તુ
જ્યાં પ્રાપ્ત થાય અથવા જળમાર્ગથી તેમજ
સ્થળમાર્ગથી આવી જઈ શકાય, આશ્રમોના,
નિગમોના-વ્યાપારિક નગરોના, સંવાહોના-
ધાન્યાદિ રાખવાના સ્થળો, સંનિવેશોના-સાર્થવાહ
અને સેનાદિના ઉતરવાના સ્થાનોના, આધિપત્યને,
પૌરોવૃત્યને-અગ્રેસરત્વને, સ્વામીત્વને, પાષકત્વને,
નાયકત્વને, સેનાપતિઓના આજ્ઞા પ્રદત્વરૂપ
અધિકારને કરાવતા અને પાળતા થકા તેમજ
સદા વ્યવધાન રહિત નિરતર નાટક, ગીત તેમજ
ચતુર પુરુષો દ્વારા વગાડવામાં આવતા વાજિંત્ર,
તત્રી-વીણા, તલતાલ-તાલિઓના, તૌરિક-
ખીજ વાજિત્રોના સમૂહ, ઘનમૃદગોના શબ્દો દ્વારા
આનંદિત થતાં વિપુલ ભોગોપભોગોને ભોગવતા
આપનો સમય નિર્વિઘ્ને વ્યતીત કરો આ પ્રકારે
કહી જય જય શબ્દ બોલતા હતા.

ભગવાનની ઉપાસના

૫૪- તદ્દં નં સે ક્ષણિય રાયા મંભસારપુત્તે
નયણમાલાસહસ્સેહિં પેચ્છિજ્જમાળે પેચ્છિ-
જ્જમાળે, હિયયમાલાસહસ્સેહિં અભિણં-
દિજ્જમાળે અભિણંદિજ્જમાળે, મણોરહ-
માલાસહસ્સેહિં વિચ્છિપ્પમાળે વિચ્છિ-
પ્પમાળે, વયણમાલાસહસ્સેહિં અભિથુવ્વ-
માળે અભિથુવ્વમાળે, કંતિ-દિવ્વ-સોહમ્મ-
ગુણેહિં પત્થિજ્જમાળે પત્થિજ્જમાળે,
વહૂણં નરનારીસહસ્સાણં દાહિણહત્થેણે
અંજલિમાલાસહસ્સાઙ્ગં પડિચ્છમાળે પડિ-
ચ્છમાળે, મંજુમંજુણા ઘોસેણં પડિબુજ્જ-
માળે પડિબુજ્જમાળે, ભવણપંતિસહસ્સાઙ્ગં
સમઙ્કમાળે સમઙ્કમાળે, ચંપાણ

૫૪- ત્યાર પછી ભલસારના પુત્ર રાજા ક્ષણિક
હજારો આખો દ્વારા વારવાર બોલતા હતા, હજારો
હૃદય દ્વારા વારંવાર અભિનંદિત થતા હતા લોકોના
હજારો મનોરથરૂપી માલાઓ દ્વારા સ્પર્શાતા હતા
અર્થાત્ બધાના મનોરથોને પરિપૂર્ણ કરતા તેથી
મનોરથોને પાત્ર હતા સુદર અને ઉદાર વચ્ચનોથી
વારવાર સ્તુત થતા, દેહની દીપ્તિ તેમજ
દિવ્ય સૌભાગ્યાદિક ગુણોથી વારવાર પ્રાર્થિત થતા,
હજારો નર-નારીઓની હજારો અંજલિરૂપ
માળાઓ રચાઈ હતી તેનો સ્વીકાર કરતાં અત્યંત
મધુર સ્વરથી તે લોકો દ્વારા સહાર, સન્માનનું
અનુમોદન કરતાં ચંપા નગરીની વચ્ચેના માર્ગમાં
થઈ હજારો મહેલોની હાર પસાર કરતા તે નીકળ્યા.
નીકળીને જ્યાં પૂર્ણભદ્ર ઉદ્યાન હતું ત્યાં આવ્યા.
આવીને શ્રમણ ભગવાન મહાવીરથી બહુ દૂર નહિ

નયરીએ મજ્જમજ્જેણં નિગ્ગચ્છઇ, નિગ્ગ-
ચ્છિત્તા જેણેવ પુણ્ણભદ્દે જેઇએ તેણેવ
ઉવાગચ્છઇ, ઉવાગચ્છિત્તા સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ અદ્ધરસામંતે છત્તા-
ઈએ તિત્થયરાહસેસે પાસઇ, પાસિત્તા
આભિસેક્કં હત્થિરયણં ઠવેઇ, ઠવિત્તા
આભિસેક્કાઓ હત્થિરયણાઓ પચ્ચોરુ-
હઇ, પચ્ચોરુહિત્તા અવહદ્દુ પંચ રાયક-
હાઇ, તંજહા-ઝગ્ગં છત્તં ઉપ્પેસં વાહ-
ણાઓ વાલવીયણં; જેણેવ સમણે ભગવં
મહાવીરે તેણેવ ઉવાગચ્છઇ, ઉવાગ-
ચ્છિત્તા સમણં ભગવં મહાવીરં પંચવિહેણં
અભિગમેણ અભિગચ્છઇ, તંજહા-(૧)
સચ્ચિત્તાણં દવ્વાણ વિઓસરણયાએ, (૨)
અચ્ચિત્તાણં દવ્વાણં અવિઓસરણયાએ,
(૩) એગસાડિયં ઉત્તરાસંગકરણેણં,
(૪) ચક્ખુપ્પાસે અંજલિપગ્ગહેણં, (૫)
સણસો એગત્તભાવકરણેણં, સમણં ભગવં
મહાવીરં તિક્ખુત્તો આયાહિણપયાહિણં
કરેઇ, કરિત્તા વંદઇ નમંસઇ, વંદિત્તા
નમંસત્તા તિવિહાએ પજ્જુવાસણયાએ
પજ્જુવાસઇ, તંજહા-કાઢયાએ વાઢયાએ
માણસિયાએ । કાઢયાએ-તાવ સંકુહ-
ગ્ગહત્થયાએ સુસ્સસમાણે ણમંસમાણે અભિ-
મુહે વિણેણ પંજલિહાડે પજ્જુવાસઇ ।
વાઢયાએ-જં જં ભગવં વાગરેઇ, એવમેયં
મંતે ! તહમેયં મંતે ! અવિતહમેયં મંતે !
અસદિદ્ધમેયં મંતે ! ઇચ્છિયમેય મંતે !
પહિચ્છિયમેય મંતે ! ઇચ્છિયપહિચ્છિય-
મેયં મંતે ! સે જહેય તુભમે વસ્સહ-અપહિ-
ક્કૂલમાણે પજ્જુવાસઇ । માણસિયાએ-સહ-
યાસંવેગં જણઇત્તા તિવ્વધમ્માણુરગ્ગરત્તે
પજ્જુવાસઇ ।

તેમ બહુ સમીપ નહિ એ રીતે તીર્થ કરેના
અતિથય રૂપ છત્રાદિને જોયાં જોઇને આભિષેકય
હસ્તિ-રત્નને ઊભો રખાવ્યો તે હસ્તિરત્નને
ઊભો રાખીને તેના ઉપરથી નીચે ઉતર્યા નીચે
ઉતરીને પાંચ રાજચિહ્નોના ત્યાગ કર્યો તે આ
પ્રમાણે- તલવાર, છત્ર, મુકુટ, પગરખા, ચામર
પછી જ્યાં શ્રમણુ લગવાન મહાવીર હતા ત્યાં
આવ્યા આવતાં તેઓએ પાંચ પ્રકારના અભિ-
ગમન- સત્કાર વિશેષથી યુક્ત થઇને પ્રભુની
સન્મુખ પહોંચ્યા પાંચ અભિગમ આ પ્રમાણે છે-
સચિત્ત દ્રવ્યોને ત્યાગ કરવો, અચિત્ત દ્રવ્યોને
ત્યાગ ન કરવો, અથ ડ વસ્તુ ઉત્તરાસંગ કરવું,
જ્યારથી લગવાન દેખાય ત્યારથી જ હાથ જોડવા,
મનને એકાગ્ર કરવું આ પાંચ અભિગમથી યુક્ત
થઇ લગવાનને ત્રણવાર આદક્ષિણુ-પ્રદક્ષિણુ કરી
પ્રદક્ષિણુ કરીને વદન, નમસ્કાર કર્યા વદન
નમસ્કાર કરીને ત્રણ પ્રકારની પર્યુપાસનાથી
ઉપાસના કરી ત્રિવિધ ઉપાસના આ પ્રકારે છે-
કાયાથી, વચનથી અને મનથી કાયિક ઉપાસના
આ પ્રમાણે કરી-હાથ, પગ સંકુચિત કરીને
ધર્મ સાંભળવાની ઇચ્છા કરવા લાગ્યા વારવાર
નમસ્કાર કરતાં નમ્ર બનીને પ્રભુના સન્મુખ હાથ
જોડીને સેવા કરવા લાગ્યા વચનથી ઉપાસના આ
પ્રમાણે કરી-જે જે લગવાન કહેતા હતા તેમાં
રાજ યોગતા હતા કે-આપ જેમ કહો છો હે
ભગવન્ ! તે તેમજ છે હે ભગવન્ ! એ એમજ
છે હે ભગવન્ ! તે મત્ય છે હે ભગવન્ ! તે
શકાથી રહિત છે હે ભગવન્ ! આપના વચન
અમને ઇષ્ટ છે, હે ભગવન્ ! આપના વચન અમને
અભીષ્ટ છે હે ભગવન્ ! આપના વચન અમને
વારવાર ઇષ્ટ છે આ પ્રમાણે અનુકૂળ
આચરણ કરતા તેમની ઉપાસના કરવા લાગ્યા
માનસિક ઉપાસના આ પ્રમાણે કરી-મહાવૈરાગ્યને
ઉત્પન્ન કરી તીવ્ર ધર્માનુરાગથી રક્ત બની ઉપાસના
કરવા લાગ્યા.

૫૫-તેણે તાઓ સુભદ્રાપુત્રાઓ દેવીઓ
 અંતો અંતેરસિ જ્ઞાયાઓ જાવ પાય-
 ચ્છિત્તાઓ સવ્વાલંકારવિભૂસિયાઓ
 બહૂંહિં જુજ્જાહિં ચિલાઈંહિં વામણીંહિં
 વડમીંહિં બબરીંહિં વડસિયાંહિં જોણિ-
 યાંહિં પલ્હવિયાંહિં રૂંસણિયાંહિં ચારુડ-
 ણિયાંહિં લાસિયાંહિં લડસિયાંહિં સિહ-
 લીંહિં દમલીંહિં, આરબીંહિં પુલિદોંહિં
 પવકળીંહિં બહલીંહિં મરુંડીંહિં સવરીંહિં
 પારસીંહિં જાણાદેસીંહિં વિદેસ-વેસ-પરિ-
 મંડિયાંહિં રૂંગિય-ચિંતિય-પતિય-વિયા-
 ણિયાંહિં સદેસણેવત્થ-ગહિય-વેસાંહિં
 ચેડિયા-ચક્કવાલ-વરિસધર-કંચુડજ્જ-
 મહત્તર-વંદ-પરિચ્છિત્તાઓ અંતેરાઓ
 જિગ્ગચ્છન્તિ, જિગ્ગચ્છિત્તા જેણેવ પાડિ-
 યક્કજાણાં તેણેવ ઉવાગચ્છંતિ, ઉવાગ-
 ચ્છિત્તા પાડિયક્કપાડિયક્કાં જત્તાભિ-
 મુહાં જુત્તાં જાણાં દુરુહંતિ, દુરુ-
 હિત્તા જિયગ-પરિયાલસાંદ્ધિ સંપરિવુ-
 ડાઓ ચંપાણે જયરીણે મજ્જંમજ્જેણં
 જિગ્ગચ્છન્તિ, જિગ્ગચ્છિત્તા જેણેવ પુણ્ણ-
 મદ્દે ચેડિણે તેણેવ ઉવાગચ્છંતિ, ઉવાગ-
 ચ્છિત્તા સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ
 અદ્ધરસામંતે છત્તાદીણે તિત્થયરાડિસેસે
 પાસંતિ, પાસિત્તા પાડિયક્કપાડિયક્કાં
 જાણાં ઠવેંતિ, ઠવિત્તા જાણેંહિંતો
 પચ્ચોરુહંતિ, પચ્ચોરુહિત્તા, બહૂંહિં
 જુજ્જાહિં જાવ પરિચ્છિત્તાઓ જેણેવ
 સમણે ભગવં મહાવીરે તેણેવ ઉવાગચ્છંતિ,
 ઉવાગચ્છિત્તા સમણં ભગવં મહાવીરં

રાણીઓનું દર્શનાર્થે ગમન-

૫૫- ત્યાર પછી તે સુભદ્રા પ્રમુખ દેવીઓ પણ
 અન્ત:પુરમાં સ્નાન કરીને યાવતૂ કૌતુક તથા
 બલિકર્મથી નિવૃત્ત થઈને, સર્વ સ્વકારોને ધારણ
 કરીને અને કુખડી ઢાસીઓથી, કિરાતીઓથી-
 કિરાતદેશમાં ઉત્પન્ન થયેલી, ઠીંગણી, જેની
 કમર વળી ગયેલ છે તેવી વટલીઓ, બર્બર-
 દેશની, બકુશદેશની, ચુનાન દેશની, પહ્લવદેશની
 ઈસિન નામના અનાર્યદેશની, ચારકિનિક દેશની,
 લાસક દેશની, લકુશદેશની સિંહલ દેશની, દ્રવિડ
 દેશની, અરબ દેશની, પુલિંદ દેશની, પક્કણ
 દેશની, બહલ નામના અનાર્ય દેશની, મુરુડ
 દેશની, શબર દેશની, પારસ દેશની આ અનેક
 દેશની ઢાસીઓ વિદેશી વેષભૂષાથી સજ્જિત
 હતી અભિપ્રાય અનુરૂપ ચેષ્ટાને, ચિન્તિતને
 (મનોગત લાવને), પ્રાર્થિતને અભિલાષાને જાણવામાં
 નિપુણ હતી પોતપોતાના દેશની રીત પ્રમાણે
 વેષને ધારણ કર્યો હતો તથા ખીજી ઢાસીઓના
 સમૂહથી તથા વર્ષધર - નપુંસકોથી, કંચુકી-
 ઓથી તથા ખીજા પણ પ્રામાણિક રક્ષકોથી
 વીંટળાયેલી અન્ત:પુરથી નીકળી, નીકળીને જ્યાં
 પોત પોતાને યોગ્ય જુદા જુદા વાહનો હતા ત્યાં
 આવી આવીને જુદા જુદા રથો જે પહેલાંથી
 તૈયાર રાખવામાં આવ્યા હતા તેમજ બળદોથી
 યુક્ત હતાં તેમાં બેઠી બેસીને પોત પોતાના
 પરિવારની સાથે ઘેરાઈને બધી દેવીઓ ચપા-
 નગરીની મધ્યમાંથી થઈને નીકળી, નીકળીને જે
 તરફ પૂર્ણભદ્ર ચેત્ય હતું તે તરફ આવી આવીને
 શ્રમણ ભગવાન મહાવીરના તીર્થ કરોના અતિશય
 સ્વરૂપ છત્રાદિને બહુ દૂર કે બહુ નજીક નહિ
 એ રીતે જોયા જોઈને પોતપોતાના રથો રોકી
 દીધા, યાનોમાંથી નીચે ઉતરી, ઉતરીને અનેક
 કુખ્જદિક ઢાસીઓના પરિવાર સહિત જ્યાં શ્રમણ
 ભગવાન મહાવીર હતા ત્યાં આવી. આવીને

પંચવિહેનં અભિગમેનં અભિગચ્છંતિ;
તંજહા-૧ સચિત્તાણં દવ્વાણં વિઓસર-
ણયાએ, ૨-અચિત્તાણં દવ્વાણં અવિઓમ-
રણયાએ, ૩-વિણઓણયાએ ગાયલટ્ઠીએ,
૪-ચક્કુખ્ખાસે અંજલિપગ્ગહેનં, ૫-મણસો
એગત્તીભાવકરણેનં. સમણં ભગવં મહા-
વીરં તિક્કલુત્તો આયાહિણપયાહિણં
કરેંતિ, કરિત્તા વંદંતિ ણમંસંતિ, વંદિત્તા
ણમંસિત્તા કૂણિયરાયં પુરઓ કટ્ટુ ઠિહ-
યાઓ ચેવ સપરિવારાઓ અભિમુહાઓ
વિણેણં પંજલિહાઓ પજ્જુવાસંતિ ।

૫૬- તએ ણં સમણે ભગવં મહાવીરે કૂણિયસ્સ
રણ્ણો ભંભસારપુત્તસ્સ સુભદ્દાપમુહાણં
દેવીણં તીસે ય મહદ્દમહાલિયાએ પરિ-
સાએ ઇસિપરિસાએ મુણિપરિસાએ જહ્પ-
રિસાએ દેવપરિસાએ અણેગસયાએ અણેગ-
સયવંદાએ અણેગસયવંદપરિવારાએ ઓહ-
બલે અહ્બલે મહ્બલે અપરિમિય-બલ-
વીરિય-તેય-માહપ્પ-કંતિ-જુત્તે સારય-
ણવત્થણિય-મહુર-ગંભીર-કોચ-ણિગ્ધોસ-
દંદુભિ-સ્સરે ઉરે વિત્થહાએ કંઠે વટ્ઠિયાએ
સિરે સમાહ્ણનાએ અગરલાએ અમમ્મનાએ
સવ્વ-વલ્લર-સણ્ણિવાહ્યાએ પુણ્ણરત્તાએ
સવ્વભાસાણુગામિણીએ સરસ્સઈએ જોય-
ણણીહારિણા સરેણં અદ્ધમાગહાએ ભાસાએ
ભાસહ, અરિહા ધમ્મં પરિકહેહ । તેસિં
સવ્વેસિં આરિયમણારિયાણં અગિલાએ
ધમ્મં આહ્વલ્લહ, સાવિ ય ણં અદ્ધમા-
ગહા ભાસા તેસિં સવ્વેસિં આરિયમણારિ-
યાણં અપ્પણો સભાસાએ પરિણામેણં

શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરની પાસે જવા માટે
પાંચ પ્રકારના અભિગમેને ધારણુ કર્યા તે
આ પ્રમાણે-સચિત્ત દ્રવ્યોનો ત્યાગ, અચિત્ત
દ્રવ્યોનો ત્યાગ ન કરવો, વિનયથી શરીરને નમાવ્યું,
નજર પડતાં જ હાથ જોડવા, મનને એકાગ્ર
કરવું આ રીતે શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરને ત્રણ-
વાર આદ્વક્ષિણુ પ્રદ્વક્ષિણુ કર્યા, કરીને વંદન નમસ્કાર
કર્યા વંદન નમસ્કાર કરીને પછી કૂણિક રાજાને
આગળ કરીને વિનયપૂર્વક હાથ જોડીને ભગવાનની
સેવા કરવા લાગી

ધર્મદેશના

૫૬- ત્યાર પછી શ્રમણુ ભગવાન ભગવાન મહાવીરે
ભલસાર પુત્ર રાજા કૂણિકને તથા સુભદ્રા પ્રમુખ
રાણીઓને તથા બહુ મોટી સભાને, ઋષિઓની
સભાને, મુનિઓની સભાને, યતિઓની સભાને,
દેવોની સભાને, અનેક સો સખ્યાવાળી, અનેક-
શત (સેંકડોના) સમૂહવાળી, અનેક શત
સમૂહ યુક્ત પરિવારવાળી સભાને અરિહંત પ્રભુએ
ધર્મનો ઉપદેશ આપ્યો. અર્ધભાગધી ભાષામાં
આપ્યો ભગવાન મહાવીર અપ્રતિબદ્ધબલશાળી,
અતિશય બળવાન, પ્રશસ્ત બળવાન, અપરિમિત
બલ, વીર્ય, તેજ, માહાત્મ્ય તેમજ કાંતિથી
યુક્ત હતા. તેમનો સ્વર શરદ્કાલીન નવીન
મેઘની ગર્જના જેવો મધુર તેમજ ગંભીર હતો.
કૌંચ પક્ષીના જેવો મીઠો તેમજ ઢુઢુલિના જેવો
હતો. વક્ષસ્થળ વિસ્તીર્ણ હોવાથી વિસ્તાર
પામેલા, કંઠમાં ગોળ રૂપે સ્થિત, મસ્તકમાં,
વ્યાપ્ત, વ્યક્ત, વર્ણુ પદની વિક્રાંતાથી રહિત,
સકલભાષામય, સ્વર તેમજ માલકોશ નામના
ગેયરાગથી યુક્ત, સર્વભાષામાં પરિણુમવાના
સ્વભાવવાળી વાણીથી જે એક ચોજન સુધી ફર
જાય તે અર્ધભાગધી ભાષા હતી તે ભાષાદ્વારા

પરિણમઈ । તંજહા-અત્થિ લોએ, અત્થિ અલોએ, એવં જીવા અજીવા બંધે મોક્ષે પુણે પાવે આસવે સંવરે વેયણા ણિજ્જરા અરિહંતા ચક્કવટ્ટો બલદેવા વાસુદેવા નરગા જેરહ્યા તિરિક્કજોણિયા તિરિક્કજોણિનીઓ માયા પિયા રિસઓ દેવા દેવલોયા સિદ્ધી સિદ્ધા પરિણિવ્વુયા, ૧ પાણાઢવાએ, ૨ મુસાવાએ, ૩ અદિ-ણાદાણે, ૪ મેહુણે, ૫ પરિગ્ગહે, ૬ અત્થિ કોહે, ૭ માણે, ૮ માયા, ૯ લોમે, અત્થિ જાવ વિચ્છાદંસણસલ્લે । અત્થિ પાણા-ઢવાયવેરમણે મુસાવાયવેરમણે અદિણા-દાણવેરમણે મેહુણવેરમણે પરિગ્ગહવેરમણે જાવ વિચ્છાદંસણસલ્લવિવેગે । સવ્વં અત્થિભાવં અત્થિત્તિ વયઈ, સવ્વં ણત્થિ-ભાવં ણત્થિત્તિ વયઈ, સુચિણ્ણા કમ્મા સુચિણ્ણફલા ભવંતિ, દુચિણ્ણા કમ્મા દુચિણ્ણફલા ભવંતિ, ફુસઈ પુણ્ણપાવે, પચ્ચાયંતિ જીવા, સફલે કલ્લાણપાવએ । ઘસ્સમાઢવ્વઢ-ઢ્ઢણસેવ ણિગ્ગંથે પાવયણે સચ્ચે અણુત્તરે કેવલિએ સંસુદ્ધે પહ્ણિપુણ્ણે ણેયાઢએ સલ્લકત્તણે સિદ્ધિમગ્ગે મુત્તિમગ્ગે નિવ્વાણમગ્ગે ણિજ્જાણમગ્ગે અવિતહમવિ-સંધિ સવ્વદુક્ખપ્પહીણમગ્ગે ઇહદ્ધિયા જીવા સિજ્જંતિ મુચ્ચંતિ પરિણિવ્વાયતિ સવ્વ-દુક્ખાણમંતં કરેંતિ । એગચ્ચા પુણ એગે ભયંતારો પુવ્વકમ્માવસેસેણં અણ્ણયરેસુ દેવલોએસુ દેવત્તાએ ડવવત્તારો ભવંતિ, મહાઢ્ઢિએસુ જાવ મહાસુક્ખેસુ દૂરંગઢએસુ ચિરદ્ધિએસુ । તે ણં તત્થ દેવા ભવંતિ—

સમસ્ત આર્ય, અનાર્યોને ગ્જાનિ વિના ઉપદેશ આપ્યો જે ભાષા પોત-પોતાની ભાષામાં પરિણુમી નય તેવી રીતે ઉપદેશ આપ્યો તે આ પ્રમાણે-લોક છે. અલોક છે, આ રીતે જીવ છે. અજીવ છે બંધ, મોક્ષ, પુણ્ય, પાપ, આસ્રવ, સંવર, વેદના, નિર્જરા છે. અરિહંત, ચક્રવર્તી, બળદેવ, વાસુદેવ છે નરક સ્થાન છે, નારકી છે તિર્યચ્ચોનિના જીવ છે, તિર્યચ્ચોનિમાં ઉત્પન્ન તિર્યચ્ચ સ્ત્રીઓ પણ છે. માતા છે, પિતા છે અતીન્દ્રિય પદાર્થને જોનાર ઋષિઓ છે દેવ છે. દેવલોક છે. સિદ્ધિ છે. સિદ્ધ છે. પરિનિર્વાણ છે સતાપોથી રહિત એવો જીવ છે પ્રાણુતિપાત છે મૃષાવાદ પાપ છે. અદત્તાદાન છે મૈથુન છે પરિગ્રહ છે, ક્રોધ છે, માન છે, માયા છે, લોભ છે યાવત્ મિથ્યાદર્શન છે. પ્રાણુતિપાતથી વિરમણ છે. મૃષાવાદથી વિરમણ છે, અદત્તાદાનથી વિરમણ છે. મૈથુનથી વિરમણ છે, પરિગ્રહથી વિરમણ છે યાવત્ મિથ્યાદર્શનશલ્યથી વિરમણ છે. અસ્તિ એ પદ સર્વને અસ્તિરૂપે કહે છે નાસ્તિ પદ સર્વને નાસ્તિ રૂપે કહે છે સારા કાર્યો સારા ફળને આપે છે ખરાબ કાર્યો ખરાબ ફળને આપે છે સારા કૃત્યોથી પુણ્ય અને દુષ્કૃત્યોથી પાપ કરે છે શુભાશુભ કર્મોથી બધાયેલ જીવ દુઃખ પ્રાપ્ત કરે છે, પુણ્ય અને પાપ ફળ આપનાર છે ભગવાને ધર્મનો ઉપદેશ આ પ્રમાણે આપ્યો આ પ્રત્યક્ષ નિર્ગન્થ પ્રવચન સત્ય છે અનુત્તર છે કેવળજ્ઞાની દ્વારા પ્રણીત છે. શુદ્ધ છે સર્વદા પરિપૂર્ણ છે ન્યાય અનુગત છે—પ્રમાણથી બાધા આવતી નથી. શલ્યનું છેદન કરવામાં સમર્થ છે. સિદ્ધિનો માર્ગ છે, મુક્તિનો માર્ગ છે, નિર્વાણનો—પારમાર્થિક સુખનો માર્ગ છે, ફરી પાછું ન્યાંથી આવવાનું નથી તેવો માર્ગ છે, અવિતથ—મિથ્યા નથી.

મહિદ્વિદ્યા જાવ ચિરદ્વિદ્યા હાર-વિરા-
ઇય-વચ્છા જાવ પમાસમાળા કપ્પોવગા
ગતિકલ્લાળા ઠિદ્કલ્લાળા આગમેસિ-
મદ્દા જાવ પડિરૂવા । તમાયક્કલ્લ-

(ત્રિકાલાળાધિત છે) મહાવિદેહ ક્ષેત્રની અપેક્ષાએ
અવિચ્છિન્ન, સર્વ દુઃખોના અભાવનો માર્ગ છે,
આ માર્ગની આરાધનાથી જીવો સિદ્ધ થાય છે,
અથવા આશુમાદિ સિદ્ધિઓને પ્રાપ્ત કરે છે મુક્ત
થાય છે સંતાપથી રહિત થઇ શીતલીભૂત બને છે,
સર્વ દુઃખોનો અત કરે છે, કોઈ જીવ ફરી એક
વાર મનુષ્યભવને ધરણ કરે છે. તે જીવો પૂર્વ
કર્મો બાકી રહેવાના કારણે મહર્દિક, (મહા-
કાંતિવાળા, મહાબળ, મહાયશસ્ત્રી, મહાનુભાગ,)
યાવત્ મહાસૌખ્ય, લાંબાકાળ સુધી જેમાં સ્થિતિ
છે એવા અનુત્તર વૈમાનાદિક દેવલોકમાં ઉત્પન્ન
થાય છે તે દેવ ત્યાં મહર્દિક યાવત્ અનેક
સાગરોપમની સ્થિતિવાળા થાય છે તેમનું વક્ષ-
સ્થળ હારમાલાઓથી સુશોભિત રહે છે યાવત્
પ્રકાશિત થાય છે ઇચ્છા પ્રમાણે ગમન કરે છે
અથવા ઇન્દ્ર સામાનિકાદિ ભેદ જ્યાં હોય તે
કલ્પ તેમાં ઉત્પન્ન થાય તે કલ્પોપગ બને છે,
ગતિ કલ્યાણકારી ઉત્તમ હોય છે, સ્થિતિ કલ્યાણ-
કારી છે, ભવિષ્યમા કલ્યાણ પ્રાપ્ત કરનાર છે.
યાવત્ અસાધારણ રૂપવાળા હોય છે

एवं खलु चर्त्ताह ठाणोहि जीवा णेरइयत्ताए
कम्मं पकरेंति, णेरइयत्ताए कम्मं पक-
रेत्ता णेरइएसु उववज्जंति, तं जहा-
सहारंभयाए १ महापरिग्गहयाए २
पंचिदियवहेणं ३ कुणिमाहारेणं ४, एवं
एएणं अभिलावेणं तिरिक्खजोणिएसु-
१ माइल्लयाए णियडिल्लयाए, २ अलि-
यवयणेण, ३ उक्कंचणयाए, ४ वंचण-
याए । मणुस्सेसु-पगइभइयाए १, पगइ-
विणीययाए २, साणुक्कोसयाए ३, अम-
च्छरियाए ४ । देवेषु-सरागसंजमेणं १,
संजमासंजमेणं २, अकामणिज्जराए ३,
बालतवोकम्मेणं ४ । तमाइक्खइ-

આ ચાર કારણોથી જીવ નરકને યોગ્ય કર્મ
કરે છે તે આ પ્રમાણે-મહા આરભ, મહા-
પરિશ્રદ્ધ, પચેન્દ્રિય જીવોનો વધ કરવો, માંસનો
આહાર કરવો આ કારણોથી નરકને યોગ્ય કર્મ
ઉપાર્જન કરે છે, તેથી જીવ નરકમાં જાય છે,
આ જ રીતે ચાર કારણોથી જીવ તિર્યચ ગતિમાં
જાય છે તે ચાર કારણ આ પ્રમાણે-માયાચાર
કરવો તેમજ માયાને ઢાકવા બીજી માયા કરવી,
અસત્ય ભાષણ કરવું, સરળ દૃઢ્યની પાસે કોઈ
ચતુર પુરુષની હાજરી હોય તો થોડા સમય
માટે પોતાની કપટવૃત્તિને રોકી રાખવી, બીજાને
ઠગવા આ ચાર કારણોથી જીવ તિર્યચગતિમાં
જાય છે મનુષ્યગતિમાં જીવ ચાર કારણોથી
જાય છે તે આ પ્રમાણે-પ્રકૃતિથી ભદ્ર, પ્રકૃતિથી

“જહ ણરગા ગમ્મંતી,
જે ણરગા ય વેયણા ણરણ ।
સારીરમાણસાઈં
દુક્ખાઈં, તિરિક્ખજોણીણ ॥૧॥

માણુસ્સં ચ અણિચ્ચં,
વાહિ-જરા-મરણ-વેયણા-પઝરં ।
દેવે ય દેવલોણ,
દેવીંડ્ઢ દેવસોક્ખાઈં ॥૨॥

ણરગં તિરિક્ખજોણિં,
માણુસભાવં ચ દેવલોગં ચ ।
સિદ્ધે ય સિદ્ધવસહિં,
છજ્જીવણિયં પરિકહેઈ ॥૩॥

જહ જીવા વજ્જંતી મુચ્ચંતી
જહ ય સંકિલિસ્સંતિ ।
જહ દુક્ખાણં અંતં,
કરેંતિ કેઈ અપહિવદ્ધા ॥૪॥

અટ્ટા અટ્ટિયચિત્તા જહ
જીવા દુક્ખસાગરમુવેંતિ ।
જહ વેરગમુવગયા
કમ્મસમુગ્ગં વિહાડેંતિ ॥૫॥

જહ રાગેણ કઢાણં કમ્માણં
પાવગો ફલધિવાગો ।
જહ ય પરિહીણકમ્મા
સિદ્ધા સિદ્ધાલયમુવેંતિ ॥૬॥

વિનીત, ઠયાણુ, મત્સર-ઈર્ષાભાવથી રહિત હોય
તો મનુષ્યગતિમાં જાય છે ચાર કારણોથી દેવ-
ગતિમાં જાય છે. સરાગસંયમ, સયમાસંયમ,
અકામ નિર્જરા, ખાલતપ. આ ચાર કારણોથી
દેવગતિને યોગ્ય કર્મો ઉપાર્જન કરે છે

ગાથાનો અર્થ—જીવ જે પ્રકારે નરકોમાં જાય છે અને
ત્યાં જેવા નારકી થાય છે તેમજ તેમને જે વેદના
હોય તે ખતાવ્યું તિર્યચગતિમાં જે શારીરિક
અને માનસિક દુઃખો હોય છે તે કહ્યું ॥૧॥

મનુષ્યનું જીવન અનિત્ય છે, વ્યાધિ, જરા, મરણ
અને વેદનાની તેમાં અધિકતા છે દેવલોકમાં
દેવતા ને દેવસબંધી અનેક ઋદ્ધિ તેમજ દેવ-
સુખની પ્રાપ્તિ થાય છે ॥૨॥

આ રીતે નરક, તિર્યચ, મનુષ્ય અને દેવગતિનું
કથન કર્યું તેની સાથે સિદ્ધ, સિદ્ધક્ષેત્ર, પડ્જીવ-
નિકાયનું કથન કર્યું ॥૩॥

જીવ જે પ્રકારે કર્મોથી બંધાય છે, જે પ્રકારે
છૂટે છે તથા જે પ્રકારે સંકલેશને પામે છે અને
અપ્રતિબદ્ધ થઈ કોઈક સમસ્ત દુઃખનો અંત
કરે છે તે સમજાવ્યું ॥૪॥

આર્તધ્યાનથી પીડાતા જીવ દુઃખસાગરને પ્રાપ્ત
કરે છે અને કોઈ જીવ વૈરાગ્યને પ્રાપ્ત કરી
કર્મરાશિનો નાશ કરે છે તે કહ્યું. ॥૫॥

જીવ રાગથી ઉપાજેત કર્મોના પાપમય ફલ
પ્રાપ્ત કરે છે અને કર્મોનો નાશ કરી સિદ્ધ
અવસ્થા પ્રાપ્ત કરી સિદ્ધાલયમાં પહોંચે છે તે
કહ્યું ॥૬॥

૫૭-તમેવ ધમ્મં દુવિહં આઙ્કલ્લહ, તં જહા-
અગારધમ્મં અણગારધમ્મં ચ । અણગાર-
ધમ્મો તાવ-ઇહ કલ્લ સન્વઓ સન્વત્તાણ
મુંડે ભવિત્તા અગારાઓ અણગારિયં પવ્વ-
ઇયસ્સ સન્વાઓ પાણાઙ્કવાયાઓ વેરમણં
મુસાવાય-અદિણ્ણાદાણ-મેહુણ-પરિગ્ગહ-
રાઙ્કભોયણ-વેરમણં । અયમાડસો ! અણ-
ગારસામાઙ્ક ધમ્મે પણ્ણત્તે, એયસ્સ
ધમ્મસ્સ સિવ્વણ ઉવટ્ઠિણ ણિગ્ગંથે વા
ણિગ્ગંથી વા વિહરમાણે આણાણ આરા-
હણ ભવતિ ।

અગારધમ્મં દુવાલસવિહં આઙ્કલ્લહ, તં
જહા-પંચ અણુવ્વયાઙ્ક ૧, તિણ્ણ ગુણવ્વ-
યાઙ્ક ૨, ચત્તારિ સિવ્વણવાયાઙ્ક ૩ । પંચ
અણુવ્વયાઙ્ક, તં જહા-થૂલાઓ પાણાઙ્કવા-
યાઓ વેરમણં ૧, થૂલાઓ મુસાવાયાઓ
વેરમણં ૨, થૂલાઓ અદિણ્ણાદાણાઓ
વેરમણં ૩, સદારસંતોસે ૪, ઇચ્છાપરિ-
માણે ૫ । તિણ્ણ ગુણવ્વયાઙ્ક, તં જહા-
અણત્થદંડવેરમણં ૬, દિસિવ્વયં ૭, ઉવ-
ભોગપરિભોગપરિમાણં ૮ । ચત્તારિ
સિવ્વણવાયાઙ્ક, તં જહા-સામાઙ્ક ૯,
દેસાવયાસિયં ૧૦, પોસહોવવાસે ૧૧,
અતિહિસંવિભાગે, અપચ્છિમા-મારણંતિયા-
સંલેહણા-જ્ઞસણા-રાહણા ૧૨ । અયમા-
ડસો ! અગારસામાઙ્ક ધમ્મે પણ્ણત્તે ।
એયસ્સ ધમ્મસ સિવ્વણ ઉવટ્ઠિણ સમ-
ણોવાસણ વા સમણોવાસિયા વા વિહર-
માણે આણાણ આરાહણ હવહ ।

૫૭-તે ધર્મ છે પ્રકારે કહ્યો છે તે આ પ્રમાણે-
અગારધર્મ અને અણગારધર્મ અણગારધર્મ
તે જીવ પાલન કરે છે જે સર્વ પ્રકારે સુડિત
થઈ ઘરનો ત્યાગ કરી સાધુની પ્રવ્રજ્યાનો સ્વીકાર
કરીને અણગાર બને છે સર્વ પ્રાણુતિપાતથી
વિરમણ, મૃષાવાદથી વિરમણ, અદત્તાદાનથી
વિરમણ, મૈથુનથી વિરમણ, પરિગ્રહથી વિરમણ
અને રાત્રિભોજનથી વિરમણ મતનો સ્વીકાર
કરે છે હે આયુષ્યમાન ! આ અણગાર સામા-
યિકત્વં પ્રતિપાદન કર્યું આ ધર્મને પાળવામાં
ઉપસ્થિત નિર્ઞન્ય હોય કે નિર્ઞન્ય-સાધ્વી હોય,
જો તેણે પાલન કરતાં હોય તો તે ભગવાનની
આજ્ઞાના આરાધક છે

આગારધર્મ ૧૨ પ્રકારે કહ્યો છે. તે આ પ્રમાણે-
પાંચ અણુમત, ૩ ગુણુમત, ૪ શિક્ષામત પાંચ
અણુમત તે આ પ્રમાણે- સ્થૂલ પ્રાણુતિપાતથી
વિરમણ થવું સ્થૂલ મૃષાવાદથી વિરમણ થવું. સ્થૂલ
અદત્તાદાનથી વિરમણ થવું, સ્વદ્વારસ તોષ, ઈચ્છાનુ
પ્રમાણ કરવું ત્રણ ગુણુમત આ પ્રમાણે છે- અનર્થદંડ
વિરમણ મત, દિગ્ગમત, ઉપભોગપરિભોગપરિમાણ
મત ચાર શિક્ષામત આ પ્રમાણે છે- સામાયિક,
દેશાવકાશિક, પૌષધોપવાસ, અતિથિસંવિભાગ મત.
અંતમાં ધારણ કરાય અને જે મરણથી નજીક
હોય ત્યારે કષાય અને કાયાને કૃશ કરી પ્રીતિ
પૂર્વક જેની આરાધના કરાય તે સંલેખના મત.
આ પ્રકારે હે આયુષ્યમાન ! આગારસામાયિક-
ધર્મ કહ્યો છે આ ધર્મની શિક્ષામાં ઉપસ્થિત
શ્રાવક હોય કે શ્રાવિકા હોય તે ભગવાનની
આજ્ઞાના આરાધક છે.

૫૮- તણે જાં સા મહતિમહાલિયા મળસપ-
રિયા સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ
અંતિણે ધમ્મં સોચ્ચા ણિસમ્મ હઠ્ઠ-તુઠ્ઠ-
જાવ-હિયયા ઉટ્ટાણે ઉટ્ટેહ, ઉટ્ટિત્તા
સમણં ભગવ મહાવીરં તિવ્વુત્તો આયા-
હિણપયાહિણં કરેહ, કરિત્તા વંદહ ણમં-
સહ, વદિત્તા ણમસિત્તા અત્થેગહયા મુંડે
ભવિત્તા અગારાઓ અણગારિયં પવ્વહયા,
અત્થેગહયા પંચાણુવ્વહયં સત્તસિલ્લાવહયં
દુવાલસવિહં ગિહિધમ્મં પહિવણ્ણા ।

૫૯- અવસેસા જ પરિસા સમણં ભગવં મહા-
વીરં વંદહ ણમંસહ, વદિત્તા ણમંસિત્તા
એવં વયાસી-સુઅલ્લાણે તે ભત્તે ! ણિગ્ગથે
પાવયણે, એવ સુપ્પણ્ણત્તે, સુભાસિણે,
સુવિણીણે, સુભાવિણે । અણુત્તરે તે ભત્તે !
નિગ્ગથે પાવયણે । ધમ્મ જ આહ્વલ-
માણા તુલ્લે ઉવસસં આહ્વલહ, ઉવસમ
આહ્વલમાણા વિવેગં આહ્વલહ, વિવેગં
આહ્વલમાણા વેરમણ આહ્વલહ, વેરમણં
આહ્વલમાણા અકરણં પાવાણં કમ્માણં
આહ્વલહ । ણત્થિ જાં અણ્ણે કેહ સમણે
વા જે ઇરિસ ધમ્મમાહ્વલિત્તણે, કિયંમ !
એત્તો ઉત્તરતરં ? , એવ વદિત્તા જાલેવ
દિસં પાઠ્ઠમ્મયા તામેવ દિસં પહિગયા ।

૬૦- તણે જાં સે કૂણિણે રાયા મમસારપુત્તે
સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ અંતિણે
ધમ્મં સોચ્ચા ણિસમ્મ હઠ્ઠ-તુઠ્ઠ-જાવ-
હિયણે ઉટ્ટાણે ઉટ્ટેહ, ઉટ્ટિત્તા સમણં
ભગવં મહાવીરં તિવ્વુત્તો આયાહિણપ-
યાહિણં કરેહ, કરિત્તા વંદહ, ણમંસહ,

૫૮- ત્યાર પછી અતિવિશાલ મનુષ્યોની સભા
શ્રમણ ભગવાન મહાવીરની પાસે ધર્મની દેશના
સાંભળીને, દૃઢ્યમા ધારણ કરીને ગહુજ હર્ષિત
તેમજ સંતુષ્ટ થઈ યાવત્ આનંદિત થઈ પછી
પોતપોતાના આસનથી ઉઠી, ઉઠીને શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરને ત્રણવાર આદક્ષિણ - પ્રદક્ષિણપૂર્વક
વદન નમસ્કાર કર્યા વદન નમસ્કાર કરીને કેટલાક
માણસો સુડિત થઈને અગારમાંથી અણગાર થયા
અર્થાત્ દીક્ષા લીધી. કેટલાકે પાંચ અણુમત,
સાત શિક્ષામત એમ ૧૨ પ્રકારનો ગૃહસ્થ ધર્મ
સ્વીકાર્યો.

૫૯- બાકીની પરિષદે શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને
વંદન, નમસ્કાર કર્યા. વદન, નમસ્કાર કરીને આ
પ્રમાણે કહ્યું - હે ભગવન્ત ! આપે નિર્ઘ થ પ્રવચન
સાર કહ્યું તેની સારી રીતે પ્રરૂપણ કરી સારી રીતે
પદાર્થોના સ્વરૂપને પ્રકટ કર્યો શિષ્યો સારી રીતે
સમજી શકે તેમ કહ્યું, સારી રીતે તત્ત્વતુ કથન કર્યું
હે ભગવન્ ! આ નિર્ઘ થ પ્રવચન સર્વોત્કૃષ્ટ છે
ધર્મનો ઉપદેશ કરતા સમયે આપે ઉપશમ લાવનો
ઉપદેશ આપ્યો. ઉપશમના ઉપદેશ સમયે વિવેક
નો ઉપદેશ કર્યો છે વિવેકતુ કથન કરતા પ્રાણા-
તિપાતાદિથી વિરકત થવાનો ઉપદેશ આપ્યો
છે વિરમણનો ઉપદેશ આપના પાપરૂપ કર્મ ને
નહિ કરવાનો ઉપદેશ આપ્યો છે આપનાથી
ભિન્ન બીજા કોઈ શ્રમણ કે પ્રાક્ષણ આ પ્રકારના
ઉપદેશ આપી શકતા નથી તો પછી આનાથી
ઉત્કૃષ્ટ ધર્મનો ઉપદેશ કેમ આપી શકે ? આ
પ્રમાણે કહી જે દિશામાંથી આવ્યા હતા તે
દિશામાં પાછા ફર્યા

૬૦-ત્યાર પછી ભંભસાર પુત્ર કૂણિક રાજા શ્રમણ
ભગવાન મહાવીરની પાસે ધર્મને સાંભળીને,
ધારણ કરીને હર્ષિત થયો, સંતુષ્ટ થયો યાવત્
આનંદિત થયો સ્વસ્થાનેથી ઉઠ્યો ઉઠીને
શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને ત્રણ વાર આદક્ષિણ-
પ્રદક્ષિણ પૂર્વક વદન, નમસ્કાર કર્યા વંદન

વંદિતા ણમંસિત્તા એવં વયાસી-સુઅક્ષાણે
તે ભંતે ! નિગ્ગથે પાવયણે જાવ
કિમંગ ! પુણ એત્તો ઉત્તરતરં ? એવં
વદિત્તા જામેવ દિસં પાઝભૂણે તામેવ
દિસં પડિગણે ।

નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે કહ્યું—હે ભગવન્ત !
આ નિર્ઐથ પ્રવચન સર્વોત્કૃષ્ટ છે યાવત્ તેનાથી
ઉત્કૃષ્ટ બીજું શું હોય શકે ? આ પ્રમાણે
કથન કરી જે દિશામાંથી આવ્યા હતા તે
દિશામાં પાછા ગયા.

૬૧- તણે ણં તાઓ સુમહાપમુહાઓ દેવીઓ
સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ અંતિણે
ધમ્મં સોચ્છા ણિસમ્મ હઠ્ઠ-તુઠ્ઠ-જાવ-
હિયયાઓ ઉટ્ઠેતિ, ઉટ્ઠિત્તા સમણં ભગવં
મહાવીરં તિલ્લુત્તો આયાહિણપયાહિણં
કરેતિ, કરિત્તા વંદંતિ ણમંસંતિ, વંદિત્તા
ણમંસિત્તા એવં વયાસી-સુઅક્ષાણે તે
ભંતે ! નિગ્ગથે પાવયણે જાવ કિમંગ !
પુણ એત્તો ઉત્તરતરં ? એવં વદિત્તા
જામેવ દિસ પાઝભૂયાઓ તામેવ દિસં
પડિગયાઓ ।

૬૧- ત્યાર પછી સુભદ્રા પ્રમુખ દેવીઓ પણ
શ્રમણ ભગવાન મહાવીરની પાસે ધર્મશ્રવણ
કરીને અવધારણ કરીને હર્ષિત થઈ, સંતુષ્ટ થઈ,
યાવત્ આનંદિત દ્રવ્યવાળી થઈ પોતાના સ્થાનેથી
ઉઠી, ઉઠીને શ્રમણ ભગવાન મહાવીરને ત્રણવાર
આદક્ષિણ પ્રદક્ષિણા પૂર્વક વદન તેમજ નમસ્કાર
કર્યા વદન, નમસ્કાર કરીને આ પ્રમાણે કહ્યું—
હે ભગવન્ત ! આ નિર્ઐથ પ્રવચન સારી રીતે
કહ્યું છે યાવત્ તેનાથી ઉત્કૃષ્ટ બીજું શું હોય
શકે ? આ પ્રમાણે કહી જે દિશામાંથી આવી
હતી તે દિશામાં ગઈ.

— પૂર્વાર્ધ સમાપ્ત —

ઉત્તરાર્ધ

૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં સમણસ્સ ભગ-
વઓ મહાવીરસ્સ જેટ્ઠે અંતેવાસી ઇંદ-
ભૂઈ ણામં અણગારે ગોયમગોત્તે ણં
સત્તુસ્સેહે સમ-ચરસં-સંઠાણ-સંઠિએ
વર-રિસહ-ણારાય--સંઘયણે કણગ-
પુલ્લ-ણિઘસ-પમ્મહોરે ડગ્ગતવે દિત્તતવે
તત્તતવે ઘોરતવે ઊરાલે ઘોરે ઘોરગુણે
ઘોરતવસ્સી ઘોરબંભચેરવાસી ઉચ્છૂદ-
સરીરે સંખિત્ત-વિઝલ-તેયલેસ્સે સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ અદૂરસામંતે ઉડ્ઢં-
જાણૂ અહોસિરે જ્ઞાણકોટ્ઠોવગા સંજમેણં
તવસા અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરહ ।

૨- તણં ણં સં ભગવં ગોયમે જાયસહ્ઢે જાય-
સંસણ જાયકોઝહલ્લે, ઉપ્પણસહ્ઢે
ઉપ્પણસંસણ ઉપ્પણકોઝહલ્લે, સંજાય-
સહ્ઢે સંજાયસંસણ સંજાયકોઝહલ્લે,
સમુપ્પણસહ્ઢે સમુપ્પણસંસણ સમુપ્પણ-
કોઝહલ્લે ઉટ્ઠાણ ઉટ્ઠેહ, ઉટ્ઠિત્તા જેણેવ

ગૌતમ સ્વામીનું વર્ણન

૧- તે કાળ અને તે સમયમાં શ્રમણ ભગવાન
મહાવીરના સૌથી મોટા શિષ્ય ગૌતમ ગોત્રી,
સમચતુરસ સ્થાન સપન્ન, સાત હાથની અવ-
ગાહનાવાળા, વજ્રઋષભનારાચ સંહનનધારી,
શુદ્ધ સુવર્ણની કસ (પથ્થર) પર ઘસેલી રેખા
જેવા તથા કમળની કેમર જેવા ગૌરવર્ણી ઈન્દ્રભૂતિ
નામના અનગાર હતા તે ઉચ્ચ તપસ્વી હતા
તેમનું તપ અગ્નિ જેવું બળવદ્યમાન હતું.
વિધિપૂર્વક તપ કરતા હતા ધોર તપસ્વી હતા
ઉદાર તેમજ ધોર હતા. અર્થાત્ અતિ કઠીન
તપસ્યાઓ કરતા હતા ધોરગુણવાળા હતા અર્થાત્
ખીબ ગ્રહણ ન કરી શકે તેવા ગુણોવાળા હતા ધોર
તપસ્વી હતા કારણકે પારણાના દિવસે અભિગ્રહોને
ધારણ કરતા હતા ધોર બ્રહ્મચર્યવાસી હતા,
શરીરના સસ્કારોને છોડી દીધા હતા તેથી શરીરનો
ત્યાગ કર્યો હતો જેણે વિપુલ તેજોદેશ્યાને
સક્ષિપ્ત કરીને રાખી હતી. આવા ગૌતમ ગણધર
શ્રમણ ભગવાન મહાવીરથી બહુ દૂર કે બહુ નજીક
નહિ એ રીતે ઘુટણે ઉચ્ચ કરીને અને શિર
નમાવીને ધ્યાન રૂપી કોષ્ઠમાં બિરાજમાન હતા.
આવા તે ગૌતમસ્વામી સયમ અને તપથી
આત્માને ભાવિત કરતાં વિચરતા હતા.

ગૌતમની જિજ્ઞાસા

૨- ત્યાર પછી તે ભગવાન ગૌતમ કે જેના
ચિત્તમાં તત્ત્વનો નિર્ણય કરવાની ઈચ્છા થઈ છે,
સંશય ઉત્પન્ન થયો છે, ભગવાન મારા સંશયનો
ઉત્તર ન બાણ કેવી રીતે આપશે? એવી જેની
ઉત્કંઠા થઈ છે, વિશેષ નિર્ણયની ઈચ્છા થઈ છે,
વિશેષ સંશય થયો છે, વિશેષ ઉત્કંઠા થઈ છે,

સમણે ભગવં મહાવીરે તેણેવ ઉવાગચ્છદ્ધ,
ઉવાગચ્છિત્તા સમણં ભગવં મહાવીરં
તિક્ખુત્તો આયાહિણપયાહિણં કરેદ્ધ,
કરિત્તા વંદદ્ધ ણમંસદ્ધં, વંદિત્તા ણમં-
સિત્તા નચ્ચાસણ્ણે નાદ્ધૂરે સુસ્સુસમાણે
ણમંસમાણે અભિમુદ્ધે વિણણં પંજલિહરે
પજ્જુવાસમાણે એવં વયાસી ।

૩- જીવે ણં મંતે ! અસંજણ અવિરણ અપ્પહિ-
હય-પચ્ચક્કલાય-પાવકમ્મે સકિરિણ અસં-
વુદ્ધે એગતવંદે એગતવાલે એગંતસુત્તે પાવ-
કમ્મં અણ્ણાદ્ધ ? , હંતા ! અણ્ણાદ્ધ ।

૪- જીવે ણં મંતે ! અસંજણ જાવ એગંતસુત્તે
મોહણિજ્જ પાવકમ્મં અણ્ણાદ્ધ ? હંતા !
અણ્ણાદ્ધ ।

૫- જીવે ણં મંતે ! મોહણિજ્જં કમ્મં વેદેમાણે
કિં મોહણિજ્જં કમ્મં વંધદ્ધ ? વેયણિજ્જં
કમ્મં વંધદ્ધ ? ગોયમા ! મોહણિજ્જ પિ
કમ્મં વંધદ્ધ, વેયણિજ્જં પિ કમ્મં વંધદ્ધ,
ગણ્ણત્થ ચરિમમોહણિજ્જં કમ્મં વેદેમાણે
વેયણિજ્જં કમ્મં વંધદ્ધ, ણો મોહણિજ્જં
કમ્મં વંધદ્ધ ।

૬- જીવે ણં મંતે ! અસંજણ જાવ એગંતસુત્તે
ઉસ્સણ્ણ-ત્તસ-પાણ-ઘાઈ કાલં કિચ્ચા
ણેરદ્ધણ્ણુ ઉવવજ્જદ્ધ ? હંતા, ઉવ-
વજ્જદ્ધ ।

તેથી વિશેષ નિર્ણયની ઇચ્છા થઈ, સંશય, ઉત્કંઠા
ઉત્પન્ન થઈ છે તથા તત્ત્વ નિર્ણય, સંશય, ઉત્કંઠા
સમુત્પન્ન થયા છે એવા ગૌતમ સ્વામી ઉત્થાન
શક્તિથી પોતાના સ્થાનથી ઉઠ્યા ઉઠીને જ્યાં
શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર હતા ત્યાં આવ્યા આવીને
શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરને ત્રણ વાર આદક્ષિણા
પ્રદક્ષિણા કરી. વદન, નમસ્કાર કર્યા. વદન,
નમસ્કાર કરીને પ્રભુની સામે ન બહુ દૂર કે ન
બહુ નજીક એ રીતે સાંભળવાની ઇચ્છાથી બેઠા
પછી વિનયથી હાથ ભેડી પર્યુપાસના કરતાં આ
પ્રમાણે બોલ્યા.

પ્રશ્નોત્તર

૩- હે ભગવાન ! જે જીવ અસયમી, અવિરતિ,
વર્તમાન તથા ભવિષ્યના પાપકર્મોના દ્વારને
પ્રત્યાખ્યાનથી અટકાવેલ નથી, ક્રિયાથી જે યુક્ત
છે, અસંવૃત, એકાંત આત્માને દુઃખી કરનાર,
એકાંત મિથ્યાદષ્ટિ, મિથ્યાત્વની નિદ્રામાં સૂતેલ
જીવ પાપકર્મનો બંધ કરે કે નહિ ? ભગવાને
કહ્યું- હા ગૌતમ ! તે બંધ કરે છે

૪- હે ભગવાન ! અસયમી યાવત્ એકાંત સુપ્ત
જીવ મોહનીય કર્મનો બંધ કરે છે ? હા ગૌતમ !
બંધ કરે છે.

૫- હે ભગવાન ! મોહનીય કર્મનો અનુભવ
કરનાર જીવ શુ મોહનીય કર્મનો બંધ કરે છે ?
અથવા વેદનીય કર્મનો બંધ કરે છે ? હે ગૌતમ !
મોહનીય કર્મનો પણ બંધ કરે છે અને વેદનીય
કર્મનો પણ બંધ કરે છે. કેવળ સૂક્ષ્મ સપરાય
શુભ્રસ્થાનમાં ચરમ મોહનીય કર્મનું વેદન કરતા
સમયે વેદનીય કર્મને જ બાંધે છે પરંતુ મોહનીય
કર્મને બાંધતા નથી.

૬- હે ભગવાન ! અસયમી યાવત્ એકાંત સુપ્ત
મિથ્યાદષ્ટિ ત્રસ જીવોની હિંસામાં રત રહેનાર
જીવ કાલ સમયે કાળ કરીને શુ નારકીઓમાં
ઉત્પન્ન થાય છે ? હા ગૌતમ ! ઉત્પન્ન થાય છે.

૭- જીવે નં મંતે ! અસંજણ અવિરણ અપ્પહિ-
હય-પચ્ચક્ખાય-પાવકમ્મે ઇઓ ચુણ પેચ્ચ
દેવે સિયા ? ગોયમા ! અત્યેગહયા દેવે
સિયા, અત્યેગહયા નો દેવે સિયા ।

૮- સે કેણટ્ઠેણં મંતે ! एवं વુચ્ચહ-અત્યેગ-
હયા દેવે સિયા, અત્યેગહયા નો દેવે
સિયા ? ગોયમા ! જે ઇમે જીવા ગામા-
ગર-ગયર-ણિગમ-રાયહાણિ-લેહ--કબ્બહ-
મહંબ-દોણમુહ-પટ્ટણા-સમ-સંબાહ-સણિ-
વેસેસુ અકામતણ્ણાણ અકામહુહાણ
અકામ-વંમચેર-વાસેણં અકામ-અણ્ણાણ-
સીયા-યવ-દંસ-મસગ-સેય-જલ્લ-મલ્લ-પંક-
પરિતાવેણં અપ્પત્તરો વા મુજ્જતરો વા
કાલં અપ્પાણં પરિકિલેસંતિ, પરિકિલે-
સિત્તા કાલમાસે કાલં કિચ્ચા અણ્ણય-
રેસુ વાણમંતરેસુ દેવલોણસુ દેવત્તાણ
ઉવવત્તારો ભવંતિ, તર્હિ તેસિં ગઈ, તર્હિ
તેસિં ઠિઈ, તેર્હિ તેસિં ઉવવાણ પણ્ણત્તે ।
તેસિં નં મંતે ! દેવાણં કેવહયં કાલં
ઠિઈ પણ્ણત્તા ? , ગોયમા ! દસવાસસહ-
સ્સાઈ ઠિઈ પણ્ણત્તા । અત્થિ નં મંતે !
તેસિં દેવાણં ઇહ્ઢીહ વા જુઈહ વા જસેહ
વા બલેહ વા વીરિણ્ણ વા પુરિસવકાર-
પરવકમેહ વા ? હંતા ! અત્થિ । તે નં
મંતે ! દેવા પરલોગસ્સ આરાહગા ? નો
ઇણટ્ઠે સમટ્ઠે ॥

૯- સે જે ઇમે ગામા-ગર-ગયર-ણિગમ-રાય-
હાણિ-લેહ-કબ્બહ-મહંબ-દોણમુહ-પટ્ટણા-
સમ-સંબાહ-સણિવેસેસુ મણુયા ભવંતિ,

૭- હે ભગવન્ત ! અસ્ય યમી, અવિરતિ, પાપકર્મોને
જેણે પ્રત્યાખ્યાનથી અટકાવ્યા નથી એવો જીવ
આ મનુષ્યલોકમાંથી મરીને પરલોકમાં દેવલવમાં
જાય છે ? હા ગૌતમ ! કેટલાંક જીવ દેવલોકમાં
ઉત્પન્ન થાય છે કેટલાંક જીવ દેવલોકમાં ઉત્પન્ન
થતા નથી.

૮- હે ભગવન્ત ! આપ કયા કારણથી એમ
કહો છો કે કેટલાંક જીવ દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થાય
છે, કેટલાંક ઉત્પન્ન થતા નથી ? હે ગૌતમ !
જે જીવ ગામ, ખાણ, નગર, નિગમ, રાજધાની,
ધૂળના કોટવાળા ગામડા, કર્ખટ, મડંબ, દ્રોણ-
મુખ, પાટણ, આશ્રમ, પર્વતની પાસેના સંખાધમાં
સન્નિવેશમાં અકામ-ધન્ય વિના તરસને સહ-
વાથી, અનિચ્છાએ ક્ષુધા, અનિચ્છાએ બ્રહ્મચર્ય-
પાલન, અનિચ્છાએ સ્નાનત્યાગ, ઠંડી, તાપ,
કસ, મસગ, પસીનો, મેલ, ઉપરનો મેલ, કાદવને
દૂર નહિ કરવાથી તે પરિતાપને થોડા વખત માટે
સહન કરે અથવા લાંબા કાળ સુધી સહન
કરે અને પોતાના આત્માને કલેશિત કરે છે
તે કલેશને પામીને કાળ માસે કાળ કરીને કોઈ
એક વ્યતર દેવના દેવલોકમાં દેવરૂપે ઉત્પન્ન થાય
છે. ત્યાં તેની ગતિ, તેની સ્થિતિ, તેમજ ઉત્પાત
થાય છે. હે ભગવન્ત ! તે દેવોની કેટલા કાળની
સ્થિતિ હોય છે ? હે ગૌતમ ! દશ હજાર વર્ષની
સ્થિતિ હોય છે હે પ્રભુ ! ત્યાં તે દેવોનાં પરિ-
વારાદિ ઋદ્ધિઓ, શારીરિક કાંતિ, યશ, બલ,
વીર્ય, પુરુષાકાર, પરાક્રમ આ બધું હોય કે નહિ ?
હા, છે. ભગવન્ત ! તે દેવો પરલોકના આરાધક
છે કે નહિ ? આ અર્થ સમર્થ નથી અર્થાત્ તે
આરાધક નથી

કોણ કયાં ઉત્પન્ન થાય છે ?

૯- જે આ જીવ ગામ, આકર, નગર, નિગમ,
રાજધાની, ખેડ, કર્ખટ, મડંબ, દ્રોણમુખ, પાટણ,
આશ્રમ, સંખાધ, તેમજ સન્નિવેશમાં મનુષ્ય

તંજહા-અંડુબદ્ધગા ણિયલબદ્ધગા હડિબ-
દ્ધગા ચારગબદ્ધગા હૃત્યચ્છિણ્ણગા પાય-
ચ્છિણ્ણગા કણ્ણચ્છિણ્ણગા નક્કચ્છિ-
ણ્ણગા ઓઢ્ઢચ્છિણ્ણગા જિઘ્ઘચ્છિણ્ણગા
સીસચ્છિણ્ણગા મુહચ્છિણ્ણગા મજ્ઝચ્છિ-
ણ્ણગા વઙ્ગચ્છિણ્ણગા હિયપ્પાડિ-
યગા ણયપ્પાડિયગા દસણ્ણપ્પાડિયગા
વસણ્ણપ્પાડિયગા ગેવચ્છિણ્ણગા તંડુલચ્છિ-
ણ્ણગા કાગણિમંસક્ખાવિયગા ઓલંબિ-
યગા લંબિયગા ઘસિયગા ઘોલિયગા
ફાલિયગા પીલિયગા સૂલાદ્ધિયગા સૂલ-
ભિણ્ણગા ચારવત્તિયા વજ્જવત્તિયા સીહ-
પુચ્છિયગા દવગ્ગિદ્ધગા પંકોસણ્ણગા
પંકે ચુત્તગા વલયમયગા વસટ્ટમયગા
ણિયાણમયગા અંતોસલ્લમયગા ગિરિપ-
ડિયગા તરુપડિયગા ગિરિપક્ખંદોલગા
તરુપક્ખંદોલગા મરુપક્ખંદોલગા જલ-
પવેસી (જલણપવેસિગા) વિસમ્ભક્ખિયગા
સત્થોવાડિયગા વેહાણસિયા ગેદ્ધપદ્ધગા
કંતારમયગા દુઘ્ઘિમ્ભક્ખમયગા અસંકિ-
લિદ્ધપરિણામા તે કાલમાસે કાલં કિચ્છા
અણ્ણયરેસુ વાણમંતરેસુ દેવલોએસુ દેવત્તાએ
ઉવવત્તારો ભવંતિ, તંહિ તેંસિ ગઈ તંહિ
તેંસિ ઠિઈ, તંહિ તેંસિ ઉવવાએ પણ્ણત્તે ।
તેંસિ ણં મંતે ! દેવાણં કેવદ્ધયં કાલં
ઠિઈ પણ્ણત્તા ? ગોયમા ! બારસવાસ-
સહસ્સાઈ ઠિઈ પણ્ણત્તા । અત્થિ ણં મંતે !
તેંસિ દેવાણં ઇદ્ધીઈ વા, જુઈઈ વા
જસેઈ વા, બલેઈ વા, વીરિએઈ વા, પુરિ-
સક્કારપરક્કમેઈ વા ? હંતા ! અત્થિ ।

પર્યાયમાં ઉત્પન્ન થાય છે અને પછી હાથ-
બેડી, પગબેડી, હડબેડી, જેલમાં પૂરી દેવામાં
આવે, હાથ કાપી નાંખવામાં આવે, પગ છેદવામાં
આવે, કાન છેદી નાખે, નાક છેદી નખાય હોઠ
છેદાય, જીભ છેદાય, શિર છેદાય, મુખ છેદાય,
પેટનો ભાગ છેદાય, ડાબા કંધાથી લઈને જમણી
ખગલના નીચેના ભાગ સહિત મસ્તક છેદી નખાય,
હૃદય કાઢી લેવાય, આંખો કાઢી નખાય, અંડ-
કોષ કાઢી નખાય, ગર્દન તોડી નખાય, ચોખાની
જેમ કણુ-કણુ કરીને ખાય, શરીરમાંથી માંસ
કાપી કાપીને ખવડાવાય, દોરડાથી ખાંધી કૂવામાં
લટકાવવામાં આવે, ઝાડની ડાળીએ ખાંધી
લટકાવવામાં આવે, ચંદનની જેમ ઘસી નાખવામાં
આવે, ફાળીની જેમ મથન કરવામાં આવે અથવા
ધુમાવવામાં આવે, બે ફાડા કરવામાં આવે,
ચત્રમાં પીલવામાં આવે, શૂળી પર ચડાવી દેવામાં
આવે શૂળથી ફાડવામાં આવે, ક્ષારમાં નાખી
દેવામાં આવે, વધસ્થાનમાં રખાય, લિંગ કાપી
નખાય અથવા સિંહની પૂંછડી સાથે ખાંધી
ઘસડવામાં આવે, ઢાવાગ્નિમાં બાળી નખાય,
કાઢવમાં નાખી દેવાય, કાઢવમાં ખુચાડી દેવામાં
આવે, સયમથી બ્રહ્મ થતાં મૃત્યુ પામે. ઇન્દ્રિયના
વશવર્તી થઈ પ્રાણનો ત્યાગ કરે, નિદાન
કરી મૃત્યુ પામે, શબ્દ સંખી મૃત્યુ પામે, પહાડ
ઉપરથી પડી, ઝાડ પરથી પડી, મરુસ્થલમાં પડી,
પર્વત પરથી કૂદી, વૃક્ષ ઉપરથી અંપાપાત કરી,
મરુસ્થલમાં રસ્તો ભૂટી જવાથી, જલમાં ડૂબી,
અગ્નિમાં પ્રવેશી, વિષભક્ષણથી, શસ્ત્રોના ઘાતથી,
વૃક્ષો પર લટકી, ગીધાદિ દ્વારા ખવાયેલ હાથીના
હાડપિંજરમાં પ્રવેશી મૃત્યુ પામે, જંગલમાં મરણ
પામે, દુર્ભિક્ષથી મૃત્યુ પામે અને આ મૃત્યુ સમયે
જેના પરિણામ સકલિષ્ટ ન હોય એવો જીવ
કોઈ એક વ્યતર દેવલોકમાં દેવપણે ઉત્પન્ન
થાય છે ત્યાં તેની ગતિ, તેની સ્થિતિ, તેમનો

તે જાં મંતે ! દેવા પરલોગસ્સ આરાહગા ?,
જો ઇણદ્ઠે સમદ્ઠે ॥

૧૦- સે જે ઇમે ગામાગર જાવ સંનિવેસેસુ મળુયા
ભવંતિ, તં જહા-પગઇમદ્દગા પગઇ-
વસંતા પગઇ-પતળુ-કોહ-માળ-માયા-લોહા
મિડ-મદ્દવ-સંપળ્ળા અલ્લીળા વિળીયા
અમ્માપિડ-સુસ્સસગા અમ્માપિર્ડિણં અળ-
ઇક્કમળિજ્જવયળા અપ્પિચ્છા અપ્પા-
રંભા અપ્પપરિગ્ગહા અપ્પેણં આરંભેણં
અપ્પેણં સમારંભેણં અપ્પેણં આરંભસમા-
રંભેણં વિત્તિ કપ્પેમાળા બહૂં વાસાઇં
આડયં પાલેતિ, પાલિત્તા કાલમાસે કાલં
કિચ્ચા અળ્ળયરેસુ વાળમંતરેસુ, તં ચેવ
સવ્વં, જવરં ઠિર્ઠિ ચડદ્દસવાસસહસ્સાઇં ॥

૧૧- સે જાઓ ઇમાઓ ગામાગર જાવ સંનિ-
વેસેસુ ઇત્થિયાઓ ભવંતિ, તં જહા-અંતો
અંતેઝરિયાઓ ગયપડિયાઓ મયપડિયાઓ
બાલવિહવાઓ છઙ્ઙિયલ્લિયાઓ માદર-
ક્ખિયાઓ પિયરક્ખિયાઓ માયરક્ખિ-
યાઓ પદરક્ખિયાઓ કુલઘરરક્ખિયાઓ
સસુરકુલરક્ખિયાઓ પરુદ્ધ-જહ-કેસ-
કક્કરોમાઓ વવગય-ધૂવ-પુપ્પ-ગંધ-
મલ્લા-લંકારાઓ અળ્ળાળગ-સેય-જલ્લ-

ઉપપાત કહેવામાં આવ્યો છે. હે ભગવંત !
ત્યાં તે જીવોની સ્થિતિ કેટલા કાળની છે ?
હે ગૌતમ ! તે જીવોની સ્થિતિ ૧૨ હજાર
વર્ષની છે. હે ભગવંત ! ત્યાં તે દેવોમાં ઋદ્ધિ,
દ્યુતિ, કીર્તિ, બળ, વીર્ય, તેમજ પરાક્રમ છે કે
નહિ ? હા છે. હે ભગવંત ! આ દેવ પરલોકના
આરાધક હોય છે કે નહિ ? હે ગૌતમ ! તે
અર્થ સમર્થ નથી. અર્થાત્ આરાધક નથી હોતા.

૧૦- જે જીવ ગામ, આકર યાવત્ સન્નિવેશમાં
મનુષ્ય થાય છે જે પ્રકૃતિથી ભદ્ર હોય, સ્વભા-
વથી ઉપશાંત હોય, સ્વભાવથી જ જેના કોપ,
માન, માયા, લોભ પાતળા છે, મૃદુ અને
માર્દવતાથી જે યુક્ત છે, ગુરુની આજ્ઞા અનુસાર
વર્તનાર છે, અત્યંત વિનીત છે, માતા પિતાની
જે સેવા કરે છે, માતાપિતાના વચનોનું જે
ઉલ્લેખન કરતા નથી, અદ્ય ઇચ્છા યુક્ત છે,
અદ્યપરિણી, અદ્યપરિગ્રહી, અદ્ય આરભ અને
અદ્ય પરીગ્રહથી પોતાની આજીવિકા ચલાવનાર
એવા જીવો ઘણાં વર્ષો સુધી આયુષ્યનું પાલન
કરે છે કાલમાસે કાલ કરીને કોઈ એક વ્યંતર
દેવલોકમાં દેવરૂપે ઉત્પન્ન થાય છે. બાકીની
સર્વ વિગત ઉપર પ્રમાણે સમજવી વિશેષતા
એ છે કે ત્યાં તેમની સ્થિતિ ૧૪ હજાર વર્ષની
હોય છે

૧૧- જે જીવ ગામ, આકરાદિ યાવત્ સન્નિવેશમાં
સ્ત્રીપણે ઉત્પન્ન થાય છે. તેમાં કોઈ અતઃ-
પુરની રાણીઓ હોય છે. જેના પતિ પ્રવાસમાં
ગયા છે તેવી હોય, વિધવા હોય, બાલવિધવા
હોય, ત્યક્તા હોય, માતા દ્વારા રક્ષા પામતી
હોય, પિતાથી રક્ષિત હોય, ભાઈથી રક્ષિત હોય,
પિતાના વંશજો દ્વારા રક્ષિત હોય, સાસરા પક્ષના
લોકો દ્વારા રક્ષિત હોય, નખ, કેશ, તેમજ
બગલના વાળ વધી ગયા છે તેવી સ્ત્રી, કોઈ
એવી છે કે જેણે ધૂપ, પુષ્પ, ગંધ, માદાર્પ

મલ્લ-પંક-પરિતાવિયાઓ વવગય-લીર-
દહિ-ળવળીય-સપ્પિ-તેલ્લ-ગુલ-લોળ-મહુ-
મજ્જ-મંસ-પરિચત્ત-કયા-હારાઓ અપ્પિ-
ચ્છાઓ અપ્પારંભાઓ અપ્પપરિગ્ગહાઓ
અપ્પેણં આરંભેણં અપ્પેણં સમારંભેણં અપ્પેણં
આરંભસમારંભેણં વિત્તિ કપ્પેમાળીઓ
અકામબંભચેરવાસેણં તામેવ પડ્ડસેજ્જં
ળાઢ્ઢકમંતિ । તાઓ ણં ઇત્થિયાઓ ણ્યા-
રૂવેણં વિહારેણં વિહરમાળીઓ બહ્હં
વાસાઢ્ઢં, સેસં તં ચેવ, જાવ ચડસાઢ્ઢિ
વાસસહસ્સાઢ્ઢં ઠિઢ્ઢિ પળ્ળત્તા ॥

૧૨- સે જે ઇમે ગામાગર જાવ સન્નિવેસેસુ મળુયા
ભવંતિ, તં જહા-દગ્ગિઢ્ઢયા દગતઢ્ઢયા
દગસત્તમા દગઁકકારસમા ગોયમા ગોવ્વ-
ઢ્ઢયા ગિહ્ધિધમ્મા ધમ્મચિત્તગા અવિરુદ્ધ-
વિરુદ્ધ-વુઢ્ઢસાવગ-પ્પમિત્તયો, તેસિ ણં
મળુયાણં ણો કપ્પંતિ । ઇમાઓ નવ
રસવિગઈઓ આહારેત્તણ, તં જહા-લીરં
દહિ ળવળીયં સપ્પિ તેલ્લં ફાળિયં મહું
મજ્જં મંસં, ણો અળ્ળત્થ ઁકકાણ સરિસવ-
વિગઈણ, તે ણં મળુયા અપ્પિચ્છા, તં
ચેવ સવ્વં, ળવરં ચડરાસીઢ્ઢં વાસસહ-
સ્સાઢ્ઢં ઠિઢ્ઢિ પળ્ળત્તા ॥

અલકારોનો ત્યાગ કર્યો છે. સ્નાન ન કરવાથી
પસીનાથી યુક્ત હોય, મેલયુક્ત હોય, કાઢવથી
કલેશ પામેલ હોય, દૂધ, ઢહી, માખણ, ઘી,
તેલ, ગોળ, મીઠું, મધ, મધ, માંસ વર્જિત આહાર
કરે, અલ્પ ઇચ્છાવાનું હોય, અલ્પારભી, અલ્પ-
પરિશ્રદ્ધી, અલ્પઆરભ, પરિશ્રદ્ધથી પોતાની
આજીવિકા ચલાવે, અનિચ્છાએ પ્રદ્વચર્યનું પાલન
કરતી, પતિની શૈયાનું ઉલ્લઘન નહિ કરનાર
(પર પુરુષને લજતી ન હોય) આવી સ્ત્રીઓ
આ પ્રકારની પ્રવૃત્તિ કરતા ઘણાં વર્ષોનું આયુ
લોળવે છે બાકીનું ઉપરની જેમ ચાવતું કાલ
કરીને ૬૪ હજાર વર્ષની સ્થિતિવાળા વ્યંતર
દેવ બને છે.

૧૨- જે જીવ ગામ, આકર ચાવતું સન્નિવેશમાં
મનુષ્ય થાય છે. જેવા કે-કોઈ જે દ્રવ્ય અર્થાત્
પાણી અને કોઈ એક અન્ન એ જે દ્રવ્યો ધારે,
કોઈ ત્રણ દ્રવ્ય, સાત દ્રવ્ય, ૧૧ દ્રવ્યને ધારણ કરે,
કોઈ બળદને આગળ કરી કીડા બતાવી જીવન
નિર્વાહ કરે, કોઈ ગોમતી હોય, કોઈ ગૃહસ્થ-
ધર્મી હોય (ગૃહસ્થ ધર્મને કલ્યાણકારી માની
ઢાનાદિ ધર્મના આરાધક હોય.) કોઈ ધર્મચિત્તક
(ધર્મશાસ્ત્રના પાઠ કરનારા હોય), વૈનચિક,
અક્રિયાવાદી હોય, વૃદ્ધ (મોટી ઉંમરે તાપસ
બનેલ હોય), શ્રાવક-પ્રાદ્વણ હોય અથવા વૃદ્ધ
શ્રાવક (પ્રાદ્વણ) હોય તેઓને આ નવ વિગય
બાવા યોગ્ય નથી હોતા. તે આ પ્રમાણે-દૂધ, ઢહી,
માખણ, ઘી, તેલ, ગોળ, મધ, મધ, માંસ એક
સરસવના તેલનો ત્યાગ હોતો નથી (સરસવનું
તેલ વિગયનો ત્યાગ કરનાર બાઈ શકે છે) આ
મનુષ્યો અલ્પ ઇચ્છાવાળા હોય, બાકી પૂર્વવત્
તે ૮૪ હજાર વર્ષની સ્થિતિવાળા વ્યંતર દેવ
થાય છે.

૧૩- સે જે ઇમે ગંગાકૂલગા વાણપત્થા તાવસા
 ભવંતિ, તં જહા-હોત્તિયા પોત્તિયા કોત્તિયા
 જણ્ણઈ સહુઈ થાલઈ હુંબહુદા દંતુક્ખલિયા
 ઉમ્મજ્જગા સંમજ્જગા નિમજ્જગા સંપક્ખા-
 લગા દક્ખિણકૂલગા ઉત્તરકૂલગા સંઘ-
 ધમગા કૂલધમગા મિગલુદ્ધગા હત્થિતા-
 વસા ઉદ્દગા દિસાપોક્ખિણો વક્કવા-
 સિણો બિલવાસિણો જલવાસિણો સ્વક્ષ-
 મૂલિયા અંબુભક્ખિણો વાહભક્ખિણો
 સેવાલભક્ખિણો મૂલાહારા કંદાહારા
 તયાહારા પત્તાહારા પુપ્ફાહારા વીયા-
 હારા પરિસડિય-કંદ-મૂલ-તય-પત્ત-પુપ્ફ-
 ફલાહારા જલા-ભિસેયકઢિણ-ગાયમૂયા
 આયાવળાહિ પંચગિતાવેહિ ઇંગાલસો-
 લ્લિયં કંડુસોલ્લિયં પિવ અપ્પાણં
 કરેમાણા બહૂઈં વાસાઈં પરિયાગં
 પાઉણંતિ, પાઉણિત્તા કાલમાસે કાલં
 કિચ્ચા ઉવ્વકોસેણં જોહિસિણ્ણુ દેવેસુ
 દેવત્તાણુ ઉવવત્તારો ભવંતિ । પલિઓવમં
 વાસસહસ્સમન્નહિયં ઠિઈં । આરાહગા ?
 ણો ઇણ્ણદ્દે સમદ્દે । સેસં તં ચેવ ॥

તાપસોનો ઉપપાત

૧૩- જે આ જીવો કે જે ગંગાના તટ પર
 વસનાર વાનપ્રસ્થ તાપસો હોય છે જેવા કે-
 અગ્નિહોત્રિક, વસ્ત્રધારક, ભૂમિ પર શૈથ્યા કરનાર,
 યજ્ઞકારક, શ્રાદ્ધ કરનાર, થાળીમાં ભોજન કરનાર,
 કુરિકાધારી, ફલભોજી, પાણીની ઉપર તરી
 સ્નાન કરનાર, વારવાર સ્નાન કરનાર, પાણીમાં ડૂબકી
 મારી સ્નાન કરનાર, માટી આદિથી અંગને
 ઘસી સ્નાન કરનાર, ગંગાના દક્ષિણ તટ પર
 વસનાર, ગંગાના ઉત્તર તટ પર વસનાર, શબ્ધ
 વગાડી ભોજન કરનાર, કાંઠા ઉપર ખેસી અવાજ
 કરી ભોજન કરનાર, મૃગનું માંસ ખાનાર,
 હાથીને મારી તેનાં માંસનું ભોજન કરનાર, ડાંડને
 ઊંચો કરી ફરનારા, દિશાઓમાં પાણી છાંટનારા,
 વૃક્ષની છાલ પહેરનારા, ભોંયરામા રહેનારા,
 જલમાં ઊભા રહેનારા, વૃક્ષની નીચે વસનારા,
 માત્ર પાણીનો આહાર કરનારા, વાયુભક્ષી,
 સેવાળભક્ષી, મૂળભક્ષી, કંઠભક્ષી, ત્વક્-છાલનો
 આહાર કરનારા, પાનનો આહાર કરનારા, પુષ્પોનો
 આહાર કરનારા, ખીજનો આહાર કરનારા, કદ,
 મૂળ, છાલ, પાન, પુષ્પ, ફળ જે પોતાની મેળે
 નીચે પડેલા છે તેનો આહાર કરનારા, જલનો
 અભિષેક કરવાથી જેનાં શરીર કઠણ થઈ ગયા
 છે તેવા, આતાપનાથી, પંચાગ્નિ તપથી અંગારા
 સમાન તેમજ પાત્રમાં જુનેલ ચણાદિની સમાન
 જેના શરીર થઈ ગયા છે એવા તાપસો ઘણાં
 વર્ષો સુધી વાનપ્રસ્થ તાપસની પર્યાયનુ પાલન
 કરતાં કરતાં કાલ માસે કાલ કરીને ઉત્કૃષ્ટથી
 જ્યોતિષી દેવોમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે.
 ત્યાં તેમની સ્થિતિ ૧ હજાર વર્ષ અધિક એક
 પદ્યોપમની હોય છે. હે ભગવન્ ! તે આરાધક
 હોય છે કે નહિ ? આ અર્થ સમર્થ નથી અર્થાત્
 તે પરલોકના આરાધક હોતા નથી.

૧૪- સે જે ઇમે જાવ સન્નિવેસેસુ પવ્વહયા સમણા ભવંતિ, તં જહા-કંદપ્પિયા કુવ્વહયા મોહરિયા ગીયરહપ્પિયા નચ્ચણસીલા, તે નં એણં વિહારેણં વિહરમાણા બહૂં વાસાઈં સામણપરિયાયં પાડણંતિ, પાડ-ણિત્તા તસ્સ ઠાણસ્સ અણાલોહય-અપહિ-વકંતા કાલમાસે કાલં કિચ્ચા ઉવ્વકોસેણં સોહમ્મે કપ્પે કદપ્પિએસુ દેવેસુ દેવત્તાએ ઉવવત્તારો ભવતિ, તહિં તેસિ ગઈં, સેસં ત ચેવ, નવરં પલિઓવસં વાસસયસહ-સ્સમબ્ભહિયં ઠિઈં ॥

૧૫- સે જે ઇમે જાવ સન્નિવેસેસુ પરિવ્વાયગા ભવંતિ, તં જહા-સંઘા જોગી કાવિલા મિહવ્વા હસા પરમહંસા બહુહદગા કુહિવ્વયા કળ્હપરિવ્વાયગા । તત્થ ધલુ ઇમે અદ્ધ માહણપરિવ્વાયગા ભવંતિ, તં જહા-

કળ્હે ય કરકંડે ય, અંબડે ય પરાસરે ।
કળ્હે દીવાયણે ચેવ, દેવગુત્તે ય નારા ॥
તત્થ ધલુ ઇમે અદ્ધ કલ્તિયપરિવ્વાયયા
ભવતિ । તં જહા-

સીલહી સસિહારે નગ્ગઈં મગ્ગઈંતિ ય ॥
વિવેહે રાયા રામે વલેતિ ય અદ્ધમે ॥

૧૬- તે નં પરિવ્વાયા રિહવેય-યજુવેય-સામ-વેય-અહવ્વણવેય-ઇતિહાસપંચમાણ નિઘંટુ-છટ્ટાણં સંગોવંગાણં સરહસ્સાણ ચડણં વેદાણં સારગા પારગા ધારગા સડંગવી સટ્ઠિતંતવિસારયા, સંઘાણે સિવ્વકાપ્પે વાગરણે છંદે નિરુત્તે જોહસામયણે અણ્ણેસુ ય બહુસુ બંભણ્ણેસુ ય સત્થેસુ સુપરિણિ-ટ્ટિયા યાવિ હોત્થા ॥

૧૪-જે ગામ યાવત્ સન્નિવેશમાં પ્રવ્રજિત શ્રમણ થાય છે જેવા કે - હાસ્યકારક, કુચ્છેટા કરનાર, વાચાળ, ગીતયુક્ત કીડાને વધારે પસંદ કરનાર, નૃત્ય કરવાના સ્વભાવવાળા આ સર્વ આ પ્રકારે આચરણ કરતાં ઘણાં વર્ષો સુધી શ્રમણ પર્યાયને પાળે છે તે પાળીને તે સ્થાનની આલોચના કર્યા વિના કાલ માસે કાલ કરીને ઉત્કૃષ્ટ સૌધર્મ કલ્પમાં હાસ્યકીડા કારક દેવ છે તેમાં દેવરૂપે ઉત્પન્ન થાય છે ત્યાં તેમની ગતિ આદિ પૂર્વવત્ છે. સ્થિતિ ૧ લાખ વર્ષ અધિક એક પદ્મોપમની હોય છે. તે પરલોકના આરાધક છે ? ના, તેઓ પરલોકના આરાધક નથી.

પરિવ્રાજકોનો ઉપપાત

૧૫- જે ગામ યાવત્ સન્નિવેશમાં પરિવ્રાજક રહે છે જેવા કે - સાંખ્ય, યોગનુ પાલન કરનારા, કાપિલ-નિરીશ્વર સાંખ્યવાદી, ભાગવ, હસ, પરમહંસ, ખડ્ડક, કુટીચર, કૃષ્ણ અથવા નારાયણના ભક્ત તેમાં આઠ એ પ્રાદ્યુ જાતિના પરિવ્રાજક થાય છે તે આ પ્રમાણે-કર્ણ, કરકંડ, અખડ, પારાસર, કૃષ્ણ, દ્વિપાયન, દેવગુપ્ત તેમજ નારદ આ આઠ ક્ષત્રિય જાતિના પરિ-વ્રાજક હોય છે, તે આ પ્રમાણે-શીલધી, શશીધર, નગ્ગક, ભગ્ગક, વિદેહ, રાજ, રામ તથા બલ

૧૬- તે પરિવ્રાજકો ઋગ્વેદ, યજુર્વેદ, સામવેદ, અથર્વવેદ, ઇતિહાસ, નિઘંટુ, આ છ શાસ્ત્રોનાં તથા તેમજ ખીજ જેટલાં અગ અને ઉપાંગ છે તેમનાં રહસ્ય સહિત યાદ કરાવનારા, જાણનારા, ધારણવાળા, છ અગના જ્ઞાતા, કપિલશાસ્ત્રના જ્ઞાતા, ગણિત, શિક્ષા સ્વરૂપને નિરૂપણ કરનાર શાસ્ત્રમાં, કલ્પમાં, વ્યાકરણમાં, છંદશાસ્ત્રમાં, નિરુક્તશાસ્ત્રમાં, જ્યોતિષશાસ્ત્રમાં અને ખીજ અનેક પ્રાદ્યુ શાસ્ત્રોમાં તેઓ પારગત હોય છે.

૧૭ તે ન પરિવ્વાયગા દાણધર્મં ચ સોયધર્મં
ચ તિત્થાભિસેયં ચ આઘવેમાણા પળ્લવે-
સાણા પરુવેમાણા વિહરંતિ । જં નં અમ્હં
કિંચિ અસુઈ ભવઈ તં નં ઉદણ ય
મટ્ટિયાણ ય પક્ખાલિયં સુઈ ભવઈ । એવ
ખલુ અમ્હે ચોક્ખા ચોક્ખાયારા સુઈ સુઈ-
સમાયારા ભવિત્તા અભિસેયજલપૂયપ્પાણો
અવિઘ્ઘેણ સગ્ગં ગમિસ્સામો ॥

૧૮- તેસિ નં પરિવ્વાયગાણં નો કપ્પઈ, અગડં
વા તલાય વા વાવિ વા પુક્ખરિણિ વા
દોહિયં વા નઈ વા ગુંજાલિય વા સરં વા
સાગરં વા ભોગાહિત્તણ, નળ્લત્થ અદ્ધાણ-
ગમ્મણેણં । નો કપ્પઈ સગડં વા જાવ સંદ-
માણિયં વા દુરુહિત્તાણ ગચ્છિત્તણ । તેસિ
ન પરિવ્વાયગાણં નો કપ્પઈ આસં વા હત્થિ
વા ઉટ્ટં વા ગોણ વા મહિસં વા ચરં વા
દુરુહિત્તા નં ગમિત્તણ, નળ્લત્થ બલાભિ-
ઓગેણં । તેસિ નં પરિવ્વાયગાણં નો
કપ્પઈ નડપેચ્છાઈ વા જાવ માગહપેચ્છાઈ
વા પેચ્છિત્તણ । તેસિ નં પરિવ્વાયગાણં નો
કપ્પઈ હરિયાણં લેસણયા વા ઘટ્ટણયા વા
થંભણયા વા લૂસણયા વા ઉપ્પાડણયા વા
કરિત્તણ । તેસિ પરિવ્વાયગાણં નો કપ્પઈ
ઈત્થિકહાઈ વા ભત્તકહાઈ વા દેસકહાઈ
વા રાયકહાઈ વા ચોરકહાઈ વા જણવય-
કહાઈ વા અણત્થદંડ કરિત્તણ । તેસિ નં
પરિવ્વાયગાણં નો કપ્પઈ અયપાયાણિ વા
તણપાયાણિ વા તવપાયાણિ વા જસદ-
પાયાણિ વા સીસગપાયાણિ વા રુપ્પપા-
યાણિ વા સુવળ્ણપાયાણિ વા અળ્ણયરાણિ

૧૭- આ પરિવ્રાજક દાનધર્મ, શૌચધર્મ, તીર્થ-
અભિષેકની પ્રરૂપણા કરતા થકા, સમન્નવતા
થકા, યુક્તિપૂર્વક પ્રરૂપણા કરતા થકા વિચરતા
રહે છે તેઓ કહે છે કે જે કાંઈ અપવિત્ર
છે તે પાણીથી અથવા માટીથી ધોવામાં આવે તો
પવિત્ર થઈ જાય છે. આ પ્રમાણે આપણે ચોકખા
છીએ અને આપણા આચાર વિચાર પણ પવિત્ર
છે આ પ્રમાણે પવિત્ર થઈને અભિમંત્રિત
જલથી આત્માને પવિત્ર કરીને વિદ્ય વિના અમે
સ્વર્ગમાં જશું.

૧૮- આ પરિવ્રાજકોને આટલી વાતો કલ્પતી
નથી તેઓને કૂવામાં, તળાવમાં, નદીમાં, વાવમાં,
પુષ્કરિણીમાં, દીર્ઘિકામાં, ગુન્ઠલિકા (વક વાવ) માં
સરોવરમાં, સમુદ્રમાં પ્રવેશ કરવાનો નિષેધ છે
માર્ગમાં ચાલતા કૂવા, તળાવાદિ આવે તો તેનો
નિષેધ નથી એવી જ રીતે ગાડુ ચાવત નાની
શિખિકામાં ચઢી જવાનો નિષેધ છે તે પરિ-
વ્રાજકોને ઘોડા, હાથી, ઊંટ, બળદ, ભેંસ,
તેમજ ગર્દભ ઉપર સવાર થઈ જવાનો નિષેધ
છે જબરદસ્તીથી કોઈ બેસાડી દે તો તેનો
નિષેધ નથી તે પરિવ્રાજકોને નાટક જોવા ચાવત
માગધના બેસ, તમાસા જોવા કલ્પે નહી
લીલી વનસ્પતિનો સ્પર્શ કરવો, સઘર્ષણ કરવું,
ઘમવી, અવરોધ કરવો, ઊંચી કરવી, મરડવી,
કલ્પે નહિ સ્ત્રીકથા, લકતકથા, દેશકથા, રાજકથા,
ચોરકથા, જનપદકથા, કરવી પરિવ્રાજકોને
કલ્પતી નથી કારણ કે તે અનર્થદંડ કરનારી
છે લોખંડનું પાત્ર, કાંસાનું પાત્ર, જસતનું પાત્ર,
સીસાનું પાત્ર, ચાંદીનું પાત્ર, સુવર્ણનું પાત્ર,
તથા બીજા અન્ય બહુમૂલ્ય પાત્ર રાખવા તે
પરિવ્રાજકોને કલ્પતા નથી તુંબડાના, કાળના
અને માટીના પાત્ર જ રાખવા કલ્પે છે. લોખંડના
બધવાળા ચાવત બહુમૂલ્ય ધાતુના બધનથી
યુક્ત પાત્ર રાખવા કલ્પે નહિ તે પરિવ્રાજકોને

વા બહુમુલ્લાણિ ધારિત્તે, ગણ્ણત્થ અલાહપાણ વા દારુપાણ વા મદ્દિયા-
પાણ વા । તેસિં ગ પરિવ્વાયગાણ ગો
કપ્પહ અયબંધગાણિ જાવ બહુમુલ્લાણિ
ધારિત્તે । તેસિં ગ પરિવ્વાયગાણં ગો
કપ્પહ ગાણાવિહવણ્ણરાપરત્તાઈં ધારિ-
ત્તે, ગણ્ણત્થ એગાએ ધાહરત્તાએ । તેસિ
ગ પરિવ્વાયગાણ ગો કપ્પહ હારં વા
અદ્ધહારં વા એગાર્વાલિ વા મુત્તાર્વાલિ
વા કણગાર્વાલિ વા રયનાર્વાલિ વા મુરવિં
વા કંઠમુરવિં વા પાલંબં વા તિસરય
વા કહિસુત્તં વા દસમુદ્દિયાણંતગં વા
કહયાણિ વા તુહિયાણિ વા અંગયાણિ
વા કેઠ્ઠરાણિ વા કુંડલાણિ વા મહા વા
ચૂલામાણિ વા પિણ્ણદિત્તે, ગણ્ણત્થ
એગેણં તંબિણં પવિત્તેણં । તેસિં ગ પરિ-
વ્વાયગાણં ગો કપ્પહ ગથિમવેદિમપૂરિમ-
સંઘાહમે ચહવિવે મલ્લે ધારિત્તે,
ગણ્ણત્થ એગેણં કણ્ણપૂરેણં । તેસિં ગ
પરિવ્વાયગાણં ગો કપ્પહ અગલુણ વા
ચંદણે વા કુંકુમેણ વા ગાયં અણુલિ-
પિત્તે ગણ્ણત્થ એકાએ ગંગામદ્દિયાએ ।

૧૯- તેસિં ગ પરિવ્વાયગાણં કપ્પહ માગહએ
પત્થએ જલસ્સ પહિગ્ગાહિત્તે, સે વિ ય
વહમાણે ગો ચેવ ગ અવહમાણે, સે વિ ય
થિમિઓદએ ગો ચેવ ગ કહ્મોદએ, સે
વિ ય બહુપ્પસણ્ણે ગો ચેવ ગ અબહુપ્પ-
સણ્ણે, સે વિ ય પરિપૂએ ગો ચેવ ગ
અપરિપૂએ, સે વિ ય ગં દિણ્ણે ગો ચેવ ગ
અદિણ્ણે, સે વિ ય પિવિત્તે, ગો ચેવ ગં

અનેક પ્રકારના રગથી રગાએલાં વસ્ત્રો ધારણ
કરવા કહ્યે નહિ માત્ર ગેશ્વ રગથી રગે ન વસ્ત્રો
કહ્યે. તે પરિવ્રાજકોને હાર, અર્ધહાર, એકાવલિ,
મુકતાવલિ, કનકાવલિ, રત્નાવલિ, મુરવી, કંઠ-
મુરવી, પ્રાલંબ, ત્રણસરનો હાર, કટિસૂત્ર, દશ
મુદ્રિકાઓ, કટક, બાજુબધ, અંગદ, કેયૂર, કુંડલ,
મુકુટ, ચૂડામણિ પહેરવું કહ્યે નહિ તે પરિવ્રાજ-
કોને ગુંથીને બનાવેલ, વેષ્ટિત, સચા પર
પૂરીને બનાવેલી, તેમજ પરસ્પર બેડીને બનાવેલી
આ ચાર પ્રકારની માળા ધારણ કરવી કહ્યે નહિ
ફક્ત પુષ્પનું એક ઠણ્ઠું કહ્યેનીય છે તે પરિ-
વ્રાજકોને અગર, અંદન, કહુથી ગાત્ર પર લેપ
કરવો કહ્યે નહિ. એક માત્ર ગંગાની માટીનો
લેપ કરવો કહ્યે છે

૧૯- તે પરિવ્રાજકોને મગધ દેશમાં પ્રચલિત
પ્રસ્થ પ્રમાણ માત્ર જલ ગ્રહણ કરવું કહ્યે છે
(બે અસતી=૧ પ્રસ્થ, ૨ પ્રસ્થ=૧ સેતિકા,
૪ સેતિકા, ૧ કુલવ, ૪ કુલવ=૧ પ્રસ્થ) તે જળ
વહેતું જોઈએ વહેતું જલ ન હોય તે કહ્યે
નહિ. તે જલ સ્વચ્છ હોય, ધૂળ-કાદવથી રહિત
હોય, અતિ નિર્મળ હોય તો તે ગ્રાહ્ય છે. અતિ
નિર્મળ ન હોય તે ગ્રાહ્ય નથી અતિ નિર્મળ હોય
તો પણ ગળેલું જોઈએ, ગળ્યા વગરનું નહિ.

હત્ય-પાય-ચરુ-ચમસ-પક્ષાલણદ્વારે
સિનાદિત્તે વા । તેસિ ણં પરિવ્વાયગાણ
કપ્પદ માગહા આઢા જલસ્સ પડિગ્ગા-
હિત્તે, સે વિ ય વહમાણે ણો ચેવ ણ
અવહમાણે, જાવ ણ અદિણ્ણે, સેવિ ય
હત્યપાયચરુચમસપક્ષાલણદ્વારે, ણો
ચેવ ણ પિવિત્તે સિનાદિત્તે વા ।

તે પણ દાતા દ્વારા અપાએલું ગ્રહણ કરે પણ
અદત્ત ન ગ્રહણ કરે. તે જલ પણ કેવળ પીવાના
ઉપયોગમાં જ લે પણ હાથ, પગ, લોબનપાત્ર
તેમજ અમર્યા ધોવા માટે તેનો ઉપયોગ ન કરે,
તેમજ સ્નાન માટે પણ ઉપયોગમાં ન લે. તે
પરિવ્રાજકોને મગધદેશીય આઢક પ્રમાણુ જલ જ
હાથ, પગ, લોબનપાત્ર, અમર્યા ધોવા માટે
ગ્રાહ્ય છે તે પણ વહેતું હોય જોઈએ વહેતું
ન હોય તે ગ્રાહ્ય નથી યાવત્ દાતા દ્વારા અપા-
યેલ ગ્રાહ્ય છે. અદત્ત ગ્રાહ્ય નથી. આ જલ પીવા
તથા સ્નાન માટે ઉપયોગમાં ન લેવાય.

અંગક પરિવ્રાજકના શિષ્યો

૨૦- તે ણં પરિવ્વાયગા ણ્યારુવેણં વિહારેણં
વિહરમાણા બહુ વાસાઈં પરિયાય પાડ-
ણતિ, પાડણિત્તા કાલમાસે કાલં કિચ્ચા
ઉક્કોસેણ વ્રંભલોએ કપ્પે દેવત્તાએ ઉવ-
વત્તારો ભવંતિ । તર્હિ તેસિ ગઈં, તર્હિ
તેસિ ઠિઈં । દસસાગરોવમાઈં ઠિઈં
પણ્ણત્તા । સેસં તં ચેવ ।

૨૦- તે પરિવ્રાજકો આ પ્રકારના આચારતુ
પાલન કરતાં ઘણાં વર્ષો એ જ પર્યાયમાં વ્યતીત
કરી કાલમાસે કાળ કરીને વધારેમાં વધારે
બ્રહ્મલોક નામના દેવલોકમાં દેવ પર્યાયે ઉત્પન્ન
થાય છે ત્યાં તેમની ગતિ તેમજ સ્થિતિ ૧૦
સાગરોપમની છે. બાકી પૂર્વવત્ અર્થાત્ તેઓ
આરાધક નથી

૨૧- તેણં કાલેણં તેણં સમણં અમ્મહસ્સ
પરિવ્વાયગસ્સ સત્ત અંતેવાસિસયાઈં ગિમ્હ-
કાલસમયંસિ જેટ્ટામૂલમાસંમિ ગગાએ
મહાનઈં ઉમ્મઓક્કલેણં કપિલ્લપુરાઓ
ણયરાઓ પુરિમતાલં ણયરં સંપટ્ટિયા
વિહારાએ ।

૨૧-તે કાળ અને તે સમયમાં અંગક નામના
પરિવ્રાજકના ૭૦૦ શિષ્યો ગ્રીષ્મકાળમાં જેઠ
માસમાં ગગા નદીના બંને તટ ઉપર થઈને
કાંપિલ્યપુર નગરથી પુરિમતાલ નગરી તરફ જવા
માટે નીકળ્યા.

૨૨- તએ ણં તેસિ પરિવ્વાયગાણં તીસે અગા-
મિયાએ છિણ્ણોવાયાએ દોહમદ્ધાએ અડવીએ
કંચિ દેસંતરમણુપત્તાણ સે પુવ્વગ્ગહિએ
ઉદાએ અણુપુવ્વેણં પરિમુંજમાણે સ્ત્રીણે ।

૨૨- ત્યાર પછી તે પરિવ્રાજકો ચાલતાં ચાલતાં
એક અટવીમાં આવ્યા જે ગામથી બહુ દૂર હતી.
ત્યાં મનુષ્યોનું આવાગમન ન હતું, લાંબા માર્ગ-
વાળી હતી અથવા તેના રસ્તા બહુ વિકટ હતા.
તેઓ થોડું ચાલ્યા ત્યાં તેમની પાસે પહેલાનું
જે પાણી હતું તે પીતાં પીતાં યુર થઈ ગયું.

૨૩- તદ્દ નં તે પરિવ્વાયગા ઝીણોદગા સમાણા તપ્પાણ પારબ્ભમાણા ૨ ઉદગદાયારમપ- સ્સમાણા અણ્ણમણ્ણં સદ્ધાવેતિ, સદ્ધાવિત્તા એવં વયાસી ।

૨૪- એવં ચલુ દેવાણુપ્પિયા ! અમ્હં ઇમીસે અગામિયાણ જાવ અહવીણ કંચિ દેસંત- રમણુપત્તાણં સે ઉદણ જાવ ઝીણે, તં સેયં ચલુ દેવાણુપ્પિયા ! અમ્હં ઇમીસે અગામિ- યાણ જાવ અહવીણ ઉદગદાયારસ્સ સવ્વઓ સમંતા મગ્ગણગવેસણં કરિત્તણ- ત્તિ કટ્ટુ અણ્ણમણ્ણસ્સ અતિણ એયમદ્દં પડિસુણેતિ, પડિસુણિત્તા તીસે અગામિ- યાણ જાવ અહવીણ ઉદગદાયારસ્સ સવ્વઓ સમંતા મગ્ગણગવેસણં કરેતિ, કરિત્તા ઉદગદાયારમલભમાણા દોચ્ચંપિ અણ્ણમણ્ણં સદ્ધાવેતિ, સદ્ધાવિત્તા એવં વયાસી ।

૨૫- ઇહ નં દેવાણુપ્પિયા ! ઉદગદાતારો નત્થિ, તં નો ચલુ કપ્પઈ અમ્હં અદિણ્ણં ગિણ્ણિહત્તણ, અદિણ્ણં સાહજ્જિત્તણ, તં મા નં અમ્હે ઇયાણિ આવહકાલં પિ અદિણ્ણં ગિણ્ણામો, અદિણ્ણં સાહજ્જામો, મા નં અમ્હં તવલોવે ભવિસ્સઈ । ત સેયં ચલુ અમ્હં દેવાણુપ્પિયા ! તિદંડં, કુંડિયાઓ ય, કંચણિયાઓ ય, કરોડિયાઓ ય, ભિસિયાઓ ય, છણ્ણાલણ ય, અંકુસણ ય, કેસરિયાઓ ય, પવિત્તણ ય, ગણેત્તિયાઓ ય, છત્તણ ય, વાહણાઓ ય, પાડયાઓ ય, ઘાઝરત્તાઓ ય એગંતે એહિત્તા, ગંગં

૨૩- પછી તે પરિવાજકો કે જેમની પાસે પાણી સમાપ્ત થઈ ગયું હતું તેઓ તરસથી અત્યંત બ્યાકુલ થઈ ગયા પાણીને આપનાર હાતા જેવામાં નહિ આવવાથી પરસ્પર એક બીજાને બોલાવવા લાગ્યા બોલાવીને આ પ્રમાણે કહ્યું—

૨૪- હે દેવાનુપ્રિયો ! એ વાત બરાબર છે કે આપણે આ અગમ્ય યાવત્ વિકટ અટવીને થોડો માર્ગ કાપ્યો ત્યાં આપણી પાસે જે પાણી હતું તે સમાપ્ત થઈ ગયું હવે હે દેવાનુપ્રિયો ! આપણે આ અગમ્ય યાવત્ વિકટ અટવીમાં પાણીના હાતાની સર્વ પ્રકારે સર્વ બાજુ ગવેષણા કરીએ. આ પ્રકારની કરેલી સલાહ બધાએ એક મત થઈને માની લીધી. તે સલાહ મુજબ ગાઢ અટવીમાં પાણીના હાતાને ચારે બાજુ સર્વ પ્રકારે શોધવા લાગ્યા. શોધ કરતાં કોઈ હાતા ન મળ્યો ત્યારે બીજાવાર પરસ્પર એક બીજાને બોલાવીને આ પ્રમાણે કહ્યું—

૨૫- હે દેવાનુપ્રિયો ! આપણને અદત્ત જલ ગ્રહણ કરવું કહ્યે નહીં, અનુમોદના આપવી કહ્યે નહિ અથવા અદત્ત જલ પીવું એ આપણી મર્યાદાથી સર્વથા વિરુદ્ધ છે. આપણને આપત્તિકાળમાં પણ અદત્ત જલ ગ્રહણ કરવું, તેની અનુમોદના આપવી કહ્યે નહિ કારણકે એમ કરવાથી આપણી તપશ્ચર્યાનો લોપ થઈ જાય માટે હે દેવાનુપ્રિયો ! આપણે ત્રિદંડ, કમંડલુ, રૂદ્રાક્ષની માળા, કરોટિકા-માટીનાં પાત્ર વિશેષ, બેસવાના પાટલા, ત્રિપાઈ, અકુશિકા (પૂજા માટે પત્ર, યુષ્પાદિ તોડવાનું સાધન), કેશરિકા-પ્રમાર્જનમાં ઉપયોગી વસ્તુનો ટુકડો, તાંબાની મુદ્રિકા, હાથમાં ધારણ કરવાની રૂદ્રાક્ષમાળા, છત્ર, જોડા, કાષ્ઠની પાહુકા તેમજ ગેર રંગથી રંગેલા વસ્ત્રો આ

મહાણં ઓગાહિત્તા, વાલુયાસંથારણ
સંથરિત્તા, સંલેહના-ઝૂસિયાણં ભક્તપાણ-
પડિયાઙ્કિલ્લયાણં પાઓવગયાણં કાલં
અણવકંઠમાણાણં વિહરિત્તેત્તિ કટ્ટુ
અણ્ણમણ્ણસ્સ અંતિએ એયમટ્ઠં પડિસુણેતિ,
પડિસુણિત્તા તિદંડેય ય જાવ એગંતે
એડેતિ, એડિત્તા ગંગં મહાણં ઓગાહેતિ,
ઓગાહિત્તા વાલુઆસંથારણ સંથરંતિ,
સંથરિત્તા વાલુયાસંથારયં દુરૂહિત્તિ, દુરૂ-
હિત્તા પુરત્થાભિમુહા સંપલિયકનિસણ્ણા
કરયલ જાવ કટ્ટુ એવં વયાસી ।

૨૬- નમોત્થુ ણં અરહંતાણં જાવ સંપત્તાણં,
નમોત્થુ ણં સમણસ્સ ભગવઓ મહાવીરસ્સ
જાવ સંપાવિડકામસ્સ, નમોત્થુ ણં અમ્મ-
હસ્સ પરિવ્વાયગસ્સ અમ્હં ધમ્માયરિયસ્સ
ધમ્મોવદેસગસ્સ । પુર્વિવ ણં અમ્હેહિ
અમ્મહસ્સ પરિવ્વાયગસ્સ અંતિએ થૂલગ-
પાણાઙ્કિલ્લવાએ પચ્ચક્ખાએ જાવજ્જીવાએ,
મુસાવાએ અદિણ્ણાદાણે પચ્ચક્ખાએ
જાવજ્જીવાએ, સવ્વે મેહુણે પચ્ચક્ખાએ
જાવજ્જીવાએ, થૂલએ પરિગ્ગહે પચ્ચક્ખાએ
જાવજ્જીવાએ, ઇયાણિં અમ્હે સમણસ્સ
ભગવઓ મહાવીરસ્સ અંતિએ સવ્વ પાણા-
ઙ્કિલ્લવાયં પચ્ચક્ખામો જાવજ્જીવાએ, એવં
જાવ સવ્વં પરિગ્ગહં પચ્ચક્ખામો જાવજ્જી-
વાએ, સવ્વં કોહં માણં માયં લોહં પેજ્જં
દોસં કલહ અબ્ભક્ખાણં પેસુણં પરપરિ-
વાયં અરરરર માયામોસં મિચ્છાદં-
સણસલ્લં અકરણિજ્જં જોગં પચ્ચક્ખામો

મર્વને એક સ્થાનમાં રાખીને મહાનદી ગંગામાં
અવગાહન અર્થાત્ પ્રવેશ કરીને તેની રેતી
ઉપર સંથારા ણિછાવીએ તેના ઉપર ભક્તપાનના
પ્રત્યાખ્યાન કરીને પાદપોષગમન સંધારે કરીને,
મરણની ઇચ્છાથી રહિત થઇને, મલેખના પૂર્વક
મૃત્યુને સ્વીકારીએ આ પ્રમાણે કહીને એક
ખીલએ તે વાતનો સ્વીકાર કર્યો. સ્વીકાર કર્યા
પછી ત્રિદંડ યાવત્ સર્વ વસ્તુઓ એક સ્થાનમાં
ત્યાગી દીધી. ત્યાગીને મહાનદી ગંગામાં પ્રવેશ
કર્યો. પ્રવેશ કરીને રેતીનો સંધારા ણિછાવ્યો.
ણિછાવીને તેના ઉપર એકા એસીને પૂર્વદિશા
તરફ મુખ રાખી પશ્ચક આસનથી એકા બંને
હાથ બેડી મસ્તક ઉપર રાખી આ પ્રમાણે
કહેવા લાગ્યા—

૨૬- સુકિતને પ્રાપ્ત થયેલા શ્રી અર્હત પ્રભુને
નમસ્કાર હો. શ્રમણુ ભગવાન મહાવીર કે જે
સુકિત પ્રાપ્ત કરવાની કામનાવાળા છે તેમને
નમસ્કાર હો. ધર્મના ઉપદેશક ધર્માચાર્ય એવા
અમારા શુરુ અમ્મહ પરિવ્રાજકને નમસ્કાર હો.
પહેલા અમે અમ્મહ પરિવ્રાજક પાસે સ્થૂલ
પ્રાણાતિપાતનું યાવનજીવન પ્રત્યાખ્યાન કર્યું છે.
મૃષાવાદ, સર્વ અદ્વિતાદાનનો જીવન પર્યંત
ત્યાગ કર્યો છે. સર્વ મૈથુનનો જીવન પર્યંત
ત્યાગ કર્યો છે, સ્થૂલ પરિગ્રહનો પણ યાવનજીવન
ત્યાગ કર્યો છે હવે આ સમયે અમે બધા
શ્રમણુ ભગવાન મહાવીરની પાસે સર્વ પ્રાણાતિ-
પાતના જીવન પર્યંત પ્રત્યાખ્યાન કરીએ છીએ
એ જ પ્રમાણે યાવત્ સર્વ પરિગ્રહના જીવન
પર્યંત પ્રત્યાખ્યાન કરીએ છીએ. સમસ્ત ક્રોધ,
માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કલહ, આળ,
આડીચુગલી, પારકા વાંકા બોલવા, અરતિ, રતિ,
માયામૃષા, મિથ્યાદર્શન શબ્દ તેમજ અકરણીય
યોગના જીવન પર્યંત પ્રત્યાખ્યાન કરીએ છીએ
સમસ્ત અશન - અન્ન, પાન-પાણી, બાધ-

જાવજ્જીવાએ, સર્વં અસણં પાણં લાઇમં
સાઇમં ચડવિહંપિ આહારં પચ્ચક્કામો
જાવજ્જીવાએ, જં પિ ય ઇમં સરીરં ઇટ્ઠં
કંતં પિય મણુણં મણામં પેજ્જં થેજ્જં
વેસાસિયં સંમયં વહુમયં અણુમયં મંડકરં-
ડગસમાણં, મા ણં સીયં મા ણં ઉણ્હં મા ણં
ખુહા મા ણં પિવાસા મા ણં વાલા મા ણં
ચોરા મા ણં મસગા મા ણં વાઇયપિત્તિ-
યસિભિય સનિવાઇય ચિવિહા રોગાયંકા
પરિસહોવસગા ફુસતુ-ત્તિ કદ્દુ એયંપિ
ણં ચરમેહિં ઝસાસણીસાસેહિં વોસિરામિ
-ત્તિ કદ્દુ સલેહનાઙ્ગસણાઙ્ગસિયા ભત્ત-
પાણપડિયાઇવિલ્લયા પાઓવગયા કાલં
અણવકલમાણા વિહરતિ ।

મેવામીકાઈ, સ્વાધ-મુખવાસ એ ચારે પ્રકારનાં
આહારના યાવત્જીવન પ્રત્યાખ્યાન કરીએ છીએ
જે આ શરીર કે જે ઇષ્ટ, સુંદર, પ્રિય, મનોહર,
અત્યંત પ્રિય, સ્થિરતા યુક્ત, અતિશય પ્રીતિનું
સ્થાન, સંમત-શારીરિક કાર્યો માટે સંમત,
બહુમત-ઘણાંઓની વચ્ચે ઇષ્ટ, અનુમત-પ્રેમના
સ્થાન ભૂત, રત્નના કરંડીયા સમાન છે તેને
ઠંડી ન લાગે, ગરમી ન લાગે, ભૂખ ન લાગે,
તરમ ન લાગે, સર્પ ડંશ ન આપે, ચોર ઉપદ્રવ
ન કરે, ડાંસ મચ્છર ન કરડે, વાત, પિત્ત, કફ
સંબધી સન્નિપાતાદિ વિવિધ પ્રકારના રોગો,
આતંક-પ્રાણુહરણુ કરનાર રોગ, પરીષદ, ઉપસર્ગ
સ્પર્શ ન કરે આ પ્રકારે પાલન કર્યું છે તેને છેલ્લા
ઉચ્છ્વાસ નિશ્વાસ સુધી છોડું છું. આવી રીતે
કરીને સંલેખનમાં- કષાય અને શરીર ને કૃશ
કરીને પ્રીતિ પૂર્વક તે બધા ભક્ત તેમજ પાનના
પ્રત્યાખ્યાન કરીને પાદપોષગમન સથારો કરે છે.
મરણની ઇચ્છા નહીં કરતાં તેમાં સ્થિત થયા.

૨૭- તદ્દં ણં તે પરિવ્વાયગા બહૂઈં ભત્તાઈં
અણસણાએ છેદેતિ, છેદિત્તા આલોહ્ય-
પડિક્કંતા સમાહિપત્તા કાલમાસે કાલં
કિચ્ચા વભલોએ કપ્પે દેવત્તાએ ઉવવણ્ણા ।
તર્હિં તેંસિ ગઈં । દસ સાગરોવમાઈં
ઠિઈં પણ્ણત્તા, પરલોગસ્સ આરાહગા,
સેસ ત ચેવ ।

૨૭- ત્યાર પછી તે બધા પરિવ્રાજકોએ ઘણા
ભક્તોનો અનશન દ્વારા છેદ કર્યો. છેદ કરીને
અતિચારોની આલોચના કરી પછી તેનાથી
નિવૃત્ત થયા. સમાધિ પ્રાપ્ત કરીને કાલ માસે
કાલ કરીને બ્રહ્મલોક નામના દેવલોકમાં દેવ
પર્યાયે ઉત્પન્ન થયા ત્યાં તેમની ગતિ, સ્થિતિ
૧૦ સાગરોપમની છે તેઓ પરલોકના આરાધક
છે શેષ સર્વ પૂર્વવત્

૨૮- બહુજણે ણં મંતે ! અણમણ્ણસ્સ એવમાઇ-
વલ્લઇ એવં માસઇ એવં પન્નવેઇ એવં પરુવેઇ ।
એવં લલુ અમ્મહે પરિવ્વાયએ કપિલ્લપુરે
ણયરે ઘરસએ આહારમાહારેઇ, ઘરસએ
વસહિં ઉવેઇ । સે કહમેવં મંતે ! એવં ?

અંખડ પરિવ્રાજકનું વર્ણન-

૨૮- હે ભગવન્ ! ઘણા લોકો પરસ્પર આ
પ્રમાણે કહે છે, આ પ્રમાણે જણાવે છે, આ
પ્રમાણે પ્રરૂપિત કરે છે કે- અમ્મડ પરિવ્રાજક
કંપિલપુર નગરમાં સો ઘરમાં આહાર કરે છે,
સો ઘરોમાં નિવાસ કરે છે. તો હે પૂજ્ય !
આ વાત કેવી છે ?

૨૯- ગોયમા ! જં નં સે બહુજણે અણમણસ્સ
 એવમાઙ્કલ્લજાવ એવં પરુવેદ-એવ લલુ
 અમ્મહે પરિવ્વાયએ કંપિલ્લપુરે જાવ
 ઘરસએ વસાહિ ઉવેદ । સચ્ચે નં એસમદ્દે,
 અહંપિ ન ગોયમા ! એવમાઙ્કલ્લામિ જાવ
 એવં પરુવેમિ-એવં લલુ અમ્મહે પરિવ્વા-
 યએ જાવ વસાહિ ઉવેદ ।

૩૦- સે કેણદ્દેણ મંતે ! એવં વુચ્ચદ્દ-અમ્મહે
 પરિવ્વાયએ જાવ વસાહિ ઉવેદ ।

૩૧- ગોયમા ! અમ્મહસ્સ નં પરિવ્વાયગસ્સ
 પગદ્દમદ્દયાએ જાવ વિણીયયાએ છદ્દંછ-
 દ્દેણં અનિલ્લક્કેણ તવોકમ્મેણં ઉદ્દં
 વાહાઓ પગિજ્ઞય ૨ સૂરાભિમુહસ્સ
 આયાવણભૂમીએ આયાવેમાણસ્સ સુમેણં
 પરિણામેણં પસત્થેહિ અજ્ઞવસાણેહિ પસ-
 ત્થાહિ લેસાહિ વિસુજ્ઞમાણીહિ અન્નયા
 કયાઈ તદાવરણિજ્ઞાણં કમ્માણ લલોવ-
 સમેણં ઈહાવૂહામગ્ગણગવેસણં કરેમાણસ્સ
 વીરિયલદ્ધી વેડવ્વિયલદ્ધી ઓહિણાણ-
 લદ્ધી સમુપ્પણ્ણા । તએ નં સે અમ્મહે
 પરિવ્વાયગે તોએ વીરિયલદ્ધીએ વેડવ્વિ-
 યલદ્ધીએ ઓહીણાણલદ્ધીએ સમુપ્પણ્ણાએ
 જણવિમ્મહાવણહેડં કંપિલ્લપુરે નયરે ઘર-
 સએ જાવ વસાહિ ઉવેદ । સે તેણદ્દેણં
 ગોયમા ! એવં વુચ્ચદ્દ-અમ્મહે પરિવ્વાયએ
 કંપિલ્લપુરે નયરે ઘરસએ જાવ વસાહિ
 ઉવેદ ।

૩૨- પહૂ નં મંતે ! અમ્મહે પરિવ્વાયએ દેવા-
 નુપ્પિયાણં અંતિએ મુંડે ભવિત્તા અગારાઓ
 અણગારિયં પવ્વહિત્તએ ?

૨૯- હે ગૌતમ ! જે ઘણાં લોકો એક ખીલને
 આ પ્રમાણે કહે છે યાવત્ પ્રરૂપિત કરે છે કે
 અંબડ પરિવાળક કપિલપુર નગરમાં યાવત્ સો
 ઘરોમાં નિવાસ કરે છે તે વાત સાચી છે.
 હે ગૌતમ ! હું પણ તે જ વાત કહું છું.
 યાવત્ પ્રરૂપિત કરું છું કે અંબડ પરિવાળક
 યાવત્ સો ઘરોમાં નિવાસ કરે છે

૩૦- હે પૂજ્ય ! આપ એ કયા હેતુથી કહો છો ?
 કે અંબડ પરિવાળક યાવત્ સો ઘરોમાં નિવાસ
 કરે છે ?

૩૧- હે ગૌતમ ! તે પ્રકૃતિથી ભદ્ર છે યાવત્
 વિનીત છે નિરંતર છૂં, છૂંની તપશ્ચર્યા કરે છે
 તેમજ હાથને ઉંચા કરીને સૂર્યની સન્મુખ
 આતાપના ચોગ્ય ભૂમિમાં આતાપના લે છે
 અંબડ પરિવાળકને શુભ પરિણામથી, પ્રશસ્ત
 અધ્યવસાયથી, પ્રશસ્ત લેશ્યાથી, વિશેષ શુદ્ધિથી,
 કોઈ એક સમયે તદાવરણીય કર્મના ક્ષયોપશમથી
 ઇહા-નામ જાતિની કલ્પનાથી રહિત આમાન્યજ્ઞાન
 થયા પછી વિશેષ નિશ્ચય કરવાની વિચારધારા.
 બૂહ-અવાયરૂપ જ્ઞાન, માર્ગણ-સન્તારૂપ ધર્મેનો
 નિશ્ચય, ગવેષણ-અસત્ ધર્મેનો નિશ્ચય કરવાથી
 વીર્યલબ્ધિ, વૈક્રિયલબ્ધિ તથા અવધિજ્ઞાનલબ્ધિ
 ઉત્પન્ન થઈ ત્યાર પછી તે અંબડ પરિવાળક
 ઉત્પન્ન થયેલ વીર્યલબ્ધિ, વૈક્રિયલબ્ધિ અને
 અવધિલબ્ધિથી લોકોને આશ્ચર્ય પમાડવા કપિલ-
 પુરનગરમાં સો ઘરોમાં યાવત્ વિશ્રામ કરે છે
 આ કારણથી હે ગૌતમ ! હું એમ કહું છું કે
 અંબડ પરિવાળક કપિલપુર નગરમાં સો ઘરોમાં
 યાવત્ વસે છે

૩૨- હે પૂજ્ય ! અંબડ પરિવાળક આપની
 પાસે મુડિત થઈ આગારમાંથી, અણુગાર અવસ્થાને
 ધારણ કરવા સમર્થ છે કે નહિ ?

૩૩- જો ઇળદે સમદે । ગોયમા ! અમ્મડે જં પરિવ્વાયણે સમણોવાસણે અભિગયજી-વાજીવે જાવ અપ્પાણં ભાવેમાણે વિહરઈ, જવરં ઋસિયફલિહે અવંગુદુવારે ચિયત્તં-તેરઘરદારપવેસી ઇયં જં વુચ્ચઈ ॥

૩૪- અમ્મડસ્સ જં પરિવ્વાયગસ્સ થૂલણે પાણાઈવાણે પચ્ચક્ખાણે જાવજ્જીવાણે જાવ પરિગ્ગહે, જવરં સવ્વે મેહુણે પચ્ચક્ખાણે જાવજ્જીવાણે ।

૩૫- અમ્મડસ્સ જં પરિવ્વાયગસ્સ જો કપ્પઈ અક્ખસોયપ્પમાણમેત્તંપિ જલં સયરાહં ઉત્તરિત્તણે, જણ્ણતથ અદ્ધાણગમણેજં । અમ્મડસ્સ જં જો કપ્પઈ સગડં વા ઇવં તં ચેવ ભાણિયવ્વં જણ્ણતથ ઇગાણે ગંગામ-દ્વિયાણે । અમ્મડસ્સ જં પરિવ્વાયગસ્સ જો કપ્પઈ આહાકમ્મિણે વા ઉદ્દેસિણે વા મીસજાણે ઇ વા અજ્જોયરણે ઇ વા પૂઠ-કમ્મે ઇ વા કીયગડે ઇ વા પામિચ્ચે ઇ વા અણિસિદ્ધે ઇ વા અભિહડે ઇ વા ઠઈ-ત્તણે વા રઈત્તણે વા, કંતારભત્તે ઇ વા દુબ્ધિભક્ખભત્તે ઇ વા ગિલાણભત્તે ઇ વા વહલિયાભત્તે ઇ વા પાહુણગભત્તે ઇ વા ભોત્તણે વા પાઈત્તણે વા । અમ્મડસ્સ જં પરિવ્વાયગસ્સ જો કપ્પઈ મૂલભોયણે વા જાવ બીયભોયણે વા ભોત્તણે વા પાઈત્તણે વા ।

૩૩- હે ગૌતમ ! આ અર્થ સમર્થ નથી. અંખડ પરિવ્રાજક શ્રમણોપાસક થઈને જીવ, અજીવાદિનો જ્ઞાતા થઈ પોતાના આત્માને લાવિત કરતો વિચરે છે વિશેષ તો એ છે કે જેવો સ્ફટિક રાશિસમા નિર્મલા છે તેથી તેઓ માટે દરેકના દ્વાર હર હમેશ ખુલ્લા રહે છે. તેમજ વિશ્વાસ-પાત્ર હોવાથી અતઃપુરમાં પણ રોક ટોક વિના-પ્રવેશ કરી શકે છે આવા છે તે અંખડ પરિવ્રાજક

૩૪- આ અંખડ પરિવ્રાજકે સ્થૂલ પ્રાણાતિપાતનો યાવજીવન ત્યાગ કર્યો છે એ જ રીતે સ્થૂલ મૃષાવાદ, સ્થૂલ અદ્વિત્તાદાન, સ્થૂલ પરિગ્રહનો પણ યાવજીવન ત્યાગ કર્યો છે પરંતુ મૈથુનનો સર્વથા યાવજીવન ત્યાગ કર્યો છે.

૩૫- અંખડ પરિવ્રાજકને વિહાર કરતાં માર્ગમાં અકસ્માત્ ગાડાનું પૈડું ડૂબે એટલું પાણી ઉતરવું કલ્પે નહિ. પરંતુ ખીજો માર્ગ ન જ હોય તો જઈ શકે છે આ અંખડ પરિવ્રાજકને ગાડાદિમાં બેસવું કલ્પતું નથી યાવત્ શબ્દથી ૧૮મા સૂત્ર પ્રમાણે જાણવું. માત્ર તેને ગગાની માટીનો લેપ કલ્પે છે. અંખડ પરિવ્રાજકને આધાકર્મિ, ઔદે-શિક, મિશ્રજાત, અધ્યવપૂરિત - સાધુ માટે અધિક માત્રામાં બનાવેલ, પૂતિકર્મ - આધાકર્મિ આહારથી મિશ્રિત, કીતકૃત - ખરીદેલ, પ્રામિત્ય - ઉધાર લાવેલ, અનિસૃષ્ટ - જેના ઉપર અનેકનું સ્વામિત્વ છે તે બધાની આજ્ઞાવિના લાવેલ, અભ્યાદ્યત-સામે લાવેલ, સ્થાપિત - રાખી મૂક્યો હોય, સચિત - બનાવ્યો હોય કાન્તારલકત - અટવી પસાર કરવા લાવેલ આહાર અથવા જંગલમાં શિશુકો માટે બનાવેલ આહાર, દુર્લક્ષલકત - દુષ્કાળમાં શિશુકો માટે બનાવેલ આહાર, રોગી માટે બનાવેલ, વાદ્દલિકા લકત - વૃષ્ટિમાં આપવા માટે બનાવેલ આહાર, પ્રાહુણુક લકત - મહેમાન માટે બનાવેલ આહાર કલ્પતો નથી તેમજ ખીવું પણ કલ્પતું નથી અંખડ પરિવ્રાજકને મૂળ કંઈ યાવત્ ખીજ વસ્તુઓનું ભોજન કરવું કે ખીવું કલ્પતું નથી.

૩૬- અમ્મહસ્સ ણં પરિવ્વાયગસ્સ ચત્તવ્વિહે
અણદ્દાદંડે પચ્ચક્ખાણ જાવજ્જીવાણ; તં
જહા-અવજ્જાણાયરિણ પમાયાયરિણ હિસ-
પ્પયાણે પાવકમ્મોવણેસે ।

૩૭- અમ્મહસ્સ ણં પરિવ્વાયગસ્સ કપ્પહ માગ-
હણ અદ્દાદાણ જલસ્સ પરિગ્ગાહિત્તણ, સે વિ
ય વહમાણણ ણો ચેવ ણં અવહમાણણ,
એવં યિમિણ પસન્ને જાવ સે વિ ય પરિપૂણ
ણો ચેવ ણં અપરિપૂણ, સે વિ ય સાવજ્જે
ત્તિ કાઠં ણો ચેવ ણં અણવજ્જે, સે વિ ય
જીવત્તિ કાઠં ણો ચેવ ણં અજીવે, સે વિ
ય દિણ્ણે ણો ચેવ ણં અદિણ્ણે, સે વિ ય
હત્થ-પાય-ચરુ-ચમસ-પક્ખાલણદ્વયાણ
પિવિત્તણ વા, ણો ચેવ ણં સિણાહિત્તણ ।
અમ્મહસ્સ ણં પરિવ્વાયગસ્સ કપ્પહ માગ-
હણ ય આદાણ જલસ્સ પડિગ્ગાહિત્તણ, સે
વિ ય વહમાણણ જાવ ણો ચેવ ણં અદિણ્ણે,
સે વિ ય સિણાહિત્તણ, ણો ચેવ ણં હત્થ-
પાય-ચરુ-ચમસ-પક્ખાલણદ્વયાણ પિવિ-
ત્તણ વા ।

૩૮- અમ્મહસ્સ ણો કપ્પહ-અણ્ણહત્થિયા વા
અણ્ણહત્થિયદેવયાણિ વા અણ્ણહત્થિયપ-
રિગ્ગહિયાણિ વા ચેદ્દયાહં વંદિત્તણ વા
ણમંસિત્તણ વા જાવ પજ્જુવાસિત્તણ વા,
ણ્ણત્થ અરિહંતે વા અરિહંતચેદ્દયાહં વા ।

૩૯- અમ્મહે ણં મંતે ! પરિવ્વાયણ કાલમાસે
કાલં કિચ્ચા કંહિં ગચ્છિહિત્તિ ? કંહિ

૩૬- અમ્મહ પરિવ્વાયગસ્સે આરેય પ્રકારના અનર્થ-
દોષોનો ચાવજીવન ત્યાગ હોય છે. તે આ
પ્રમાણે-અપધ્યાનાચરિત, પ્રમાદાચરિત, હિંસાપ્રદાન-
હિંસાકારક શસ્ત્ર ક્રોધને દેવું તેમજ પાપકર્મોનો
ઉપદેશ આપવો.

૩૭- અમ્મહ પરિવ્વાયગસ્સે મગધદેશ પ્રસિદ્ધ
અર્ધ આઠક (૪ પ્રસ્થક=૧ આઠક) પ્રમાણે જળ
અહણ કરવું કલ્પે છે તે વહેતું હોવું જોઈએ
વહેતું ન હોય તે કલ્પનીય નથી. તે પણ કચરાથી
રહિત નિર્મળ ચાવત્ ગળેલા હોવું જોઈએ ગળ્યા
વગરનું નહિ તે સમજે છે કે ગળ્યા વગરનું
જલ સાવધ છે તેથી ગળેલું કલ્પે. નિરવધ
સમજીને નહિ. સાવધ પણ તેને જીવસહિત સમજે
છે, અજીવ નહિ. તે પણ ક્રોધને આપ્યું હોય
તો કલ્પે આપ્યા વિનાનું કલ્પતું નથી. આ પાણી
હાથ, પગ, લોજનપાત્ર, ચમચા ધોવા માટે
તથા પીવા માટે કલ્પે છે પણ સ્નાન માટે નહિ.
આ અંગક પરિવ્વાયગસ્સે મગધદેશ પ્રસિદ્ધ આઠક
પ્રમાણે જળ અહણ કરવું કલ્પે છે. તે પણ વહેતું
ચાવત્ આપેલું ન હોય તે કલ્પે નહિ આ જલ
સ્નાન માટે કલ્પે છે પરંતુ હાથ, પગ, લોજન પાત્ર,
ચમચા ધોવા માટે કલ્પે નહિ તેમજ પીવામાં
પણ કલ્પે નહિ.

૩૮- અમ્મહને ખીન્ન યૂથવાળા-તીર્થકરસઘની
અપેક્ષા શાક્ય ભિક્ષુઓના સંઘ, અન્ય યૂથના
દેવ, અહિંત પ્રભુ સિવાય ખીન્ન દેવ, અન્ય યૂથ
દ્વારા અહણ કરાયેલ ચૈત્ય (અન્ય યૂથમાં ભખી
ગયેલા જૈન સાધુ)ને વંદન કરવા, નમસ્કાર કરવા
ચાવત્ પર્યુપાસના કરવી કલ્પતી નથી. અરિહંત
ચૈત્ય (અરિહંતના સાધુજન) નમસ્કારાદિ યોગ્ય
છે ખીન્ન નહિ

૩૯- હે પૂજ્ય ! અમ્મહ પરિવ્વાયક કાલ માસે
કાળ કરીને ક્યાં જશે ? ક્યાં ઉત્પન્ન થશે ? હે

ઉવવજ્જિહિતિ ? ગોયમા ! અમ્મડે જં પરિવ્વાયે ઉચ્ચાવર્ણે સીલ-વ્વય-ગુણ-વેરમણ-પચ્ચવલાણ-પોસહો-વવાસેહિ અપ્પાણં ભાવેમાણે બહૂં વાસાં સમણો-વાસગપરિયાયં પાઠ્ઠિહિતિ, પાઠ્ઠિત્તા માસિયાએ સંલેહનાએ અપ્પાણં ક્કુસિત્તા, સંઘિ ભત્તાં અણસણાએ હેદિત્તા, આલોક-યપડિકાંતે સમાહિપત્તે કાલમાસે કાલં કિચ્ચાં બંભલોએ કપ્પે દેવત્તાએ ઉવવજ્જિ-હિતિ । તત્થ જં અત્થેગઈયાણં દેવાણં દસ સાગરોવમાં ઠિં પણ્ણત્તા । તત્થ જં અમ્મડસ્સ વિ દેવસ્સ દસ સાગરોવમાં ઠિં ।

૪૦- સે જં મંતે ! અમ્મડે દેવે તાઓ દેવલો-ગાઓ આઠ્ઠાણં ભવક્કાણં ઠિંકાણ-ણં અણંતરં ચયં ચઈત્તા કંહિ ગચ્છિહિ, કંહિ ઉવવજ્જિહિ ?

૪૧- ગોયમા ! મહાવિદેહે વાસે જાં કુલાં ભવંતિ અઢ્ઢાં દિત્તાં વિત્તાં વિત્થિણ-વિઠલ-ભવણ-સયણા-સણ-જાણ-વાહ-ણાં બહુધણ-જાયરૂવ-રયયાં આઓગ-પઓગ-સંપણ્ણાં વિચ્છિદ્ધિય-પણ-ભત્તપાણાં બહુ-દાસી-દાસ-ગો-મહિસ-ગવેલગપ્પમૂયાં બહુજણસ્સ અપરિભૂયાં તહપ્પગારેસુ કુલેસુ પુમત્તાએ પચ્ચાયાહિ ।

૪૨- તએ જં તસ્સ દારગસ્સ ગબ્ભત્થસ્સ સમા-ણસ્સ અમ્માપિર્ણં ધમ્મે દઢા પઢ્ઢણા ભવિસ્સ ।

ગૌતમ ! અમ્મડ પરિવ્રાજક અનેક પ્રકારના શીલવ્રત, ગુણવ્રત, વિરમણ, પ્રત્યાખ્યાન, પૌષ્ઠો-પવાસથી પોતાના આત્માને ભાવિત કરતાં થકા અનેક વર્ષો સુધી શ્રમણોપાસકના પર્યાયનું પાલન કરશે. પાલન કરીને એક માસની સલેખના કરી સાઠ લકતનું અનશન છેદન કરીને પાપકર્મોની આલોચના તથા પ્રતિક્રમણ કરીને સમાધિને પ્રાપ્ત કરશે. કાલ માસે કાલ કરીને બ્રહ્મલોક નામના દેવલોકમાં ઉત્પન્ન થશે. ત્યાં કેટલાક દેવોની ૧૦ સાગરોપમની સ્થિતિ છે. ત્યાં અમ્મડ દેવની પણ ૧૦ સાગરોપમની સ્થિતિ થશે.

અખડનું ભવિષ્ય

૪૦- હે પૂજ્ય ! તે અખડદેવ દેવલોકથી આયુનો ક્ષય, ભવનો ક્ષય, સ્થિતિનો ક્ષય થવા પર ત્યાંથી અયવીને પછી ક્યાં જશે ? ક્યાં ઉત્પન્ન થશે ?

૪૧- હે ગૌતમ ! મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં જે સમૃદ્ધ કુળ છે જે વિશાળ (વિસ્તૃત) અને વિપુલ ભવનોના અધિપતિ છે, જેની પાસે અનેક પ્રકારના શયન, આસન, વાહન છે, ઘણાં ધનના સ્વામી છે, સુવર્ણ-ચાંદી છે આદાન-પ્રદાનનું કાર્ય થાય છે. ઘણાં પ્રમાણમાં લોજન બનાવી યાચકાદિને આપવામાં આવે છે, અનેક દાસી, દાસ, ગાય, ભેસ, ઘેટાંઓથી ભરપૂર છે અને જે કોઈથી પરાભવ પામતા નથી એવા કુળમાં અખડ દેવ પુરુષરૂપે ઉત્પન્ન થશે

૪૨- ત્યાર પછી તે બાળક ગર્ભમાં આવતા માતા પિતાને ધર્મમાં દૃઢ શ્રદ્ધા ઉત્પન્ન થશે.

૪૩- સે જં તત્ય જવણં માસાણં વહુપડિપુ-
ણ્ણાણં અદ્ધમાણ રાઈંદિયાણં વીઢ્ઠકં-
તાણ સુહુમાલપાણિપાણે જાવ સસિસો-
સાકારે કતે પિયવંસણે સુરુવે દારણ
પયાહિણે ।

૪૪- તણ જં તત્સ દારગસ્સ અમ્માપિયરો પઢમે
દિવસે ઠિઢ્ઠકિયં કાર્હિતિ, વિઢ્ઠકિયં દિવસે
ચંદસૂરદંસણિયં કાર્હિતિ, છટ્ઠે દિવસે
જાગરિયં કાર્હિતિ, એકકારસમે દિવસે
વીઢ્ઠકતે જિવ્વત્તે અસુહ-જાય-કમ્મક-
રણે સંપત્તે વારસાહે દિવસે અમ્માપિયરો
ઈમં એવારુવં ગોણં ગુણજિણ્ણણં જામ-
ધેજ્જં કાર્હિતિ-જમ્હા જં અમ્હં ઇમસિ
દારગસિ ગઘમત્ત્યંસિ ચેવ સમાણંસિ ધમ્મે
દઢપણ્ણા, તં હોઽ જં અમ્હં દારણ દઢ-
પણ્ણે જામેણ । તણ જં તત્સ દારગસ્સ
અમ્માપિયરો જામધેજ્જં કરેહિતિ-દઢ-
પણ્ણતિ ।

૪૫- તં દઢપણ્ણં દારગં અમ્માપિયરો સાહ-
રેગહુવામજાયગ જાણિત્તા સોમ્મણંસિ
તિહિકરણદિવમણવલ્લત્તમુહુત્તંસિ કલાય-
રિયત્ત્સ ડવર્ણેહિતિ ।

૪૬- તણ જં સે કલાયરિણે તં દઢપણ્ણ દારગં
લેહાહિયાઓ ગણિયપ્પહાણાઓ સઝણસ્ય-
પજ્જત્તાણાઓ વાવત્તરિકલાઓ સુત્તઓ
ત અત્તપ્પાપ્પી ય કરણઓ ય સેહાન્નિહિતિ
મિત્તયાવિહિતિ, તં જહા-લેહં ૧, ગણિય

દઢપ્રતિજ્ઞકુમાર-

૪૩- ગર્ભમાં નવ માસ અને સાડા સાત દિવસ-
રાત વીત્યા પછી સુકોમળ હાથ, પગવાળો
ચાવતુ ચંદ્રમા જેવો સૌમ્ય આકારવાળો, સુંદર,
પ્રિયદર્શની સુંદર રૂપયુક્ત પુત્ર ઉત્પન્ન થશે.

૪૪ - ત્યાર પછી આ બાળકના માતાપિતા તેમની
સ્થિતિ અનુસાર પહેલા દિવસે પુત્રજન્મ મહોત્સવ
મનાવશે. બીજે દિવસે ચંદ્ર-સૂર્ય દર્શન કરાવશે.
છઠ્ઠા દિવસે બાગરણ કરશે અગ્યારમા દિવસે
જન્મ અશુચિ સમાપ્ત થઈ ગયા પછી બારમો
દિવસ થતાં માતાપિતા તેના શુભ અનુસાર
સાર્થક નામ રાખશે-અમારો આ બાળક ગર્ભમાં
આવ્યો ત્યારથી અમારી ધર્મમાં દઢ શ્રદ્ધા થઈ
છે તેથી અમારા આ બાળકનું નામ દઢપ્રતિજ્ઞ
હો તે સમયે બાળકના માતાપિતા તેનું દઢપ્રતિજ્ઞ
નામ રાખશે

૪૫ - ત્યારપછી દઢપ્રતિજ્ઞ બાળકને જ્યારે આઠ
વર્ષથી ઇંછક અધિક ઉંમરનો બાલુશે ત્યારે
માતાપિતા તેને શુભતિથિ, શુભકરણ, શુભદિવસ,
શુભ નક્ષત્ર તેમજ શુભ મુહૂર્તમાં કલાચાર્યની
પાસે લઈ જશે

બહોતેર કળાઓ-

૪૬- ત્યાર પછી તે કલાચાર્ય તે દઢપ્રતિજ્ઞ-
કુમારને લેખનાદિથી લઈને પક્ષીના શબ્દાદિ
બાલુવાની ૭૨ કળાઓ, જેમાં ગણિતની
પ્રધાનતા છે તે સૂત્ર રૂપે, અર્થ રૂપે, તથા
પ્રયોગથી પ્રાપ્ત કરાવશે, શીખવાડશે તે કળાઓ આ
પ્રમાણે છે-(૧) લેખ લખવાની, (૨) ગણિતની,

२, रूवं ३, णट्टं ४, गीयं ५, वाइयं ६, सरगयं ७, पुक्खरगयं ८, समतालं ९, जूयं १०, जणवायं ११, पासगं १२ अट्टा-
वयं १३, पोरेकव्व १४, दगमट्टियं १५, अण्णविहिं १६, पाणविहिं १७, आभर-
णविहिं १८, सयणविहिं १९, अज्जं २०, पहेलियं २१, मागहियं २२, गाहं २३,
गीइयं २४, सिलोयं २५, हिरण्णजुत्ति सुवण्णजुत्ति २७, गंधजुत्ति २८, चुण्ण-
जुत्ति २९, तरुणीपडिकम्मं ३०, इत्थि-
लक्खणं ३१, पुरिसलक्खणं ३२, हयल-
क्खणं ३३, गयलक्खणं ३४, गोणलक्खणं
३५, कुक्कुडलक्खणं ३६, चक्कलक्खणं
३७, छत्तलक्खणं ३८, चम्मलक्खणं ३९,
दंडलक्खणं ४०, असिलक्खणं ४१, मणि-
लक्खणं ४२, कागणिलक्खण ४३, वत्थु-
विज्जं ४४, खंधारमाणं ४५, नगरमाणं
४६, चारं ४७, पडिचारं ४८, बूहं ४९,
पडिबूहं ५०, चक्कबूहं ५१, गरुलबूहं ५२,
सगडबूहं ५३, जुद्धं ५४, निजुद्धं ५५,
जुद्धाइजुद्धं ५६, मुट्ठिजुद्ध ५७, बाहुजुद्धं
५८, लयाजुद्धं ५९, ईसत्थं ६०, छरुप्प-
वायं ६१, धणुव्वेयं ६२, हिरण्णपागं
६३, सुवण्णपागं ६४, सुत्तखेडं ६५,
वट्ठखेडं ६६, णालियाखेडं ६७, पत्तच्छेज्जं
६८, कडच्छेज्जं ६९, सज्जीवं ७०,
निज्जीवं ७१, सउणस्य ७२, मिति
बावत्तरिकलाओ सेहावित्ता सिक्खावेत्ता
अम्मापिईणं उवणेहित्ति ॥

(૩) રૂપની, (૪) નૃત્યની, (૫) ગાવાની, (૬) વીણાદિ વગાડવાની, (૭) સ્વરોની, (૮) મૃદંગ વગાડવાની, (૯) સમતાલની, (૧૦) જુગાર રમવાની, (૧૧) લોકો સાથે પ્રતિવાદ કરવાની, (૧૨) પાસા ફેંકવાની, (૧૩) ચોપાટ રમવાની, (૧૪) આશુકવિ થવાની, (૧૫) માટીમાંથી અનેક પાત્રો બનાવવાની, (૧૬) અન્નવિધિ, (૧૭) પીવાના પદાર્થની વિધિ, (૧૮) આભરણ બનાવવાની વિધિ, (૧૯) શય્યાવિધિ, (૨૦) આર્યા છદની વિધિ, (૨૧) પ્રહેલિકાની વિધિ, (૨૨) માગધી ભાષામાં કવિતા બનાવવાની, (૨૩) સંસ્કૃત સિવાયની ભાષામાં ગાથા બનાવવાની, (૨૪) ગીતિકા છંદમાં કાવ્ય બનાવવાની (૨૫) શ્લોક, (૨૬) ચાંદી બનાવવાની, (૨૭) સુવર્ણ નિર્માણની, (૨૮) ગદ્ય દ્રવ્યની, (૨૯) ચૂર્ણ બનાવવાની, (૩૦) યુવતીના રૂપની શોભા વધારવાની, (૩૧) સ્ત્રીલક્ષણ (૩૨) પુરુષલક્ષણ, (૩૩) અશ્વલક્ષણ, (૩૪) ગજલક્ષણ, (૩૫) ગાયના લક્ષણ, (૩૬) કુકડાના લક્ષણ જાણવાની, (૩૭) ચક્રરત્નના ગુણ, દોષ જાણવાની (૩૮) છત્રના લક્ષણ, (૩૯) ઢાલના લક્ષણ, (૪૦) ઢંડના લક્ષણ, (૪૧) તલવારના લક્ષણ, (૪૨) મણિના લક્ષણ, (૪૩) કાકણી રત્નના લક્ષણ જાણવાની, (૪૪) વાસ્તુ (ગૃહ) શાસ્ત્રની (૪૫) સેના પરિભ્રમણ જાણવાની, (૪૬) નગરનું પરિભ્રમણ જાણવાની, (૪૭) જ્યોતિશ્ચક્ર, (૪૮) ઇષ્ટાનિષ્ટ રૂપ જનક શાંતિકર્માદિ ક્રિયા, (૪૯) સૈન્યની રચના, (૫૦) વ્યૂહની રચના, (૫૧) ચક્રવ્યૂહની, (૫૨) ગરૂડવ્યૂહની, (૫૩) શકટવ્યૂહની રચનાની કળા (૫૪) સંગ્રામની, (અસ્થિયુદ્ધ, ઢડયુદ્ધ, દંડિયુદ્ધ, તલવાર યુદ્ધ), (૫૫) મલ્લ યુદ્ધ (૫૬) ખડગ યુદ્ધ, (૫૭) મુષ્ટિ યુદ્ધ, (૫૮) બાહુયુદ્ધ, (૫૯) લતા યુદ્ધ, (૬૦) ઇષુશાસ્ત્રની, (૬૧) છરા યુદ્ધ, (૬૨) ધનુર્વેદની, (૬૩) રજતસિદ્ધિની

(૬૪) સુવર્ણ સિદ્ધિની, (૬૫) દોરાથી રમવાની, (૬૬) દોરડા પર રમવાની (૬૭) ઘટવિશેષ રમવાની, (૬૮) પત્ર કાપવાની, (૬૯) કટની અર્થાત્ ચટાઈની જેમ ક્રમક્રમથી છેદન કરવાની, (૭૦) સજીવ કરણ (મારેલી ધાતુઓને ફરી પ્રકૃતિસ્થ કરવાની) (૭૧) નિર્જીવ કરવાની, (૭૨) પક્ષીઓના શબ્દ સમજવાની આ ૭૨ કળાઓ પુરુષની છે તે કળાઓ પ્રાપ્ત કરાવશે, શિક્ષા આપશે પછી માતાપિતાને સોંપી દેશે.

૪૭- તદ્દં તસ્સ દઢપદ્મણસ્સ દારગસ્સ અમ્માપિયરો તં કલાયરિયં વિઝલેણં અસણ-પાણ-લાઙ્ગમ-સાઙ્ગમેણં વત્થ-ગંધ-મલ્લા-લંકારેણ ચ સવ્કારેર્હિતિ સમ્મા-ર્ણેર્હિતિ, સવ્કારિત્તા સમ્માણિત્તા વિઝલં જીવિયારિહં પીડદાણં દલહસ્સંતિ, દલહસ્સા પઢિવિસર્જ્જેર્હિતિ ।

૪૭ - ત્યાર પછી દઢપ્રતિજ્ઞ કુમારના માતાપિતા તે કલાચાર્યને વિપુલ અશન, પાન, ખાદ્યમ, સ્વાદ્યમ, વસ્ત્ર, ગંધ, માલા તથા અલંકારો આપી સત્કાર કરશે સન્માન કરશે સત્કાર, સન્માન કરીને વિપુલ રૂપમાં જીવિકાને યોગ્ય પ્રીતિદાન આપશે આપીને તેમનું વિસર્જન કરશે.

૪૮- તદ્દં તસ્સ દઢપદ્મણે દારણ વાવત્તરિકલા-પંડિણે નવંગસુત્તપઢિબોહિણે અટ્ટારસદેસ-ભાસાવિસારણે ગીયરર્હં ગંધવ્વણદ્વકુસલે હયજોહી ગયજોહી રહજોહી વાહુજોહી વાહુપ્પમદ્વી વિયાલચારી સાહસિણે અલં ભોગસમત્થે યાવિ ભવિસ્સહ ।

૪૮- ત્યારપછી દઢપ્રતિજ્ઞ કુમાર ૭૨ કળાઓમાં પંડિત તેમજ તેના સુખ નવ અંગો જાગૃત થશે (૨ કાન, ૨ નેત્ર, ૨ નાસિકા, ૧ જીભ, ૧ સ્પર્શેન્દ્રિય, મન આ નવ અંગો છે) અઢાર દેશની ભાષાનો જ્ઞાતા થશે, ગીતમાં, ગાંધર્વ-વિદ્યામાં, નૃત્યકળામાં કુશળ થશે અશ્વયોધી ગજયોધી, રથયોધી, બાહુયોધી થશે અતિશૂર-વીર તથા વિક્રાળ રાત્રિમાં પણ આવવા જવામાં ભય વગરનો થશે તથા લોગ લોગવવામાં સમર્થ થશે.

૪૯- તદ્દં તસ્સ દઢપદ્મણં દારગં અમ્માપિયરો વાવત્તરિકલાપંડિયં જાવ અલં ભોગસ-મત્થં વિયાણિત્તા વિઝલેર્હિ અણ્ણભોર્ગેર્હિ પાણભોર્ગેર્હિ લેણભોર્ગેર્હિ વત્થભોર્ગેર્હિ સયણભોર્ગેર્હિ ઉવણિમંતેર્હિતિ ।

૪૯- ત્યારપછી દઢપ્રતિજ્ઞ બાળકને માતાપિતા ૭૨ કળાઓમાં પારગત યાવત્ લોગોને માટે સમર્થ બાળીને વિપુલ અન્નલોગોથી, પાનલોગોથી પ્રાસાદોથી, વસ્ત્રલોગોથી, શય્યાદિલોગો માટે આમંત્રિત કરશે

૫૦- તણ નં સે દઢપડણે દારણ તેહિં વિઝલેહિં
અણભોગેહિં જાવ સયણભોગેહિં નો
સજ્જિહિતિ, નો રજ્જિહિતિ, નો ગિજ્જિ-
હિતિ, નો મુજ્જિહિતિ, નો અજ્જોવવ-
જ્જિહિતિ ।

૫૧- સે જહાણાસણ ઉપ્પલે ઇ વા પડમે ઇ વા
કુસુમે ઇ વા નલિણે ઇ વા સુભગે ઇ વા
સુગંધે ઇ વા પોંડરીણે ઇ વા મહાપોંડરીણે
ઇ વા સયપત્તે ઇ વા સહસ્સપત્તે ઇ વા
સયસહસ્સપત્તે ઇ વા પંકે જાણે જલે
સંવુઢે નોવલિપ્પિહિતિ પંકરણં, નોવલિપ્પિહિતિ
જલરણં, એવામેવ દઢપડણેવિ દારણ
કામેહિં જાણે ભોગેહિં સંવુઢે નોવલિ-
પ્પિહિતિ કામરણં, નોવલિપ્પિહિતિ
ભોગરણં, નોવલિપ્પિહિતિ મિત્તણાહ-
ણિયગસયણસંબંધિપરિજણેણં ।

૫૨- સે નં તહારુવાણં થેરાણં અંતિણે કેવલં
બોહિં બુજ્જિહિતિ, બુજ્જિહિત્તા અગારાઓ
અણગારિયં પવ્વહિતિ ।

૫૩- સે નં ભવિસ્સહ અણગારે ભગવંતે રૂરિયા-
સામણે જાવ ગુત્તબંભયારી ।

૫૪- તસ્સ નં ભગવંતસ્સ એણં વિહારેણં વિહ-
રમાણસ્સ 'અણંતે અણુત્તરે ણિવાધાણે
નિરાવરણે કસિણે પહિપુણે કેવલવરણા-
ણદંસણે સમુપ્પજ્જિહિતિ ॥

૫૫- તણ નં દઢપડણે કેવલી બહૂં વાસાહં
કેવલિપરિયાગં પાઝણિહિતિ, પાઝણિત્તા
માસિયાણે સંલેહણાણે અપ્પાણં જૂસિત્તા,

૫૦- ત્યારે દઢપ્રતિજ્ઞ બાળક તે અન્નાદિ વિપુલ
ભોગોમાં યાવત્ શયનાદિમાં આસક્તિ રાખશે
નહિ. અનુરક્ત થશે નહિ ગૃહ્થ થશે નહિ
મૂર્ચ્છિત થશે નહિ, અને તેમાં એકાગ્રમન પણ
કરશે નહિ

૫૧- જેમ કે લાલકમળ, પદ્મકમળ, પુષ્પ, નલિન-
કમળવિશેષ, સુભગ કમળ, સુગંધ કમળ (સંધ્યા-
કાળે વિકસે), શ્વેત કમળ, મહાપુંડરિક કમળ,
શતપત્ર કમળ, સહસ્રપત્ર કમળ, લક્ષપત્ર કમળ,
કાઠવમાં ઉત્પન્ન થાય છે, જળમાં વધે છે
તેા પણ કાઠવથી લિપ્ત થતાં નથી. જલથી
લિપ્ત થતાં નથી તેવીજ રીતે દઢપ્રતિજ્ઞ કુમાર
કામોથી ઉત્પન્ન થશે, ભોગોથી વૃદ્ધિ પામશે
તેા પણ કામરજથી લેપાશે નહિ. ભોગરજથી
લેપાશે નહિ તેવીજ રીતે મિત્ર, જ્ઞાતિ-સંબંધીય,
નિજક-ભાઈ આદિ, સ્વજન-મામાદિ, સંબંધી-
શ્વસુરાદિ તેમજ પરિજન-નોકરાદિમાં પણ મોહ
પામશે નહિ

૫૨- તે કુમાર તથા રૂપ સમ્યક્જ્ઞાનાદિથી યુક્ત
સ્થવિરોની પાસે કેવલી પ્રરૂપિત ધર્મને પ્રાપ્ત
કરશે. પ્રાપ્ત કરી અગારથી અણગાર અવસ્થાને
પ્રાપ્ત કરશે

૫૩- તે કુમાર અણગાર ભગવન્ત થશે તે
ધર્મસમિતિ યાવત્ ગુપ્તપ્રદ્યયારી થશે

૫૪- તે દઢપ્રતિજ્ઞ મુનિ આ પ્રકારના આચારનું
પાલન કરતાં અનત, અનુત્તર, નિર્બ્યાધાત,
આવરણરહિત, સર્વપદાર્થગ્રાહી, પ્રતિપૂર્ણ કેવળ-
જ્ઞાન અને કેવળદર્શનને પ્રાપ્ત કરશે

૫૫- ત્યાર પછી તે દઢપ્રતિજ્ઞ કેવલી ઘણાં
વર્ષો સુધી કેવળ પર્યાયનું પાલન
કરશે. પાલન કરીને એક માસની
સંલેહનાથી આત્માને સેવીને સાઠ ભકતોને

સંદિં ભક્તાઈં અણસળાણે છેદિત્તા, જસ્સ-
ટ્ટાણે કીરડ નગ્ગભાવે મુંડભાવે અળ્હાળણે
અદંતવળણે કેસલોણે બંભવેરવાસે અચ્છ-
ત્તગં અળોવાહળગં ભૂમિસેજ્જા ફલહસેજ્જા
કટ્ટસેજ્જા પરઘરપવેસો લદ્ધાવલદ્ધં, પરેહિ
હીલળાઓ ય્વિસળાઓ નિંદળાઓ ગરહ-
ળાઓ તાલળાઓ તજ્જળાઓ પરિભવ-
ળાઓ પવ્વહળાઓ ઉચ્ચાવયા ગામકંટગા
વાવીસં પરિસહોવસગ્ગા અહિયાસિજ્જંતિ,
તમદ્ધમારાહિત્તા ચરિમેહિ ઉસ્સાસળિ-
સ્સાસેહિ સિજ્જિહિત્તિ, બુજ્જિહિત્તિ,
મુચ્ચિહિત્તિ, પરિણિવ્વાહિત્તિ, સવ્વદુક્ખા-
ળમંતં કરેહિત્તિ ।

૫૬- સે જે ઇમે ગામા-ગર-જાવ-સળિવેસેસુ
પવ્વદ્વયા સમળા ભવંતિ, તં જહા-આય-
રિયપડિળીયા ઉવજ્જાયાપડિળીયા કુલ-
પડિળીયા ગળપડિળીયા આયરિયઉવ-
જ્જાયાળં અયસકારગા અવળ્ળકારગા
અકિત્તિકારગા બહ્મહિ અસબ્ભાવુબ્ભાવ-
ળાહિ મિચ્છત્તાભિળિવેસેહિ ય અપ્પાળં
ચ પરં ચ તદુભયં ચ વુગ્ગાહેમાળા વુપ્પા-
આળા વિહરિત્તા બહ્મહિં વાસાઈં સામળ્ળ-
પરિયાળં પાઉળંતિ, પાઉળિત્તા તસ્સ
ઠાળસ્સ અળાલોડ્ડય-અપ્પડિવકંતા કાલ-
માસે કાલં કિચ્ચા ઉવકોસેળં લંતણ

અનશનથી છેદન કરી જેના નિમિત્તે નશ્નભાવ,
મુડભાવ, સ્નાનત્યાગ, ઠાંતોતું પ્રક્ષાલન ન કરવું,
કેશલોચન, ઘ્ર્ણ્યર્થતુ પાલન, છત્રધારણ ન કરવું,
જોડા ન પહેરવા, વાહન પર ન બેસવું, ભૂમિ
ઉપર શયન, પાટિયાં પર સૂવું, સાધારણ લાકડાં
પર સુવું, ખીજના ઘરે લિક્ષા માટે જવું, માન,
અપમાનમાં સમભાવ રાખવો એ સર્વ કરવામાં
આવે છે, જેના નિમિત્તે ખીજાએ કરેલી અવજ્ઞા-
અનાદર લોકો સમક્ષ પોતાની માર્મિક વાતો
પ્રકાશિત થાય, નિંદા-માનસિક ઘૃણા, ગર્હા-પ્રત્યક્ષ
ઘૃણા, થપ્પડાદિથી માર ખાવો, તર્જના-આંગળી
ચી ધવી, તિરસ્કાર પામવો, પીડાબનક પરિસ્થિતિ-
ઓને, અનેક પ્રકારના ઇન્દ્રિયોના પ્રતિકૂળ
વિષયોને તથા ખાવીસ પરીષદ, ઉપસર્ગો સહન
કરાય છે. દૃઢ પ્રતિજ્ઞ કેવલી આત્માના અર્થને
આરાધિત કરીને છેલ્લા ઉચ્છ્વાસ, નિઃશ્વાસોથી
કૃત કૃત્ય થઈ જશે. કર્મોથી મુક્ત થશે સંતાપનો
અભાવ થવાથી શીતલીભૂત થશે સમસ્ત
શારીરિક માનસિક દુઃખોનો અંત કરશે.

આચાર્યાદિના વિરોધીઓનો ઉપપાત

૫૬ - તેઓ કે જે ગામ આકર થાવતુ સન્નિવેશમાં
પ્રમળિત સાધુ હોય જેવા કે આચાર્યના
વિરોધી, ઉપાધ્યાયના વિરોધી, કુલના વિરોધી,
ગણના વિરોધી, આચાર્ય તેમજ ઉપાધ્યાયના
અપયશકાશક, અવર્ણવાદ કરનાર, અપકીર્તિ કરનાર,
અનેક અસત્ દોષોને પ્રગટ કરનાર મિથ્યા
આશ્રયથી પોતાને, ખીજાને, સ્વપર બંનેને
ઉન્માર્ગમાં જોડનાર, પાપમાં નિયોજિત કરતા
પોતાના આચાર્યનું પાલન કરતાં ઘણાં વર્ષો સુધી
વિચરે છે તે સ્થાનની આલોચના, પ્રતિક્રમણ ન
કરતા કાલ માસે કાલ કરીને ઉત્કૃષ્ટ લાન્તક
દેવલોકમાં કિલ્બિષિક દેવોમાં કિલ્બિષિક દેવ થાય
છે. ત્યાં તેમની ગતિ હોય છે સ્થિતિ ૧૩ સાગરો-

કપ્પે દેવકિન્બિસિયમુ દવકિન્બિસિયત્તાએ
ઉવવત્તારો ભવંતિ, તર્હિ તેસિં ગઈ,
તેરસ સાગરોવમાઈં ઠિઈ, અણારાહગા,
સેસં તં ચેવ ।

પમની હોય છે તે અનારાધક હોય છે શેષ
પૂર્વવત્

તિર્થંચ શ્રાવકોનો ઉપપાત

૫૭- સે જે ઇમે સણિ-પંચિદિય-તિરિક્ક-
જોણિયા પજ્જત્તયા ભવંતિ, તં જહા-
જલયરા થલયરા લહયરા, તેસિં ણં અત્થે-
ગइयाणं સુભેણં પરિણામેણં પસત્થેહિ
અજ્ઞવસારોહિ લેસ્સાહિ વિસુજ્ઞમાણીહિ
તયાવરણિજ્ઞાણં કમ્માણં લ્હઓવસમેણં
ઈહા-બૂહ-મગ્ગણ-ગવેસણં કરેમાણાણં
સણિ-પુવ્વજાઈસરણે સમુપ્પજ્જઈ ।

૫૭- જે સંસી પચેન્દ્રિય તિર્થંચ યોનિને પ્રાપ્ત
થએલા જીવો છે જેવા કે-જલચર, સ્થળચર,
ખેચર તેમાં કેટલાક જીવો કે જેઓને શુભ પરિણા-
મોથી, પ્રશસ્ત અધ્યવસાયોથી, વિશુદ્ધ લેશ્યાઓથી
તદાવરણીય કર્મોના ક્ષયોપશમ થવાથી ઈહા,
બૂહ, માર્ગણ, ગવેષણ કરતા કરતાં પૂર્વના
સંસી ભવોનું જાતિસ્મરણ જ્ઞાન ઉત્પન્ન થાય છે.

૫૮- તદ્દ ણં સમુપ્પણ્ણજાઈસરણા સમાણા
સયમેવ પંચાણુવ્વયાઈં પડિવજ્જંતિ,
પડિવજ્જિત્તા બહૂહિ સીલવ્વય-ગુણ-
વેરમ્મણ-પચ્ચક્ખાણ-પોસહો-વવાસેહિ
અપ્પાણં ભાવેમાણા બહૂઈં વાસાઈં આઝયં
પાલેતિ, પાલિત્તા ભત્તં પચ્ચક્ખંતિ,
બહૂઈં ભત્તાઈં અણસણાએ છેદેતિ, છેદિત્તા
આલોઢયપડિક્કંતા સમાહિપત્તા કાલ-
માસે કાલં કિચ્ચા ઉક્કોસેણં સહસ્સારે
કપ્પે દેવત્તાએ ઉવત્તારો ભવંતિ, તર્હિ
તેસિં ગઈ, અટ્ટારસ સાગરોવમાઈં ઠિઈ
પણ્ણત્તા, પરલોયસ્સ આરાહગા, સેસં
તં ચેવ ।

૫૮- ત્યારે જાતિસ્મરણ જ્ઞાન યુક્ત તે જીવ
પોતે જ પાંચ આજીવન સ્વીકારે છે.
સ્વીકારીને ઘણાં પ્રકારના શીલવ્રત, શુભવ્રત
વેરમણ, પ્રત્યાખ્યાન, પૌષઘોષવાસથી આત્માને
ભાવિત કરતાં કરતાં અનેક વર્ષો સુધી આયુષ્ય
પાળે છે આયુ પાળીને ભક્ત પ્રત્યાખ્યાન કરે
છે અનશનથી અનેક ભક્તોનું છેદન કરે છે.
છેદનકરીને આલોચના, પ્રતિક્રમણ કરીને સમાધિને
પ્રાપ્ત થાય છે કાલ માસે કાળ કરીને ઉત્કૃષ્ટ
સહસ્રાર દેવલોકમાં દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે ત્યાં
તેમની ગતિ છે. ત્યાં ૧૮ સાગરોપમની સ્થિતિને
પ્રાપ્ત કરે છે તે પરલોકના આરાધક છે શેષ
સર્વ પૂર્વવત્

૫૯- સે જે ઇમે ગામાગર જાવ સંનિવેસેસુ
આજીવિયા ભવંતિ, તં જહા-દુધરંતરિયા
તિધરંતરિયા સત્તધરંતરિયા ઉપ્પલવેંચિયા

ગોશાલક મતાનુયાયી

૫૯- તેઓ કે જે ગામ, આકર યાવત્ સન્નિ-
વેશમાં ગોશાલક મતાનુયાયી હોય છે જેવા કે
જે ઘરોનું અંતર રાખી જે ભિક્ષા લે છે. ત્રણ

ઘરસમુદાણિયા વિજ્ઞયંતરિયા ઉદ્વિયા-
સમણા, તે જાં ઇયારુવેણં વિહારેણં વિહર-
માણા વહૂં વાસાં પરિયાયં પાડણિત્તા
કાલમાસે કાલં કિચ્ચા ઉવકોસેણં
અચ્ચુએ કપ્પે દેવત્તાએ ઉવવત્તારો ભવંતિ ।
તર્હિ તેસિં ગઈ, વાવીસં સાગરોવમાં ઠિઈ,
અણારાહગા, સેસં તં ચેવ ।

૬૦- સે જે ઇમે ગામાગાર જાવ સણિવેસેસુ
પવ્વહિયા સમણા ભવંતિ, તં જહા-અત્તુ-
વકાસિયા પરપરિવાહિયા મૂઝકમ્મિયા
મુજ્જો મુજ્જો કોડયકારગા, તે જાં
ઇયારુવેણં વિહારેણં વિહરમાણા વહૂં
વાસાં સામણ્ણપરિયાગં પાડણંતિ,
પાડણિત્તા તસ્સ ઠાણસ્સ અણાલોહિયપ-
હિકંતા કાલમાસે કાલં કિચ્ચા
ઉવકોસેણં અચ્ચુએ કપ્પે આમિઓગિએસુ
દેવેસુ દેવત્તાએ ઉવવત્તારો ભવંતિ, તર્હિ
તેસિં ગઈ, વાવીસં સાગરોવમાં ઠિઈ,
પરલોગસ્સ અણારાહગા, સેસં તં ચેવ ।

૬૧- સે જે ઇમે ગામાગાર જાવ સણિવેસેસુ
ણિહ્ગા ભવંતિ, તં જહા-વહુરયા ૧,
જોવપણિયા ૨, અવ્વત્તિયા ૩, સામુ-
ચ્છેહિયા ૪, દોકિરિયા ૫, તેરામિયા ૬,
અવહિયા ૭, ઇચ્છેતે મત્ત પવયણણિહ્ગા
કેવલ ચરિયાલિગસમાણા મિચ્છાદિટ્ઠી
ચર્હિ અસન્નમાવુભાવણાહિ મિચ્છત્તા-
મિણિવેસેહિ ય અપ્પાણં ચ પરં ચ તદુ-

ઘરોનું અંતર રાખી, સાત ઘરોનું અંતર રાખી
લિક્ષા લે છે કમળના નાળની લિક્ષા કરે છે
ઘણું ઘરોમાંથી લિક્ષા લે છે વિજળી ચમકે
ત્યારે લિક્ષા ન લે. માટીની કોઠી આદિમાં
પ્રવિષ્ટ થઈ તપશ્ચર્યા કરે તે આ પ્રકારનું આચરણ
કરતાં ઘણું વર્ષો સુધી તે પર્યાયને પાળી કાળ
માસે કાળ કરીને ઉત્કૃષ્ટ અચ્યુત દેવ-
લોકમાં દેવ પર્યાયે ઉત્પન્ન થાય છે. ત્યાં તેમની
ગતિ હોય છે સ્થિતિ બાવીસ સાગરોપમની હોય
છે. તેઓ આરાધક નથી । ૫ સર્વ પૂર્વવત્

આત્મોત્કર્ષી શ્રમણ -

૬૦- તે કે જેઓ ગામ, આકર યાવત્ સન્નિ-
વેશમાં પ્રવ્રજિત શ્રમણ થાય છે તે આ પ્રમાણે-
પોતાના ગૌરવને બતાવનાર, પરની નિદા કરનાર,
લસમ આપનાર, વારવાર કૌતુક કરનાર, આ
પ્રકારે આચરણ કરતા ઘણું વર્ષો સુધી શ્રમણ
પર્યાયને પાળે છે પાળીને તે સ્થાનની આલોચના
તેમજ પ્રતિક્રમણ કર્યા વિના કાળમાસે કાળ કરીને
ઉત્કૃષ્ટ અચ્યુત દેવલોકમાં આલિયોગિક દેવપણે
ઉત્પન્ન થાય છે. ત્યાં તેની ગતિ હોય છે.
૨૨ સાગરોપની સ્થિતિ હોય છે. પરલોકના
આરાધક નથી. બાકી પૂર્વવત્

નિહવ -

૬૧- તે કે જેઓ ગામ, આકર યાવત્ સન્નિ-
વેશમાં નિહવ હોય છે તે આ પ્રમાણે- બહુરત-
અનેક સમયોમાં કાર્ય થાય છે એવપ્રદેશિક-
એવ એક ચરમ પ્રદેશ સ્વરૂપ જ છે. અવ્યક્તિક-
સમરત જગત સાધુ આદિના વિષયમાં અવ્યક્ત
છે. સામુચ્છેદિક - કણુભંગવાદી, દ્વેકિય - એક
સમયમાં એકિયામા ઉપયોગ હોય છે ત્રૈશિક-
એવ, અએવ, નોએવ એ ત્રણ રાશિ છે.
અબદિક-એવ કર્મનો બંધ થતો નથી. આ માત

ભયં ચ વુગ્ગાહેમાણા વુપ્પાએમાણા વિહરિત્તા બહૂં વાસાં સામણપરિયાગં પાઉણંતિ, પાઉણિત્તા કાલમાસે કાલં કિચ્ચા ઉવ્વકોસેણં ઉવરિમેસુ ગેવેજ્જેસુ દેવત્તાએ ઉવવત્તારો ભવંતિ । તંહિ તેસિં ગઈ, એકકતીસં સાગરોવમાંઠં ઠિઈ, પર-લોગસ્સ અણારાહગા, સેસં તં ચેવ ।

૬૨- સે જે હમે ગામાગાર જાવ સણિવેસેસુ મણુયા ભવંતિ; તં જહા-અપ્પારંભા અપ્પપરિગ્ગહા ધમ્મિયા ધમ્માણુયા ધમ્મિટ્ઠા ધમ્મકવાઈ ધમ્મપ્પલોઈ ધમ્મ-પલજ્જણા ધમ્મસમુદાયારા ધમ્મેણં ચેવ વિત્તિં કપ્પેમાણા સુસીલા સુવ્વયા સુપ્પ-ડિયાણંદા સાહ્મિં એગચ્ચાઓ પાણાહ-વાયાઓ પડિવિરયા જાવજ્જીવાએ, એગચ્ચાઓ અપડિવિરયા, એવં જાવ પડિગ્ગહાઓ, એગચ્ચાઓ કોહાઓ માણાઓ માયાઓ લોહાઓ પેજ્જાઓ દોસાઓ કલહાઓ અભ્મકલાણાઓ પેસુ-ણાઓ પરપરિવાયાઓ અરરૂરઈઓ માયામોસાઓ મિચ્છાદંસણસલ્લાઓ પડિવિરયા જાવજ્જીવાએ, એગચ્ચાઓ અપડિવિરયા, એગચ્ચાઓ આરંભ-સમારંભાઓ પડિવિરયા જાવજ્જીવાએ, એગચ્ચાઓ અપડિવિરયા, એગચ્ચાઓ કરણકારવણાઓ પડિવિરયા જાવજ્જી-

નિહ્વ છે. તેમાં કેવળ ચર્યાદિક્રિયા તથા લિંગ-રજોહરણાદિની અપેક્ષાએ સમાનતા છે. તે મિથ્યાદષ્ટિ છે. તેઓ અનેક પ્રકારના અઅદ્-ભાવોની ઉદ્ભાવનાથી તથા મિથ્યા આગ્રહથી પોતાને, ખીજને, સ્વ-પર બનેને ઉન્માર્ગમાં બેડે છે તેમ જ પાપકર્મનું ઉપાર્જન કરતાં વિચરે છે. ઘણાં વર્ષો સુધી શ્રમણ પર્યાયનું પાલન કરે છે પાલન કરીને કાલ માસે કાળ કરીને ઉત્કુષ્ટ ઉપરની શ્રેવેયકમાં દેવ પર્યાયે ઉત્પન્ન થાય છે. ત્યાં તેમની ગતિ છે. તેમજ સ્થિતિ ૩૧ સાગરોપમની છે. તેઓ પરલોકના આરાધક નથી, શેષ સર્વ પૂર્વવત્

અદપારંભી મનુષ્યોનો ઉપપાત-

૬૨- તેઓ કે જે ગામ, આકર થાવત્ સન્નિ-વેશમાં મનુષ્યો રહે છે. જેવા કે-અદપારંભી, અદપપરિગ્રહી, ધાર્મિક, ધર્માનુગ - ધર્માનુસાર ચાલનાર, ધર્મ જેને ઈષ્ટ છે, ધર્મ કહેનારા, ધર્મને ઉપાદેયરૂપે માનનારા, ધર્મનું સેવન કરવામાં અધિક અનુરાગ સપત્ર, ધર્મ જેમનો ઉત્તમ આચાર છે તેઓ તથા જે ધર્મથી પોતાનું જીવન ચલાવે છે તેઓ મારા આચારવાળા, સુમતી, જેમનું ચિત્ત હંમેશા આનંદસપત્ર છે, તેઓ સાધુ પાસેથી પ્રત્યાગ્યાન લઈને કેવળ એક સ્થૂલ પ્રાણાતિ-પાતથી જીવન પર્યાંત નિવૃત્ત રહે છે પરંતુ સૂક્ષ્મ પ્રાણાતિપાતથી વિરક્ત નથી થતા એજ પ્રમાણે થાવત્ પરિગ્રહ સુધી જાણુવું. એજ પ્રમાણે ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ, દ્વેષ, કલેશ, અભ્યા-ગ્યાન, પૈશુન્ય, પરપરિવાદ, અરતિ, રતિ, માયામૃષા તેમજ મિથ્યાદર્શન શલ્યથી જીવન પર્યાંત વિરત રહ્યા છે પરંતુ સૂક્ષ્મ ક્રોધાદિથી વિરક્ત નથી તેમજ અમુક આરભ, સમારંભથી જીવન પર્યાંત વિરક્ત રહે છે. સૂક્ષ્મ આરંભ સમારંભથી વિરક્ત નથી રહેતા ક્રોધ એવા છે કે જેઓ

વાએ, એગચ્ચાઓ અપહિવિરયા, એગચ્ચાઓ પયણપયાવણાઓ પહિવિરયા જાવજ્જી-વાએ, એગચ્ચાઓ પયણપયાવણાઓ અપહિ-વિરયા, એગચ્ચાઓ કોટ્ટણ-પિટ્ટણ-તજ્જણ-તાલણ-વહ-બંધ-પરિકિલેસાઓ પહિવિરયા જાવજ્જીવાએ, એગચ્ચાઓ અપહિવિરયા, એગચ્ચાઓ પ્હાણ-મદ્દણ-વણ્ણગ-વિલેવણ-સદ્-ફરિસ-રસ-રૂવ-ગંધ-મલ્લા-લંકારાઓ પહિવિરયા જાવજ્જી-વાએ, એગચ્ચાઓ અપહિવિરયા, જે યાવણે તહપ્પગારા સાવજ્જજોગોવહિયા કમ્મંતા પરપાણપરિયાવણકરા કજ્જંતિ તઓ વિ એગચ્ચાઓ પહિવિરયા જાવજ્જી-વાએ, એગચ્ચાઓ અપહિવિરયા ।

૬૩- તં જહા-સમણોવાસગા ભવંતિ, અભિગય-જીવાજીવા ઉવલદ્ધપુણ્ણપાવા આસવ-સંવર-નિજ્જર-કિરિયા-અહિગરણ-બંધ-મોક્ખ-કુસલા અસહેજ્જા દેવા-સુર-નાગ-જક્ખ-રક્ખસ-કિન્નર-કિપુરિસ-ગરુલ-ગંધવ્વ-મહોરગાઈર્ણહિ દેવગર્ણેહિ નિગ્ગં-થાઓ પાવયણાઓ અણઙ્ગકમણિજ્જા, નિગ્ગંથે પાવયણે ણિસ્સંકિયા ણિક્કં-લ્લિયા નિલ્લિતિગિચ્છા લદ્ધદ્ધા ગહિયદ્ધા પુચ્છિયદ્ધા અભિગયદ્ધા વિણિચ્છિયદ્ધા અટ્ઠિ-મિજ-પેમા-ણુરાગ-રત્તા, અયમા-ઉસો! નિગ્ગંથે પાવયણે અટ્ઠે, અય પરમટ્ઠે, સેસં અણટ્ઠે, ઋસિયફલિહા અવંગુયદુવારા ચિયત્તં-તેઉર-ઘરપ્પવેસા વહર્ણિ સીલ-વ્વય-ગુણ-વેરમણ-પચ્ચ-ક્ખાણ-પોસહો-વવાસેર્ણિ ચઉદ્-સદ્ધમુદ્ધિ-

કરવા કરાવવાથી જીવનપર્યંત વિરત છે. કોઈ કરવા-કરાવવાથી વિરત નથી. કોઈ પચન, પાચન ક્રિયાથી જીવનપર્યંત વિરત છે કોઈ પચન પાચનાદિથી વિરત નથી. કોઈ છેદન, પીટવું, તર્જન, તાડન, વધ, બંધ, પરિકલેશથી જીવનપર્યંત વિરત છે પણ કોઈ એ ક્રિયાથી વિરત નથી. કોઈ સ્નાન, મર્દન, અગ-રાગ, વિલેપન, શબ્દ, સ્પર્શ, રસ, રૂપ, ગંધ, માળા, અલંકારથી જીવનપર્યંત નિવૃત્ત છે. કોઈ સ્નાનાદિથી નિવૃત્ત નથી. એજ પ્રકારે બીજા પણ જેટલાં સાવધયોગયુક્ત અને માયાબંધિત તથા જીવોના પ્રાણોને પરિતાપ આપનાર વ્યાપાર છે તેનાથી કેટલાક અંશે જીવનપર્યંત વિરત થયા છે કેટલાંક અંશે વિરત થયા નથી

શ્રમણોપાસકનો ઉપપાત-

૬૩- જે આ પ્રમાણે શ્રમણોપાસક છે-જીવ, અજીવના યથાર્થ જ્ઞાતા હોય, પુણ્ય, પાપ ને જેણે સારી રીતે સમજેલ છે. આશ્રવ, સવર, નિર્જરા, ક્રિયા, અધિકરણ, બંધ, મોક્ષના સ્વરૂપને જાણનાર, દેવ, અસુરકુમાર, નાગકુમાર, યક્ષ, રાક્ષસ, કિન્નર, કિપુરુષ, ગરુડ, ગંધર્વ તેમજ મહોરગાદિ દેવોથી પણ નિર્ગંથ પ્રવચનથી જરા પણ અલાયમાન થઈ શકે નહિ આ નિર્ગંથ પ્રવચનમાં જેમની શ્રદ્ધા નિઃશંકિત છે, અલિલાષા રહિત છે, શુભથી ભરપુર છે. ક્ષણમાં જેની અસદ્ગિધ શ્રદ્ધા છે, લબ્ધાર્થ છે, ગૃહીતાર્થ છે, પૂછાયેલ છે, ચારે બાજુથી સારી રીતે ગ્રહણ કરાયેલ છે, વિશેષ નિર્ણયક છે, જેની નસેનસમાં પ્રવચન પ્રતિ અનુરાગ છે. એવા શ્રાવકો કહે છે કે હે આયુષ્યમાન! આ નિર્ગંથ પ્રવચન જ મોક્ષનું કારણ છે માટે એ જ પરમાર્થ છે શેષ અનર્થનાં કારણ છે તેઓના ધરના આગળીયા ખુલ્લા હોય છે, જેમના દ્વારો

દુપુણ્ણમાસિણીસુ પડિપુણ્ણં પોસહં સમ્મં
અણુપાલેત્તા સમણે નિગ્ગંથે ફાસુએસણિ-
જ્જેણં અસણ-પાણ-લાઙ્કમ-સાઙ્કમેણં વત્થ-
પડિગ્ગહ-કંબલ-પાયપુંછણેણં ઓસહમેસ-
જ્જેણં પાડિહારિણેણં ય પોઢ-ફલગ-
સેજ્જા-સંથારણં પડિલાભેમાણા વિહ-
રંતિ, વિહરિત્તા ભત્તં પચ્ચક્ખંતિ, તે
બહૂં ભત્તાં અણસણાએ છેદેતિ, છેદિત્તા
આલોઙ્કપડિક્કંતા સમાહિપત્તા કાલ-
માસે કાલં કિચ્ચા ઉક્કોસેણં અચ્ચુએ
કપ્પે દેવત્તાએ ઉવવત્તારો ભવંતિ, તંહિ
તેંસ ગઈ, બાવીસં સાગરોવમાઙ્ક ઠિઈ,
આરાહગા, સેસં તહેવ ।

૬૪- સે જે ઇમે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ
મણુયા ભવંતિ, તં જહા-અણારંભા અપ-
રિગ્ગહા ધમ્મયા જાવ કપ્પેમાણા
સુસીલા સુવ્વયા સુપડિયાણંદા સાહૂ
સવ્વાઓ પાણાઙ્કવાયાઓ પડિવિરયા જાવ
સવ્વાઓ પરિગ્ગહાઓ પડિવિરયા,
સવ્વાઓ કોહાઓ માણાઓ માયાઓ
લોહાઓ જાવ મિચ્છાદંસણસલ્લાઓ
પડિવિરયા, સવ્વાઓ આરંભસમારંભાઓ
પડિવિરયા, સવ્વાઓ કરણકારાવણાઓ
પડિવિરયા, સવ્વાઓ પયણપયાવણાઓ
પડિવિરયા, સવ્વાઓ કોટ્ટણ-પિટ્ટણ-
તજ્જણ-તાલણ-વહ-બંધ-કિલેસાઓ પડિ-
વિરયા, સવ્વાઓ ણ્હાણ-મદ્દણ-વણ્ણગ-

બુદ્ધા છે રાજના અતઃપુરમાં જવા
આવવામાં કેઈ અટકાવી શકતા નથી, ઘણું
પ્રકારના શીલ, વ્રત, ગુણ, વેરમહુ, પ્રત્યાખ્યાન,
પૌષ્ઠોપવાસથી આત્માને ભાવિત કરતા વિચરે
છે તથા ચતુર્દશી, આઠમ, અમાવસ્યા, પૂર્ણિમાના
દિવસે પૌષ્ઠ કરે છે સારી રીતે પાલન કરે છે.
શ્રમણ નિર્ગ્રંથોને અસન, પાન, ખાદ્ય, સ્વાદિમ
આ ચાર પ્રકારના આહારથી તેમજ વસ્ત્ર, પાત્ર,
કબલ, રજોહરણ, ઔષધ, લેષજ તેમજ પાઢિયારી
વસ્તુ જેવી કે બાળેઠ, પાટ, શય્યા, સંસ્તારકાદિથી
મુનિઓને પ્રતિલાભિત કરતા વિચરે છે વિચરતા
અતે ભકતપ્રત્યાખ્યાન કરે છે. તે અનેક ભકતોનું
અનશન દ્વારા છેદન કરે છે છેદન કરીને
આલોચના પ્રતિક્રિયા કરી સમાધિને પ્રાપ્ત થઈ
કાલ માસે કાળ કરીને ઉત્કૃષ્ટ અન્યુત દેવલોકમાં
દેવપણે ઉત્પન્ન થાય છે ત્યાં તેની ગતિ છે.
સ્થિતિ ૨૨ સાગરોપમની છે. તેઓ આરાધક
છે, શેષ સર્વપૂર્વવત્

અનારંભી સાધુઓનો ઉપપાત

૬૪ - તેઓ કે જે ગામ, આકર યાવત્ સન્નિ-
વેશમા મનુષ્યો થાય તેમાં કેટલાંક સાધુઓ હોય
છે જે આરભથી રહિત છે. પરિગ્રહથી રહિત
છે ધાર્મિક છે યાવત્ ધર્મથી આજીવિકા ચલા-
વનાર છે સુશીલ, સુવ્રતી, ધર્મધ્યાનથી ચિત્તને
આનંદિત રાખનાર, સર્વ પ્રકારના પ્રાણાતિપા-
તથી વિરક્ત છે યાવત્ સમસ્ત પરિગ્રહથી વિરક્ત
છે સમસ્ત ક્રોધ, માન માયા, લોભ યાવત્
મિથ્યાદર્શન શલ્યથી વિરક્ત છે સર્વ આરંભ
સમારંભથી વિરક્ત છે. સર્વ કરવા તથા કરાવવાથી
વિરક્ત છે સર્વ પ્રકારની પચન, પાચનક્રિયાથી
વિરક્ત છે સમસ્ત પ્રકારના કુદૃષ્ટ, પિદૃષ્ટ, તર્જન,
તાડન, વધ, બંધ, પરિકલેશથી વિરક્ત છે.
સપૂર્ણ સ્નાન, મર્દન, અગરાગ, વિલેપન, શબ્દ,
સ્પર્શ, રસ, ગંધ, માદા, અલકારથી રહિત છે.

વિલેવણ-સદ્-ફરિસ-રસ-રુવ-ગંધ-
સલ્લા-લકારાઓ પડિવિરયા, જે યાવળે
તહપ્પગારા સાવજ્જજોગોવહિયા કમ્મંતા
પરયાણપરિયાવળકરા કજ્જંતિ તઓ વિ
પડિવિરયા જાવજ્જીવાણ ।

૬૫- સે જહાનામણ અણગારા ભવંતિ-ઈરિયા-
સમિયા ભાસાસમિયા જાવ ઇણમેવ
નિગ્ગંથં પાવયણ પુરઓ કાઝં વિહરંતિ ।

૬૬- તેસિ ણં ભગવંતાણં એણં વિહારેણં વિહર-
માણાણં અત્થેગહયાણં અણંતે જાવ કેવલ-
વરનાણદંસણે સમુપ્પજ્જહ । તે વહૂં
વાસાં કેવલિપરિયાગં પાઝણંતિ, પાઝ-
ણિત્તા ભત્તં પચ્ચક્ખંતિ, પચ્ચક્ખિત્તા
વહૂં ભત્તાં અણસણાણ છેદંતિ, છેદિત્તા
જસ્સટ્ઠાણ કીરહ નગ્ગભાવે જાવ અંતં
કરંતિ ।

૬૭- જેસિ પિ ય ણં એગહયાણં ણો કેવલવર-
નાણદંસણે સમુપ્પજ્જહ તે વહૂં વાસાં
છઝમત્થપરિયાગ પાઝણંતિ, પાઝણિત્તા
આબાહે ઉપ્પણે વા અણુપ્પણે વા ભત્તં
પચ્ચક્ખંતિ । તે વહૂં ભત્તાં અણસણાણ
છેદંતિ, છેદિત્તા જસ્સટ્ઠાણ કીરહ નગ્ગ-
ભાવે જાવ તમટ્ઠમારાહિત્તા ચરમેહિ
ઝસાસણીસાસેહિ અણંતં અણુત્તરં નિવ્વા-
ધાયં નિરાવરણં કસિણં પડિપુણં કેવલ-
વરનાણદંસણં ઉપ્પાદેતિ, તઓ પચ્છા
સિજ્ઞિહંતિ જાવ અંતં કરેહિતિ ।

૬૮- એગચ્છા પુણ એગે ભયંતારો પુવ્વકમ્મા-
વસેસેણં કાલમાસે કાલં કિચ્છા, ઉવ્વકો-
સેણં સવ્વદ્ધસિદ્ધે મહાવિમાણે દેવત્તાણ

તેમજ આ પ્રકારના ખીજ પાણુ આવધયોગવાળા,
માયાજનિત કાર્યો છે કે જેમાં પ્રાણીઓને પરિ-
તાપ ભોગવવો પડે છે તે અર્થ કાર્યોથી વિરહત
હોય છે

૬૫- તે અણુગાર ઈર્યાસમિતિ, લાષા સમિતિ
યાવત્ નિર્થથપ્રવચનને આગળ કરીને જ
વિચરે છે

૬૬-તે અણુગાર ભગવત આ પ્રકારના આચારથી
વિચરતા તેમાંથી કેટલાંક ભગવાનોને અનંત
યાવત્ કેવળ જ્ઞાન અને કેવળ દર્શન ઉત્પન્ન થાય
છે. તેઓ તે કેવળ પર્યાયનું ઘણું વર્ષો સુધી પાલન
કરે છે પાલન કરીને ભક્તપ્રત્યાખ્યાન કરે છે.
પ્રત્યાખ્યાન કરીને અનેક ભક્તોનું અનશન દ્વારા
છેદન કરે છે. છેદન કરીને જેના માટે નગ્નભાવ
ધારણ કરાય છે યાવત્ સમસ્ત દુઃખોનો અંત
કરે છે.

૬૭- આ સાધુઓમાંથી કોઈને કેવળજ્ઞાન, કેવળ
દર્શનની ઉત્પત્તિ થતી નથી તે ઘણું વર્ષો સુધી
છદ્મસ્થ પર્યાયનું પાલન કરે છે. પાલન કરીને
કોઈ પ્રકારની રોગાદિ ખીડા ઉત્પન્ન થાય કે ન
થાય તો પણ ભક્તપ્રત્યાખ્યાન કરે છે ઘણું
ભક્તોનું અનશન દ્વારા છેદન કરે છે. છેદન કરીને
જેના માટે નગ્નભાવ યાવત્ પ્રયોજનની સિદ્ધિ
કરે છે. છેદના ઉચ્છ્વાસ નિઃશ્વાસોમાં અંતરહિત,
અનુપમ, વ્યાધાત રહિત, નિરાવરણ, સકલ,
સંપૂર્ણ કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન ઉત્પન્ન થાય
છે, ત્યાર પછી સિદ્ધ થાય છે યાવત્ સમસ્ત
દુઃખોનો અંત કરે છે.

૬૮-તેમાં કેટલાંકને તે ભવમાં કેવળજ્ઞાનની
પ્રાપ્તિ થતી નથી તેવા એક ભવાવતારી સંયમી
પૂર્વકર્મ બાકી રહેવાના કારણે કાલમાસે કાળ

ઉવવત્તારો ભવંતિ, તર્હિ તેસિ ગઈ, તેત્તીસં
સાગરોવમાઈં ઠિઈ, આરાહગા, સેસં તં
ચેવ ।

૬૧- સે જે ઇમે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ
મણુયા ભવંતિ, તં જહા-સવ્વકામવિરયા
સવ્વરાગવિરયા સવ્વસંગાતીતા સવ્વસિ-
ણેહાઈક્કંતા અક્કોહા નિક્કોહા લીણ-
ક્કોહા એવં માણમાયાલોહા અણુપુવ્વેણં
અદ્ધુક્કમ્મપયડીઓ લવેત્તા ડાપ્પિ લોયગ્ગ-
પહ્ઠાણા ભવંતિ ।

૭૦- અણગારે ણં મંતે ! ભાવિયપ્પા કેવલિ-
સમુદ્ધાણં સમોહણિત્તા કેવલકપ્પં લોયં
ફુસિત્તા ણ ચિદ્ધુઈ ? હંતા ! ચિદ્ધુઈ ।

૭૧- સે તૂણં મંતે ! કેવલકપ્પેલોએ તેહિં નિજ્જ-
રાપોગ્ગલેહિં ફુડે ? હતા ! ફુડે ।

૭૨- છઠમત્થે ણં મંતે ! મણુસે તેસિ ણિજ્જ-
રાપોગ્ગલાણં કિંચિ વણ્ણેણં વણ્ણં, ગંધેણં
ગંધં, રસેણં રસં, ફાસેણં ફાસં જાણઈ
પાસઈ ? ગોયમા ! ણો ઇણદ્ધે સમદ્ધે ॥

૭૩- સે કેણદ્ધેણં મંતે ! એવં વુચ્ચઈ-છઠમત્થે
ણં મણુસે તેસિ ણિજ્જરાપોગ્ગલાણં ણો
કિંચિ વણ્ણેણં વણ્ણં જાવ જાણઈ પાસઈ ?

૭૪- ગોયમા ! અયં ણં જંબુદ્ધીવે દ્ધીવે સવ્વદ્ધીવ-
સમુદ્ધાણં સવ્વઘ્ભંતરાણ સવ્વલુહ્હાણ વદ્ધે
તેલ્લાપૂય-સંઠાણ-સંઠિણ વદ્ધે રહચક્ક-
વાલ-સંઠાણ-સંઠિણ વદ્ધે પુલ્લર-કણિયા
-સંઠાણસંઠિણ વદ્ધે પહ્ઠિપુણ-ચંદ-સંઠાણ

કરીને ઉત્કૃષ્ટ સર્વાર્થસિદ્ધ મહાવિમાનમાં દેવ
પર્યાયે ઉત્પન્ન થાય છે. શેષ સર્વ પૂર્વવત્

૬૯-તેઓ કે જે ગામ, આકર યાવત્ સન્નિ-
વેશમાં મનુષ્યો રહે છે જેવા કે-સમસ્ત
વિષયોથી વિરક્ત, સર્વરાગથી રહિત, સર્વસગથી
રહિત, સર્વસ્નેહથી રહિત, અક્રોધી, નિષ્ક્રોધી,
ક્ષીણક્રોધી, તેવીજ રીતે અમાની આદિ સમજવા
તથા માયા અને લોભમાં પણ સમજવું. આવા
જીવો અનુક્રમથી આઠ કર્મોની પ્રકૃતિઓનો
સર્વથા નાશ કરી લોકાગ્રે સ્થિત થાય છે.

કેવલિસમુદ્ધાત

૭૦-હે ભગવન્ ! ભાવિતાત્મા અણુગાર કેવલી-
સમુદ્ધાત દ્વારા આત્મપ્રદેશોને શરીરમાંથી બહાર
ઠાલી શું સમસ્ત લોકને સ્પર્શ કરી રહે છે ?
હા રહે છે

૭૧-હે ભગવન્ ! તેમના નિર્જરાના પુદ્ગલો
સમસ્ત લોકને સ્પર્શે છે ? હા ! સ્પર્શે છે

૭૨-હે પૂજ્ય ! છદ્મસ્થ મનુષ્ય તે નિર્જરાના
પુદ્ગલોને કઈ વર્ણુથી વર્ણુને, ગંધથી ગંધને
રસથી રસને, સ્પર્શથી સ્પર્શને જાણે છે ? કે
જુએ છે ? હે ગૌતમ ! આ અર્થ સમર્થ નથી

૭૩-હે પૂજ્ય ! આ વાત શા કારણથી કહે છે ?
કે છદ્મસ્થ મનુષ્ય નિર્જરાના પુદ્ગલોને વર્ણુથી
વર્ણુ યાવત્ જાણી શકતા નથી કે દેખી શકતા
નથી ?

૭૪- હે ગૌતમ ! આ જબૂદ્ધીય સમસ્ત દ્ધીય
અને મમુદ્ધોની વચ્ચે છે સર્વથી નાનો છે
ગોળાકાર છે પુડલાના આકાર જેવો ગોળ છે,
રથના પૈડાં જેવો ગોળ છે, કમળની કણ્ઠિકા
જેવો ગોળ છે, પૂર્ણ ચંદ્રમા જેવો ગોળ છે

સંઠિએ એકાં જોયણસયસહસ્સં આયામ-
વિક્લંભેણં તિણિ જોયણસયસહસ્સાઈ
સોલસ સહસ્સાઈં દોણિ ય સત્તાવીસે
જોયણસએ તિણિ ય કોસે અઢાવીસં ચ
ધનુસયં તેરસ ય અંગુલાઈં અઢંગુલિયં ચ
કિંચિ વિસેસાહિએ પરિક્લેવેણં પળ્લત્તે ।

૭૫- દેવે નં મહઙ્કિએ મહજ્જુડિએ મહબ્બલે
મહાજસે મહાસોક્લે મહાણુભાવે સવિલે-
વણં ગંધસમુગ્ગયં ગિણ્હડ, ગિણ્હિત્તા તં
અવદાલેડ, અવદાલિત્તા જાવ ઇનામેવત્તિ
કટ્ટુ કેવલ-કપ્પં જંબુદ્દીવં દીવં તિહિ
અચ્છરાણિવાએહિ તિસત્તલુત્તો અણુપરિ-
યટ્ઠિત્તા નં હવ્વમાગચ્છેજ્જા ।

૭૬- સે નૂણં ગોયમા ! સે કેવલકપ્પે
જંબુદ્દીવે દીવે તેહિ ઘાણપોગ્ગલેહિ ફુડે ?
હંતા ! ફુડે ।

૭૭- છઠમત્થે નં ગોયમા ! મણુસ્સે તેસિ
ઘાણપોગ્ગલાણં કિંચિ વળ્લેણં વળ્લં જાવ
જાણડ પાસડ ? ભગવં નો ઇણટ્ઠે
સમટ્ઠે ।

૭૮- સે તેણટ્ઠેણં ગોયમા ! એવં વુચ્ચડ-
છઠમત્થે નં મણુસ્સે તેસિ નિજ્જરાપોગ્ગ-
લાણં નો કિંચિ વળ્લેણં વળ્લં જાવ
જાણડ પાસડ ।

૭૯- એ સુહુમા નં તે પોગ્ગલા પળ્લત્તા, સમ-
નાજસો ! સવ્વલોયં પિ ય નં તે ફુસિત્તા
નં ચિટ્ઠંતિ ।

તે એક લાખ ચોજનની લખાઈ, પહોળાઈવાળો
છે ૩ લાખ, ૧૬ હજાર, ૨૨૭ ચોજન ૩ કોશ
૧૨૮ ધનુષ અને ૧૩૧ આંગુલથી થોડીક વધારે
તેટલી તેની પરિધિ છે

૭૫ - મહા ઋદ્ધિધારી, મહા તેજસ્વી, મહા
બલિષ્ઠ, મહાયશસ્ત્રી, મહાસૌખ્યવાળા, અત્યંત
પ્રભાવશાળી એવા કોઈ દેવ એક ગધની પેટીને
અહણુ કરે અહણુ કરીને ત્યાં જ ઉઘાડે, ઉઘાડીને
સમસ્ત જબૂદ્દીપની ત્રણ ચપટી વગાડવા
જેટલા કાળમાં ૨૧ વાર પ્રદક્ષિણા કરે અને
પાછા જલદી આવી જાય.

૭૬ - ભગવાન પૂછે છે, કે હે ગૌતમ ! સમસ્ત
જબૂદ્દીપ શુ તે સુગંધિત પુદ્ગલોથી સ્પૃષ્ટ થાય
છે ? હે પૂજ્ય ! હા થાય છે.

૭૭ - હે ગૌતમ ! છન્નસ્થ મનુષ્ય તે સુગંધિત
પુદ્ગલોનો વર્ણથી વર્ણુ યાવત્ જાણી શકે છે ?
જોઈ શકે છે ? હે ભગવન્ત ! તે અર્થ સમર્થ નથી.

૭૮ - તેવી જ રીતે હે ગૌતમ ! કહ્યું છે કે -
છન્નસ્થ નિર્જરાના પુદ્ગલોનો વર્ણથી વર્ણુ જાણી
શકતા નથી, જોઈ શકતા નથી.

૭૯ - તે પુદ્ગલો સૂક્ષ્મ છે તેથી હે, આયુષ્મન્
શ્રમણ ! સંપૂર્ણ લોકમાં વ્યાપ્ત તે પુદ્ગલો જાણી
શકાતા નથી.

૮૦- કમ્હા નં મંતે ! કેવલી સમોહણંતિ ?
કમ્હા નં કેવલી સમુગ્ધાયં ગચ્છંતિ ?
ગોયમા ! કેવલીણં ચત્તારિ કમ્મંસા
અપલિલ્લોણા ભવંતિ, તંજહા-(૧) વેય-
ણિજ્જં (૨) આઝયં (૩) નામં (૪) ગોત્તં ।
બહુએ સે વેયણિજ્જે કમ્મે ભવઈ, સન્વ-
ત્થોવે સે આઝએ કમ્મે ભવઈ । વિસમં
સમં કરેઈ બંધણેહિ ઠિઈહિ ય, વિસમસ-
મકરણયાએ બંધણેહિ ઠિઈહિ ય । એવં
ખલુ કેવલી સમોહણંતિ, એવં ખલુ કેવલી
સમુગ્ધાયં ગચ્છંતિ ।

૮૧- સન્વે વિ નં મંતે ! કેવલી સમુગ્ધાયં
ગચ્છંતિ ? નો ઇણટ્ઠે સમટ્ઠે ।
અકિત્તાણં સમુગ્ધાયં, અણંતા કેવલી
જિણા ।
જરામરણવિપ્પમુક્કા, સિદ્ધિ વરગઈ
ગયા ।

૮૨- કઙ્કસમએ નં મંતે ! આઝજ્જીકરણે
પણ્ણત્તે ? ગોયમા ! અસંખેજ્જસમઙ્કએ
અંતોમુહુત્તિએ પણ્ણત્તે ॥

૮૩- કેવલિસમુગ્ધાએ નં મંતે ! કઙ્કસમઙ્કએ
પણ્ણત્તે ? ગોયમા ! અઢ્ઢસમઙ્કએ પણ્ણત્તે ;
તં જહા-પઢમે સમએ દંડં કરેઈ, વિઈએ
સમએ કવાડં કરેઈ, તઙ્કએ સમએ મંથં
કરેઈ, ચઙ્કએ સમએ લોયં પૂરેઈ, પંચમે
સમએ લોયં પઢિસાહરઈ, છટ્ઠે સમએ
મંથં પઢિસાહરઈ, સત્તમે સમએ કવાડં
પઢિસાહરઈ, અઢ્ઢમે સમએ દંડં પઢિસાહ-
રઈ, પચ્છા સરીરત્થે ભવઈ ॥

૮૦ - હે ભગવન્ત ! કેવલી કયા કારણથી સમુદ્ધ-
ધાત કરે છે ? શા માટે સમુદ્ધધાતને પ્રાપ્ત થાય
છે ? હે ગૌતમ ! કેવલીઓનાં ચાર કર્મ બાકી
રહે છે તે આ પ્રમાણે-વેદનીય, આયુ, નામ
અને ગોત્ર વેદનીય કર્મની સ્થિતિ સૌથી વધારે
હોય અને આયુકર્મ સર્વથી થોડું હોય તો આ
વિષમતાને સમાન કરવા માટે પ્રદેશબંધ અનુભાગ
બંધથી સમાન કરે છે. પ્રદેશ અને અનુભાગ-
બંધથી વિષમને સમાન કરવા માટે સમુદ્ધધાત
કરે છે. આ કારણથી કેવલી સમુદ્ધધાતને પ્રાપ્ત
થાય છે

૮૧ - હે પૂજ્ય ! શુ બધા કેવલી સમુદ્ધધાત કરે
છે ? આ અર્થ સમર્થ નથી. સમુદ્ધધાત કર્યા વિના
અનંત કેવલી જિન જન્મ, જરા, મરણથી રહિત
થઈને શ્રેષ્ઠ સિદ્ધ ગતિને પ્રાપ્ત થયા છે.

૮૨ - હે ભગવન્ત ! આવર્ણકરણ (તૈયારી) કેટલાં
સમયમાં થાય છે ? અસંખ્યાત સમયના
અનંતમુહૂર્તમાં આવર્ણકરણ કરે છે

૮૩ - હે ભગવન્ત ! કેવલી સમુદ્ધધાતના કેટલાં
સમયો કહ્યા છે ? હે ગૌતમ ! આઠ સમય છે તે
આ પ્રમાણે : પ્રથમ સમયમાં ઢઢ કરે છે, બીજા
સમયમાં કપાટ કરે છે ત્રીજા સમયમાં મન્યાન
કરે છે ચોથા સમયમાં લોકપૂરણ કરે છે,
પાંચમા સમયમાં અતરાલમા રહેલા આત્મ-
પ્રદેશોને ઉપસહાર કરે છે, છઠ્ઠા સમયમાં
મન્યાન રૂપે સ્થિત આત્મપ્રદેશોને સંકોચે છે
સાતમા સમયમાં કપાટાકારને સંકોચે છે,
આઠમા સમયમાં ઢંડાકારને સંકુચિત કરે છે
ત્યારપછી શરીરસ્થ થઈ જાય છે.

૮૪- સે જં મંતે ! તહા સમુઘાયં ગણ કિં મળજોગં જુંજઈ ?, વયજોગં જુંજઈ ?, કાયજોગં જુંજઈ ? । ગોયમા ! જો મળજોગં જુંજઈ, જો વયજોગં જુંજઈ, કાયજોગં જુંજઈ ।

૮૫- કાયજોગં જુંજમાણે કિં ઓરાલિયસરીર-કાયજોગં જુંજઈ ?, ઓરાલિયમિસ્સસરીરકાયજોગં જુંજઈ ?, વેડવિવિયસરીર-કાયજોગં જુંજઈ ?, વેડવિવિયમિસ્સસરીર-કાયજોગં જુંજઈ ?, આહારગસરીરકાયજોગં જુંજઈ ?, આહારગમિસ્સસરીરકાયજોગં જુંજઈ ?, કમ્મસરીરકાયજોગં જુંજઈ ? । ગોયમા ! ઓરાલિયસરીર-કાયજોગં જુંજઈ, ઓરાલિયમિસ્સસરીર-કાયજોગં પિ જુંજઈ, જો વેડવિવિયસરીર-કાયજોગં જુંજઈ, જો વેડવિવિયમિસ્સસરીર-કાયજોગં જુંજઈ, જો આહારગસરીરકાયજોગં જુંજઈ, જો આહારગમિસ્સસરીર-કાયજોગં જુંજઈ, કમ્મસરીરકાયજોગં પિ જુંજઈ । પઢમટ્ટમેસુ સમણેસુ ઓરાલિયસરીરકાયજોગં જુંજઈ, વિડ્યછટ્ટસત્તમેસુ સમણેસુ ઓરાલિયમિસ્સસરીરકાયજોગં જુંજઈ, તદ્વચ્ચઉત્થપંચમેહિં કમ્મસરીર-કાયજોગં જુંજઈ ।

૮૬- સે જં મંતે ! તહા સમુઘાયગણ સિજ્ઞઈ બુજ્ઞઈ મુચ્ચઈ પરિણિવ્વાઈ સવ્વદુક્ખાણં અંતં કરેઈ ? જો ઇણદ્દે સમદ્દે ! સે જં તઓ પડિણિયત્તઈ, પડિણિયત્તિત્તા ઇહમા-ગચ્છઈ, તઓ પચ્છા મળજોગં પિ જુંજઈ, વયજોગં પિ જુંજઈ, કાયજોગં પિ જુંજઈ ।

૮૪- હે પૂજ્ય ! સમુદ્ધાતમાં સ્થિત આત્મા શુ મનોયોગને જોડે છે ? વચન યોગને પ્રયુક્ત કરે છે ? કાયયોગને પ્રયુક્ત કરે છે ? હે ગૌતમ ! મનોયોગને જોડતા નથી, વચન યોગને જોડતા નથી, કાયયોગ જોડે છે.

૮૫- હે પ્રભુ ! કાયયોગને જોડે છે તે શુ ઔદારિક કાયયોગને જોડે છે ? ઔદારિક મિશ્ર કાયયોગને જોડે છે ? વૈકલ્પિક શરીર કાયયોગને જોડે છે ? વૈકલ્પિક મિશ્ર કાયયોગને જોડે છે ? આહારક શરીર કાયયોગને જોડે છે ? આહારક-મિશ્ર કાયયોગને જોડે છે ? કાર્મણ કાયયોગને જોડે છે ? હે ગૌતમ ! ઔદારિક શરીર કાયયોગને જોડે છે, ઔદારિક મિશ્ર કાયયોગને જોડે છે, વૈકલ્પિક શરીર કાયયોગને જોડતા નથી, વૈકલ્પિકમિશ્ર કાયયોગને જોડતા નથી, આહારક કાયયોગને જોડતા નથી, આહારકમિશ્ર કાયયોગને જોડતા નથી, કાર્મણ કાયયોગને જોડે છે. પ્રથમ અને આઠમા સમયમાં ઔદારિક શરીર કાયયોગ હોય છે ખીલ, છટ્ટા, સાતમાં સમયમાં ઔદારિકમિશ્ર શરીર કાયયોગ હોય છે, ત્રીજા, ચોથા, પાંચમાં સમયમાં કાર્મણ શરીર કાયયોગ હોય છે.

૮૬- હે પૂજ્ય ! સમુદ્ધાત અવસ્થામાં કેવલી સિદ્ધ, ખુદ્ધ, મુક્ત તેમજ પરિનિર્વૃત્ત થઈને શુ સમસ્ત હુ જોનો અત કરે છે ? આ અર્થ સમર્થ નથી પરંતુ સમુદ્ધાત કર્યા પછી ત્યાંથી નિવૃત્ત થઈ પોતાના શરીરમાં આવે છે પછી મનોયોગ પણ પ્રવર્તીવે છે, વચનયોગ પ્રવર્તીવે છે, કાયયોગ પણ પ્રવર્તીવે છે

૮૭- મળજોગં જુંજમાણે કિં સચ્ચમળજોગં જુંજઈ ? મોસમળજોગં જુંજઈ ? સચ્ચામો-સમળજોગં જુંજઈ ? , અસચ્ચામોસમળજોગં જુંજઈ ? ગોયમા ! સચ્ચમળજોગં જુંજઈ, ણો મોસમળજોગં જુંજઈ, ણો સચ્ચામો-સમળજોગં જુંજઈ અસચ્ચામોસમળજોગં પિ જુંજઈ ।

૮૮- વચજોગં જુંજમાણે કિં સચ્ચવચજોગં જુંજઈ ? મોસવચજોગં જુંજઈ ? સચ્ચામો-સવચજોગં જુંજઈ ? અસચ્ચામોસવચજોગં જુંજઈ ? સચ્ચવચજોગં જુંજઈ, ણો મોસવ-ચજોગં જુંજઈ, ણો સચ્ચામોસવચજોગં જુંજઈ, અસચ્ચામોસવચજોગં પિ જુંજઈ ॥

૮૯- કાયજોગં જુંજમાણે આગચ્છેજ્જ વા ચિદ્દેજ્જ વા ણિસીએજ્જ વા તુયદ્દેજ્જ વા ઉલ્લંઘેજ્જા વા પલ્લંઘેજ્જ વા ઉક્કલેવણં વા પક્કલેવણં વા તિરિયક્કલેવણં વા કરેજ્જા, પાહિહારિયં વા પીઢફલગસે-જ્જાસંથારગં પચ્ચપ્પિણેજ્જા ॥

૯૦- સે ણં મંતે ! તહા સજોગી સિજ્જઈ જાવ અંતં કરેઈ ? ણો ઇણદ્દે સમદ્દે ।

૯૧- સે ણં પુવ્વામેવ સણ્ણિસ્સ પંચિદિયસ્સ પજ્જત્તગસ્સ જહ્ણજોગસ્સ હેટ્ઠા અસંખે-જ્જગુણપરિહીણં પઢમં મળજોગં નિરુમ્મઈ, તયાણંતરં ચ ણં વિદિયસ્સ પજ્જત્તગસ્સ જહ્ણજોગસ્સ હેટ્ઠા અસંખેજ્જગુણપરિ-

સમુદ્ધાત પછી

૮૭ - હે ભગવત ! મનોયોગ પ્રવર્તાવે છે તે શુ સત્યમનોયોગ પ્રયુક્ત કરે છે ? અસત્યમનો-યોગ પ્રયુક્ત કરે છે ? મિશ્રમનોયોગ પ્રયુક્ત કરે છે ? કે અસત્યમૃષામનોયોગ પ્રયુક્ત કરે છે ? હે ગૌતમ ! સત્ય મનોયોગ પ્રયુક્ત કરે છે, અસત્ય મનોયોગ પ્રયુક્ત કરતા નથી, મિશ્ર મનોયોગ પ્રયુક્ત કરતા નથી, અસત્યામૃષામનો-યોગ (વ્યવહાર મનોયોગ) પ્રયુક્ત કરે છે

૮૮ - હે ભગવન્ ! વચનયોગ પ્રવર્તાવે છે તે શુ સત્યવચન યોગ પ્રવર્તાવે છે ? અસત્યવચન યોગ પ્રવર્તાવે છે, મિશ્રવચનયોગ પ્રવર્તાવે છે કે અસત્યામૃષા વચનયોગને પ્રવર્તાવે છે ? હે ગૌતમ ! સત્યવચનયોગને પ્રવર્તાવે છે, અસત્યવચન યોગને પ્રવર્તાવતા નથી, મિશ્રવચન યોગને પ્રવર્તાવતા નથી, અસત્યામૃષાવચન યોગને પ્રવર્તાવે છે

૮૯- કાય યોગ પ્રવર્તાવતા તે આવે છે, જાય છે, ખેસે છે, સુવે છે, ઉલ્લંઘન કરે છે, વિશેષ ઉલ્લંઘન કરે છે, ઉત્કેષણ કરે છે, પ્રકેષણ કરે છે, તિર્હુ ગમન કરે છે પછી પ્રતિહારી પીઠ, ફલક, શય્યા, સથારાને પાછા આવે છે.

૯૦- હે પૂજ્ય ! તેવા કેવલી સયોગી અવસ્થામાં રહેતા સિદ્ધ યાવત્ દુ.ખોનો અંત કરે છે ? આ અર્થ સમર્થ નથી.

યોગનિરોધનો ક્રમ -

૯૧- તે સયોગી કેવલી પહેલા સત્ત્વીય પચ્ચેન્દ્રિય પર્યાપ્તકના જઘન્ય મનોયોગથી પાશુ અસંખ્યાત શુભ્રહીન પ્રથમ મનોયોગનો નિરોધ કરે છે ત્યાર પછી પર્યાપ્ત બેઘન્દ્રિય જીવના જઘન્ય વચન યોગની નીચેના અસંખ્યાત શુભ્રહીન

હીણં વિદ્યયં વયજોગં નિરંભઇ, તયાણંતરં
ચ ણં સુહુમસ્સ પળગજીવસ્સ અપ્પજ્જત્ત-
ગસ્સ જહ્ણણજોગસ્સ હેટ્ઠા અસંખેજ્જગુણ-
પરિહીણં તદ્વયં કાયજોગં ણિરંભઇ ।

૯૨- સે ણં એણં ઉવાણં પઢમં મળજોગં
નિરંભઇ, નિરંભિત્તા વયજોગં નિરંભઇ,
નિરંભિત્તા કાયજોગં નિરંભઇ, નિરંભિત્તા
જોગણિરોહં કરેઇ, કરિત્તા અજોગત્તં
પાઝણઇ, પાઝણિત્તા ર્હીસહસ્સપંચવક્કરુ-
ચ્ચારણદ્ધાએ અસંખેજ્જસમદ્વયં અંતોમુ-
હુત્તિયં સેલેરિંસ પઢિવજ્જઇ, પુવ્વરદ્વયગુણ-
સેઢીયં ચ ણં કમ્મં તીસે સેલેસિમદ્ધાએ
અસંખેજ્જાર્હિ ગુણસેઢીર્હિ અણંતે કમ્મંસે
લવયંતે વેયણિજ્જાઝયણામગોએ ઇચ્છેતે
ચત્તારિ કમ્મંસે જુગવં લવેઇ, લવિત્તા
ઓરાલિયતેયકમ્માઈ સવ્વાર્હિ વિપ્પજહ-
ણર્હિ વિપ્પજહઇ, વિપ્પજહિત્તા ઝજ્જુસે-
ઢીપઢિવણ્ણે અફુસમાણગઈ ઝડ્ઢં એવક-
સમણં અવિગ્ગહેણ ગંતા સાગારોવઝ્જત્તે
સિજ્જઇ ॥

૯૩- તે ણં તત્થ સિદ્ધા હવંતિ, સાદિયા અપ-
જ્જવસિયા અસરીરા જીવઘણા ઢંસણ-
નાણોવઝ્જત્તા નિદ્વિયદ્ધા નિરેયણા નીરયા
ણિમ્મલા વિતિમિરા વિસુદ્ધા સાસયમ-
ણાયદ્ધં કાલં ચિટ્ઠંતિ ॥

૯૪- સે કેણદ્ધેણં ભંતે ! એવં વુચ્ચઇ-તે ણં
તત્થ સિદ્ધા ભવંતિ સાદીયા અપજ્જવ-
સિયા જાવ ચિટ્ઠંતિ ? ગોયમા ! સે જહા
ણામએ વીયાણં અગ્ગિદ્ધાણં પુણરવિ

ખીજા વચનયોગનો નિરોધ કરે છે. ત્યાર પછી
સૂક્ષ્મ અપર્યાપ્ત પનક જીવના બધન્યથી નીચેના
અસંખ્યાત ગુણુહીન ત્રીજા કાયયોગનો નિરોધ
કરે છે

સિદ્ધિની પ્રાપ્તિ -

૯૨- આ પ્રકારના ઉપાયથી તે પ્રથમ મનો-
યોગનો નિરોધ કરે છે તેનો નિરોધ થઇ ગયા
પછી વચન યોગનો નિરોધ કરે છે, વચન યોગનો
નિરોધ થયા પછી કાયયોગનો નિરોધ કરે છે સમસ્ત
યોગોનો નિરોધ કર્યા પછી અયોગી અવસ્થાને પ્રાપ્ત
થયા પછી પાંચ હ્રસ્વ અક્ષરોના ઉચ્ચારણ કાલ
પ્રમાણુ અસંખ્યાત સમયના અન્તર્મુદ્ધૂર્તમાં
શૈલેશી અવસ્થાને પ્રાપ્ત થાય છે શૈલેશી
અવસ્થાની પહેલા જે કર્મોની ગુણુશ્રેણી રચી
હતી તેને શૈલેશી કાળમા નષ્ટ કરતાં અસંખ્યાત
ગુણુશ્રેણિ દ્વારા અનંત કર્મના અશોનો ક્ષય
કરે છે. વેદનીય, આયુ, નામ, ગોત્ર એ ચાર
કર્મો શોનો એક સાથે ક્ષય કરે છે. ક્ષય કર્યા
પછી ઔદારિક, તૈજસ, કાર્મણુ એ શરીરનો
સર્વથા ત્યાગ કરી દે છે ત્યાગ કરીને ઋજુશ્રેણિને
પ્રાપ્ત કરી અંતરાલ પ્રદેશોને સ્પર્શ કર્યા વિના
એક સમયમાં વિચ્છેદ રહિત ગતિથી સાકારોપયો-
ગમા સિદ્ધ ગતિમાં ખીરાજમાન થાય છે.

૯૩ - તે જીવો ત્યાં સિદ્ધ થાય છે તેઓ સાદિ
અનત, અશરીરી, ઘનપ્રદેશી, દર્શનજ્ઞાનથી યુક્ત,
કૃતકૃત્ય, નિશ્ચલ, બંધ્યમાન કર્મોથી રહિત,
નિર્મળ-પૂર્વબદ્ધકર્મોથી યુક્ત, અજ્ઞાનરૂપ અધ-
કારથી રહિત, વિશુદ્ધ, લવિષ્યમાં શાશ્વત
સિદ્ધાવસ્થાથી યુક્ત રહે છે

૯૪ - હે ભગવન્ત ! તેઓ સાદિ અપર્યાવસિત છે
એમ આપ શા કારણથી કહે છે ? હે ગૌતમ !
જેમ અગ્નિથી બળેલ ખીજથી ફરી અકુર ઉત્પન્ન
થતો નથી તેવીજ રીતે સિદ્ધ ભગવાનને કર્મરૂપી

અંકુરુપ્પત્તી ન ભવઈ, એવામેવ સિદ્ધાણં
કમ્મબીએ દહે પુણરવિ જમ્મુપ્પત્તી ન
ભવઈ, સે તેણદ્દેણં ગોયમા ! એવં વુચ્ચઈ-
તે નં તત્થ સિદ્ધા ભવંતિ સાદીયા અપજ્જ-
વસિયા જાવ ચિદંતિ ।

૧૫- જીવા નં મંતે ! સિજ્જમાણા કયરંમિ
સંઘયણે સિજ્જંતિ ? ગોયમા ! વરોસ-
ભણારાયસંઘયણે સિજ્જંતિ ।

૧૬- જીવા નં મંતે ! સિજ્જમાણા કયરંમિ
સંઠાણે સિજ્જંતિ ? ગોયમા ! છળ્હં સંઠા-
ણાણં અણ્ણયરે સંઠાણે સિજ્જંતિ ।

૧૭- જીવા નં મંતે ! સિજ્જમાણા કયરમ્મિ
ઉચ્ચત્તે સિજ્જંતિ ? ગોયમા ! જહ્ણણેણં
સત્તરયણીએ, ઉક્કોસેણં પંચધણુસદ્દા
સિજ્જંતિ ।

૧૮- જીવા નં મંતે ! સિજ્જમાણા કયરમ્મિ
આડાએ સિજ્જંતિ ? ગોયમા ! જહ્ણણેણં
સાદરેગદ્દવાસાડાએ, ઉક્કોસેણં પુવ્વકો-
ડિયાડાએ સિજ્જંતિ ॥

૧૯- અત્થિ નં મંતે ! ઇમીસે રયણપ્પમાએ
પુઢવીએ અહે સિદ્ધા પરિવસંતિ ? નો
ઇણદ્દે સમદ્દે ! એવં જાવ અહે સત્તમાએ ।

૧૦૦- અત્થિ નં મંતે ! સોહમ્મસ્સ કપ્પસ્સ
અહે સિદ્ધા પરિવસતિ ? નો ઇણદ્દે સમદ્દે !
એવં સર્વેસિ પુચ્છા, ઈસાણસ્સ સણંકુમા-
રસ્સ જાવ અચ્ચયસ્સ ગેવેજ્જવિમાણાણ
અણુત્તરવિમાણાણં ।

ખીજ ખખી જવાથી ફરીને જન્મની ઉત્પત્તિ થતી
નથી તેથી હે ગૌતમ ! હું એમ કહું છું કે તે
સિદ્ધો સાદિ અપર્યાવસિત હોય છે

૯૫- હે ભગવન્ત ! જીવ સિદ્ધ થતાં કયા
સંહનનથી સિદ્ધ થાય છે ? હે ગૌતમ !
વજ્રઋષભનારાય સહનનથી તેઓ સિદ્ધ થાય છે,

૯૬- હે પૂજ્ય ! સિદ્ધ થતાં જીવો કયા
સંસ્થાનથી સિદ્ધ થાય છે ? હે ગૌતમ ! છ
સંસ્થાનોમાંથી કેઈ પણ એક સંસ્થાનથી
સિદ્ધ થાય છે

૯૭- હે પૂજ્ય ! સિદ્ધ થતાં જીવો કેટલી
અવગાહનાથી સિદ્ધ થાય છે ? હે ગૌતમ !
ઓછામાં ઓછી સાત હાથની અવગાહનાથી અને
ઉત્કૃષ્ટ ૫૦૦ ધનુષ્યની અવગાહનાથી સિદ્ધ
થાય છે, [જઘન્ય અવગાહનાની વાત
તીર્થ કરની અપેક્ષાએ છે સામાન્ય રીતે જઘન્ય
૨ હાથની અવગાહનાવાળા સિદ્ધ થાય છે]

૯૮- હે પૂજ્ય ! સિદ્ધ થતાં જીવો કેટલા આયુ-
ષ્યમાં સિદ્ધ થાય છે ? હે ગૌતમ ! જઘન્ય
આઠ વર્ષથી વધારે અને ઉત્કૃષ્ટ પૂર્વકોડની
આયુષ્યવાળા જીવ સિદ્ધ થાય છે

સિદ્ધોનું સ્થાન : ઈપિત પ્રાગભાર પૃથ્વી :

૯૯- હે પૂજ્ય ! શું સિદ્ધ ભગવતો રત્નપ્રભા
પૃથ્વીની નીચે રહે છે ? હે ગૌતમ ! આ અર્થ
સમર્થ નથી આ પ્રકારે શર્કરાપ્રભાથી લઇને
સાતમી નરક સુધી સમજવું.

૧૦૦- હે પૂજ્ય ! શું સિદ્ધ ભગવાન સૌધર્મ-
કલ્પની નીચે રહે છે ? હે ગૌતમ ! આ અર્થ
સમર્થ નથી આ જ રીતે ઇશાન, સનત્કુમારથી
લઇને અશ્રુત દેવલોક, ઐવેયક, અનુત્તરવિમાન
સુધીના પ્રશ્ન અને જવાબ સમજવા

૧૦૧- અત્યિ નં મંતે ! ઈસીપન્ભારાણ પુઢવીણ
અહે સિદ્ધા પરિવસંતિ?, નો ણ્ણદ્દે સમદ્દે ॥

૧૦૨- સે કહિં લાઈ નં મંતે ! સિદ્ધા પરિવ-
સંતિ ? ॥ ગોયમા ! ઈમીસે રયણપ્પહાણ
પુઢવીણ બહુસમરમણિજ્જાઓ ભૂમિ-
ભાગાઓ ઉઢ્ઢું ચદિમસૂરિયગ્ગહગણ-
વલ્લત્તારાભવણાઓ બહૂઈં જોયણાઈ,
બહૂઈં જોયણસયાઈં, બહૂઈં જોયણસહસ્સાઈં,
બહૂઈં જોયણસયસહસ્સાઈં, બહૂઓ જોયણ-
કોડીઓ, બહૂઓ જોયણકોડાકોડીઓ
ઉઢ્ઢતરં ઉપ્પહિત્તા સોહમ્મી-સાણ-સણં-
કુમાર-માહિદ-બંભ-લંતગ-મહાસુવ્વક-
સહસ્સાર-આણય-પાણય-આરણ-અચ્છુણ
તિણિય ય અદ્ધારે ગેવિજ્જવિમાણાવા-
સસણ વીઈવહિત્તા વિજય-વેજયંત-જયંત-
અપરાજિય-સવ્વદ્ધસિદ્ધસ્સ ય મહાવિ-
માણસ્સ સવ્વઉવરિલ્લાઓ થૂભિયગ્ગાઓ
દુવાલસજોયણાઈં અવાહાણ ઇત્થ નં ઈસી-
પન્ભારા નામ પુઢવી પણ્ણત્તા, પણયા-
લીસં જોયણસયસહસ્સાઈં આયામવિકલ્લં-
ભેણં, ઇગા જોયણકોડી વાયાલીસં ચ
સયસહસ્સાઈં તીસં ચ સહસ્સાઈં દોણિય
ય અઢ્ઢાપણ્ણે જોયણસણ કિંચિવિસે-
સાહિણ પરિરણ્ણં ॥

૧૦૩- ઈસીપન્ભારાણ નં પુઢવીણ બહુમજ્જદે-
સમાણ અદ્ધજોયણિણ લેત્તે અદ્ધ જોયણાઈં
વાહલ્લેણં, તયાણંતરં ચ નં માયાણર
પરિહાયમાણીર સવ્વેસુ ચરિમપેરંતેસુ
મચ્છિયપત્તાઓ તણુયતરા અંગુલસ્સ
અસલેજ્જઈભાગં વાહલ્લેણં પણ્ણત્તા ॥

૧૦૧- હે પૂજ્ય ! શું સિદ્ધ લાગવન્ ઇષ્ટપ્રાગભાર
પૃથ્વીની નીચે રહે છે ? હે ગૌતમ ! આ અર્થ
સમર્થ નથી.

૧૦૨-હે પૂજ્ય ! સિદ્ધો ક્યાં રહે છે ? હે ગૌતમ !
આ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઘણા સુંદર રમણીય
ભૂમિભાગથી ઉપર ચંદ્રમા, સૂર્ય, ગ્રહ, નક્ષત્ર
તેમજ તારાઓનાં ભવનોથી ઘણા યોજન, ઘણાં
સેકડો યોજન, ઘણા હજાર યોજન, ઘણાં લાખો
યોજન, ઘણાં કરોડો યોજન તેમજ અનેક કોટાકોટી
યોજન ઉપર જતા સૌધર્મ, ઇશાન, સનતકુમાર,
માહેન્દ્ર, બ્રહ્મા, લાંતક, મહાશુક્ર, સહસ્રાર, આનત,
પ્રાણુત, આરણુ, અચ્ચુત, ત્રણુ ત્રિકના ૩૧૮ શ્રેણીક
(પ્રથમ ત્રિકમા, ૧૧૧, બીજામાં ૧૦૭ અને
ત્રીજામાં ૧૦૦=૩૧૮) વિમાનોને પાર કર્યા
પછી વિજય, વૈજયન્ત, જયન્ત અપરાજિત
અને સર્વાર્થસિદ્ધ મહાવિમાનના શિખરના
અગ્રભાગથી ૧૨ યોજન ઉપર જતા ઇષ્ટપ્રાગભાર
પૃથ્વી છે તે ૪૫ યોજનની લાંબી પહોળી, ૧
કરોડ ૪૨ લાખ ૩૦ હજાર ૨૪૬ યોજનથી
કર્ધક વધારે પરિધિવાળી છે.

૧૦૩-આ ઇષ્ટપ્રાગભાર પૃથ્વી વચ્ચેવચ્ચ આઠ
યોજન જાડી છે તે મધ્ય ભાગથી ક્રમશઃ ધીમે
ધીમે ઓછી થતાં સર્વ ચરમ પ્રદેશોમાં માખીની
પાંખથી પણ વધારે પાતળી છે તે આંશુલના
અસંખ્યાતમાં ભાગ જેટલી પાતળી છે

૧૦૪- ઈસીપભારાણં પુઢવીણ દુવાલસ
નામધેજ્જા પણ્ણત્તા, તં જહા-ઈસીઈ વા
ઈસીપભારાઈ વા તણૂઈ વા તણુતણૂઈવા
સિદ્ધીઈ વા સિદ્ધાલણૂઈ વા મુત્તીઈ વા
મુત્તાલણૂઈ વા લોયગ્ગેઈ વા લોયગ્ગથૂ-
ભિગાઈ વા લોયગ્ગપ્પિલ્લુજ્જણાઈ વા
સવ્વ-પાણ-ભૂય-જીવ-સત્ત-સુહાવહાઈ વા ॥

૧૦૫- ઈસીપભારાણં પુઢવી સેયા સંઘત્તલ-
વિમલસોલ્લિય-મુણાલ-દગરય-તુસાર-
ગોક્કીર-હાર-વણ્ણા ઉત્તાણય-છત્ત-
સંઠાણ-સંઠિયા સવ્વજ્જુણસુવણ્ણયમઈ
અચ્છા સળ્હા લળ્હા ઘટ્ઠા મટ્ઠા ધોરયા
ણિમ્મલા ણિપ્પંકા ણિક્કંકંડચ્છાયા
સમરીચિયા સુપ્પમા પાસાદીયા દરિસ-
ણિજ્જા અભિરૂવા પડિરૂવા ॥

૧૦૬- ઈસીપભારાણં પુઢવીણ સેયાણ
જોયણંમિ લોગંતે । તસ્સ જોયણસ્સ જે સે
ઉવરિલ્લે ગાઉણ, તસ્સ ણં ગાઉયસ્સ જે
સે ઉવરિલ્લે છબ્ભાગે, તત્થ ણં સિદ્ધા ભગ-
વંતો સાદિયા અપજ્જવસિયા અણેગજાઈ-
જરા-મરણ-જોણિ-વેયણં સંસાર-કલંકલી-
ભાવ-પુણભવ-ગભ્ભવાસ-વસહી-પવંચં
અણ્ણકંતા સાસયમણાગયદ્ધં ચિદ્ધંતિ ।

૧૦૪ - આ ઈષ્ટપ્રાગભાર પૃથ્વીના ૧૨ નામો
છે તે આ પ્રમાણે-ઈષ્ટ, ઈષ્ટપ્રાગભારા, તણુ,
તણુતણુ, સિદ્ધિ, સિદ્ધાલય, મુક્તિ, મુક્તાલય,
લોકાત્ર, લોકાત્રસ્તુપિકા, લોકાત્રપ્રતિબોધના, સર્વ
પ્રાણુ-ભૂત-જીવ સત્ત્વસુખાવહા.

૧૦૫ - ઈષ્ટપ્રાગભારા પૃથ્વી શખના તળિયા
જેવી ઉજ્જવલ, નિર્મળ શ્વેત પુષ્પસમાન,
કમળની મૃણાલ જેવી, પાણીના બિંદુ જેવી,
ખરફ જેવી, ગાયના દૂધ જેવી, હાર જેવી શ્વેત
છે શીર પર ઓઢેલા છત્ર સમાન તેનો આકાર
છે સંપૂર્ણ શ્વેત સુવર્ણ સમાન છે, સ્વચ્છ છે,
ચીકણી (સૂક્ષ્મ), ઘૂટેલ વસ્ત્રની જેવી ચીકણી,
સાણુ પર ઘસાયેલા પથ્થર જેવી, કોમળ શાણુથી
ઘસેલા પથ્થર જેવી ચીકણી, નિર્મળ, કાદવથી
રહિત, આવરણુ રહિત, કિરણો જેમાંથી નીકળે છે
શોભાસપન્ન છે તે પ્રાસાદિક, દર્શનીય છે તેને
જોતા ધરાય જ નહિ-વારંવાર જોતાં નવું નવું
જોવા મળે તેવી છે

સિદ્ધના સ્વરૂપનું વર્ણન

૧૦૬- શ્વેત ઈષ્ટપ્રાગભારા પૃથ્વી ઉપર ૧ યોજનમાં
લોકનો અંત છે તે યોજન પ્રમાણુ લોકનો
છેલ્લા ગાઉના ૬ ઠા ભાગમાં સિદ્ધ ભગવંતો
આદિ અનંતકાળ સુધી સ્થિત રહે છે.

અનેક જન્મ, જરા, મરણની વેદનાથી તથા
અસમંજસપૂર્ણ જે વારંવાર જન્મ લેવો, ગર્ભમાં
વાસ કરવો આદિ દુઃખોથી યુક્ત સંસારના
પ્રપચથી રહિત થઈ સદા શાશ્વત બિરાજે છે

૧૦૭- કાંઈ પડિહયા સિદ્ધા?, કાંઈ સિદ્ધા પડિટ્ઠિયા? કાંઈ બોદિ ચડિતા નં, કત્થ ગંતૂણ સિજ્જહ? ॥

૧૦૮- આલોગે પડિહયા સિદ્ધા, લોયગે ય પડિટ્ઠિયા ।

ઇહ બોદિ ચડિતા નં, તત્થ ગંતૂણ સિજ્જહ ॥

૧૦૯- જં સંઠાણં ભવં, ચયંતસ્સ ચરિમસમયંમિ ।
આસીય પપ્પસઘણં, ત સંઠાણં તંહિ તસ્સ ॥

૧૧૦- દીહં વા હસ્સં વા, જં ચરિમભવે હવેજ્જ સંઠાણં ।

તત્તો તિભાગહીણ, સિદ્ધાણોગાહણા ભણિયા ॥

૧૧૧- તિણ્ણિ સયા તેત્તીસા, ધણુત્તિભાગો ય હોઇબોદ્ધવ્વો ।

એસા ખલુ સિદ્ધાણં, ઉક્કોસોગાહણા ભણિયા ॥

૧૧૨- ચત્તારિ ય રયણીઓ, રયણિતિભાગૂણિયા ય બોદ્ધવ્વા ।

એસા ખલુ સિદ્ધાણં, મજ્જિમઓગાહણા ભણિયા ॥

૧૧૩- એકા ચ હોઇ રયણી, સાહીયા અંગુલાઇ અટ્ટુ ભવે ।

એસા ખલુ સિદ્ધાણં, જહણ્ણઓગાહણા ભણિયા ॥

૧૧૪- ઓગાહણાએ સિદ્ધા, ભવત્તિભાગેણ હોતિ પરિહીણા ।

સંઠાણમણિત્થત્થં, જરામરણવિપ્પમુ-
ક્કાણં ॥

૧૦૭- હે પૂજ્ય! સિદ્ધ લગવંતો કયા સ્થાને અટક્યા છે? કયાં પ્રતિષ્ઠિત થયા છે? આ શરીરને છોડીને કયા જંઘને સિદ્ધ થાય છે?

૧૦૮- સિદ્ધ લગવાન લોકના અગ્રભાગમાં રહે છે લોકના અગ્રભાગમાં તેમની સ્થિતિ છે. આ મનુષ્યલોકમાં શરીરનો ત્યાગ કરીને ત્યાં જંઘને સિદ્ધ થાય છે

૧૦૯- શરીરનો ત્યાગ કરતા સમયે ચરમ સમયમાં અહિં જે સસ્થાન હોય છે તે સિદ્ધનું સસ્થાન છે. ત્યાં પ્રદેશધન રૂપે થાય છે.

૧૧૦- સસ્થાન દીર્ઘ હોય કે ટૂંક હોય અતિમ સમયમાં જેવું સસ્થાન હોય તેમાંથી ત્રીજો ભાગ ન્યૂન અવગાહના સિદ્ધોની હોય છે.

૧૧૧- ૩૩૩ ધનુષ્ય તથા એક ધનુષનો ત્રીજો ભાગ અર્થાત્ ૩૨ આંગુલ આ સિદ્ધોની ઉત્કૃષ્ટ અવગાહના છે

૧૧૨- ચાર હાથ અને ૧ હાથનો ત્રીજો ભાગ અર્થાત્ ૧૬ આંગુલ એ સિદ્ધોની મધ્યમ અવગાહના જાણવી જોઈએ

૧૧૩- ૧ હાથથી થોડી વધારે (૮ આંગુલ) એ સિદ્ધોની જઘન્ય અવગાહના જાણવી જોઈએ

૧૧૪- સિદ્ધ પોતાની અવગાહનાથી અતિમ શરીરના ત્રીજા ભાગને એછો કરી જેનો આકાર કહી શકાય નહિ તેવા આકારમાં સ્થિત છે જે જરા, મરણથી મુક્ત છે.

૧૧૫- જત્ય ય ઇગો સિદ્ધો, તત્ય અણંતા ભવ-
ક્ષયવિમુક્કા ।

અણોણસમોગાઢા, પુઢ્ઢા સવ્વે ય લોગંતે ॥

૧૧૬- ફુસઙ્ઙ અણંતે સિદ્ધે, સવ્વપણ્ણેહિ ણિય-
મસા સિદ્ધો ।

તે વિ અસંખેજ્જગુણા, દેસપણ્ણેહિ જે
પુઢ્ઢા ॥

૧૧૭- અસરીરા જીવધણા, ઉવઉત્તા દંસણે ય
ણાણે ય ।

સાગારમણાગારં, લક્ષણમેયં તુ સિદ્ધાણં ॥

૧૧૮- કેવલણાણુવઉત્તા, જાણંતિ સવ્વભાવગુ-
ણભાવે ।

પાસંતિ સવ્વઓ કલુ, કેવલદિટ્ઠીહિ
ણંતાહિ ॥

૧૧૯- ણ વિ ણત્થિ માણુસાણં, તં સોક્ક ણ વિ
ય સવ્વદેવાણં ।

જં સિદ્ધાણં સોક્કં, અવ્વાવાહં ઉવગયાણં ॥

૧૨૦- જં દેવાણં સોક્કં, સવ્વદ્ધાપિંડિયં અણં-
તગુણં ।

ણ ય પાવઙ્ઙ મુત્તિસુહ, ણતેહિ વગ્ગવ-
ગ્ગેહિ ॥

૧૨૧- સિદ્ધસ્સ સુહો રાસી, સવ્વદ્ધાપિંડિઓ
જઙ્ઙ હવેજ્જા ।

સોઽણતવગ્ગમહ્ઙ્ઙઓ, સવ્વાગાસે ણ
માણ્ણજા ॥

૧૨૨- જહ્ ણામ કોઙ્ઙ સિચ્છો, નગરગુણે બહુ-
વિહે વિયાણતે ।

ન ચણ્ણ પરિકહેઙ્ઙ, ઉવમાણ તહિ અસં-
તોણ ।

૧૧૫- જે ક્ષેત્રમાં સિદ્ધો ખીરાળે છે તે જ
ક્ષેત્રમાં અનંત સિદ્ધો ખીરાળે છે. તેમના ભવનો
ક્ષય થઈ ગયો છે. તેઓ એકખીનમાં બંધાયેલા
રહેલા છે.

૧૧૬- એક સિદ્ધ નિયમથી આત્માના અસંખ્યાત
પ્રદેશો દ્વારા અનંત સિદ્ધોનો સ્પર્શ કરે છે. તે
બધા અસંખ્યાત પ્રદેશોથી સંસ્થિત છે. દેશથી
સ્પર્શાયેલા અસંખ્યાત સિદ્ધો ગુણી છે.

૧૧૭- તે અશરીરી, ધનરૂપ, કેવળજ્ઞાન કેવળ-
દર્શનથી યુક્ત, સાકાર ઉપયોગથી યુક્ત તથા
નિરાકારોપયોગથી ઉપયુક્ત છે આ સિદ્ધોના
લક્ષણો છે.

૧૧૮- કેવળજ્ઞાનોપયોગથી યુક્ત ભગવાન સર્વ
વસ્તુના અનંતગુણ અને અનંત પર્યાયને જાણે છે
અને અનંત કેવળદૃષ્ટિથી સર્વ પ્રકારે જુએ છે

૧૧૯- સિદ્ધોને જે બાધારહિત સુખ પ્રાપ્ત થયું
છે તે સુખ મનુષ્યને કે સર્વ દેવોને હોતું નથી

૧૨૦- દેવોનું સર્વકાળનું જે સુખ છે તેને
અનંતગણું કરવામાં આવે તો પણ તે મુક્તિના
સુખની બરાબર ન થઈ શકે તે અનંત વર્ગોથી
વર્ણિત કરવામાં આવે પણ મુક્તિ સુખની
બરાબર ન થઈ શકે.

૧૨૧- સિદ્ધ ભગવાનના સુખની જે રાશિ છે
તેને સર્વ કાળના સમયોથી જો ગુણવામાં આવે
અને તે રાશિને અનંતવર્ગથી ભાગવામાં આવે
તો પણ સર્વ આકાશમાં મમાઈ શકે નહિ

૧૨૨- જેમ કોઈ મેલેલ ઘણા પ્રદારના નગર
ગુણોને જાણતો થકો પણ તેનું વર્ણન કરી
કરી શકતો નથી કારણ કે ત્યાં ઉપમાનો
અભાવ છે.

૧૨૩- ઇય સિદ્ધાણં સોક્કલં, અણોવમં ણત્થિ
તસ્સ ઓવમ્મં ।

કિંચિ વિસેસેણેત્તો, ઓવમ્મમિણં સુણહ
વોચ્છં ॥

૧૨૪- જહ સવ્વકામગુણિયં, પુરિસો ભોત્તૂણ
ભોયણં કોઈ ।

તણ્હાછુહાવિમુક્કો, અચ્છેજ્જ જહા અમિ-
યતિત્તો ॥

૧૨૫- ઇય સવ્વકાલતિત્તા, અડલં નિવ્વાણમુ-
વગયા સિદ્ધા ।

સાસયમવ્વાબાહં, ચિટ્ઠંતિ સુહી સુહં
પત્તા ॥

૧૨૬- સિદ્ધત્તિ ય બુદ્ધત્તિ ય, પારગયત્તિ ય
પરંપરગયત્તિ ।

ઉસુવકકમ્મકવયા, અજરા અમરા
અસંગા ય ॥

૧૨૭- ણિચ્છિણ્ણસવ્વદુક્ખા, જાહજરામરણવ-
ધણવિમુક્કા ।

અવ્વાબાહં સુક્કલં, અણુહોતી સાસયં
સિદ્ધા ॥

૧૨૮- અતુલસુખસાગરગયા. અવ્વાબાહં અણો-
વમ પત્તા ।

સવ્વમણાગયમદ્ધ, ચિટ્ઠતિ સુહી સુહં
પત્તા ॥

૧૨૩ - આ રીતે સિદ્ધોત્તું સુખ છે જે અનુપમ
છે. તેની કોઈ ઉપમા નથી. કંઈક વિશેષતાથી
સિદ્ધોના સુખની ઉપમા આપી સમજાવે છે.

૧૨૪- જેમ કોઈ પુરુષ સર્વ કામચ્છુઓથી યુક્ત
લોજન લોગવી તૃષા તથા ક્ષુધાથી રહિત થઈ
અમૃતપાનની તૃપ્તિની સમાન સુખી થાય છે.

૧૨૫- તેમ સર્વકાલ તૃપ્ત થયેલા, નિર્વાણને
પ્રાપ્ત થયેલા સિદ્ધો અતુલ, અવ્યાખાધ સુખને
પ્રાપ્ત કરી મુક્તિસ્થાનમાં સદા સુખી રહે છે

૧૨૬- કૃતકૃત્ય હોવાથી સિદ્ધ, લોકાલોકના જ્ઞાતા
હોવાના કારણે બુદ્ધ, સંસારના પારગામી, શ્રેષ્ઠથી
શ્રેષ્ઠ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરવાથી પરંપરગત, કર્મ
કવચથી રહિત હોવાના કારણે અજર, અમર,
અસંગી બન્યા છે

૧૨૭- તે સિદ્ધ સર્વ દુઃખોતુ અતિક્રમાયુ કર્યું
છે જન્મ, જરા, મરણ ના બંધનથી મુક્ત
થવાના કારણે શાશ્વત, અવ્યાખાધ સુખને
અનુભવ કરે છે

૧૨૮ - અતુલ સુખ-સાગરમાં મગ્ન, અવ્યાખાધિત,
અનુપમ સ્થાનને પ્રાપ્ત કરેલા સિદ્ધો સર્વકાળ-
અનતકાળ સુખી સુખી રહે છે

